

تاریخ ادبیات جهان

باکتر تراویک
ترجمه عربعلی رضایی

جلد دوم
چاپ چهارم

تاریخ ادبیات جهان

باکنر قراویک

تاریخ ادبیات جہان

(جلد دوم)

ترجمہ

عربعلی رضائی

Trawick , Buckner B.

تراویک ، باکتر

تاریخ ادبیات جهان / باکتر تراویک ؛ ترجمه عربعلی رضائی. - تهران : نشر فرزانه روز. ۱۳۷۳.
ج. ۲ (۱۲۹۳ ص).

ISBN : 964- 6138-17-9

ISBN : 964- 321- 224-6

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیپا.

World Literature.

عنوان اصلی :

کتابنامه.

چاپ سوم : ۱۳۸۳

۱. ادبیات - - تاریخ و نقد. الف. رضائی ، عربعلی ، ۱۳۱۹ - مترجم. ب. عنوان.

۸۰۹

ت ۴ / ۵۲۴ PN

۱۳۷۳

۷۴-۷۵۰ م

کتابخانه ملی ایران

تاریخ ادبیات جهان (جلد دوم)

باکتر ب. تراویک / عربعلی رضائی

ویراستار: سعید حمیدیان

چاپ اول: ۱۳۷۳

چاپ چهارم: ۱۳۹۰؛ تیراژ: ۱۳۰۰ نسخه؛ قیمت: دوره ۲ جلدی ۳۰۰۰۰ تومان

ناظر چاپ: مجتبی مقدم؛ طراح جلد: عبدالرضا طیبیان

لیتوگرافی: ارغوان

چاپ: الوان؛ صحافی: مهرآئین

حق چاپ و نشر محفوظ است.

خیابان ملاصدرا، بزرگراه کردستان شمالی، کوچه یکم، پلاک ۱۱، تهران ۳۳۵۷۴-۱۹۹۱۹

تلفن: ۸۸۸۷۲۴۹۹-۸۸۷۸۵۲۰۵؛ تلفکس (دورنگار): ۸۸۷۸۵۲۰۵

صندوق پستی: ۱۹۶۱۵/۵۷۶

E-mail: info@farzanpublishers.com

www.farzanpublishers.com

ISBN : 964- 6138- 17- 9

شابک دوره : ۹-۱۷-۶۱۳۸-۹۶۴

ISBN : 964- 321- 225- 4

شابک : ۴-۲۲۵-۳۲۱-۹۶۴

فهرست مطالب

کتاب دوم (دنباله)

بخش چهارم

ادبیات آلمان

۶۰۱	۱۱ - سده شانزدهم: رنسانس و اصلاح دینی
۶۰۴	اراسموس
۶۰۶	مارتین لوتر
۶۰۸	هانس ساکس
۶۱۱	۱۲ - سده هفدهم
۶۱۲	شعر
۶۱۳	نمایشنامه
۶۱۴	رمان
۶۱۶	۱۳ - سده هیجدهم
۶۱۹	رمان
۶۲۲	نقد ادبی
۶۳۱	شعر
۶۳۳	نمایشنامه
۶۵۱	۱۴ - سده نوزدهم
۶۵۷	رمانتیکسم (۱۷۹۸ تا ۱۸۳۰)

۶۵۷	شعر
۶۶۳	نمایشنامه
۶۶۷	رمان
۶۶۷	واقعگرایی و طبیعتگرایی (۱۸۳۰ تا ۱۹۰۰)
۶۶۹	نمایشنامه
۶۸۵	رمان و داستان کوتاه

۶۹۱	۱۵- سده بیستم
۶۹۳	شعر
۶۹۵	نمایشنامه
۶۹۹	رمان

بخش پنجم

ادبیات روسیه

۷۱۵	۱۶- عصر طلایی (۱۸۲۰ تا ۱۸۸۳)
۷۲۲	شعر
۷۳۰	نمایشنامه
۷۳۱	رمان

۷۵۶	۱۷- دوره فترت (۱۸۸۳ تا ۱۹۱۷)
۷۵۸	چخوف
۷۶۲	گورکی

۷۶۶	۱۸- ادبیات شوروی
۷۶۷	شعر
۷۶۸	داستان منثور
۷۷۰	طنز و بذله پردازی

کتاب سوم

ادبیات انگلیسی زبان

بخش اول

ادبیات آمریکا

۷۷۵	۱- دوره مهاجرنشینی (۱۶۰۷ تا ۱۷۶۳)
۷۸۳	سده هجدهم: روشنگری
۷۸۸	۲- دوره انقلاب (۱۷۶۳ تا ۱۸۱۰)
۷۹۱	شعر
۷۹۳	نمایشنامه و رمان
۷۹۶	۳- دوره رمانتیک (۱۸۱۰ - ۱۸۶۵)
۷۹۸	مکتب نیکربوکرز
۸۰۰	شعر
۸۰۵	رمان
۸۰۹	نمایشنامه
۸۱۲	تاریخ
۸۱۳	تعالی گرای
۸۱۷	برهنهای انگلستان نو
۸۲۴	والث ویتمن
۸۲۸	۴- دوره پیروزی واقعگرایی (۱۸۶۵ تا ۱۹۱۴)
۸۳۰	نهضت رنگ محلی
۸۳۰	نویسندگان هوادار نهضت رنگ محلی در غرب

۸۳۲	نویسندگان هوادر نهضت رنگ محلی در جنوب
۸۳۸	نویسندگان هوادر نهضت رنگ محلی در انگلستان نو
۸۴۱	عصررژین: محافظه کاری ویت شکنی
۸۵۹	اصلاح طلبان، مورخان، فیلسوفان
۸۶۱	دموکراسی و بشریت
۸۷۰	سینت و طغیان در شعر
۸۷۴	ملیت گرایی و جهان وطنی
۸۷۸	نمایشنامه نویسان

۸۸۰	۵- سده بیستم (۱۹۱۴ تا ۱۹۱۷)
۸۸۳	رمان نویسان و نویسندگان داستان کوتاه
۹۲۴	شاعران
۹۵۰	نمایشنامه نویسان

بخش دوم

ادبیات انگلیس

۹۶۵	۶- ادبیات کهن انگلیسی (۶۰۰ ق. م. تا ۱۰۶۶ م.)
۹۶۹	۷- ادبیات انگلیسی میانه (۱۰۶۶ م. تا ۱۴۸۵ م.)
۹۷۵	۸- رنسانس و عصر الیزابت (۱۴۸۵ تا ۱۶۲۵)
۹۷۷	شعر
۹۸۰	نثر
۹۸۵	نمایشنامه
۹۹۵	۹- سده هفدهم (۱۶۲۵ تا ۱۷۰۰)
۱۰۰۱	شعر کاوالیرها و پیرایشگران
۱۰۰۸	نثر کاوالیرها و پیرایشگران
۱۰۱۱	شعرو درام دوران بازگشت
۱۰۱۶	نثر دوران بازگشت

- ۱۰- سده هیجدهم (۱۷۰۰ تا ۱۷۹۸)
 ۱۰۱۸
 ۱۰۲۱ عصر یوپ: شعر
 ۱۰۲۲ عصر یوپ: نثر
 ۱۰۲۷ عصر جانسن: نثر
 ۱۰۳۰ شعریش از رماتیک

- ۱۱- سده نوزدهم
 ۱۰۳۵
 ۱۰۳۶ عصر رماتیک (۱۷۹۸ تا ۱۸۳۲)
 ۱۰۳۷ شعر
 ۱۰۴۶ نثر
 ۱۰۴۹ زمان نویسان

- ۱۲- عصر ویکتوریا (۱۸۳۲ تا ۱۹۰۰)
 ۱۰۵۳
 ۱۰۵۴ شاعران عصر ویکتوریا
 ۱۰۶۷ رمان نویسان عصر ویکتوریا
 ۱۰۸۳ رمان نویسان دیگر
 ۱۰۸۵ نثر نویسان
 ۱۰۹۲
 ۱۰۹۶ ۱۳- سده بیستم
 ۱۱۰۳ شاعران سده بیستم
 ۱۱۰۶ شاعران دیگر
 ۱۱۲۶ رمان نویسان سده بیستم
 ۱۱۳۳ رمان نویسان دیگر
 نمایشنامه نویسان سده بیستم

اضافات

- برندگان جایزه نوبل
 ۱۱۵۲
 ۱۱۵۹ فهرست راهنما

بخش چهارم

ادبیات آلمان

سده شانزدهم: رنسانس و اصلاح دینی^۱

پیشینه تاریخی. هرج و مرج سیاسی که سراسر سرزمین آلمان را در طی نیمه دوم سده های میانه فراگرفته بود تا سده شانزدهم و بعد از آن ادامه یافت. شارل پنجم، امپراتور امپراتوری مقدس روم از سال ۱۵۱۹ تا ۱۵۵۶، چنان درگیر جنگهای خارجی بود که مجال زیادی برای ایجاد وحدت آلمان پیدا نکرد؛ و جانشینان بلافصلش نیز در این راه توفیق نیافتند.

از رویدادهای تاریخی، آنچه برای دانشجوی ادبیات اهمیت دارد، رهیافتهای فکری-عقلی و مذهبی است. اندیشه های رنسانس در حدود میانه سده چهاردهم کم کم به آلمان راه یافت. از همان آغاز، نهضت انسانگرایی در میان طبقه ای خاص در شمال اروپای مرکزی گسترش یافت. علل آن هم روشن است. نخست آن که، نهضت تجدیدحیات ادبیات کلاسیک، بویژه لاتینی، به ایتالیا - و تا حدی هم به فرانسه و اسپانیا - تعلق داشت، که در پی احیای عظمت گذشته خویش بود؛ اما برای آلمان، رنسانس بیگانه بود. دوم آن که، انسانگرایی در آلمان اساساً برای نخبگان اشراف و روشنفکران، که با زبانهای لاتینی و یونانی آشنا بودند، کشش و گیرایی داشت؛ حال آن که در ممالکی که زبانشان از لاتین مشتق می شد، شمار بیشتری از مردم شیفته

(۱) Reformation: انقلاب دینی در اروپای غربی در سده ۱۶ میلادی که به عنوان نهضت برای اصلاح مذهب کاتولیک آغاز شد و به نهضت پروتستان انجامید.

انسانگرایی شدند. شاید دلیل مهم این که چرا مردم سرزمینهای آلمانی به اصلاح دینی روی آوردند در حالی که ایتالیاییها انسانگرایی را به گرمی پذیرا شدند در این نکته نهفته باشد که طبیعت این دو نژاد بسیار متفاوت است. آلمانیها همواره طرفدار زبان و دین و اندیشه عبری بوده‌اند؛ ایتالیاییها و فرانسویها هواخواه فرهنگ و تمدن یونانی.

البته، نباید پنداشت که انسانگرایی ابدأ در آلمان پیشرفتی نداشت. برعکس، یوهان رویشلین^۲ (۱۴۵۵ تا ۱۵۲۲) آلمانی، دسیدریوس اراسموس اهل روتردام هلند (بنگرید به سطور آتی)، و بسیاری دیگر، در زبانهای کلاسیک به تبخرو استادی رسیدند. به طور کلی، دلبستگی به انسانگرایی و اختراع چاپ انگیزه مهمی برای آموزش به مفهوم کلی آن شد؛ دست کم پانزده مدرسه و دانشگاه در فاصله سالهای ۱۳۴۸ و ۱۵۵۵ دایر گردید؛ و خود لوتر هم دانش جدید را، تا آن جا که با مذهب او مغایرتی نمی یافت، تأیید می کرد.

در اوایل نیمه دوم سده چهاردهم جان ویکلیف در انگلستان، یوهان هوس^۳ (۱۳۶۹ تا ۱۴۱۵) در بوهیمیا، و مصلحان دینی دیگر فساد درون کلیسای کاتولیک را مورد حمله قرار داده بودند. فردگرایی، گسترش آموزش، و روح شک و پرسش رنسانس، بسیاری را در خصوص لغزش ناپذیری کلیسا دچار تردید ساخت و آنها را به جستجو و بررسی مدارکی کشاند که مبنای آموزه های مسیحی شناخته می شد. مارتین لوتر در سال ۱۵۱۷ نود و پنج مسئله مشهورش را [«به منظور استخراج حقیقت»] در اعتراض به فتوای پاپ مبنی بر جواز عمل بازخرید گناه و فروش آمرزش بر سر در کلیسای جامع ویتن برگ^۴ نصب کرد و سه سال بعد نسخه توقیفی پاپ را در ملا عام آتش زد [پاپ در این توقیع تهدید کرده بود که اگر لوتر از عقاید خود دست بردارد مرتد شناخته خواهد شد]. عقاید لوتر را جمع کثیری پذیرفتند، و اعتقادنامه آوگسبورگ^۵ او را در سال ۱۵۳۰ می توان «آغاز آیین پروتستان سازمان یافته» شمرد. شارل پنجم به عبث کوشید تا این بدعت جدید را از میان بردارد، اما در سال ۱۵۵۵

2) Johann Reuchlin

۳) صورت اصلی آلمانی نام او یوهانس هوس فون هوزیتس (Johannes Hus von Husinetz) است. در انگلیسی جان هوس (John Hus or Huss) نامیده می شود.

4) Wittenberg Cathedral

۵) Augsburg Confession of Faith: اصول عقاید لوتر، که در ۱۵۳۰ در مجلس شور آوگسبورگ (شهری در غرب بلواریا) به تصویب رسید.

ناگزیر به قبول آزادی پرستش و عبادت برای کاتولیکها و پروتستانها به یکسان (بر طبق فتوای شورای آوگسبورگ^۶) گردن نهاد.

نظر اجمالی. طبیعی بود که ادبیات آلمانی در سده شانزدهم عمیقاً تحت تأثیر آشفته‌گیهای مذهبی قرار گیرد. رساله ستایش بلاهت، اثر اراسموس (نک چند سطر بعد) و بسیاری آثار دیگر (همه به لاتین)، رجال فاسد کلیسا را به تمسخر گرفتند، معایب کلیسا را مورد حمله قرار دادند، و به ستایش از فضایل ساده مسیحیت پرداختند. مهمترین نویسندگان پروتستان لوتر، اولریش فون هوتن^۷ (۱۴۸۸ تا ۱۵۲۳)، و یوهان فیشارت^۸ (حدود ۱۵۴۶ تا ۱۵۹۰) بودند.

سنت‌های ادبی کهن‌تر، نظیر نمایشنامه و ترانه‌های عشقی^۹، به همت استاد خنیاگر^{۱۰}، هانس ساکس ادامه یافت، اما حتی ساکس هم تحت تأثیر اصلاحات دینی پروتستانها قرار داشت.

بسیاری قصه‌ها و رمانسهای جذاب هم انتشار یافت که بیشتر مجهول‌المؤلف بود. مشهورترین این آثار دکتر فاوست^{۱۱} (۱۵۸۷) است، که بلافاصله پس از انتشار به انگلیسی ترجمه شد. یورگ ویکرام (درگذشت حدود ۱۵۶۰) نیز نخستین رمانهای آلمانی را نوشت، که از جمله می‌توان به رشته طلائی^{۱۲} (۱۵۵۷) اشاره کرد.

انواع آثار ادبی کم‌اهمیت‌تر این دوره مجموعه‌های حکایات، جغرافیا، تاریخ، و امثال را شامل می‌شد.

6) Diet of Augsburg

7) Ulrich von Hutten

8) Johann Fischart

۹) Mastersong (آلمانی: Meistersang) ترانه‌های عشقی که در سده‌های ۱۲ تا ۱۴ میلادی در آلمان متداول شد، و معرف عشق عالی و ظریف و مقرون به آداب بود. (در جلد اول کتاب حاضر در بخش مربوط به ادبیات آلمان در قرون وسطی به تفصیل از آن سخن رفته است). -م.

۱۰) Mastersinger (Meistersingers): استادان خنیاگر به طبقه‌ای از شاعران غنائی و موسیقیدانان آلمانی در سده‌های ۱۵ و ۱۶ میلادی اطلاق می‌شود که بیشتر از پیشه‌وران و ارباب حرفه بودند و در اشعارشان قواعد و اصولی را با نظمی خاص رعایت می‌کردند. آنان می‌کوشیدند تا به ترانه‌های عشقی ملی آلمان که به فراموشی سپرده شده بود، روحی تازه ببخشند. سروده‌های این شاعران خنیاگر به «ترانه‌های استادان» (Meistersang) مشهور است. -م.

11) Dr. Faustus

12) The Gold Thread (der Goldfaden)

اراسموس

دسیدریوس اراسموس^{۱۳} (نام مستعار گرهارت گرهارتس، یا گِرت گیرتس^{۱۴}؛ حدود ۱۴۶۶ تا ۱۵۳۶). اراسموس در روتردام دیده به جهان گشود. کودکی یتیم بود و خانواده‌ای که سرپرستی او را به عهده داشت وی را به دیر آوگوستینوسی سپرد. اراسموس در آن جا تنفر شدیدی نسبت به خشونت و فساد راهبان پیدا کرد. با پادرمیانی اسقف کامبری^{۱۵}، اجازه یافت تا دیر را ترک گوید، و در پی آن به سراسر اروپا، و از جمله انگلستان، سفر کرد. او از سال ۱۵۱۱ تا ۱۵۱۴ را به تدریس در کمبریج گذراند، و با مون کالت^{۱۶}، گروسین^{۱۷}، و دیگر دانشمندان بزرگ انگلیسی عصر آشنا شد. سرانجام در بازل^{۱۸} دیده از جهان فرو بست. اراسموس بیشتر عمرش را به تعلیم انسانگرایی و دیانت ساده مسیحیت گذراند. او هنگام مسافرت در اروپا، همه جا خشونت، ستمگری، ریاکاری، و هرگونه فساد را مورد حمله قرار می داد، و بویژه بر فساد درون کلیسا خرده می گرفت. آثارش با این که در گسترش نهضت اصلاح دینی مؤثر بود، او خود نخست از قیام لوثر کناره گرفت، و بعد، به علت ماهیت انقلابی این نهضت رو در روی آن ایستاد.

آثار. آثار اراسموس همه به لاتینی است. او عهد جدید را به لاتینی برگرداند و به همراه تفسیر تندی در مورد بدرفتاری کلیسا انتشار داد؛ شمار زیادی امثال یونانی و لاتینی گردآوری نمود؛ چند رساله اخلاقی و تعلیمی نگاشت؛ نامه هایی نوشت متضمن اطلاعات ارزنده ای از زندگی خود وی؛ و — مهمتر از همه — رساله ستایش بلاهت^{۱۹} و

13) Desiderius Erasmus

14) Gerhard Gerhards, or Geert Geerts

15) Cambray: شهری در شمال فرانسه. م.

16) John Colet (۱۴۶۶ تا ۱۵۱۹): دانشمند و حکیم الهی انگلیسی. م.

17) William Grocyn (۱۴۲۶ تا ۱۵۱۹): دانشمند یونانی شناس انگلیسی. م.

18) Basel: ایالت (کنتون) در شمال سوئیس، هم مرز با فرانسه و آلمان. م.

19) Praise of Folly

گفت و شنودها^{۲۰} را تألیف کرد.

«ستایش بلاهت» (۱۵۰۹). هجونامه ای است که به اشاره سرتامس. مورو احتمالاً با الهام از کشتی ابلهان اثر برانت نگارش یافته است. این اثر ظاهراً «خطابه» ای است که خود «بلاهت» ایراد می‌کند؛ و در واقع تک گفتاربی شکلی است که در آن «بلاهت» فساد و کج رویهای زمانه را به ریشخند می‌گیرد. اراسموس، با شوخ طبعی کنایه آمیزی به «ستایش» از حماقتهای هر طبقه و صنفی می‌پردازد — «فیلسوفان پیرکج خلق»، دختران بازیگوش، دادرسان، طبیعت‌گرایان، اخترگویان، پزشکان، شاعران، خطیبان، حقوقدانان، درباریان، پادشاهان، و بسیاری دیگر. اراسموس مخصوصاً رجال کلیسا، از پاپ تا راهبان و آموزش فروشان را انگشت نما می‌سازد. البته «ستایش» بر زبان خود «بلاهت» گذاشته شده و از این روی کتاب ادعانامه ای است علیه آن خشونت، ریاکاری، خرافات، نادرستی، و خودپسندی همه گروه ابلهان. اراسموس، همه را از گروه ابلهان می‌داند، مگر خدا را که واقعاً خردمند است. «در واقع، روند زندگی در جهان چیزی نیست مگر صحنه ای پیوسته از ابلهیها، همه بازیگران هم به یک درجه ابله و دیوانه اند...»^{۲۱}

«گفت و شنودها» (۱۵۲۶). این اثر مشتمل بر شصت و سه گفتگوست که اصولاً به منظور سرگرمی و تشویق دانشجویان اراسموس نوشته شده است. این مکالمات از نظر موضوع چنان متنوع و به هم پیوسته اند که طبقه بندی دقیق آنها دشوار می‌نماید. لکن می‌توان به اختیار آنها را به شش دسته تقسیم کرد: (۱) عرضه اشتباهات مناسک و مراسم عبادی، (۲) پرخاش بر فساد درون کلیسا، (۳) افشای دغلبازی رایج، (۴) اظهار تأسف بر گناهان شخصی، (۵) نصایح عملی برای عوام، و (۶) گفت و شنودهای گوناگون با مضامین سرگرم کننده — نه به شیوه تعلیمی. ذکر چند مثال رهیافتهای اراسموس را روشن خواهد ساخت: دو گفتار «زیارت مذهبی» و «نذرهای عجولانه» بیهودگی سفرهای پی در پی به زیارتگاهها را محکوم می‌کند، چه، قلیسین را نباید پرستش کرد. گفتارهای «حقه اسب»، «ظهور» و «گدایان» انواع نیرنگها و کلاه برداریها را برملاء می‌سازد. در «مرد جوان و فاحشه» هدف این است که «پاکدامنی در ذهن جوانان نقش بندد». رفتارهای زیبنده

20) *Colloquies*

21) Desiderius Erasmus, *In Praise of Folly* (New York: P. Smith, 1941), p. 46.

یک جوان در «اندرز مدیر مدرسه» و «پرهیزگاری جوانی» برشمرده می شود. چند مکالمه نیز به ستایش دانشجویی حقیقی و نکوهش فضلفروشی اختصاص یافته، که از آن جمله اند «تقلید» و «انجمن دستوردانان».

چندان تردیدی در این نیست که این کتاب در تسریع نهضت اصلاح دینی در آلمان و انگلستان تأثیر بسیار داشت. گذشته از این، از بابت ارائه توصیفاتی از زندگی دانشجویی و همین طور اشاره به گوشه هایی از زندگی نویسنده اثری ارزنده است.

مارتین لوتر^{۲۲}

مارتین لوتر (۱۴۸۳ تا ۱۵۴۶). لوتر در آیسلبین^{۲۳} به دنیا آمد. [زیر مراقبت پدر و مادر در زهد و تقوی بزرگ شد.] در سال ۱۵۰۵ راهب دیر آوگوستینی در ارفورت^{۲۴} شد، و در سال ۱۵۰۸ به درجه استادی دانشگاه ویتن برگ نایل گردید. سه سال بعد از رم دیدار کرد، و در این شهر بی بندوباری و فساد روحانیون او را سخت متأثر ساخت. در سال ۱۵۱۷ آموزش فروشی به هرکس که طالبش بود، او را بر آن داشت تا نظریاتش را بر سر در کلیسای جامع ویتن برگ نصب کند. لوتر در سال ۱۵۲۰ نسخه توقیع شده پاپ (مبنی بر تهدید به تکفیر لوتر) را در ملاء عام آتش زد، و در پی این کار برای دفاع از کرده خویش به شورای عالی دینی در ورمس^{۲۵} فراخوانده شد. دفاعیاتش رد شد؛ لوتر حاضر هم نشد از عقایدش دست بکشد؛ [و اعلام کرد که اختیارات پاپ و شوراها دینی را به سبب خطاهای آشکار آنها، نمی تواند بپذیرد.] در نتیجه، او را یاغی اعلام کردند. دوستانش او را در کاخ وارتبورگ، در تورینگیا^{۲۶}، مخفی کردند. لوتر در آن جا ترجمه عهد جدید را از اصل یونانی به آلمانی آغاز کرد. سپس از یاری دوست نزدیکش ملانشون^{۲۷} برخوردار شد. لوتر در سال ۱۵۲۵

22) Martin Luther

۲۲) Eisleben: شهر، ایالت سابق ساکس (پروس) آلمان مرکزی-م.

۲۲) Erfurt: شهری در مشرق آلمان-م.

۲۵) Worms: شهری در غرب آلمان-م.

26) Thuringia

۲۷) Philip Melancthon (۱۴۹۷ تا ۱۵۶۰): دانشمند و مصلح دینی آلمانی-م.

صومعه‌نشینی را ترک گفت و با کاترینا فون بورا^{۲۸}، راهبه پیشین ازدواج کرد. پنج سال بعد او و پیروانش اصول عقیدتی خود را در اعتقادنامه آوگسبورگ صادر کردند، و در سال ۱۵۳۷ کنفرانسی تشکیل دادند، که در آن توافق نمودند تا تمامی پیوندهای خود را با کلیسای کاتولیک رم قطع کنند. لوتر در زادگاهش دیده از جهان فرو بست. طبیعت لوتر آمیزه‌ای از قدرت و ملایمت بود. گاه تند و پرشور بود؛ گاهی هم مهربان و دلسوز. او همواره با جرأت و صمیمی بود و از برحق بودن نهضت خویش اطمینان داشت.

ترجمه کتاب مقدس (عهد جدید، ۱۵۲۲؛ عهد عتیق، ۱۵۳۴). ترجمه لوتر نخستین برگردان آلمانی کتاب مقدس نبود، اما ترجمه‌های پیشین همه براساس متن لاتینی وولگات بود. لوتر متن اصلی عبری و یونانی را، که ویراسته‌رویشلین و اراسموس بود، برای ترجمه برگزید. او زبان رسمی ساکسون‌علیا را که در مایسن^{۲۹} صحبت می‌شد، و به نظر او متداول‌ترین زبان آلمانی بود، مبنای ترجمه قرار داد. اما لوتر این زبان را از قید خشکی رهانید؛ کوشید از فضل‌فروشی دوری گیرند و دانسته اصطلاحات مردم عادی را به کار گرفت. برگردان لوتر «در وفاداری به متن اصلی تحسین برانگیز است، از لحاظ عمق و غنای مفهوم، قدرت و صراحت، و از نظر بکارگیری کلمه درست در محل درست، بی‌همتاست»^{۳۰}. این ترجمه خیلی زود در سراسر آلمان مقبولیت یافت. و به صورت تنها کتابی در آمد که نسل‌های متوالی آلمانی در خانه می‌خوانده‌اند... زبان کتاب مقدس لوتر زبان تمامی ملت آلمان شد. و به همین لحاظ لوتر را به حق می‌توان بنیانگذار زبان ادبی آلمانی علیای جدید نامید. نفوذ کتاب مقدس لوتر بر ادبیات آلمانی همانند نفوذ کتاب مقدس کینگ جیمز در ادبیات انگلیسی و شاید هم بیش از آن بوده است.

نثر اصیل. لوتر، گذشته از ترجمه کتاب مقدس به آلمانی، قطعات بسیاری هم به نثری اصیل دارد. بیشتر این آثار شامل مقالات جدلی، رسالات، مواعظ، و نامه‌های اوست. نامه‌ها و مفاوضات لوتر بیانگر صلحجویی، ملایمت، و شوخ طبعی اوست. سه رساله

28) Katharina von Bora

29) Meissen

30) George Madison Priest, *A Brief History of German Literature* (New York: C. Scribner's Sons, 1932), p.

مهم لوتر در الهیات که اهمیت تاریخی دارند عبارتند از: به اشراف مسیحی ملت آلمان^{۳۱}، کلیسا در اسارت بابلیها^{۳۲}، و در باب آزادی یک مسیحی^{۳۳} (انتشار هر سه در ۱۵۲۰). لوتر در رساله ای با عنوان به اعضای شوراهاى همه شهرهای آلمان می‌گویم که باید مدارس مسیحی تأسیس و از آنها پاسداری کنند^{۳۴} (۱۵۲۴) از آموزش اجباری در سراسر آلمان دفاع می‌کند.

سرودهای نیایش. از مهمترین خدمات لوتر به ادبیات و نیز آیین پروتستان مجموعه سی و هفت سرود نیایش است. برخی از این سرودها بدیع و اصیلند؛ و مابقی ترجمه‌های آزاد از سرودهای نیایش لاتینی و مزامیر به شمار می‌آیند. مشهورترین این سرودها عبارتند از: دژ بزرگ، سرود مبارزه در جهت اصلاح دینی^{۳۵}؛ بیا، روح مقدس^{۳۶}؛ ستایش تورا است، ای عیسی مسیح^{۳۷}؛ و: ما در بطن زندگی هستیم.

هانس ساکس^{۳۸}

هانس ساکس (۱۴۹۴ تا ۱۵۷۶) فرزند یک خیاط بود، و در نورنبرگ زاده شد. در کودکی به مدرسه‌ای لاتینی رفت، و در سال ۱۵۰۹ شاگرد کفّاش شد. در همین سال شروع به فراگرفتن ترانه‌های استادان (مایسترسانگ‌ها) کرد. از سال ۱۵۱۲ تا ۱۵۱۷ به عنوان پینه‌دوز سیار به سراسر آلمان سفر کرد. با بازگشت به زادگاهش ازدواج کرد، از کفّاشان بنام شد، و زندگی دراز، بی حادثه و شادی را آغاز کرد که تنها در روزگار کهولت او با

31) *To the Christian Noblemen of the German Nation*

32) *On the Babylonian Captivity of the Church*

33) *On the Freedom of a Christian*

34) *To the Councilmen of All Cities in Germany, That They Should Establish and Maintain Christian Schools*

35) *A Mighty Fortress, the Battle hymn of the Reformation*

36) *Come, Holy Ghost*

37) *Praise Be to Thee, O Jesus Christ*

38) *Hans Sachs*

مرگ همسر و هر هفت فرزندش غم آلود گردید. او به شادان گذرانی، مهربانی و جوانمردی مشهور است.

آثار. ساکس نویسنده‌ای بسیار بارور بود. بیش از شش هزار بیت شعر سرود و متجاوز از دویست نمایشنامه نگاشت.

اشعار. تقریباً همه اشعار ساکس در قالب لخته‌های کوتاه (چهارتکیه‌ای) با قافیه‌اند. بیش از چهار هزار بیت شعر او از نوع ترانه‌های استادان (مایسترسانگ، بنگرید به جلد اول) است و بنابراین تصنعی و کم ارزش. سایر اشعار او اهمیت بیشتری دارند. این گونه اشعار دارای مضامینی متنوعند. در بعضی از آنها به دفاع سرسختانه از نهضت اصلاح دینی می‌پردازد. مشهورترین آنها بلبل ویتن برگ^{۳۹} است، که شعری است تمثیلی، که در آن بلبلی (کنایه از لوتر) گوسپندان گمشده در بیابان را به چمنی با صفا سوق می‌دهد. اشعار دیگر او، که بسیاری از آنها به صورت ضرب‌المثل یا کلمات قصارند، از شوخ طبعی ملایم، عقل سلیم، ملایمت، و اخلاقی راستین برخوردارند.

نمایشنامه‌ها. شهرت گسترده ساکس بیشتر مرهون درامهای اوست، که شماری از آنها هنوز هم به نمایش درمی‌آیند. او توانایی خود را در نمایشنامه‌های کتاب مقدس، نمایشنامه‌های تاریخی، و تراژدی، که چندان موفق نبود، آزمود. استادی او در نمایشنامه‌هایی از نوع زیر است:

نمایشنامه‌های اسکیت^{۴۰}. بعضی از آثار نمایشی ساکس در واقع مکالمات کوتاه، لطیفه‌دار و تقریباً بدون طرح است. بهترین کار او در این زمینه سن پیتروبز^{۴۱} به شمار می‌آید. در این طرح، پطرس حواری با دیدن بیداد و ظلم روزافزون در روی زمین، از خدا طلب

39) Wittenberg Nightingale

۴۰) Skit: منظومه یا نمایشنامه‌ای است متضمن تقلید هجو آمیز و کاریکاتورگونه از یک شخص یا سبک یا موضوع خاص. اسکیت اگر مترادف با نظیره‌سازی و بورلسک نباشد، دست کم پیوندی تنگاتنگ با آن دارد. برای اطلاع بیشتر، ر. ک. ذیل همین واژه در:

J. A. Cuddon, *A Dictionary of Literary Terms*, Revised edition (Penguin Books).

41) *St. Peter With the Goat*

می‌کند که او را به زمین بفرستد تا ستم را ریشه کن سازد. تقاضایش مستجاب می‌شود، به زمین می‌آید، و کار خود را با رام کردن بزی سرکش آغاز می‌کند. این وظیفه چنان دشوار می‌نماید که پطرس از کل هدف خود صرف‌نظر می‌کند.

نمایشنامه‌های سه روز قبل از چهارشنبه توبه^{۴۲}. ساکس در آفرینش طرح‌های کوتاه با مضامین غیرمذهبی، پیشینیان را سرمشق خود قرار داد. آثار او در این زمینه، هرچند تا اندازه‌ای با خشونت آمیخته‌اند، از بیشتر نمایشنامه‌های دیگر این نوع مؤدبانه‌ترند. این نمایشنامه‌ها گفتگوهای با روح و لطیفه‌دان شخصیت‌پردازی واقع‌گرایانه، و طرحی نسبتاً ساده دارند. از بهترین این آثار می‌توان به آهن داغ^{۴۳} اشاره کرد، که در آن همسری برای اطمینان از وفاداری شوهرش، از او می‌خواهد تا تکه آهن گداخته‌ای را در دست نگاه دارد. مرد نهانی دستهایش را با ماده‌ای عایق‌دار می‌پوشاند، و بعد همسر را در آغوش گرفته انجام همین آزمایش را از وی طلب می‌کند.

ارزیابی. ساکس با این که در عصر خود محبوبیت یافت، در خلال سده‌های هفدهم و هیجدهم بکلی فراموش شد. لکن گوته دوباره او را کشف کرد و در گفتاری تحت عنوان «رسالت شعر هانس ساکس»^{۴۴}، بار دیگر توجه جهان را به او جلب کرد؛ و واگنر با اپرای استاد مایسترسانگر نورنبرگ^{۴۵}، وی را جاودانه ساخت. امروزه ساکس را نه‌چندان به خاطر توانایی هنری، بلکه از باب عقل سلیم، شوخ طبعی همیشگی، زیرکی، و توصیف ارزنده‌اش از زندگی مردم آلمان در سده شانزدهم تحسین می‌کنند.

۴۲) Shrovetid Plays: در جلد اول از این نوع نمایشنامه و نمونه‌های آن سخن رفته است. -م.

۴۳) *The Hot Iron*

۴۴) *Hans Sach's Poetical Mission*

۴۵) *Meistersinger von Nürnberg*

سده هفدهم

پیشینه تاریخی. تنها رویداد مهم تاریخی آلمان در سده هفدهم جنگ سی ساله^۱ (۱۶۱۸ تا ۱۶۴۸) بود. این جنگ در اثر اقدامات خاندان هابسبورگ^۲ برای فرو نشانیدن نهضت پروتستان به وقوع پیوست. پروتستانها از کمک دانمارک، سوئد، و فرانسه برخوردار بودند، و یک بار دیگر آزادی برگذاری مراسم مذهبی خود را بازیافتند. اما این آزادی گران تمام شد. آلمان چنان ویران، قحطی زده، و خالی از سکنه شد (حدود دوسوم جمعیت به هلاکت رسیدند) که تقریباً تا یک قرن نتوانست کمر راست کند.

نظراً جمالی. اغتشاش، بی ثباتی، و فساد اخلاقی و دینی، که از پیامدهای جنگ بود، طبیعتاً تأثیری بس ناگوار بر ادبیات داشت. در نخستین سالهای جنگ بسیاری از نویسندگان به استفاده از واژه های زبانهای دیگر، مخصوصاً کلمات فرانسوی، برای آرایش نوشته های خویش تمایل یافتند. در همین حال، انجمنهایی برای مبارزه با این گرایش به وجود آمدند، و پیراستن زبان آلمانی از واژه های بیگانه را وجهه همت خویش ساختند. بسیاری از شاعران عهده دار پاکسازی زبان شدند، اما با واکنشهای موافق و مخالف روبرو گردیدند.

1) Thirty Years' War

2) Hapsburg

این قرن برای ادبیات خشک و سترون بود، تنها اشعار مذهبی، نمایشنامه‌ها، و داستانهای منشورناچیزی تألیف یافت؛ و از جمله یاکوب بومه^۳ (۱۵۷۵ تا ۱۶۲۴) آثار عارفانه‌ای به نثر نگاشت که بر میلتن و ویلیام بلیک تأثیر بخشید.

شعر

یکی از بانفوذترین پیرایشگران زبان مارتین اوپیتس^۴ (۱۵۹۷ تا ۱۶۳۹) شاعر و منتقد بود، که، برخلاف اعتقاد رایج، فرانسوی‌مآبی را سخت مورد پرخاش قرار داد و به دفاع از زبان بومی پرداخت، اما در همان حال از تقلید مؤلفان عهد رنسانس ایتالیا حمایت می‌کرد. او بدین ترتیب آنچه را به «شبه رنسانس آلمان» مشهور است آغاز کرد. اوپیتس در اثری به نام کتاب شعر آلمانی^۵ (۱۶۲۴)، استفاده از اشارات کلاسیک و تاریخی، «تناوب هجاهای کوتاه و بلند در شعر»، و همچنین ابیات دوازده هجائی را مورد تأکید قرار می‌داد. آثار اوپیتس و پیروانش، بویژه فریدریش فون لوگو^۶ (۱۶۰۴ تا ۱۶۵۵) و پاول فلمینگ^۷ (۱۶۰۹ تا ۱۶۴۰)، از نظر زبانی درست، اما تصنعی و معمولاً فاقد احساسند.

بیفروغی و آراستگی سترون اوپیتس، سرانجام منجر به عکس العمل شد. شاعرانی چون هوفمان فون هوفمانسوالد^۸ (۱۶۱۷ تا ۱۶۷۹) و کاسپرفون لوهنشتاین^۹ (۱۶۳۵ تا ۱۶۸۳)، به ادبیات «باروک»، یعنی تقلید از مارینیسم ایتالیایی – صنایع بدیعی زیاد، گرافگویی، لفاظی، و فضلفروشی – گرایش یافتند. این واکنش، کریستین ویزه^{۱۰} (۱۶۴۲ تا ۱۷۰۸) و چند شاعر دیگر را به جانب کلاسیک‌نوسوق داد، که هدف آن سادگی و ظرافت طبع بود. شاید بزرگترین کمک به شعر آلمانی در خلال سده هفدهم در حوزه‌ای بیرون از این جنبشها و جنبشهای متقابل ارائه شد. پاول گرهارد^{۱۱} (۱۶۰۷ تا ۱۶۷۶)، که در شعر مذهبی

3) Jakob Böhme

5) *Book on German Poetry*

7) Paul Fleming

9) Gaspar von Lohenstein

11) Paul Gerhard

4) Martin Opitz

6) Friedrich von Logau

8) Hofmann von Hofmannswaldau

10) Christian Weise

در مرتبه بعد از لوتر قرار داشت، تعداد زیادی سرودهای نیایش زیبا سرود. مشهورترین این سرودها عبارتند از: «چگونه به تو خواهم پیوست»، «ای دل، بیدار شو و بخوان»، و «حالا همه بیشه ها در آرامشند».

نمایشنامه

آندرئاس گریفیوس^{۱۲} (۱۶۱۶ تا ۱۶۶۴). گریفیوس در شعر غنائی، تراژدی، و کمدی دستی توانا داشت. بعضی از اشعار غنائی او به شیوه اوپیتس سروده شده اند، اما بقیه ژرف تر، شخصی تر، و اندیشه مندانه ترند. اشعار اخیر بیشتر طعنه آمیز و بدبینانه، و بیانگر نومیدی در این جهان و امید به جهان دیگرند.

تراژدیهای گریفیوس، که در قالب اشعار دوازده هجائی پرآب و تاب سروده شده است، نشان می دهند که او با شگردهای نمایشی چندان آشنایی ندارد. این تراژدیها نه تحرکی دارند و نه حالت تعلیق و انتظاری می آفرینند، و اغلب حالت وحشت جایگزین تراژدی واقعی می شود. لئوآرمینیوس^{۱۳} (۱۶۴۶)، داستان توطئه موفقیت آمیز عزل و قتل یک امپراتور بزرگ را حکایت می کند. کاردنیوو سلینده^{۱۴} (۱۶۴۷)، که شاید نخستین «تراژدی بورژوازی» باشد، داستان دانشجویی بولونیایی است که شوهر معشوقه اش را تهدید به قتل می کند، اما نیروهای خارق العاده از وقوع جنایت جلوگیری می کنند. کاترین گرجی^{۱۵} (حدود ۱۶۴۷)، تراژدی ملکه متهوری است که مرگ را بر ترک عقیده ترجیح می دهد. چارلز استوارت^{۱۶} (۱۶۴۹)، در باب محکومیت انگلیسیها به لحاظ اعدام چارلز اول است. و پاپیانوس^{۱۷} (۱۶۵۹)، تراژدی دیگری از یک شهید است.

کمدیهای گریفیوس بهترند. در کمدی هوریبیلی کریبری فاکس^{۱۸} (حدود ۱۶۵۰)، نه تنها سرباز لافزن ترسو را (که نویسنده نظیرش را در جنگهای سی ساله دیده است) دست

12) Andreas Gryphius

13) Leo Arminius

14) Cardenio und Celinde

15) Katherine of Georgia (Katharina von Georgien)

16) Charles Stuart (Carolus Stuardus)

17) Papianus

18) Horribilicribrifax

می اندازد، بلکه فضل فروشی در زبان را هم تمسخر می کند. آقای پیتر سکونز^{۱۹} (۱۶۶۳) روایتی است از داستان پوراموس و تیسبه^{۲۰}، با الهام از روایت آلمانی و انگلیسی رؤیای نیمه شب تابستان، اثر شکسپیر. سرخ گل محبوب در دامن خارها^{۲۱} (۱۶۶۰)، نمایشنامه گیرایی است از عشق در میان روستاییان، که بهترین کمدی پیش از لنینگ به شمار می آید.

رمان

هانس یا کوپ کریستوفل فون گریملس هاوزن^{۲۲} (حدود ۱۶۲۵ تا ۱۶۷۶). گریملس هاوزن تنها اثر کلاسیک منشور سده هفدهم و بزرگترین کتاب ادبی عصر خود سیمپلی سیسیموس^{۲۳} (۱۶۶۹) را نوشت. این داستان پیکارسک شرح زندگی شترنفلس فوخشایم^{۲۴}، فرزندخوانده یک دهقان است. او به دست گروهی سپاهی از مزرعه روستایی رانده می شود و به غاری پناه می برد. در آن جا از زاهدی تعلیمات دینی می آموزد. سربازان او را می ربایند، به او دلقکی می آموزند و نامش را سیمپلی سیسیموس می نهند. عاقبت به دزدی روی می آورد، بر گنجی پنهانی دست می یابد، دختری را می فریبد و ناچار با وی ازدواج می کند، بعد، دختر را ترک می کند، به دین کاتولیک می گردد، و در پی ماجراهای دیگر، به نزد زاهد (که پی می برد پدر خود اوست) بازمی گردد و زندگی توأم با تحقیق و تفکری را در پیش می گیرد.

19) Herr Peter Squenz

Pyramus and Thisbe (۲۰): پوراموس و تیسبه در افسانه های کلاسیک، پسر و دختری از اهالی بابل هستند. چون آنان را از دیدن یکدیگر منع کرده بودند، از شکافی در دیوار باغ با هم صحبت می کردند. سرانجام قرار گذاشتند در کنار قبری یکدیگر را ملاقات کنند. تیسبه که اول به میعادگاه رسید از ترس شیری با دهان خون آلود، جامه خود را انداخت و بگریخت. پوراموس که چند دقیقه بعد رسید جامه خون آلود را در دهان شیر دید، و به گمان این که تیسبه کشته شده است، خود را کشت. تیسبه که پس از بازگشتن، محبوب خود را کشته دید، خودکشی کرد. م.

21) Beloved Rose - among - Thoms

22) Hans Jacob Christoffer von Grimmelshausen

23) Simplicissimus

24) Sternfels von Fuchshaim

سیمپلی سیمپس با وجود قطعات بلند و خسته کننده، کلاً داستان سرگرم کننده ای است که تصاویری با روح و واقعگرایانه از بیرحمیهای جنگ، خلق و خوی در بدرها، خشونت اجتماع فاسد، و آداب و رسوم و خرافات مردم ارائه می دهد.

سده هیجدهم

پیشینه تاریخی. سده هیجدهم عصر عظمت سیاسی و فرهنگی آلمان بود. با این که این کشور هنوز فدراسیون ناهمگنی از چند ایالت کم و بیش مستقل به شمار می رفت، پروس کم کم به عنوان یک قدرت برتر سر برمی آورد، و پرتوی از آگاهی ملی تابیدن می گرفت. در جنگ هفتساله^۱ (۱۷۵۶ تا ۱۷۶۳) رهبری درخشان فردریک دوم^۲، پروس را که از پشتیبانی سربازان هانور و کمکهای مالی انگلستان برخوردار بود، به مقاومت در برابر ارتشهای فرانسه، اتریش، و روسیه توانا ساخت.

در آلمان، همانند بیشتر کشورهای اروپای غربی، خردگرایی و «خداپرستی» (دئیسم) هواخواهان بسیار یافت. این نظامهای اعتقادی نخست با مخالفت پیتیسم (تورع)^۳ و بعداً با مقابله عقاید فلسفی، تربیتی، و سیاسی روسوروبرو شدند. نظریات دیدرو و روسو درباره

(۱) Seven Years' War (۱۷۵۶ تا ۱۷۶۳): جنگ بین فرانسه و اتریش و روسیه و ساکس و سوئد و (از ۱۷۶۲ به بعد) اسپانیا از یک طرف، و پروس و بریتانیای کبیر و هانور از طرف دیگر. در نتیجه این جنگ بریتانیا امپراتوری مستعمراتی جهان گردید و پروس از دولتهای مقتدر اروپایی شد. -م.

(۲) Frederick II (۱۷۱۲ تا ۱۷۸۶): فردریک کبیر، پادشاه پروس (۱۷۴۰ تا ۱۷۸۶). -م.

(۳) Pietism: نهضتی دینی در کلیساهای لوتری آلمان که در اواخر سده هفدهم پیدایش یافت و هدفش پیرایشگری نبود، بلکه اعتقاد باطنی و زندگی بر طبق اصول مسیحیت را مافوق ظاهر اصول عقاید مسیحی قرار می داد و مطالعه کتاب مقدس را تأکید می کرد. تورعیان معتقد بودند انسان با انجام دادن کارهای نیک از گناه پاک می شود. ر. ک. دایرة المعارف فارسی، به سرپرستی غلامحسین مصاحب، ذیل «تورع». -م.

حکومت ملی، حقوق بشر، و استقلال فردی، که در تکوین انقلابات فرانسه و امریکا نقشی بسزا داشت، در آلمان از نظر سیاسی تکان و تحولی ایجاد نکرد - احتمالاً به این دلیل که در این سرزمین حکومتی مرکزی بر سر کار نبود تا مبارزه و شورشی بر ضد آن صورت گیرد و از سویی قهرمانان ملی، یوزف دوم^۴ و فردریک کبیر، با کوششهای فراوانی که در راه بهبود وضع مردم عادی به خرج می دادند، اعتقاد مردم را به حکومت پادشاهی تقویت کردند.

در قلمرو اجتماعی و فکری، روسوئیسم^۵ با تحت الشعاع قرار دادن خرد گرایی، پیشرفت جنبش بومی مشهور به «طوفان و طغیان»^۶ را سرعت بخشید. اصلاح زندگی اجتماعی و سیاسی و اعطاء روحی تازه به ادبیات از جمله هدفهای این نهضت بود. در هر حال، «استقلال سیاسی، برابری اجتماعی، ستایش طبیعت ابتدائی، نبوغ، آفرینش شاعرانه بی هیچ ملاحظه قوانین سنتی هنر - خلاصه، آزادی کامل فرد، آرمان و هدف نسل نو آلمان بود»^۷.

درونگرایی و بی قید و بندی جنبش «طوفان و طغیان» با مخالفت ایمانوئل کانت (۱۷۲۴ تا ۱۸۰۴)، یکی از بزرگترین فلاسفه جهان، روبرو شد. او عقیده داشت که خرد و منطق و ضرورت حکم می کند که اختیار و اراده آزاد، فناپذیری، و وجود خدا را به عنوان منشاء خیر و زیبایی بدیهی و مسلم بدانیم. [کانت معتقد بود، اراده خیر عبارت از پیروی از تکلیف و وجدان اخلاقی است، زیرا تکلیف انسان را بدون قید و شرط به پیروی از خود وادار می کند، و تنها در تبعیت از تکلیف و وجدان است که اراده خیر مطلق تحقق می یابد. چون امر و فرمان تکلیف «امر مطلق»^۸ است، از آن یک قانون یا دستور اخلاقی

(۴) Joseph II (۱۷۴۱ تا ۱۷۹۰): شاه آلمان (۱۷۶۴ تا ۱۷۹۰): امپراتور امپراتوری مقدس روم (۱۷۶۵ تا ۱۷۹۰). -م.

(۵) Rousseauism: گرایش به آراء ژان ژاک روسو، از قبیل تربیت طبیعی، حقوق و آزادیهای فردی، مساوات و امثال اینها. -م.

(۶) Storm and Stress (Sturm und Drang): نهضت ادبی اواخر سده هیجدهم، که بانی آن هردر، نویسنده و فیلسوف آلمانی بود. این نهضت که نام خود را از نمایشنامه ای به همین عنوان اثر فریدریش م. فون کلینگر گرفت، عصیان در برابر قراردادهای و اصول جاری، بویژه در برابر روح روشنگری و کلاسیسیسم بود. از ویژگیهای آن علاقه به طبیعت بود که اعتقاد به نوعی وحدت وجود، شاعران جوان طرفدار نهضت را به قبول اصولی که ورای تعقل باشد، می کشانید. -م.

7) Priest, *A Brief History of German Literature*, p. 125.

8) Categorical imperative

نتیجه می شود، و آن اینکه چنان عمل کن که بخواهی دستور عمل تو در هر جا و هر زمان برای همه کس قانون و دستور کلی باشد.]

نظر اجمالی. در فاصله سالهای ۱۷۰۰ و ۱۷۵۰ اثری قابل ملاحظه در ادبیات آلمانی تألیف نیافت. هنوز نفوذ ادبیات فرانسوی قوی بود، اما تأثیر آثار مؤلفان انگلیسی، بویژه شکسپیر، میلتن، دفو، ادیسن، تامسن، سترن، و مک فرسن، به مرور در ادب آلمانی گسترش می یافت.

در حدود ۱۷۲۵، یوهان کریستوف گوتشده^۹ (۱۷۰۰ تا ۱۷۶۶)، با درک موقعیت نازای ادبیات آلمانی، در صدد اصلاح آن برآمد. او بر اتخاذ همه قواعد نوکلاسیسیسم فرانسوی و پیروی از سرمشکهای نوکلاسیک فرانسوی و انگلیسی اصرار ورزید. وی «تهدیب اخلاق»، عقل سلیم، و روشنی و وضوح را مورد تأکید قرار داد. و تقریباً مثل همه نوکلاسیسیستها، از احساساتیگری و خیالبافی رویگردان شد.

شاید اصلاحات گوتشده دیر آغاز شد، یا شاید طبیعت مردم آلمان با نوکلاسیسیسم سازگار نبود. علت هر چه باشد، نوکلاسیسیسم هیچگاه پایگاهی را که در فرانسه داشت، در آلمان نیافت. یوهان یاکوب بودمر^{۱۰} (۱۶۹۸ تا ۱۷۸۳) و یوهان یاکوب برایتینگر^{۱۱} (۱۷۰۱ تا ۱۷۷۶)، منتقدان سوییسی، بر نظریات گوتشده تاختند و به هواداری از بازگشت به احساسگرایی و تخیل پردازی پرداختند.

در نیمه نخست قرن تنها چند مؤلف شایسته ذکرند. آلبرشت فن هالر^{۱۲} (۱۷۰۸ تا ۱۷۷۷)، شاعر سوییسی، مقداری اشعار تعلیمی و تعدادی غزل سرود؛ فریدریش فون هاگدورن^{۱۳} (۱۷۰۸ تا ۱۷۵۴)، که حکایات و ترانه های شاد او یادآور فلسفه «دم غنیمت شمار» هوراس و آناکرئون است؛ و کریستیان فورشتگت گلرت^{۱۴} (۱۷۱۵ تا ۱۷۶۹)، که اشعار مذهبی پراحساس و صمیمانه، چند فابل به شیوه لافونتن، سرودهای نیایش فراوان، کمدیهای احساساتی، و آنچه یکی از مورخان ادبی «نخستین رمان عاطفی مبتنی بر زندگی

9) Johann Christoph Gottsched

10) Johann Jakob Bodmer

11) Johann Jakob Breitinger

12) Albrecht von Haller

13) Friedrich von Hagedorn

14) Christian Fürchtegott Gellert

خانوادگی در آلمان»^{۱۵} خوانده است، یعنی کنتس سوئدی^{۱۶} (۱۷۴۷ تا ۱۷۴۸) را نوشت. ادبیات آلمان، با الهام از کردار فردریک دوم، تورع (پیتیسیم)، و نظریات روسو، در اواسط قرن کم کم حیاتی تازه یافت. نهضت «طوفان و طغیان»، که در حدود سال ۱۷۴۸ آغاز شد، در احیای این ادبیات عامل مؤثر بود. بدین ترتیب، دوران شکوفایی یکصدساله فعالیت ادبی، که از سده های میانه به بعد بی نظیر بود، فرا رسید. کسی که قویترین تأثیر ادبی را بر نهضت «طوفان و طغیان» و بر ادبیات رمانتیک آلمانی گذارد، یوهان گوتفرد هردر (بنگرید به چند صفحه بعد) بود، که به عنوان قهرمان عواطف «طبیعی» بر خردگرایی، قراردادهای ادبی، قواعد انتزاعی، و تصنع حاکم بر نوکلاسیسیسم تاخت.

آثار اولیه نهضت «طوفان و طغیان» بینهایت تندروانه و عاری از هر قید و قاعده بود، اما بلافاصله بعد از آن، آثار به اصطلاح «کلاسیک» لسینگ، گوته، و شیلر تألیف یافت. در فاصله سالهای ۱۷۸۰ تا ۱۸۳۰ بزرگترین شاهکارهای آلمانی به وجود آمد. این آثار بیشتر در زمینه های رمان، نمایشنامه، و شعر غنائی و حماسی بود.

رمان

در سالهای پیش از ۱۷۰۰ چند داستان منشور بلند در آلمان نگارش یافته بود که می توان آنها را در شمار رمان منظور نمود. یورگ ویکرام (ر. ک. بخش ۱۱)، فیلیپ فون تسین^{۱۷} (۱۶۱۹ تا ۱۶۸۹)، و نویسندگان دیگر داستانهای رمانتیک در باره شوالیه ها، مشرق زمین، و قهرمانان انتشار دادند؛ تسین رمان روزاموند آدریاتیک^{۱۸} (۱۶۴۵) را نوشت، که رمانی روانشناختی درباره زندگی خانوادگی در سده هفدهم است، اما خسته کننده و خلاف واقعیات زندگی است. کریستین رویتر^{۱۹} (تولد ۱۶۴۵) و چند تنی دیگر آثاری هزل آمیز به تقلید از رمانهای ماجراجویی و سفرنامه ها نوشتند؛ و گریملس هاوزن اثر مشهورش، سیمپلی سیموس را نوشت. با این همه، تألیف نخستین رمان «جدید» به عهده ویلند ماند.

15) *The Swedish Countess*

16) Priest, p. 113.

17) Phillip von Zesen

18) *Adriatic Rosamund*

19) Christian Reuter

کریستوف مارتین ویلند^{۲۰} (۱۷۳۳ تا ۱۸۱۳). ویلند فرزند واعظ تهیدستی از مردم وورتمبرگ بود. روزگار جوانیش با پارسایی و زهد مسیحیت گذشت و در سال ۱۷۵۲ (به دعوت یوهان یا کوب بودمر) به زوریخ رفت. مدت هفت سال در این شهر ماندگار شد، به تدریج پارسامندی را ترک گفت و هرچه بیشتر به لذتجویی و دنیاطلبی گرایش یافت. در سال ۱۷۶۹ به منصب استادی دانشگاه ارفورت رسید. سه سال بعد معلم مخصوص شاهزاده کارل آوگوست^{۲۱}، دوک ساکس-وایمار^{۲۲} شد. از سال ۱۷۷۵ به بعد هم از کار کناره گرفت و باقی عمر را در وایمار گذراند.

رمانها. «ویلند... رمان آلمانی را استحکام و اعتلا می بخشد. فضلفروشی را از آن می زداید، و به جای پرداختن به مضامین صرفاً گذرا، مسائل ژرف روانشناسی را در رمان مطرح می سازد». او بار دیگر قافیه را هم در شعر آلمانی متداول می سازد. «آگاثون»^{۲۳} (۱۷۶۶ تا ۱۷۶۷). به نظر پریست، آگاثون «نخستین رمان مهم روانشناختی آلمانی است. توصیف متقاعدکننده این رمان از تغییر درونی و رشد شخصیت، معیاری نو در رمان نویسی آلمان ارائه می دهد»^{۲۴} و لسینگ، «آن را نخستین و تنها رمان برای مغزهای متفکر می داند»^{۲۵}. قهرمان اصلی داستان جوانی آتنی است که کمابیش همانند خود ویلند، از خلوص و پرهیزگاری دوره جوانی به جانب نفس پرستی کشانده می شود؛ و عاقبت آرامش و خرد را در زندگی همراه با اعتدال و میانه روی می یابد. او تبعید می شود، مدت کوتاهی با زنان پرستنده باکوس (باکانتها)^{۲۶} همنشینی می کند، بعد به دست دزدان دریایی اسیر می گردد و در از میر به بردگی فروخته می شود. در این شهر دل به عشق دانا^{۲۷} می بندد، و چون به هرزگیش پی می برد از وی دل برمی کند. راه فرار در پیش

20) Christoph Martin Wieland

21) Karl August

22) Saxe - Weimar

23) *Agathon*

24) Priest, p. 159.

25) John G. Robertson, *A History of German Literature*, rev. ed. (Edinburgh, Blackwood, 1945), p. 289

۲۶) Bacchants: (در دینهای یونان و روم) زنان پرستنده باکوس یا دیونوسوس (خدای شراب). مناسک

پنهانی آنها، با بیخودی دیوانه وار انجام می شد و متضمن میگساری و موسیقی گرم و هیجان انگیز بود. یونانیان آنان را مادیناس هم می گفتند. -م.

27) Danae

می‌گیرد، به آتن و سیسیل می‌رود، و به کارهای خطیر سیاسی و دولتی مبادرت می‌ورزد تا بلکه به زندگیش معنی و مفهوم بخشد، اما جز سرخوردگی نصیبی نمی‌برد. سرانجام راهی تارانت^{۲۸} می‌شود، و در آن‌جا از ارخوطس^{۲۹} (آرخوتاس)، فیلسوف فیثاغوری، می‌آموزد که راه کمال و اعتدال در پیش گیرد. دانائه، که از هرزگی دست برداشته است، به تارانت می‌آید، و چنین می‌نماید که با آگائون ازدواج خواهد کرد، اما لذات جسمانی را نادیده می‌انگارد و خود را وقف پاکی و جستجوی زیبایی می‌کند.

«گرون شریف»^{۳۰} (۱۷۷۷). این اثر هم یک رمان روانشناختی است؛ در این‌جا مبارزه صداقت و شرف بر ضد وسوسه‌های شهوت تصویر می‌شود. محل وقوع داستان دربار آرتور شاه است.

«مردم آبدرا»^{۳۱} (۱۷۸۰). این رمان هجوی است از بلاهت‌های زندگی ولایت‌نشینان آلمانی. محل وقوع داستان یونان باستان است.

شعر. گرچه امروزه شهرت ویلند مرهون رمانهای اوست، ولی در عصر خود بیشتر به شاعری مشهور بود، و حتی بعضی از منتقدان سده بیستم او برون^{۳۲} را شاهکار وی می‌شمارند.

«موزاریون»^{۳۳} (۱۷۶۸). ویلند در این منظومه حماسی پندآموز در صدد اثبات این نکته است که عشق جسمانی را می‌توان به یاری حس زیبایی‌شناسی از جانورخویی دور کرد. موزاریون، زنی زیبا و شهوت‌پرست، فانیاس^{۳۴} را متقاعد می‌کند که حکیم هم، مثل «دیگر انسانهای خاکی»، از زیبایی جسمانی به هیجان می‌آید اما انسان خردمند قادر است بازتاب زیبایی آرمانی را در جسم مشاهده کند.

«اوبرون» (۱۷۸۰). ویلند در این حماسه طنزگونه، هوان دوبوردو^{۳۵}، رمانس فرانسوی سده‌های میانه را با داستان تیتانیا - اوبرون^{۳۶} در نمایشنامه رویای نیمه شب

۲۸) Tarantum: تارانت (ایتالیایی: تارانتو). شهر آپولیا، در جنوب ایتالیا، بر خلیج تارانت. -م.

۲۹) Archytas (۴۳۰ ق. م. تا؟): ریاضیدان و عالم مکانیک و فیلسوف فیثاغوری رومی. -م.

30) Geron the Noble

31) The People of Abdera

32) Oberon

33) Musarion

34) Phantias

35) Huon de Bordeaux (Huon of Bordeaux)

36) Titania - Oberon

تابستان، اثر شکسپیر، با هماهنگی در هم می آمیزد. هوان، به فرمان شارلمانی برای مأموریتی خطرناک به اجبار عازم بغداد می شود. او موفق بازمی گردد و رضیه^{۳۷}، دختر خلیفه را نیز، به عنوان نامزد خویش همراه می آورد. این دو در سفر بازگشت اسیر و سوسه شهوت می شوند، اما با برخورد دلیرانه در برابر سختیهای بسیار، کفاره گناهشان را می پردازند. در ضمن، اوبرون و تیتانیا، شاه و ملکه پریان، با یکدیگر نزاع کرده اند و فقط تجسم شجاعت و وفاداری یک زوج خاکی می تواند آن دو را با یکدیگر آشتی دهد. اوبرون، هوان و رضیه را به عنوان این زوج برمیگزینند تا وفاداری و شجاعت خویش را عرضه دارند. دو عاشق، به یاری اوبرون، از آزمایش سربلند بیرون می آیند، و وفاداریشان موجبات آشتی اوبرون و تیتانیا را فراهم می آورد. گوته، چنان تحت تأثیر این منظومه قرار گرفت که تاجی از برگ غار [به عنوان نشان افتخار] برای ویلند فرستاد.

ترجمه ها. ویلند در فاصله سالهای ۱۷۶۲ و ۱۷۶۶ بیست و دو نمایشنامه شکسپیر را به آلمانی برگرداند. این آثار تا سال ۱۷۹۷ که ا. و. شلگل ترجمه هایش را آغاز کرد، از جمله پرخواننده ترین برگردانهای آلمانی درامهای شکسپیر بودند.

نقد ادبی

گوتهولد افرائیم لسینگ^{۳۸} (۱۷۲۹ تا ۱۷۸۱). لسینگ در کامنس دیده به جهان گشود. در مایسن به مدرسه سن افرا رفت، و در آن جا به سبب استعداد درخشانش اعتباری برای خود کسب کرد. سپس همچون کلوپشتوک تصمیم گرفت در علم کلام تحصیل کند. در سال ۱۷۴۶ در دانشگاه لایپزیگ نامنویسی کرد، و گذشته از علم کلام، پزشکی و فلسفه و ادبیات هم تحصیل کرد. در ضمن به نمایشنامه نویسی و سرودن شعر پرداخت. آشنایش با دنیای تئاتر و بازیگرانی چون بانو کارولین نویبر^{۳۹}، پدر پارسایش را وحشتزده

37) Rezia

38) Gotthold Ephraim Lessing

39) Karoline Neuber

کرد، اما لسینگ جوان مطالب زیادی درباره جهان به طور کلی و فن اجرا و نمایشنامه نویسی بالاخص آموخت. او در سال ۱۷۴۸ از لایپزیگ به برلین رفت، و سه سال در این شهر تحصیلاتش را ادامه داد؛ زندگیش را نیز با کمدی نویسی، ترجمه، و روزنامه نگاری تأمین می کرد. از دسامبر سال ۱۷۵۱ تا دسامبر ۱۷۵۲، به دانشگاه ویتن برگ رفت، و درجه استادی گرفت. از آن پس هر چند سالی را در شهری گذراند: برلین (۱۷۵۲ تا ۱۷۵۵)؛ لایپزیگ (۱۷۵۵ تا ۱۷۵۸)؛ برلین (۱۷۵۸ تا ۱۷۶۰)؛ برسلاو^{۴۱} (۱۷۶۰ تا ۱۷۶۵)؛ برلین (۱۷۶۵ تا ۱۷۶۷)؛ هامبورگ (۱۷۶۷ تا ۱۷۷۰)؛ و ولفنبوتل (۱۷۷۰ تا ۱۷۸۱). لسینگ در خلال این سالها معاش خویش را در مقام نمایشنامه نویس، منشی فرماندار برسلاو، منتقد تئاتر ملی (هامبورگ)، و کتابدار ولفنبوتل تأمین می کرد. در سال ۱۷۷۶ با اوا کونیگ^{۴۲} ازدواج کرد، اما این زن پانزده ماه بعد درگذشت. او خود نیز به هنگام لقامت در برونسویک با سکنه قلبی از پای درآمد.

آثار. لسینگ تقریباً همان گونه در درام نویسی بلندآوازه است که در نقد ادبی. او حکایات منثور، اشعار غنائی، و لطایف نسبتاً کم اهمیت تری نیز پرداخته است.

نقد ادبی. نظریات ادبی لسینگ گذشته از آنچه در این جا اشاره می شود، در گفتگوی از نمایشنامه هایش نیز ذکر خواهد شد. «نامه هایی درباره نوترین ادبیات»، یا «ادبیات نامه ها»^{۴۳} (۱۷۵۹ تا ۱۷۶۵). لسینگ این «نامه ها» را با همکاری موزس مندلسون^{۴۴} (۱۷۲۹ تا ۱۷۸۶) و فریدریش کریستف نیکولای^{۴۵} (۱۷۳۳ تا ۱۸۱۱) منتشر ساخت، و در آنها نقد جامعی از ادبیات آلمانی عصر صورت داد. او در این نقدها با سادگی و صمیمیت نقاب از چهره شعربافان، مترجمان فاقد صلاحیت، «فضلفروشان کم مایه»، و معلمان اخلاق دروغگو

۴۰) Breslau: شهری در جنوب غربی لهستان. - م.

41) Eva König

42) *Letters Concerning the Newest Literature, or Literature Letters*

43) Moses Mendelssohn

44) Friedrich Christoph Nicolai

برگرفت. مهمتر از همه، راهی است که او در این نامه‌ها به طور کلی در عالم نظر و عمل در برابر ادبیات آلمانی گشود: نظریات گوئشده مورد انتقاد قرار گرفت؛ نشان داده شد که تراژدی کلاسیک فرانسوی آن گونه هم که قبلاً تصور می‌رفت یکسره یونانی نیست؛ و سوفوکلس و شکسپیر به مراتب الگوهای بهتری برای تقلید هستند تا راسین.

«لائوکوئون، یا مرزهای میان نقاشی و شعر»^{۴۵} (۱۷۶۶). در سال ۱۷۶۴

یوهان یواخیم وینکلمان^{۴۶}، اثری به نام تاریخ هنر در عهد باستان^{۴۷} منتشر کرده بود. او در این کتاب با مقایسه پیکره کهن یونانی لائوکوئون^{۴۸} با توصیف ویرژیل از همین مرد، این نظریه را بیان داشته بود که «سادگی با شکوه و عظمت آرام» ویژگیهای اصلی هنریونانی است. او به تحسین این پیکره یونانی پرداخته بود، زیرا که در آن اعتدالی هنری یافته بود — اعتدالی که در روایت شاعرانه ویرژیل از رنجبران تروا وجود نداشت (انثید، فصل دوم). اشاره ضمنی «کشف» وینکلمان این است که حوزه‌های شعر و هنرهای تجسمی در واقع همسان هستند. لسینگ در رساله انتقادی لائوکوئون، این اعتقاد را رد می‌کند و غایت نقاش و پیکرتراش را زیبایی می‌شمارد نه کمال اخلاقی. لسینگ این هنرها را ایستا می‌داند — آفرینش اشیاء محدود در زمان و مکان — و بنابر این اصولاً توصیفی هستند، حال آن که شعر پویاست — یعنی به آفرینش حرکت و اعمال در زمان وابسته است — و از این روی بیشتر نقلی است. اهمیت، چنین نظریه‌ای در این است که در پایان بخشیدن به گرایش سده هیجدهم که می‌کوشید شعر را توصیفی سازد، نقشی بسزا داشت.

«دراماتورژی هامبورگ»^{۴۹} (۱۷۶۷ تا ۱۷۶۹). این کتاب نظریات ابرازشده در

نامه‌هایی درباره‌ی نوترین ادبیات را بسط و تفصیل می‌دهد. لسینگ معلوم می‌دارد که نظریات نوکلاسیک در مورد درام تفسیر نادرستی از آراء ارسطو است. او وحدت عمل و شرط ارسطو

45) *Laocoön, or the Boundaries of Painting and Poetry*

۴۶) *Johann Joachim Winckelmann* (۱۷۱۷ تا ۱۷۶۸): باستانشناس و مورخ هنر آلمانی. -م.

47) *History of Ancient Art*

۴۸) *Laocoön*: درافسانه‌های یونانی، کاهن معبد آپولو که در جنگ تروا مردم تروا را از راه دادن اسب چوبی یونانیان به شهر بر حذر داشت. این کار خشم آتنه و به قولی پوشیدون یازئوس را برانگیخت، و وی دو مار دریایی را مأمور تنبیه لائوکوئون کرد، و آنها برگرد او و دو پسرش پیچیدند و آنها را کشتند. مجسمه‌ای که اکنون در واتیکان قرار دارد مبارزه آنها را با مارها نشان می‌دهد. -م.

۴۹) *Hamburg Dramaturgy*: (دراماتورژی: یعنی فن نمایشنامه‌نویسی، یا اجرای آن). -م.

مبنی بر انگیزش شفقت و هراس در تماشاگر [به منظور منزّه ساختن عواطف] را تأیید می‌کند، اما با نظر ارسطو که مردم عادی را قهرمانان مناسبی برای تراژدی نمی‌داند موافق نیست.

نمایشنامه. وضع درام آلمانی در سال ۱۷۵۰ چیزی فراتر از رقت‌انگیز بود. درام عبارت بود از نوشته‌ای تصنعی و تقلید تبع‌آمیزی از نمایشنامه‌های نوکلاسیک کورنی و ولتر. تعبیر نادرست ایتالیایی و فرانسوی را از وحدت‌های سه‌گانه کورکورانه می‌پذیرفت. از سده‌های میانه تا این زمان، غیر از آثار ساکس، گریفیوس، و لوهنشتاین هیچ نمایشنامه‌ای به معنی واقعی کلمه در آلمان نوشته نشده بود. در این احوال، لسینگ در زمینه نمایشنامه‌نویسی همان رسالتی را عهده‌دار شد که کلوپشتوک در شعر غیر دراماتیک به عهده داشت. اما نقش لسینگ دشوارتر بود. او، گوته، و شیلر، برای نخستین بار درام‌هایی به آلمان عرضه داشتند که همسنگ شاهکارهای نمایشی ملل دیگر بود.

نخستین کمدهای لسینگ «به خاطر گفتگوهای زنده و بی‌تکلف و نثر طبیعی» از آثار همعصرانش متمایزند. اولین کمدهی او، دانشجوی جوان^{۵۰} (۱۷۴۸) بود که از تجربیات دانشجویی خود لسینگ مایه گرفته است. در هر حال، لسینگ تا سال ۱۷۵۵ همچنان به سنت‌های کهن وفادار ماند.

«خانم سارا سمپسون»^{۵۱} (۱۷۵۵). «نخستین تراژدی زندگی طبقه متوسط در درام‌نویسی آلمانی است»^{۵۲}. لسینگ در این تراژدی دیدگاه‌های فرانسوی و گوته را رد می‌کند؛ بر مبنای این دیدگاه‌ها تراژدی باید تنها زندگی شخصیت‌های برجسته را تصویر کند، در قالب شعر دوازده‌هجائی سروده شود، و وحدت‌های سه‌گانه را رعایت کند. لسینگ با پیروی از درام‌نویسان انگلیسی، زندگی مردم کوچه و بازار را به نثر حکایت می‌کند. در خانم سارا سمپسون، اسامی شخصیت‌ها از آثار لیلو، کن‌گرو، و ریچاردسن گرفته شده‌اند. داستان تراژدی نیز نمایشنامه‌های لیلو و شدول را در خاطره‌ها زنده می‌کند: مله‌فونت^{۵۳} با نیرنگ سارا را از خانه فراری می‌دهد؛ ماروود^{۵۴}، معشوقه قبلی مله‌فونت، آن‌دورا در میهمانخانه‌ای پیدا می‌کند، و بیهوده می‌کوشد تا دوباره در دل مله‌فونت راه یابد. در این حال، ماروود پی می‌برد که آقای سمپسون مایل است دخترش را مورد عفو قرار دهد، بنابراین سارا را مسموم می‌سازد،

50) Young Scholar

51) Miss Sara Sampson

52) Priest, p. 149.

53) Mellefont

54) Marwood

و مله فونت هم خود کشی می‌کند.

«فیلوتاس»^{۵۵} (۱۷۵۹). این تراژدی تک پرده‌ای بیانگر عرق وطن‌دوستی است که فردریک دوم در آلمان‌ها بیدار کرد. فیلوتاس، شاهزاده مقدونیه، اسیر دشمن می‌شود. لکن چون به او خبر می‌رسد که پدرش در ازاء آزادی او ناگزیر است تا صلحی خفتبار را تحمل کند، خود را می‌کشد. لسینگ، در این اثر، نهایت هم خود را صرف سادگی کلاسیک می‌کند و باز نثر را به کار می‌گیرد.

«مینا فون بارنهلیم»^{۵۶} (۱۷۶۷). «نخستین شاهکار کمدی آلمانی»^{۵۷} است، که به نظر گوته «نتیجه مستقیم جنگ‌های هفتساله، و دارای کاملترین مضامین ملی آلمان شمالی است و نخستین آفرینش تأثیری بر مبنای رویدادهای مهم زندگی عصر»^{۵۸} است. طرح درام تا حدی پیچیده است: تلهایم^{۵۹}، سرگرد ارتش پروس، که به غضب سران ارتش گرفتار آمده است، به ناحق متهم به رشوه‌گیری از ساکسونهای دشمن در جنگ هفتساله می‌شود. او که می‌ترسد مبادا نام نیک نامزدش مینا فون بارنهلیم، وارثه ساکسونی، لکه دار شود، مناسباتش را با وی قطع می‌کند. در این احوال، مینا به تلهایم خبر می‌رساند که از ارث محروم شده است. تلهایم خوشحال از این خبر، بار دیگر به سوی وی می‌شتابد، اما مینا که نمی‌خواهد باری بر او باشد از وی روی برمی‌تابد. تلهایم، با نامه‌ای که از شاه می‌رسد، تبرئه می‌شود. مینا اعتراف می‌کند که موضوع محرومیت او از ارث ساختگی بوده است، و همه چیز به خوشی پایان می‌گیرد. گرچه طرح این کمدی چندان بکر نیست، ولی وقایع داستان با رویدادها و اندیشه‌های زمان ارتباطی نزدیک دارد، و اشخاص نمایشنامه، زنده و واقعی‌اند. این اثربیانگر اشتیاق لسینگ به ایجاد هماهنگی در بین ایالات گوناگون آلمانی است.

«امیلیا گالوتی»^{۶۰} (۱۷۷۲). این نمایشنامه برگردانی است از داستان کهن آپیوس و ویرجینیا^{۶۱}. شاهزاده گواستالا^{۶۲} به امیلیا، نامزد کنت آپیانی^{۶۳} نظر دارد. وی

55) *Philotas*56) *Minna von Barnhelm*

57) Robertson, p. 279.

58) Priest, p. 150.

59) *Tellheim*60) *Emilia Galotti*

۶۱) Appius and Virginia: در افسانه‌های رومی، آپیوس کلودیوس (عضو شورای ده نفری حکومت و قانونگذاری روم) به ویرجینیا، دختر زیبایی از طبقه عوام چشم طمع می‌دوزد و طی محاکمه‌ای دروغین او را برده خویش می‌سازد. پدر دختر که از موضوع با خبر می‌شود، به دادگاه می‌رود و با خنجر دخترش را به هلاکت می‌رساند و سپس در شهر شورشی برپا می‌کند. -م.

62) Prince of Guastalla

63) Count Appiani

مزدورانی را برای کشتن کنت اجیر می‌کند، و امیلیا را به بهانه «نجات دادن» به ویلای خود می‌برد. اورسینا^{۶۴}، معشوقه سابق شاهزاده، ماجرا را برای پدر امیلیا حکایت می‌کند. پدر نیز خود را به کوشک می‌رساند و امیلیا را با خنجر می‌کشد تا او را از رسوایی برهاند. گرچه محل وقوع داستان این تراژدی منشور ایتالیاست، با وجود این اعمال ظالمانه و موهن اشراف آلمانی را تصویر می‌کند.

«ناتان خردمند»^{۶۵} (۱۷۷۹). بزرگترین اثر داستانی لسینگ است. این اثر که مشکل می‌توان به آن نام نمایشنامه داد (و لسینگ خود آن را «شعری دراماتیک» می‌نامد)، طرحی ناقص و غیرمحتمل الوقوع دارد. این اثر در واقع، تفسیری است از «خداپرستی» [دیانت طبیعی، دئیسم] نویسنده آن. لسینگ در این نمایشنامه مدارای دینی، عشق برادرانه، و زهد بی‌تکلف را آموزش می‌دهد. ناتان، یهودی خردمند و مهربان، دختری مسیحی را به فرزندی می‌پذیرد و به تربیتش همت می‌گمارد. مشکل او زمانی پیش می‌آید که یکی از شوالیه‌های پرستشگاه^{۶۶} برای مبارزه با صلاح‌الدین ایوبی و دفاع از مزار مقدس به اورشلیم می‌آید و خواستار ازدواج با دختر می‌شود [موضوع در حضور صلاح‌الدین مطرح می‌شود]. سرانجام، همه مشکلات برطرف می‌گردد، چه، شوالیه و دختر پی می‌برند که خواهر و برادر یکدیگرند، و هر دو هم فرزندان برادر گمشده صلاح‌الدین هستند، که همسری آلمانی داشته است. در این احوال، صلاح‌الدین از ناتان می‌پرسد که از سه دین — مسیحیت، اسلام، و یهودیت — کدام یک دین راستین است. ناتان در پاسخ، داستان پندآمیز «سه حلقه» (با اقتباس از دکامرون، اثر بوکاچو) را نقل می‌کند؛ او اشاره می‌کند که شاید همه ادیان بر ساخته انسانها باشند. اما پیام اصلی این است که هر دینی حقیقی است به شرط آن که بشر را به فضیلت و تقوی هدایت کند، و از این روی، در میان پیروان عقاید مختلف نباید هیچ مناقشه‌ای صورت گیرد. اما لسینگ عنصر ایمان را از یاد نمی‌برد؛ و می‌افزاید که بهتر است بگوئیم تنها خداست که حقیقت غائی را می‌داند.

64) Orsina

65) Nathan the Wise (Nathan der Weise)

۶۶) Knight Templars: در تاریخ سده‌های میانه، فرقه‌ای دینی و نظامی بود که در طی جنگ‌های صلیبی به وجود آمد. شوالیه‌های پرستشگاه اصلاً یک دسته نه نفری از دلاوران بودند که در حدود سال ۱۱۱۸ م. به قصد حمایت از زائران اورشلیم گرد آمدند. این فرقه که صرفاً جنبه نظامی داشت، یک رئیس یا مهین سرور و یک شورای عمومی داشت و مرکزش در اورشلیم بود. این فرقه در سال ۱۳۱۴ از میان رفت. — م.

ارزیابی. لسینگ بزرگترین سیمای ادبی در آلمان پیش از گوته است. او در مقام نمایشنامه‌نویسی «شناخت دقیق و کامل خود را از انسان در راه آفرینش شخصیت‌های واقعی در زندگی به کار می‌گیرد، و تغییرات نفسانی آنها را در درون خود تجربه می‌کند؛ و همین دو استعداد به وی مقام درام‌نویسی خلاق می‌بخشد. به همین لحاظ، می‌توان او را در زمره نویسندگان اصیل کشورش به شمار آورد»^{۶۷}. لسینگ، صرف‌نظر از تعصب و بیمهریش نسبت به عظمت کورنی و راسین، باز بزرگترین منتقد اروپاست، و به قول پرست با «نقد‌هایش درام جدید آلمانی را پایه‌ریزی کرده است»^{۶۸}. «آثار لسینگ از هر دیدگاهی که نگریسته شود در شمار بهترین آثار عصر او قرار می‌گیرد. او در نقد ادبیات و هنر، پخته‌ترین داورهای سده هیجدهم را ارائه می‌دهد؛ و در مقام هنرمندی خلاق، دست‌تنها، درام جدید آلمانی را پایه‌گذاری می‌کند»^{۶۹}.

یوهان گوتفرد هردر^{۷۰} (۱۷۴۴ تا ۱۸۰۳). اگر بتوان لسینگ را اوج آلمان سده هیجدهم به شمار آورد، هردر طلعه دنیای جدید ماست. هردر فرزند واعظی تهیدست از مردم مورونگن^{۷۱} پروس شرقی بود. جوانیش با انضباط دقیق و مطالعه گسترده گذشت. در سال ۱۷۶۲ در دانشگاه کونیگسبرگ^{۷۲} ثبت‌نام کرد تا پزشکی تحصیل کند، اما خیلی زود تغییر عقیده داد و به علم کلام و فلسفه پرداخت؛ و بویژه تحت تأثیر درس‌های ایمانوئل کانت قرار گرفت. دوست او یوهان گئورگ هامان^{۷۳} (۱۷۳۰ تا ۱۷۸۸) آتش شوق به شکسپیر را در درون او برافروخت و به وی زبان انگلیسی یاد داد، و متن درسی نیز هملت بود. در این زمان آثار روسونیز بر اندیشه‌های هردر تأثیری ژرف باقی گذاشت. هردر در سال ۱۷۶۴ معلم و معاون کشیش بخش در ریگا^{۷۴} شد؛ پنج سال بعد از این سمت کناره‌گیری کرد و راه سیر و سیاحت در پیش گرفت. با کشتی به نانت سفر کرد و از آن جا به پاریس رفت. در این شهر با دیدرو و دالامبر آشنا شد. هردر سرانجام به هامبورگ بازگشت و در آن جا لسینگ را ملاقات کرد. چند ماه بعد به ناخوشی چشم مبتلا شد، و در سپتامبر سال ۱۷۷۰ برای معالجه به

67) Priest, p. 143.

70) Johann Gottfried Herder

73) Johann Georg Hamann

68) Priest, p. 148.

71) Mohrunen

74) Riga

69) Robertson, p. 286.

72) Königsberg

استراسبورگ سفر کرد. در این شهر با گوته آشنا شد، و با وی دوستی صمیمانه‌ای پیدا کرد. این دوستی در پیشرفت ادبی گوته تأثیری بسزا داشت. هردر از سال ۱۷۷۱ تا ۱۷۷۶ پیشوای روحانی بوکبرگ^{۷۵} [دوک‌نشین ایالت شامبورگ-لیپه^{۷۶}] بود. در سال ۱۷۷۶ در پرتونفوذ گوته، به ریاست شورای کلیسای لوتری در وایمار برگزیده شد. برای هردر همنشینی با ویلند، گوته، ژان پل ریختر، و ادیبان دیگر هیجان‌انگیز و خوشایند بود؛ اما با گذشت زمان تنگ حوصله و تندمزاج می‌شد و شاید هم موفقیت‌های گوته و شیلر او را آزرده‌خاطر می‌ساخت. او تا هنگام مرگ در سال ۱۸۰۳ در وایمار زندگی کرد.

نفوذ. هردر بنیانگذار نهضت ادبی «طوفان و طغیان» به شمار می‌آید. او به عنوان پیرو روسو و هامان، بیش از هر کس دیگر در آلمان، کوشیده است تا کلاسیک‌نورا از وابستگی به عقل و منطق و کهن‌گرایی آزاد سازد و پیوند آن را با عواطف و انگیزه‌های طبیعی انسانی استحکام بخشد. هردر معتقد بود که روح مردمی که رام و دست‌آموز تمدن نشده‌اند، سرچشمه شعر حقیقی است، شعری که باید به طور خودجوش و بی تأمل سروده شود. او ترانه‌های عامیانه، کتاب مقدس، اوسیان، هومر، و شکسپیر را به عنوان نمونه‌های «طبیعی» شاهد می‌آورد. هردر شعر را زبان مادری نوع بشر می‌دانست، و راه را برای آن مفهوم جدید «ادبیات جهانی»، که گوته و رمانتیک‌ها مبشر آن بودند، هموار ساخت؛ و در عین حال شیوه جدید ادبیات تطبیقی را پایه‌گذاری کرد.

آثار. اهمیت هردر، همانند استادش روسو، بیشتر مرهون قدرت الهام اوست تا مزیت ذاتی آثارش. چند اثر ادبی هردر، از چنان نفوذ و اعتباری برخوردار بوده‌اند که شایسته است هریک جداگانه مطرح شود.

«مقالاتی در باب ادبیات جدید آلمانی»^{۷۷} (۱۷۶۶ تا ۱۷۶۷). این مقالات در دفاع از احساس و عاطفه و حمله بر پیروی کلاسیک‌نوا از «عقل سلیم خشک» و «روح تقلید» نگارش یافته‌اند. هردر در این جا مفهوم تازه‌ای نیز از ادبیات به عنوان بازتاب یک تمدن ملی عرضه می‌دارد، که نه با معیارهای از پیش تعیین شده و تعصب‌آمیز، بلکه کاملاً

75) Bückeberg

76) Schaumburg - Lippe

77) Papers on Recent German Literature

در پرتو تکامل تاریخی باید نگریسته شود. بدین طریق هردر را باید بنیانگذار بررسی علمی ادبیات به شمار آورد.

«شکسپیر» (رساله ای در باب شیوه ها و هنر آلمانی، ۱۷۷۳). هردر در این رساله درامنویس انگلیسی را پدیده زمان و محیط خویش تصویر می کند و او را شاعری بزرگ و اصیل می داند که از لحاظ تخیل و احساس همسنگ یونانیان باستان است.

«ترانه های عامیانه»^{۷۸} (۱۷۷۸ تا ۱۷۷۹). مجموعه ای مشتمل بر ۱۸۲ ترانه عامیانه از سرزمینهای گوناگون است. از این مجموعه چهل ترانه آلمانی است و باقی را هردر از ترانه های ممالک اسکاندیناوی، انگلستان، فرانسه، اسپانیا، پرو، و سرزمینهای دیگر به آلمانی برگردانده است. این مجموعه در پرورش ذوق آلمانی به ترانه های قومی تأثیری عظیم داشت. افزون بر این، در کنار کتاب یادگارهای شعر قدیم انگلیس، اثر اسقف تامس پرسی، به رشد گرایشهایی که به رمانتیسزم انجامید، کمک بسیار کرد.

«اندیشه هایی در باب فلسفه تاریخ بشر»^{۷۹} (۱۷۸۴ تا ۱۷۹۱). احتمالاً شاهکار هردر است. بیشتر اندیشه های ادبی و فلسفی وی را در بر می گیرد، و عقاید او را درباره تکامل فرهنگی انسان مطرح می سازد. هردر بشریت را یک کل عظیم می داند و تلاش می کرد پیشرفت الهی نوع بشر را که به فرهنگ والا، مذهب حقیقی، و انسانیت می انجامد، نشان دهد. او معتقد بود اختلافات موجود در پیشرفت ملل مختلف باید با توجه به دگرگونیهای فرد فرد مردم و محیط طبیعی آنها تبیین شود؛ و هر ملتی در رشد فرهنگ بشری سهمیم بوده است.

78) Folk Songs

79) Ideas on the Philosophy of the History of Mankind (Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit)

شعر

فریدریش گوتلیب کلوپشتوک^{۸۰} (۱۷۲۴ تا ۱۸۰۳). بزرگترین شاعر غنائی آلمانی در فاصله میان والدین فون درفولگلوید و گوته است. در کویدلین بورگ^{۸۱} زاده شد. در سال ۱۷۳۹ به مدرسه‌ای در شولپفورتا^{۸۲} فرستاده شد، که در آن‌جا با آثار هومر، کتاب مقدس، و ترجمه بودمر از میلتن آشنا شد. در سال ۱۷۴۵ به پنا رفت و به تحصیل در علم کلام پرداخت. در این زمان سه بخش نخست منظومه مسیح^{۸۳} را به نشر نگاشت. سپس به دعوت بودمر، مترجم سویسی آثار میلتن، به زوریخ مهاجرت کرد. دلبستگی کلوپشتوک به لذات دنیوی، بین میزبان و میهمان فاصله انداخت، و به همین سبب، کلوپشتوک دعوت فردریک پنجم پادشاه دانمارک را برای زندگی در کپنهاگ بیدرنگ پذیرفت و راهی آن دیار شد. او در سال ۱۷۵۴ با مارگارت مولر^{۸۴} ازدواج کرد، و تا چهار سال بعد که مارگارت درگذشت، زندگی‌شان با شادی قرین بود. در سال ۱۷۷۰ فردریک پنجم درگذشت. مرگ او تحولات سیاسی گوناگونی به دنبال داشت، و کلوپشتوک هم ناگزیر در هامبورگ به عزلت نشست. اوباقی عمر را، جز چند سفر کوتاه، در همین شهر زندگی کرد.

آثار.

«مسیح». کلوپشتوک از کودکی آرزو داشت تا برای آلمان یک حماسه بزرگ مسیحی بسراید، همان‌گونه که میلتن برای انگلستان سروده بود. او این حماسه را به نشر در سن بیست و یک سالگی آغاز کرد، و (شاید به اشاره گوته) سه بخشی را که نوشته بود به شعر شش‌هجائی تبدیل کرد. روایت منظوم حماسه در سال ۱۷۴۸ انتشار یافت. بخش‌های ۱ تا ۵

80) Friedrich Gottlieb Klopstock

81) Quedlinburg: شهری در جمهوری دموکراتیک آلمان، در ایالت سابق ساکسونی-م.

82) Schulpforta

83) *Messias*

84) Margarete Möller

در سال ۱۷۵۱؛ بخشهای ۶ تا ۱۰ در سال ۱۷۵۶؛ بخشهای ۱۱ تا ۱۵ در سال ۱۷۶۹؛ و بخشهای ۱۶ تا ۲۰ در سال ۱۷۷۳ منتشر گردید. مجموع ابیات این حماسه تقریباً به ۲۰,۰۰۰ بیت می‌رسد.

مضمون حماسه بلند کلوپشتوک فدیبه‌پذیری حضرت عیسی از نوع بشر است. داستان با صعود عیسی به کوه زیتون آغاز می‌گردد و با جای گرفتنش در کنار خدا در بهشت پایان می‌گیرد. در چنین قلمرو محدودی از روایت عهد جدید است که کلوپشتوک — به عبث — تلاش می‌کند تا رویدادهای جزئی را مهم و پرمعنی جلوه دهد، و کمبود عمل و حرکت را با توسل به عده‌ای از فرشتگان، شیاطین، و حتی تثلیث جبران نماید. افزون بر این، او در آفرینش شخصیت‌هایش، با خلق و خوی انسانی، توفیقی ندارد. با توجه به این نارسایی‌هاست که حماسه مسیح، از همه منظومه‌های مذهبی در جهان، یکنواخت‌تر و فهم آن دشوارتر است. بهترین فصول این حماسه وصف‌های تخیلی در چند بخش اول منظومه است.

اشعار غنائی. نبوغ کلوپشتوک بیشتر در شعر غنائی بود تا حماسی. او در سال ۱۷۷۱ دفتری به نام قصاید^{۸۵} — که صرفاً منظورش «اشعار» بود — انتشار داد. صرف‌نظر از چند سرود نیایش، همه اشعار این دفتر در قالبی نزدیک به شعر آزاد سروده شده است — بدون قافیه و در «وزن آزاد». کلوپشتوک عواطف نیرومندش را در این اشعار غنائی بیان می‌دارد و به تحسین از دوستی، عشق، طبیعت، آزادی، شعر، و میهن‌دوستی می‌پردازد. تقریباً در همه این اشعار شور و التهاب مذهبی عمیقی موج می‌زند. شعرهای دریاچه زوریخ، سرزمین من، جشنواره بهاری، و شب تابستان، از بهترین اشعار این دفتر شناخته می‌شود.

نمایشنامه‌ها. کلوپشتوک شش نمایشنامه نگاشت. مضامین سه نمایشنامه او یعنی، مرگ آدم^{۸۶} (۱۷۵۷)، سلیمان^{۸۷} (۱۷۶۴)، و داود^{۸۸} (۱۷۷۲)، از کتاب مقدس اقتباس شده است. سه نمایشنامه دیگر، نبرد هرمان^{۸۹} (۱۷۶۹)، هرمان و شاهزادگان^{۹۰} (۱۷۸۴) و مرگ هرمان^{۹۱} (۱۷۸۷)، یک نمایشنامه سه بخشی (تریلوزی) را تشکیل می‌دهند، که گوشه‌هایی

85) Odes

86) Death of Adam

87) Salomo

88) David

89) Hermann's Battle

90) Hermann and the Princes

91) Hermann's Death

از زندگی هرمان (آرمینیوس)^{۹۲}، قهرمان ملی آلمان را تصویر می‌کند. در این نمایشنامه‌ها «زندگی دراماتیک» جریان ندارد، لکن بعضی قطعات غنائی گیرا در آنها هست. شاید حُسن عمده آنها این باشد که پرتوی از تجدید عهد آلمان با گذشته خویش را می‌تابانند.

ارزیابی. بزرگترین سهم کلوپشتوک در رشد ادبیات آلمانی — با وجود احساساتیگری — احیای احساس و تخیل است. افزون بر این، او واژگان شعری را پیراست و وسعت بخشید، و بعضی اوزان کهن و ریتمهای جدید را رواج داد. گرچه این سخن هر در که ارزش یک غزل کلوپشتوک از تمامی ادبیات غنائی بریتانیا بیشتر است، خنده‌آور جلوه می‌کند، لکن این گفته بیانگر نفوذ کلوپشتوک بر همعصران اوست.

نمایشنامه

لسینگ (که قبلاً از او سخن رفت) بزرگترین درام‌نویس آلمانی در سده هیجدهم بود. ابداعات و نظریات تازه او در باب نمایش به میزان زیادی درام آلمانی را از قیود نوکلاسیک فرانسوی‌رهای بخشید، و بدین ترتیب راه را برای موفقیت‌های گوته و شیلر هموار ساخت.

یوهان ولفگانگ فون گوته^{۹۳} (۱۷۴۹ تا ۱۸۳۲). گوته در فرانکفورت-آم-ماین^{۹۴} زاده شد. پدرش که وکیل دعاوی بود و موقعیت اجتماعی مهمی داشت، مردی کم‌حرف، خشن، سختگیر، خودرأی، و خرده‌گیر بود. مادرش، که فقط هیجده سال از پسرش بزرگتر بود، حالتی بشاش و آرام، و تخیلی نیرومند داشت، همواره از روحیه‌ای جوان برخوردار بود، و به داستانگویی عشق می‌ورزید. ولفگانگ جوان نخست در فرانکفورت به مدرسه رفت و بعد (۱۷۶۵ تا ۱۷۶۸) در دانشگاه لایپزیگ در رشته حقوق تحصیل کرد. در اثر بیماری ناگزیر به ترک لایپزیگ شد و در سال ۱۷۶۸ به زادگاهش بازگشت، اما دو سال بعد برای ادامه

(۹۲) Arminius Hermann: ۱۷ ق. م. تا ۲۱ م. م.

93) Johann Wolfgang von Goethe

94) Frankfurt - am - Main

تحصیلات حقوقیش به دانشگاه استراسبورگ رفت. در آن جا با هر در آشنا شد و او به تمام مایه های «طوفان و طغیان» [نهضت هر در] که به گونه ای بطنی در نهاد شاعر جوان وجود داشت نیروی جریان و سیلان بخشید، بدین طریق که به وی آموخت که دل هر کس ارزشمندترین مایملک اوست و ترجمانی کردن آن نخستین وظیفه او.

گوته در سال ۱۷۷۰ با فریدریکه بریون^{۹۵}، دختر پیشوای روحانی زرنهایم^{۹۶}، مناسبات نامشروع برقرار کرد. این ارتباط یک سالی به درازا کشید و الهام بخش بسیاری از اشعار گوته بود. سرانجام، جدایی این دو در سال ۱۷۷۰ گوته را عمیقاً در تأثر فرو برد.

گوته در ۱۷۷۱ به فرانکفورت بازگشت، و چهار سال به وکالت دادگستری و نویسندگی پرداخت. در سال ۱۷۷۳ با نگارش نمایشنامه گوتس فون برلشینگن^{۹۷} نامش بر سر زبانها افتاد، و سال بعد شاهکارش، رنجهای ورنر جوان^{۹۸}، اروپا را تکان داد، و شهرتش بالا گرفت.

گوته در سال ۱۷۷۵ به دعوت کارل آوگوست^{۹۹}، دوک جوان وایمار، به این شهر رفت، و از آن زمان تا هنگام مرگ (۱۸۳۲) در وایمار ماندگار شد (تنها یک بار سفری به ایتالیا کرد). گوته در فاصله سالهای ۱۷۷۸ و ۱۷۸۶ مناصب گوناگونی یافت، از جمله عضو هیأت وزرا شد؛ و در سال ۱۷۸۳ از طرف امپراتور عنوان اشرافی گرفت.

گوته زیر فشار مسئولیتهای سیاسی و اداری، و ناکامی در عشق شارلوت فون اشتاین^{۱۰۰} (که شوهردار بود)، در پائیز سال ۱۷۸۶ برای استراحت و تفریح راهی ایتالیا شد، و یک سال ونیم در این سرزمین اقامت کرد. در این مدت با اشتیاق از هنر و فرهنگ ایتالیا بهره ها برد.

در زندگی و شعر گوته سه تن تأثیری شگرف داشتند. نخستین آنها شارلوت فون اشتاین، همسریکی از دوکها بود. این زن بی آرایش و بزرگ منش در فاصله سالهای ۱۷۷۵ تا ۱۷۸۶ الهام بخش شعر گوته بود.

دومین نفر کریستین وولپیوس^{۱۰۱}، دختر زیبا اما بیسواد یک مأمور دونپایه دولت در وایمار بود. این دختر از ژوئیه ۱۷۸۸ معشوقه و شریک زندگی گوته بود و برایش فرزندی

95) Friederike Brion

96) Sesenheim

97) Götz von Berlichingen

98) Sorrows of Young Werther

99) Karl August

100) Charlotte von Stein

101) Christian Vulpius

به دنیا آورد. عقد رسمی آنها در سال ۱۸۰۶ در کلیسا بسته شد.

سومین و پرنفوذترین مصاحب گوته، فریدریش شیلر بود. این دو در سال ۱۷۸۸ با یکدیگر آشنا شدند. این آشنایی در سال ۱۷۹۴ به دوستی صمیمانه‌ای مبدل شد. از آن زمان تا پایان عمر شیلر (۱۸۰۵)، دو شاعر الهام‌بخش و اصلاح‌کننده آثار یکدیگر بودند. در فاصله سالهای ۱۷۹۰ و ۱۷۹۴ که قدرت خلاقیت گوته رو به تحلیل می‌رفت، شیلر به یاریش شتافت، به او جوانی دوباره بخشید، و بار دیگر از وی یک شاعر آفرید.

در باره شخصیت گوته نظریات گوناگونی ابراز شده است. پریست معتقد است که «او شاعری صریح و ساده، مهربان، صمیمی و خون‌گرم بود؛ به جستجوی حقیقت و زیبایی اشتیاق بسیار داشت و همواره آنها را تحسین می‌کرد و کار جدی زندگی بود»^{۱۰۲}. از سوی دیگر، ویلکینسن صمیمیت گوته را مورد تردید قرار می‌دهد و خودستایی، خودبینی، و بی‌اعتنایی فراوانش نسبت به دیگران را به باد حمله می‌گیرد.^{۱۰۳} مختصر، حقیقت هر چه باشد، در این نکته تردیدی نیست که گوته مردی خوش‌اندام، خوش‌سیما، سرزنده، بذله‌گو، بلندهمت، و سخت‌کوش بوده است. «تهذیب نفس» را بزرگترین هدف زندگی خویش می‌دانسته، و آرزویش داشتن قدر و منزلتی همپایه مردان بزرگ بوده است. در واقع، گوته می‌خواسته خویشتن را محور عالم کند، و این اشتیاق چنان در وجودش شعله افکنده بوده، که لحظه‌ای نمی‌توانسته است از آن غافل بماند.

آثار. تقریباً همه آثار گوته کمابیش جنبه خودزندگی‌نامه دارند. از میان صمیمانه‌ترین اشعار غنائیش تا نمایشنامه‌های او می‌توان به گوشه‌هایی از رویدادهای زندگی، ماجراهای عاشقانه، یا بعضی از جنبه‌های تکامل او راه یافت. گوته همانند همعصرش ولتر، از لحاظ پرکاری و گستردگی و تنوع زمینه آثارش شاعری کم‌نظیر بود. از روزگار نوجوانی تا چندماهی پیش از پایان عمر هشتاد و دو ساله‌اش به طور مداوم می‌نوشت؛ و حاصل کار ۱۲۰ جلد مجموعه آثار اوست. از انواع آثار ادبی که بیشتر

102) Priest, p. 199.

103) William Cleaver Wilkinson, *German Classics in English* (New York: Funk & Wagnalls, 1900), pp. 160

مایه شهرت گوته شدند، شعر تغزلی، حماسه، رمان، و نمایشنامه را می توان نام برد؛ افزون بر این، او چکامه ها، مقالات علمی، نقدهای ادبی، و یک خودزندگی نامه نوشته است.

غزلیات و چکامه ها. تکامل پیوسته و یکنواخت نبوغ گوته در اشعار کوتاهش به خوبی جلوه گر است. نخستین اشعار غنائیش یکپارچه شور و احساسند، و تأثیرات نهضت «طوفان و طغیان» را آشکارا نشان می دهند. تغزلاتی که در فاصله سالهای ۱۷۷۵ تا ۱۷۸۶ در وایمار سروده است، تا اندازه ای ملایمتر و برونگرترند، اما در این اشعار هم اشتیاق شدید شاعر به آرامش روحی و فکری موج می زند. اشعار غنائی که بلافاصله پس از بازگشت او از ایتالیا سروده شده اند، انسانی و پراحساسند. و سرانجام، تغزلات روزگار کهنسالی او متفکرانه، موجز، و حکیمانه اند. شمار زیادی از چکامه ها و تغزلات، بویژه سروده های ایام جوانی شاعر، در باب عشق و طبیعتند. به عنوان نمونه، چکامه «سرخ گل خلنگزار»^{۱۰۴}، بیانی سمبولیک از ماجرای عشق گوته به فریدریکه بریون است، و شعرهای غنائی «یافته»^{۱۰۵} و «فصل همیشه بهار»^{۱۰۶} ستایشی از همسرش کریستین. چکامه «ارل کینگ»^{۱۰۷} (که شوهرت برای آن آهنگ ساخت)، داستان غم انگیز پسری نزدیک به مرگ است که پدرش او را با اسب به نزد پزشک می برد. کودک در این خیال است که شاه پریان فرا رسد و او را به سرزمین پریان ببرد؛ لکن اریل کینگ دیو بر آنها ظاهر می شود، و کودک در آغوش پدر جان می سپارد. از دیگر سروده های برگزیده گوته، «آواز شبانه مرد آواره»^{۱۰۸}، «درود و بدرود»^{۱۰۹}، و «نوی چنگی»^{۱۱۰} را می توان نام برد.

«هرمان و دروتیا»^{۱۱۱} (۱۷۹۷). این منظومه حماسی که در قالب شعر شش هجائی سه رکنی سروده شده، کوششی است در جهت بازدمیدن روح هومر به حماسه. گوته در این جا در آفریدن فضایی «عینی و کلاسیک» موفق است. داستان حماسه براساس رویدادی است که در باواریا برای یک پروتستان تبعیدی از مردم سالسبورگ در سال ۱۷۳۲ اتفاق افتاده است، و گوته آن را در قالب روایتی از یک پناهنده در سال ۱۷۹۶ بازگو

104) Heather - Rose

105) Found (Gefunden)

106) Springtime all Year

10۷) Erlking: در افسانه آلمانی، نام دیوی است که در پی نابودی مردمان، بویژه کودکان بود. -م.

108) Wanderer's Night song

109) Welcome and Departure

110) Harper's Song

111) Hermann und Dorothea

می‌کند. هرمان، پسر یک میهمانخانه‌دار، دل به عشق دروئیای^{۱۱۲} فراری می‌سپارد، و سرانجام، پدرش رامتقاعد می‌کند تا به رغم تهیدستی دختر، به ازدواج آنها تن دردهد. گوته در این حماسه به میهندوستی، چگونگی اختیار پدران و مادران، و آزادی و حقوق فرد می‌پردازد. این منظومه بعد از فاوست، مشهورترین اثر بلند گوته است.

رمانها.

«رنجهای ورتز جوان»^{۱۱۳} (۱۷۷۴). رمانی پراحساس که به تقلید از هلوئیز جدید، اثر روسو، نگارش یافته است. محتوای عاطفی رمان بیشتر به ماجرای عشق گوته و شارلوت بوف برمی‌گردد؛ و عاقبت داستان به خودکشی کارل یرو سالم^{۱۱۴}، دوست گوته می‌انجامد. این رمان آینه تمام‌نمای رنجا و هیجانات دوره «طوفان و طغیان» است. طرح این رمان حکایت می‌کند که چگونه دانشجوی جوان و خیالپرو، ورتز^{۱۱۵}، به لوت^{۱۱۶} دل می‌بندد، و بعد که خبردار می‌شود دختر نامزد مردی دیگر [آلبر، دوست ورتز] است، به سفر می‌رود تا فکر لوت را از سر بدر کند. آتش عشق رفته رفته در او شعله ورتز می‌شود و به شهر معشوقه بازمی‌گردد. در این میان متوجه می‌شود که لوت ازدواج کرده است، و خودکشی می‌کند. این رمان هر چند برای خواننده سده بیستم بیش از اندازه احساساتی است، دارای شخصیت‌سازی استادانه، وصفهای زنده از طبیعت، و تصویری زیبا از روح دردمند است.

«سالهای شاگردی استاد ویلهلم»^{۱۱۷} (۱۷۹۶)، و دنباله آن «سفرهای استاد ویلهلم»^{۱۱۸} (۱۸۲۱ تا ۱۸۲۹). در این دو رمان که بیانگر زندگی، لغزشها، و رشد خود گوته‌اند، سالهای تعلیم و تربیت و دوران پختگی پسر بازرگان ثروتمندی تصویر می‌شود. در سالهای شاگردی استاد ویلهلم، قهرمان رمان برای دست یافتن به زندگی و معنی آن، از آسایش و رفاه بورژوازی دست می‌کشد. نخست به دسته‌ای بازیگر دوره گرد

112) Dorothea

113) *The Sorrows of Young Werther (Die Leiden des Jungen Werthers)*

114) Karl Jerusalem

115) Werther

116) Lotte

117) *Wilhelm Meister's Apprenticeship (Wilhelm Meisters Lehrjahre)*

118) *Wilhelm Meister's Travels (Wilhelm Meister Wanderjahre oder die Entsagenden)*

می پیوندد، و با ماریان^{۱۱۹}، زنی از بازیگران گروه، مناسبات عاشقانه پیدا می‌کند. از سوی دیگر، با آثار شکسپیر آشنا می‌شود (که در این جا گونه تفسیری ارزنده از هاملت ارائه می‌دهد). ویلهلم عاقبت بازیگران را ترک می‌گوید، و تربیت پسرش را، که یادگار عشق ماریان است، وجهه همت قرار می‌دهد. در این احوال با ترزه^{۱۲۰} و ناتالی^{۱۲۱} آشنا می‌شود، و سرانجام با دومی ازدواج می‌کند. ویلهلم از سوی دیگر، شاهد مرگ مینیون^{۱۲۲}، دخترک جذاب ایتالیایی است که وی را از دست گروه بندبازان خشن رهایی داده است. با مرگ دختر، ویلهلم «سالهای شاگردیش» را پایان یافته تلقی می‌کند. او در این دوره آموخته است که سخت کار کند و زندگی و تکالیف آن را جدی بگیرد. دنباله کتاب رمانی است خسته کننده، اما کمابیش موفق، که برخورد ویلهلم سرد و گرم چشیده را با جامعه نشان می‌دهد.

هر دو رمان ساختمانی ضعیف دارند؛ رمان دوم تا حدی مجموعه‌ای از داستانهای ناپیوسته است که ارتباطی با روایت اصلی ندارند.

از جنبه اخلاقی هم نظریات گوناگونی درباره این دو رمان ابراز شده است. اما بیشتر منتقدان آنها را گزارش معتبر و آموزنده‌ای از جستجوی انسان برای یافتن پاسخ معمای زندگی دانسته‌اند.

نمایشنامه‌ها.

«گوتس فون برلشینگن»^{۱۲۳} (۱۷۷۳). این نمایشنامه مشهور با وجود این حقیقت که ماجرای آن در سده شانزدهم می‌گذرد، بیان زیبای روح نهضت «طوفان و طغیان» به شمار می‌آید. گوتس یک رابین هود آلمانی است — راهزنی که پشتیبان تهیدستان، آزاردهنده کشیشان و اشراف، و قهرمان آزادی است. وایزلینگن^{۱۲۴}، دوست گوتس و محبوب خواهرش ماریا، بین وفاداری به گوتس و طرفداری از دربار دودل مانده است. گوتس، به هنگام رهبری شورش دهقانی، زخمی می‌شود، به اسارت درمی‌آید، و

119) Marianne

120) Therese

121) Natalie

122) Mignon

123) Götz von Berlichingen

124) Weislingen

به فرمان وایزلینگن محکوم به مرگ می شود. وایزلینگن حکم را باطل می کند اما خود به دست یک زن زیبای درباری مسموم می شود. زخمهای گوتس وی را در آستانه مرگ قرار می دهد، و او در حالی که کلمه «آزادی» را بر لب دارد جان می سپارد. روح رمانتیک، شخصیت سازی استادانه، و بیان موجز، مایه موفقیت این درام در سال ۱۷۷۳ شد.

«اگمونت»^{۱۲۵} (۱۷۸۷ تا ۱۷۸۸). نمایشنامه ای است تاریخی گونه، که مبارزه هلندیها را با اسپانیاییها در سده شانزدهم تصویر می کند. قهرمان نمایش نابخردانه به اسپانیاییهای خائن اعتماد می کند و در راه آزادی هلند به شهادت می رسد.

«ایفی ژنی در تاوریس»^{۱۲۶} (۱۷۸۷). درامی است بر اساس نمایشنامه ای از اورپیدس به همین نام؛ منتهی گونه گره داستان را به گونه ای دیگر می کشاید. در نمایشنامه اورپیدس، آتنه در دستگاه جراثقال گونه ای که در پشت صحنه تعبیه شده است^{۱۲۷} بر صحنه ظاهر می شود و به توآس شاه^{۱۲۸} فرمان می دهد تا ایفی ژنی و اورستس را آزاد کند. در درام گونه شاه در برابر مهربانی و پاکی ایفی ژنی و پشیمانی اورستس تسلیم می شود. در این نمایشنامه سادگی کلاسیک و تسلط بر نفس جایگزین عناصر «طوفان و طغیان» و درامهای اولیه گونه شده است.

«تورکاتو تاسو»^{۱۲۹} (۱۷۹۰). روایت رمانتیکی از آخرین سالهای عمر تاسو، شاعر بزرگ ایتالیایی است. گونه خود مضمون این نمایشنامه را «ناسازگاری میان استعداد و زندگی» می خواند — یعنی — آشوب درونی هنرمند به هنگام درگیری طبیعت هنری او با واقعیات ناگوار زندگی. این نمایشنامه، همانند تراژدیهای راسین، بر محور لحظه ای بحران عاطفی نگارش یافته است. وقایع این نمایشنامه هنگامی آغاز می شوند که شاعر تازه حماسه اورشلیم آزاد را به پایان رسانیده، و شاهدخت لئونورا^{۱۳۰} (خواهر آلفونسو، دوک فرارا) که تاسو عاشق اوست، تاجی از برگ غار را به نشانه ملک الشعرائی بر سر شاعر می گذارد. تاسو تحت تأثیر ستایش او در آن لحظه چنان از خود بیخود می شود که فاصله میان خود و شاهدخت را از یاد می برد و پا از گلیم خویش فراتر می گذارد. آنتونیو، وزیر سردوگرم روزگار چشیده دوک، سخت بر او پرخاش می کند. میان آنتونیو و تاسو کدورتی عمیق به وجود می آید تا عاقبت تاسو

125) *Egmont*126) *Iphigenia at Tauris (Iphigenie auf Tauris)*127) *ex Machina*128) *King Thoas*129) *Torquato Tasso*130) *Leonora*

آنتونیو را به جنگ تن به تن می خواند. دوک در قضیه مداخله می کند و تاسو زندانی می شود. تاسو که سخت آزرده خاطر شده — بویژه که خود را شاعری بزرگ می داند — درخواست می کند اجازه خروج از فرارا به وی داده شود. این تقاضا پذیرفته می شود. به هنگام خدا حافظی بالئونورا، بار دیگر احساسات تاسو بر او چیره می شود و به لئونورا اظهار عشق می کند. لئونورا با ملایمت و ملاطفت عشق او را رد می کند؛ با این حال، شاعر در ورطه نومیدی گرفتار می آید. سرانجام تاسو، آنتونیو مثبت و اهل عمل را مکمل آدم خیال پروری چون خود می یابد و دوستیش را پذیرا می شود. کشمکشهای درونی تاسو نه تنها تحولات درونی خود گوته را در مقام رسمی او در دربار دوک کارل آوگوست در یادها زنده می کند، بلکه بیانگر مناسبات شاعر با فرا فون اشتاین نیز هست.

«فلاوست»^{۱۳۱} (آغاز ۱۷۶۹، تکمیل و انتشار، ۱۸۳۲).

منابع. در افسانه آلمانی حکایت می شود که یوهان فاستوس^{۱۳۲}، «استاد سحر و جادوگری» در حدود سال ۱۵۲۵ در فرانکفورت زندگی می کرد. بنابر روایت چاپی^{۱۳۳} سال ۱۵۸۷، همین دکتر فلاوست، حيله گری و نیرنگ پیشه می کند، با شیطان هم پیمان می شود، و عاقبت به کیفر عمل خود می رسد. کریستوفر مارلو بر پایه همین روایت نمایشنامه دکتر فاستوس را در سال ۱۵۹۰ نگاشت. افزون بر این، روایات بسیاری براساس این مضمون پرداخته شده بود که تا سده هیجدهم همچنان سینه به سینه نقل می شد. گوته با همه این روایات آشنا بود.

شکل و شیوه پرداخت. فلاوست به قالبهای گوناگون شعری سروده شده، و بخشهایی از آن به نشر نگارش یافته است. کلمه «درام» برای این اثر اسمی بی مسمی^۱ است، چون در واقع شعر دراماتیک بلندی است در دو بخش (حدود ۱۶,۰۰۰ بیت).

131) *Faust*132) *Johann Faustus*

۱۳۳) این روایت که به قلم Johann Spies به زبان آلمانی نوشته شده نخستین روایت افسانه «فلاوست» به شمار می آید.

داستان. بخش نخست فاوست، مثل کتاب ایوب (در عهد عتیق)، با پیش درآمدی که صحنه‌اش بهشت است افتتاح می‌شود. در این جا خدا فاوست را در معرض وسوسه‌های مفیستوفلس^{۱۳۴} شیطان قرار می‌دهد. مفیستوفلس به فاوست ثروت، زن، افتخار—و هر چه آرزو کند، پیشنهاد می‌کند؛ در عوض از او می‌خواهد پس از این که خواسته‌هایش برآورده شد—در لحظه‌ای چنان سرشار از شادکامی که آرزو کند آن لحظه پایدار باشد—روحش را تسلیم شیطان کند. فاوست شرایط را می‌پذیرد، و قرارداد با خون امضا می‌شود. مفیستوفلس نخست فاوست را با لذت باده‌گساری و عیاشی می‌آزماید. لکن در این طرح شکست می‌خورد، و به فکر وسوسه‌ی او با عشق می‌افتد. فاوست را به آتش‌خانه‌ی ساحره‌ها می‌کشاند و به وی معجون می‌خوراند که جوانیش را به او بازمی‌گرداند. آنگاه تراژدی مشهور مارگارت (گرچن)^{۱۳۵} آغاز می‌گردد. فاوست به یاری مفیستوفلس، دختر جوان را اغفال می‌کند. در نبردی تن‌به‌تن برادر او را به هلاکت می‌رساند، و ناگزیر از شهر می‌گریزد. گرچن طفلی به دنیا می‌آورد، در پریشان‌حالی و نومیدی او را می‌کشد، به زندان افکنده می‌شود، و به مرگ محکوم می‌گردد. فاوست و مفیستوفلس موجبات رهاییش را فراهم می‌آورند، اما دختر که از کرده پشیمان است، از گریختن سرباز می‌زند؛ تا با مرگ خویش کفاره گناهان را باز دهد. عاقبت مرگ او فرا می‌رسد. مفیستوفلس فریاد برمی‌آورد که این دختر لعنت شده است، اما فرشتگان پاسخ می‌دهند که او رستگار شده است. بدین ترتیب بخش نخست پایان می‌گیرد.

در بخش دوم، فاوست و مفیستوفلس به دربار امپراتور آلمان می‌روند، و او را در مشکلات مالی یاری می‌دهند. بعد، مفیستوفلس، هلن تروایی را از جهان ارواح احضار می‌کند. فاوست شیفته‌ی او می‌گردد، اما چون به وی دست می‌زند هلن ناپدید می‌شود—بیان تمثیلی اعتقاد گوتة مبنی بر این که نمی‌توان ناگهان و بدون تلاش به کمال دست یافت. سپس فاوست به یونان انتقال می‌یابد، و در آن جا به یاری مفیستوفلس با هلن ازدواج می‌کند،

^{۱۳۴} Mephistopheles: نام شیطانی از سیمای مهم «فاوست». در باره ریشه لغوی این نام چند روایت وجود دارد. برخی معتقدند که این نام کلمه‌ای یونانی است مرکب از حرف نفی *me* و *Phos* به معنی روشنائی و فیلوس به معنی دوست دارنده (دشمن روشنائی).—م.

135) Margaret (Gretchen)

این پیوند بیان نمادین آرزوی شاعرانه خود گوته، یعنی پیوند «شعر و هنر شمالی با زیبایی آرمانی یونانی» است [به سخن دیگر، این ازدواج نشانگر پیوند کلاسیسیسم با رمانتیسم است، یعنی آنچه گوته و پیروش لرد بایرون طلب می‌کردند]. حاصل پیوند فاوست با هلن، کودکی است به نام یوفوریون^{۱۳۶}، که پرواز در هوا موجب سقوط و مرگش می‌شود؛ و در واقع تجسمی است که گوته از لرد بایرون کرده است. هلن بار دیگر از نظر غایب می‌شود. فاوست امپراتور را در نبرد پشתיبانی می‌کند، و به حکومت سرزمینی می‌رسد، که در آن جا خود را وقف آسایش دیگران می‌کند. او در این احوال که آرزوهایش را برآورده می‌پندارد، در لحظه ای چنان خود را خوشبخت می‌یابد که آرزو می‌کند آن دم پایدار بماند. در این هنگام جان می‌سپارد. مفیستوفلس، به این گمان که قرارداد تمام و کمال انجام شده است، روح فاوست را طلب می‌کند، اما فرشتگان برآیند که این «لحظه» نه به خاطر همراهی شیطان بلکه به واسطه رشد معنوی خود فاوست، فرا رسیده است. آنها روح فاوست را به بهشت هدایت می‌کنند، و در آنجا گرچن و مریم به او خوشامد می‌گویند.

مفهوم و فلسفه. فاوست گوته تنها تمثیل انسانی نیست که روحش را در ازاء قدرت، لذت، دانش، و ثروت به شیطان می‌فروشد. این درام بررسی مبارزه با «انگیزشهای نفی و شر است که در هر انسان بهنجاری وجود دارد... خلاصه، پیام درام این است: مادام که انسان در راه هدفی والا جدّ و جهد کند، به طور قطع شایسته رستگاری به معنی وسیع کلمه است»^{۱۳۷}... یا، به قول جان میسی، «خود راه هدف است، زندگی غایت خود است؛ کمال دست نیافتنی است... بنابراین والا ترین موفقیت ما تلاشی شرافتمندانه است، و زیستنی خستگی ناپذیر و خلاق»^{۱۳۸}.

همان گونه که بارها اشاره شده، فاوست از بسیاری جهات به خود گوته شباهت دارد. هر دو آرزوی قدرت و لذت دنیوی داشتند و به آن دست یافتند؛ هر دو اندیشه خودکشی در

136) Euphorion

137) Edward H. Weatherly and Others, *The Heritage of European Literature* (Boston, Ginn and Co., 1949), II, p. 8.138) Stith Thompson and John Gassner, *Our Heritage of World Literature* (New York: Dryden Press, 1942), p. 808.

سرپرورانند و آن را رد کردند؛ هر دو درستی را پیش روی دیدند، اما بیشتر عالماً و عامداً نادرستی را برگزیدند. داستان گرچن از جهاتی به ماجرای خود گوته یا فردریکه بریون می‌ماند.

نقد‌ها. منتقدان بر بی‌شکلی و ناهمگنی نمایشنامه فاوست خرده گرفته‌اند. بسیاری از مفسران بخش دوم کتاب را خسته‌کننده و دشوار می‌دانند. شخصیت‌پردازی‌ها نیز گاه سست و ناسازوار است.

بیشتر منتقدان با قبول این که برخی قطعات کتاب ملال‌آور و برخی مبهم است، در این متفقند که فاوست نه تنها بزرگترین اثر گوته است بلکه بزرگترین نوشته ادبی بعد از مرگ شکسپیر و دانته نیز هست. کالوین تامس می‌گوید که فاوست «حاوی باشکوه‌ترین اشعار خیال‌انگیز، ژرف‌ترین نقد زندگی، گیراترین واقعگرایی، زیباترین بذله‌پردازی، و رقت‌انگیزترین تراژدی از عشق به زن است که تاکنون در زبان آلمانی مجال بیان یافته است»^{۱۳۹}. ب. و. ولز اشاره می‌کند که «همه منتقدان آلمانی فاوست را بزرگترین اثر ادبیات خود و آلمانی‌ترین آفریده فکر آلمانی می‌دانند»^{۱۴۰}. پرست هم فاوست را «عمیق‌ترین و غنی‌ترین منظومه در میان تمامی آفریده‌های ادبیات معاصر»^{۱۴۱} می‌نامد.

راز عظمت این کتاب درک وسیع از بشریت و ضعف اخلاقی انسان؛ احتوا بر قطعاتی برخوردار از زیبایی و قدرت عظیم، همچون صحنه مرگ گرچن؛ و صحنه گذاردن بر تلاش در جهت والاترین ارزش‌ها نهفته است.

ارزیابی. شمار کمی از مفسران از این که گوته را در زمره اعجوبه‌های عالم ادبیات قرار دهند امتناع می‌ورزند، زیرا به نظر اینان آثار او بیش از اندازه خودزندگی‌نامه‌وارند و به هیچ روی منعکس‌کننده عظمت روح صاحب اثر — یکی از شروطی که لونگینوس برای تعالی اثر ادبی قائل است — نیستند. لکن بیشتر منتقدان به ستایش از گوته پرداخته‌اند. از جمله، هاینریش هاینه می‌گوید که «طبیعت می‌خواست تصویر خود را تماشا کند و گوته را

139) Calvin Thomas, *A History of German Literature* (New York, D. Appleton, 1909), p. 320.

140) Benjamin W. Wells, *Modern German Literature* (Boston, Roberts Brothers, 1897), p. 181.

141) Priest, p. 200.

آفرید»^{۱۴۲}. ماثیو آرنولد او را «حکیمترین مرد اروپا، ... طیب عصر آهن»^{۱۴۳} می نامد. منتقد دیگری وی را بزرگترین شاعر سده های هیجدهم و نوزدهم معرفی می کند. و باز منتقدی معتقد است که گوته با ذوق ترین ادیبی است که تا کنون جهان شناخته است. و هرمان گریم حرف آخر را در توصیف گوته می زند و او را «بزرگترین شاعر همه ملل و همه اعصار»^{۱۴۴} می خواند. شاید پاره ای از این ستایشها اندکی نشان از حرارت و شیفستگی مفرط داشته باشند، اما در طی بیش از یک قرن بیشتر مردم در این که گوته یکی از چهار پنج چهره برتر جهان ادب است با هم اتفاق نظر دارند.

یوهان کریستوف فریدریش فون شیلر^{۱۴۵} (۱۷۵۹ تا ۱۸۰۵). شیلر در مارباخ^{۱۴۶} در وورتمبرگ زاده شد. ایامی کمابیش ناشاد را در کودکی سپری کرد، آنگاه برخلاف میل خود به یکی از مدارس نظام رفت (۱۷۷۳ تا ۱۷۷۹) و در رشته حقوق درس خواند؛ مدتی بعد دوک وورتمبرگ وی را وادار به تحصیل طب کرد. در سال ۱۷۷۹ به عنوان جراح ارتش در اشتوتگارت مشغول خدمت شد. در این احوال زندگی نظامی روحش را آزار می داد و عاقبت از دست استبداد دوک به مانهایم گریخت. سالها در آوارگی و دربدری به سر آورد، از جمله در لایپزیگ (۱۷۸۵ تا ۱۷۸۶)، در سدن (۱۷۸۶ تا ۱۷۸۷) و وایمار (۱۷۸۷ تا ۱۷۸۸). در بیشتر این ایام اسیر چنگال فقر بود. شغل استادی دانشگاه ینا که گوته برایش دست و پا کرد (۱۷۸۹) و مستمری سالانه ای که دوک هولشتاین-آوگوستن بورگ از ۱۷۹۱ به بعد برایش مقرر داشت گشایشی در زندگیش پدید آورد. سه سال بعد، در ازا پول قابل ملاحظه ای به انتشار ماهنامه ای در زمینه زیبایی شناسی به نام ساعات^{۱۴۷} پرداخت، و گوته را هم به همکاری دعوت کرد. بدین ترتیب مکاتبه و دوستی آن دو آغاز گردید که تا هنگام مرگ شیلر ادامه یافت. در سال ۱۷۹۹ با مهاجرت شیلر به وایمار، این دوستی صمیمانه تر شد. شیلر به سال ۱۸۰۵ در وایمار درگذشت.

آثار. مضمون مکرر آثار شیلر عشق به آزادی است. در نمایشنامه های اولیه اش شور و شوق شدیدی به آزادی فردی — اعم از سیاسی و اجتماعی — دیده می شود. آثار بعدی او

142) Wells, p. 111.

143) Memorial Verses, April, 1850.

144) Wilkinson, p. 208.

145) Johann Christoph Von Schiller

146) Marbach

147) Hours (Die Horen)

بیشتر بیانگر آزادی معنوی و همگانی است. در آثار سالهای آخر عمر شاعر تأثیر اخلاق و زیبایی شناسی کانت آشکار است.

شیلر گذشته از نمایشنامه هایش، تاریخی درباره جنگ سی ساله^{۱۴۸}، رسالاتی در زیبایی شناسی، شمار نسبتاً زیادی اشعار غنائی و فلسفی، و چکامه هایی به یادگار گذاشته است. اشعار غنائیش اندیشه مندانه اند، و تأثیر آنها بیشتر از طریق بیان هنرمندانه اندیشه های فلسفی است تا بیان صریح احساس و عاطفه. چکامه هایش، معمولاً بیانگر اندیشه های اخلاقی اند. از اشعار غنائی مشهورش «با شادمانی»، «هنرمندان»، و «آوای ناقوس» را می توان نام برد. از چکامه های مشهورش نیز «نبرد با اژدها» و «غواص» شایسته ذکرند.

رسالات. شیلر که عمیقاً از آثار فلسفی و زیبایی شناختی کانت (بویژه نقد عقل عملی^{۱۴۹}، ۱۷۸۸، و نقد حکم^{۱۵۰}، ۱۷۹۰) متأثر بود، احساس می کرد که ضرورتی فشار می آورد تا درباره ارتباط بین هنر و اخلاق مطلب بنویسد. او مثل کانت مخالف آسانگیری و خردگرایی دروغین، فلسفه اپیکوری و درونگرایی، تن آسانی و فردگرایی گستاخانه رهبران نهضت «طوفان و طغیان» است. در ایمان به آزادی اراده و لزوم پیروی از ندای وجدان نیز با کانت همراهی است. در هر حال، شیلر در زیبایی شناسی، که زمینه خاص تحقیق او بود، از کانت برید. او در مکاتیب فلسفی^{۱۵۱} (۱۷۸۶ تا ۱۷۸۸) اعلام می دارد که در هر شیء خصوصیتی ذاتی هست که آن شیء را زیبا جلوه می دهد؛ کانت معتقد است که هیچ ملاک عینی وجود ندارد. شیلر اعتقاد دارد که چنین ملاکی «آزادی در ظاهر» است؛ و منظورش این است که یک اثر هنری در صورتی زیباست که به همه قوانین فنی وفادار بماند بی آن که این وفاداری آشکار و ظاهر باشد. [این نظریه کاملاً در ارتباط با این اعتقاد شیلر است که هدف آموزش و پرورش تربیت انسان به شیوه ای است که آنچه را درست و راست است انجام دهد.] شیلر در رساله دیگرش، در باب لطف و وقار^{۱۵۲} (۱۷۹۳)، بار دیگر با اظهار این که زیبایی و طبیعت آدمی ناسازگارند، از کانت جدا می شود؛ وی می کوشد تا

148) Thirty Years' War

149) Critique of Practical Reason (Kritik der Praktischen Vernunft)

150) Critique of Judgment (Kritik der Urteilskraft)

151) Philosophical Letters

152) On Grace and Dignity

نشان دهد که در ورای آنچه اوزیبایی «جسمانی» می نامد، زیبایی دیگری در انسان هست که از شخصیت مایه می گیرد: و این همان «لطف» است، و جلوه شخصیتی زیبا؛ در حالی که وقار جلوه فکری بلند است. همین اندیشه ها در رساله مکاتیبی در باب آموزش زیبایی شناسی انسان^{۱۵۳} (۱۷۹۵) ادامه می یابد. شیلر در این رساله، که شاید مهمترین رساله او در زیبایی شناسی باشد، اخلاق و زیبایی را تفکیک ناپذیر می داند، و معتقد است که بهترین و بزرگترین فرهنگها حاصل وحدت «لطف و وقار» است. او در رساله در باب شعر پاک و احساساتی^{۱۵۴} (۱۷۹۵ تا ۱۷۹۶) شاعران را بر دو دسته تقسیم می کند: شاعران «خودجوش» یا «طبیعی»، (که قاعدتاً در روزگاران کهن یافت می شوند، اما نه منحصرأ) که مقام برتر را دارند، زیرا که طبیعت را به طور خودجوش، عینی، و بی اندیشه باز می آفرینند؛ و شاعران «احساساتی» یا «اندیشه مند»، که تمدن، وحدت نیروی ادراک و خودجوشی را از آنها گرفته است؛ این شاعران (و شیلر می گوید که بیشتر شاعران عصر جدید «احساساتی» هستند) مقامی فروتر از گروه نخست دارند، زیرا سروکارشان با طبیعت به گونه ای غیرمستقیم است، اینان با اندیشه و آرمان سروکار دارند؛ اما همینها نیز نقش خاص خود را دارند — یعنی انعکاس دادن احساسات، استنتاج کردن، به دنبال آرمان بودن ... و نزدیک شدن به آنچه نامتناهی است. رابرتسون این رساله را دفاعیه شاعر از شعر خود می داند، زیرا شیلر آگاه بود که بیشتر شاعری است احساساتی تا طبیعی.

نمایشنامه ها.

«راهزنان»^{۱۵۵} (۱۷۸۱). نمایشنامه ای است (به نشر) بیانگر خشونت و توطئه چینی. کارل مور^{۱۵۶}، در اثر فتنه و دسیسه برادرش فرانز^{۱۵۷}، با پدر بیگانه شده و رهبری دسته ای راهزن را به عهده گرفته است، اما، او هم مثل گوتس فون برلینگن، «راهزنی شریف» است؛ تبهکاران را کیفر و تنگدستان را یاری می دهد. فرانز پدرشان را به زندان

153) *Letters on the Aesthetic Education of Man*

154) *On Naïve and Sentimental Poetry*

155) *Robbers (Die Räuber)*

156) *Karl Moor*

157) *Franz*

می افکند و در صدد برمی آید معشوقه کارل، آملیا^{۱۵۸}، را به ازدواج با خود ناگزیر سازد. کارل با شنیدن این خبر با دارودسته اش به فرانز هجوم می برد. فرانز خود کشتی می کند، پدر می میرد، آملیا که پی برده کارل به خاطر سوگندی که خورده نمی تواند با او عروسی کند، درخواست می کند او را هم به هلاکت برسانند. کارل ناچار وی را با شمشیر می کشد، و سپس خود را تسلیم مأموران قانون می کند؛ او دریافته که پندارهایش اشتباه بوده — و قانون شکنی راه اصلاح خطاها نیست.

«عشق و دسیسه»^{۱۵۹} (۱۷۸۴). تراژدی (منشور) زندگی طبقه متوسط است. فردیناند، فرزند حاکم بی مرام ایالتی کوچک، دل به عشق لوئیز، دختر یک موسیقیدان، سپرده است. حاکم برای جلوگیری از ازدواج این دو، دخترک را ناگزیر می سازد تا وانمود کند که دلش در گرو عشق دیگری است. فردیناند زهری آماده می کند، و پیش از این که لوئیز مجال یابد از ماجرا پرده بردارد، هر دو زهر را می نوشند. پدر پشیمان می شود و خود را تسلیم قانون می کند. این نمایشنامه گوشه ای از رسواییهای طبقه اشراف را برملا می سازد، و نشان می دهد که چگونه بدرفتاری اشراف نسبت به طبقه بورژوا برای هر دو طبقه مصیبت به بار می آورد.

«دون کارلوس، شاهزاده اسپانیا»^{۱۶۰} (۱۷۸۷). نخستین نمایشنامه شیلر به شعر بدون قافیه است. طرح درام ساده است: دون کارلوس، پسر فیلیپ دوم پادشاه اسپانیا، عاشق ملکه الیزابت، زن پدر خود شده است. شاه به تعلق خاطر وی پی می برد، و او را تسلیم مأموران تفتیش عقاید می کند. از شخصیت های عمده این تراژدی تاریخی مارکی پوزا^{۱۶۱}، دوست و مشاور دون کارلوس است که «سفیر انسانیت» به شمار می آید. او یک مدافع پرشهامت آزادی است، که شیلر آرمانگرایی سیاسی خود و هواخواهیش از حکومت فرزنانگان و خیراندیشان را از زبان وی بیان می کند. امتیاز این نمایشنامه در سرشاری اندیشه های ژرف و در زبان متین آن نهفته است.

«والنشتاین»^{۱۶۲} (۱۷۹۸ تا ۱۷۹۹). نمایشنامه ای است در سه بخش: اردوگاه والنشتاین (۱۷۹۸)، پیش درآمدی در یک پرده، پیکولومینی (۱۷۹۹) و مرگ والنشتاین

158) Amalia

159) *Intrigue and Love (Kabale und Liebe)*160) *Don Carlos, Prince of Spain (Don Carlos, Infant von Spanien)*

161) Marquis Posa

162) *Wallenstein*

(۱۷۹۹)، هریک در پنج پرده. شخصیت عمده این درام تاریخی، والنشتاین، فرمانده نیروهای آلمانی در جنگهای سی ساله است. او که تشنه قدرت و مقام است، به فکر خیانت می افتد و در توطئه برضد امپراتور همدست سوئدیها می شود. دوست پیشین او، اوکتاویو پیکولومینی^{۱۶۳}، دسیسه را بر ملا می کند؛ و بیشتر سربازان از اطراف والنشتاین پراکنده می شوند. شیلر برای نخستین بار در این درام شخصیت تراژیک بزرگی آفریده است. طرح فرعی درام ماجرای عشق تکلا^{۱۶۴}، دختر والنشتاین، و ماکس^{۱۶۵}، پسر پیکولومینی را بیان می دارد. [شیلر در این جا بر قدرت خلاقه آدمی تأکید می ورزد و اعتقادش رابه جبر تاریخ بیان می کند.]

«ماری استوارت»^{۱۶۶} (۱۸۰۰). این تراژدی تاریخی و روانشناختی مشهورترین نمایشنامه شیلر به شمار می آید. عمل و حرکت در آن کم است. چون نمایش آغاز می گردد، خواننده درمی یابد که ماری (ملکه اسکاتلند) به مرگ محکوم شده است؛ و درام به طور کلی بر محور اتهامات ماری به ملکه الیزابت، که اخلاقاً سزاوار سرزنش می نماید، ادامه می یابد. ماری، گرچه تا حد ستایش پر جرات تصویر شده، لکن بیگناهی و سادگی آشکارش مانع از آن است که بتوان او را قهرمان تراژدی خواند. در هر حال، ماری به جرم همدستی در اقدام برای کشتن الیزابت محکوم است، و خود مجازات اعدام را به عنوان کیفر الهی برای گناهان گذشته اش می پذیرد. [صحنه برخورد دو ملکه، که در آن ماری خود را از لحاظ معنوی برتر از الیزابت نشان می دهد، شیوه ای نمایشی است که شیلر به کار گرفته است، و با حقیقت تاریخی وفق نمی دهد.]

«دوشیزه اورلئان»^{۱۶۷} (۱۸۰۱). در این «تراژدی رمانتیک» (به قول خود شیلر)، ژاندارک تجسم وطن دوستی و سرسپردگی به خداوند است. جدال تراژیک بین رسالت ژاندارک و شخصیت او در مقام یک انسان است. بدین گونه که در لحظاتی گذرا رسالت خود را با پرداختن به جوانی انگلیسی به نام لیونل از یاد می برد. بعد با چشم پوشی از لیونل^{۱۶۸} جوان و با مرگ خویش کفاره گناهان گذشته را می پردازد.

163) Octavio Piccolomini

165) Max

167) *The Maid of Orleans (Die Jungfrau von Orleans)*

164) Thekla

166) *Maria Stuart*

168) Lionel

«عروس مسینا»^{۱۶۹} (۱۸۰۳). یک «تراژدی سرنوشت» بر مبنای روایت دیگرگونه‌ای از مضمون قدیمی اودیپ است. پیشگویی برای شاهزاده مسینا حکایت می‌کند که دختری بئاتریس نام، که هنوز از مادر زاده نشده است، باعث مرگ هر دو پسر او خواهد شد. چون بئاتریس به دنیا می‌آید، شاهزاده فرمان می‌دهد تا وی را به دریا افکنند. مادر دختر او را نجات می‌دهد و دور از چشم شاهزاده کمر به تربیتش می‌بندد. دو برادرش، سزار و مانوئل، که از هویت دختر بیخبرند، دل به عشق او می‌سپارند. سزار از سر حسادت مانوئل را به هلاکت می‌رساند، و بعد که پی می‌برد بئاتریس خواهر اوست، خود را می‌کشد. شیلر در این درام با استفاده از گروه همسرایان (که نمی‌خوانند بلکه رهبران گروه سخن می‌گویند)، به کار گرفتن نقش سرنوشت، و گنجاندن مضمون گناه موروثی، دلبستگی را به سوفوکلس نشان می‌دهد.

«ویلهم تل»^{۱۷۰} (۱۸۰۴). درامی حماسی در باره آزادی و استقلال سرزمین سویس از اثرش است. این درام داستان مشهور مبارزه موفقیت آمیز تل را بر ضد حاکم ستمگر، گسسر^{۱۷۱}، حکایت می‌کند. این حماسه همواره دلخواه مردم آلمان و سویس، و الهام‌بخش وطن‌دوستان بوده است.

ارزیابی. گرچه بیشتر منتقدان معاصر عظمت شیلر را کمتر از گوته می‌دانند و معتقدند که او جامعیت و واقعگرایی گوته را ندارد، اما عده‌ای نیز — دست کم در حوزه نمایشنامه‌نگاری — او را گرانقدرتر از گوته می‌پندارند. جیمز ک. هاسمر شیلر را در درامنویسی «همسنگ گوته» می‌شمارد، و می‌نویسد که شیلر «اسوه اعلای یک شاعر آلمانی است. هیچ شاعر دیگری از لحاظ اصالت از او فراتر نرفته است...»^{۱۷۲} ویلکینسون هم با هاسمر، بویژه در موضوع اصالت، همصداست، و والنشتاین را «بزرگترین شعر ادبیات آلمانی»^{۱۷۳} می‌داند. رابرتسون معتقد است: «شیلر نمونه بزرگ شاعرانی است که کارلایل

169) *The Bride of Messina (Die Braut von Messina)*

170) *William Tell (Wilhelm Tell)*

171) Gessler

172) James Hosmer, *A Short History of German Literature*, rev. ed. (New York: Charles Scribner's Sons, 1910) pp. 414 - 415.

173) Wilkinson, p. 264.

«شاعر قهرمان» می‌نامید... نوشته‌هایش سرشار از روح آرمانگرایی اصیل و همتی بلند است، اما پیام این آثار برای جهان امروز کمتر از واقعگرایی بیطرفانه‌اش گویا است... با وجود این، شیلر بزرگترین درامنویس آلمانی است.»^{۱۷۴}.

سده نوزدهم

پیشینه تاریخی. پیروزیهای ناپلئون بوناپارت ضربه شدیدی به امیدهای وطندوستان آلمانی و هواخواهان وحدت ملت آلمان وارد ساخت. استیلای فرانسه از سال ۱۸۰۳ تا ۱۸۱۳ به طول انجامید. شکستهای نظامی هم شور و شوق میهندوستان را فرو نماند، بلکه در عوض شعله‌ها را بیشتر دامن زد؛ و اتحاد بر ضد دشمن مشترک ایالات هم پیمان را به هم نزدیکتر ساخت. شماری از درامها و اشعار غنائی شاعران بزرگ — بویژه مینا فون بارنلهم، اثر لسینگ، ویلهلم تل، از شیلر، و بخش اول فاوست، نوشته گوته — میراثهای مشترک ایالات آلمانی زبان را غنی تر کرد و به اندیشه وطن مشترک آباء و اجدادی نیروی بیشتری بخشید.

سپاهیان آلمانی که ناپلئون را در سال ۱۸۱۳ شکست دادند، چشم به اصلاحات گوناگون، نظیر آزادی سیاسی بیشتر و حکومتی قانونی داشتند. امید اینان به نوامیدی گرایید. سیاستی ارتجاعی، که مترنیخ^۱ در اتریش پیش گرفت، در بیشتر ایالات هم اتخاذ شد؛ و مردم از شرکت در حکومت و آزادی بیان و مطبوعات محروم شدند. این دوره ارتجاع و استبداد چند دهه ادامه یافت، اما نارضایی عمومی چنان شدت گرفت که در سال ۱۸۴۸ به قیام علنی انجامید. آنگاه گامهایی در راه برقراری حکومت مشروطه برداشته شد، و سیاستهای استبدادی کم و بیش موقوف شد. سرانجام، در سال ۱۸۷۱ ملت آلمان از «مجلس قانونگذاری» برخوردار گردید.

(۱) Klemens Wenzel Nepomuk Lothar von Metternich (۱۷۷۳ تا ۱۸۵۹): رجل سیاسی اتریش. م.

در این احوال تلاش بسیار در جهت تأمین وحدت ملی به عمل آمد. در سال ۱۸۱۵ اتحادیه آلمانی^۲ (۱۸۱۵ تا ۱۸۶۶) بر طبق تصمیمات کنگره وین و تحت نفوذ اتریش تشکیل شد؛ در سال ۱۸۳۴ با تشکیل تسولفراین^۳ آلمان وحدت واقعی یافت؛ و در سال ۱۸۶۶ اتحادیه آلمان شمالی^۴ به وجود آمد. سرانجام، آلمان فرانسه را در جنگ فرانسه-پروس (۱۸۷۰) شکست داد، و ویلهلم اول (شاه پروس) امپراتور امپراتوری آلمان اعلام گردید (۱۸۷۱).

آلمان هم بسیاری از همان مشکلات اقتصادی، صنعتی، اجتماعی، و فلسفی را که فرانسه سده نوزدهم با آنها درگیر بود، در پیش رو داشت. افزایش شمار کارخانه‌ها، رشد مراکز شهری، پیدایش یک طبقه اجتماعی نیرومند از بازرگانان، جدال بین سرمایه و کار، و کشفیات علمی — جملگی آلمان را به جانب ماده گرایی و بدبینی سوق دادند. چندین فیلسوف برجسته آلمانی در تعیین گرایشهای فکری، سیاسی، اجتماعی، و زیبایی شناختی نه تنها در سرزمین آلمان، که در تمام ممالک دیگر جهان، نقشی عمده داشتند.

یوهان گوتلیب فیخته^۵ (۱۷۶۲ تا ۱۸۱۴)، در برابر احکام اخلاقی انتزاعی کانت به دفاع از حقوق فردی پرداخت، و بدین ترتیب جنبش رمانتیک آلمانی در ادبیات را مورد تأیید قرار داد.

فریدریش ارنست دانیل شلایر ماخر^۶ (۱۷۶۸ تا ۱۸۳۴) کوششهایی به عمل آورد تا دین را با زندگی وفق دهد، و آن را به صورت اعتقاد قلبی درآورد. به عقیده او «دین نام دیگر احساسات و آرزوهای بلند است ... دین شعرو است»^۷.

گئورگ ویلهلم فریدریش هگل^۸ (۱۷۷۰ تا ۱۸۳۱) سعی بر آن داشت تا میان

2) German Confederation

۳) Zollverein (آلمانی: اتحاد گمرکی): اتحادیه گمرکی میان کشورهای آلمان در سده ۱۹ میلادی. -م.

۴) North German Confederation: اتحاد میان ۲۲ ایالت آلمانی شمال رود ماین، به رهبری پروس. این اتحاد جایگزین اتحادیه آلمانی شد که در اثر جنگ (۱۸۶۶) اتریش و پروس از بین رفته بود. -م.

5) Johann Gottlieb Fichte

6) Friedrich Ernst Daniel Schleiermacher

7) Robertson, p. 425.

8) Georg Wilhelm Friedrich Hegel

دوگانه‌انگاری وجودی^۹ کانت و عقاید افلاطونی در باب روح یا نفس پللی بزند، و می‌کوشید هر دو را با ترک نفس مسیحی وفق دهد. «ایده‌آلیسم مطلق»^{۱۰} هگل بر آن است که عالم از بدو خلقت تا کنون در فرایندی مستمر از تحوّل و تحقق خود بوده است. ذهن و ماده هر دو از آغاز وجود داشته‌اند؛ و ذهن، در هم‌کنشی با ماده، روح را تکامل بخشیده است. این فرایند ادامه خواهد یافت تا عالمی زیباتر و اصیل‌تر تحقق یابد. این نظریه خوشبینانه، که هگل در صدد بود تا در تاریخ، دین، حکمت عملی، هنر، ادبیات، و در واقع در همه حوزه‌ها به کار گیرد، در فاصله سالهای ۱۸۳۰ تا ۱۸۷۰ در اندیشه‌های متفکران اروپا تأثیری ژرف داشت.

فریدریش ویلهلم یوزف فون شلینگ^{۱۱} (۱۷۷۵ تا ۱۸۵۴)، فیلسوف عارف، که معتقد بود عواطف و تخیل راهنمایان مطمئنی هستند، با این نظر در پیشبرد نهضت رمانتیک سهیم شد. او می‌گفت که طبیعت و روح چیزی جز جنبه‌های مختلفی از «نفس جهان» نیستند و در هنر این دو جنبه به هم درمی‌آمیزند. [به عبارت دیگر، هنر از وحدت روح با طبیعت آفریده می‌شود، و والاترین وسیله معرفت است.]

مخالف دستگاه فلسفی هگل، آرتور شوپنهاور^{۱۲} (۱۷۸۸ تا ۱۸۶۰)، بدین تمام‌عیاری بود. او معتقد بود که اراده تنها چیزی است که واقعیت دارد، جهان هستی شراست، عمل اراده کردن آدمی را به فلاکت می‌افکند، و بدین سان نفی اراده — از جمله اراده به زیستن — خیر غائی است. شوپنهاور وجود خدا، آزادی اراده، و فناپذیری روح را انکار می‌کرد.

کارل مارکس^{۱۳} (۱۸۱۸ تا ۱۸۸۳)، بانی سوسیالیسم و از بانفوذترین فلاسفه سیاست است که تا کنون جهان به خود دیده است. نظریات مارکس در بیانیه کمونیست^{۱۴} (۱۸۴۸)، با همکاری فریدریش انگلس^{۱۵}، ۱۸۲۰ تا ۱۸۹۵)، و کتاب سرمایه^{۱۶} بیان شده است. او معتقد است که کار مانند یک کالا است؛ و ارزش کل هر کالایی می‌باید با توجه به کاری که صرف تولید آن شده است اندازه‌گیری شود. سرمایه‌دار نباید در منافع سهیم باشد، و

9) Ontological dualism

10) absolute idealism

11) Friedrich Wilhelm Joseph von Schelling

12) Arthur Schopenhauer

13) Karl Marx

14) Communist Manifesto

15) Friedrich Engels

۱۶) Capital: (جلد اول در ۱۸۶۷ انتشار یافت و جلد دوم و سوم به تصحیح انگلس به ترتیب در

۱۸۸۵ و ۱۸۹۵).

بنابراین کارگران باید به جنگی طبقاتی برخیزند و تمامی منابع و وسایل تولید را در دست خود بگیرند و از نو توزیع کنند.

سرانجام، فریدریش ویلهلم نیچه^{۱۷} (۱۸۴۴ تا ۱۹۰۰)، بر ریاضتگرایی شوپنهاور تاخت و به ستایش از اراده پرداخت. او مسیحیت، اخلاق، وجدان، و نוע دوستی را خوار می شمرد. همه اینها را ضعف صرف می دانست، و بر هرگونه ضعفی تأسف می خورد. او مدعی بود که «اراده معطوف به قدرت»^{۱۸} خیر اعلی است؛ و مدافع پرورش نژاد «ابر مرد» — موجوداتی جسماً نیرومند، بی تزلزل، و بیرحم — بود. فلسفه نیچه اساساً خوشبینانه است، و تأکیدی است بر فردگرایی، امید و فعالیت. مشهورترین اثرش چنین گفت زرتشت^{۱۹} (۱۸۸۳ تا ۱۸۸۵) است که بیانگر فلسفه «ابر مرد» اوست.

نظر اجمالی. ادبیات آلمان در سده نوزدهم تقریباً همان مسیری را پیمود که ادبیات فرانسه پیموده بود — رمانتیسم، واقعگرایی، و طبیعتگرایی.

همان گونه که پیش از این اشاره شد بسیاری از عناصر رمانتیک در جنبش «طوفان و طغیان» در سال ۱۷۸۰ حضور داشت، و گونه و شیلر، دو رکن اساسی رمانتیسم آلمان، کوشش می کردند تا رمانتیسم بومی خود را با کلاسیسیسم پیشینیان پیوند دهند. با این حال، تنها در پایان سده هیجدهم بود که نهضت رمانتیک در ادبیات آلمان رسمیت یافت. در سال ۱۷۹۷ چند تن از مردان جوان در گروهی گرد آمدند تا اصولی را که از آن زمان به بعد به رمانتیسم مشهور شده است ترویج و تبلیغ نمایند: «بازگشت به ذوق مردم و خودجوشی و سادگی طبیعی؛ مخالفت با میانمایگی و قواعد نادرست و شکل گرایی افراطی و روشنفکران سده هیجدهم و جزم و جمود؛ گرایش به آزادی کامل زندگی روحی و تخیل»^{۲۰}. این مردان جوان که با نهضت رمانتیک پیوند نزدیک دارند، عبارتند از: آوگوست ویلهلم شلگل (۱۷۶۷ تا ۱۸۴۵)، شاعر و مترجم شکسپیر و کالدرون؛ برادرش فریدریش شلگل (۱۷۷۲ تا ۱۸۲۹)، شاعر، رمان نویس، رساله نویس، و منتقد، که بنیانگذار «شعر

17) Friedrich Wilhelm Nietzsche

18) Will to Power

19) *Thus Spoke Zarathustra (Also Sprach Zarathustra)*

20) Priest, p. 245.

رمانتیک» به شمار می‌آید؛ نوالیس^{۲۱} (نام مستعار فریدریش فون هاردنبرگ^{۲۲}، ۱۷۷۲ تا ۱۸۰۱)، شاعر عارف و رمان‌نویس؛ ویلهلم هاینریش واکنرودر^{۲۳} (۱۷۷۳ تا ۱۷۹۸)، رساله‌نویس؛ و یوهان لودویگ تیک^{۲۴} (۱۷۷۳ تا ۱۸۵۳)، نمایشنامه‌نویس، شاعر، و نویسنده داستانهای کوتاه. نخستین شماره مجله انتقادی نقد رمانتیسم، موسوم به آتنوم^{۲۵}، که ناشر افکار این گروه بود، در سال ۱۷۹۸ (همان سالی که وروژورث و کولریج چکامه‌های غنائی^{۲۶} را انتشار دادند) منتشر شد و در واقع آغاز نهضت رمانتیک آلمان به شمار می‌آید. این افراد شکسپیر، هردن، گوته، و شیلر را به عنوان سرمشق خویش برگزیدند، و از سویی تحت تأثیر کلوپشتوک و ریشتر نیز قرار داشتند. دو فیلسوف عصر، فیخته و شلینگ، از نزدیک با نهضت در ارتباط بودند. این گروه، ده سال از رمانتیکهای ایتالیا و بیست سال از رمانتیکهای فرانسه جلوتر بود.

در حدود سال ۱۸۰۴ هایدلبرگ^{۲۷} به صورت مرکز دومین موج رمانتیکها درآمد. نامهای عمده وابستگان این موج که حوزه فعالیت آنها با این شهر دانشگاهی پیوند دارد، از این قرارند: فریدریش دولامات-فوکه^{۲۸} (۱۷۷۷ تا ۱۸۴۳)، شاعر، و نویسنده رمان و نمایشنامه؛ کلمنس برنتانو^{۲۹} (۱۷۷۸ تا ۱۸۴۲)، شاعر؛ لودویگ یواخیم فون آرنیم^{۳۰} (۱۷۸۱ تا ۱۸۳۱)، نمایشنامه‌نویس، که مجموعه جالبی از ترانه‌های قومی را با همکاری برنتانو در اثر مشهوری موسوم به صورجادویی پسرک^{۳۱} (۱۸۰۵ تا ۱۸۰۸) گردآوری کرد؛ یاکوب گریم^{۳۲} (۱۷۸۵ تا ۱۸۶۳) و برادرش ویلهلم گریم^{۳۳} (۱۷۸۶ تا ۱۸۵۹)، که در فقه‌اللغه، فرهنگ عوام، و گردآوری افسانه‌های پریان تبحر داشتند. و یوزف فون آخن دورف^{۳۴} (۱۷۸۸ تا ۱۸۵۷)، شاعر و رمان‌نویس.

21) Novalis

22) Friedrich von Hardenberg

23) Wilhelm Heinrich Wackenroder

24) Johann Ludwig Tieck

25) *Athenäum*26) *Lyrical Ballads*

(۲۷) Heidelberg: شهری در غرب آلمان-م.

28) Friedrich de la Motte - Fouqué

29) Clemens Brentano

30) Ludwig Joachim von Arnim

31) *The Boy's Magic Horn (Das Knaben Wunderhorn)*

32) Jakob Grimm

33) Wilhelm Grimm

34) Joseph von Eichendorff

از دیگر نام‌آوران نهضت می‌توان این نامها را برشمرد: ارنست تئودور آمادئوس هوفمان (۱۷۷۶ تا ۱۸۲۲)، رمان‌نویس؛ هاینریش فون کلایست (۱۷۷۷ تا ۱۸۱۱)، نویسنده نمایشنامه و رمان؛ ادلبرت فون شامیسو^{۳۵} (۱۷۸۱ تا ۱۸۳۸)، شاعر؛ یوهان لودویگ اولانت^{۳۶} (۱۷۸۷ تا ۱۸۶۲)، شاعر و عالم فقه‌اللغه؛ فرانزس گریل پارتسر^{۳۷} (۱۷۹۱ تا ۱۸۷۲)، نویسنده نمایشنامه و رمان؛ و هاینریش هاینه^{۳۸} (۱۷۹۷ تا ۱۸۵۶)، شاعر و رساله‌نویس.

مکتب رمانتیک در حدود سال ۱۸۳۰ در سرایش زوال قطعی افتاده بود، و در سال ۱۸۴۸ گرایشهای اجتماعی، سیاسی، و اقتصادی موجبات پیروزی واقعگرایی را فراهم آورده بود. ادبیات از لحاظ میاسی و اجتماعی آگاه‌تر می‌شد. شعر تغزلی در حال افول بود، و درام، رمان، و رمانچه در زمره قالبهای مهم ادبی درمی‌آمد. فریدریش هبل (۱۸۱۳ تا ۱۸۶۳)؛ و اوتولودویگ (۱۸۱۳ تا ۱۸۶۵) از رهگشایان درامنویسی واقعگرایانه به‌شمار می‌آمدند. کارل لبرشت ایمرمان (۱۷۹۶ تا ۱۸۴۰) و فریتس روتیر^{۳۹} (۱۸۱۰ تا ۱۸۷۴) از پیشوایان رمان‌نویسی بودند. در میان برجسته‌ترین نویسندگان داستانهای کوتاه هم می‌توان تئودور اشتورم (۱۸۱۷ تا ۱۸۸۸)، گوتفريد کالر (۱۸۱۹ تا ۱۸۹۰)، و کنراد فردیناند مایر (۱۸۲۵ تا ۱۸۹۸) را نام برد.

ادبیات آلمان تحت تأثیر زولا، موباسان، شوپنهاور، نیچه، تولستوی، و داستایفسکی، از واقعگرایی، به طبیعتگرایی تکامل یافت، و نمایشنامه و رمان را مهمترین وسیله بیان خود قرار داد. پیشوای درامنویسان این مکتب گرهارت هاپتمان (۱۸۶۲ تا ۱۹۴۶) بود. جدیترین انتقاد اجتماعی، نه در آلمان بلکه در کشورهای اسکاندیناوی به وجود آمد. هنریک ایبسن (۱۸۲۸ تا ۱۹۰۶) و بیورنستیرنه بیورنسن (۱۸۳۲ تا ۱۹۱۰) در نروژ، و آگوست استریندبرگ (۱۸۴۹ تا ۱۹۱۲) در سوئد با واقعگرایان و طبیعتگرایان فرانسوی و آلمانی پیوندی نزدیک داشتند.

درست در پایان این قرن نمادگرایی اکم کم جایگزین مکتب طبیعتگرایی شد، اما منطقی‌تر می‌نماید که این مکتب در فصل سده بیستم مورد بحث قرار گیرد.

35) Adalbert von Chamisso

36) Johann Ludwig Uhland

37) Franz Grillparzer

38) Heinrich Heine

39) Fritz Reuter

رمانتیسزم (۱۷۹۸ تا ۱۸۳۰)

شعر

فریدریش هولدرلین^{۴۰} (۱۷۷۰ تا ۱۸۴۳). هولدرلین، شاعر تغزل سرای صدر دوره رمانتیک به شمار می آید. او با شور و هیجان به ستایش یونان باستان می پرداخت و در عین حال عمیقاً تحت تأثیر نهضت «طوفان و طغیان» و آثار ذهنیت گرا نظیر ورنر، اثر گوته قرار داشت. تحسین هولدرلین از یونان و «ایمان وحدت وجودی او به یگانگی خدا و طبیعت، دو قطب سرشت وی را تشکیل می دهند؛ و در لابه لای همه سروده هایش اشتیاق شدیدی به هماهنگی که هرگز نتوانست آن را به دست آورد، و بدبینی ناشی از سرخوردگی موج می زند». این بدبینی در «سرود سرنوشت»، از رمانس بلند (دو جلد) هی پریون^{۴۱} (۱۷۹۷ تا ۱۷۹۹) جلوه گر می شود. هی پریون، قهرمان رمانس، جوانی یونانی است که ملتش را در نبرد با ترکها در سال ۱۷۷۰ یاری می دهد. از اشعار کوتاه و گیرای هولدرلین، می توان «به آلمانیها» و «به اتر»^{۴۲} را نام برد.

نوالیس^{۴۳} (نام مستعار فریدریش فون هاردنبرگ^{۴۴}، ۱۷۷۲ تا ۱۸۰۱). تغزلاتی سرود که به سبب صمیمیت عمیق مذهبی و عرفانی، و از جهت آرمانی سازی عشق، مشهورند. «او خدای زمین است»، و «سرود مردگان» از بهترین تغزلات اوست. نوالیس رمانی موسوم به هاینریش فون اوفتردینگن^{۴۵} هم نگاشته که ناتمام مانده است. صحنه داستان

40) Friedrich Hölderlin

41) Hyperion

42) To the Ether

43) Novalis

44) Friedrich von Hardenberg

45) Heinrich von Ofterdingen

سده‌های میانه است و قهرمان کتاب شوالیه‌ای شاعر مسلک است، که پس از مرگ معشوقه، تسلی را در طلب «گل غم» می‌یابد که نمادی از رمانتیسم است.

یوزف فون آیخن دورف^{۴۶} (۱۷۸۸ تا ۱۸۵۷). بزرگترین شاعر طبیعت در آلمان اواخر عصر رمانتیک است. او، گذشته از اشعاری که درباره طبیعت سروده است، غزلیات عاشقانه و میهنی هم دارد. بیشتر اشعارش در دفتری با عنوان ساده اشعار^{۴۷} (۱۸۳۷) منتشر شده است. گرچه میدان دید او تنگ است، ولی رابرتسون درباره اش می‌گوید: «در تاریخ شعر آلمان جز او هیچ شاعر دیگری را نمی‌توان یافت که صفت بی‌عیب در مورد همه اشعار تغزلی او صادق باشد»^{۴۸}. از بهترین غزلیات اوست: «در ورطه سرد»؛ «ای دره‌های گسترده، ای کوهها»؛ و «گویا بهشت بود». افزون بر این، آیخن دورف چند نمایشنامه، تاریخ و نقد ادبی، رمان، و قصه‌های کوتاه نگاشته است. از میان قصه‌های کوتاهش، «خاطرات یک آدم بیکاره»^{۴۹} (۱۸۲۶) شاهکار کوچک گیرایی درباره زندگی موسیقیدانی آواره است.

ویلهلم مولر^{۵۰} (۱۷۹۴ تا ۱۸۲۷). مولر ستایشگر و مرید لرد بایرون بود. نخستین بار در جنگ استقلال یونان علیه ترکیه در مقام یک قهرمان شهرت یافت. اثر او به نام سرودهای یونانی^{۵۱} (۱۸۲۱ تا ۱۸۲۴) اشعاری سرشار از روح میهن‌دوستی، اما تقریباً احساساتی است. مولر چکامه‌ها، اشعار عاشقانه، و اشعاری در باب طبیعت هم سروده است. فرانتس شوبرت برای شعر عاشقانه «دختر زیبای آسیابان»، و شعر طبیعت «سفر زمستانی» او آهنگ ساخته است.

هاینریش هاینه^{۵۲} (۱۷۹۷ تا ۱۸۵۶). هاینه تبار یهودی داشت و در دوسلدورف زاده شد. در زندگی نخست به تجارت روی آورد که ناموفق ماند، بعد به تحصیل حقوق پرداخت و در سال ۱۸۲۵ از دانشگاه گوتینگن فارغ التحصیل شد. در همان سال به کیش مسیحیت

46) Joseph von Eichendorff

47) Poems (Gedichte)

48) Robertson, p 467.

49) From the Life of a Good - for - Nothing

50) Wilhelm Müller

51) Songs of the Greeks (Lieder der Griechen)

درآمد. از این زمان شش سالی را با هزینهٔ عمویش در آلمان، ایتالیا، و انگلستان به سیر و سفر گذراند. در خلال این سالها دو اثر خویش را موسوم به *سفر هارتس*^{۵۳} (۱۸۲۶) و کتاب ترانه‌ها^{۵۴} (۱۸۲۷) انتشار داد که مایهٔ شهرتش شدند. در هر حال، حملات نیشدارش به افراد گوناگون و حکومت آلمان محبوبیت او را از بین برد. این عدم محبوبیت، و بیزاری از اوضاع اجتماعی و سیاسی آلمان، و همچنین رؤیای عدالت سیاسی در فرانسه، هاینه را در سال ۱۸۳۱ به پاریس کشاند؛ و باقی عمر را در این شهر ماندگار شد. او در اوایل دههٔ ۱۸۳۰ به عضویت «سازمان آلمان جوان»^{۵۵} درآمد که متشکل از نویسندگان جوانی بود که با ارتجاع مذهبی و سیاسی عصر مبارزه می‌کردند، و در پی تأسیس حکومت آزادیخواهان آلمان بودند. هاینه در سال ۱۸۴۸ دچار ناراحتی ستون فقرات شد؛ و هشت سال آخر عمر را به قول خود در «بستر مرگ» گذراند.

سه ماجرای عاشقانه بر شعر هاینه تأثیر نهاده است. از سال ۱۸۱۹ تا ۱۸۲۳ اسیر عشق نافرجام آمالی^{۵۶}، دختر عمویش بود. در زمستان سال ۱۸۳۴-۱۸۳۵ عاشق اوژنی میرات^{۵۷} شد، و شش سال بعد با او ازدواج کرد. و عاقبت، با تمام وجود دل به عشق کامیل سلدن^{۵۸}، پرستار وفادار آخرین سالهای بیماریش بست.

مفسران هاینه همواره او را سراپا معما، ابهام، و ناسازواری یافته‌اند. او در خاندانی یهودی زاده شد، مسیحیت اختیار کرد؛ با وجود این گاهی هر دو مذهب را به باد تمسخر و نکوهش می‌گرفت. آلمانی زاده شد، به پاریس مهاجرت کرد؛ با این همه او هم از آلمان بد می‌گفت و هم از فرانسه. در سرودن تغزلات ظریف و زیبا استعدادی شگرف داشت؛ با وجود این از قدرت آریستوفانسی طنز و نیشخند برخوردار بود. شاعری رمانتیک بود، و مسخرگی را با رمانتیسم درآمیخت. شاید بتوان این ناسازواریها را چنین توجیه کرد که هاینه پیامبری بود که در زمانی جز زمان خویش زاده شده بود. سرشار از شوق و شور اصلاح طلبی، که هیچ انگیزه‌ای برای شوق خود نداشت. [هاینه جمع اضداد بود: یک یهودی در بین آلمانیها، یک آلمانی در میان فرانسویها، یک «هاینه» در بین یهودیها، یک انقلابی در میان بورژواها، و یک محافظه کار در بین انقلابیها.]

52) Heinrich Heine

53) *Travel in the Harz*54) *Book of Songs*

55) Young Germany

56) Amalie

57) Eugénie Mirat

58) Camille Selden

آثار. شهرت هاینه بیشتر در گرو اشعار غنائی کوتاه و ترانه‌های اوست، اما چند اثر سورهم از او به یادگار مانده که در روزگار خود خواننده فراوان داشت. مهمترین دفترهای مره‌هاینه عبارت است از: اشعار^{۵۹} (۱۸۲۲)، کتاب ترانه‌ها^{۶۰} (۱۸۲۷)، اشعار نو^{۶۱} (۱۸۴۴)، منظومه‌های عاشقانه^{۶۲} (۱۸۵۱)، و آخرین اشعار^{۶۳} (۱۸۵۳ و ۱۸۵۵).

اشعار غنائی. اشعار غنائی هاینه با اغلب شعرهای غنائی آلمانی تفاوت دارد، بدین گونه که او از اشارتهای باریک معنوی و تأثیرات ظریف و ملایم ابهام آلود برکنار است... و شیوه تصویرسازی برجسته و محسوس را به کار می‌گیرد که به نظر می‌رسد تندترین و گذراترین عواطف را به پرتو درخشان و بی ابهام روز بدل می‌کند. بسیاری از اشعار غنائی او — از نخستین تا آخرین سروده‌هایش — کاملاً شخصی است. این اشعار بیانگر بسیاری از حالات و عواطف — غم، شادی، شوخ طبعی، هیجان، درد، و تأسف است. یکی از مضامین دلخواه هاینه عشق بی فرجام است. و او این مضمون را سوزناکتر از هر شاعر پیش یا بعد از خود سروده است. هاینه شاعر طبیعت هم هست، و بهتر از هر شاعر دیگر آلمانی زیبایی و شگفتی دریا را بیان کرده است. مشهورترین این اشعار عبارتند از: «صنوبر تنها می ایستد»، «بگو محبوب زیبایت کجاست»، «تو، دختر زیبای ماهیگیر»، «وقتی به چشمهایت می‌نگرم»، «تو مثل شکوفه‌ای»، «بر بالهای ترانه»، «در ماه دوست داشتنی مه»، «من خشمگین نخواهم شد» و «تو الماس و مرواریدی».

چکامه‌ها. چکامه‌های هاینه با روح ترانه‌های مردمی درهم آمیخته‌اند. به عنوان نمونه: «لورلی»^{۶۴}، افسانه غم‌انگیز کوتاهی است درباره دختری جوان که بر قلّه کوهی در کنار راین زندگی می‌کند؛ او دریانوردان را به سوی خویش می‌کشاند و آنها با برخورد با صخره‌ها نابود می‌شوند. «دو سرباز هنگ پیاده»^{۶۵}، داستان وطن‌دوستی دوتن از سربازان

59) Poems (Gedichte)

60) The Book of Songs (Das Buch der Lieder)

61) New Poems (Neue Gedichte)

62) Romancero (Romanzero)

63) Last Poems (Letzte Gedichte)

64) Loreley

65) Two Grenadiers

ناپلئون را حکایت می‌کند که در روسیه به اسارت درآمده‌اند ولی اکنون راه فرانسه را در پیش گرفته‌اند. «بلشازر»^{۶۶}، روایتی کوتاه اما گیرا از ضیافتی است که در آن سرنوشت شاه بابل را دستی که بر روی دیوار می‌نویسد پیشگویی می‌کند.

نثر. نثر هاینه نشان می‌دهد که سبک او، هر چند یکنواخت نیست، اما استادانه است. «در یک بند نوشته‌ او گاه لطیف‌ترین احساس شاعرانه با گزنده‌ترین طنز و نیش‌خند در هم می‌آمیزد»^{۶۷}. با این همه، هاینه همواره روشن، روان، و سلیس می‌نویسد. اثر پرشورش، تصویرهای سفر^{۶۸} (۱۸۲۶ تا ۱۸۳۱)، که شامل چهار جلد است، خاطرات سیر و سیاحت او را در آلمان، ایتالیا، و انگلستان بازگو می‌کند. بهترین فصل این سفرنامه، کتاب اول، سفر هارتس (کوه‌های مرکزی آلمان) است. که «هیچ اثری تا بدین حد منحط، و در عین حال درخشان و جذّاب، تاکنون در زبان آلمانی نوشته نشده است»^{۶۹}. آنچه از لطف کتاب می‌کاهد، حملات بی‌محابا به افراد، نهادها، و مذهب است.

هاینه خود را «سرباز نبرد آزادی بشریت» می‌نامید. او در سالهای اقامتش در پاریس، مقالات بسیاری برای روزنامه‌های آلمانی نوشت. در این مقالات نیروهای مخالف دموکراسی را به باد حمله و ناسزا گرفت و بر تأسیس حکومتی آزاد و مستقل اصرار ورزید. او فرانسه را به گرمی ستایش می‌کرد و به آلمان، با وجود انتقاد از نهادهایش، عشقی صمیمانه داشت. مقالات هاینه در سه جلد تحت عنوان مسائل فرانسه^{۷۰} (۱۸۳۳)، تالار^{۷۱} (۱۸۳۵) تا (۱۸۴۰)، و لوتشیا^{۷۲} (۱۸۵۴) منتشر شده‌اند.

اثر مهم دیگر هاینه موسوم به مکتب رمانتیک^{۷۳} (۱۸۳۶)، کتابی است که در تشریح رمانتیسم آلمان برای فرانسویها نگارش یافته است و نظریات دقیقی مطرح می‌کند. تمسخر بعضی مردم، و پاره‌ای بیانات نادرست، ضعف عمده کتاب است.

66) Belshazzar

67) Priest, p. 272.

68) *Pictures of Travel (Reisebilder)*69) Calvin Thomas, *A History of German Literature*, p. 362.70) *French Affairs (Französische Zustände)*71) *Salon*72) *Lutetia*73) *The Romantic School (Die Romantische Schule)*

ارزیابی. حملات هاینه بر آلمان و نیش و کنایه های زهرآگینش بر بعضی آلمانیهای بخصوص احتمالاً ناشی از این واقعیت است که سرزمین زادگاهش اغلب او را در مقام یک شاعر دست کم می گرفته است. غزلیاتش در سرزمینهای دیگر مقبولیت و نفوذی بیش از هر شاعر دیگر آلمانی داشته اند. شاید سخنی به گزاف نگفته باشیم، اگر هاینه را، به استثنای گوته، بزرگترین شاعر غنائی سرایی بدانیم که آلمان تا کنون در دامان خود پرورانده است.

نیکولایوس لئاو^{۷۴} (نیکولایوس فرانکس نیمش فون شترلنآو^{۷۵}، ۱۸۰۲ تا ۱۸۵۰). لئاویکی از بدبین ترین شاعران رمانتیک آلمان و مردی بیقرار و غمگین بود که از جهاتی می توان او را همسنگ لئوپاردی شمرد. او تحت نفوذ گوته، آیخن دورف، و بایرون قرار داشت؛ و از همفکران نهضت «آلمان جوان» به شمار می آمد. نخستین دفتر شعرش به نام ساده اشعار^{۷۶} (۱۸۳۲)، اساساً مجموعه قطعات کوتاهی از زندگی روستاییان آلمان و مجارستان است (لئاو خود در مجارستان زاده شد)؛ حتی این اشعار هم با اندوه، افسردگی، و شک مذهبی آمیخته اند. لئاو مدت کوتاهی را در امریکا، به امید یافتن شادی و آزادی، گذراند؛ و اشعاری در ستایش امریکا و بویژه سرخپوستان امریکا سرود، که شعر «نیاگارا»، یادگار این سفر است. درام غنائی او، فاوست^{۷۷} (۱۸۳۶) بیانگر حزن و تلخکامی خود شاعر است. ساونا رولا^{۷۸} (۱۸۳۷) و آلبیگنزر^{۷۹} (۱۸۴۲)، دو منظومه حماسی بلند و بدبینانه اند که آزادی وجدان را ارج می نهند. لئاو حتی در حماسه و درام نیز احساسات خود را دخالت می دهد، چه استعداد وی اساساً غنائی است. «در اروپای شمالی هیچ شاعری را نمی شناسیم که چون لئاو احساس «حزن ابدی» و نومیدی چاره ناپذیر را به رشته کلام کشیده باشد. او تلخترین تصاویر را از بدبینی حاکم بر ادبیات آلمان در فاصله سالهای ۱۸۵۰ و ۱۸۸۰ ترسیم کرده است»^{۸۰}.

74) Nikolaus Lenau

76) *Poems (Gedichte)*78) *Savonarola*

80) Robertson, pp. 533 - 534.

75) Nikolaus Franz Niembsch von Strehlenau

77) *Faust*79) *Albigenser*

ادوارد موریکه^{۸۱} (۱۸۰۴ تا ۱۸۷۵). ظرافت و زیبایی، سادگی، خودجوشی، ملاطفت، قدرت القاء، وحس شوخ طبعی در غزلیات موریکه وی را در میان شاعران رمانتیک آلمان در مقامی بعد از هاینه جای می دهد. نخستین دفتر او موسوم به اشعار^{۸۲} (۱۸۳۸)، مشتمل بر تغزلاتی نفز و لطیف، نظیر «دختر تنها»^{۸۳}، و «نامزد سرباز»^{۸۴} است. ترانه هایش، مثل «سایه»^{۸۵}، «روتروای زیبا»^{۸۶} بالنسبه ناموفق ترند. افزون بر آنچه گذشت، موریکه چند افسانه پریان هم نگاشته است. از او رمانی ناتمام به نام نولتن نقاش^{۸۷} (۱۸۳۲) در دست است که از نظر محتوی و بی شکلی ویلهلم مایستر را به یادها می آورد. هر چند این رمان ساختمانی ضعیف دارد، لکن از جهت شخصیت پردازی استادانه اش و از نظر اشعار کوتاهی که در آن آمده، اثری ارزنده است.

نمایشنامه

مشرَب رمانتیسزم بیشتر غنائی و درونگراست تا دراماتیک. از این نظر، کاملاً طبیعی است که در عصر رمانتیک آلمان سیماهای برجسته درامنویسی شمارشان اندک بود. یوهان لودویگ تیک^{۸۸} (۱۷۷۳ تا ۱۸۵۳)، یکی از پیشگامان مکتب رمانتیک، با نمایشنامه طنزآلود و کنایه آمیزش، گربه چکمه پوش^{۸۹} (۱۷۹۷)، درام احساساتی را به تمسخر گرفت؛ و چند نمایشنامه دیگر هم نگاشت که بیانگر دلبستگی او به سده های میانه اند. نمایشنامه نویسان کم قدرتر، فوکه، و آرنیم بودند. دو نمایشنامه نویسی که در آسمان ادب جهان خوش درخشیده اند، کلايست، و گرریل پارتسر هستند.

81) Edward Mörike

82) Poems (Gedichte)

83) Forsaken Maiden

84) Soldier's Betrothed

85) Shadow

86) Lovely Rohtraut

87) Nollen the Painter

88) Johann Ludwig Tieck

89) Puss - in - Boots

هاینریش فون کلايست^{۹۰} (۱۷۷۷ تا ۱۸۱۱). نجیب‌زاده‌ای پروسى که زندگیش سراسر رنج و بدبختی بود. او خدمت ارتش را رها کرد و دنبال تحصیلاتش را گرفت، اما طولی نکشید که دانشگاه را هم ترک گفت. عاقبت، شکستهای شرم‌آور آلمان از ناپلئون، و همچنین شکست نمایشنامه‌های خود کلايست، او را سخت آزردہ ساخت، و مرگ ولى نعمتش، ملکه لوئیز^{۹۱}، غم تهیدستی را بر رنجهایش افزود. او که دیگر از هر لحاظ به ستوه آمده بود، با گلوله خود را کشت.

نمایشنامه‌های کلايست که از نظر شور و هیجان، ذهنیت‌گرایی، و غرابت بعضی از اشخاص نمایش، رمانتیک خوانده می‌شوند، از ویژگیهای کلاسیک، نظیر روشنی هدف و طرح هم برخوردارند. در نمایشنامه‌های او شخصیت‌پردازی واقع‌گرایانه است. زنان و مردان درامهای آدمهای زندگى هستند، و شخصیت هر فردى هم مستقل تصویر مى‌شود. پیگیری در جستجوی حقیقت گاهی کلايست را چنان به طبیعت‌گرایی (به مفهوم فرانسوی آن) نزدیک می‌سازد که از تمییز نهادن میان آنچه ترسناک است و آنچه نفرت‌انگیز است ناتوان می‌ماند.

نخستین اثر کلايست، خانواده شروفنشتاین^{۹۲} (۱۸۰۳)، تراژدی مرگبارى است — نمایانده «طوفان و طغیان» درون خود کلايست — که در آن کینه خانوادگی دو عاشق را به کام مرگ می‌کشانند. پنتسلیا^{۹۳} (۱۸۰۸)، «بازآفرینی عصر هومر در پرتو کمزنگ رمانتیسمی شوریده است»^{۹۴}. ملکه آمازون آخیلوس را که به زعم او عشقش را خوار داشته است می‌کشد؛ بدنش را می‌خورد، و سپس خودکشی می‌کند. کیتی اهل هایلبرون^{۹۵} (۱۸۰۸)، یک کمدی رمانتیک دلاوری (شوالیه‌ای) است. کیتی، که از قرار معلوم دختر مردی اسلحه‌ساز است دل به عشق شوالیه‌ای جوان می‌بندد، و با وجود خشونت‌های شوالیه، همه‌جا به دنبالش می‌رود. سرانجام، شوالیه که پی می‌برد کیتی دختر نامشروع امپراتور است با وی ازدواج می‌کند. با این که طرح این کمدی — بویژه پایان آن — غریب می‌نماید، باز سرشار از زیبایی و گیرایی رمانتیک است. نبرد هرمان^{۹۶} (نوشته ۱۸۰۸، انتشار ۱۸۲۱)،

90) Heinrich von Kleist

91) Luise

92) Schaffenstein Family

93) Penthesilea

94) Robertson, p. 431.

95) Kitty from Heilbronn

96) Hermann's Battle

نمایشنامه‌ای است بیانگر عشق وطن، بر محور سرگذشت هرمان (آرمینیوس)، که کلپشتوک هم نمایشنامه‌ای سه‌بخشی با الهام از زندگی این قهرمان ملی آلمان آفریده است. برای کلايست، رم چون فرانسه، و سرزمین چروسکانس^{۹۷} همانند آلمان، ستایش‌انگیز است. آخرین و بهترین نمایشنامه کلايست، شاهزاده هامبورگ^{۹۸} (نوشته ۱۸۱۰، انتشار ۱۸۲۱)، درامی شبه‌تاریخی است که ماجرای آن در سده هفدهم می‌گذرد. شاهزاده فریدریش با سرپیچی از دستور فرمانده خود، در فربلین^{۹۹} به پیروزی بزرگی دست می‌یابد. شاهزاده به مرگ محکوم می‌شود و وحشت سرپایش را فرا می‌گیرد، اما خیلی زود بر خود تسلط می‌یابد و اجرای عدالت را می‌پذیرد. اما مورد عفو قرار می‌گیرد. کلايست در ترسیم شخصیت شاهزاده اوج قدرت خود را جلوه گرمی سازد.

در میان داستانهای کوتاه فراوان کلايست، میکائیل کولهاوس^{۱۰۰} (۱۸۱۰)، از همه درخشانتر است. این داستان درباره یک «دلال اسب تابع قانون» است که نجیب‌زاده‌ای اسبهای او را به ناحق تصاحب می‌کند. دلال که نمی‌تواند از راه قانونی اسبهای خود را بازستاند، خود اجرای قانون را عهده‌دار می‌شود. او سرانجام اسبهایش را دوباره صاحب می‌شود، لکن چون پی می‌برد که خود موجب ظلم و بیعدالتی شده است، تن به مجازات می‌دهد. این داستان شاهکار صراحت، و روایت واقع‌گرایانه است.

فرانتس گریل پارتسر^{۱۰۱} (۱۷۹۱ تا ۱۸۷۲). «بزرگترین نمایشنامه‌نویس اتریشی» دروین دیده به جهان گشود، و سراسر عمر دراز، آرام، و بی حادثه‌اش را در مقام کارمندی جزء دولت گذراند.

نخستین اثر قابل ذکرش، جده^{۱۰۲} (۱۸۱۷)، از جمله «تراژدیهای ارواح» به شمار می‌آید، که در آن روح زنی مقتدر است برای جبران گناهانش از خانواده‌ای مراقبت به عمل آورد. نمایشنامه عمده دیگر گریل پارتسر موسوم به سافو^{۱۰۳} (۱۸۱۹)، روایتی است رمانتیک از عشق و انتحار سافو، شاعر تغزلی بزرگ یونانی. گریل پارتسر جدال بین عشق سافو به فائون

97) Cheruskans

98) *The Prince of Homburg (Der Prinz von Homburg)*

99) Fehrbellin

100) Michael Kohlhaas

101) Franz Grillparzer

102) *Ancestress*103) *Sappho*

و سرسپردگیش به هنر را با احساس همدردی عمیقی توصیف می‌کند. این نمایشنامه و چند درام بعدی گریل پارتسر بیانگر سبک غنائی پرمایه او و دلبستگی به کلاسیکهای کهن است. پشم زرین^{۱۰۴} (۱۸۲۰)، نمایشنامه سه بخشی گریل پارتسر، مشتمل بر میهمان^{۱۰۵}، آرگوناتها^{۱۰۶}، و مدبا^{۱۰۷} است. در این درام گناه یاسون^{۱۰۸} (رهبر آرگوناتها) و مدبا، ساحره مشهور، با چیره دستی بررسی می‌شود. شاه اتوکار، برآمدن و سقوط او^{۱۰۹} (۱۸۲۵)، درامی مبتنی بر روانشناسی است. در این تراژدی مبارزه شاه بوهم بر ضد رودلف اول هابسبورگ^{۱۱۰} تصویر شده است. در نمایشنامه خادم وفادار به ارباب^{۱۱۱} (۱۸۳۰)، وفاداری نماینده پادشاه مجارستان نسبت به وی بیان می‌شود. این نماینده زندگیش را به خطر می‌افکند تا جان ملکه کشور را نجات بخشد. این واقعیت که شکنجه‌های برادر ملکه باعث خودکشی همسر نماینده شده است خللی در وفاداریش وارد نمی‌سازد. زیباترین نمایشنامه گریل پارتسر امواج دریا و عشق^{۱۱۲} (۱۸۳۱) نام دارد، که برگردان دراماتیک از داستان کهن یونانی هروولیندر^{۱۱۳} است. در نمایشنامه زندگی رؤیا است^{۱۱۴} (۱۸۳۴)، واقعیت‌پردازی با افسانه‌های پریان استادانه درهم می‌آمیزند. در این درام خوابی باعث رهایی قهرمان داستان از پیامدهای مصیبت‌باری می‌شود که جاه‌طلبیهای او برایش پیش می‌آورند. لعنت بر دروغگو^{۱۱۵} (۱۸۳۸)، تنها کمدی گریل پارتسر است. قهرمان نمایشنامه به نام لیون، آشپز اسقف گریگوری است که در صدد نجات برادرزاده اسقف از چنگ بربرها برمی‌آید. پیمان او به این که همواره راست بگوید، نه تنها موقعیتهای خنده‌داری پیش می‌آورد، بلکه وحشیان را هم مجاب می‌کند. این درام امروزه یک شاهکار کمیک به شمار می‌آید.

۱۰۴ Golden Fleece: در اساطیر یونانی، پشم سحر آسای قوچی که فریکوس به آیتس پادشاه کولخیس داد. یاسون و آرگوناتها به دنبال آن به کولخیس رفتند، و پس از انجام اعمالی که آیتس معین کرده بود آن را به چنگ آوردند. -م.

105) Guest

106) Argonauts

107) Medea

108) Jason

109) King Ottokar's Weal and Woe

110) Rudolf I of Hapsburg

111) A Faithful Servant to His Master

112) Waves of the Sea and Love (Des Meeres und der Liebe Wellen)

113) Hero and Leander

114) Life is a Dream

115) Woe to Him who Lies (Weh'dem, der lügt)

گریل پارتسر در این عصر بزرگترین نمایشنامه‌نویس در میان آلمانی زبانهاست. نمایشنامه‌هایش به سبب «احساس ژرف برای حقیقت شعری، ... صمیمیت، ... تحلیل خوب روانی از شخصیت و کردار انسانی، متانت و عواطف ژرف اما خویشتندارانه زنان و مردان درامهایش»^{۱۱۶}، همواره زنده خواهند ماند.

رمان

به درستی معلوم نیست که در چه زمانی رمان کلاسیک آلمان به آخر می‌رسد و دوره رمانتیک آغاز می‌گردد. در پایان سده نوزدهم و آغاز قرن حاضر هنوز نفوذ روسو، استرن، و احساس‌گرایان دیگر نیرومند بود.

بسیاری از رمانهای اولیه آلمانی که رمانتیک خوانده می‌شوند، کوششهایی بود برای همطراز شدن با رمانهای سر والتر اسکات. آخیم فون آرنیم، ویلهلم هاوف^{۱۱۷} (۱۸۰۲ تا ۱۸۲۷)، و ویلیباد آلکسیس^{۱۱۸} (نام مستعار ویلهلم هارینگ^{۱۱۹}، ۱۷۹۸ تا ۱۸۷۱)، رمانهای تاریخی رمانتیک نوشتند، اما همه آنها فاقد دانش یا بینش تاریخی لازم برای آفرینش آثار ارزشمند بودند.

عنصر رمانتیک دیگر — عشق به عجایب و غرایب و مسائل فراطبیعی — در آثار ارنست ت. ا. هوفمان جلوه گرمی شود.

ژان پاول^{۱۲۰} (نام مستعار فریدریش ریشر^{۱۲۱}، ۱۷۶۳ تا ۱۸۲۵). رمان‌نویس احساس‌گرا و بذله‌پرداز، تحت نفوذ استرن، روسو، و ویلند قرار داشت، با وجود این داستانهای کوتاه و رمانهای بکرو جذابی نگاشت که بر روی هم به ۶۰ جلد می‌رسند. از داستانهای کوتاهش «کوینتوس فیکسلاین»^{۱۲۲}، بیانگر زندگی روستایی است. رمانهای بلند او، هر چند از نظر سبک پیچیده، بیش از اندازه احساساتی، و برای خواننده امروزی

116) Priest, p. 278.

117) Wilhelm Hauff

118) Willibald Alexis

119) Wilhelm Härding

120) Jean Paul

121) Friedrich Richter

122) Quintus Fixlein

دارای تلمیحات بیش از حدند، اما به سبب شوخ طبعی طنزآلود و احساس لطیفی که در آنها نهفته است لطف و گیرایی فراوان دارند. تیتان^{۱۲۳} (۱۸۰۰ تا ۱۸۰۳)، داستان شاهزاده‌ای است که از خاندانش دور می‌افتد و گمنام بزرگ می‌شود. او پس از «دوره‌ای کارآموزی» و پرورش احساساتنر که یادآور استاد ویلهلم است، به تاج و تخت سلطنت دست می‌یابد. ژان پاول بیش از هر نویسنده دیگر عصر خود با تصاویر درخشان و گیرا، و با قطعاتی سرشار از زیبایی خیال‌انگیز، بر غنای ادبیات آلمانی افزوده است. تصاویری که از زندگی ترسیم کرده برای خواننده امروزی هم گیرا و پرکشش است.

ارنست تئودور آمادیوس هوفمان^{۱۲۴} (۱۷۷۶ تا ۱۸۲۲). هوفمان استاد داستانهای وهم‌انگیز و وحشتناک است، که با نبوغ شگفتی‌آورش اشخاص و صحنه‌های واقعی را به آدمکها و مناظری خیال‌انگیز مبدل می‌ساخته است. مجموعه چهار جلدی مقالات و قصه‌های هوفمان موسوم به قصه‌های وهم‌انگیز به شیوه کالوت^{۱۲۵} (۱۸۱۴ تا ۱۸۱۵) او را بلندآوازه ساخت. از مشهورترین قصه‌های این مجموعه جام زرین^{۱۲۶} را می‌توان نام برد. از رمانهای بلند وحشت‌آور او کیمیای شیطان^{۱۲۷} (۱۸۱۵ تا ۱۸۱۶)، بیانگر زندگی راهبی است که معجون کهنه و اسرارآمیزی در صومعه می‌یابد و با چشیدن آن دست به یک رشته جنایات عجیب می‌زند. سرانجام عشق مایه نجاتش می‌شود، و توبه می‌کند. مجموعه چهار جلدی قصه‌های دیگر هوفمان، برادران سراپیون^{۱۲۸} (۱۸۱۹ تا ۱۸۲۱)، مشتمل بر شماری قصه‌های وحشت‌آور و چند قصه ملایم‌تر است.

شهرت هوفمان تا حدی هم مرهون اپرای قصه‌های هوفمان^{۱۲۹} است که ژاک افن‌باخ^{۱۳۰} براساس سه قصه او تصنیف کرده است.

123) Titan

124) Ernst Theodor Amadeus Hoffmann

125) Fantastic Pieces in the Manner of callot (Fantasiestücke in Callots Manier)

Callot: هنرمند فرانسوی سده هفدهم، که از بابت سبک عجیب و غریبش مشهور بود. م.

126) Golden Pot

127) Devil's Elixir (Die Elixiere des Teufels)

128) Brothers of Serapion (Die Serapions Brüder)

129) The Tales of Hoffmann

130) Jacques Offenbach (۱۸۱۱ تا ۱۸۸۰): موسیقیدان فرانسوی. م.

واقع‌گرایی و طبیعت‌گرایی

(۱۸۳۰ تا ۱۹۰۰)

نمایشنامه

کریستیان فریدریش هبل^{۱۳۱} (۱۸۱۳ تا ۱۸۶۳). هبل بنیانگذار نمایشنامه واقع‌گرا در آلمان است. در خانواده‌ی تهیدستی در وسلبورن^{۱۳۲} در هولشتاین^{۱۳۳} دیده به جهان گشود. تحصیلات رسمی او به سبب فقر ناتمام ماند، لکن عاقبت توانست در دانشگاه‌های هایدلبرگ و مونیخ حضور یابد. نمایشنامه‌نویسی را در سال ۱۸۳۹ آغاز کرد، و نخستین تراژدیش، جودیت^{۱۳۴} (۱۸۴۰)، با موفقیت‌هایی همراه بود. هبل از سال ۱۸۴۳ تا ۱۸۴۵ را با مقرری دربار دانمارک به سیر و سفر در فرانسه و ایتالیا گذراند. در پایان سفر ساکن وین شد و با کریستین انگهاوس^{۱۳۵} هنرپیشه ازدواج کرد (۱۸۴۵). از این زمان کم‌کم درامهایش مشهور شدند، و هبل به آسایشی نسبی دست یافت. او کمی پس از آفرینش آخرین اثر بزرگش نیلونگن، درگذشت.

هبل «نوعی از درام را آفرید که از نظر دیالکتیک حاد احساسات سلف درامهای ایبسن به شمار می‌آید، و از لحاظ ترسیم شخصیت‌هایی که زندگیشان در روحی بیقرار و خویشتن‌خواهی شدید می‌گذرد — ابرمردان و زنان برتر — یادآور آثار نیچه‌اند»^{۱۳۶}. جودیت (۱۸۴۰)، برگردان داستانی از آپوکریف است. جودیت، زن قهرمان تراژدی، خود را تسلیم فرماندو دشمن، هالوفرنس^{۱۳۷} می‌کند، و سپس وی را می‌کشد، و مملکتش را نجات

131) Christian Friedrich Hebbel

132) Wesselburen

133) Holstein

134) Judith

135) Christina Enghaus

136) Thomas, p. 396.

137) Holofernes

می بخشد. تراژدیهای گنوففا^{۱۳۸} (۱۸۴۳)، و هرودوماریان^{۱۳۹} (۱۸۵۰) هر دو درباره زنی است که بی ملاحظگی شوهر حرمت او را پایمال می سازد. آگنس برناور^{۱۴۰} (۱۸۵۲)، تضاد بین حقوق فرد و خواسته های دولت را مطرح می سازد. پدریک دوک که احساس می کند فرزندش عشق را در وظایف رسمی خود دخالت داده است، آگنس، همسر زیبای او را در دانوب غرق می کند. گوگس وانگشتی او^{۱۴۱} (۱۸۵۴) براساس داستانی از هرودوت نگارش یافته است. کانداولس^{۱۴۲} (شاه لیدیا) به گوگس، که با معجزه انگشتی سحرآمیز از انظار ناپدید می شود، اجازه می دهد رودوپه^{۱۴۳}، ملکه زیبا را برهنه تماشا کند. رودوپه که از ماجرا باخبر می شود، برای زدودن این ننگ، گوگس را ترغیب می کند تا شاه را به هلاکت برساند و بعد با وی عروسی کند. چون شاه از پای درمی آید، رودوپه خود را می کشد. نیبلونگن^{۱۴۴} (۱۸۶۲)، آخرین اثر هبل، نمایشنامه ای سه بخشی است: (۱) زیگفرید جان سخت^{۱۴۵}، که درآمدی تک پرده ای است؛ (۲) مرگ زیگفرید^{۱۴۶}؛ و (۳) انتقام کریمهیلد^{۱۴۷}، که هریک مشتمل بر پنج پرده اند. این نمایشنامه برگردان صادقانه ای است از منظومه حماسی نیبلونگن، اما هبل به رویدادها شکلی نومی بخشد، که چندان خوشایند ذوق سده نوزدهم نیست.

«داوری نهائی درباره آثار نمایشی هبل هر چه باشد، در موفقیت او در زمینه آمیزش شعر دراماتیک با مفهوم تازه ای از روانشناسی جای تردید نیست. تمامی پیشرفتهای بعدی درام اروپایی مرهون نمایشنامه های اوست»^{۱۴۸}.

اوتو لودویگ^{۱۴۹} (۱۸۱۳ تا ۱۸۶۵). لودویگ و هبل در یک سال دیده به جهان گشودند، و هر دو در تهیدستی پرورش یافتند. لودویگ هنرمندی دقیق و نکته سنج، و از شیفتگان پرشور شکسپیر بود؛ آنچنان که وقت زیادی را صرف پیراستن آثار خویش کرد تا آنها را با معیارهای استاد درام انگلیسی تطبیق دهد. به همین لحاظ هم بازده کارش کم بود.

138) Genevieve (Genoveva)

141) Gyges and His ring

144) Nibelungen

147) Kriemhild's Revenge

139) Herod und Marianne

142) Kandaules

145) Harny - Skinned Siegfried

148) Robertson, p. 557.

140) Agnes Bernauer

143) Rhodops

146) Siegfried's Death

149) Otto Ludwig

هنر لودویگ در ترسیم شخصیتها و در آفرینش فضای درامهایش نهفته است. او در ترسیم جزئیات چیره دست است، و به نکات جزئی و کوچک رغبت فراوان دارد. وی از لحاظ بیان تضاد عاطفی نسبت به هبل در درجه فروتری است.

جنگلبان موروثی^{۱۵۰} (۱۸۵۰)، تراژدی فوق العاده حزن آلود لودویگ، سرگذشت جنگلبانی است که مدعی است چون پدر و پدربزرگش مثل او جنگلبان بوده اند، قانوناً نمی توان وی را از این شغل برکنار کرد. هنگامی که مالک تازه جنگل او را اخراج می کند، جنگلبان که در صدد انتقام برآمده شبی را که فکر می کند پسر مالک است هدف گلوله قرار می دهد، اما پی می برد که قربانی دختر خودش بوده است. مکایان^{۱۵۱} (۱۸۵۴)، داستان (اقتباس از آپوکریفا) ماجرای قربانی شریف هفت پسر لیه^{۱۵۲} در راه میهن و مذهب است. این درام قطع نظر از سبستی ساختمان، صحنه های زیبا و مؤثر فراوان دارد.

لودویگ افزون بر تراژدیهایش، چند کمدی ارزنده و قصه های زیبایی از زندگی روستا هم نگاشته است. از جمله کمدیهایش هانس فری^{۱۵۳} (۱۸۴۲ تا ۱۸۴۳)، و مادام دو اسکودری^{۱۵۴} (۱۸۴۸) شایسته ذکرند؛ و از میان قصه های «از چاله به چاه»^{۱۵۵} (۱۸۵۷) و «میان آسمان و زمین»^{۱۵۶} (۱۸۵۶) از همه مشهورترند.

هنریک ایبسن^{۱۵۷} (۱۸۲۸ تا ۱۹۰۶). ایبسن در اسکین^{۱۵۸}، مرکز ایالت تلمارک نورژ زاده شد. در سال ۱۸۳۶ پدرش که تا پیش از آن بازرگانی موفق بود، ورشکسته شد، و خانواده اش غرق در تهیدستی گشتند. ایبسن از سال ۱۸۴۴ تا ۱۸۵۰ را به منظور تحصیل پزشکی نزد داروسازی در گریمشتاد^{۱۵۹} کارآموز شد؛ و به قصد آمادگی برای امتحانات دانشگاه به آموختن لاتین پرداخت. این امر او را به مطالعه آثار سالوست^{۱۶۰} کشاند، و نخستین نمایشنامه اش کاتیلین^{۱۶۱} (۱۸۴۸ تا ۱۸۴۹)، ناشی از دلبستگی به شخصیت

150) *Hereditary Forester (Der Erbförster)*151) *The Maccabees (Die Makkabder)*

Leah (۱۵۲): دختر من تر و زشت تر لایان و زوجه اول یعقوب. م.

153) *Hans Frei*154) *Madame de Scudéry (Das Fräulein von Scuderi)*155) *Out of the Frying Pan into the Fire*156) *Between Heaven and Earth*157) *Henrik Ibsen*158) *Skien*159) *Grimstad*

۱۶۰) (Gaius Sallustius Crispus) Sallust (۸۶ تا ۳۲ ق. م.) مورخ و سیاستمدار رومی. م.

161) *Cailline*

کاتیلین (قهرمان کتابی به همین نام از سالوست) بود. ایسن در سال ۱۸۵۰ به اسلورفت، و همچنان به سرودن شعر و نمایشنامه‌نویسی ادامه داد. در پائیز سال ۱۸۵۱ به عنوان کمک-کارگردان و نمایشنامه‌نویس تئاتر ملی برگن^{۱۶۲} برگزیده شد. مدت شش سال همین سمت را عهده‌دار بود. در سال ۱۸۵۷ به اسلوبازگشت، و مدیر تئاتر نورسکه (نروژ)^{۱۶۳} شد. سال بعد با سوزانا تورسن^{۱۶۴} ازدواج کرد، و این زن بزرگترین یاور و الهام‌بخش او شد. تئاتر نورسکه در سال ۱۸۶۲ به سبب دشواریهای مالی بسته شد، و ایسن در تئاتر کریستیانانا^{۱۶۵} سمتی موقتی یافت. در این احوال به پشتوانه کمکی مالی که به‌وی داده شد به مطالعه فرهنگ عامه نروژ پرداخت؛ و پس از چندی فرصتی برای سیاحت به رایگان پیدا کرد و رهسپار بازدید از پاریس و رم شد (۱۸۶۴). تا سال ۱۸۶۸ در ایتالیا به سربرد؛ و نمایشنامه‌های منظوم براند (۱۸۶۶) و پیرگینت (۱۸۶۷) را نگاشت که پایه‌های شهرتش را در نروژ استوار ساختند. ایسن از سال ۱۸۶۸ تا ۱۸۷۶ را در درسدن، و از ۱۸۷۶ تا ۱۸۹۱ را در مونیخ گذراند، و از این مدت تنها سالهای ۱۸۸۰ تا ۱۸۸۵ را در رم به سربرد. او در سال ۱۸۹۱ به اسلوبازگشت، و باقی عمر را در این شهر ماندگار شد.

شیوه پرداخت. ایسن مبتکری بزرگ بود. او نوع تازه‌ای از درام را آفرید، که نه تنها از لحاظ موضوع و مضمون، بلکه از نظر شیوه پرداخت هم با نمایشنامه‌های سنتی تفاوت داشت.

در وهله اول، بیشتر درامهای ایسن نمایشنامه‌های «انتقادی و اجتماعی» هستند؛ او بیشتر به طرح مسائل فردی یا اجتماعی دلبستگی دارد تا گشودن گره مشکلات. او تنها به تشخیص بیماریهای جامعه نواختن است، لکن برای مداوا هیچ دارویی تجویز نمی‌کند. «در نظر او کافی است که ناسازگارهای موجود، و ناتوانی و نارسایی آرمانهای دیرینه و تقریباً فرسوده مذهبی، سیاسی و اجتماعی را که عموماً به آنها اعتراف نکرده‌ایم، به کمک یک رشته تصاویر تکان‌دهنده از زندگی نشان دهیم»^{۱۶۶}.

۱۶۲ Bergen: شهری بندری در جنوب غرب نروژ. -م.

163) Norske (Norwegian)

164) Susannah Thoresen

165) Christiana

166) Otto Heller, *Henrik Ibsen: Plays and Problems* (Boston, H. Milfin Co., 1912), p. 106.

ایبسن برای ترسیم «تصاویر درخشان و شگفتی آور» احساس کرد که نوع جدیدی از طرح باید ابداع شود. در روزگاری که راسین درامهای مبتنی بر روانشناسی می نوشت، نمایشنامه های کم تحرک عصر آیسخولوس نمی توانست بیانگر مسائل زمانه باشد. و ایبسن، شخصیتی را آفرید تا کشمکشها و کجتابیهای فرد با فرد یا به طور کلی فرد با جامعه را آشکار سازد. در درامهای او، مثل آثار راسین، معمولاً واقعه تنها کمی پیش از فاجعه آغاز می شود، و بعد شیوه مشهور به «تحلیلی» به کار بسته می شود، یعنی افشای وقایع بحرانی که فاجعه درام را پیش آورده اند. استفاده از این شیوه سبب می شود در بسیاری از نمایشنامه های ایبسن از وحدتهای سه گانه، یکی یا بیشتر رعایت شود، اما ایبسن برخلاف راسین هیچ گونه الزامی به تبعیت از هیچ قاعده جزمی از پیش تعیین شده ای برای خود قائل نیست، همان گونه که در پیرگینت و وقتی ما مردگان برمی خیزیم، به وحدتهای زمان و مکان بی اعتنا مانده است، و در خانه عروسک طرح فرعی را بکار گرفته است.

از آن جا که اعمال اساساً مبتنی بر روانشناسی است، دلبستگی ایبسن هم بیشتر به شخصیتهاست تا طرح. اما هدف نمایشنامه های او اصولاً جلوه گر ساختن تکامل شخصیت نیست. منظور نمایشنامه بیان علت وجودی شخصیتها، در کنش و واکنش، برای خود آنهاست، و توضیح و تأویل شخصیتها به شیوه گذشته نگری، یا به عبارت دیگر، از طریق مرور بر خصوصیات و سرگذشت و رویدادهای گذشته آنهاست. ایبسن با به کار بستن شیوه تحلیلی، نخست خواننده نمایشنامه را به داوری غلط درباره شخصیت درام می کشاند و سپس هویت واقعی او را بر ملا می سازد، و بدین طریق خواننده در حالت تعلیق و انتظار گرفتار می ماند.

اشخاص نمایشنامه های ایبسن هر چند از پاره ای ویژگیهای تیپیک (نوعی) برخوردارند، با وجود این تیپ محض نیستند. آنها افراد بشری با شخصیتهای یگانه و منحصر به فردند. به عنوان نمونه، در خانه عروسک، هلمر^{۱۶۷} تیپ شوهری از خودراضی است، اما ترسویی، دورویی ذاتی و — بالا تر از همه — ضعف او در دیدن ریاکاری و خودستاییش، او را یگانه و تنها توروالد هلمری^{۱۶۸} می سازند که در عالم زندگی کرده است. شاید ترکیب ویژگیهای تیپیک باشد که اشخاص درامهای ایبسن را بی همتا — و فراگیر — جلوه می دهد.

ایسن در استفاده از شخصیت‌های کوچک‌تر به عنوان بدل یا نظیر اشخاص اصلی درام فوق‌العاده چیره‌دست است، چنان که در هدا گابلر، قهرمان اصلی درام با نابودی شادی و هستی دیگران کامیاب می‌شود، در برابر او جولیا نا تسمان^{۱۶۹}، زندگی را تنها و تنها به خاطر دیگران می‌خواهد.

معدودی از منتقدان گرایش به سمبولیسم (نمادگرایی) را در درام‌های ایسن انکار کرده‌اند. لکن بیشتر آنها معتقدند که او در نمایشنامه‌های برجسته‌اش از سمبول استفاده می‌کند. عناوین بعضی از درام‌ها — مثل خانه عروسک و اردک وحشی — خود گویای این اعتقادند. آیا می‌توان در این تردیدی داشت که تگه‌های مجسمه در وقتی ما مردگان برمی‌خیزیم به طور نمادین بر آثار ادبی قبلی ایسن دلالت دارد؟ اغلب در این که فلان شیء یا شخص نماد چه چیزی است بین منتقدان بحث و اختلاف نظر وجود دارد، اما در این که این نمادها بهر حال بر اشخاص و اشیائی دلالت دارند، جای تردید نیست.

آنچه دقیقاً با نمادگرایی در آثار ایسن ارتباط می‌یابد بکارگیری عبارات کلیدی است. استفاده مکرر از نماد و عباراتی نظیر «معجزه»، «چکاوک»، و «سنباب» در خانه عروسک، و «لذت زندگی»، در نمایشنامه اشباح؛ از نظر آشنا ساختن خواننده با مطالب اخلاقی، اجتماعی، یا روانشناختی که درام‌نویس در صدد القاء آنهاست سودمندند.

براند و پیرگینت (دو نمایشنامه رمانتیک) به نظم سروده شده‌اند. آثار دیگر ایسن بیشتر به نثرند — نثری ساده، موجز، و طبیعی، که او برای واقع‌پردازی مناسب می‌یابد. ایسن صفت کم به کار می‌برد، و از دکلماسیون، آرایش کلام، و نطق‌های مفصل، بویژه گفتارهای توضیحی یا داستانی به منظور آگاهی بخشیدن به خواننده از وقایع پیشین خودداری می‌ورزد.

اندیشه‌ها. ایسن در قلمرو اندیشه و شیوه پرداخت نمایشنامه‌نویسی مبتکر و نوآور بود. او با دیدی موشکاف ریاکاری، خودپسندی، ابلهی، سستی، کوتاه‌نگری، و ترسویی جامعه عصر و قراردادهای و تشریفات آن را می‌دید، و با شهامت و بی‌محابا آنها را بر ملا می‌ساخت. او با جسارت آشکارا مسأله بیماری‌های آمیزشی، وفاداری در زناشویی، و حق

زن برای دست کشیدن از شوهر به سبب ناسازگاری را مطرح می‌کرد؛ چنین موضوعاتی در روزگار ایسن مایهٔ لمن و تکفیر بودند، و او نیز از سیل دشنام و ناسازی نصیب نمی‌ماند. البته، هدف ایسن از طرح این مسائل روشن تنها انگیزختن مردم برای دست یافتن به راه حلها بود و بس. «اونه در جستجوی زیبایی، بلکه در طلب حقیقت مطلق و وفاداری به آرمانهای انسانی بود؛ تلاش اونه برای نشاط بخشیدن، بلکه در جهت جلب خواننده، ولو از طریق زشتی و ناپاکی بود»^{۱۷۰}.

یکی از مسائل خاصی که ایسن بیش از همه به آن دلبستگی نشان می‌داد، آزادی زنان، و تعلیم و تربیت و شأن آنان بود. حقوق و قابلیت‌های زن در مقایسه با مرد در نمایشنامه‌های اشباح، خانهٔ عروسک، بانوی دریا^{۱۷۱}، و روزمرس هولم، طرح شده‌اند؛ و تقریباً در هر یک از نمایشنامه‌های او زن مکمل لازم یا الهام‌بخش مرد است.

علاقهٔ ایسن به «ابراز وجود»^{۱۷۲} هر فردی، اعم از مرد یا زن، تا اندازه‌ای دقیقاً به همین موضوع ارتباط پیدا می‌کند. او که تحت نفوذ گونه و نیچه قرار دارد، پیشرفت و تکامل تمامی قابلیت‌ها و امکانات هر فرد — کشف و بیان «خود» راستین هر شخص، سیادت فرد، اعتلای شخص خودگرای^{۱۷۳}، و پرستش انسان برتر — را تبلیغ می‌کند. او ستمهایی را خاطرنشان می‌سازد که جامعه بر فرد روا می‌دارد و نادرستی‌هایی که آدمی به سوی آن سوق داده می‌شود. با همهٔ اینها، او هرازگاهی در برابر خودستایی فزون از حد که به زیان دیگران می‌انجامد هشدار می‌دهد.

چنین هشدارهایی حکایت از آن دارد که ایسن از معتقدان راستین آزادی اراده است، و در واقع چنین هم هست. اما او در عین حال شیفتهٔ نقش وراثت و محیط در شکل‌گیری سرنوشت انسان است. کشفیات داروین و دانشمندان دیگر بر اندیشه‌های او تأثیری ژرف داشت، و در بسیاری از نمایشنامه‌هایش ارتباط کردار و ماهیت شخصیت‌هایش را با تربیت اولیه و وراثت مورد تأکید قرار می‌دهد. در بعضی از نمایشنامه‌های ایسن (بویژه خانهٔ عروسک و اشباح) این عوامل به پیدایش نوع جدیدی از سرنوشت مصیبت‌بار می‌انجامد. بحث سرنوشت مسأله‌ای را مطرح می‌کند که پاسخ به آن هنوز محل مناقشه است. آیا ایسن خوشبینی آرمانگراست یا بدبینی واقعگرا؟ شماری از مفسران بر این اعتقادند که او از

۱۷۰) Weatherly, II, p. 366.

۱۷۱) *Lady From the Sea*

۱۷۲) Self-realization

۱۷۳) *Riglat*

آرمانگرایی بریده و درباره آینده آدمی بدبین است. منتقدان دیگر بر این باورند که ایسن، با وجود تصویر واقعگرایانه ای که از وضع ناگوار و غم انگیز جامعه ترسیم می‌کند، باز به آرمانگرایی ایمان دارد و با امید چشم به آینده دوخته است.

نمایشنامه‌ها. نمایشنامه‌های ایسن به سه دوره مهم تقسیم می‌شوند. در دوره نخست (حدود ۱۸۵۰ تا ۱۸۶۷)، او بیشتر درامهای رمانتیک مبتنی بر آرمانگرایی را با سبکی فخیم می‌آفریند. در دوره دوم (۱۸۷۷ تا ۱۸۹۰) به نمایشنامه‌های واقعگرایانه روی می‌آورد که عمدتاً از مسائل اجتماعی مایه می‌گیرند. مهمترین آثار ایسن حاصل این دوره‌اند. در آخرین دوره (۱۸۹۱ تا ۱۸۹۹)، ایسن بیشتر به مسائل فردی گرایش می‌یابد. نمایشنامه‌های این دوره او غالباً تمثیلی و عارفانه‌اند.

دوره نخست.

«براند»^{۱۷۴} (۱۸۶۶). داستان واعظی آرمانگراست که انجام احکام و مشیت الهی را همراه با ترک کامل علائق شخصی و خودخواهانه تبلیغ می‌کند. او در راه این مسلک همسر و کودکان را از دست می‌دهد؛ سرانجام هم جماعت و هم مراسم، که همه چیز خود را فدای آنها کرده است، از او روی برمی‌گردانند و در میان برفها رهاش می‌کنند، زیرا — اینان که انسانند و گنهکار — نمی‌توانند در راه دشواری گام بردارند که واعظ آنها را به آن رهنمون شده است. براند در زیر بهمنی مدفون می‌شود، اما ایمانش را از دست نمی‌دهد.

«پیرگینت»^{۱۷۵} (۱۸۶۷). سرگذشت پیرگینت خیالپرست، ولخرج، ولافرن است که دل به عشق دختری پاکدامن به نام سولوینگ^{۱۷۶} سپرده است؛ اما مستی و بی‌ارادگیش دختر را از او گریزان می‌سازد. پیرگینت هرزه و یاغی می‌شود؛ تلاشهای سولوینگ در اصلاح او سودی نمی‌بخشد، مرگ مادر نیز به راه بازش نمی‌گرداند. او ماجراها می‌آفریند: با دختری اینگرید^{۱۷۷} نام می‌گریزد، مدتی با کوتوله‌ها زندگی می‌کند، وارد

174) Brand

Peer Gynt (۱۷۵): قهرمان افسانه‌ای کشورهای اسکاندیناوی. — م.

176) Solveig

177) Ingrid

خرید و فروش بردگان افریقایی می شود، و با آیترای عرب سرو سرتی پیدا می کند. سرانجام، پیر و سرخورده به نروژ بازمی گردد، و در آن جا با تن مولدر^{۱۷۸} (مرگ یا تقدیر) او را از بیهودگی و پوچیش آگاه می سازد. پرگینت عاقبت با عشق پاک سولویگ نجات می یابد. در این نمایشنامه شباهتهای آشکاری میان پیر و فاوست و میان سولویگ و گرچن مشهود است.

دوره دوم.

«ارکان جامعه»^{۱۷۹} (۱۸۷۷). این نمایشنامه، همان گونه که از نام آن برمی آید، هجوی از ریاکاری جامعه است. کارستن برنیک^{۱۸۰}، «شخص اول» شهر، یک روحانی پارسا، مردی مظهر خانواده دوستی، و پیشوای آبرومند جامعه به شمار می آید؛ اما در واقع زندگی را سراسر به ریاکاری، خودپرستی، و دروغ گذرانده، و با زیرکی چهره حقیقی خود را از دیگران پنهان داشته است. عاقبت، هنگامی که خطر افشای راز تهدیدش می کند، تائب می شود؛ اما با رفع خطر نیز همچنان از کرده پشیمان می ماند، همه چیز را اعتراف می کند، و راه درستکاری در پیش می گیرد.

«خانه عروسک»^{۱۸۱} (۱۸۷۹). در این نمایشنامه، خواست ایبسن برای شناسایی زن به عنوان شریک فکری و معنوی مرد بیان شده است. نورا هلمر^{۱۸۲} اسنادی جعل می کند تا پولی به دست آورد و جان شوهر بیمارش توروالد را از مرگ برهاند. با فاش شدن راز این سندسازی، هویت واقعی شوهر ترسو و دور و هم برملا می شود؛ نورا پی می برد که در زندگی بازپچه و عروسک مردی شیاد بوده است. او شوهر را ترک می گوید تا «خویشتن خویش را بازیابد».

«اشباح»^{۱۸۳} (۱۸۸۱). این درام کیفرخواست «دوجانبه» برای ریاکاری اخلاقی و مذهبی است. اسوالد آلوینگ^{۱۸۴} تمایلات ضد اخلاقی پدرش را به ارث می برد و

178) Buttonmolder

180) Karsten Bernick

182) Nura Helmer

184) Oswald Alving

179) The Pillars of Society (Samfundets Støtte.

181) A Doll's House (Et Dukkehjem)

183) Ghosts (Gjengangere)

قربانی بیماری آمیزشی او نیز می شود، به طوری که در پایان نمایشنامه کار اسوالد به جنون می کشد. مادرش، که بر ضد جامعه ای که چنین شرایطی بر آن حاکم است طغیان می کند، قهرمان اصلی تراژدی است.

«دشمن مردم»^{۱۸۵} (۱۸۸۲). شاید پاسخ ایبسن به مردمی باشد که به افشاگریهایش در مورد بیماریهای جامعه اعتراض می کردند. «دشمن»، دکتر اشتوکمان^{۱۸۶} است. او با آشکارسازی این مطلب که آبهای به اصطلاح بهداشتی یک اقامتگاه بهداشتی در واقع آلوده به میکروب است، رونق اقتصادی آن جا را از بین می برد.

«اردک وحشی»^{۱۸۷} (۱۸۸۴). اعتراضی است بر سخنان نیمه راست و شاید دفاعی از مکتب اصالت عمل. ایبسن در این درام گویا به این مطلب اشاره می کند که گاهی حقیقت مطلق خیر اعلی نیست و آدمی برای شاد زیستن به ظاهرفرینی و خیال هم نیاز دارد. هدویگ^{۱۸۸}، دختر جذاب و حساس چهارده ساله، هنگامی که می شنود که کودکی نامشروع است، خودش را می کشد.

«روزمرس هولم»^{۱۸۹} (۱۸۸۶). یکی از تندترین اعتراضات ایبسن علیه فردگرایی بی حد و حصر است. ربکا وست^{۱۹۰} (زن جوان دسیسه گر که اندیشه های بسیار نو در سر دارد) چنان شیفته روزمر^{۱۹۱} می شود که بیتا^{۱۹۲}، همسر روزمر، خود را می کشد تا از یک رسوایی خانوادگی جلوگیری کند. روزمر کم و بیش متأثر از آزاداندیشی ربکا است، و ربکا نیز تحت نفوذ آرمانهای والای روزمر. عاقبت روزمر درمی یابد که دسیسه های ربکا موجب نابودی بیتا شده است، و همراه با ربکا خودکشی می کند.

«هدا گابلر»^{۱۹۳} (۱۸۹۰). داستان دیگری از زنی خودخواه و خودرأی که اشتیاق لجام گسیخته اش برای تسلط بر دیگران و نابودی آنها به مرگ خود او و یک نویسنده می انجامد و تقریباً برای همه اطرافیانش نیز فلاکت به بار می آورد. لوو بورگ^{۱۹۴}، عاشق ناکام هدا، به تشویق مردی نجیب و بزرگوار دست از ولخرجی و وقت کشی برمی دارد و کتابی می نویسد. کتاب او را بلندآوازه می سازد. هدا که با یک فضلفروش کم حوصله

185) *An Enemy of the People (En Folkefiende)*187) *The Wild Duck (Vildanden)*189) *Rosmersholm*192) *Beale*190) *Rebecca West*193) *Hedda Gabler*186) *Dr. Stockman*188) *Hedvig*191) *Rosmer*194) *Lövborg*

ازدواج کرده بار دیگر لوو بورگ را به اسراف و تبذیر می‌کشاند، دستنویس کتاب دوم او را پنهانی می‌سوزاند، و بعد تپانچه‌ای به وی می‌دهد تا خود را بکشد. لوو بورگ خود را می‌کشد. هدا نیز که نزدیک است رازش بر ملا شود، رشته حیات خویش را پاره می‌کند.

دوره سوم.

«استاد معمار»^{۱۹۵} (۱۸۹۲). این درام به اشکال گوناگون تفسیر شده: بررسی پیری، مطالعه انحراف جنسی، محکوم سازی رمانتیسم و آرمانگرایی، و دفاع از آرمانگرایی. بیشتر منتقدان آن را اشاراتی بر زندگی خود ایبسن، بویژه «دلبستگی فوق‌العاده اش» به امیلی بارداخ^{۱۹۶} هیجده ساله در سال ۱۸۸۹ دانسته‌اند. هالوارد سولنس^{۱۹۷} معمار از کلیسا سازی دست کشیده و از راه بنای خانه‌های مسکونی ثروتمند و مشهور شده است. او بر بالای آخرین ساختمانش برج بلندی بنا می‌کند. هیلدا وانگل^{۱۹۸}، زن بیست و سه ساله، بر صحنه ظاهر می‌شود، به یاد سولنس می‌آورد که ده سال قبل به وی قول یک «قصر» داده است و از سولنس دعوت می‌کند تا تاج گلی بر فراز برج بیاویزد، همچنان که بر بالای آخرین کلیسایش آویخته بود. سولنس دعوت را می‌پذیرد، بر فراز برج گرفتار سرگیجه می‌شود، با سربه زمین سقوط می‌کند و جان می‌سپارد.

«وقتی ما مردگان برمی‌خیزیم»^{۱۹۹} (۱۸۹۹). تقریباً همه منتقدان این نمایشنامه را یک خودزندگی‌نامه پنداشته‌اند، اما در تفسیر نمادگرایی آن نظرها متفاوت است. آیا ستایشی است از آرمانگرایی و نكوهشی از دوره واقعگرایی ایبسن؟ آیا تجلیلی است از وحدت عشق و هنر؟ یا قبول ویرانی و انهدامی است که آرمانگرایی پیش خواهد آورد؟ روبک^{۲۰۰} پیکرتراش، با الهام از ایرنه^{۲۰۱}، دختر جوان زیبایی که مدل او می‌شود، یک اثر بزرگ هنری می‌آفریند. هنگامی که به دختر حالی می‌کند که جسماً عاشقش نیست، دختر هم وی را ترک می‌گوید، و روبک به تراش پیکره موجوداتی گرایش می‌یابد

195) *The Master Builder* (Bygmester Solness)

197) Halvard Solness

199) *When We Dead Awaken* (*Naar vi døde vaagner*)

201) Irene

196) Emilie Bardach

198) Hilda Wangel

200) Rubek

که به حیوانات شباهت دارند. او با مایا ۲۰۲ ازدواج می‌کند تا شریک زندگی بیابد اما از وی خسته می‌شود. ایرنه بازمی‌گردد، مایا با رضایت در پی یک شکارچی حیوان صفت می‌رود، و روبک و ایرنه هم راه کوهی بلند در پیش می‌گیرند، که از آن بازگشتی نیست.

نقد و ارزیابی. ایسن به سبب ارائه بسیاری نکات جزئی غیرمحمّل الوقوع در نمایشنامه‌هایش هدف ایرادات و اعتراضات بوده است. دقت روانشناسی او در موضوعاتی نظیر تداوم تهنذب ناگهانی اخلاق برنیک (در ارکان جامعه) مورد تردید قرار گرفته است. اتهامات ناگوارتر موضوع ابهام و موضعی بودن درامهای اوست. در مورد اتهام نخست، پذیرفتنی است که برای مردم تماشاخانه رویا خواننده معمولی بعضی از نمادها بیمعنی جلوه می‌کنند و این که حتی صمیمی‌ترین ستایشگران ایسن در تأویل نمادها همراهی نیستند. اما بسیاری از نمادها و اشارات روشن و مفهومی، و بسا اوقات که مقصود اصلی یا پیام نمایشنامه کاملاً صریح و آشکار است. اما درباره این اتهام که نمایشنامه‌های ایسن «کهنه» اند، درست است که بیشتر مسائل اجتماعی مورد بحث او (مثل عقیده به برابری زن و مرد) به میزان زیادی حل شده‌اند؛ اما حالت ناگوار روانی و روحی که اشخاص درامهای ایسن در آن گرفتارند همواره مسأله روز بوده‌اند و هستند.

شخصیتهای ایسن — اعم از تیپ یا فرد — عموماً مردمی جالب و قابل توجه‌اند. طرح درامهایش که گاهی هم احساساتی می‌نماید، دست کم از هیجان کافی برخوردارند؛ و با وجود این که در صحنه واقع کم اتفاق می‌افتد، حرکت درام‌گند و ملال‌آور نیست. همواره جدالی هست که دلهره و اضطراب می‌آفریند (هر چند این جدال درونی و روانی است)، و ایسن هم با استادی فوق‌العاده این جدال را به بیننده یا خواننده منتقل می‌کند.

از لحاظ تاریخی، ایسن ملامتگر ریاکاری، نادرستی، و کم‌مایگی اخلاقی اواخر سده نوزدهم، و نیز بانفوذترین نوآوران در زمینه درامنویسی بعد از راسین و مولیر به شمار می‌آید. از جمله مؤلفانی که بیش از همه مدیون وی هستند، هاوپتمان آلمانی، برنارد شاو، و جیمز جویس انگلیسی، استریندبرگ سوئدی، و یوجین اونیل امریکایی را می‌توان نام برد.

هرمان زودرمان^{۲۰۳} (۱۸۵۷ تا ۱۹۲۸). نمایشنامه‌نویس، رمان‌نویس، و نویسنده داستانهای کوتاه، از مردم پروس شرقی بود. در کونیگسبرگ به مدرسه رفت، و بعد راهی برلن شد؛ در این شهر تحصیلاتش را ادامه داد، و تا پایان عمر در آن جا مقیم ماند. زودرمان در حدود سال ۱۸۸۹ به تئاتر علاقه‌مند شد و خیلی زود با درامهایش شهرت و ثروتی به هم زد.

زودرمان که در نهضت طبیعتگرایی آلمان نقش عمده‌ای داشت، و در فاصله سالهای ۱۸۹۰ تا ۱۹۰۵ درامنویسی فوق‌العاده بلندآوازه بود، امروزه هنرمندی طراز اول به شمار نمی‌آید. نمایشنامه‌هایش گذشته از «کهنگی» نسبی، عمق روانی و صداقت آثار بزرگ هنری را کم دارند، و بیش از اندازه احساساتی و تماشاخانه‌ای هستند.

«بانوی دلسوز»^{۲۰۴} (۱۸۸۷). این رمان دل‌تنگ‌کننده و خودزندگی‌نامه‌وار که نخستین پایه‌های شهرت زودرمان را استوار کرد، محنت‌های جوانی خجول و ساده را تصویر می‌کند که پدرش ورشکسته می‌شود، مادرش از دنیا می‌رود، و خواهران فریب‌خورده‌اش ننگ و رسوایی به بار می‌آورند. خود او نیز به جرم ایجاد حریق روانه حبس تأدیبی می‌شود، اما عاقبت زنی که بر درگاه زندان چشم‌براه اوست آزادیش را به وی بازمی‌گرداند.

«شرف»^{۲۰۵} (اجرا ۱۸۸۹، انتشار ۱۸۹۰). نخستین نمایشنامه زودرمان است که در آن تأثیر ایسن به خوبی آشکار می‌شود. تفاوت نمایان بین مفهوم شرف از دیدگاه خانواده یک کارخانه‌دار و خانواده کارگر تهیدست کارخانه مضمون اصلی این درام است. نتیجه فلسفی آن هم این که «شرف قراردادی یکی از دروغهای قراردادی است»^{۲۰۶}. کارخانه‌دار که پسرش باعث ننگ و خفت دختر کارگر کارخانه شده است، چک درشتی در وجه دختر می‌فرستد. هم پدر و مادر و هم دختر با رغبت چک را می‌پذیرند. اما پسر خانواده که از شرف مفهومی والا تر در ذهن دارد، سخت برآشفته و آزرده می‌شود. او به خانواده حقیرش پشت پا می‌زند، اختطاری تهدیدآمیز برای کارخانه‌دار می‌فرستد، و بعد با دختر او می‌گریزد. انگیزه گر هگشائی این درام تا حدی ضعیف می‌نماید، اما صحنه نمایش گرم و گیراست، و

203) Hermann Sudermann

205) Otto Heller, p. 31.

204) Dame Care (Frau Sorge)

206) Honor (Die Ehre)

طرح صریح مسائل اخلاقی کتاب نیز مورد استقبال پرشور آلمانیهای عصر زودرمان قرار گرفت.

«زادگاه» یا «ماگدا»^{۲۰۷} (۱۸۸۹). زودرمان در این درام بار دیگر تصورات نادرست را درباره شرف به باد حمله می‌گیرد. قهرمان زن درام، ماگدا (دی هایمات)^{۲۰۸}، برای رهایی از جور پدرش، که افسر سالخورده ارتش است، شهر زادگاهش را ترک می‌کند. فریب وکیل جوانی را می‌خورد و بعد با دامنی آلوده تنها می‌ماند. عاقبت به هنر پیشگی روی می‌آورد و چون شهرتش بالا می‌گیرد به دیدار پدر و زادگاهش می‌شتابد. پدر که ماجرای وکیل فریبکار را می‌شنود، اصرار می‌ورزد که ماگدا، برای حفظ شرف خانواده‌گی، با وکیل ازدواج کند. مرد جوان با این شرط که ماگدا دست از هنر پیشگی بردارد، به اجبار تن به ازدواج می‌دهد. ماگدا نیز به خاطر پدر که نسلش شرط را می‌پذیرد؛ اما در برابر پافشاری وکیل که از او می‌خواهد کودکش را هم ترک گوید موضع می‌گیرد. پدر خشم آلود تپانچه‌اش را می‌کشد تا ماگدا را هدف قرار دهد، اما خود بر اثر سخته‌ای ناگهانی بر زمین می‌افتد. ماگدا آزادیش را باز می‌یابد، اما سهمی که در مرگ پدر داشته همواره وجدانش را می‌آزارد.

نمایشنامه‌های دیگر. افزون بر آنچه گذشت، زودرمان نمایشنامه‌های دیگری هم نگاشته است، که بر شهرت و اعتبارش افزوده‌اند. زوال سدوم^{۲۰۹} (۱۸۹۱) تراژدی طنزآلودی است درباره مفاسد و تبه‌کاریهای موجود در برلین [از بهترین نمایشنامه‌هایش غزل‌غزلها^{۲۱۰} (۱۹۰۸) است که از مردم فریبی و مفاسد اجتماعی پرده برمی‌دارد]. نمایشنامه، دیگرش، سعادت در انزوا^{۲۱۱} (۱۸۹۶)، داستان کدبانوی جوان پاکدامنی را حکایت می‌کند که در برابر نوازشهای چاپلوسانه مردی به اصطلاح عاشق روی خوش نشان نمی‌دهد و در نتیجه با شوهر سالخورده‌اش به نوع جدیدی از سعادت نایل می‌شود.

207) *Home (Magda)*208) *Magda (Die Heimat)*209) *Sodom's End*210) *Song of Songs*211) *Happiness in a Nook*

گرهارت یوهان هاوپتمان^{۲۱۲} (۱۸۶۲ تا ۱۹۴۶). هاوپتمان در زالتسبرون^{۲۱۳} واقع در سیلزی^{۲۱۴} دیده به جهان گشود. پس از این که استعدادش را در پیکرتراشی، نقاشی، و علوم طبیعی آزمود، مدت کوتاهی در اسپانیا و ایتالیا به سیر و سیاحت پرداخت و بعد در برلن سکونت گزید. او خیلی زود تحت تأثیر طبیعت‌گرایان فرانسوی و ایسن قرار گرفت، و نمایشنامه‌نویسی را آغاز کرد. هاوپتمان بیشتر سالهای عمر درازش را به نگارش نمایشنامه‌های طبیعت‌گرایانه و رمانتیک پرداخت، و گاه نیز هر دو شیوه را در هم می‌آمیخت. او که در سال ۱۹۱۲ جایزه نوبل ادبیات را برد، در اواخر عمر «بنیانگذار ادبیات جدید آلمانی» به شمار می‌آمد.

آثار. هاوپتمان در نخستین درامهایش یکی از افراطی‌ترین طبیعت‌گرایان بود. او با به کار بستن روش به اصطلاح علمی، بی‌پروا به طرح موضوعات تحریم‌شده، از قبیل مسائل جنسی، مرض، الکلیسم، و خشونت پرداخت. شخصیت‌های نمایشنامه‌هایش را تقریباً همیشه از میان طبقه زحمتکش برمی‌گزید.

«پیش از طلوع»^{۲۱۵} (۱۸۸۹). این تراژدی داستان زندگی خانواده الکلی مردی کشاورز را تصویر می‌کند که با کشف زغال‌سنگ در زمینهایش ثروتمند می‌شود. همسر اول و دختر بزرگ او می‌گسارهایی از نوع خودش هستند، و همسر دومش زنی است «پست و زناکار». دختر کوچک‌ترش، هلن، که دور از خانواده به مدرسه می‌رفته، دخترکی جذاب و محبوب است. او به نامزدی جوانی دانشمند درمی‌آید. اما جوان که خانواده او را در لجنزار الکلی و بدنامی گرفتار می‌یابد فرار می‌کند. هلن هم خود را می‌کشد.

«نسا جان»^{۲۱۶} (۱۸۹۲). این نمایشنامه که به اعتقاد بعضی از منتقدان شاهکار هاوپتمان به شمار می‌آید، تصویری ملال‌انگیز از ستمی است که بر دهقانان بینوا می‌رود.

212) Gerhart Johann Hauptmann

Salzbrunn (۲۱۳): شهری در سیلزی سفلی، -م.

Silesia (۲۱۴): ناحیه‌ای در شمال اروپای مرکزی. بعد از جنگ جهانی دوم تقریباً به تمامی جزء لهستان

شد، ولی قسمتهای کوچکتری از آن نیز جزء چکسلواکی و آلمان شرقی است. -م.

215) Before Sunrise

216) The Weavers (Die Weber)

نمایشنامه براساس شورش تاریخی عده‌ای از نسا جان سیلزی در سال ۱۸۴۴ نگارش یافته است. این شورش، به نابودی املاک و قتل می انجامد، اما نسا جان تهدست در پایان وضع آسوده‌تری پیدا نمی‌کند.

«سفر آسمانی هانله»^{۲۱۷} (۱۸۹۳). در این جا نماد گرایی، یا رمانتیسم نو، که کم کم با طبیعتگرایی به هم می آمیزد، جلوه پیدا می‌کند. هانل، دختر بینوای سنگتراشی همیشه مست، مورد تجاوز چند مرد دیوسیرت قرار می‌گیرد. او در صدد برمی آید خود را در آب غرق کند، اما نجاتش می دهند و به گداخانه‌اش می برند. در آنجا در رؤیاهای آسمانی، معلمش را در هیأت مسیح می بیند، که او را از میان مردگان برمی خیزاند. چون رؤیا محو می شود، هانل دیده از جهان فرو می بندد.

«نیم تنه خز»^{۲۱۸} (۱۸۹۳). این درام یک کمدی طبیعتگرایانه — یک پدیده نادر — است، زیرا بیشتر آثار ادبی مبتنی بر طبیعتگرایی بدبینانه یا تراژیک هستند. اما موضوع این نمایشنامه هجوداد گاههای پروس و شیوه داد گستردن آنهاست. هنگامی که نیم تنه خزی دزدیده می شود، قاضی ورهان^{۲۱۹} که بیش از اندازه ابله و بسیار پرت از موضوع است، از صدور رأی محکومیت مجرمان که گناهشان آشکار است عاجز می ماند.

«فلوریان گیر»^{۲۲۰} (۱۸۹۵). هاپتمان در این درام که به طبیعتگرایی محض بازمی گردد، می‌کوشد جنگ دهقانان^{۲۲۱} را در سده شانزدهم تصویر کند، اما روی هم رفته ناکام می ماند.

«ناقوس غرق شده»^{۲۲۲} (۱۸۹۶). این نمایشنامه چرخش دیگری است به سوی رمانتیسم، اما کمابیش عناصری از طبیعتگرایی در آن وجود دارد. هاپتمان در این جا به بررسی احوال مردی می پردازد که در کشاکش بین آرزوی زندگی آزاد و فارغ از مسئولیت و حس تعهد نسبت به همسر و جامعه درگیر است. هاینریش^{۲۲۳}، که حرفه او ناقوس سازی

217) *Hannele's Heaven - Journey*218) *Beaver Coat*219) *Wehrhahn*220) *Florian Geyer*

221) *Peasants' War*: جنگ دهقانان (۱۵۲۲ تا ۱۵۲۶) عنوان طغیان عمومی دهقانان نواحی مرکزی و جنوبی آلمان بر ضد اشراف و اجغاف مالکن، و بر علیه اجرای قانون روم بود که دهقانان را در ردیف بردگان قرار می داد. این جنگ به شکست دهقانان انجامید. — م.

222) *The Sunken Bell (Die Versunkene Glocke)*223) *Heinrich*

است، شاهکارش را که ناقوسی برای کلیساست می آفریند. او با اشتیاق ناقوس را با ارابه ای به سوی مقصد می کشاند؛ یکی از فونها^{۲۲۴} ارابه را واژگون می کند و ناقوس به داخل دریاچه ای می غلتد. هاینریش به دشواری از غرق شدن می گریزد، یکی از حوریان دریا او را به پناه کوهی می برد. هاینریش مدتها در آن جا ماندگار می شود، طبیعت پرستی می کند، و ناقوسهای شرک آمیز می سازد. همسرش به همراه کشیش دهکده به سراغش می آید، و با التماس از او می خواهد به خانه و کاشانه اش بازگردد. هاینریش به بازگشت رضا نمی دهد مگر در صورتی که صدای ناقوس مغروق را بشنود. ناقوس به دست همسرش که به قصد خودکشی خود را در آب انداخته است به صدا درمی آید. هاینریش با شنیدن نوای افسرده ناقوس به دهکده بازمی گردد، اما ده نشینان از او روی می گردانند. هاینریش ناگزیر راهی کوهستان می شود. با رسیدن به پناهگاه پی می برد که حوری دریا ازدواج کرده است. او نیز ناامید و دلشکسته می میرد.

آثار دیگر. از نمایشنامه های دیگر هاو پتمان، درام رمانتیک هاینریش بینوا^{۲۲۵} (۱۹۰۲)، و نمایشنامه سمبولیک پیش از شامگاهان^{۲۲۶} (۱۹۳۲) را می توان نام برد. هاو پتمان هر چند به نمایشنامه نویسی مشهور است، رمان نویس، نویسنده داستانهای کوتاه و شاعر هم بود. از رمانهایش امانوئل کوینت، مسیح ابله^{۲۲۷} (۱۹۱۰) بیانگر گرایش معمول زمان به جانب عرفان است.

رمان و داستان کوتاه

رمان و داستان کوتاه بیانگر همان گرایشهای مبتنی بر واقعگرایی و طبیعتگرایی است که در بحث از نمایشنامه به آنها اشاره شد. بسیاری از نویسندگان بزرگ عصر در هر سه قالب

Faun (۲۲۲): (در اعتقاد رومیان) مخلوقاتی شبیه ساتیرها؛ نیمی آدمی و نیمی بز، که کارشان تفریح و شیطنت بود. فونها ملازمان فاونوس، خدای جنگل و حامی برزگران و گله ها و محصولات به شمار می آمدند. -م.

225) *Poor Henry*226) *Before Sunset*227) *The Fool in Christo Emanuel Quint*

—نمایشنامه، رمان، و داستان کوتاه— آثاری نگاشته‌اند. مهمترین داستان‌پردازان این دوره ایمرمان، فرایتاگ، شتورم، کلر، و مایر هستند.

کارل لبرشت ایمرمان^{۲۲۸} (۱۷۹۶ تا ۱۸۴۰). ایمرمان یکی از نخستین رمان‌نویسان واقعگرا بود. او در سال ۱۸۳۶ رمان خودزندگینامه واراپیگونها^{۲۲۹} را در هجو معاصرانش نوشت. این رمان زندگی را در دهه‌های دوم و سوم سده نوزدهم تصویر می‌کند. ایمرمان در این رمان که آن را با الهام از استاد ویلهلم، اثر گوته نوشته‌است، جدال بین طبقه متوسط و اشرافیان کهن را بیان می‌کند، و بدین ترتیب رمان اجتماعی نسل بعد را پایه‌گذاری می‌کند. رمان دیگر ایمرمان، مونشهاوزن^{۲۳۰} (۱۸۳۸ تا ۱۸۳۹) است، که از ماجراهای بارون مونشهاوزن^{۲۳۱} مایه گرفته‌است و مقایسه‌ای است طنزآلود از پستیها و پوچیهای جامعه طبقه بالا با پاکی و فضائل ساده مردم روستا. داستان کوتاهی که منضم به این رمان است «دادگاه عالی»^{۲۳۲} نام دارد، و یک رمانس روستایی عالی است که مشهورترین اثر ایمرمان به شمار می‌آید. ایمرمان افزون بر رمانهایش، کمدها و تراژدیهای چندی هم نگاشته‌است.

گوستاو فرایتاگ^{۲۳۳} (۱۸۱۶ تا ۱۸۹۵). نمایشنامه‌نویس، منتقد، و رمان‌نویس است. [مشهورترین نمایشنامه‌اش، روزنامه‌نگاران^{۲۳۴} (۱۸۵۴)، کمدهی زیرکانه‌ای است از زندگی و سیاست در شهرهای کوچک.] از رمانهایش قرض و طلب^{۲۳۵} (۱۸۵۵)، گزارشی است طیبیت‌آمیز و رقت‌انگیز از زندگی بازرگان جوانی که به نجات خانواده آبرومند یک بارون کمر همت می‌بندد و سرانجام با دختر بارون عروسی می‌کند. واقعگرایی این رمان در تصاویری که از زندگی بازرگان آلمانی ترسیم می‌کند نهفته‌است. رمان دیگرش موسوم به نسخه خطی مفقود^{۲۳۶} (۱۸۶۴)، حتی رمانتیک‌تر و قراردادی‌تر است. پروفیسوری که تمام حواسش متوجه یافتن نسخه خطی گمشده‌ای از تاسیتوس است، از همسر جوانش غافل

228) Karl Lebrecht Immermann

229) Epigoni

230) Münchhausen

۲۳۱) Baron Karl Friedrich Hieronymus von Münchhausen (۱۷۲۰ تا ۱۷۹۷): شکارچی و سپاهی آلمانی

که ظاهراً داستانهای اغراق‌آمیز باورنکردنی حکایت می‌کند. -م.

232) The Upper Court

233) Gustav Freytag

234) Journalists

235) Debt and Credit

236) The Lost Manuscript

می ماند، و شاهزاده ای عاشق زن می شود. عاقبت، تولد کودکی پروسور را از فکر نسخه به خود می آورد. مشهورترین اثر فرایتاگ مجموعه ای است مشتمل بر هشت رمان تحت عنوان کلی نیاکان^{۲۳۷} (۱۸۷۲ تا ۱۸۸۰). این رمانها پیشرفت تاریخی ملت آلمان را از سده چهارم تا سال ۱۸۴۸ دنبال می کنند.

شتورم ۲۳۸ (۱۸۱۷ تا ۱۸۸۸). شتورم در داستان کوتاه نویسی تقریباً همان قدر مشهور است که در سرودن شعر غنائی. نخستین اثر او، اشعار^{۲۳۹}، در سال ۱۸۵۳ منتشر شد. شعرهای این دفتر زندگی بی سروصدا و مناظر طبیعی آرام زادگاهش شلسویگ-هولشتاین^{۲۴۰} را تصویر می کند. نخستین قصه هایش، که مشهورترینشان «ایمنزه»^{۲۴۱} (۱۸۵۲) نام دارد، بیشتر رمانتیک هستند تا واقعگرایانه. شتورم هر چه سالخورده تر می شد، داستانهایش نیز واقعگراتر و از لحاظ روانشناسی موشکافانه تر می شد. داستانهای «ویولا تریکولور»^{۲۴۲} (۱۸۷۳)، «پاول، کارگردان خیمه شب بازی»^{۲۴۳}، (۱۸۷۴)، و «روان»^{۲۴۴} (۱۸۷۵) آشکارا بیانگر این دگرگونی در شیوه پرداخت او هستند. شتورم در سالهای هفتاد به قصه تاریخی گرایش یافت. «غوطه ور در آب»^{۲۴۵} (۱۸۷۷) بهترین اثر او در این زمینه است. شتورم شاهکارهای واقعگرایانه اش را در سالهای آخر عمر نوشت: «پسران سناتور»^{۲۴۶} (۱۸۸۱)، «هانس و هاینز کرش»^{۲۴۷} (۱۸۸۳)، و «سوار اسب سفید»^{۲۴۸} (۱۸۸۸)؛ که اساساً تصاویری مبتنی بر روانشناسی هستند.

گوتفرد کلر ۲۴۹ (۱۸۱۹ تا ۱۸۹۰). تقریباً همه منتقدان کلر را یکی از بزرگترین نویسندگان آلمانی داستانهای کوتاه و رمان می دانند. رابرتسون او را «بزرگترین نویسنده

237) *The Ancestors (Die Ahnen)*239) *Poems*242) *Viola Tricolor*244) *Psyche*246) *Sons of the Senator*248) *Rider of the White Horse*

238) Theodor Storm

۲۲۰) Schleswig-Holstein: ایالت شمالی آلمان. -م.

۲۲۱) Immensee: (ترجمه فارسی: ایمنسی. -م.)

243) *Paul the Puppet-Player*245) *Aquis Submersus*247) *Hans and Heinz Kirsch*249) *Gottfried Keller*

داستانهای کوتاه»^{۲۵۰} در ادبیات آلمانی می نامد؛ و تامس اضافه می کند «کتابهای کلر بر روی هم بهترین مواد خواندنی است که در گستره پهنای داستان تخیلی سده نوزدهم می توان یافت»^{۲۵۱}. کلر در شعر هم دستی توانا داشت.

کلر در شهر سویسی زوریخ به دنیا آمد، و بیشتر آثارش حال و هوای سویس را دارند. او در جوانی اشعاری سرود، اما بیشتر هم خود را وقف نقاشی نمود، و چون در این رشته استعدادی در خود نیافت، دو سال در دانشگاه هایدلبرگ، و سپس مدت پنج سال در دانشگاه برلن به تحصیلاتش ادامه داد. نخستین دفتر شعرش موسوم به اشعار^{۲۵۲} در سال ۱۸۴۶ منتشر شد، اما چندان موفقیتی نیافت. در سال ۱۸۵۱ دومین مجموعه کارش، اشعار نو^{۲۵۳} انتشار پیدا کرد، که قطعاتی گیرا و زیبا داشت. کلر هنگام اقامت در برلن، به قصه منثور دلبستگی پیدا کرد، و در این شهر نبوغ واقعی اشکار شد. در سال ۱۸۵۵ به زوریخ بازگشت و تا پایان عمر در آن جا ماندگار شد.

«هانری سبز»^{۲۵۴} (۱۸۵۴ تا ۱۸۵۵). این رمان خودزندگی نامه وار چهار جلدی تا حدی یاد استاد ویلهلم گوته را در خاطره ها زنده می کند. این اثر گرچه نسبتاً بی شکل و دارای حرکت گُند است، داستان جذاب کودک، نوجوانی و دوران میانسالی هاینریش لی^{۲۵۵} را حکایت می کند [که شیوه لباس پوشیش او را به هانری سبز مشهور ساخته است]. قهرمان داستان، مثل خود کلر، اهل زوریخ است و آرزوی هنرمند شدن در سر دارد. او برای تحصیل هنر شهرزاد گاهش را ترک می کند، و به مونیخ می رود. سرانجام به خام بودن خیالاتی که در سر می پروراند پی می برد، دست از هنر می شوید، به زادگاهش برمی گردد، و به زندگی در گمنامی تن در می دهد.

«مردم سلدویلا»^{۲۵۶} (۱۸۵۶؛ تجدیدنظر در ۱۸۷۴). مجموعه چند داستان درباره اهالی شهرکها و دهکده های سرزمین سویس است. بعضی از داستانها رمانتیک، شماری واقعگرا، برخی خنده دار، و بعضی حزن آلودند. به عنوان نمونه، در «رومئو و ژولیت ده»^{۲۵۷}، قصه غم انگیز دو عاشق جوان حکایت می شود که خانواده هایشان بر سر مرز بین

250) Robertson, p. 571.

251) Thomas, p. 389.

252) *Poems*253) *New Poems*254) *Green Henry*

255) Heinrich Leo

256) *The People of Seldwyla*257) *Romeo and Juliet of the Village*

مزارع دشمن یکدیگر شده‌اند، دو جوان در جشنواره‌ای به رقص برمی‌خیزند و سپس خود را غرق می‌سازند.

«داستانهای زوریخ»^{۲۵۸} (۱۸۷۸). این مجموعه استادانه‌ترین داستانهای کوتاه کلر را در بر می‌گیرد. از بهترین داستانهای مجموعه می‌توان بیرق هفت مرد نیکوکار^{۲۵۹} را نام برد. این داستان اوضاع سیاسی سویس در اوایل قرن را ترسیم می‌کند.

«مارتین سالاندر»^{۲۶۰} (۱۸۸۶). رمان نسبتاً خسته‌کننده‌ای است از زندگی و سیاست سویس عصر جدید.

بعضی مجموعه قصه‌های دیگر کلر عبارتند از: هفت افسانه^{۲۶۱} (۱۸۷۲) [در این مجموعه کلر به شیوه قصه‌های پریان گوشه‌هایی از زندگی‌گانی قدیسین و مریم مقدس را با قلمی شیرین و ساده بازگو می‌کند] و لطائف^{۲۶۲} (۱۸۸۲).

داستانهای کلر طرح هیجان‌انگیز یا اصیلی ندارند. هیچ «پیام» مهمی هم ارائه نمی‌دهند. لطف این داستانها در شوخ‌طبعی دلبزیر آنها و همین‌طور آشکارسازی شخصیت‌گیرا، خودجوش و نیرومند خود مؤلف نهفته است.

کنراد فردیناند مایر^{۲۶۳} (۱۸۲۵ تا ۱۸۹۸). مایر، همچون کلر، در خانواده‌اشرافی ثروتمندی در زوریخ زاده شد. او تا پیش از جنگ فرانسه-پروس به تناوب به فرانسه و آلمانی می‌نوشت، اما پس از جنگ (۱۸۷۱) همه آثارش را به آلمانی نگاشت. مایر، باز مثل کلر، در زمینه نگارش داستان کوتاه و سرودن شعر (اشعار غنائی، چکامه‌ها، یک منظومه حماسی، و یک منظومه شبانی) طبع آزمود، اما شهرتش بیشتر مرهون رمانهای اوست.

یورگ بناچ^{۲۶۴} (۱۸۷۶). رمانی نیمه‌تاریخی درباره جنگهای سی ساله است [که ماجراهای سخت و مرگ شورانگیز کشیشی سویسی از پیروان لوتر در اوایل سده هفدهم را

258) *Zürich Tales (Zürcher Novellen)*

260) *Martin Salander*

262) *The Epigram*

264) *Jürg Jenatsch*

259) *Banner of Seven Upright Men*

261) *Seven Legends*

263) *Konrad Ferdinand Meyer*

بازگویی کند. در این رمان، غرورناشی از خودبینی، گناه و مصیبت به بار می آورد. قدیس^{۲۶۵} (۱۸۸۰)، از مشهورترین داستانهای مایر است، که بر محور زندگی روحانی شهید انگلیسی، تامس آبکت، نگارش یافته است. مایر در سال ۱۸۸۳ پنج رمان انتشار داد: طلسم^{۲۶۶}، گلوله‌ای از منبر^{۲۶۷}، پلاوتوس در دیر^{۲۶۸}، پیشخدمت گوستاو آدولف^{۲۶۹}، و غمهای پسر بچه^{۲۷۰}. داستان ازدواج راهب^{۲۷۱} در سال ۱۸۸۴ انتشار یافت؛ و قاضی زن^{۲۷۲} در سال ۱۸۸۵. وسوسه پسکارا^{۲۷۳} در سال ۱۸۸۷؛ و آنجلا بورجیا^{۲۷۴} هم در سال ۱۸۹۰ منتشر گردید.

همان گونه که از عنوان آثار مایر برمی آید، او بیشتر به رنسانس دلبستگی داشت. وی با این که شوخ طبعی و صمیمیت کلر را نداشت، هنرمندی دقیقتر و موشکاف تر بود؛ رمانهایش هم از پیراستگی، توازن و تناسب بیشتری برخوردارند.

265) *The Saint (Der Heilige)*

266) *Amulet*

267) *The Shot From the Pulpit*

268) *Plautus in the Nunnery*

269) *The Page of Gustavus Adolphus*

270) *A Boy's Sorrows*

271) *The Monk's Marriage*

272) *The Woman Judge*

273) *The Temptation of Pescara*

274) *Angela Borgia*

۱۵

سده بیستم

پیشینه تاریخی. تاریخ سیاسی و نظامی آلمان در خلال نیمه نخست سده بیستم چنان مشهور است که می توان با اشاره به نکات عمده از آن گذشت. آلمان در عصر امپراتوری قیصر ویلهلم دوم^۱، در سال ۱۹۱۴ جنگ جهانی اول را آغاز کرد. در سال ۱۹۱۸ که دیگر رمقی برای آن نمانده بود، مغلوب متفقین^۲ شد، و همه مستعمراتش، آلاس و لورن، و بعضی مناطق مرزیش را از دست داد. [بعد از استعفای ویلهلم و پذیرش شرایط سخت پیمان ورسای^۳] در ۱۹۱۹ حکومت جمهوری در آلمان (جمهوری وایمار) اعلام گردید. ملت تا مدت چهارده سال در وضعی رقت انگیز به سربرد. اقتصادش شدیداً درهم شکسته و دولت فوق العاده بی ثبات بود، و مردم بار گناه جنگ را بردوش می کشیدند. سرانجام، آدولف هیتلر، که از اوایل سال ۱۹۲۳ با نطقهای پرشور خود راه را برای رسیدن به قدرت هموار کرده بود، توانست به رهبری جنبش اجتماعی و ملی آلمان «نازی» برسد. او در سال ۱۹۳۳ کلیه اختیارات را در دست گرفت، و آلمان را تحت سیطره نازیها درآورد. بدین ترتیب هیتلر

(۱) Wilhelm II (۱۸۵۹ تا ۱۹۲۱): امپراتور آلمان و شاه پروس (۱۸۸۸ تا ۱۹۱۸). -م.

(۲) Allies: انگلستان، فرانسه، روسیه، ایالات متحد، ژاپن، بلژیک، صربستان، مونتنگرو، یونان، پرتغال. -م.

(۳) Versailles Treaty: پیمان صلحی که بین متفقین و متحدین (آلمان، اتریش، ایتالیا) پس از جنگ جهانی اول در ۲۸ ژوئن ۱۹۱۹ م در قصر ورسای فرانسه منعقد گردید. -م.

جمهوری وایمار را برانداخت، و جمهوری مشهور به رایش سوم، یعنی حکومت دیکتاتوری مطلق خود را برقرار ساخت. او پیمان ورسای را که به جنگ جهانی اول پایان بخشیده بود باطل اعلام کرد، مبارزه پاکسازی نژادی را (به طرفداری از نژاد آریا و بر ضد نژاد سامی) آغاز کرد، اتریش را در سال ۱۹۳۷، و بخشی از چکسلواکی را در سال ۱۹۳۸ به آلمان ملحق ساخت، و با حمله به لهستان در سال ۱۹۳۹ جنگ جهانی دوم را آغاز کرد. آلمان بار دیگر در سال ۱۹۴۵ مغلوب گردید. بریتانیای کبیر، اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، فرانسه، و ایالات متحد آمریکا آن را اشغال کردند، و سرانجام در سال ۱۹۴۹ بر دو قسمت منقسم گردید: بخش شرقی (جمهوری دموکراتیک آلمان) زیر نفوذ شوروی قرار گرفت؛ و بخش غربی (جمهوری فدرال آلمان) تحت نفوذ فرانسه، انگلستان، و آمریکا در آمد.

نظر اجمالی. ادبیات آلمان در سده بیستم، همانند سده نوزدهم، در مسیر همان گرایشهای ادبیات فرانسوی پیش رفته است. در این دوره شیوه های افراطی طبیعتگرایی کمابیش منسوخ شده، اما واقعگرایی، همپای رمانتیسم نو، به حیات خود ادامه داده است. جنگ جهانی اول اشعار میهنی و نمایشنامه ها و رمانهای واقعگرایانه را شکوفان ساخت. این شکوفایی هر چند از جنبه تاریخی جالب توجه است، زود گذر و بیدوام بود. رژیم توتالیتتری هیتلر در واقع به تمامی فعالیتها در زمینه زیبایی شناسی اصیل و فلسفه خاتمه داد. ناگزیر بسیاری از دانشمندان، مؤلفان، و فیلسوفان ترک وطن کرده در سرزمینهای دیگر پناه یافته بودند. در میان اندیشه مندانی که برای ادامه تلاشهای خلاق خود به آمریکا گریختند، فرانتس ورفل، اریش ماریا رمارک، توماس مان، و آلبرت اینشتین از همه برجسته ترند.

مهمترین انواع ادبی از سال ۱۹۰۰ به بعد شعر غنائی، نمایشنامه، و رمان بوده اند.

شعر

در نخستین سالهای سده بیستم شعر غنائی دوباره تا حد زیادی شکوفا شد. طبیعتگرایی و تأثرنگاری (امپرسیونیسم)^۴ ماده گرایانه به سمت نمادگرایی و اکسپرسیونیسم، که شکلی از احساسات‌نگری رمانتیسم است، تغییر جهت داد. پس از جنگ جهانی اول شعر غنائی متین‌تر، ژرف‌تر، و معنوی‌تر شد. غنائی سرایان نامدار این عصر عبارتند از: دمل، گئورگه، هوفمانشتال، ریلکه، و ورفل.

ریشارد دمل^۵ (۱۸۶۳ تا ۱۹۲۰). از مریدان نیچه بود. اشعارش آمیزه‌ای است از واقعگرایی و رمانتیسم، عرفان و خردگرایی. این اشعار «با آرمانهای بی ثبات اخلاقی عصر در هم آمیخته؛ اغلب عریان و مبتنی بر خواهشهای جسمانی و حتی بیمارگونه و خوشونتبار است»^۶. سه مضمون دلخواه او سکس، ارتباط فرد با کائنات، و وظیفه انسان نسبت به ممنوع خویش است. مهمترین دفتر اشعار دمل تنها عشق^۷ (۱۸۹۳)، زن و جهان^۸ (۱۸۹۶)، و دوانسان^۹ (۱۹۰۳) نام دارند. از بهترین تغزلات پراکنده اوست: «شهر ساکت»^{۱۰}، «بسا شبها»^{۱۱} و «سیره»^{۱۲}.

اشتفان گئورگه^{۱۳} (۱۸۶۸ تا ۱۹۳۳). گئورگه نقطه مقابل دمل بود و در برابر آشفته‌گی و فیضان شعر او بشدت واکنش نشان داد. گئورگه که روحاً اشراف‌منش بود، با واقعگرایی و طبیعتگرایی، سخت به مخالفت پرداخت. شعرش سرد، مقتید، درونگرا، عزلتجویانه، و نوکلاسیک بود. گئورگه، که این اشعار را در محفلی کوچک از مریدانش

4) Impressionism

5) Robertson, p. 607.

6) Richard Dehmel

7) *But Love*

8) *Woman and World*

9) *Two Human Beings*

10) *The Silent City*

11) *Many a Night*

12) *Goldfinch*

13) Stefan George

می خوانده است، کمابیش به هدف نماد گرایانه اش، یعنی بیان آنچه بیان ناپذیر است، نزدیک می شود. او اصول آرمانگرایی اخلاقی، زیبایی، حقیقت مطلق، روشنی، و صراحت را ستایش می کند. گئورگه اشعار غنائیش را در چند دفتر کوچک انتشار داده است؛ که مشهورتر از همه سرودهای نیایش^{۱۴} (۱۸۹۰)، تقویم روح^{۱۵} (۱۸۹۷)، نقشهای زندگی^{۱۶} (۱۸۹۹)، هفتمین حلقه^{۱۷} (۱۹۰۷)، و ستاره میثاق^{۱۸} (۱۹۱۴) نام دارند. از اشعار کوتاه وی نیز «لثوی سیزدهم»^{۱۹}، «سرود روز»^{۲۰}، و «صومعه»^{۲۱} را می توان نام برد.

هوگوفون هوفمانشتال^{۲۲} (۱۸۷۴ تا ۱۹۲۹). شاعر اتریشی است و از پیشوایان نهضت نمادگرایی آلمان شناخته می شود. او با این که تحت نفوذ اشتفان گئورگه قرار داشت، اشعارش به مراتب گرمتر و ساده تر از سروده های گئورگه است. شاید شهرت وی بیشتر به عنوان سراینده اشعار اپراهای اشتراوس^{۲۳} باشد؛ بویژه اشعار اپراهای سالومه^{۲۴} (۱۹۰۵)، روزن کاوالیر^{۲۵} (۱۹۱۱)، و آریادنه درنا کزوس^{۲۶} (۱۹۱۱). هوفمانشتال درامهای اصلی هم نگاشته است: ابله و مرگ^{۲۷} (۱۸۹۳)، و ازدواج زبیده^{۲۸} (۱۸۹۹). و سرانجام، تنظیم تئاتری این نمایشنامه ها را می توان ذکر کرد: الکتر (۱۹۰۳)، اثر سوفوکلس، ونیز مصون از خطر (۱۹۰۵)، از تامس آت وی^{۲۹}، و نمایشنامه اخلاقی همه کس^{۳۰} (۱۹۱۲)، اثر یدرمان^{۳۱}. [کمیدیهای شاد جنتلمن سختگیر^{۳۲} (۱۹۲۱)، و زن بی سایه^{۳۳} (۱۹۱۹) نیز از اوست. آخرین اثر او یک نمایشنامه تراژدی است به نام برج^{۳۴} (۱۹۲۳)].

راینر ماریا ریلکه^{۳۵} (۱۸۷۵ تا ۱۹۲۶). ریلکه، یکی از بزرگترین شاعران غنائی آلمان، در پراگ دیده به جهان گشود. او که از مریدان اشتفان گئورگه، بودلر، و رمان نویسان

14) Hymns

17) the Seventh Ring

20) Day - Song

24) Salome

27) The Fool and Death

30) Everyman

33) Woman Without a Shadow

15) The Calendar of the Soul

18) The Star of the League

21) Monastery

25) Der Rosen Kavalier

28) Marriage of Sobelde

31) Jedermann

34) Tower

16) Tapestry of Life

19) Leo XIII

22) Hugo von Hofmannsthal

26) Ariadne auf Naxos

29) Thomas Otway

32) Difficult Gentleman

35) Rainer Maria Rilke

۲۲) Richard Strauss (۱۸۶۴ تا ۱۹۴۹): موسیقیدان آلمانی. م.

روس بود، نماد گرایی را با عاطفه گرایی ژرف در هم آمیخت. او به مراتب بیش از گئورگه به مردم عادی و امور معنوی دلبستگی داشت. رابرتسون به حق در مورد وی گفته است، که «شعرش جستجوی خداست»^{۳۶}. بسیاری از اشعار ریلکه عرفانی است. مهمترین مجموعه های شعر او عبارتند از: کتاب تصاویر^{۳۷} (۱۹۰۲)، کتاب ساعات^{۳۸} (۱۹۰۵)، و اشعار نو^{۳۹} (۱۹۰۷، ۱۹۱۹). از مشهورترین قطعات پراکنده او نیز، فرشتگان، گوشه نشین، و روزپائیزی، شایسته ذکرند. [از آثار دیگرش داستانهای خدا^{۴۰} (۱۹۰۰) است که گرایش عرفانی ژرف او را آشکار می سازد. از آخرین اشعار وی نیز می توان «مراثی قصر دوئینو»^{۴۱} (۱۹۲۳) و «غزلهایی برای ارفه»^{۴۲} (۱۹۲۳) را نام برد.]

نمایشنامه

واقع گرایی یا طبیعت گرایی. در نخستین سالهای سده بیستم، با این که شمار پیروان مکتبهای نماد گرایی و اکسپرسیونیسم پیوسته فزونی می گرفت، درام نویسانی چون زودرمان، هاوپتمان، و آنها که تا پیش از سال ۱۹۰۰ نمایشنامه هایی نوشته بودند، همچنان به آفرینش درامهایی در مراتب گوناگون واقع گرایی یا طبیعت گرایی ادامه دادند. برجسته ترین این سیماها آرتور شنیتسلر، و فرانک وده کینت نام دارند.

آرتور شنیتسلر^{۴۳} (۱۸۶۲ تا ۱۹۳۱). نمایشنامه نویس و رمان نویس اتریشی، که وین را به عنوان صحنه آثارش برگزید. او شمار زیادی نمایشنامه، رمان، و داستانهای کوتاه نوشت و در آنها انحطاط نخستین سالهای سده بیستم را تصویر کرد. درامهایش نسبتاً کم تحرک، اما از نظر گفتگوهای زنده و درخشان ممتازند. از مهمترین نمایشنامه های

36) Robertson, p. 623.

38) *The Book of Hours (Des Stundenbuch)*

40) *Stories of God*

42) *Sonnets to Orpheus*

37) *The Book of Pictures (Das Buch der Bilder)*

39) *New Poems (Neue Gedichte)*

41) *Duino Elegies*

43) *Arthur Schnitzler*

شنیتسلر می‌توان به عشوه‌گری^{۴۴} (۱۸۹۵)، میراث^{۴۵} (۱۸۹۸)، کوکاتوی سبز^{۴۶}، روبندهٔ بناتیرس^{۴۷} (۱۹۰۰)، چرخ و فلک^{۴۸} (۱۹۰۰)، مداردوس جوان^{۴۹} (۱۹۱۰)، و پروفیسور برنهایردی (۱۹۱۲) اشاره کرد. لانگه معتقد است که این درامها «نشانهٔ بیماری عصری افسرده و بیعلاقه اند»^{۵۰}.

فرانک وده کینت^{۵۱} (۱۸۶۴ تا ۱۹۱۸). [فرزند یک پزشک دموکرات دواآشه بود. تقریباً هر کاری را آزمود—روزنامه‌نویسی، شاعری، هنر پیشگی، و خوانندگی کاباره‌ها.] وده کینت در نمایشنامه‌هایش واقعگرایی را با چیزهای مضحک و غریب درهم می‌آمیخت. شماری از منتقدان آثارش را زشت و شرم‌آور می‌دانند، و گروهی شهامتش را در تصویر گستاخانه و سحرآمیز جهان درهم ریختهٔ بورژوازی تحسین می‌کنند. درامهایش بیانگر نومیدی، بدبینی، و شک فلسفی غالب بر بسیاری از شخصیت‌های ادبی در اوایل سال ۱۹۰۰ است. نمایشنامهٔ بیداری بهار^{۵۲} (۱۸۹۱) او برخوردی غیرمتعارف و دیگرگونه با مسائل نوجوانی است. نمایشنامه‌های جن^{۵۳} (۱۸۹۵)، صندوقچه پاندورا^{۵۴} (۱۹۰۳)، هیدالا^{۵۵} (۱۹۰۴)، و خواستگار وحشتناک^{۵۶} (۱۹۰۵)، دربارهٔ گناهکاران و تب‌هکارانند. از نمایشنامه‌های بعدی او، که کمتر رنگ پلشت‌نگاری دارند، موسیقی^{۵۷} (۱۹۰۷)، و فرانسیسکا^{۵۸} (۱۹۱۱) را می‌توان نام برد.

اکسپرسیونیسم^{۵۹}. نهضت اکسپرسیونیسم بویژه در درام‌نویسی نخستین سالهای سدهٔ بیستم نیرومند بود. این نهضت با این که کاملاً در جهتی معین سیر نمی‌کرد، و با این که در درون نهضت، بین بعضی گروه‌ها، بر سر پاره‌ای مسائل اختلاف نظر وجود داشت، اما تأکید فراوان بر نیاز به عاطفه‌گرایی بیشتر، اصلاح اجتماعی و معنوی، و ایمان به خدا و

44) *Flirtation*45) *The Legacy*46) *The Green Cokatto*47) *The Veil of Beatrice*48) *Merry - go - Round*49) *Young Medardus*50) Victor Lange, *Modern German Literature, 1870 - 1940* (Ithaca, N. Y.: Cornell University Press, 1949),

p. 39.

51) *Frank Wedekind*52) *Springtime Awakening*53) *The Earth-Spirit*54) *Pandora's Box*55) *Hidalla*56) *The Gristly Sultor*57) *Music*58) *Francisca*59) *Expressionism*

فناناپذیری را وجهه همت قرار داده بود. برجسته‌ترین پیروان این شیوه هنری به دو دسته تقسیم می‌شدند: (۱) هواخواهان گئورگ کایزر، کورت هیلر^{۶۰} (۱۸۸۵ تا ...)، یوهانس رابرت بکر^{۶۱} (۱۸۹۱ تا ۱۹۵۸)، و ارنست تولر^{۶۲} (۱۸۹۳ تا ۱۹۳۹)، که عاطفه گرایی را با خرد گرایی اعتدال می‌بخشیدند و بیشتر به اصلاحات سیاسی و اجتماعی دلبستگی نشان می‌دادند. (۲) پیروان فرانتس کافکا^{۶۳} (۱۸۸۳ تا ۱۹۲۴)، فریتس فون اونیرو^{۶۴} (۱۸۸۵ تا ۱۹۷۰)، پاول کورنفلت^{۶۵} (۱۸۸۹ تا ۱۹۴۹)، فرانتس ورفل (۱۸۹۰ تا ۱۹۴۵)، و راینهارت یوهانس زورگه^{۶۶} (۱۸۹۲ تا ۱۹۱۶)، که بیشتر شیفته ارتباط میان انسان و خدا و تشنه آزادی روح بودند تا اصلاحات اجتماعی. این گروه در مقایسه با گروه نخست به مراتب کمتر به خرد گرایی گرایش داشت.

روش اکسپرسیونیسم انتقال عواطف و احساسات درونی هنرمند - از قبیل رؤیاها، امیدها، ترسها، و نظایر آن - از طریق اشیاء بیرونی و غیر مرتبط با یکدیگر است. در اصل درام اکسپرسیونیستی بیشتر به تصویر رنج و اندوه می‌پردازد تا به عمل؛ اما این رنج گویای پیروزی اخلاقی بر موفقیت‌های ظاهری دنیوی است. درام اصیل اکسپرسیونیستی با کشف ارزشهای مثبت زندگی، ولو این که قهرمان هم از پا درآید، پایان می‌یابد. و این درام بیانگر امید روشن به آینده است.

گئورگ کایزر^{۶۷} (۱۸۷۸ تا ۱۹۴۵). نخستین نمایشنامه‌های کایزر کمدیهای هجوآمیز است، نظیر *بیوه یهودی*^{۶۸} (۱۹۱۱) و *کینگ مارک*^{۶۹} (۱۹۱۳). اهالی کاله^{۷۰} (۱۹۱۴)، نخستین درام اکسپرسیونیستی کایزر، و سرآغاز این نهضت به شمار می‌آید. درام داستان یوستاش دوسن پیر^{۷۱} را تصویر می‌کند که خود را می‌کشد تا هیچ یک از شش همشهری او در صدد برنیایند خود را برای اعدام شدن به شاه انگلستان تسلیم کنند. بدین طریق، قهرمان درام، همگام با آرمانهای اکسپرسیونیستی، به پیروزی اخلاقی دست

(۶۰) Kurt Hiller

(۶۱) Johannes Robert Becher

(۶۲) Ernst Toller

(۶۳) Franz Kafka

(۶۴) Fritz von Unruh

(۶۵) Paul Kornfield

(۶۶) Reinhard Johannes Sorge

(۶۷) Georg Kaiser

(۶۸) Jewish Widow

(۶۹) King Mark

(۷۰) The Citizens of Calais (Die Bürger von Calais)

(۷۱) Eustache de Saint-Pierre

می‌یابد، هر چند در این راه جانش را از دست می‌دهد. نمایشنامه‌های مرجانها^{۷۲} (۱۹۱۷)، گاز^{۷۳} (۱۹۱۸)، و گاز^{۷۴} (۱۹۲۰)، یک درام سه بخشی را تشکیل می‌دهند. گاز، داستان فرزند مرد توانگری است که پس از انفجار کارخانه گاز پدرش، در صدد برمی‌آید کارخانه را ببندد و زمینی مزروعی تهیه کند تا کارگران با آسایش خاطر در آن کار کنند. گروهی سرمایه‌دار کارگران را به جلوگیری از این کار تحریک می‌کنند، و پسر برای گریز از شورش و خونریزی، از رویاهای نوپرستانه‌اش دست برمی‌دارد، اما می‌داند که در آینده دخترش، همچنان که قول داده است، بدانها جامه عمل خواهد پوشاند. [در گاز، جهان کاملاً ماشینی تصویر می‌شود و انسان قربانی همیشگی ماشین و جنگ است].

از دیگر نمایشنامه‌های اکسپرسیونیستی کایزر، که در آنها فریاد عصیان‌آمیز علیه استثمار فقر و تمدن ماشینی بلند است می‌توان از باهداد تا نیمه شب^{۷۵} (۱۹۱۶)، ستورها^{۷۶} (۱۹۱۶)، و دوره گردی^{۷۷} (۱۹۲۴) را نام برد.

اونست تولر^{۷۸} (۱۸۹۳ تا ۱۹۳۹). تولر، مانند کایزر، بیماریهای تمدن ماشینی عصر را به باد حمله می‌گیرد و راه‌حلهایی ارائه می‌دهد — راه‌حلهایی که خود نمی‌تواند به عمل درآورد، اما تصور می‌کند در آینده جامه عمل خواهند پوشید. نمایشنامه او به نام مسخ^{۷۹} (۱۹۱۹)، دربارهٔ پیکرتراش جوانی است که به هیأت سربازی درمی‌آید. او از شرکتش در جنگ جهانی اول به خود می‌بالد، اما هنگامی که پی می‌برد که در جنگ ده هزار تن به هلاکت رسیده‌اند، غرورش ناگهان به سرخوردگی مبدل می‌شود. مجسمه‌اش را که «پیروزی وطن» نام نهاده، درهم می‌شکند. سراپای وجودش را عشق به انسانیت فرا می‌گیرد، به سیاست روی می‌آورد، و یک جهاد صلیبی را بر ضد ماده گرایی رهبری می‌کند. تولدر نمایشنامه ماشین‌شکنان^{۸۰} (۱۹۲۲) راه‌حلی جدا از آنچه کایزر در گاز برای مسائل

72) Coral

73) Gas I

74) Gas II

75) From Midnight Till Morning

76) Centaur: یکی از طوایف قدیم ساکن کوهستانهای تسالی که بسیار وحشی بودند و یونانیها تصویر

آنان را به شکل موجوداتی که نیم بالای بدنشان اسب و نیم پایین انسان بود مجسم می‌کردند. — م.

77) Colportage

78) Ernst Toller

79) The Transformation (Die Wandlung)

80) The Machine - Breakers (Die Muchinstürmer)

صنعتی پیشنهاد می‌کند، ارائه می‌دهد. تولر معتقد است که پاسخ مشکلات نابود کردن ماشین یا کارخانه گاز نیست بلکه اصلاح جامعه‌ای است که آنها را اداره می‌کند. [از دیگر نمایشنامه‌های تولر، انسان و توده‌ها^{۸۱} (۱۹۲۰) است.]

رمان

رمان سده بیستم در مسیر همان گرایشهای پیش رفته که در بحث از درام سده بیستم به آنها اشاره شد. به سخن دیگر، حضور واقعگرایی، طبیعت گرایی، نورمانتیسم، و اکسپرسیونیسم، همه در رمان آشکار است. تا پیش از جنگ جهانی اول بیشتر رمانهای مهم بر محور تشخیص بیماریهای اجتماعی و سیاسی دور می‌زد. این رمانها نادرستی بسیاری از ارزشهای سده نوزدهم را جلوه گر می‌ساخت، و اضمحلال نزدیک فرهنگ بورژوازی را هشدار می‌داد. رمان‌نویسان فاصله سالهای ۱۹۱۴ تا ۱۹۳۹، در جهانی که معنایش را از دست داده بود، در جستجوی معنی بخشیدن به فرد و ملت بودند. امیدها، رهیافتها، و هدفهای اکسپرسیونیستها به عنوان چیزهایی که در صدر اهمیت قرار دارند تأیید شد. در واقع، هر رمان‌نویسی که بین دو جنگ بزرگ به رمان‌نویسی می‌پرداخت، کم‌وبیش اکسپرسیونیست بود. افزون بر سه رمان‌نویس بزرگ عصر—واسرمان، توماس مان، و ورفل—بسیاری رمان‌نویسان خوب دیگر نیز در مدارج پایین‌تر وجود داشتند.

ریکاردا هوخ^{۸۲} (۱۸۶۴ تا ۱۹۴۷). مهمترین اثر این بانوی رمان‌نویس و شاعره، رمان تاریخی سه‌بخشی او، جنگ بزرگ آلمان^{۸۳} (۱۹۱۲ تا ۱۹۱۴) نام دارد که درباره جنگهای سی ساله است.

81) *Masses and Man*

82) Ricarda Huch

83) *The Great War in Germany (Der grosse Krieg in Deutschland)*

هرمان اشتر^{۸۴} (۱۸۶۴ تا ۱۹۴۰). او در دوران نویسندگی به ترتیب طبیعتگرا، رمانتیک، اکسپرسیونیست، و سوررئالیست بود. در آخرین و مهمترین رمانهایش نظریه جبر-ثبونی طبیعتگرایان را ترک گفت و هواخواه اکسپرسیونیستها و معتقد به قدرت مطلق و خلاق راده انسانی شد. از رمانهای مشهور اوست: سه شب^{۸۵} (۱۹۰۹)، پتر بریندایزنر^{۸۶} (۱۹۲۴)، ناتانیل ماخلر^{۸۷} (۱۹۲۹) و آیندگان^{۸۸} (۱۹۳۳).

هاینریش مان^{۸۹} (۱۸۷۱ تا ۱۹۵۰). برادر بزرگ توماس مان، و نویسنده رمانهای طنزآمیز است. او بیماریهای آلمان پیش از سال ۱۹۱۴ را آشکار ساخت و آنها را مورد حمله قرار داد. در کشور نعمت^{۹۰} (۱۹۰۰)، زندگی بورژوازی را از لحاظ نفس پرستی و کم مایگی آن به باد انتقاد می گیرد. در پروفیسورنخاله^{۹۱} (۱۹۰۵) از شیوه ترسیم کاریکاتوری به سبک وده کینت استفاده می کند. زبردست^{۹۲} (۱۹۱۷)، حمله ای است بر روح آلمان پیش از جنگ جهانی اول. رمان رئیس^{۹۳} (۱۹۲۵)، توصیف طنزآمیزی است از عصر ویلهلم [با حمله بر بوروکراسی، سیاستبازی و صنعتگرایی آن]. دو رمان آخر مان، جوانی هانری چهارم^{۹۴} (۱۹۳۵)، و کمال هانری چهارم^{۹۵} (۱۹۳۸)، از رمانهای خودزندگی نامه وار تعلیمی به شمار می روند.

هانس گریم^{۹۶} (۱۸۷۵ تا ۱۹۵۹). شهرت این رمان نویس بیشتر مرهون رمان شبه تاریخی او ملت بدون مکان^{۹۷} (۱۹۲۶) است که ماجراهایی از آلمانیهای ساکن جنوب غربی آفریقا را روایت می کند. این رمان شاید اثری بیش از حد جدی است، اما از نظر

84) Hermann Stehr

86) Peter Brindeisener

88) Descendants

90) Land of Cockayne (Im Schlaraffenland)

92) the Subject

94) The Youth of King Henry IV

96) Hans Grimm

85) Three Nights

87) Nathaniel Maechler

89) Heinrich Mann

91) Professor Rubbish

93) the Head

95) The Completion of King Henry IV

97) Folk Without Room (Volk ohne Raum)

شخصیت سازی انسانی استادانه است. رمانچه های گریم نیز در شهرت او دخیلند، از قبیل: داستانهای از آفریقای جنوبی^{۹۸} (۱۹۱۳)، عبور از شن زار^{۹۹} (۱۹۱۶)، وقایعی در کارو^{۱۰۰} (۱۹۳۰).

هرمان هسه^{۱۰۱} (۱۸۷۷ تا ۱۹۶۲). [هسه فرزند یک مبلغ مذهبی در هند بود، اما او خود از مدرسه الهیات گریخت و مدتی کتابفروش شد. در سال ۱۹۱۱ به کشورهای شرقی سفر کرد و مدتی در هند به سربرد. در سال ۱۹۱۲ به تابعیت سویس درآمد، و در این سرزمین ماندگار شد]. او پیش از پایان جنگ جهانی اول چند رمان ملایم و خوش آهنگ نوشت، بیانگر احساسات غم آلود و شخصی: پیتز کامترنت^{۱۰۲} (۱۹۰۴)، گرتروود^{۱۰۳} (۱۹۱۰)، و دمیان^{۱۰۴} (۱۹۱۹). اندیشه های هسه پس از جنگ ژرفتر و جدیتر شد. گرگ بیابان^{۱۰۵} (۱۹۲۷)، تصویر نسبتاً تکان دهنده ای است از نسلی درگیر کشاکش میان بیقانونی و بزدلی بورژوازی. دو رمان آخر هسه، فرگس و زریسن دهن^{۱۰۶} (۱۹۳۰) و بازی مرواریدهای شیشه ای^{۱۰۷} (۱۹۴۳)، آرمانهای اکسپرسیونیستی را به عنوان راه حل مشکلات جهانی ارائه می دهند. هسه جوایز ادبی متعدد، از جمله جایزه نوبل ادبیات سال ۱۹۴۶ را به دست آورده است.

اروین گیدو کولبن هییر^{۱۰۸} (۱۸۷۸ تا ۱۹۶۲). مؤلف چند رمان تاریخی مهم است: عشق خدا^{۱۰۹} (۱۹۰۸)، استاد یواخیم پوزوانگ^{۱۱۰} (۱۹۱۰)، و رمان سه بخشی پاراسلسوس^{۱۱۱} (۱۹۱۷ تا ۱۹۲۵).

98) *South African Tales*

99) *Passage through Sand*

100) *The Judge in the Karu*

101) Hermann Hesse

102) *Peter Camenzind*

103) *Gertrud*

104) *Demian*

105) *Wolf of the Steppes (Der Steppen Wolf)*

106) *Narcissus and Goldmund (Narziss Und Goldmund)*

107) *Glass Bead Play (Glasperlenspiel)*

108) *Erwin Guido Kolbenheyer*

109) *The Love of God (Amor Dei)*

110) *Maister Joachim Pausewang*

111) *Paracelsus*

فرانتس کافکا^{۱۱۲} (۱۸۸۳ تا ۱۹۲۴). [کافکا در پراگ، در یک خانواده متوسط الحال یهودی دیده به جهان گشود. حقوق تحصیل کرد، و به خدمت یک شرکت بیمه در پراگ درآمد. سرانجام، بیماری سل او را ناچار از کناره گیری کرد.] کافکا یک نورمانتیست، اکسپرسیونیست، و سوررئالیست بود. او داستانهای کوتاه، گزارش روزانه، نامه ها، تمثیلات، و رمانهایی نوشت که بیشتر آنها پس از مرگش به همت دوستش ماکس برود^{۱۱۳} انتشار یافتند: مجموعه آثار^{۱۱۴} (۱۹۳۵ تا ۱۹۳۷) کافکا بیشتر نوشته های کوتاهش را در بر می گیرد. سه رمان ناتمام و عجیب کافکا که بیانگر نبوغ آفریدگارشان هستند، محاکمه^{۱۱۵} (۱۹۲۵)، قصر^{۱۱۶} (۱۹۲۶)، و امریکا^{۱۱۷} (۱۹۲۷) نام دارند، و به قول ماکس برود یک «رمان سه بخشی (تریلوژی) تنهایی» را تشکیل می دهند. به قول لانگه، این رمانها، «مثل هر اثر دیگر کافکا، تجربه تنهایی انسان و احساس همدردی با محرومیت را، به مفهوم جدی مذهبی، بیان می دارند. انسان، که بار «گناه» را بردوش دارد، ناگزیر است در جهانی که انگاره و انسجام آن اساساً نامعلوم و نامفهوم است در «محاکمه» زندگی حضور یابد»^{۱۱۸}. اعتقاد راسخ کافکا بر این است که انسان هیچگاه به راز اراده الهی پی نخواهد برد، اما ناگزیر است با تمام توان به جستجوی آن دسته از خواسته های خداوندی برخیزد که با کردارش در این جهان خاکی ارتباط می یابد، و باید در برابر اراده خداوندی تسلیم باشد. آثار کافکا تصویری شگرف از اروپا و بویژه آلمان در خلال سالهای پس از جنگ جهانی اول ترسیم می کند. از مشخصات سبک کافکا استفاده فراوان از نمادهای مذهبی، فشردگی، تنش شدید عصبی، بازکاوی دقیق مسائل مذهبی و فلسفی، و بسیاری صحنه های کابوس مانند، غریب، و وهم انگیز است که می توان آنها را سوررئالیستی خواند. [از دیگر آثار کافکا می توان به داستانهای مسخ^{۱۱۹} (۱۹۱۳)، قضاوت^{۱۲۰} (۱۹۱۳)، هنرمند

112) Franz Kafka

113) Max Brod (۱۸۸۲ تا ۱۹۶۸): رمان نویس و منتقد و فیلسوف اتریشی-چک. م.

114) *Collected Writings (Gesammeltes Schriften)*115) *The Lawsuit (Der Prozess)*116) *The Castle (Das Schloss)*117) *America*

118) Lange, pp. 88 - 89.

119) *Metamorphosis*120) *Judgement*

گرسنه^{۱۲۱} (۱۹۲۰)، و مجموعه داستانهایش به نام پزشک دهکده^{۱۲۲} (۱۹۱۹) اشاره کرد.

ارنست ویشرت^{۱۲۳} (۱۸۸۷ تا ۱۹۵۰). ویشرت در پروس شرقی زاده شد. او به نویسندگانی تعلق دارد که سرخورده از شکست آلمان در سال ۱۹۱۸ جنبش «بازگشت به طبیعت» را آغاز کردند؛ و منظورشان از بازگشت به طبیعت، تا حدی تن در دادن به زندگی زاهدانه و تکالیف آن بود. ویشرت و همفکرانش، مثل بسیاری از رمان نویسان دیگر این دوره، بر آنچه نادرستیهای تمدن بورژوازی پیش از جنگ تلقی می‌کردند، ناخستند. مضمون عمده رمانهای ویشرت جدال بین فرد و جامعه، و ناسازگاری طبیعت و تمدن است. مشهورترین رمان او بارونس^{۱۲۴} (۱۹۳۴) نام دارد. [او به سبب دشمنی با نازیها شش ماهی را در اردوگاه بوخنوالد^{۱۲۵} گذراند، و رمان جنگل مردگان^{۱۲۶} (۱۹۴۶) او یادآور این اردوگاه است. از رمانهای دیگرش زمین میراث ماست^{۱۲۷} (۱۹۴۵ تا ۱۹۴۷)، جنگلها و قصه‌ها^{۱۲۸} (۱۹۳۶) و زندگی ساده^{۱۲۹} (۱۹۳۹) قابل ذکرند.]

اریش ماریا رمارک^{۱۳۰} (یا کرامر، ۱۸۹۷ تا ۱۹۷۰). [رمارک در جنگ جهانی اول در ارتش آلمان خدمت کرد، و چندین بار زخم برداشت. سالهای ۱۹۳۲ تا ۱۹۳۹ را در سوئیس گذراند. در این سال راهی ایالات متحد آمریکا شد و در سال ۱۹۴۹ به تابعیت آن کشور درآمد.] او چند رمان درباره جنگ جهانی اول، و دوران انحطاط آلمان نوشته است. مشهورترین رمان او در غرب خبری نیست^{۱۳۱} (۱۹۲۹)، [موفق‌ترین رمان آلمانی است که در موضوع زندگی سربازی در جنگ جهانی اول نگارش یافته است. رمان دیگرش به نام سه رفیق^{۱۳۲} (۱۹۳۷)، زندگی در آلمان پس از جنگ را تصویر می‌کند. رمان طاق نصرت^{۱۳۳}

121) *Hunger Artist*

123) Ernst Wiechert

125) Buchenwald

127) *Earth is our Heritage*

129) *Simple Life*

131) *All Quiet on the Western Front (Im Westen nichts Neues)*

133) *Arc de Triomphe*

122) *Country Doctor*

124) *The Baroness (Die Marjorin)*

126) *Forest of the Dead (Der Totenwald)*

128) *Wälder und Märchen*

130) Erich Maria Remarque (Krämer)

132) *Three Comrades*

(۱۹۴۶)، داستان یک پناهنده آلمانی در پاریس درست پیش از شروع جنگ جهانی دوم است. از رمانهای دیگرش راه بازگشت^{۱۳۴} (۱۹۳۱) و وقتی برای زندگی و وقتی برای مرگ^{۱۳۵} (۱۹۵۴) شهرت فراوان یافته اند. رمارک نمایشنامه ای هم درباره آخرین روزهای برلن نوشته که آخرین ایستگاه^{۱۳۶} (۱۹۵۶) نام دارد. [

یاکوب واسرمان^{۱۳۷} (۱۸۷۳ تا ۱۹۳۴). این رمان نویس آلمانی و روشنفکر آزادمنش یهودی، یکی از نخستین اکسپرسیونیستها بود. او شیوه روانکاوی را برای کاوش عواطف انسانی و روح بشری به کار گرفت. نظریه عمده واسرمان را می توان «مسئولیت فردی انسان برای همه افراد بشر» تعبیر کرد. او در رمان یهودیان سیرندورف^{۱۳۸} (۱۸۹۷)، مسأله همچنان مطرح رنجهای یهودیان را که در سراسر ممالک و مناطق پروتستان نشین پراکنده اند مورد بحث قرار می دهد. کاسپار هاوزر^{۱۳۹} (۱۹۰۸) رمانی است درباره یک بچه سرراهی که رنج روحش را تعالی می بخشد. دو رمان دیگرش کریستیان وانشافه^{۱۴۰} (۱۹۱۹) و قضیه ماوری سیوس^{۱۴۱} (۱۹۲۸) نام دارند. [و بالاخره باید به زندگینامه او به نام، راه من که آلمانی و یهودیم^{۱۴۲} (۱۹۱۲)، اشاره کرد.]

درباره واسرمان و ارزش رمانهایش نظریات موافق و مخالف بسیار ابراز شده است. لانگه معتقد است که واسرمان حتی به «نگارش یک رمان با اهمیت هم توفیق نیافته است»^{۱۴۳}. همین منتقد می گوید که سبک واسرمان «زرق و برق دار» و «پرآب و تاب»، و رمانهایش سطحی و سرشار از تصنع است. رابرتسون هم تردید دارد که «رمانهای واسرمان ارزشی پایدار داشته باشند»^{۱۴۴}. از سوی دیگر، و. ر. بنه^{۱۴۵} معتقد است که آثار واسرمان برخوردار از «عمق احساس و قدرت بازکاوی روح انسان»^{۱۴۶} است. همچنین

134) *Road Back*136) *Last Station*138) *The Jews of Zimdoff*140) *Christian Wahnschaffe*142) *My Life as German and Jew*

144) Robertson, p. 637.

146) *Reader's Encyclopedia* (New York: Crowell, 1948), IV, p. 1190.135) *A Time to Love and a Time to Die*137) *Jakob Wassermann*139) *Caspar Hauser*141) *Maurizius Case*

143) Lange, pp. 73 - 74.

145) W. R. Benét

و. پ. فریدریش، واسرمان رایکی از سه رمان نویس بزرگ آلمان در این قرن می داند (دوتن دیگر به نظر او ورفل و توماس مان هستند).

توماس مان^{۱۴۷} (۱۸۷۵ تا ۱۹۵۵). مان در لوبک^{۱۴۸} زاده شد. در پانزده سالگی پدرش را از دست داد، و سه سال بعد با خانواده اش راهی مونیخ شد. در آن جا، مدتی در یک شرکت بیمه کار کرد، و پس از این که دو داستان او انتشار یافت، تمام وقت خود را وقف نویسندگی کرد. نخستین اثر ادبی مهم او بودن بروکس (۱۹۰۱) بود که در مدت ده سال پنجاه بار تجدید چاپ شد و مان را در جهان شهرت و اعتبار بخشید. در سال ۱۹۳۳ نازیها کتابهای مان را تحریم کردند و او در سوئیس سکنی گزید. مدتی بعد، با شش فرزندش، و برادرش هاینریش رهسپار ایالات متحد شد.

مان تحت تأثیر نیچه، شوپنهاور، و فروید، شیفته مسائل روانشناختی و فلسفی است که از روابط فرد با جامعه سده بیستم، که مان آن را منحط می داند، سرچشمه می گیرند. مان بویژه به نقش زیبایی شناسی در دنیای جدید توجه دارد.

مان نویسنده ای بسیار دقیق و پروسواس است، که در آفرینش رمانهایش هر رنجی را به جان می خورد. سبکش فوق العاده هنرمندانه است و با تصانیف موسیقی وجوه اشتراک فراوان دارد، آنچنان که آثارش را می توان سمفونی کلمات نام نهاد. طنزی ظریف و هوشمندانه، که از احساسی عمیق مایه می گیرد، از ویژگیهای مشخص آثار اوست. بعضی از منتقدان در مورد درازنویسی گاه و بیگاهش بر او خرده گرفته اند و او را متهم کرده اند که گاهی عنان اختیار از دست می دهد و نوعی از هم پاشیدگی و عدم ارتباط در آثارش به وجود می آید.

«بودن بروکس»^{۱۴۹} (۱۹۰۱). رمان بلندی است کم و بیش بر اساس تاریخ نیاکان خود نویسنده، که از انحطاط یک خانواده توانگر بازرگان آلمانی در خلال سده های هیجدهم و نوزدهم حکایت دارد. چون وضع مالی خانواده بودن بروک خراب می شود، اعضای خانواده دلبستگی روزافزونی به هنر، دانش، و موسیقی پیدا می کنند. هانوبودن-

147) Thomas Mann

148) Lübeck: شهر بندری شمال آلمان. -م.

149) Buddenbrooks

بروک^{۱۵۰}، آخرین فرد خانواده، جوانی بیمارگونه است که زیبایی دوستی بیحاصلش، نمادی از انحطاط ناشی از مادیگری این خانواده است.

«تونیکروگر»^{۱۵۱} (۱۹۰۳). رمانچه‌ای است درباره‌ی جدال درونی یک هنرمند.

تونو می‌گوید: «هیچ مسئله‌ای، هیچ چیزی در جهان، زجرآورتر از رنج هنرآوری و تأثیرش بر بشریت نیست». تونو احساس می‌کند که ورطه‌ای عظیم میان او، که نویسنده است، و مردم عادی فاصله انداخته است، اما در عین حال، از وجود شکاف بین خود و هنرمندان ناب که تنها زیبایی را طلب می‌کنند آگاه است، زیرا او عشقی عمیق به مردم ساده، خشنود و فعال دارد. سرانجام، تونیو پی می‌برد که رسالت شاعرانه طلب زیبایی مجرد، بلکه جستجوی زیبایی و شادی زندگی روزمره و انتقال آنها به دیگران است، و بدین ترتیب جدال درونی او پایان می‌پذیرد. این رمان با وجود گفتارهای بلند فلسفی، از نظر بعضی از منتقدان به سبب ایجازش شاهکار توماس مان شناخته می‌شود.

«کوه سحرآمیز»^{۱۵۲} (۱۹۲۴). این رمان بزرگ نماد گرایانه، توماس مان را در صدر

رمان‌نویسان آلمانی جای داد. در این جا مان چگونگی دیدار هانس کاستورپ^{۱۵۳} جوان را از پسر عمیش که در آسایشگاه مسلولین سویس در دامنه‌ی کوههای آلپ (بازنمون قلمرو زیبایی گرایی ناب) بستری است بازگو می‌کند. هانس که احساس می‌کند ممکن است بیماری به او سرایت کرده باشد، چند هفته‌ای در آسایشگاه می‌ماند. در خلال این مدت، او با ستمبرینی^{۱۵۴} (بازنمون انسانیت و آزادیخواهی)، پیپرکورن^{۱۵۵} (بازنمون شهوانیت حیوانی)، و بسیاری دیگر به مجادلات عمیق فلسفی می‌پردازد. هانس طلسم کوه را می‌شکند و می‌گریزد تا در جنگ جهانی اول سرباز شود. او، تقریباً مثل تونیو کروگر، می‌آموزد که چگونه میان تمایلات زیبایی دوستانه و گرایشهای عملی طبیعت خویش تعادلی برقرار سازد. در هر حال، این رمان مشهورترین اثر مان به شمار می‌آید، و به نظر بسیاری از منتقدان شاهکار اوست.

150) Hanno Buddenbrook

151) *Timio Krüger*

152) *The Magic Mountain (Der Zauberberg)*

153) *Hans Castorp*

154) *Settembrini*

آثار دیگر. از دیگر آثار عمده مان، ماریو و جادوگر^{۱۵۵} (۱۹۳۰)، رمانچه‌ای تمثیلی است از تأثیرات فاشیسم در ایتالیا؛ یوسف^{۱۵۷} (۱۹۳۳ تا ۱۹۴۳)، رمانی چهاربخشی است که در آن قهرمان داستان نمایانده هنرمندی است که با رنج نیابتی خود جامعه را نجات می‌بخشد؛ و محبوب باز می‌گردد^{۱۵۸} (نام آلمانی آن: لونه در وایمار^{۱۵۹}، ۱۹۴۰)، رمان فلسفی دیگری است درباره نقش هنرمند، که دیداری خیالی با گوته را در دوران کهولت او بازگو می‌کند. [و سرانجام، از دیگر داستانهای معروف مان، مرگ درونیز^{۱۶۰} (۱۹۱۱)، و دکتر فاستوس^{۱۶۱} (۱۹۴۸) را می‌توان نام برد.]

مان افتخارات و جوایز ادبی زیادی به دست آورد که مهمترین آنها جایزه نوبل ادبیات سال ۱۹۲۹ بود. او بزرگترین رمان‌نویس معاصر آلمان، و در کنار پروست و جویس، یکی از بزرگترین رمان‌نویسان سده بیستم به شمار می‌آید.

فرانتس ورفل^{۱۶۲} (۱۸۹۰ تا ۱۹۴۵). شاعر، نمایشنامه‌نویس و رمان‌نویس بود. در خانواده‌ای یهودی در پراگ به دنیا آمد. او هم مثل بسیاری از نویسندگان و اندیشه‌مندان دیگر، از قلمرو نازیها به فرانسه گریخت و از آن جا به امریکا رفت. ورفل مانند ریلکه و واسرمان، از اهمیت ارزشهای معنوی کاملاً آگاه بود، و به برادری انسانها و به وجود پاره‌ای نیروهای ذاتی در همه جهان ایمانی عارفانه داشت. او بلافاصله پس از جنگ جهانی اول نظریاتی را که به جنگ منجر شده بود به باد حمله گرفت و برادری را به عنوان تنها شرط رستگاری نوع بشر اعلام داشت.

اشعار. اشعار غنائی ورفل، مثل شعر دمل، به میزان زیادی بیانگر ارتباط میان نفس فرد و جهان خارج است. از مهمترین کتابهای شعر او دوست جهان^{۱۶۳} (۱۹۱۱)، ما

155) Peeporkorn

156) Mario and the Magician (Mario und der zauberer)

157) Joseph

158) Beloved Returns

159) Lotte in Weimar

160) Death in Venice

161) Doktor Faustus

162) Franz Werfel

163) The Friend of the World (Der Weltfreund)

هشتم^{۱۶۴} (۱۹۱۳)، یکدیگر^{۱۶۵} (۱۹۱۵)، و روز داوری^{۱۶۶} (۱۹۱۹) است.

رمانها. ورفل بیشتر در مقام رمان‌نویس است که از اقبال خیل عظیم خوانندگان برخوردار بوده است. رمان تاریخی و پرفروش او، چهل روز موساد^{۱۶۷} (۱۹۳۴)، از محاصره ارمنی‌ها در جنگ جهانی اول پرده برمی‌گیرد. آهنگ برنادت^{۱۶۸} (۱۹۴۲)، رمان فوق‌العاده موفق او که به فیلم درآمد، زندگی یک قدیسه فرانسوی را بازگو می‌کند. مشهور است که ورفل به هنگام هجوم فرانسه در سال ۱۹۴۰ در کلیسای همین قدیسه پناهنده شده است. ستاره آنها که به دنیا نیامده‌اند^{۱۶۹} (۱۹۴۵)، داستانی تخیلی از آینده‌ای بس دور است که به زعم نویسنده در آن برادری جهانی به معنی واقعی کلمه تحقق می‌یابد و یهودیت و کاتولیک رومی تنها مذاهب عالم خواهد بود.

لانگه می‌گوید که رمانهای ورفل، «هدف واقعی رهیافت اکسپرسیونیستی را آشکار می‌سازند: و این کوششی اساسی برای بیان قدرت و اعتبار آرزوهای دور و دراز در جهانی اساساً معنویت ستیز است، که قالبهای ناتوان آن مستلزم بررسی دوباره‌اند»^{۱۷۰}.

نمایشنامه‌ها. ورفل در نمایشنامه‌هایش همان اندیشه‌های اکسپرسیونیستی را که در اشعار غنائی و رمانهایش نهفته‌اند، بیان می‌دارد. او در پیشگفتار نمایشنامه زنان تروا^{۱۷۱} (۱۹۱۵) — اقتباسی از نمایشنامه اوریپیدس به همین نام — در پاسخ این پرسش که چرا هکوبا^{۱۷۲} باید بمیرد، «هدف درونی تراژدی» را تعریف می‌کند: شاعر انسان را برای مردن ذی‌حق نمی‌داند. وظیفه انسان زندگی کردن است. زیرا زندگی انسان تکلیف است. تکلیف، مقاومت در برابر جهان غیر انسانی، در برابر طبیعت، و ایمان به نقش وساطت‌آمیز نوع بشر است، که برای معنی بخشیدن به جهان زندگی می‌کند. در نمایشنامه انسان

164) *We Are (Wir Sind)*

165) *One Another (Einander)*

166) *The Day of Reckoning (Der Gerichtstag)*

167) *Forty Day of Musa Daghi (Die Vierzigstage des Muso Daghi)*

168) *The Song of Bernadette (Dea Lied von Bernadette)*

169) *Star of the Unborn (Stern der Ungeborenen)*

170) Lange, p. 86.

171) *Trojan Women (Die Troerinnen)*

172) *Hecuba*

آینه‌ای^{۱۷۳} (۱۹۲۰) مسألهٔ دو روح در یک بدن بار دیگر مطرح می‌شود. روح انسان آینه‌ای از بدنش بیرون می‌رود، تجربیات گوناگونی می‌آموزد که پاک و نیرومندش می‌سازند، و سپس دوباره وارد بدن می‌شود. یوارزو ماکزیمیلیان^{۱۷۴} (۱۹۲۴)، یک تراژدی تاریخی است. نمایشنامهٔ پاول در میان یهودیان^{۱۷۵} (۱۹۲۶) اعتقاد راسخ ورفل را به اهمیت و تعهد فرد و نیز به وجود خدائی روحانی بیان می‌کند.

[قطعات منشور کوتاه ورفل نیز در مجموعه‌ای سه جلدی با عنوان داستانهای ازدو جهان^{۱۷۶} (۱۹۴۸) گردآوری شده‌اند.]

173) *The Mirror - Man (Derspiegelmensch)*

174) *Juarez und Maximilian*

175) *Paul among the Jews (Paulus unter den Juden)*

176) *Stories from two Worlds*

Bibliography for Modern Germanic Literature

- Bertaux, Félix. *A Panorama of German Literature from 1871 to 1931*. Translated by John J. Trownstine. New York: McGraw-Hill Book Co., 1935.
- Bruford, Walter Horace. *Germany in the Eighteenth Century*. Cambridge, England: Cambridge University Press, 1935.
- Erasmus, Desiderius. *The Praise of Folly*. New York: Peter Smith, 1941.
- Francke, Kuno. *German After-War Problems*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1927.
- Friederich, Werner P. *History of German Literature*. New York: Barnes & Noble, Inc., 1948.
- Heller, Otto. *Henrik Ibsen: Plays and Problems*. Boston: Houghton, Mifflin Co., 1912.
- . *Studies in Modern German Literature*. Boston: Ginn & Co., 1905.
- Hewett-Thayer, Harvey Waterman. *The Modern German Novel*. Boston: Marshall Jones Co., 1924.
- Hosmer, James K. *A Short History of German Literature*. Revised ed. New York: Charles Scribner's Sons, 1910.
- Jorgenson, Theodore. *Henrik Ibsen: A Study in Art and Personality*. Northfield, Minn.: St. Olaf College Press, 1945.
- Klenze, Camillo von. *From Goethe to Hauptmann*. New York: Viking Press, 1926.
- Lange, Victor. *Modern German Literature, 1870–1940*. Ithaca, N. Y.: Cornell University Press, 1945.
- Lee, Jennette. *The Ibsen Secret*. New York: G. P. Putnam's Sons, 1907.
- Liptzin, Sol. *Historical Survey of German Literature*. New York: Prentice-Hall, 1936.
- Moses, Montrose J. *Henrik Ibsen: The Man and His Plays*. New York: M. Kennerley, 1908.
- Priest, George Madison. *A Brief History of German Literature*. New

- York: Charles Scribner's Sons, 1932.
- Robertson, John G. *A History of German Literature*. Revised ed. London: Blackwood, 1949.
- Rose, William. *Men, Myths, and Movements in German Literature*. New York: Macmillan Co., 1931.
- Samuel, Richard, and R. Hinton Thomas. *Expressionism in German Life, Literature and the Theatre (1910-1924)*. Cambridge, England: W. Heffer and Sons, 1939.
- Scherer, Wilhelm. *A History of German Literature*. Translated by Mrs. F. C. Conybeare. 3rd ed. New York: Charles Scribner's Sons, 1899. 2 vols.
- Shaw, George Bernard. *The Quintessence of Ibsenism*. New York: Brentano's, 1913.
- Silz, Walter. *Early German Romanticism*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1929.
- Thomas, Calvin. *Goethe*. Revised ed. New York: A. A. Knopf, 1929.
- . *A History of German Literature*. New York: D. Appleton and Co., 1909.
- Thompson, Stith, and John Gassner. *Our Heritage of World Literature*. New York: Dryden Press, 1942.
- Viëtor, Karl. *Goethe: The Poet*. Translated by Moses Hadas. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1949.
- . *Goethe: The Thinker*. Translated by Bayard Q. Morgan. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1950.
- Weatherly, Edward H., and Others. *The Heritage of European Literature*. Boston: Ginn and Co., 1948-1949. 2 vols.
- Weigand, Hermann J. *The Modern Ibsen: A Reconsideration*. New York: H. Holt and Co., 1925.
- Wells, Benjamin W. *Modern German Literature*. Boston: Roberts Brothers, 1897.
- Wilkinson, William Cleaver. *German Classics in English*. New York: Funk and Wagnalls Co., 1900.
- Willoughby, L. A. *The Classical Age of German Literature, 1748-1805*. Oxford: Oxford University Press, 1926.
- . *The Romantic Movement in Germany*. Oxford: Oxford Uni-

versity Press, 1930.

Zucker, Adolf Eduard. *Ibsen, the Master Builder*. New York:
H. Holt and Co., 1929.

بخش پنجم

ادبیات روسیه

عصر طلائی

(۱۸۲۰ تا ۱۸۸۳)

پیشینه تاریخی. کهن ترین ساکنان شناخته شده روسیه اسلاوهای شرقی^۱، شعبه ای از نژاد هندواروپایی، هستند، که روزگاری احتمالاً در کرانه های رود دانوب می زیستند. در سده نهم میلادی تشکیلاتی ظاهراً سیاسی وجود داشته، و کیف^۲ و نووگورود^۳ دو مرکز عمده تمدن به شمار می رفته است. مذهب ابتدائی اسلاوهای شرقی پرستش ارواح نیاکان و نیروهای طبیعت بوده است.

احتمالاً در آغاز سده دهم، کم کم مسیحیت از امپراتوری بیزانس به روسیه راه می یابد. در سال ۹۸۸ ولادیمیر^۴ اول آیین ارتودکس شرقی اختیار می کند و در سراسر روسیه به آن رسمیت می بخشد. مبلغان مذهبی بیزانسی کتابهای گوناگون مذهبی را با خود به کیف می آورند؛ این کتابها به زبان اسلاوونیک جنوبی (یا اسلاوونیک کلیسایی کهن^۵)، و الفبای اسلاوونیک جنوبی بوده اند؛ که بنابر روایات در سال ۸۵۵ م. به وسیله سیریل^۶ از

1) Eastern Slavs

2) Kiev

3) Novgorod

۴) Vladimir I (۹۵۶ تا ۱۰۱۵ م.): مشهور به ولادیمیر کبیر، نخستین فرمانروای مسیحی روسیه (۹۸۰ تا ۱۰۱۵ م.).

5) South Slavonic (Old church Slavonic)

۶) Cyril, Saint (۸۲۷ تا ۸۶۹ م.): قدیس سیریل معروف به رسول اسلاوها، مبلغ مسیحی یونانی، که علاوه بر اختراع الفبای سیریلی، انجیلها را به زبان اسلاوی ترجمه کرد. م.

الفبای عبری، آرامی، قبطی، و چند حرف ابداعی خود را اختراع می‌شود. این الفبا، نخستین الفبای روسی به شمار می‌آید؛ و زبان اسلاوونیک جنوبی با پشت سر گذاشتن فرازونشیبها به صورت زبان ادبی و محاوره‌ای درمی‌آید.

ولادیمیر و جانشینانش مشوق دانش، استنساخ نسخ خطی، و تأسیس مدارس می‌شوند. هدف عمده مدارس تربیت روحانیون بوده، و نسخ خطی نیز عمده از مذهب مایه می‌گرفته است.

در فاصله سالهای ۱۲۳۸ و ۱۲۴۰ تاتارها (مغولان) تقریباً سراسر روسیه را صحنه تاخت و تاز خود قرار می‌دهند؛ و شهرهای عمده را ویران می‌سازند. با ویران شدن کیف طبقات تحصیلکرده رو به جانب شمال، بویژه مسکو می‌آورند، و این شهر کم‌کم مرکز عمده تمدن روسیه می‌شود.

استیلای تاتارها نزدیک به دو قرن و نیم ادامه می‌یابد. در سال ۱۴۸۰ شاهزاده ایوان سوم مسکو^۷ آخرین آثار تسلط تاتارها را از میان برمی‌دارد، و برای نخستین بار یکپارچگی ملی را قوام می‌بخشد و قدرت استبدادی را در دستهای خود متمرکز می‌سازد. اقتصاد رژیم مسکو بر کاربردگان (سرفها) استوار می‌گردد. تقریباً مدت دویست سال روسیه از بقیه دنیا جدا می‌ماند؛ تا پایان سده هفدهم نه از رنسانس تأثیر می‌پذیرد و نه از نهضت اصلاح دینی.

پتر کبیر^۸ در سال ۱۶۸۲ به سلطنت می‌رسد، دروازه‌ها را به روی غرب می‌گشاید، و مشوق ورود تمدن غربی، بویژه تمدن آلمان و فرانسه می‌شود. دانشجویان روسی به خارج اعزام می‌گردند، و مربیان خارجی به کشور دعوت می‌شوند. و این سیاست غربی سازی در عهد الیزابت^۹ و کاترین دوم^{۱۰} هم ادامه می‌یابد.

پتر و جانشینانش، علی‌رغم رهیافتهای پیشرفته فرهنگی خود، با ظلم و استبداد حکومت می‌رانند. جریانات جدید روشنفکری تنها بر زندگی اشراف و طبقات بالای اجتماع تأثیر می‌بخشد، و برای توده‌ها، که در بندگی روزگار می‌گذرانند، تعلیم و تربیت مفهومی ندارد.

۷) Ivan III Vasilievich (۱۴۴۰ تا ۱۵۰۵): ایوان کبیر، مهین دوک روسیه (۱۴۶۲ تا ۱۵۰۵). -م.

۸) Peter I (۱۶۷۳ تا ۱۷۲۵): تزار بزرگ روسیه (۱۶۸۲ تا ۱۷۲۵). -م.

۹) Elizabeth Petrovna (۱۷۰۹ تا ۱۷۶۱): امپراتریس روسیه (۱۷۲۱ تا ۱۷۶۱). -م.

۱۰) Catherine II (۱۷۲۹ تا ۱۷۹۶): امپراتریس بزرگ روسیه (۱۷۶۲ تا ۱۷۹۶). -م.

اندیشه‌های آزادیخواهی و دموکراسی سده هیجدهم فرانسه به روسیه — و با وجود سانسور — به مطبوعات راه می‌یابد. در این احوال، آلکساندر رادیشچف^{۱۱}، کتاب جسورانه اش را [به نام سفری از سن پترزبورگ به مسکو^{۱۲} (۱۷۹۰)] انتشار می‌دهد، و در آن افشاگرانه حکومت مطلقه و رژیم سرفداری را محکوم می‌کند، و به این لحاظ به سبیری تبعید می‌شود. رادیشچف نخستین شهید روسی راه اصلاحات سیاسی و اجتماعی به شمار می‌آید. شکست ناپلئون در سال ۱۸۱۲ به بیداری آگاهی ملی و نیز توسعه اندیشه‌های آزادیخواهی کمک می‌کند. نارضایی از سیاستهای استبدادی چنان شدت می‌گیرد که در ماه دسامبر سال ۱۸۲۵ تعدادی از افسران ارتش به منظور برقراری حکومت قانون سر به شورش برمی‌دارند. این طغیان در فاصله جلوس نیکلای اول^{۱۳} به سلطنت و مرگ آلکساندر اول روی می‌دهد. انقلابیون که به دسامبرها^{۱۴} [= دسامبرها = دکابریستها] مشهور می‌شوند به سرعت سرکوب می‌شوند؛ نیکلای اول در همان روز شورش را فرو می‌نشاند و دوران حکومت ظالمانه اش (۱۸۲۵ تا ۱۸۵۵) را آغاز می‌نماید. جانشین او، آلکساندر دوم^{۱۵}، به یک رشته اصلاحات دست می‌زند، و در سال ۱۸۶۱ به سرفها آزادی می‌بخشد.

نظر اجمالی. تا پیش از سده نوزدهم آثاری همسنگ شاهکارهای جهانی و ادبیاتی که بتواند میراث فرهنگی جهانی را غنا بخشد در روسیه آفریده نشد. از این لحاظ، در این جا به بررسی اجمالی تمامی فعالیت‌های ادبی پیش از سال ۱۸۰۰ بسنده می‌شود.

نخستین کتابهای روسی عبارت بود از نسخه‌های خطی دربارهٔ مراسم و مناسک مذهبی، زندگانی قدیسن، سفرنامه‌های زائران، و گوشه‌هایی از کتاب مقدس. کهن‌ترین نسخه دستنوشته موجود به زبان روسی، ترجمه انجیلی (حدود ۱۰۵۶ تا ۱۰۵۷) است که کشیشی گرگوری^{۱۶} نام برای آسترومیر^{۱۷} نامی اهل نووگورود نوشته و به همین جهت به انجیل

(۱۱) Alexander Radischev (۱۷۲۹ تا ۱۸۰۲): شاعر و نویسنده انقلابی روسیه. — م.

12) *Journey from St. Petersburg to Moscow*

(۱۳) Nicholas I (۱۷۹۶ تا ۱۸۵۵): تزار روسیه (۱۸۲۵ تا ۱۸۵۵). — م.

14) *Decembrists*

(۱۵) Alexander II (۱۸۱۸ تا ۱۸۸۱): تزار روسیه (۱۸۵۵ تا ۱۸۸۱). — م.

16) *Gregory*

17) *Ostomir*

آسترومیر^{۱۸} معروف است. در هر حال، حدود پانصد نسخه خطی مربوط به سده یازدهم تا سیزدهم از گزند روزگار محفوظ مانده اند. بسیاری از سرودهای مذهبی و ترانه ها نیز سینه به سینه از نسلی به نسل دیگر انتقال می یافته است.

در همان دوره، و از قرار معلوم پیش از آن هم، ترانه ها و منظومه هایی غیرمذهبی در میان مردم رواج داشته و سینه به سینه نقل می شده اند. این آثار غیرمذهبی را می توان بر سه دسته بزرگ تقسیم کرد: (۱) فرهنگ قومی، مشتمل بر ترانه های خرمن برداری، ترانه های عاشقانه، سرودهای عزاداری، جادوگری، چستانها؛ (۲) روایات نیمه تاریخی، که در آنها حقیقت و افسانه به هم آمیخته اند (و مشهورترینشان وقایعنامه ای است منسوب به یکی از راهبان دیر کیف، به نام نستور^{۱۹} (حدود ۱۰۵۶ تا ۱۱۱۵). وقایعنامه نستور^{۲۰} تاریخ اسلاوها را از طوفان نوح تا سال ۱۱۱۰ حکایت می کند)؛ (۳) رمانسهای منشور آهنگین، که احتمالاً شاعران درباری یا آوازخوانان حرفه ای می خوانده اند (شبهه شانسون دوزست فرانسوی). بعضی از داستانها منشاء ملی دارند و برخی هم از افسانه های بیزانسی تقلید شده اند. تنها اثر باقی مانده از این داستانها، که نخستین شاهکار مکتوب ادبیات روسی به شمار می رود سرود سپاه ایگور^{۲۱} (نوشته حدود ۱۱۹۰ تا ۱۲۰۰) است که داستان هجوم ناکام سپاه شاهزاده نووگورود، ایگور سویاتاسلاویچ^{۲۲}، را بر پولووتسیهای^{۲۳} بیگانه در سال ۱۱۸۵ بازگویی کند. در این لشکرکشی سپاه شاهزاده سرکوب می شود، و او خود به اسارت درمی آید، اما از بند می گریزد و به کیف بازمی گردد.

از آغاز استیلای مغول (۱۲۴۰) تا شروع سلطنت پتر کبیر (۱۶۸۲)، آثار ادبی چندان برجسته ای به وجود نیامد. در این دوره تعدادی ادعیه مذهبی، کتابهای آموزنده اخلاقی، زندگانی قدیسین، وقایعنامه ها، و نامه هایی نگارش یافت. از مشهورترین این آثارند: (۱) شش نامه که بین ایوان چهارم (مخوف)^{۲۴} و شاهزاده کوربسکی^{۲۵} رد و بدل شده است

18) Ostromir Gospel

19) Nestor

20) Chronicle of Nestor

21) The Tale of the Band of Igor

22) Igor Svyatoslavich

23) Polovtsy

24) Ivan the Terrible (Ivan IV Vasilievich) (۱۵۳۰ تا ۱۵۸۲): مهین دوک مسکو و نخستین فرمانروای

روسیه که عنوان تزار یافت. -م.

25) Andrey Mikhailovich Kurhsky (۱۵۳۸ تا ۱۵۸۸): شاهزاده پاروسلاول، که کتابی مفصل هم در

تاریخ سلطنت ایوان مخوف نوشته است. -م.

[او که زمانی مورد توجه ایوان بود، بعدها به لهستانیها پیوست]؛ و (۲) خودزند گینامه (۱۶۷۲ تا ۱۶۷۳) کشیشی به نام آواکوم^{۲۶}، که در سال ۱۶۸۱ به جرم بدعت در آتش سوزانده شد [او در این کتاب مرارتها و دشواریهای عجیبی را که تحتل کرده و شکنجه‌هایی را که در سیبری دیده است شرح می‌دهد. زند گینامه آواکوم نخستین خودزند گینامه در زبان روسی است].

تا پیش از سال ۱۶۸۲ درام یا داستان منشور اصیل و بکری در روسیه آفریده نشد، اما ترجمه‌هایی از هر دو نوع به عمل آمد. در اوایل سده شانزدهم درامهایی بر پایه مناسک کلیسا به وجود آمد، اما این درامها تا حد نمایشنامه‌های کامل تکامل نیافت. درام بعدی روسی تقلیدی از درام لاتینی (که از طریق مدارس وارد شد) و درام غیرمذهبی آلمانی (که از طریق بازیگران دوره گرد به روسیه رسید) بود. در حدود سال ۱۶۷۷، یک دسته از رمانسهای شوالیه‌گری، که از لهستانی ترجمه شدند، فصلی برجسته در پیشرفت داستان منشور گشودند. اصلاحات پترکبیر بر رنسانس خود روسیه تأثیر نهاد. دانش کلاسیک یونان و روم و نوکلاسیکهای فرانسوی روسها را شیفته تقلید از آنها کرد؛ و ارتباط نزدیک با اروپا مبداء اعمال شیوه‌های غربی در ادب روسی گردید. کم کم نمایشنامه‌هایی به تقلید از آثار کورنی و راسین نگارش یافت، و حماسه‌ها و تراژدیها، مرثی و چکامه‌ها، حکایات و اشعار اجتماعی، و آثار طنزآمیز، با رعایت قواعد بوالو، به میزان زیادی منتشر شد. حتی آنچه در تجلیل از پترکبیر نوشته می‌شد، به تقلید از آثاری بود که در ستایش از لوئی چهاردهم تألیف یافته بود. در هر حال، هیچ‌یک از این آثار ارزش ادبی چندانی برخوردار نبود.

تاریخ ادبیات جدید روسی به آفرینش سنت پایای ادبیات تخیلی غیرمذهبی در نیمه اول سده هیجدهم می‌رسد. در طی بیشتر سالهای این قرن غالب آثار ادبی هنوز تقلیدی، متکلف، و نابهنجار بود. در هر حال، شماری از شاعران و نویسندگان سده هیجدهم شایسته آنند تا از خود و آثارشان ذکری به میان آید.

آنتیوخ دمتریویچ کانتیمیر^{۲۷} (۱۷۰۸ تا ۱۷۴۴). [این شاعر و نویسنده روسی در استانبول زاده شد و در پاریس درگذشت. او که از شاهزادگان مولداوی بود، در کودکی در دربار روسیه پرورش یافت.] کانتیمیر هجوناومهایی بر ضد تعصب کهن، سبکسریهای

جدید، و عصر روشنگری نوشت. [از مهمترین این آثار نه هجونامه است که در سال ۱۷۴۹ به زبان فرانسوی و در سال ۱۷۶۲ به روسی منتشر شد. کانتیمیر در این هجونامه ها زندگی روسیه، و نادانی و خرافات و نخوت اشراف زمانه را وصف کرده است. او بنیانگذار طنز روسی به شمار می رود.]

واسیلی کیریلوویچ تردیاکوفسکی^{۲۸} (۱۷۰۳ تا ۱۷۶۹). [پسر کشیشی از مردم حاج طرخان بود. در نوجوانی از مدرسه گریخت و به هلند رفت و از آن جا پیاده راهی پاریس شد. پس از بازگشت به روسیه در آکادمی علوم روسیه مشغول کار شد.] او اشعاری ضعیف سرود و ترجمه های زیادی از آثار فرانسوی کرد، اما شهرتش مرهون تدوین نظریات نوکلاسیکها درباره شعر به زبان روسی و نیز از بابت آثارش در زمینه عروض روسی است.

میخائیل واسیلیوویچ لامانوسوف^{۲۹} (حدود ۱۷۱۱ تا ۱۷۶۵). [دانشمند و شاعر بلندآوازه سده هیجدهم روسیه، در خانواده ماهیگیر تهیدستی به دنیا آمد. در سال ۱۷۴۱ به عضویت آکادمی علوم سن پترزبورگ درآمد. در رشته های علمی مانند فیزیک، شیمی، زمینشناسی، نجوم، و اقتصاد به تحقیق پرداخت.] لامانوسوف بنیادگذار واقعی ادبیات جدید روسی است. او قصاید باشکوهی در قالب نظمی نو، براساس هجاهای همصدا، سرود. زبان کهنه اسلاوونیک کلیسایی را برای سبک «عالی» در نظر گرفت و بیان محاوره ای را برای سبک «عادی» به کاربرد، و بدین ترتیب، زبان روسی را غنا بخشید. [لامانوسوف نویسنده نخستین کتاب دستور زبان روسی^{۳۰} (۱۷۷۵) نیز شناخته می شود.]

آلکساندر پتروویچ سوماروکوف^{۳۱} (۱۷۱۸ تا ۱۷۷۷). سوماروکوف نویسنده طنزنامه ها، حکایات، و نقدهای ادبی است. با وجود این، شهرت این نویسنده بر پایه نخستین درام کامل روسی، یعنی تراژدی خورف^{۳۲} (۱۷۴۷) استوار است. سوماروکوف مدتی مدیر نخستین تئاتر روسیه (۱۷۵۶)، در سن پترزبورگ (لنینگراد) بود [و نخستین مجله غیردولتی روسی را به نام زنبور عسل زحمتکش^{۳۳} (۱۷۵۹) انتشار داد.]

گاوریل رومانوویچ درزاوین^{۳۴} (۱۷۴۳ تا ۱۸۱۶). [درزاوین فرزند افسری تهیدست و

28) Vasili Kirillovich Trediakovsky

30) Russian Grammar

32) Khorev

34) Gavril Romanovich Derzhavin

29) Mikhail Vasilevich Lamonosov

31) Alexander Petrovich Sumarokov

33) Industrious Bee

اصل وی از تاتارها بود. اندک تحصیلی در غازان کرد، مدتها سرباز بود، بعد حکمران یکی از شهرها شد، و سپس به منشیگری کاترین دوم رسید. او در زمان آلکساندر اول به وزارت دادگستری منصوب شد (۱۸۰۲). [در ژاوین از پیروان «خداپرستی» (دنیسم)، اپیکوری مسلک، و بزرگترین شاعر روزگار خود بود. شهرت وی بر پایه غزلیات، سرودهای مذهبی، و چکامه‌های او استوار است. در ژاوین شیفته عظمت، شکوه، تعالی، و شادمانی بود. زبانش گیرا و پر قدرت است، گوا این که ناسخته و فاقد صحت صوری است.

دنيس ايوانوويچ فونويزين^{۳۵} (۱۷۴۵ تا ۱۷۹۲). شاعر و نمایشنامه‌نویس روسی. شهرتش مرهون دو کمدی منثور او، سرتیپ^{۳۶} (۱۷۶۶) و کهتر^{۳۷} (۱۷۸۲) است که در طنز اجتماعی و به سبک کلاسیک نوشته است. فونويزين در آفرینش گفتگوهای خنده‌دار، و در شخصیت‌پردازی، مخصوصاً اشخاص خشن، حیوان‌صفت، بیسواد یا کم‌سواد، و دورو چیره‌دست است.

در برابر این نویسندگان متمایل به نهضت نوکلاسیک، سه‌نویسنده شیفته سادگی و الهامات قلبی قرار می‌گیرند، که از پیشگامان رمانتیسم شناخته می‌شوند. این سه نویسنده عبارتند از: (۱) نیکلای میخائیلوویچ کارامزین^{۳۸} (۱۷۶۶ تا ۱۸۲۶)، نویسنده داستانهای منشور که داستان کوتاه را وارد ادبیات روسی کرد. مشهورترین اثر او تاریخ کشور روسیه^{۳۹} (۱۸۱۸ تا ۱۸۲۶)، در دوازده جلد است. (۲) واسیلی آندریوویچ ژوکوفسکی^{۴۰} (۱۷۸۳ تا ۱۸۵۲) [که اصلاحاتی در شعر روسی به عمل آورد، و روح رمانتیسم را در ادبیات روسی دمید]. او آثاری از اولانت، شیلر، درایدن، تامسن، گری، ساوئی، والتر اسکات، تامس مون کامپل، و بایرون را به روسی ترجمه کرد. و (۳) ایوان آندریوویچ کریلف^{۴۱} (۱۷۶۸ تا ۱۸۴۴)، مترجم فابل‌های لافونتن، که خود نیز در فابل‌نویسی مبتکر بود. [از او نمایشنامه‌هایی مثل کمدیهای طنزآمیز حقه‌بازها^{۴۲} (۱۷۸۸)، و درسی برای دختران^{۴۳} (۱۸۰۷) در دست است.]

35) Denis Ivanovich Fonvizin

37) *The Minor*

39) *History of the Russian State*

41) Ivan Andreyevich Krylov

43) *A Lesson For Daughters*

36) *The Brigadier-General*

38) Nikolay Mikhailovich Karamzin

40) Vasily Andreyevich Zhukovsky

42) *Rascals*

دوره‌ای که از سال ۱۸۲۰ (تاریخ انتشار نخستین اثر پوشکین) تا سال ۱۸۸۳ (تاریخ مرگ تورگینف) ادامه می‌یابد، عصر طلایی ادبیات روسی است. دودۀ نخستین این دوره را می‌توان دورهٔ رمانتیسیم خواند، زیرا در خلال آن پوشکین و لرمانتوف، دو شاعر برجستهٔ رمانتیک، اشعارشان را سرودند.

در حدود سال ۱۸۴۰ کم‌کم واقعگرایی جایگزین رمانتیسیم شد. ناگفته نماند که شماری از آخرین آثار پوشکین (مثل، منظومۀ یوگنی اونگین، ۱۸۳۳) بیانگر بعضی ویژگیهای واقعگرایی بود. ظهور گوگول، بویژه انتشار رمان نفوس مردهٔ او در سال ۱۸۴۲، سرآغاز عصر بزرگ داستان واقعگرایانهٔ روسی است. از این سال تا سال ۱۸۸۳، گوگول، تورگینف، داستایفسکی، و لئو تولستوی، با شاهکارهایشان آنچه را می‌توان «روح روسی» نامید، در ادبیات جهان دمیدند؛ و این روح در ادبیات «آمیزه‌ای بی‌همتا از واقعگرایی صریح و نیرومند همراه با حساسیت فوق‌العاده، آگاهی از دردهای جانکاه قلب انسانی، و اشتیاق بال‌گشودن به اوج والاترین آرمانهاست»^{۴۴}. این همدلی با رنجهای بشری، واقعگرایی و طبیعتگرایی روسی را از نوع فرانسوی آن، که برونگرتر بود، متمایز می‌سازد. تورگینف احتمالاً به‌عینیت‌گرایی فرانسوی بسیار نزدیک شده، اما حتی او نیز گاه در بند ملاحظات اخلاقی و تعلیم خواننده است.

بزرگترین آثار ادبی عصر طلایی روسی را رمانها و اشعار غنائی تشکیل می‌دهند، هر چند تعدادی داستانهای کوتاه، خاطرات، و نمایشنامه‌های ارزنده هم به یادگار مانده‌اند.

شعر

شعر سدهٔ نوزدهم روسیه، قطع نظر از سروده‌های پوشکین و لرمانتوف، شعری است میانمایه، شعری نه خوب و نه بد. آلکسی واسیلیویچ کالتسف^{۴۵} (۱۸۰۸ تا ۱۸۴۲)، اشعاری در رقابت با پوشکین سرود، اما شهرتش مرهون «ترانه‌های عامیانهٔ تصنعی» اوست.

44) Stith Thompson and John Gassner, *Our Heritage of World Literature* (New York: Dryden Press, 1942), p. 909.

45) Alexey Vasilyevich Kolstov

[از زیباترین منظومه های کالتسف ترانه شلم زن^{۴۶}، و مردی با داس^{۴۷}، را می توان ذکر کرد.] فیودور ایوانوویچ تیوچف^{۴۸} (۱۸۰۳ تا ۱۸۷۳)، شاعر غنائی دیگر این عصر، اشعاری با مضامین فلسفی و درباره طبیعت دارد. او در اشعارش عناصر کلاسیک و رمانتیک را به هم می آمیزد. [از منظومه های او پندار^{۴۹} (۱۸۲۹)، و شب مقدس^{۵۰} (۱۸۴۹) است.] آلکسی کنستانینوویچ تولستوی^{۵۱} (۱۸۱۷ تا ۱۸۷۵)، بزرگترین سراینده شعر طنزآلود و بذله آمیز روسیه است. افزون بر این، او اشعار غنائی لطیف، دو منظومه داستانی؛ قصه ای به نام خون آشام^{۵۲}؛ رمانی با عنوان شاهزاده سربرانی^{۵۳} (۱۸۶۳)؛ و نمایشنامه ای تاریخی در سه بخش نوشته است. تولستوی در این نمایشنامه مناظر سیاه دوران استبداد روسیه را با استادی کامل توصیف می کند. بخشهای سه گانه نمایشنامه مذکور مرگ ایوان مخوف^{۵۴} (۱۸۶۶)، تزار تئودور^{۵۵} (۱۸۶۸)، و تزار بوریس^{۵۶} (۱۸۷۰) نام دارند. آفاناسی آفاناسیوویچ فت^{۵۷} (۱۸۲۰ تا ۱۸۹۲)، مدافع سرسخت شعر ناب بود. اشعار نخستین او همانند شعر پارناسیان فرانسوی، و بیانگر اعتقاد هنر برای هنر بود. او اشعاری غنائی درباره طبیعت و قطعات اندیشه مندانه و فلسفی نیز از خود به یادگار گذاشته است. [نخستین مجموعه اشعارش پانتئون شعر^{۵۸} در سال ۱۸۴۰ انتشار یافت] نیکلای آلکسیوویچ نکراسوف^{۵۹} (۱۸۲۱ تا ۱۸۷۷)، شاعر روستاییان و ترانه های عامیانه بود. در اشعارش منتهای همدردی را به روستاییان ابراز می کرد و به شرح رنجهایشان می پرداخت. منتهی، از استادی و ذوق هنری بی بهره بود. [مهمترین اثرش منظومه ای است با عنوان چه کسی می تواند در روسیه خوشبخت بزید^{۶۰} (۱۸۶۴ تا ۱۸۷۶).]

46) *Song of the Plowman*48) *Feyodor Ivanovich Tyutchev*50) *Holy Night*52) *Vampire*54) *Death of Ivan the Terrible*56) *Czar Boris*58) *Livicheskly Panteon*60) *Who Can Live Happy in Russia*47) *Man With the Scythe*49) *A Vision*51) *Alexey Konstantinovich Tolstoy*53) *Prince Serebryany*55) *Czar Theodore*57) *Afanaasy Afanas'yevich Fet*59) *Nikolay Alekseyevich Nekrasov*

آلکساندر سرگیویچ پوشکین^{۶۱} (۱۷۹۹ تا ۱۸۳۷). مشهور به «بایرون روسیه»، در یک خاندان اشرافی کهن در مسکو دیده به جهان گشود. جد بزرگش هانیبال^{۶۲}، پسریکی از شاهزادگان حبشی و مورد التفات پترکبیر بود. پوشکین در کودکی تحت تعلیم مربیان فرانسوی پرورش یافت. از سال ۱۸۱۱ تا ۱۸۱۷ در دبیرستان تزارسکویه سلو^{۶۳} در چند میلی مسکو تحصیل کرد. پس از پایان دوره دبیرستان در سن پترزبورگ به خدمت وزارت امور خارجه درآمد و تا سال ۱۸۲۰ به کار ادامه داد. در این سال تزار او را به جهت اشعار تند و «انقلابی» به جنوب روسیه تبعید کرد. در همان سال منظومه عاشقانه رسلان و لیودمیل^{۶۴} را نوشت. «تبعید» پوشکین (که بیشتر در کریمه و قفقاز گذشت) چهار سال به درازا کشید. در سال ۱۸۲۴ او را به ملک مادرش در ایالت پسکوف^{۶۵} فرستادند. دو سال هم در آن ده در انزوا زندگی کرد، و افسانه‌های عامیانه بسیاری از دایه پیرش آرینا رادیونوونا^{۶۶} آموخت. پوشکین در خلال شش سال دوری از سن پترزبورگ درگیر چند ماجرای عاشقانه شد و بسیاری اشعار غنائی و داستانی و یک نمایشنامه نوشت. او در سال ۱۸۲۶ مورد عفونی‌کلای اول واقع شد و به پایتخت بازگشت؛ و در مسکو زندگی بی بندوباری را که پیش از تبعید داشت از سر گرفت. در سال ۱۸۳۱ با دختر هیجده ساله زیبا اما سبکسری به نام ناتالیا گونچارووا^{۶۷} ازدواج کرد، که عادت او به ولخرجی و خوشگذرانی (درست مثل خودش) باعث شد که پوشکین تا خرخره در قرض فرو برود. زندگی زناشویی هم خسته کننده از آب درآمد؛ از سویی شایعه رابطه نامشروع همسرش با شوهر خواهر خود بر سر زبانها افتاد. سرانجام، پوشکین ناگزیر از دوئل با آن مرد گردید و کشته شد.

61) Alexander Sergeyevich Pushkin

62) Abraham Hannibal

۶۳) Tsarskoye Selo: شهر جنوب لنینگراد. در زمان پترکبیر به نام تزارسکویه سلو بنا شد؛ بعد از انقلاب نامش به تسکویه سلو [شهر اطفال] و در ۱۹۲۷ به پوشکین تغییر یافت. -م.

64) *Ruslan and Lyudmila*

65) Pskov

66) Arina Rodyonovna

67) Natalie Goncharova

آثار.

منظومه های داستانی. پوشکین نخست در مقام سراینده منظومه های داستانی نسبتاً بلند مشهور شد. منظومه روسلان و لیودمیل (۱۸۲۰)، داستان افسانه ای خیال انگیزی است درباره نوعروسی که در طوفان گرفتار جادوگری می شود. شوهر بدبخت در پی ماجراهای بسیار او را نجات می دهد، و زندگی شادی را از سر می گیرند. گلینکا^{۶۸} اپرایی بر مبنای این منظومه ساخته است. نفوذ بایرون در منظومه های رومانتیک برادران راهزن^{۶۹} (۱۸۲۱)، زندانی قفقاز^{۷۰} (۱۸۲۲)، و فواره باغچه سرای^{۷۱} (۱۸۲۴) آشکار است. در دو منظومه آخر، که حال و هوای شرقی دارند، زنان داستان زیبا و افسرده، و مردان شهوانی و ناکام تصویر می شوند. این دو داستان از مشهورترین آثار پوشکین به شمار می روند. کولیا^{۷۲} (۱۸۲۷)، منظومه مصیبت انگیزی است درباره مردی که از نیرنگها و دروغهای معمول جامعه بشری می گریزد. پولتاوا^{۷۳} (۱۸۲۹)، منظومه حماسی رمانتیکی است که پیروزی مشهور پترکیبر بر شارل دوازدهم^{۷۴} پادشاه سوئد در سال ۱۷۰۹ را حکایت می کند.

مشهورترین اثر پوشکین «رمان منظوم» یوگنی اونگین^{۷۵} (۱۸۳۳)، سرگذشت مرد جوانی است که پس از مرگ پدرش از ابتذال شهر به گوشه دهی پناه می برد. یوگنی در روستا با شاعر جوان لنسکی^{۷۶} دوست می شود. لنسکی او را با تاتیانا^{۷۷}، خواهر نامزدش اولگا^{۷۸} آشنا می سازد. تاتیانا دل به یوگنی می بندد، اما اوژن مؤدبانه از وی روی می گرداند. یوگنی با اولگا پنهانی سروسری پیدا می کند. لنسکی که به ماجرا پی برده است، وی را به دوئل می خواند، لنسکی در این مبارزه کشته می شود. تاتیانا به شهر می رود و با شاهزاده ثروتمندی ازدواج

۶۸) Mikhail Ivanovich Glinka (۱۸۰۳ تا ۱۸۵۷): آهنگساز روسی. م.

69) *The Robber Brothers*

70) *The Captive of the Caucasus*

71) *The Fountain of Bakhchisaray*

72) *The Gipsies*

73) *Poltava*

۷۲) Charles XII (۱۶۸۲ تا ۱۷۱۸): پادشاه سوئد (۱۶۹۷ تا ۱۷۱۸). م.

75) *Eugene Onegin*

76) *Lenaky*

77) *Tatyana*

78) *Olga*

می‌کند. سالها بعد، یوگنی بار دیگر با او دیدار می‌کند و دل‌باختگی‌اش را بروز می‌دهد. تاتیانا هم از عشق خود به او سخن‌ها می‌گوید، اما در عین حال به شوهر خود نیز وفادار می‌ماند. به اعتقاد یکی از نقادان، یوگنی اونگین «اثری خالصاً روسی است، و شاید حاوی بهترین توصیف از زندگی روسها، چه در شهرهای بزرگ و چه در املاک اعیان در حومه شهرهاست، اثری که تاکنون هرگز در ادبیات روسی نوشته نشده بود»^{۷۹}، چایکوفسکی این منظومه را به صورت اپرا درآورده است.

اشعار غنائی. پوشکین اشعاری غنائی در هواخواهی از آزادی و لیبرالیسم سروده است. اما بهترین اشعارش درباره عشق و طبیعتند. نخستین سروده‌هایش (۱۸۱۶ تا ۱۸۱۹)، دل‌انگیز و شادند. اشعار سالهای ۱۸۲۰ تا ۱۸۲۳ او تا حدی شخصی‌تر، پرشورتر، و از لحاظ پرداخت تقریباً کامل‌ترند. اشعار آخرین دوره (۱۸۲۴ تا ۱۸۳۷) او به مراتب جدی‌ترند؛ «مجموعه این اشعار غنائی در ادبیات روسیه و در تاریخ شعر ملل دیگر بی نظیر است»^{۸۰}، و سروده‌های هیچ شاعری به زیبایی و جاذبه آنها نمی‌رسد. بسیاری از اشعار آخرین دوره حیات پوشکین از تجربیات شخصی او مایه می‌گیرند، اما لحنی کلی دارند. متانت و سادگی این اشعار و رعایت قیود شعری زیبایی کلاسیکی به آنها بخشیده است. برخی از زیباترین اشعار غنائی پوشکین عبارتند از: «طوفان»، «ناپلئون»، «صبح زمستان»، «غروب زمستان»، «پیامبر»، و «تصویر».

نمایشنامه‌ها. پوشکین چهار «درام کوچک» یا طرح نمایشی نوشت؛ که درام واقعی نیستند، بلکه کمابیش بررسی‌های کوتاهی از شخصیت و موقعیت دراماتیک شناخته می‌شوند. این درامها عبارتند از: موتسارت و سالیری^{۸۱} (۱۸۳۱)، ضیافت در وقت بلا^{۸۲} (۱۸۳۱)، دلاور آزمند^{۸۳} (۱۸۳۶)، و میهمان سنگی یا دون ژوان^{۸۴} (۱۸۴۰). مهمترین

79) Samuel and Thomas, p. 39.

80) D.S. Mirsky, *A History of Russian Literature*. Ed. and Abridged by Francis J. Whitfield (New York: A. A. Knopf, 1949), p. 91.

81) *Mozart and Salieri*

82) *Feast During the Plague*

83) *Covetous Knight*

84) *Stone Guest or Don Juan*

اثر نمایشی پوشکین *بوریس گودونوف*^{۸۵} (۱۸۳۱) نام دارد که یک تراژدی تاریخی در قالب شعر آزاد است. این اثر نخستین گامی است که در زمینه تراژدی رمانتیک روسی (در برابر تراژدی کلاسیک فرانسوی) برداشته شده است. در این تراژدی گرایش پوشکین بیشتر به نقل داستان است تا عمل دراماتیک، بیان او پرآب و تاب است، و شعر آزادش یکنواخت؛ اما اشخاص نمایش را با هنرمندی ستایش انگیزی تصویر کرده است. موضوع نمایش درباره گودونوف تزار روسیه (حدود ۱۵۵۱ تا ۱۶۰۵) است که دروغزنی او را متهم به کشتن وارث ذی حق تاج و تخت می‌کند. مردم به پشتیبانی از دروغزن برمی‌خیزند و تمام خانواده گودونوف را قتل عام می‌کنند. موسورگسکی^{۸۶} این درام را به اپرا درآورد.

ارزیابی. عظمت پوشکین نه مرهون عمق یا اصالت اندیشه‌های اوست و نه از جهت عظمت شخصیتی که شعر او آئینه تمام‌نمای آن است. لطف کار او در «زیبایی شکل، استفاده از شیوه‌های شیرین بیانی، و تسلط بی نظیرش بر نظم و قافیه است»^{۸۷}. منتقدی بزرگترین محاسن آثار پوشکین را این گونه برمی‌شمارد: «هماهنگی بی نظیر و کامل میان موضوع و شکل، تناسب معجزه‌آمیز کلام با مقتضای حال، جمع بین لطافت و صلابت در آن واحد و درک تقریباً خطاناپذیر از وزن»^{۸۸}. پوشکین به برکت چنین قوه بیانی زبان شعر جدید روسیه را آفرید. او این زبان را از مبالغات بی‌روح و متانت دروغین‌رهای بخشید؛ آن را به زبان زنده مردم نزدیکتر ساخت، و به آن صمیمیت، اعتبار، انعطاف و قوت بخشید. زبان او در منتهی^۱ درجه وسعت و نرمی، و خوش‌آهنگی است. پوشکین بواسطه میانه‌روی و خودداری از درازنفسی بر بسیاری از شاعران بزرگ برتری دارد. ایوار اسپکتر معتقد است که «زبان روسی به پوشکین به مراتب بیشتر مدیون است تا زبان انگلیسی به شکسپیر»^{۸۹}. پوشکین اصولاً بیشتر شاعری ملی است تا جهانی، و در روسیه نام پوشکین در صدر است.

85) *Boris Godunov*

۸۶) Modest Petrovich Moussorgsky (۱۸۳۵ تا ۱۸۸۱): آهنگاز روسی. -م.

87) P. Kropotkin, *Russian Literature* (New York: McClure 1905), p. 40.88) K. Waliszewski, *A History of Russian Literature* (New York: D. Appleton, 190), p. 177.89) Spector, Ivar, *The Golden Age of Russian Literature*, rev. ed. (Caldwell, Idaho: Caxton Printers, 1943),

میخائیل یوریویچ لرمانتوف^{۹۰} (۱۸۱۴ تا ۱۸۴۱). لرمانتوف از اعقاب یک ناخدای اسکاتلندی به نام جرج لرمونت^{۹۱} بود که نسب این شخص (بر طبق روایات) به تامس رایمر^{۹۲} می‌رسید. پدرش افسر ارتش بود. او که در مسکو زاده شد، در سه سالگی مادرش را از دست داد، و در خانوادهٔ مادر بزرگ ثروتمندش پرورش یافت. لرمانتوف مدتی از ایام جوانیش را در قفقاز گذراند، و در سال ۱۸۳۰ وارد دانشگاه مسکو شد. دو سال بعد به علت خطایی کوچک از دانشگاه اخراج شد، و وارد مدرسهٔ نظام سن پترزبورگ گردید، و در سال ۱۸۳۴ با درجهٔ افسری در یکی از هنگهای گارد به خدمت پرداخت. در سال ۱۸۳۷ با منظومهٔ تند و آتشین مرگ یک شاعر^{۹۳}، که در مرگ پوشکین سرود، محافل درباری را از بابت روادانستن و ندید گرفتن قتل او سخت مورد حمله قرار داد. در نتیجه به هنگی در قفقاز تبعید گردید. یک سال بعد به سن پترزبورگ بازگشت، و بار دیگر به سبب دوئل کردن با پسر سفیر فرانسه به همان ناحیه تبعید شد (۱۸۴۰). سال بعد خود او در دوئلی که به علت توهین به یکی از همقطارانش با وی کرد، از پای درآمد.

لرمانتوف که تحت تأثیر شیلر، بایرون، و شلی قرار دارد، شاعری است دارای روح همیان و طغیان بر ضد استبداد، بر ضد هرگونه محدودیت آزادی فرد، بر ضد زشتی و بیماری و بیهودگی زندگی. در شعر لرمانتوف شاهد حال و هوای جدیدی هستیم — حال و هوای نفرت و بیزاری از هر چیزی آنچنان که هست.

ابلیس^{۹۴} (اتمام حدود ۱۸۴۰) منظومه‌ای خیال‌انگیز و احتمالاً ملهم از بهشت زمین بایرون است، و ماجرای عشق ابلیسی تنها و دل‌تنگ را، به دختری راهبه حکایت می‌کند. دختر در این عشق جان می‌سپارد. **متسیری**^{۹۵} (۱۸۴۰)، دومین منظومه بلند و رمانتیک

90) Mikhail Yorievich Lermontov

91) George Learmont

۹۲) تامس رایمر (Thomas the Rhymer): که نام دیگر او تامس آو ارسلدون (Thomas of Erceldoun) است (حیات در حدود ۱۲۲۰ تا ۱۲۹۷). شاعر و پیشگوی اسکاتلندی که شهرتش در زمینهٔ شاعری از بابت تصنیف رمانسی منظوم دربارهٔ داستان معروف تریسترام و ایسولد، احتمالاً از روی منابع فرانسوی است (در جلد اول از کتاب حاضر دربارهٔ داستان مذکور سخن رفته است). و معروفیتش در عرصهٔ پیشگویی از جهت پیش‌بینی مرگ آلکساندر سوم و همچنین نبرد بانو کبورن (Bannockburn) است. (با تامس رایمر، ۱۶۴۱ تا ۱۷۱۳، وقایع‌نگار و منتقد انگلیسی اشتباه نشود). — م.

93) Death of a Poet

94) The Demon

95) Mitya

لرمانتوف، شرح دردها و رنجهای شاهزاده‌ای قفقازی است که اسیر روسها می‌شود و در صومعه‌ای پرورش می‌یابد. او که از عشق به آزادی می‌سوزد، سرانجام از آن‌جا می‌گریزد، اما در کوهستان راهش را گم می‌کند. پلنگی مجروحش می‌سازد، و در حال مرگ به صومعه باز می‌گردد، لکن باز آزادی را فریاد می‌کشد.

اشعار غنائی لرمانتوف بیانگر رسالت شاعر، یعنی دفاع از حقیقت، آزادی، و منزلت انسانی است؛ بسیاری از این اشعار عشق به زیبایی طبیعت — بویژه زیبایی خاموش و شاهوار مناظر قفقاز — را جلوه‌گر می‌سازد. شماری از بهترین غزلیات او عبارت است از: «فرشته»^{۹۶} که از شگفت‌انگیزترین غزلیات رمانتیک در زبان روسی به شمار می‌رود، «نمازگزار»^{۹۷}، «میثاق»^{۹۸}، «حلزون»^{۹۹} و «بادبان»^{۱۰۰}.

لرمانتوف رمانی منشور هم نگاشت [که نخستین رمان واقع‌گرایی مبتنی بر روانشناسی در زبان روسی است]. این رمان که تا حدودی زندگینامه خود اوست قهرمان دوران^{۱۰۱} (۱۸۳۹ تا ۱۸۴۰) نام دارد. [قهرمان اصلی این رمان، پچورین^{۱۰۲}، نمونه‌نوعی یک فرد روسی دستخوش مفاسد عصر خویش و نماینده روح مردم آن روزگار است. او که از رسیدن به افتخار و کامیابی در عشق محروم مانده، خودخواه و مستبد شده و مستعد آن است که تسلیم شرارت شود. قفقاز صحنه این رمان مشهور است] پچورین بدبین و سرخورده اما زیرک، دخترکی قفقازی را می‌رباید. از او خسته و بیزار می‌شود، و چون رقیب او دخترک را به هلاکت می‌رساند، ظاهراً پچورین آرامش می‌یابد، و آنگاه به سوی ماجراهای دیگر، از جمله دوئل، می‌شتابد. لرمانتوف خود این رمان را تصویر مفاسد نسل خویش خوانده است. در این اثر سیر کلی کار لرمانتوف، یعنی گرایش از فوق رمانتیسیم اولیه او به سوی واقع‌گرایی طنزآمیز، آشکار می‌شود.

لرمانتوف به مراتب ژرف‌تر، بدبین‌تر، و خودمحورتر از پوشکین است. و اگر پوشکین اصولاً شاعری ملی است که از طریق پیوندش با سرزمین بومی خود اهمیت جهانی پیدا می‌کند، لرمانتوف در مقام بیان‌کننده آن تردیدها و حالات و کورمال‌کردنهایی که برای انسان با فرهنگ عادی است، درخور ارزش جهانی است.

96) The Angel

97) The Prayer

98) Testament

99) The Snail

100) A Sail

101) Hero of our Times

102) Pechorin

نمایشنامه

گذشته از پوشکین و رمان نویسان بزرگ مثل گوگول، تورگینف، و لثوتولستوی [و داستایفسکی] (بنگرید به سطور آتی) آلكساندر سرگی یویچ گریبایدوف^{۱۰۳} چند نمایشنامه مشهور نگاشت. بهترین اثرش، داد از شوخی^{۱۰۴} (۱۸۲۵)، مشهورترین اثر او، از کمدیهای است که به سبک آثار مولیر نگارش یافته و سرشار از بذله گویی و شخصیت پردازی جالب توجه است. آلكساندر نیکولایویچ آستروففسکی^{۱۰۵} (۱۸۲۳ تا ۱۸۸۶)، در بیشتر نمایشنامه هایش، که به چهل و هشت تا می رسد، شیوه «برشی از زندگی»^{۱۰۶} را به کار می گیرد. مشهورترین درامهای او عبارتند از: ورشکسته^{۱۰۷} (۱۸۵۰) [که خدعه و نیرنگ سوداگران زمانه را تصویر می کند]؛ عروس ینوا^{۱۰۸} (۱۸۵۲)؛ نداری عیب نیست^{۱۰۹} (۱۸۵۴)؛ کارپردخل^{۱۱۰} (۱۸۵۷) [که در آن رشوه خواران و کارگزاران نادرست و فاسد دولت را افشا می کند]؛ رعد و برق^{۱۱۱} (۱۸۶۰) [که در آن هم ابلهی و خودرایی سوداگران زمانه را تصویر می کند]؛ و جنگل^{۱۱۲} (۱۸۷۱) [که تصویری از دهقانان زرخیزد ارائه می دهد].

۱۰۳) Alexander Sergcievich Griboedov (۱۷۹۵ تا ۱۸۲۹): این شاعر و نمایشنامه نویس روسی وزیر مختار تزار در دربار ایران بود که در تهران عهد فتحعلشاه در یک بلوای عام کشته شد. -م.

104) *Woe From Wit*

106) *Slice - of - life*

108) *The Poor Bride*

110) *The Profitable Post*

112) *The Forest*

105) Alexander Nikolayevich Ostrovsky

107) *The Bankrupt*

109) *Poverty Is No Crime*

111) *The Thunderstorm*

رمان

گوگول، تورگینف، داستایفسکی، و لئو تولستوی، بزرگترین رمان‌نویسان عصر طلایی روسیه شناخته می‌شوند. لکن، رمان‌نویسان دیگری هم در ادبیات روسی اعتبار و عظمت یافته‌اند: سرگئی تیمافیویچ آکساکوف^{۱۱۳} (۱۷۹۱ تا ۱۸۵۹)، رمانهایی نسبتاً آرام و عینی آفرید [او در این رمانها، که در واقع رمان و خاطرات شخصی هستند، گزارشی از زندگی آرام خانوادگی در روسیهٔ اوایل سدهٔ نوزدهم را بازگویی کند]. مشهورترین رمان وی، *وقایعنامهٔ خانوادگی*^{۱۱۴} (۱۸۵۶)، تصویر درخشانی از زندگی ملاکان روسیهٔ روزگار اوست. اثر دیگرش، *سالهای کودکی نوه باگروف*^{۱۱۵} (۱۸۵۸) نام دارد.

ایوان آلکساندرویچ گونچاروف^{۱۱۶} (۱۸۱۲ تا ۱۸۹۱) شهرتش برپایهٔ رمان *ابلوموف*^{۱۱۷} (۱۸۵۸) استوار است. در این رمان کاهلی و آسایش طلبی و بی‌کارگی و بیهودگی طبقهٔ اشراف روسیه با استادی مورد مطالعه قرار می‌گیرد. [گونچاروف در این جا، مشکل دیرین روسیه یعنی آدمهای زیادی را با برجستگی ویژه‌ای تصویر می‌کند. این آدمهای زیادی که با حرف و خواب و خیال روزگار می‌گذرانند، در بیشتر آثار داستانی این عصر فراوان دیده می‌شوند. از رمانهای دیگر این نویسنده، یکی *سرگذشت ساده*^{۱۱۸} (۱۸۴۷) است در وصف جوانی بلندپرواز؛ و دیگر *پرنگاه*^{۱۱۹} (۱۸۶۹).]

آلکسی فیوفیلاکتویچ پیسمسکی^{۱۲۰} (۱۸۲۰ تا ۱۸۸۱)، رمانهایی سرشار از بدبینی و شک فلسفی نوشت که مشهورترین آنها *هزار روح*^{۱۲۱} (۱۸۵۸) نام دارد. [هزار روح که اشاره‌ای به هزار زرخرید دارد جنبه‌های زشت زندگی روسیه را پیش از آزادی سرفها به گونه‌ای واقع‌گرایانه و با لحنی عریان تصویر می‌کند. پیسمسکی افزون بر رمانهایش،

113) *Sergéy Timoféyevich Aksakov*114) *A Family Chronicle*115) *Years of Childhood of Bagrov Grandson*116) *Ivan Alexandrovich Goncharov*117) *Oblomov*118) *A Common Story*119) *Precipice*120) *Alcsey Feofilaktovich Pisemsky*121) *A Thousand Souls*

درامه‌هایی هم نگاشته، که نخستین آنها سرنوشت تلخ^{۱۲۲} (۱۸۶۳)، درامی است درباره زرخیزی که به پترزبورگ رفته و کمی متجدد و متمدن شده است. [میخائیل یوگرافوویچ سالتیکوف^{۱۲۳} (نام مستعار: شچدرین؛ مشهور به سالتیکوف شچدرین^{۱۲۴}) (۱۸۲۶ تا ۱۸۸۹)، مثل گونچاروف و چخوف، آثاری درباره انحطاط اشرافیت روسی نگاشت. رمان طنزآمیز مشهورش، خاندان گالاولیف^{۱۲۵} (۱۸۷۲ تا ۱۸۷۶)، [نفرت و بیزاری او را نسبت به جامعه و روزگار خود آشکار می‌سازد. سالتیکوف در سراسر آثار خویش همه طبقات مختلف جامعه عصر را به باد هجو می‌گیرد و می‌کوشد فسادها و زشتیها، سستی و زبونی، تباهکاری، و دروغ و زورگویی آنها را برملا سازد. از دیگر آثار او مجموعه‌ای از حکایتها^{۱۲۶} (۱۸۸۴)، و تاریخ یک شهر^{۱۲۷} (۱۸۶۹ تا ۱۸۷۰) است. [و سرانجام، باید به نیکلای سیمنویچ لسکوف^{۱۲۸} (۱۸۳۱ تا ۱۸۹۵) اشاره کرد که رمانهای ارتجاعی می‌نوشت، مثل بن‌بست^{۱۲۹} (۱۸۶۴)، و تاپای کارد^{۱۳۰} (۱۸۷۰ تا ۱۸۷۱) که در آنها اصول سوسیالیسم را سخت مورد حمله قرار داد، و خشم جوانان انقلابی را برانگیخت. شاهکار لسکوف به نام کشیشان^{۱۳۱} (۱۸۷۲)، در ادبیات روسی نخستین وصف دقیق از زندگی آلوده کشیشان را ترسیم کرده است. [قهرمان داستان مرد دینداری است که همواره با خشم و شنفکران و کوتاه‌نظری رؤسای خود در ستیز است و عاقبت هم از پای درمی‌آید.]

نیکلای واسیلیویچ گوگول^{۱۳۲} (۱۸۰۹ تا ۱۸۵۲). گوگول در سوروچینتسی^{۱۳۳}، در خانواده‌ای از خرده‌مالکان اوکراین زاده شد. دوره دبستان را، مطابق معمول آن زمان، در خانه فراگرفت، و دوره متوسطه (۱۸۲۱ تا ۱۸۲۸) را در شهر نژین^{۱۳۴} به پایان رسانید. آنگاه

122) *A Bitter Fate*

124) Saltykov - Shchedrin

126) *Fables*

128) Nikolai Semenovitch Leskov

130) *At Knives Points*

132) Nikolai Vasilievich Gogol

134) *Nexhin*

123) Mikhail Yevgrafovich Saltykov

125) *The Golovlev Family*127) *A History of a City*129) *Nowhere (No Way Out)*131) *The Churchmen*133) *Sorochintsey*

با یک دنیا آرزو به سن پترزبورگ رفت. در این شهر منظومهٔ داستانی بلندی را که همراه برده بود انتشار داد که با شکست کامل روبرو شد. او برخلاف میل باطنی، مدتی کارمند دولت شد، بعد در یکی از مدارس مخصوص اشراف به تدریس پرداخت. مجموعهٔ دو جلدی داستانهای کوتاه او (۱۸۳۱ تا ۱۸۳۲) که به زندگی مردم اوکراین می پرداخت با شور و شوق مورد استقبال قرار گرفت. بعد از یک سال تدریس به عنوان استاد تاریخ، که ناموفق بود، در صدد برآمد تا ادبیات را پیشه کند. در سال ۱۸۳۵ چند داستان و مقاله منتشر کرد. سال بعد، انتشار نمایشنامهٔ بازرس^{۱۳۵} او تحسین مردم را برانگیخت، مردمی که هدف این کمندی را حمله‌ای بر نظام حکومتی خودمختار و بی کفایت می دانستند — هدفی که گوگول به آن نیندیشیده بود. همین هدف و نیز محکوم سازی سرفداری، در جلد اول نفوس مرده^{۱۳۶}، که در سال ۱۸۴۲ منتشر شد، آشکار است. گوگول از سال ۱۸۳۶ به بعد بیشتر وقت خود را در رم سپری کرد. در سال ۱۸۴۷ منتخبانی از مکاتبات با دوستان^{۱۳۷} را منتشر کرد. این کتاب مشتمل بر رسالاتی صرفاً تخیلی بود [که خشم و نفرت روشنفکران را برانگیخت؛ چه در آن گوگول از ارتجاع و سیاست نیکلای اول به دفاع پرداخته بود]. گوگول، در نهایت نومیادی به مذهب گروید، و در حالتی ماخلوبایی تمام نسخهٔ دستنویس نفوس مرده را بجز قسمتهایی چند از دومین تحریر جلد دوم آن سوزانید. دوباره آن را از نو نوشت و بغیر از چند قسمت باز آن را آتش زد. کم کم بیماریش وخیمتر شد، و عاقبت در اثر ریاضتگری در فوریهٔ سال ۱۸۵۲ از پای درآمد.

سبک و شیوهٔ پرداخت. بهترین آثار گوگول آمیزه‌ای عجیب و شگفتی آور از ژرفترین احساسات همدردی، واقعگرایی زنده، و بذله پردازی نشاط آور است. طنز او تقریباً همیشه ذهنی است؛ به عبارت دیگر، آماجهای حملات او چیزهایی است که ذهن خود او آنها را بزرگ [و به اصطلاح «آگران دیسمان»] کرده است. و این، شاید توجیه کنندهٔ توانایی خارق العادهٔ اوست در این که از یک سو با اشخاص داستانهایش همدردی می کند، و از سوی

135) *The Inspector-General (or The Revizor)*

136) *Dead Souls*

137) *Selected Passages from a Correspondence with Friends*

دیگر به آنها می‌خندد. [نبوغ او در محسوس ساختن ابتذال زندگی، و بیمایگی انسان عادی است.]

پایاترین ویژگیهای سبک گوگول، به نظر میرسکی، «شکوه و متانت، فصاحت شاعرانه، ... بذله پردازیهای غریب و وهم انگیز، ... و روشنی و قدرت بینش خارق العاده اوست»^{۱۳۸}. او همه چیز را با دیدی رمانتیک، هیولواریا مسخ شده می‌بیند، و اشخاص رمانهایش، علی‌رغم واقعی و موجه بودن، چون آدمکها تصویر شده‌اند. گوگول نخستین رمان‌نویس واقعگرا در ادبیات روسی شناخته می‌شود؛ با وجود این، همواره از مرزهای واقعگرایی درمی‌گذرد. او ظاهراً روسیه را همان گونه که هست تصویر می‌کند؛ با این همه، در ترسیم آنچه عجیب و غریب، یا رمانتیک، یا نمادگرایانه است، راه مبالغه در پیش می‌گیرد. تخیل خلاق گوگول معجزه‌آسا است. «اگر نیروی آفرینشگری صرف معیار ارزشیابی باشد، گوگول بزرگترین نویسنده روسیه است»^{۱۳۹}.

گوگول نویسنده‌ای اصلاح طلب است اما نه انقلابی. او در پی واژگون‌سازی نظام کهن نبود، بلکه تهذیب نفس فردی را پیشنهاد می‌کرد. آثارش (بویژه بازرس و نفوس مرده) را هم معاصران او و هم نسلهای بعد از وی به عنوان ادعانامه‌ای بر ضد نظام استبدادی و بوروکراتیک مورد استقبال قرار داده‌اند.

آثار. آثار عمده گوگول عبارت است از: شامگاهان، در کنار دهکده دیکانکا^{۱۴۰} (۲ جلد، ۱۸۳۱ و ۱۸۳۲)، مشتمل بر هشت داستان کوتاه درباره طبیعت و مردم اوکراین؛ میرگورود^{۱۴۱} (۱۸۳۵)، مجموعه دیگری است شامل چهار داستان [از جمله داستان تاراس بولبا^{۱۴۲}، که از بهترین آثار گوگول است]؛ آرابسک^{۱۴۳} (۱۸۳۵)، مجموعه مقالات گوناگون و داستان [که از آن جمله است: یادداشتهای یک دیوانه^{۱۴۴}]؛ بازرس (۱۸۳۶)، که نمایشنامه‌ای کمدی است؛ رمان ناتمام نفوس مرده (۱۸۴۲)؛ رمان کوتاه شئل^{۱۴۵} (۱۸۴۲)؛ و مجموعه مکاتیبی تحت عنوان منتخباتی از مکاتبات با دوستان (۱۸۴۷).

138) Mirsky, p. 149.

140) *Evenings Near the Village of Dikanka*142) *Taras Bulba*144) *Notes of a Madman*

139) Mirsky, p. 148.

141) *Mirgorod*143) *Arabesques*145) *The Cloak*

«بازرس». این نمایشنامه کمدی را عموماً بزرگترین اثر نمایشی در زبان روسی می‌دانند. این نمایشنامه چنان خنده‌آور و سرگرم‌کننده است که چون نخستین بار به چاپخانه رسید، حروف چینها به هنگام حروفچینی کتاب از فرط خنده قادر به ادامه کار نبودند. [اشخاص نمایش بیانگر روح چاپلوسی و تزویر عصر خود و نماینده و تمثیل کامل مأموران رشوه‌خوار دولت در آن روزگارند.] شهردار فاسد و رؤسای ادارات شهرستانی خبر شده‌اند که بازرسی از سن پترزبورگ برای سرکشی غیرمترقبه به ادارات حرکت کرده است! و منتظرند که هر لحظه سر برسد. بازرس ناشناس به شهر می‌رسد! رؤسای ادارات که دست و پایشان را گم کرده‌اند، جوان قمار باز تهیدستی را به جای بازرس می‌گیرند. اینان برای خوشایند او آنقدر رشوه و هدیه به وی می‌دهند که کمرش زیر بار آن خم می‌شود، و حتی شهردار حاضر می‌شود دختر خویش را هم به او عرضه دارد. اینها درست در لحظه‌ای که ورود بازرس واقعی اعلام می‌شود پی به خطایشان می‌برند.

«نفوس مرده». این رمان شاهکار ادبی گوگول به شمار می‌رود. نویسنده، ظاهراً در نظر داشته است رمان خود را در برابر کمدی الهی دانسته در سه بخش بنویسد. بخش اول نمایاننده لعنت، بخش دوم تطهیر، و بخش سوم رستگاری. اما تنها بخش اول و قطعاتی از بخش دوم انتشار یافت. قهرمان داستان، چیچیکوف^{۱۴۶}، نمونه مجسم آدمهای دغل و از خود راضی است که راه یکشبه ثروتمند شدن را پیدا می‌کنند. او «ارواح مردگان» (یعنی، سرفهایی که از آخرین سرشماری به بعد مرده‌اند، اما هنوز نامشان در دفاتر دیوانی هست، و مالکان آنها ناگزیر باید مالیات هریک را بپردازند) خریداری می‌کند، و آنها را در بانکی به گرو می‌گذارد؛ سپس با پولی که از این راه به دست می‌آورد، سرفهایی زنده و ملکی تهیه می‌کند. چیچیکوف نقشه‌اش را با موفقیت از پیش می‌برد، تا این که برخی از فروشندگان «روانهای مردگان» پته‌اش را روی آب می‌اندازند. [او دستگیری می‌شود و به زندان می‌افتد، اما فرار می‌کند و زندگی را از سر می‌گیرد. گوگول در این رمان مضحک‌ترین و طنزآمیزترین تصاویر را از زندگی روسیه دوره تزارها ترسیم می‌کند.] لطف این رمان در ترسیم شرایط اجتماعی و اقتصادی مملکت و همچنین شخصیت‌سازی از تیپهای روسی: قدرتمندان، کاسبان، بیوه‌زنان، گردن کلفتها، خسیسان، و نظایر آنهاست.

«شنل»». قهرمان این رمان کوتاه، آکاکی آکاکویچ^{۱۴۷}، کارمند محبوب و قانع دولت است که زندگیش سراسر به استنساخ کلمه به کلمه نسخ خطی می‌گذرد، و سالانه برابر دویست دلار درآمد دارد. آکاکویچ لازم می‌بیند که یک شنل نو، که مدتها برایش صرفه جویی کرده است، بخرد. هنگامی که دزدان جلوییش را می‌گیرند و شنل نازنین را به سرقت می‌برند، آکاکویچ از پلیس کمک می‌طلبد، اما مقامات متکبر «دست به سرش» می‌کنند. او در راه بازگشت به خانه، در اثر شدت سرما بیمار می‌شود و می‌میرد. روحش در منطقه ای از شهر ماندگار می‌شود تا سرانجام گریبان «مقامات متکبر» را بگیرد و شنل را بازستاند. [در این نمایشنامه واقعیت و خیال، هزل و جد، و خنده و گریه استادانه درهم آمیخته است.]

ایوان سرگیویچ تورگنیف^{۱۴۸} (۱۸۱۸ تا ۱۸۸۳). تورگنیف در اوایل^{۱۴۹} زاده شد. مادرش یک وارثه، و پدرش سرهنگی بازنشسته بود. خانواده اش در سال ۱۸۲۷ به مسکو مهاجرت کرد. ایوان در دانشگاههای مسکو، سن پترزبورگ، و برلن تحصیل کرد؛ و در پایتخت به خدمت دولت درآمد (۱۸۴۳)؛ اما دو سال بعد از دستگاه دولتی کناره گرفت تا تمام وقت خود را صرف ادبیات کند. در این حال با مادام ویاردو (پولین گارسیا)^{۱۵۰}، آوازه خوان فرانسوی دوستی صمیمانه ای پیدا کرد، و در سال ۱۸۴۷ در پی او به خارج شتافت. ایوان در سال ۱۸۵۰ که مادرش درگذشت به روسیه بازگشت. در فاصله سالهای ۱۸۴۷ تا ۱۸۵۱، یادداشت‌های یک شکارچی او در نشریه معاصر^{۱۵۱} انتشار یافت، و شهرتش در مقام نویسنده تثبیت شد. در سالهای ۱۸۵۲ تا ۱۸۵۳، به سبب نوشتن مقاله بسیار ستایش انگیزی در مرگ گوگول، به مدت هجده ماه از سن پترزبورگ تبعید شد. تورگنیف از سال ۱۸۵۳ تا ۱۸۶۱ قلمرو ادبیات روسی را تحت نفوذ و سیطره خود داشت. او در سال ۱۸۶۲ شاهکارش، رمان پرسروصدای پدران و پسران را انتشار داد، که مناقشات تندی در جراید روسیه برانگیخت. برخورد خصومت آمیز آزادیخواهان با این کتاب، تورگنیف را برای بیست سال آخر عمرش از روسیه دور کرد. او نخست در شهر بادن بادن^{۱۵۲} آلمان، در

147) Akaky Akakievich

148) Ivan Sergeevich Turgenev

149) Orel

150) Madame Viardot (Pauline Garcia)

151) The Contemporary

152) Baden - Baden

همسایگی مادام ویاردو سکونت گزید، و سپس (۱۸۷۱) به پاریس رفت، که در همان جا درگذشت.

سبک و شیوه پرداخت. تورگینف در داستانها و رمانهایش اغلب شرح واقعه‌گرایانه (به مفهوم روسی) زندگی مردم را با وصف غنائی طبیعت درهم می آمیزد. شیوه برخورد او نسبت به اشخاص داستانهایش تقریباً عینی است؛ و بندرت پرده از روح آنها کنار می زند. اما با نقل کردار اشخاص داستانهایش و از طریق بیان تأثیر آنها بر مردم دیگر، با ظرافت و استادی ماهیت آنها را آشکار می سازد. او بهتر می تواند قهرمانان زن بیافریند تا مرد، و بیشتر مردانی که تصویر می کند یا فروتر از زنانند یا وابسته به آنها. او در نخستین داستانهایش سرفها را مردمی راسخ و آگاه با عظمتی خاص خود معرفی می کند؛ و این سرفها همواره در مقابله با مالکان ابله یا ستمگرا یا سبکسر خود تصویر می شوند. تورگینف در بعضی از آخرین آثارش به طبقه متوسط به عنوان نیروی رهایی بخش بالقوه کشور امید می بندد. در داستانهای کوتاه‌تر او پیام اجتماعی معمولاً مضمّر در خود داستان است، و به عبارت در نمی آید؛ در رمانها این پیام از طریق گفتگوهای دورودراز درباره مسائل جاری مورد تأکید قرار می گیرد؛ اغلب این مکالمات ناشیانه، و نه به گونه هنرمندانه و طبیعی، در بافت داستان گنجانیده می شود. تورگینف از لحاظ رهیافتهایش به مراتب غربگراتر است، تا داستایفسکی.^{۱۵۳}

آثار. تورگینف اشعار، نمایشنامه‌ها، داستانهای کوتاه (یا رمانچه‌ها^{۱۵۴})، و رمانهایی از خود به یادگار گذاشته است. تقریباً همه اشعارش در فاصله سالهای ۱۸۴۳ تا ۱۸۴۷ سروده شدند، و از اهمیت چندانی برخوردار نیستند. از درامهایش، یک ماه در روستا^{۱۵۵} (۱۸۵۰)، نمایشنامه‌ای مبتنی بر روانشناسی است که ماجرای عشق زنی جوان و زنی مسن تر را به یک مرد تصویر می کند؛ و بانوی ولایتی^{۱۵۶} (۱۸۵۱)، که یک کمدی سبک است، در هر حال، شهرت تورگینف بر پایه داستانهای کوتاه و رمانهای او استوار است.

۱۵۲) گفتنی است که تورگینف به عنوان نماینده غربگرایان (Westernists) در برابر داستایفسکی، که مظهر اسلاودوستان (Slavophiles) بود قرار داشت. -م.

154) Novolietes

155) A Month in the Country

156) The Provincial Lady

«یادداشت‌های یک شکارچی»^{۱۵۷} (۱۸۴۷ تا ۱۸۵۱). مجموعه‌ای از داستانها و طرحهایی است از زندگی روستایی برپس‌زمینه‌ای از طبیعت. هر داستان و طرح این کتاب عملاً کوششی است در جهت الغای سرفداری — و جذاب‌تر و موثرتر از تبلیغ صریح است. زیرا در نگاه نخست به نظر نمی‌آید که اساساً با مسائل اجتماعی و سیاسی ارتباط داشته باشند. دو داستان مشهور این مجموعه «آوازخوان»^{۱۵۸} و «چمنزار بژین»^{۱۵۹} نام دارد. «پدران و پسران»^{۱۶۰} (۱۸۶۲). [در این رمان کشمکش پایان‌ناپذیر پیران و جوانان، و نقطه‌نظرهای هر نسل تشریح شده است]. قهرمان رمان، بازاروف^{۱۶۱}، جوان طبیعت‌گرا و نیست‌انگار^{۱۶۲}، نقطه‌مقابل پدر و مادر و دوستان آرام و محافظه‌کار خویش است. او به علوم طبیعی به عنوان راه حل همه مسائل اعتقاد راسخ دارد. بازاروف رقیب عشقی دوستش آرکادی^{۱۶۳} می‌شود، و دل به عشق بیوه جوان، مادام اودینتسوف^{۱۶۴}، می‌بندد. آرکادی هم به جای اودینتسوف، به خواهر وی دل می‌بندد، اما مادام اودینتسوف هیچگاه به دل‌باختگی بازاروف تمایلی نشان نمی‌دهد. در این احوال، بازاروف که سرگرم تشریح بدن مردی است که از تیفوس جان سپرده است، خود مبتلا به بیماری می‌شود و از پای درمی‌آید — قربانی علمی می‌شود، که آن را مایه نجات نوع بشر می‌پنداشت. این رمان نخستین بیان هنری از مسأله نیهیلیسم (نیست‌انگاری) است.

«دود»^{۱۶۵} (۱۸۶۷). تورگنیف در این رمان داستان مردی جوان به نام لیتوینوف^{۱۶۶} را حکایت می‌کند که در کشاکش عشق به ایرینا^{۱۶۷}، زن خودخواه اما ترسو و خوشگذران، و تاتیانا^{۱۶۸}، موجودی با ملاحظت کمتر اما به مراتب نجیب‌تر، درگیر مانده است. هنگامی که ایرینا در جستجوی تدبیری است تا شوهرش را ترک گوید، لیتوینوف به تاتیانا (پس از یک وقفه دو ساله) روی می‌آورد و با آغوش باز پذیرفته می‌شود. عنوان کتاب

157) *A Sportsman's Sketches (or A Hunter's Sketches)*158) *Singer*159) *Bezhin Meadow*

۱۶۰) *Fathers and Sons*: این رمان نخستین بار به نام «پدران و فرزندان» به قلم م. ه. شفیهیا از متن فرانسوی، و بعد تحت عنوان «پدران و پسران» به دست مرحوم دکتر مهری آمی از متن اصلی (روسی) به فارسی ترجمه و طبع شد. — م.

161) *Bazarov*162) *Nihilist*163) *Arkady*164) *Madame Odintsov*165) *Sinok*166) *Litvinov*167) *Irina*168) *Tatyana*

نمادی است از هرج و مرج و بیهودگی هر آنچه انسانی، و بویژه روسی، است — همچنان که لیتوینوف نیز پس از پیمان شکنی ایرینا چنین استنباطی دارد — و ظاهراً خود تورگینف هم بایستی در پاریس به چنین برداشتی رسیده باشد.

«زمین نو» (یا زمین بکر^{۱۶۹}، ۱۸۷۶). تورگینف در این داستان می‌کوشد تلاشهای انقلابیون دهه ۱۸۷۰ را بازگو کند و ضعف و ناتوانی آرمانگرایان و «روشنفکران» را در عملی ساختن برنامه‌هایشان برملا سازد. نژدانوف^{۱۷۰}، قهرمان داستان، که طرفدار اصلاحات اساسی است، دل به عشق ماریان^{۱۷۱}، که زنی انقلابی است، می‌بندد. این دو به اتفاق می‌گریزند و در خانه سالومین^{۱۷۲}، مدیر کارخانه‌ای که هواخواه تحولات تدریجی است، سکونت می‌گزینند. سرانجام، هنگامی که نژدانوف از طرف مقامات دولتی در خطر توقیف قرار می‌گیرد، پی می‌برد که هیچگاه نخواهد توانست هدفهای اصلاح طلبانه‌اش را جامه عمل پوشاند، و ناگزیر خودکشی می‌کند. سالومین با ماریان راه فرار در پیش می‌گیرد، و با او پیوند زناشویی می‌بندد تا از رسوایی در امان بماند.

رمانها و داستانهای دیگر. از دیگر آثار مهم تورگینف، می‌توان به رمانهای رودین^{۱۷۳} (۱۸۵۶)، آشیانه نجبا^{۱۷۴} (۱۸۵۹)، و سیلابهای بهاری^{۱۷۵} (۱۸۷۲) اشاره کرد. دو رمان کوتاه او نیز مرداب آرام^{۱۷۶} (۱۸۵۴)، و نخستین عشق^{۱۷۷} (۱۸۶۰) نام دارد.

فیودور میخائیلوویچ داستایفسکی^{۱۷۸} (۱۸۲۱ تا ۱۸۸۱). داستایفسکی در مسکو دیده به جهان گشود. پدرش جراح بیمارستان بزرگ همین شهر بود. داستایفسکی تعلیمات ابتدائی را نزد پدر، مادر، و معلمان سرخانه فرا گرفت. او خود نیز زیاد کتاب می‌خواند — کتاب مقدس، آثار شیلر، شکسپیر، والتر اسکات، دیکنز، ژرژ ساند، هوگو، پوشکین، ژوکوفسکی^{۱۷۹}، و بسیاری دیگر. در سال ۱۸۳۴ به یک مدرسه شبانه‌روزی در شهر

169) *New Earth (or Virgin Soil)*170) *Nezhdanov*171) *Marianne*172) *Solomin*173) *Rudin*174) *A Nest of Nobles*175) *Spring Freshets*176) *A Quiet Backwater*177) *First Love*178) *Fyodor Mikhailovich Dostoevsky*179) *Vasily Andrejevich Zhukovsky* (۱۷۸۳ تا ۱۸۵۲) شاعر روسی. م.

زادگاهش فرستاده شد؛ و سپس در سال ۱۸۳۷، که مادرش درگذشت، وارد مدرسه مهندسی نظام سن پترزبورگ شد. در سال ۱۸۴۱ درجه مهندسی نظام گرفت، اما سه سال دیگر در آن جا باقی ماند، یک سال به عنوان دانشجو و دو سال در مقام افسر دایره مهندسی. در سال ۱۸۴۴ پدرش به دست سرفهای خود کشته شد، و داستایفسکی از خدمت در نظام کناره گرفت تا تمام وقت خود را وقف ادبیات کند. نخستین داستانش، به نام مردم فقیر (۱۸۴۶) منتقدان را مجذوب خود ساخت و تحسین آنها را برانگیخت؛ اما آثار بعدیش چندان توفیقی نیافت. داستایفسکی در سال ۱۸۴۹ به همراه چندمرد جوان دیگر به جرم برگذاری جلسات سری به منظور بحث درباره اصلاحات و سوسیالیسم بازداشت، و به اعدام محکوم گردید. داستایفسکی در کنار محکومان دیگر در برابر جوخه آتش قرار گرفت، اما به فرمان تزار، مجازات وی به چهار سال حبس با اعمال شاقه در سیبری و خدمت مادام العمر در ارتش تخفیف یافت. داستایفسکی مدت چهار سال در اردوگاه کار با اعمال شاقه در سیبری به سر برد، و سپس شش سال دیگر در یک فوج نظامی خدمت کرد. در سال ۱۸۵۷ با زن بیوه‌ای به نام ماریا ایسایووا^{۱۸۰} ازدواج کرد. در سال ۱۸۵۹ اجازه یافت به سن پترزبورگ بازگردد؛ و چند سالی را در این شهر به انتشار نشریات و داستان‌نویسی سپری کرد. در سال ۱۸۶۴ همسر و برادرش درگذشتند، و دومین مجله‌اش به نام عصر^{۱۸۱} هم با مشکلات مالی روبرو گشت. داستایفسکی ورشکسته شد، وانگهی، بایستی معاش خانواده برادرش را هم تأمین می‌کرد. ناگزیر، در سال ۱۸۶۶ حق تألیف همه آثارش را به مبلغ ۱۵۰۰ دلار فروخت. سال بعد وضع مالیش بهتر شد. او با دختر تندنویسی به نام آنا گریگوریونا^{۱۸۲} ازدواج کرد، که پس از آن مددکار لایق و وفادارش بود. داستایفسکی یک بار در سال ۱۸۶۲ و بار دوم در سال ۱۸۶۷ به اروپای غربی سفر کرد. سفر دوم که مدت چهار سال طول کشید، بیشتر برای فرار از دست طلبکارها بود. تا سال ۱۸۷۱ مقداری از بدهیهایش را پرداخت و به روسیه بازگشت. ده سال آخر عمرش، قطع نظر از حملات صرع و تنگدستی، که همه عمر گرفتار آنها بود، نسبتاً به خوشی و کامیابی گذشت.

آثار. آثار داستایفسکی به سه دوره تقسیم می‌شود. نوشته‌های دوره نخست او (۱۸۴۶ تا ۱۸۴۹) او نفوذ گوگول را به خوبی نشان می‌دهند. داستایفسکی، همانند گوگول، در آمیزش احساس همدردی با طبیعتگرایی تواناست، اما فاقد حس هزل و طبیت گوگول است. مردم فقیر^{۱۸۳} (۱۸۴۶) بیانگر همدردی عمیق اوست نسبت به انسانهای ستم‌دیده، تقریباً نهی شده از انسانیت، مضحک، اما هنوز آدمیزاد و نجیب. این رمان کوتاه، داستان عشق کاتب تنگدستی به نام ماکار دیووشکین^{۱۸۴} را به باربارا دوبروسلوا^{۱۸۵}، دخترک خیاط بینوا، بازگویی می‌کند. این عشق هرچند دوطرفه است، لکن کمی درآمد ماکار دختر را نسبت به زندگی آسوده در آینده نوید می‌سازد و به ازدواج با بویکوف^{۱۸۶} ثروتمند تن درمی‌دهد. داستان همزاد^{۱۸۷} (۱۸۴۶)، قصه دردناک کارمندی است که در اثر این خوره ذهنی که کارمند دیگری «هویت او را غصب کرده» گرفتار جنون می‌گردد. آقای پروخارچین^{۱۸۸} (۱۸۴۷)، داستان مرد خسیسی است که ثروتی به هم زده اما عمر خود را در پیزی گذرانده است. از دیگر داستانهای این دوره، زن میهمانخانه‌دار^{۱۸۹} (۱۸۴۸)، و نیتوچکا نزنوا^{۱۹۰} (۱۸۴۹) است.

رمانهای دوره میانه (۱۸۵۷ تا ۱۸۶۳) داستایفسکی همانند آثار نخستین دوره کار اوست، منتهی نفوذ گوگول هم به مراتب کمتر شده است. از داستانهای عمده دوره میانه او، ملک استپانچیکوف و ساکنان آن^{۱۹۱} (۱۸۴۹)، حکایت می‌کند چگونه آدمی طفیلی به نام فوما اوپیسکین^{۱۹۲} خانواده میزبان را تهدید می‌کند و خوار می‌شمارد. سرشکستگان و آزرده‌گان^{۱۹۳} (۱۸۶۱)، که تأثیر دیکنزا را نشان می‌دهد زمانی است کم‌اهمیت درباره

183) *Poor Folk*184) *Makar Dievushkin*185) *Barbara Dobroselova*186) *Bwikov*187) *The Double*188) *Mr. Prokharchin*189) *The Landlady*

۱۹۰) *Netochka Nezvanova*: ترجمه فارسی به نام «نیتوچکا». م.

۱۹۱) *Manor of Stepanchikov and Its Inhabitants*: این داستان تحت عنوان دوست خانواده‌گی (*A Friend of*

the Family) هم به انگلیسی ترجمه شده است.

192) *Foma Opiskin*193) *The Insulted and Injured*

جوانی ابله که در آن واحد به دو دختر دل می‌بندد. خاطرات خانهٔ مردگان^{۱۹۴} (۱۸۶۱ تا ۱۸۶۲)، براساس تجربیات نویسنده در زندان سیبری نگارش یافته و سرگذشت غم‌انگیز محکومان را به شیوه‌ای گیرا روایت می‌کند [و به موشکافی در طبیعت زندانیان می‌پردازد].

رمانهای دورهٔ آخر (۱۸۶۳ تا ۱۸۸۱) داستایفسکی از جنبهٔ روانشناسی ژرف‌تر و از لحاظ عاطفی قوی‌تر از رمانهای پیشین او هستند. در واقع، آثار بزرگ داستایفسکی بیشتر در سالهای آخر عمر او و بعد از سال ۱۸۶۳ آفریده می‌شود. از آثار دورهٔ آخر، رمان یادداشت‌های زیرزمینی^{۱۹۵} (۱۸۶۴)، مستثنی است؛ ویکی از ضعیف‌ترین داستانهای اوست. این رمان از ماجراهای یک «روسی سست عنصر» در برخوردش با تب‌هیکاران شکل می‌گیرد. در هر حال، این رمان سندی است ارزنده، و کمابیش بیانگر زندگی خود داستایفسکی. قمارباز^{۱۹۶} (۱۸۶۶)، بررسی و شرح اشتیاق جنون‌آمیز خود داستایفسکی به قمار است، و حاوی انتقاد او از تب قمار، که وی در مدت اقامتش در اروپای غربی بدان مبتلا بوده است.

«جنایت و مکافات»^{۱۹۷} (۱۸۶۶). این رمان، قطع نظر از طول و تفصیل و ناهمخوانیهای بسیار، یکی از نیرومندترین رمانهای داستایفسکی است. [او در توصیف اشخاص داستان و بازکاوی احساسات و اندیشه‌های آنها به منتهای عظمت هنری دست یافته است. رمان بر محور این فکر می‌گردد که جنایت خطا نیست بلکه بدبختی است.]

قهرمان داستان، راسکولنیکوف^{۱۹۸}، دانشجوی تنگدستی است که به خود حق می‌دهد زن پیر رباخواری را به خاطر پولش بکشد. او برای جلوگیری از افشای قضیه، ناگزیر مرتکب قتلی دیگر می‌شود. اما دچار عذاب وحشتناک وجدان می‌شود، و در این حال، دل به عشق پاک سونیا^{۱۹۹}، دختری که برای نجات خانواده‌اش از گرمسنگی به روسپیگری افتاده است، می‌بندد. [راسکولنیکوف چون از صمیمیت دختر اطمینان می‌یابد، به جنایاتش اعتراف می‌کند.] هنگامی که به هفت سال زندان در سیبری محکوم می‌گردد، سونیا او را به سیبری همراهی می‌کند، و آن دو مشتاقانه انتظار زمان بازگشت به روسیه و آغاز زندگی تازه‌ای را می‌کشند.

194) *Memoirs of a House of the Dead*195) *Memoirs of the Underground (Letter from the Underworld)*196) *The Gambler*197) *Crime and Punishment*198) *Raskolnikov*199) *Sonya*

«ابله»^{۲۰۰} (۱۸۶۹). داستانی درباره شاهزاده میشکین^{۲۰۱}، که در واقع ابداً ابله نیست، اما دوستانش وی را به سبب نجابت، فداکاری، و صمیمیت کودکانه اش ابله می‌پندارند. آگیلا^{۲۰۲}، دختر یک ژنرال، و ناستازیا^{۲۰۳}، معشوقه پیشین بازرگانی ثروتمند، هر دو عاشق میشکین می‌شوند. میشکین از سر دلسوزی ناستازیا را اختیار می‌کند، اما این زن زیر بار فداکاری وی نمی‌رود و با روگوزین^{۲۰۴} ازدواج می‌کند. روگوزین که پی می‌برد ناستازیا هنوز شاهزاده را دوست دارد، وی را می‌کشد و به سیبری تبعید می‌شود. آگیلا به همسری مردی تب‌هکار درمی‌آید، و مرد پس از مدتی او را رها می‌کند. میشکین، که قبلاً گرفتار صرع بوده، در حال ناتوانی و اختلال روانی راهی سرزمین سویس می‌شود.

«جن‌زدگان»^{۲۰۵} (یا اهریمنان^{۲۰۶}، ۱۸۷۱). داستایفسکی در این رمان تصاویر درخشانی از شخصیت‌های عمده کتاب ترسیم کرده است: استاوروگین^{۲۰۷}، «قهرمانی» است بی همه چیز و بی وجدان؛ کیریلوف^{۲۰۸}، خدانشناسی دیوانه است که در راه آرمانهای انقلاب زندگیش را فدا می‌کند^{۲۰۹}؛ و ورخوونسکی^{۲۱۰}، که دسیسه کار، چاپلوس، ملحد، و آدمکش است. استاوروگین دارودسته نیهیلیست خود را به جنایات بسیار، از جمله قتل و آتش‌افروزی می‌کشاند، کیریلوف گناه یکی از آدمکش‌ها را به خود می‌بندد و به خاطر آرمانهای انقلاب خودکشی می‌کند؛ ورخوونسکی از کشور می‌گریزد؛ و استاوروگین، که پی می‌برد در زندگی شکست خورده است، خود را می‌کشد.

«برادران کارامازوف»^{۲۱۱} (۱۸۷۹ تا ۱۸۸۰). بهترین رمان داستایفسکی [و در

200) *The Idiot*201) *Myshkin*202) *Agila*

(۲۰۳) در متن اشتباهاً *Mastasia* (ماستازیا) آمده است. -م.

204) *Rogozhin*

(۲۰۵) *The Possessed*: عنوان ترجمه فارسی آن (به قلم علی اصغر خبره‌زاده) «تسخیر شدگان» و عنوان فرعی آن «جن‌زدگان» است. -م.

206) *The Devils*

(۲۰۷) در اینجا نیز ظاهراً مؤلف این اسم را اشتباهاً *Stragovin* (استاگرووین) ضبط کرده است. -م.

208) *Kirilov*

(۲۰۹) در داستان، کیریلوف به سادگی و با خونسردی خود را با تیپانچه می‌کشد تا ثابت کند خدا وجود ندارد! -م.

210) *Verkhovensky*211) *The Brothers Karenizov*

شمار شاهکاری مسلم ادبیات روسی است. داستایفسکی در این کتاب بدبختیها، ناکامیها، زشتیها، پستیها، و بویژه بیماریهای روحی آدمیان را با چیره دستی شگفتی آوری تشریح کرده و پرده از پوشیده‌ترین مظاهر روح انسانی بر گرفته است. افزون بر این، اطلاعات ارزنده‌ای از زندگی اخلاقی، فرهنگی، و اجتماعی روسیه آن روزگار ارائه داده است. او در این رمان کوشیده است این اعتقاد خود را بیان دارد که فساد اخلاقی درمان و چاره‌ای هم دارد و آن تن در دادن به کیفر است]. داستان بر محور زندگی فیودور کارامازوف^{۲۱۲}؛ سه پسرانش دیمیتری^{۲۱۳}، ایوان^{۲۱۴}، و آلیوشا^{۲۱۵}؛ و پسر نامشروعش اسمردیا کوف^{۲۱۶}، دور می‌زند... فیودور مردی ستمگر، خشن، شهوت پرست، و خودخواه است، که ثروت همسر متوفایش را در راه الکلی و زن برباد داده است. دیمیتری، مثل پدرش تند و پرشور، اما برخلاف او دوست داشتنی است. ایوان شگاک و آگاه است. آلیوشا کشیش مسلک و درستکار، و مثل کودکان ملایم و معصوم است. اسمردیا کوف شخصی ابله و شریر و مبتلا به صرع است. دیمیتری بر سرزن و پول با پدرش درگیر می‌شود و او را به کشتن تهدید می‌نماید. در این احوال اسمردیا کوف پیرمرد را به هلاکت می‌رساند، اما گناهی به گردن دیمیتری می‌افتد، که محکوم و به سیبری تبعید می‌گردد. ایوان، برادر دوم، که احساس می‌کند با فلسفه بدبینانه‌اش اسمردیا کوف را ناخودآگاه به کشتن پدر ترغیب کرده، از فرط پشیمانی دچار جنون می‌شود. اسمردیا کوف نیز خود را به دار می‌آویزد.

نقد. خطاهای داستایفسکی کم و بیش روشن و آشکار است. برای بسیاری از خوانندگان، رمانهایش بیش از حد بیمارگونه، سرشار از درد، رنج، تبهکاری، جنون، و امور غیرعادی و خلاف قاعده است. نیکلای میخایلووسکی برجسته‌ترین ویزگی رمانهای داستایفسکی را بیرحمی می‌داند. در سبک او، نارساییهای بسیار دیده می‌شود. «عیب کلی و فراگیر او پرگویی پایان‌ناپذیر همراه با گسیختگی و عدم انسجام است»^{۲۱۷}. رمانهایش از رویدادهای کاملاً ناهمخوان و نامرتبط سرشار و تقریباً فاقد شکل اند.

212) Feodor Karamazov

213) Dimitri

214) Ivan

215) Alyosha

216) Smerdyakov

217) Willian Lynn Phelps, *Essays on Russian Novelists* (New York, Macmillan Co., 1926), p. 141.

محاسن رمانهای داستایفسکی، معایب آنها را از دیده پنهان می‌دارد. همدردی صمیمانه با آزرده‌گان، اندیشه‌های ژرف، عشق به همه زندگان، دلبستگی صمیمانه به مذهب، توجه به آزادی انسان و توجه خدا و نظم جهانی، اشتیاق لایتغیر او به بخشش بیش از محکوم کردن — همه این محسنات رمانهای او را در شمار مدارک بزرگ انسانیت و مسیحیت قرار داده‌اند. شاید تاکنون هیچ انسانی با قلبی به بزرگی یا گرمی داستایفسکی از مادرزاده نشده باشد. او [از لحاظ مهارت در تحلیل روانی اشخاص داستان، درون‌نگریهای عمیق، گفتگوهای زنده و گیرا، تعمق فراوان در سرشت انسانی و انگیزه‌ها، و توانایی تشخیص بیماری عصر]، بر بسیاری از رمان‌نویسان پیشی جسته است. در میان تمامی استادان داستان‌نویسی روسیه و جهان، داستایفسکی روحانی‌ترین، به معنای واقعی کلمه، است.

لو (لئو) نیکلایوویچ تولستوی^{۲۱۸} (۱۸۲۸ تا ۱۹۱۰). تولستوی در دهکده یاسنایا پولیانایا^{۲۱۹} (در جنوب شهر تولا) در ملک خانوادگیش دیده به جهان گشود. پدرش کنت بود، و مادرش شاهزاده خانم. تولستوی دوساله بود که مادرش درگذشت، و هفت سال بعد هم پدرش از دنیا رفت. او در سال ۱۸۴۳ وارد دانشگاه غازان شد، و زبانهای شرقی و حقوق تحصیل کرد. در سال ۱۸۴۷ دانشگاه را ناتمام ترک گفت، و به اداره املاک وسیع خود در سامارا^{۲۲۰} پرداخت. اما پس از چهار سال، خسته و نومید، به قفقاز، نزد برادرش، رفت، و وارد ارتش شد. چند سالی، به شیوه معمول سربازان آن زمان، به عیاشی، میگساری، و قمار پرداخت. در چند نبرد مرزی شرکت کرد، و در دفاع از سواستوپل^{۲۲۱} (۱۸۵۴ تا ۱۸۵۵) در جنگ کریمه حضور داشت. در ضمن، اثر خودزندگی‌نامه وارث کودکی (۱۸۵۲) را نوشت که در مجله معاصر انتشار یافت، و تا حدودی مایه شهرتش شد. تولستوی در فاصله سالهای ۱۸۵۷ تا ۱۸۶۱ سه بار هم به اروپای غربی — آلمان، انگلستان، ایتالیا، و سوئیس — سفر کرد تا شیوه‌های آموزش و پرورش را مورد مطالعه قرار دهد، و در بازگشت به ملکش، مدرسه‌ای برای کودکان روستایی دایر کرد. در سال ۱۸۶۲ با سوفیا آندریونو برس^{۲۲۲} ازدواج کرد. او همسر و مادر و یآوری نمونه برای تولستوی بود. سیزده فرزند به دنیا آورد، و

218) Lev (Leo) Nikolaevich Tolstoy

219) Yasnaya Polyana

220) Samara

221) Sevastopol

222) Sophya Andreyevna Behra

گذشته از خانه داری، تولستوی را در آفرینش آثارش یاری می داد (چنان که نسخه خطی کتاب جنگ و صلح را هفت بار با دست رونویسی کرد). تولستوی تقریباً بی وقفه به نوشتن ادامه می داد. در سال ۱۸۷۹ تحولی معنوی در او پدید آمد. از کلیسای ارتودوکس روس کناره گرفت، آن را محکوم، و «مسیحیت بدون کلیسا مرا می» اختیار کرد. یعنی، همه جزئیات و آیینهای عبادی را ترک گفت و به هواخواهی از اصول اخلاقی و سرمشقهای مسیح پرداخت. او هنر و ادبیات کفرآمیز و دنیوی را رد می کرد [و می کوشید تا آیینی مبتنی بر عشق مسیحی و متضمن اصل عدم مقاومت در برابر شر (تولستوئیسم)^{۲۲۳} به وجود آورد]. تولستوی در ملک خود در کنار دهقانان به کار پرداخت و فضایل ساده مسیحیت را سرمشق قرار داد تا مرام اخلاقی خویش را جامعه عمل بپوشاند. بدین ترتیب، مریدان بسیاری به تعالیم او دل سپردند و آیین جدید تولستوئیسم اختیار کردند. سرانجام، در سال ۱۹۰۱ کلیسا تولستوی را تکفیر کرد. و او همچنان به نگارش مقالات جدلی و رسالاتی در باب خداشناسی و تهذیب اخلاق ادامه داد. چند سال آخر عمر تولستوی در اثر ناسازگاری همسرش و بیگانگی وی با تولستوئیسم به تلخی گذشت. پیرمرد چنان به ستوه آمد که در هشتاد و دو سالگی در نیمه شبی سرد بی خبر از خانه بیرون زد و با قطار راهی جنوب شد تا باقی عمر را در گنجی انزوا گزیند. در حین سفر ذات الریه گرفت. ناچار در ایستگاه آستاپوو^{۲۲۴} پیاده اش کردند، و ده روز بعد در همان جا از دنیا رفت.

اندیشه ها. تولستوی همواره وجدانی بسیار زنده و فعال داشت. حتی به نظر می رسد که خوشگذرانی و عیاشی دوران جوانیش ناشی از خستگی همراه با جستجوی دیوانه و اراما بیهوده او برای پی بردن به مفهوم زندگی بوده است. پس از جنگ کریمه، آموزش و پرورش دهقانان تمام توجه تولستوی را به خود معطوف داشت و در راه تحقق آن به تلاش پرداخت. او به عنوان یک اشرافی ثروتمند همیشه احساس «مسئولیت شریف» داشت، و در مقام مرید روسو به نیکی انسان معمولی، بویژه دهقان روستایی، ایمانی راسخ داشت. با کم مایگی و ریاکاری تمدن جدید مخالف بود. تمدن غربی را به طور اعم، و جنبه ماده گرایی آن را به طور اخص، زشت می شمرد. در میانسالی، «عقل را با خدا و دانش یکسان می انگاشت، اما عقلی که او توصیف می کرد بیشتر از دل سرچشمه می گرفت تا مغز»^{۲۲۵}. از نظر وی عقل

تقریباً معادل وجدان بود. همان گونه که فلیپس اشاره می‌کند، اندیشه‌های تولستوی در اواخر عمر، تکاملی را که باورهای اولیه او داشت، ندارد. براساس تعالیم تولستوئیسم، خدایی جز قانون اخلاقی درونی انسان وجود ندارد. این قانون اخلاقی، به جای انگیزشهای خارجی، از خودجوشی درونی مایه می‌گیرد. زندگی درونی مبنای عالم است. غایت و منظور حرکت درونی آرامش روحی (شادی) است.

سبک و شیوه پرداخت. رمانها و داستانها (و نیز زندگی) تولستوی از بسیاری جهات با آثار داستایفسکی تفاوت دارد. تولستوی آثارش را با دقت بسیار نگاشته، و در رعایت نکات دستوری رنجها برده است. او لحنی مقتدرانه دارد. بیشتر ترجیح می‌دهد درباره اشراف و دهقانان بنویسد تا طبقه متوسط بیمایه، و اشخاص داستانهایش معمولاً آدمهای طبیعی، عادی، و ساده‌اند. «سبکش پر طول و تفصیل و ملال آور است — عاری از هرگونه جوهر شعری یا صناعات ادبی — نثری فوق العاده ساده و بی تکلف... و این ترکیب واژگان عامیانه ناب با ساخت نحوی بسیار پیچیده است که آن فردیت شگفت زبان تولستوی را پدید می‌آورد»^{۲۲۶}.

شیوه تولستوی بازکاوی روح انسانی و تشریح تکامل عوالم نفسانی است. «از این روی جزئیاتی که وصف می‌کند واقعیت‌های پیچیده فرهنگی نیست، بلکه، گویی ذراتی است که تجزیه می‌شود، ذراتی نامرئی، که مستقیم از ادراک حسی مایه می‌گیرد»^{۲۲۷}. اما تولستوی زیاد به این جزئیات و ریزه کاریها می‌پردازد، و هریک از این جزئیات هم زائیده مشاهدات و دید انسانی خود اوست؛ به همین لحاظ واقعیت شخص یا شیء وصف شده با گیرایی تمام خواننده را مجذوب می‌سازد. در حالی که تورگینف بروننگراست، تولستوی دروننگراست و خواننده را همپای تغییرات عاطفی و روحی زنان و مردان داستانهایش به پیش می‌برد.

آثار. تولستوی نویسنده‌ای پرکار بود. چاپ آثارش به انگلیسی به مناسبت یکصدمین سال تولد او (۱۹۲۹ تا ۱۹۳۷)، به بیست و یک مجلد می‌رسد. این آثار به سه دوره مشخص تقسیم می‌شود: نخست، از سال ۱۸۵۲ تا ۱۸۶۲ (تاریخ ازدواج او)؛ دوم، از

سال ۱۸۶۲ تا ۱۸۷۹ (سال نوکیشی او)؛ و سوم، از سال ۱۸۷۹ تا ۱۹۱۰. تولستوی از سال ۱۸۹۹ به بعد دیگر آثار چندان مهمی نوشت.

دوره نخست.

«کودکی، نوجوانی، جوانی»^{۲۲۸} (۱۸۵۲ تا ۱۸۵۶). نخستین اثر تولستوی، و زندگینامه سه بخشی خود اوست. روی هم رفته اثری است درون نگر، که در دو بخش آخر آن کم کم سبک تحلیلی آثار بعدی نویسنده جلوه گرمی شود.

«سواستوپول»^{۲۲۹} (۱۸۵۵). شامل سه داستان سواستوپول در دسامبر^{۲۳۰}، سواستوپول در مه^{۲۳۱}، و سواستوپول در اوت^{۲۳۲}، که براساس جنگ کریمه نگارش یافته است. تولستوی در این داستانها مصائب جانکاه میدان جنگ را نشان می دهد و تمدن را به عنوان عامل آن محکوم می کند. او رشادت سربازان ساده و بی آرایش را بیش از افسران بزرگ می شمارد، و نه تنها از مردان از جان گذشته روسی، که از دشمن هم ستایش می کند.

«قزاقها»^{۲۳۳} (۱۸۶۲). داستانی است فلسفی که زندگی ساده قزاقان را در آغوش طبیعت با شیوایی ترسیم می کند. قهرمان داستان به نام اولنین^{۲۳۴}، گرفتار همان پریشانیها و کشمکشهای درونی خود تولستوی است. او که از جوانان مُدپرست مسکویی است، از زندگی فاسد شهری سرخورده و خسته شده و مفهوم حیات را در سادگی زندگی قزاقها جستجو می کند. اولنین دل به عشق ماریانا^{۲۳۵}، دختری قزاق می بندد. ماریانا که با عشق جوانی از سرزمین خودش هم روبروست، بر سردوراهی می ماند. سرانجام جوان قزاق زخمی می شود و ماریانا به پرستاریش می شتابد. اولنین پی می برد که از این عشق طرفی نمی بندد، و ناگزیر با حسرت و ناکامی به مسکوبازمی گردد.

228) *Childhood, Boyhood, Youth*

230) *Sevastopol in December*

232) *Sevastopol in August*

234) *Olenin*

229) *Sevastopol*

231) *Sevastopol in May*

233) *Cossacks*

235) *Marianna*

دوره دوم.

«جنگ و صلح»^{۲۳۶} (۱۸۶۵ تا ۱۸۶۹). «حماسه ملی روسیه است»، رمان (۴ جلدی) گیرا و عظیمی است با غنائی شگفتی انگیز، از زندگی روسها در اوایل سده نوزدهم.

برای شناخت کامل این رمان، هم باید رهیافت تولستوی را نسبت به تاریخ دریافت و هم به انگیزه‌ها و نیات او در آفرینش این شاهکار پی برد. یادداشتهای روزانه او در سالهای ۱۸۴۰ و بعضی گفته‌های او در سالهای ۱۸۶۰ نشان می‌دهد که از نظر تولستوی تاریخ علمی است در درجه دوم اهمیت — که بررسی آن امکان دارد به نتایج فلسفی یا اخلاقی بینجامد. در واقع، تولستوی وجود چیزی به نام «فلسفه تاریخ»، یا قائل شدن «معنی» واقعی برای تاریخ را انکار می‌کند. نظریه او در مورد تاریخ، همان گونه که در بخش دوم از پایان سخن جنگ و صلح بیان شده، تقریباً جبری است: اراده انسان و کوشش انسان تقریباً هیچ گونه تأثیری بر تاریخ ندارد؛ و این امر مخصوصاً در مورد اراده و تلاش به اصطلاح تاریخ‌سازان — فرماندهان بزرگ، امپراتوران، و نظایر آنها — صدق می‌کند. تاریخ آمیزه‌ای است از نیروهای کاملاً مادی و عنصری و مشیت الهی؛ تصادف در آن اهمیت بسیار دارد. از نظر تولستوی «دو واقعیت حقیقی» عبارت است از زندگی روحی و زندگانی روزمره انسانها و تکامل دوری آنها از طریق تولد، زندگی، تولیدمثل، و مرگ.

تولستوی با چنین دیدی نسبت به تاریخ و واقعیت‌های زندگی، با استفاده از زمینه‌ای چون رویدادهای تاریخی عصر ناپلئون، با هدف آفرینش رمانی «خانوادگی»، نگارش جنگ و صلح را آغاز می‌کند. برخورد او با جنگ همانند شیوه ویلیام ثاکری در رمان *یاوه بازار* است. با پیشرفت داستان، اهمیت جنگ کاهش می‌یابد، و تولستوی می‌کوشد تا موضوع «جنگ» را با «صلح» درآمیزد؛ و از نظریات خویش در مورد رویدادهای تاریخی برای ارتباط بخشیدن به این دو موضوع استفاده می‌کند.

داستان جنگ و صلح بر محور چهار خانواده، والکونسکی^{۲۳۷}، روستوف^{۲۳۸}، کوراگین^{۲۳۹}، و بزوخوف^{۲۴۰} می‌گردد. تولستوی نخست به احوال یک خانواده می‌پردازد و

سپس به سراغ خانواده بعدی می رود؛ و استادانه این چهار خانواده را در پیوند با یکدیگر تصویر می کند.

داستان. پی یر بزوخوف^{۲۴۱}، که در مقایسه با اشخاص دیگر رمان، احتمالاً شخصیت اصلی است، جوانی است بلندطبع و آرمانگرا، ولی فاقد جاذبه صوری است و گاهی هم مرتکب اعمال خلاف عرف اجتماع می شود و دارای واکنشهای عصبی شدید است. او در آغاز داستان آدمی ولگرد و قمارباز تصویر می شود، که بیشتر گروهها و اقشار جامعه او را ملال آور می دانند و از وی می گریزند. هنگامی که پدرش می میرد و علاوه بر عنوان پدر ثروتی هنگفت به ارث می برد، نزد همه محبوب می شود، و شخصیتی درخشان و جذاب پیدا می کند.

در این رمان شاهزاده کوراگین با نیرنگ پی یر را بر آن می دارد تا با دختر او الن^{۲۴۲} ازدواج کند. الن از زیبایی بسیار برخوردار است، اما کمترین نشانی هم از شرافت ندارد و هیچ گونه محظور اخلاقی برای خود نمی شناسد. زندگی پی یر و الن مدتی به ناگواری می گذرد، و سرانجام پی یر که گمان می برد همسرش با مرد دیگری سرویتری پیدا کرده از وی جدا می شود. مدتی بعد، پی یر با بزرگواری هر چه تمامتر با او از در آشتی درمی آید. اما این بار نیز زندگیشان تلخ و اندوهبار است، و سرانجام مرگ الن (در اواخر داستان) به منزله رهایی کامل پی یر است.

در این اثنا وقایع مهمی در زندگانی دو خانواده دیگر روی داده است. شاهزاده آندرئی والکونسکی^{۲۴۳}، دوست پی یر، در جنگ بر ضد ناپلئون، به ارتش پیوسته است. آندرئی، جوانی اشرافی، جوانمرد، زیرک، خوش سیما، اما بدبین است. او برای مراقبت از خواهرش ماریا^{۲۴۴} و پدرپیرش، همسرش لیزا^{۲۴۵} را ترک می کند. لیزا در غیاب آندرئی، در حال زایمان جان می سپارد.

پی یر، دوست خانواده ثروتمند و مهربان روستوف هم هست که اعضای آن از نظر تولستوی مظهر اقلیت اشرافی روسی آن روزگارند. پدر خانواده مردی سخاوتمند و تا سرحد حماقت بذال و ولخرج است و به تدریج بخش زیادی از اموال خانواده را به ثمن بخش

241) Pierre Bezukhov

242) Ellen

243) Andrey Volkonsky

244) Marya

245) Lisa

می فروشد تا به قدر کافی پول برای پذیرایی از دوستانش و برآوردن تمام خواسته‌های زن و فرزندان‌ش داشته باشد. پسر بزرگش نیکلای^{۲۴۶}، جوانی بی پرواست که به خاطر عظمت و هیجان زندگی سربازی به جنگ می رود. ناتاشا^{۲۴۷}، خواهر نیکلای، دختر جوانی با نشاط و جذاب است. سونیا^{۲۴۸}، دختر عموی روستوها، که با آنها زندگی می‌کند، دل به عشق نیکلای می‌بندد، و نیکلای هم نسبت به او بی علاقه نیست.

آندرئی والکونسکی (که همسرش مرده) در ملاقاتی که با کنت روستوف به قصد انجام امور اداری دارد، ناتاشا را می‌بیند. این دو، دل به یکدیگر می‌بازند و نامزد می‌شوند. آندرئی به میدان جنگ بازمی‌گردد. در غیاب او ناتاشا با آناتول کوراگین (پسر شاهزاده)، که جوانی سرزنده، بی اصول و بی چشم‌وروست دیدار می‌کند. آناتول که قبلاً ازدواج کرده، مطلب را از ناتاشا پوشیده می‌دارد، و وی را به فرار با خود تشویق می‌کند؛ لکن سونیا و مادر ناتاشا جلوی فرار آنها را می‌گیرند. ناتاشا خوار و سرشکسته شده، جسماً و روحاً به تحلیل می‌رود. او نامه‌ای به آندرئی می‌نویسد و او را از تمام تعهداتش نسبت به خود آزاد می‌سازد. مدتی بعد آندرئی که مجروح شده تصادفاً به خانه روستوف درده آورده می‌شود. در این جا ناتاشا به پرستاریش می‌پردازد و اظهار می‌دارد که هنوز هم عاشق اوست. آندرئی جان می‌سپارد. در این حال، نیکلای روستوف عاشق ماریا، خواهر نه‌چندان زیبا اما مهربان آندرئی شده است.

کنت پی‌یر از ناملایمات زیادی لطمه دیده است. او با این فکر که سرسپردگی به آرمانهای فراماسونها به زندگیش معنی خواهد بخشید، به آنها پیوسته است، اما جز نومییدی سودی نبرده است. سپس کوشیده است تا ناپلئون را به قتل برساند، اما به دست فرانسویان اسیر شده و به هنگام عقب‌نشینی آنها از مسکو اسیرشان بوده است. سرانجام در یکی از حملات روسها به فرانسویهای در حال گریز آزاد شده است.

پس از جنگ پی‌یر با ناتاشا ازدواج می‌کند، و نیکلای با ماریا. این دو زوج زندگی خانوادگی آرامی را آغاز می‌کنند.

تولستوی در قطعات مربوط به «جنگ» رمان گزارش مفصل و روشنی از چندین نبرد، از جمله نبرد بورودینو^{۲۴۹}، ارائه می‌دهد. او اشغال مسکو به دست فرانسویان و عقب‌نشینی

246) Nikolay

247) Natasha

248) Sonya

249) Borodino

فاجعه آمیزشان از روسیه را هم توصیف می‌کند. تولستوی تصویری طنزآلود از افسران ستاد، بویژه افسران آلمانی طرفدار روسیه، درپیش روی می‌نهد. ناپلئون را نظیر بازیچه‌ای پوچ و ضعیف به تمسخر می‌گیرد — و بدین ترتیب نظریه خود را درباره تاریخ روشن می‌کند. فرمانده روسی، کوتوزوف^{۲۵۰}، را به عنوان شخصیت داستانی مقابل ناپلئون تصویر می‌کند. او سالخورده، لخت، و خسته، اما دانا و درستکار است. حيله و سیاست جنگی کوتوزوف بود که فرانسویان را تا اعماق روسیه می‌کشاند، آنگاه منتظر می‌ماند تا تقدیر — و درازی خطوط تدارکاتی — ناپلئون را به زانو درآورد. تولستوی همواره با سربازان و درجه داران مشفقانه برخورد می‌کند. از نظر او، سربازان دلیر و باشهامت، و شماری از آنها آگاه و باهوشند، اما آنها کمتر می‌دانند که چرا می‌جنگند. وی دهقانان (بویژه در لباس سربازان پیاده) را تجسم بخش هر آنچه روسی و هر آنچه خوب است، می‌داند.

جنگ و صلح دورنمایی وسیع دارد و حماسی است؛ این رمان نه تنها روسیه سالهای ۱۸۰۵ تا ۱۸۱۲، بلکه ماهیت انسانی را در هر سرزمینی و در خلال هر حادثه بزرگی به تصویر می‌کشد.

«آنا کارنینا»^{۲۵۱} (۱۸۷۵ تا ۱۸۷۷). فلپس می‌گوید که آنا کارنینا «یقیناً نیرومندترین رمانی است که نویسنده‌ای در روزگار ما آفریده، و دشوار بتوان رمان دیگری را نام برد که از لحاظ قدرت و استحکام به پایه آن برسد»^{۲۵۲}. مضمون داستان (که بیانگر تحول تولستوی از آزادی به مفهوم روسویی به تولستوئیسم است) مصائبی است که زنی با پیروی از عواطف خویش و نه انگیزه‌های اخلاقی، برای خود و دیگران به بار می‌آورد. آنا [شخصیت عمده داستان، دختری اشرافی، زیبا، خونگرم و پرشور است که همسر مردی خشک و بیعاطفه به نام کارنین^{۲۵۳} شده است] شوهر بلغمی مزاجش را به خاطر عشق ورونسکی^{۲۵۴}، افسر جذابی که نامزد دوستش کیتی^{۲۵۵} است ترک می‌گوید. اوبی آن که به همسری ورونسکی درآید با وی زندگی می‌کند. در این حال، کیتی با لوین^{۲۵۶}، که مردی ثروتمند و شایسته و علاقه مند به پیشرفت نظام اجتماعی است، ازدواج می‌کند. از سوی دیگر، دوستان آنا وی را ترک می‌گویند؛ او از زندگی آمیخته به هرزگی و زناکاری سر

250) Kutuzov

251) Anna Karenina

252) Phelps, p. 198.

253) Karenin

254) Vronsky

255) Kitty

256) Levin: بیشتر مفسران آثار تولستوی بر آنند که لوین تصویری از خود تولستوی است.

خورده و پشیمان می شود؛ از شوهرش کارنین درخواست طلاق می کند. کارنین از طلاق دادن او که در حکم اجازه ازدواج وی با ورونسکی است سر باز می زند؛ ورونسکی هم کم کم به زنان دیگر سرگرم می شود؛ و آنا خود را در زیر چرخهای راه آهن به دست مرگ می سپارد.

در آنا کارنینا وقایع متمرکزتر و طرح داستان روشنتر از جنگ و صلح است. گرچه در جنگ و صلح دست کم ۱۷۵ شخصیت تصویر شده اند، ولی بیشتر آنها کم اهمیتند و تنها در داستانهای فرعی ظاهر می شوند. آنا کارنینا نسبت به جنگ و صلح، بیشتر داستانی دراماتیک و غم انگیز است تا حماسی و توصیفی. گرایش به نتیجه گیری اخلاقی هم در آنا کارنینا — به زیان هنر ناب — به مراتب نیرومندتر است. این گرایش به جنبه تعلیمی^{۲۵۷} سرآغاز دوره سوم فعالیت ادبی تولستوی به شمار می آید؛ در واقع، پایان آمد آنا کارنینا پیش درآمد زندگی جدید تولستوی خوانده می شود.

دوره سوم.

«مرگ ایوان ایلیچ»^{۲۵۸} (۱۸۸۶). رمانچه آزاردهنده ای است درباره مردی که در اثر جراحات ناشی از سقوط از نردبان با مرگی طولانی و جانکاه می میرد. این اثر مشاهده و توصیف واقعگرایانه ای است از احوال و جریانات درونی انسان در آستانه مرگ. او خودخواه و نالان است، و همسرش بیهوده می کوشد تا همدرد وی باشد. سرانجام، هنگامی که می میرد، خودش، زنش، و خواننده هر سه راحت می شوند.

«رستاخیز»^{۲۵۹} (۱۸۹۹ تا ۱۹۰۰). دنباله — یا مکمل — جنایت و مکافات داستایفسکی است. مضمون ظاهری کتاب تولد تازه اشrafزاده عیاش و خوشگذران، شاهزاده نخلودوف^{۲۶۰}، است که دختر خدمتکار جوان و بیگناهی به نام کاتیوشا^{۲۶۱} را فریب داده و به راه فحشاء کشانده است. بعدها شاهزاده دختر را در زندان در حالی می یابد که وی را به قتل می نکرده متهم کرده اند. کاتیوشا در اثر اشتباه دادگاه محکوم می شود. نخلودوف تصمیم می گیرد که داراییهایش را میان دهقانانش تقسیم کند، همراه کاتیوشا به سیبری برود،

257) Didacticism

258) *The Death of Ivan Ilych*259) *Resurrection*260) *Nekhludov*261) *Katiusha*

و با او ازدواج کند. اما کاتیوشا با احساس این که انگیزه این عمل نخلودوف بیشتر ترحم است تا عشق، او را طرد می‌کند و به ازدواج یک زندانی دیگر درمی‌آید. شاهزاده هم واقعیت را می‌پذیرد و تصمیم می‌گیرد که «رستاخیزی» در زندگی خود برپا کند و زندگی جدیدی را بر طبق تعالیم عیسی آغاز نماید.*

[آثار دیگر. افزون بر آنچه گذشت داستانها، نمایشنامه‌ها، و رسالات ارزنده‌ای از تولستوی به یادگار مانده است که مهمترین آنها عبارت است از: باامداد یک ملاک^{۲۶۲} (۱۸۵۲)، داستانی از اختلافات و کشمکشهای میان ملاکان و دهقانان؛ آنچه به آن اعتقاد دارم^{۲۶۳} (۱۸۸۲)، رساله‌ای در باب جهان‌بینی تولستوی؛ نیروی ظلمت^{۲۶۴} (۱۸۸۶)، تراژدی گیرایی که مضمون عمده آن اقرار به خطا و تسلیم به مکافات است؛ ثمرات روشنفکری^{۲۶۵} (۱۸۹۰)، که یک کمدی طنزآمیز است؛ سونات کرویتزر^{۲۶۶} (۱۸۸۹)، داستانی که در آن مسائل جنسی به جنایت منتهی می‌شود؛ کارگرو کارفرما^{۲۶۷} (۱۸۹۵)، داستانی درباره بیهودگی ثروت؛ حاجی مراد^{۲۶۸} (۱۸۹۶ تا ۱۹۰۴)، داستان کوه‌نشین دلیری از مردم قفقاز که در راه آزادی و استقلال سرزمینش فداکاریها می‌کند؛ و هنر چیست^{۲۶۹} (۱۸۹۸)، که در آن ضوابط و موازین هنری با دیدی موشکافانه ارائه می‌شود، و نگرش نویسنده در زمینه هنری که ملی و عمومی و دارای جنبه اخلاقی و اجتماعی و مبتنی بر انساندوستی است بیان می‌گردد.]

ارزیابی. بی‌تردید تولستوی یکی از دو بزرگترین داستان‌نویس روسیه است. او و داستایفسکی تابناکترین سیماهای ادبیات روسیه‌اند که از حیثیت و اعتباری عظیم و پایا

* اسپکتور معتقد است که نخلودوف در واقع امر تولدی دوباره نیافته، و تمام فداکاریهایش به سائقه خودخواهی است، و قصدش این است که وجدان خود را آسوده کند.

Ivar Spector, *The Golden Age of Russian Literature* (Caldwell, Idaho; 1934), pp. 171 - 172.

262) *A Landowner's Morning*

263) *What I Believe*

264) *Power of Darkness*

265) *Fruits of Enlightenment*

۲۶۶) *Kreutzer Sonata*: نام یکی از آثار پتهوون. -م.

267) *Master and the Worker*

268) *Khadash Murei*

269) *What is Art?*

برخوردارند. گرچه بعضی از منتقدان بر نظام اخلاقی و مذهبی تولستوی خرده گرفته‌اند، توانایی تولستوی در مقام یک کاوشگر و تحلیلگر زندگی و دردهای اجتماعی جای بحث و انکار ندارد. هیچ نویسنده‌ای از روسیه بعد نتوانسته است همچون تولستوی وجدان بشری را به خود آورد. «او تواناترین (نه بهترین، و نه شاید بزرگترین، بلکه از لحاظ اخلاقی برجسته‌ترین) انسانی است که کشور روسیه در دوران زندگی چند نسل گذشته در دامن خود پرورده است، بزرگترین انسان، اگر نه برترین هنرمند، در سراسر تاریخ ادبیات روسی»^{۲۷۰}.

دورهٔ فترت^۱

(۱۸۸۳ تا ۱۹۱۷)

پیشینهٔ تاریخی. از اوایل دههٔ ۱۸۴۰ شکاف فکری میان اسلاودوستان^۲ (معتقدان به محافظه کاری، سنت گروی مذهبی، و ملیت گرایی) و غربگرایان^۳ (که معتقد به لیبرالیسم، دین زدایی، و دوستی بیشتر با فرهنگ بیگانه بودند) کم کم عمیقتر شد. بعضی از جوانان اشرافی طرفدار اصلاحات بنیادی با تشکیل گروههایی در صدد گسترش انقلاب اجتماعی برآمدند، و بعضی هم به هواخواهی از طرحهای سوسیالیستی برخاستند. سرانجام، یکی از اعضای سازمانی تندرو به نام «اراده ملت»^۴، در سال ۱۸۸۱ آلکساندر دوم را به قتل رساند.

دورهٔ سلطنت آلکساندر سوم (۱۸۸۱ تا ۱۸۹۴) نسبتاً آرام بود، اما در اواخر قرن، جنبشهای انقلابی نوخیز از نارضایتی کاملاً گسترده می داد. در این احوال، کارگران کارخانه ها همراه با آرمانگرایان حکومت استبدادی را مورد حمله قرار دادند و همه جا غریو انقلاب برآوردند، که عاقبت به برقراری نظامی سوسیالیستی انجامید.

نظر اجمالی. در فاصلهٔ سالهای ۱۸۸۳ و ۱۹۱۷ دو گرایش ادبی در روسیه اوج می گیرد: یکی جریانی که شعار آن مسئولیت (و نقد) اجتماعی است و شیوه های مبتنی بر واقعگرایی

1) Interim

2) Slavophiles

3) Westernists

4) Peoples'a Will

و طبیعت‌گرایی رمان‌نویسان و نمایشنامه‌پردازان عصر طلایی را ادامه می‌دهد. بزرگترین رهروان این طریق چخوف، گورکی، و کورولنکو هستند. گرایش دوم که به «نوخواهی» مشهور است، و در مسیر زیبایی‌شناسی و نمادگرایی پیش می‌رود، طغیانی است بر ضد واقعگرایی و تعلیم‌گرایی. چند شاعر کم‌اهمیت نمایندگان عمده این شیوه‌اند.

ولادیمیر گالاکتیونوویچ کورولنکو^۵ (۱۸۵۳ تا ۱۹۲۱)، نویسنده و روزنامه‌نگار آزادیخواه روسی، از بابت داستانهای کوتاهش که بیانگر همدردی او با ستم‌دیدگان است، مشهور است. مهمترین داستانهای کوتاه کورولنکو، «یوم کیپور»^۶، درباره یک یهودی ستمکشیده است، و «رؤیای ماکار»^۷ (۱۸۸۵)، که زندگی دهقانی فقیر از مردم سیبری را تصویر می‌کند. از او رمانچه نوازنده نابینا^۸ (۱۸۸۶) هم در دست است [که در آن نوازنده می‌کوشد با صدای ساز آنچه را دیگران می‌بینند تجسم بخشد].

از برجسته‌ترین چهره‌های «احیای شعر» روسی می‌توان به این نامها اشاره کرد: ویاجسلاو ایوانوویچ ایوانف^۹ (۱۸۸۶ تا ۱۹۴۵)؛ [که از رهبران مکتب نمادگرایی روسیه بود]. ایوان آلکسی یویچ بونین^{۱۰} (۱۸۷۰ تا ۱۹۵۳)، [از رهبران نویسندگان روسی جلای وطن کرده، که به سبب داستان «آقای اهل سانفرانسیسکو»^{۱۱} (۱۸۱۵) مشهور است. بونین در ۱۹۳۳ جایزه نوبل ادبیات را به دست آورد]. والری یاکولوویچ بریوسوف^{۱۲} (۱۸۷۳ تا ۱۹۲۴)، [شاعر، منتقد، و رمان‌نویس نمادگرا] ماکزیمیلیان آلکساندروویچ ولوشین^{۱۳} (۱۸۷۷ تا ۱۹۳۲)، [که در آغاز شاعری تأثرنگار^{۱۴} و هواخواه انقلاب بود، اما چون دید عرفانی بعدی او با رویدادهای تند انقلابی سازگاری نداشت، از شعر سرودن دست کشید]. آلکساندر آلکساندروویچ بلوک^{۱۵} (۱۸۸۰ تا ۱۹۲۱)، [بزرگترین شاعر نمادگرای روسی است. از آثار مشهورش خانم ریبا^{۱۶} (۱۹۰۴)، و منظومه حماسی دوازده تن^{۱۷} (۱۹۱۸)، در

5) Vladimir Galaktionovich Korolenko

7) Makar's Dream

9) Vyacheslav Ivanovich Ivanov

11) Gentleman from San Francisco

13) Maximilian Alexandrovich Volvoshin

15) Alexander Alexandrovich Blok

17) Twelve

6) Yomkipur

8) The Blind Musician

10) Ivan Alekseyevich Bunin

12) Valery Yakovlevich Bryusov

14) Impressionist

16) Beautiful Lady

خواهی از انقلاب روسیه است. [و سرگنی یسنین (۱۸۹۵ تا ۱۹۲۵)؛
در هر حال، برجسته‌ترین نویسندگان دوره فترت چخوف و گورکی بودند که در زمینه
رمان، نمایشنامه، و داستانهای کوتاه استادانی چیره‌دست به شمار می‌روند.

چخوف

آنتون پاولوویچ چخوف^{۱۸} (۱۸۶۰ تا ۱۹۰۴)، که فرزند یک سرف‌آزاد شده بود، در شهر
تاگانرگ^{۱۹} دیده به جهان گشود. دوره دبیرستان را در ۱۸۷۹ به پایان رسانید و همان سال
وارد دانشگاه مسکو شد تا پزشکی تحصیل کند. در سال ۱۸۸۴ دوره دانشکده پزشکی را
تمام کرد. در سال ۱۸۸۰ نخستین داستانش منتشر شد. مدتی به طبابت پرداخت، و بعد این
حرفه را ترک گفت و تمام هم خود را وقف نوشتن کرد. در سال ۱۸۹۰ سفری به ساخالین^{۲۰}
(که در آن زمان یکی از تبعیدگاههای حکومت تزاری بود) کرد تا وضع محکومان را مورد
بررسی قرار دهد؛ یادگار این سفر یک رشته داستان بود که با عنوان ساخالین (۱۸۹۳) انتشار
یافت؛ [و ضربه سختی بر دستگاه بیداد تزارها وارد کرد. از مشهورترین این داستانها، «اتاق
شماره شش»^{۲۱}، یکی از هراس‌انگیزترین داستانهای روسی است. [چخوف در سال ۱۸۹۱
به اتریش، ایتالیا، و فرانسه سفر کرد. در سال ۱۹۰۱ با بانوی هنر پیشه اولگا کنیپر^{۲۲}
ازدواج کرد. سرانجام، بیماری سل که از بیست سالگی جانش را آزرده بود وضع او را
وخیمتر ساخت. چخوف چند سالی در شهر بندری یالتا^{۲۳} زندگی کرد، و سپس برای
معالجه به اروپای غربی رفت. در آسایشگاه مسلولین بادن وایلر^{۲۴} آلمان بستری شد و عاقبت
در همان جا درگذشت.

آثار. چخوف، همانند گوگول، حس شوخ طبعی شگفتی‌آوری دارد که با درک
عمیق مصیبت زندگی همراه است. نخستین داستانهایش در واقع طرحهای شاد و

18) Anton Pavlovich Chokhov

19) Taganrog

20) Sakhalin

21) Ward Number Six

22) Olga L. Knipper

23) Yalta

24) Badenweiler

خنده آورند، اما همین داستانها قدرت ادراک حسی او را به خوبی نشان می دهند. بعضی منتقدان روزگار چخوف از این نظر «افسوس می خورند که چرا چنین استعداد جوانی همه وقتش باید صرف خنداندن مردم شود»^{۲۵}. شاید همین توصیه اخیر، همراه با پختگی و بیماری، نظر چخوف را تغییر داده است؛ و بیشتر داستانها و نمایشنامه هائی که بین سالهای ۱۸۸۸ تا ۱۹۰۰ نوشته است حزن انگیز و دردناکند. آنگاه شروع کرد به این که بارقه امیدی را که نسبت به تغییر وضع رقتبار کشورش در دلها تابیده بود در آثارش انعکاس دهد؛ و راه درمان مشخصی پیشنهاد نمی کند، اما دردها را دقیقاً می شناسد، و چشم به انقلاب آینده می دوزد.

داستانهای کوتاه. داستانهای کوتاه چخوف شاید بیشتر وصفی باشند تا نقلی. از ششصد داستان کوتاه چخوف، بیشتر آنها وصف موقعیتهاست، و هیچ گونه طرح واقعی ندارد. چخوف اصولاً رهیافتی انزواطلبانه و غیرشخصی دارد، و در بند آموزش و تعلیم نیست. داستانهای او، مثل سایر داستان نویسان روسیه، سرشار از جزئیات واقعگرایانه است. او هیچگاه احساساتی نمی شود، و بندرت دستخوش حرارت و عواطف شدید می شود، و داستانهایش بیشتر از عقل مایه می گیرد تا احساس و عاطفه. در داستان کوتاه «اتاق شماره شش» (۱۸۹۲)، ترحم و دلسوزی پزشکی نسبت به بیماران دیوانه خود، همکاران او را بر آن می دارد تا دیوانه اش بپندارند. او را در اتاقی نفرت انگیز زندانی می کنند، و ظرف چند ساعت می میرد. از دیگر داستانهای کوتاه چخوف «وانکا»^{۲۶}، «سیرن»^{۲۷}، «ارابه»^{۲۸}، «دلبنده»^{۲۹}، [«خواب آلود»^{۳۰}، «دوئل»^{۳۱}، و «دهقانان»^{۳۲}، کمابیش شهرت یافته اند. نخستین داستان کوتاه چخوف، «نامه ای به دوست دانشمند»^{۳۳} (۱۸۸۰)، در مجله ای فکاهی (در سن پترزبورگ) منتشر شد. نخستین جلد از مجموعه داستانهایش با عنوان «قصه های ملیامنی»^{۳۴} (۱۸۸۴) مشتمل بر شش داستان (طرح) کوتاه بود. نخستین مجموعه مهم داستانهای کوتاهش، داستانهای رنگارنگ^{۳۵} (۱۸۸۶) نام داشت که شامل

25) Phelps, p. 236.

26) Vanka

27) Siren

28) In the Cart

29) Darling

30) Sleepy

31) Duel

32) Peasants

33) A Letter to a Learned Friend

34) Tales of Melpomene

35) Motley Stories

داستانهای نظیر «جراحی»^{۳۶} (۱۸۸۶)، و «اندوه»^{۳۷} بود. دو مجموعه بعدی داستانهای چخوف با عنوان درشفق^{۳۸} (۱۸۸۷)، و داستانها^{۳۹} (۱۸۸۸) انتشار یافت. در مجموعه اخیر، داستان توصیفی مشهور «استپ»^{۴۰}، و داستانهای «بوسه»^{۴۱}، و «شادی»^{۴۲} آمده‌اند. از دیگر مجموعه داستانهای چخوف سخنان بی‌ضرر^{۴۳} (۱۸۸۷) و کاشتانکا^{۴۴} (۱۸۸۷) است.

نمایشنامه‌ها. همه ویژگیهای اساسی چخوف در درامهایش جلوه گرمی شود. [نخستین آثار نمایشی چخوف کمدیهای تک پرده‌ای اوست، از جمله «در شاهراه»^{۴۵} (۱۸۸۵)، «آواز قو»^{۴۶} (۱۸۸۸)، «خرس»^{۴۷} (۱۸۸۸)، «خواستگاری»^{۴۸} (۱۸۸۹)، «هروسی»^{۴۹} (۱۸۹۰)، «شب پیش از محاکمه»^{۵۰} (۱۸۹۱) و «سالگرد»^{۵۱} (۱۸۹۱).] نمایشنامه‌های او کاملاً بی‌شکل و ناپیوسته‌اند، اما همین ناپیوستگی و پریشانی شاید نمادی باشد از جامعه‌ای که چخوف در آن زندگی می‌کرد.

«ایوانف»^{۵۲} (۱۸۸۷). [نخستین نمایشنامه بلند چخوف، که راه گروه روشنفکران روسیه را تصویر می‌کند، و آرزوهای خام آنها را نشان می‌دهد.] در این نمایشنامه، تراژدی یکی از «روشنفکران» به نام ایوانف حکایت می‌شود. ساشا^{۵۳}، دختری جوان، که آرزوهای بلند ایوانف را تحسین می‌کند، دل به عشق او بسته است. لکن ایوانف که همه شور و شوق خود را به زندگی از دست داده می‌داند که آرزوهای پیشین او همه مرده‌اند. او که راه نجاتی نمی‌بیند درست قبل از آغاز جشن عروسی با گلوله خود را می‌کشد.

«باغ آلبالو»^{۵۴} (۱۹۰۴). بیش از سایر نمایشنامه‌های چخوف بیانگر ویژگیهای اوست. این اثر تراژدی درماندگی و تباهی طبقه اشراف روسیه است، طبقه‌ای که از

36) Surgery

37) Grief

38) In the Twilight

39) Stories

40) Steppe

41) Kiss

42) Happiness

43) Innocent Speeches

44) Kashtanka

45) On the Highway

46) Swan Song

47) Bear

48) Proposal

49) Wedding

50) Night Before the trial

51) Annlvernary

52) Ivanov

53) Sasha

54) The Cherry Orchard

اضمحلال قریب الوقوع زندگی توأم با انحطاط و بیکارگی خویش آگاهند، اما کاری هم از دستشان برنمی‌آید — مردمی کاملاً ناقابل و درمانده که از انجام هر کاری که موقعیتشان را بهتر کند عاجزند. این درام یک شاهکار تصویرگری است. اشراف و «روشنفکران» در برابر یک سرف آزادشده خشن اما کاری و مرد عمل، که بیانگر نظام اجتماعی نوی است، تصویر می‌شوند. مادام رانفسکایا^{۵۵}، زن احساساتی و ولخرج، که تا آخر خره زیر قرض است با از دست رفتن ملک خود مواجه است. لوپاحین^{۵۶}، سرف آزادشده‌ای که حالا بازرگان ثروتمندی است، چاره‌ای برایش می‌اندیشد. به پیشنهاد وی مادام رانفسکایا باید درختان آلبالوی باغ پهناورش را قطع کند و زمین آن را قطعه قطعه به سازندگان خانه‌های ییلاقی بفروشد. در هر حال، باغ نمادی است از همه چیزهایی که مادام رانفسکایا عزیز می‌دارد، یعنی نظام کهن، و از پیشنهاد لوپاحین وحشتزده می‌شود، و آن را رد می‌کند، اما کاملاً روشن است که باغ از دست خواهد رفت. تمامی ملک به حراج می‌رود، و خریدار خود لوپاحین است. نمایشنامه با صدای تیرها که بر درختان آلبالو فرود می‌آیند پایان می‌پذیرد.

[شاهکارهای نمایشی بلند چخوف، گذشته از باغ آلبالو، عبارت است از: مرغ دریائی^{۵۷} (۱۸۹۶)، که جدال بین نسل پیر و جوان را بررسی می‌کند؛ دائی وانیا^{۵۸} (۱۸۹۷)، که به رنجها و ناکامیهای مردم خرده‌پا می‌پردازد؛ و سه خواهر^{۵۹} (۱۹۰۱)، که عده‌ای از منتقدان آن را شاهکار چخوف خوانده‌اند، بیانگر تباهی نظام اجتماعی کهن است. روی هم رفته مضمون عمده این درامها رؤیای یک زندگی جدید است.]

مختصری از نقدها. چخوف هر چند «توانایی حیرت‌آور تولستوی، کمال تورگینف، و احساس همدردی جهان شمول داستایفسکی بزرگمنش را ندارد»^{۶۰}، لکن مفسر برجسته زمانه و سرزمین خویش است، و نمایشنامه‌ها و داستانهای دقیق و نافذ، عینی، و غیر احساساتی او در ممالک انگلیسی زبان از شهرتی عظیم برخوردارند. [در هر حال، این استاد صراحت و ایجاز، نماینده بارز مکتب واقعگرایی اواخر سده نوزدهم روسیه است. از این گذشته، قدرت طنز آفرینی و حس شوخ طبعی چخوف او را در شمار طنزپردازان و بذله‌گویان بزرگ تاریخ ادبیات جهان قرار داده است.]

55) Madame Ranevskaya

56) Lopahin

57) Seagull

58) Uncle Vanya

59) Three Sisters

60) Phelps, p. 247.

گورکی

ماکسیم گورکی^{۶۱} (نام مستعار آلکسی ماکسیموویچ پیشکوف^{۶۲}، ۱۸۶۸ تا ۱۹۳۶)، رمان‌نویس و نمایشنامه‌نویس نامدار روسی، در نیژنی نووگورود^{۶۳} [شهر گورکی کنونی] دیده به جهان گشود. او چهارساله بود که پدر پرده‌فروزش درگذشت، و در ده سالگی هم مادرش را از دست داد. گورکی چند سالی به مدرسه رفت، و بعد ناگزیر شد برای کسب معاش درس و تحصیل را رها کند. او به هر دری زد و هر کاری، نظیر شاگرد کفاشی، پیشه کرد. در دوازده سالگی از خانه گریخت، و در یکی از کشتیهای رودخانه ولگا ظرفشوی آشپزخانه شد. آشپز کشتی که چمدانی پر از کتاب داشت، وی را به کتاب خواندن ترغیب کرد. پس از آن به کارهایی از قبیل نقاشی شمایل، بازیگری، نانوائی، کارگری باراندازهای کشتی، و میوه‌فروشی پرداخت. از سال ۱۸۹۱ به فعالیتهای انقلابی پیوست، و روی هم سه بار بازداشت شد. نخستین داستانش در سال ۱۸۹۲ انتشار یافت که موفقیتی پیدا نکرد، اما او پشتکار داشت، به طوری که از سال ۱۹۰۱ به بعد آثارش خوانندگان فراوانی یافت و بارها تجدید چاپ شد. گورکی در سال ۱۹۰۶ سفری به امریکا کرد تا کمک مالی برای نهضت انقلابی جمع‌آوری کند. در آن جا به گرمی از وی استقبال شد؛ اما هنگامی که سفارت تزار پی برد زن همسفرش همسر او نیست، مورد سرزنشش قرار داد. گورکی به جزیره کاپری در ایتالیا رفت و مدت هفت سال به عنوان تبعیدی سیاسی در آن جا به سربرد. در این جزیره مدرسه‌ای برای کودکان انقلابیون و ناراضیان سیاسی دایر کرد؛ از جمله شاگردان مدرسه او یکی هم یوسف استالین بود. او در سال ۱۹۱۳ اجازه یافت به روسیه بازگردد. در انقلاب سال ۱۹۱۷ نخست به مخالفان پیوست، اما بعد با حزب بولشویک همراهی شد. در سال ۱۹۲۱ به علت اختلافی که با لنین پیدا کرد، ناچار به ترک کشور شد.

61) Maxim Gorky

62) Alexey Maximovich Peshkov

63) Nizhai Novgorod

گورکی تا سال ۱۹۲۸ در آلمان به سربرد، و آنگاه از وی دعوت شد به میهن خویش بازگردد. سرانجام در گورکی (شهری نزدیک مسکو که به نام او خوانده می شود)^{۶۴} دیده از جهان فرو بست.

پیام. سهم گورکی در ادبیات روسی این است که «او به کشف دنیای تازه ای در عالم مردم فرودست و مطرودشدگان اجتماعی [خانه به دوشان و کارگران، لومپنها، دزدان و ولگردان، فاحشه ها و پانداها، میخوارگان و معتادان] دست یافت. پیام ضمنی گورکی در این باره آشکار است — آوارگان و ولگردان بی سروپا با چنان روح زیبایی که دارند، نباید از یاد بشریت فراموش شوند، چه، این خانه به دوشان قربانیان نظام اجتماعی ستمگرند»^{۶۵}. در واقع، مضمون همیشگی گورکی «داستان روح گنگی است که تقلاً می کند به سخن درآید؛ داستان انسانهای ذاتاً سالمی است که در جامعه ای ابتدائی رها شده اند و به جانب روشنایی کورمال کورمال می کنند»^{۶۶}.

آثار. گورکی داستانهای کوتاه بسیاری نگاشت. [نخستین مجموعه داستانهای کوتاهش با] عنوان طرحها و داستانها^{۶۷} در سال ۱۸۹۸ انتشار یافت، و نامش را بر سرزبانها انداخت. [از بهترین داستانهای کوتاه اوست: «کانوالوف»^{۶۸} (۱۸۹۶)، «اورلوف و همسرش»^{۶۹} (۱۸۹۷)، «بیست و شش مرد و یک دختر»^{۷۰} (۱۸۹۹)، و «تولد یک انسان»^{۷۱} (۱۹۱۲).

از ماندنی ترین رمانهای گورکی، فوما گوردیف^{۷۲} (۱۸۹۹)، سه رفیق^{۷۳} (۱۹۰۰)، و مادر^{۷۴} (۱۹۰۷) را می توان نام برد. گورکی یک رمان حماسی ناتمام چهار جلدی هم دارد

(۶۲) همان نیژنی نووگورود سابق است، یعنی زادگاه او، که بعد از انقلاب کبیر به عنوان قدردانی از مسامی او در راه انقلاب روسیه گورکی خوانده شد. ظاهراً مؤلف کتاب این دو را متفاوت پنداشته است. — م.

65) Spector, p. 246.

66) Olga, p. 244.

67) Sketches and Stories

68) Kononov

69) Orlov and His Wife

70) Twenty Six Men and a Girl

71) Birth of a Man

72) Foma Gordiyev

73) Three of Them

74) Mother

که زندگی اجتماعی، سیاسی، و ادبی روسیه را در مدت چهل سال پیش از انقلاب ۱۹۱۷ بازگو می‌کند. این رمان بزرگ که زندگی کلیم سامگین^{۷۵} نام دارد مشتمل بر چهار رمان جداگانه، نماشچی^{۷۶} (۱۹۳۰)، مغناطیس^{۷۷} (۱۹۳۱)، آتشیهای دیگر^{۷۸} (۱۹۳۸)، و خیال^{۷۹} (۱۹۳۸) است. افزون بر این، از بهترین آثار غیرداستانی گورکی زندگینامه سه بخشی اوست که دوران کودکی^{۸۰} (۱۹۱۳)، در میان مردم^{۸۱} (۱۹۱۵)، و دانشکده‌های من^{۸۲} (۱۹۲۳) را در بر می‌گیرد.

در میان آثار نمایشی گورکی، نمایشنامه‌های طبقه متوسط^{۸۳} (۱۹۰۰)، در اعماق^{۸۴} (۱۹۰۲)، [کودکان آفتاب^{۸۵} (۱۹۰۵)] و آخرین^{۸۶} (۱۹۰۸) از همه مشهورترند.

[آثار گورکی که از در بدری و سیه روزی جوانی او، ایمان به نیروی مردم و خوشبینی به آینده، و عشق به زندگی الهام می‌گرفت، و در عین حال آمیخته با روح انقلابی رمانتیک بود، وی را در مرکز زندگی ادبی و روشنفکری روزگار خویش قرار داد. او نوشته‌هایش را در خدمت هدف اجتماعی خویش به کار گرفت، و روش نویسندگی معروف به واقع‌بینی سوسیالیستی را در ادبیات پایه‌گذاری کرد.] در هر حال، نگاهی گذرا به دواثر گورکی، پیام و سبک او را آشکار خواهد کرد.

«در اعماق»^{۸۷}. درامی است درباره چند آدم بدبخت و در بدر که در میهمانخانه‌ای ارزان قیمت دوزهم گرد آمده‌اند. از این جمع، یک نفرشان دزدی است به نام پپل^{۸۸}، که با واسیلیسا^{۸۹}، همسریک مالک مناسبات عاشقانه پیدا می‌کند؛ اما از وی خسته می‌شود و به خواهر او ناتاشا^{۹۰} دل می‌بندد. واسیلیسا که از این موضوع سراپا خشم شده است، کم‌کم آرام می‌گیرد، و از پپل می‌خواهد شوهرش را به قتل برساند تا او هم موجبات ازدواج وی با ناتاشا را فراهم کند. پپل پیشنهاد واسیلیسا را رد می‌کند، و او جنجالی راه می‌اندازد. پپل هم شوهر او را از پای درمی‌آورد. واسیلیسا، پپل را به جنایت متهم می‌کند، اما ناتاشا پای خود او را هم به میان می‌کشد، و پپل و واسیلیسا به زندان

75) *Life of Klim Samghin*76) *Bystander*77) *Magnet*78) *Other Fires*79) *Specter*80) *My Childhood*81) *In the World*82) *My University Days*83) *Middle Class*84) *Lower Depth*85) *Childrens of the Sun*86) *The Last*87) *Lower Depths*88) *Pepel*89) *Vasilisa*90) *Natasha*

می افتند. از این جمع، یکی هم در اثر بیماری سل می میرد، و نفر دیگر که هنرپیشه‌ای دائم الخمر است، خود را حلق آویز می‌کند.

«مادر»^{۹۱}. این رمان بر محور شخصیت یک مادر و پسر الکلی او که [بعد از دگرگونی حال] هسته مرکزی گروهی سوسیالیست را در یک کارخانه تشکیل می‌دهد می‌گردد. پسر، که پاول^{۹۲} نام دارد، به جرم تحریک کارگران به اعتصاب و رهبری راهپیمایی روز اول ماه مه (روز جهانی کارگر) بازداشت و به تبعید در سیبری محکوم می‌گردد. مادر به عنوان وظیفه، به توزیع اعلامیه‌های انقلابی پسرش کمر همت می‌بندد. مأموران تزار او را با اعلامیه‌ها دستگیر می‌کنند، صدایش را می‌برند و تا سرحد مرگ کتکش می‌زنند.

مختصری از نقدها. گرچه داستانهای گورکی تکان‌دهنده و کوبنده‌اند، لکن بسیار بعید می‌نماید که آثاری جاودانه باشند. تردیدی نیست که او پیامی داشت، اما این پیام محدود و مربوط به زمان خاص خود بود؛ و آشکار است که او نبوغ هم داشت، اما در مقام هنرمند خیلی چیزها کم داشت. آثارش تکراری‌یکدیگرند. تصاویرش واقع‌گرایانه نیستند؛ بلکه آرمانی یا گزافه‌آمیزند. آدمهای آواره و بی‌سروپایش بیش از اندازه زیرک و آگاهند؛ به عنوان مثال، مادر (شخصیت اصلی رمانی به همین نام که ذکر آن رفت) زنی واقعی و از مردم نیست، بلکه کمال مطلوب گورکی از مادری جلوه می‌کند که از میان رنجبران برخاسته باشد. گورکی در شیوه پرداخت «گرفتاری بی‌انسجامی و شلختگی داستایفسکی است، بی‌آن که گرمی عشق برادرانه او را داشته باشد»^{۹۳}.

شاید حق با فلیس باشد که می‌گوید: «گورکی به سرعت موشک حرکت می‌کرد، اما نحوه فرود آمدنش سنتی بود»^{۹۴}.

91) *Mother*92) *Pavel*93) *Phleps*, p. 221.94) *Phleps*, p. 215.

ادبیات شوروی

پیشینه تاریخی. انقلاب سال ۱۹۰۵ روسیه کاملاً ناموفق ماند. انقلاب دوم به رهبری حزب بولشویک (بعداً موسوم به حزب کمونیست) در سال ۱۹۱۷ حکومت نیکلای دوم^۱ را واژگون ساخت. در پی آن جنگ داخلی درگرفت. آنگاه در سال ۱۹۲۱ نظام نیمه کمونیستی مشهور به سیاست نوین اقتصادی^۲ طرحریزی شد. سال بعد، اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی^۳، اتحادیه ای مرکب از شانزده ایالت خودمختار، تشکیل یافت و قانون اساسی آن تصویب شد (۱۹۲۳). بعد از مرگ لنین بولشویک (۱۹۲۴)، یوسیف استالین (۱۸۷۹ تا ۱۹۵۳) همه مقاومتها را درهم شکست، و به سرعت پایه های حکومت مطلقه خود را با تصفیه رهبران دیگر شوروی استوار ساخت. او در سال ۱۹۲۸ لغو سیاست نوین اقتصادی و آغاز برنامه پنجساله ای به مراتب سوسیالیستی تر را اعلام داشت. در پرتو این برنامه های پنجساله، که تا کنون چند دوره به اجرا درآمده اند، اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به پیشرفت عظیم صنعتی و نظامی دست یافته است. این کشور پس از جنگی کوتاه مدت با فنلاند (۱۹۳۹ تا ۱۹۴۰)، به علت هجوم آلمان به قلمرو خود در ۱۹۴۱، در جنگ جهانی دوم درگیر شد. اتحاد شوروی در ۱۹۴۶ «جنگ سرد» را بر ضد ملل سرمایه داری سراسر عالم آغاز کرد.

(۱) Nicholas II (۱۸۶۸ تا ۱۹۱۸): تزار روسیه (۱۸۹۲ تا ۱۹۱۷). -م.

2) New Economic Policy

3) Union of Soviet Socialist Republics

نظر اجمالی. ادبیات شوروی بیشتر به ستایش رژیم تازه، شرح داستانهای انقلاب، توصیف تلاش و مبارزه مردم، و بیان امید به آینده اختصاص دارد. از سال ۱۹۱۷ به بعد رمان، داستان کوتاه، و شعر، تحت سانسور دقیق بوده و به طور کلی شکل تبلیغاتی و تعلیمی داشته است. بی تردید، این تعلیم گرایی بیشتر اجتماعی است تا فردی، و اغلب بازتابی است از یک رویداد یا جانبداری از سیاست رسمی زمان.

بعد از انقلاب سال ۱۹۱۷، آثار نمایشی کم، اما شعر، رمان، داستان کوتاه، و نوشته های طنزآمیز فراوان تألیف یافته است.

روی هم رفته، ادبیات شوروی نهایتاً از لحاظ تاریخی و به عنوان ثبت یک دوره خاص، قابل توجه است، اما این که از لحاظ ارزش ذاتی آن قدر بزرگ باشد که جایگاهی جاودانی در ادبیات جهانی احراز کند، در مکان تردید است.

شعر

از همان آغاز پیروزی انقلاب سال ۱۹۱۷، برای شورویها جهان سرزمین امید و شور و حرارت شد؛ و احساسات و هیجانات اوج گرفت. در نتیجه، شعر و شاعری در این دوره رواج پیدا کرد. شعر نخستین سالهای انقلاب سه مضمون عمده داشت: زندگی طبقه کارگر، تجربیات و رویدادهای روستایی، و شور و شوق بریدن از گذشته و برقراری نظامی نو. آلکسی گاستف^۴ (۱۸۸۲ تا ...)، سیمای برجسته در میان سرایندگان شعر رنجبران است؛ سرگنی یسنین^۵ (۱۸۹۵ تا ۱۹۲۵)، شاعر روستاهاست؛ و ولادیمیر مایاکوفسکی^۶ (۱۸۹۳ تا ۱۹۳۰). شاعر اخیرالذکر، خصوصاً، از ادبیات به عنوان حربه ای اجتماعی سود می جوید. [اوقواعد رایج زبانی را در هم شکست، واژه ها و عبارات جاری را در شعر روسی به کار گرفت، و بدین طریق شعر خیابانی و توده ای او جلوه گاه ذوق و سلیقه عوام بود.]

4) Alexey Gastev

5) Sergcy Yesenin

6) Vladimir Vladimirovich Mayakovsky

از شاعرانی که قلم خود را در خدمت مصلحت نظام به کار نگرفتند، باید به بوریس پاسترناک^۷ (۱۸۹۰ تا ۱۹۶۰) و آنا آخماتووا^۸ (۱۸۸۹ تا ...) اشاره کرد. [پاسترناک، افزون بر اشعارش، داستانهایی هم نوشت که مشهورترین آنها دکترژیواگو^۹ (۱۹۵۵) است. پاسترناک در سال ۱۹۵۸ برنده جایزه نوبل در ادبیات شد، ولی از قبول آن امتناع ورزید.] شاعران بعدی در راه توجیه و تعمیم آرمانهای شوروی گام برداشته اند و کوشیده اند تا مبارزات شورویها، بویژه محنتها و پیروزیهای جنگ جهانی دوم را جاودانگی بخشند. شاعران برجسته دیگر عبارتند از: آلکساندر بزیمنسکی^{۱۰} (۱۸۸۹ تا ...)، میخائیل ماتوسوفسکی^{۱۱} (۱۹۱۵ تا ...)، ویوگنی دولماتوفسکی^{۱۲} (۱۹۱۵ تا ...).

داستان منثور

به طور کلی، رمان و داستان کوتاه در مسیر همان گرایشهایی پیش رفته اند که شعر پیموده است. در میان نویسندگان رمان و داستان کوتاه، چهارتن شهرت و اعتبار بیشتری یافته اند: (۱) ویوگنی زامیاتین^{۱۳} (۱۸۸۴ تا ۱۹۳۷)، نویسنده قصه کوتاه «غار»^{۱۴}، که سختهایی سن پترزبورگ را در زمستان سال ۱۹۱۸ تصویر می کند. اثر دیگر او داستان تخیلی طنزآمیزی است به نام ما^{۱۵} (۱۹۲۴) که درباره قرن بیست و ششم است. (۲) ایزاک ایمانوئیلویچ بابل^{۱۶} (۱۸۹۴ تا ۱۹۴۱)، نویسنده نکته سنج یهودی، که مجموعه داستانهای سواره نظام سرخ^{۱۷} (۱۹۲۶) را براساس تجربیات خویش از نخستین ارتش سواره نظام نوشت. او در این داستانها نبردها و قهرمانیهای بودیونی^{۱۸} را در جنگ شوروی - لهستان (۱۹۲۰)

7) Boris Leonidovich Pasternak

8) Anna Akhmatova

9) Dr. Zhivago

10) Alexander Belyansky

11) Mikhail Matuovsky

12) Yevgeny Dolmatovsky

13) Yevgeny Zamyatin

14) Cave

15) We

16) Isaak Emmanuilovich Babel

17) Red Cavalry

18) Semyon Mikhailovich Budyonny (۱۸۸۳ تا ...): مارشال شوروی و فرمانده نخستین ارتش

بازگو می‌کند. بابل که نویسنده‌ای رمانتیک شناخته می‌شود، مجموعه‌ای هم با عنوان داستانهای اودسا^{۱۹} درباره یهودیان اودسا دارد. (۴) آلکسی نیکلایویچ تولستوی^{۲۰} (۱۸۸۲ تا ۱۹۴۵)، «پیردیر ادبیات روسی» است که شهرتش مرهون داستان راه جلجتا^{۲۱} (یا راهی از میان جهنم، اتمام ۱۹۴۱) است. او در این داستان زندگی روسیه، سالهای ۱۹۱۳ تا ۱۹۱۸ را به تصویر می‌کشد. از تولستوی داستان خودزندگی‌نامه وار گیرایی هم بازمانده که کودکی نیکیتا^{۲۲} (۱۹۲۱) نام دارد. (۴) میخائیل آلکساندروویچ شولوخوف^{۲۳} (۱۹۰۵-۱۹۸۴) «پیشگام نویسندگان معاصر شوروی» است، که به سبب رمان جاودانه‌اش، دن آرام^{۲۴} (۱۹۱۲)، شهرت یافته است. این رمان وقایع زندگی قزاقها را در سالهای ۱۹۱۳ تا ۱۹۲۲ حکایت می‌کند. منتقدی آن را «جنگ و صلح قزاقها»^{۲۵} نامیده، و اسپکتر افزوده است که دن آرام «اثری اصیل در ادبیات کلاسیک روسی»^{۲۶} است. شولوخوف در خلال جنگ جهانی دوم داستانهایی با الهام از جنگ نوشت که از جمله می‌توان به علم نفرت^{۲۷} (۱۹۴۲) اشاره کرد. رمان دیگر او در زمینه جنگ، آنها برای وطن جنگیدند^{۲۸} نام دارد که بخشهایی از آن انتشار یافته است. شولوخوف برنده جایزه نوبل ادبیات سال ۱۹۶۴ هم هست.

دیگر رمان‌نویسان برجسته شوروی عبارتند از: پانتلیمون رومانوف^{۲۹} (۱۸۸۴ تا ۱۹۳۸)، والتین کاتایف^{۳۰} (۱۸۹۷-۱۹۸۶) لئونید لئونوف^{۳۱} (۱۸۹۹ تا ...)، یوری اولشا^{۳۲} (۱۸۹۹-۱۹۶۰) و ونیامین کاورین^{۳۳} (۱۹۰۲ تا ...).

19) Odessa Stories

20) Alexey Nikolayevich Tolstoy

21) Road to Calvary (The Way through Hell)

22) Nikita's Childhood

23) Mikhail Aleksandrovich Sholokov

24) The Quiet Don (And Quiet Flows the Don)

25) Cleb Struve, Soviet Russian Literature, 1917 - 50. (Norman. Oklahoma, 1951), p. 131.

26) Spector, p. 257.

27) Science of Hatred

28) They Fought for Their Country

29) Panteleimon Romanov

30) Valentin Katayev

31) Leonid Leonov

32) Yury Olesha

33) Veniamin Kaverin

طنز و بذله‌پردازی

گرچه آثار طنزآمیز زیادی در ادبیات شوروی پدید نیامده است، اما برخی قطعات شاد و خنده‌دار هست که این آثار نیز جنبه تعلیمی دارد.

ایلیا ایلِف^{۳۴} (نام مستعار ایلیا آرنولدوویچ فاینزیلبرگ^{۳۵}، ۱۸۹۷ تا ۱۹۳۷) فکاهی نویس خوش قریحه، با همکاری یوگنی پتروویچ پتروف^{۳۶} (نام مستعار یوگنی کاتایف^{۳۷}، ۱۹۰۲ تا ۱۹۴۴) رمان بلند اما شاد و طنزآمیز دوازده صندلی^{۳۸} (۱۹۲۸) را نوشت. قهرمان کتاب به نام بندر^{۳۹}، آدمی است رذل و اوباش، که در جستجوی الماسهایی می‌گردد که پیش از انقلاب در یک صندلی جاسازی شده‌اند. هر چند بندر در پایان رمان می‌میرد، اما مؤلفان در رمان گوساله زرین کوچک^{۴۰} (۱۹۳۱)، بار دیگر به او جان می‌بخشند. رمان اخیر هجوی است علیه بقایای سرمایه‌داری در جامعه شوروی. رمانهای دیگر این دو به نام تونیا^{۴۱} (۱۹۳۵) و امریکای کوچک زرین^{۴۲} (۱۹۳۶)، یادگار مسافرت آنها به ایالات متحد آمریکا و در هجویان کشور است.

بزرگترین فکاهی نویس اتحاد شوروی میخائیل میخائیلوویچ زوشچنکو^{۴۳} (۱۸۹۵ تا ۱۹۵۸) است که با داستانها و طرحهای کوتاهش نیشخند تمسخری بر فساد کمونیستی، تشریفات اداری، علم، انتقاد، و نظایر آنها می‌زند. اثر او به نام جوانی بازگشته^{۴۴} (۱۹۳۳) به قصد رمان نوشته شده، ولی در واقع مجموعه‌ای است در حال وهوی قصه‌ها و طرحهای کوتاه. کتاب آبی کوچک^{۴۵} (۱۹۳۴) مجموعه دیگری از داستانهای سراسر هجو، کنایه، و طعنه بر ضعفهای انسانی — بویژه انسان کمونیست — است. آخرین اثر زوشچنکو پیش از

34) Ilya Ilf

36) Yevgeny Petrovich Petrov

38) *Twelve Chairs*40) *The Little Golden Calf*42) *Little Golden America (One - Storied America)*44) *Youth Restored*

35) Ilya Arnoldovich Faynzilberg

37) Eugene Katayev

39) *Bender*41) *Tonya*

43) Mikhail Mikhailovich Zoshchenko

45) *The Light - Blue Book*

طلوع آفتاب^{۴۶} نام دارد (که در ۱۹۴۳ به صورت سریال داستانی شروع شد، اما ناتمام ماند) و حاوی شرحی از زندگی گذشته خود اوست، بدون این که طنزی داشته باشد. مگر در قطعاتی که در ستایش دانشمند روسی، پاولوف^{۴۷}، در مایه‌های کنایه نوشته شده است. انتشار این کتاب به دلایلی قطع شد، و جالب این است که آثار زوشچنکو در مطبوعات کمونیستی مورد حمله قرار گرفتند و خود او در سال ۱۹۴۶ از ادبیات شوروی «پاکسازی» شد.

46) *Before Sunrise*

۴۷) Ivan Petrovich Pavlov (۱۸۴۹ تا ۱۹۳۶): دانشمند روسی در فیزیولوژی و روانشناسی

کتابشناسی ادبیات روسیه

Bibliography for Russian Literature

- Brückner, Alexander. *A Literary History of Russia*. Translated by H. Havelock. New York: Charles Scribner's Sons, 1908.
- Hapgood, Isabel F. *A Survey of Russian Literature, with Selections*. New York: Chautauqua Press, 1902.
- Protopkin, P. *Russian Literature*. New York: McClure, Phillips and Co., 1905.
- Mirsky, D. S. *A History of Russian Literature*. Edited and abridged by Francis J. Whitfield. New York: A. A. Knopf, 1949.
- Polgin, Moimaye J. *A Guide to Russian Literature (1820-1917)*. New York: Harcourt, Brace and Howe, 1920.
- Helps, William Lyon. *Essays on Russian Novelists*. New York: Macmillan Co., 1926.
- Spector, Ivar. *The Golden Age of Russian Literature*. Revised ed. Caldwell, Idaho: Caxton Printers, 1943.
- Struve, Gleb. *Soviet Russian Literature, 1917-50*. Norman, Okla.: University of Oklahoma Press, 1951.
- Thompson, Stith, and John Gassner. *Our Heritage of World Literature*. New York: Dryden Press, 1942.
- Waliszewski, Kazimierz. *A History of Russian Literature*. New York: D. Appleton and Co., 1900.
- Weatherly, Edward H., and Others. *The Heritage of European Literature*. Boston: Ginn and Co., 1949. Vol. II.

کتاب سوم

ادبیات انگلیسی زبان

بخش اول

ادبیات آمریکا

دوره مهاجرنشینی

(۱۶۰۷ تا ۱۷۶۳)

پیشینه تاریخی. تاریخ ایالات متحد آمریکا با کشف امریکای شمالی به وسیله کریستوف کلمب^۱ در سال ۱۴۹۲ آغاز می شود. کلمب در جستجوی راه آبی به شرق دور، به جزایر باهامای امروزی رسید. او این جزایر را سن سالوادور^۲ (نجات دهنده مقدس) نامید، و ساکنان آن جا را هندی^۳ خواند، زیرا تصور می کرد این جزیره یکی از جزایر هندوستان است. در سال ۱۴۹۷ آمریگو وِسپوچی^۴ به خاک اصلی امریکا رسید و نخستین کسی بود که دریافت سرزمین جدیدی کشف شده است، و این اقلیم به نام او امریکا خوانده شد. در همان سال جان کب^۵ (۱۴۵۰ تا ۱۴۹۸) دریانورد ایتالیایی الاصل انگلیسی به سواحل شمالی امریکا و کانادا رسید. این دریانور، پیشاهنگ انگلیسیها در اکتشافات امریکا بود. در سالهای بعد دریانوردان و سیاحانی چون فردیناند ماژلان^۶، ژاک کارتیه^۷، و ارناندو دِ سوتو^۸ مناطقی دیگر از امریکا را کشف کردند.

۱) Christopher Columbus (۱۴۵۱ تا ۱۵۰۶): از اهالی جنوا، در ایتالیا.م.

2) Saint Salvador

3) Indians

۴) Amerigo Vespucci (۱۴۵۲ تا ۱۵۱۲): دریانورد ایتالیایی.م.

5) John Cabot

۶) Ferdinand Magellan (۱۴۸۰ تا ۱۵۲۱): دریانورد پرتغالی.م.

۷) Jacques Cartier (۱۴۹۱ تا ۱۵۵۷): دریانورد فرانسوی و کاشف رود سنت لارنس.م.

۸) Hernando de Soto (۱۵۰۰ تا ۱۵۴۲): کاشف اسپانیایی.م

نخستین ماندگاه دائمی اروپایی در ایالات متحد امروزی در محل سنت اوگاستین (فلوریدای کنونی) در سال ۱۵۶۵ تأسیس شد. در سال ۱۶۰۷ نخستین ماندگاه دائمی انگلیسی در جیمزتاون (ویرجینیا) بنا گردید، و سال بعد نخستین ماندگاه فرانسوی در کیپک (کانادا) دایر شد. در سال ۱۶۲۰ نیز آوارگان^۹، دومین ماندگاه دائمی انگلیسی را در پلیموت (ماساچوست) ایجاد کردند. ماندگاههای دائمی دیگر به ترتیب در سال ۱۶۳۰ در بستن امروزی، در ۱۶۳۴ در مرلند، در سال ۱۶۳۵ در کونکتیکت، در ۱۶۳۶ در رود آیلند، در ۱۶۳۸ در دلاور^{۱۰}، نیوجرسی و نیویورک، در ۱۶۸۱ در پنسیلوانیا، در ۱۶۷۰ در کارولینای جنوبی، و در سال ۱۷۳۲ سیزدهمین آنها در جورجیا دایر شد. بدین ترتیب تأسیس مهاجرنشینهای انگلیسی کامل گردید.

کم کم پیرایشگران گریزان از اوضاع آشفته دینی و سیاسی انگلستان، فرانسویان ناراضی از ستم هوگنوها^{۱۱}، و تهیدستان و ماجراجویان ممالک دیگر اروپا به امید زندگی بهتر راهی ایالات متحد شدند. در همه مهاجرنشینها کشاورزی و بازرگانی اهمیت یافت؛ سازمانهای پارلمانی شکل گرفت؛ و اعتقاد به آموزش و پرورش، به تأسیس مؤسسات آموزش عالی چون هاروارد (۱۶۳۶)، ییل (۱۷۰۱)، پرینستون (۱۷۴۷)، و کینگز کالج (۱۷۵۴)، دانشگاه کلمبیای کنونی) انجامید.

در سال ۱۶۴۳ مهاجرنشینان خلیج ماساچوست، پلیموت، کونکتیکت، و نیوهیون^{۱۲} به منظور وحدت مهاجرنشینها و تأمین امنیت و آسایش، اتحادی به نام ائتلاف انگلستان نو^{۱۳} تشکیل دادند. از جمله آثار و نتایج این ائتلاف، پیروزی مهاجرنشینان در نبرد خونین مشهور به جنگ شاه فیلیپ^{۱۴} (۱۶۷۵ تا ۱۶۷۶) بود، که در نتیجه فیلیپ (حدود ۱۶۳۹ تا ۱۶۷۶) رهبر هندی‌شمردگان کشته شد و زندگی قبیله‌ای هندی‌شمردگان در جنوب انگلستان نو خاتمه یافت.

در سال ۱۷۵۴ نمایندگان هفت مهاجرنشین شمالی کنگره‌ای برای اتحاد دائمی در

۹) Pilgrims: این جماعت از انفصالیون (Separatists) انگلیسی تشکیل یافته بود که از سال ۱۶۰۷ تا ۱۶۰۸ از انگلستان به هلند کوچ کردند و سپس با کشتی میفلور رهسپار امریکا شدند. -م.

10) Delaware

۱۱) Huguenot: لقبی که کاتولیکهای فرانسوی به کالونیستها داده بودند. -م.

12) New-Haven

13) New England Confederation

14) King Phillip's War

آلبانی تشکیل دادند، که به شکست انجامید. در این احوال، اسپانیاییها، فرانسویها، انگلیسیها، هلندیها و سوئدیها هریک به قطعاتی از امریکای شمالی چشم داشتند، و همین امر به زدوخوردهایی بین آنان انجامید. در هر حال، رقابت واقعی میان انگلستان و فرانسه بود. جنگهای مستعمراتی انگلستان و فرانسه (و هندی‌شمردها) در امریکای شمالی در سالهای ۱۶۸۹ تا ۱۷۶۳ روی داد. مهمترین این جنگها به ترتیب جنگ شاه ویلیام^{۱۵} (۱۶۸۹ تا ۱۶۹۷)، جنگ ملکه آن^{۱۶} (۱۷۰۲ تا ۱۷۱۳)، جنگ شاه جورج^{۱۷} (۱۷۴۴ تا ۱۷۴۸) و جنگ فرانسه و هندی‌شمردها^{۱۸} (۱۷۵۴ تا ۱۷۶۳) بود. جنگ اخیر که سرانجام به اروپا کشیده شد، مرحله امریکایی جنگ هفتساله^{۱۹} به شمار می‌رود. این جنگ که بین انگلیسیها و مهاجرنشینان آن از یک سو، و فرانسویان و هندی‌شمردها از طرف دیگر، در گرفت، به دستیابی انگلیسیها بر کبک (۱۷۵۹) انجامید. سرانجام، معاهده پاریس (۱۷۶۳) دست فرانسویان را از کانادا و مناطق غرب امریکای شمالی کوتاه کرد، و سیادت انگلیس بر امریکای شمالی مسلم گشت.

نظر اجمالی. تقریباً مدت یک قرن و نیم ایالات متحد امریکا صرفاً گروهی مهاجرنشین پراکنده در طول ساحل شرقی امریکای شمالی بود. ادبیات امریکا نیز در آغاز ادبیات مهاجرنشینی بود که در آن سخن از رؤیای دنیایی نو و کوششهایی می‌رفت که در جهت شناسایی آن به عمل می‌آمد. این ادبیات را انگلیسیانی نگاشتند، که انگلیسی می‌اندیشیدند و انگلیسی می‌نوشتند. ایالات متحد ماندگاه انگلیسیها شده بود؛ زبانش انگلیسی بود، و ادبیاتش ریشه در سنت انگلیسی داشت. اما امروزه ادبیات ایالات متحد به عنوان ادبیات ملی مشخصی شناخته می‌شود، که از ویژگیهایش قوت، صراحت، شوخ طبعی، مشاهده دقیق، و گرایش به محاوره است.

ادبیات اولیه امریکا بر مبنای مصلحت‌اندیشی و پیشبرد اهداف وقت استوار بود. و وقایعنامه‌ها، گزارشها، خاطرات، نامه‌ها، مواعظ مذهبی، تاریخ و شعر را در بر می‌گرفت. هدف صاحبان این آثار ارائه تصاویری از موفقیت‌های مهاجرنشینان، و توجیه مرام و کردار آنها

15) King William's War

16) Queen Anne's War

17) King George's war

18) French and Indian War

19) Seven Years' War

بوده است تا از این رهگذر راهنمایی برای مهاجران آینده نیز فراهم باشد. بیشتر نوشته‌های کهن مهاجرنشینان متعلق به انگلستان نو است. در جنوب، ماجراجویانی که در جیمز تاون ساکن شدند (۱۶۰۷)، از لحاظ قدرت، کنجکاوی، و دید جهانی، نمونه‌ی نوعی انگلیسیان عصر الیزابت بودند. آنها درباره‌ی ناملایمات، تازگیها، و هندی‌شمردگان با حرارت و هیجان می‌سرودند و می‌نوشتند. نثرشان قوی، استادانه، و جاندار بود، اما شعر سرشار از خودستایی و مبالغه‌ی آنان مایه‌ای نداشت.

جان سمیت^{۲۰} (۱۵۷۹ تا ۱۶۳۱)، وقایع‌نگار و روایت‌گرتوانا، بنیانگذار ادبیات امریکا شناخته می‌شود. او جوانی پرماجرایی داشت. در مجارستان با ترکهای عثمانی جنگید و اسیر شد. یک بار هم به دست قبیله‌ای از هندی‌شمردگان افتاد، که به یاری پوکهانتس^{۲۱} (دختر سرکرده‌ی قبیله) رهایی یافت. شور و شوق وی به سرزمین جدید در کتاب شرح حقیقی رویدادها و حوادث مهمی که در ویرجینیا اتفاق افتاده است...^{۲۲} (لندن، ۱۶۰۸) بیان شده است. این اثر که نخستین کتاب ادبیات امریکا خوانده می‌شود، گزارشی صریح، دقیق و دست‌اول از استقرار انگلیسیها در دنیای نو ارائه می‌دهد. سمیت آثار گوناگونی درباره‌ی مهاجرنشینان انگلیسی در امریکا، و سفرهای خویش نگاشته و کوشیده است تا انگلیسیها را با امکانات تأسیس مستعمرات در دنیای نو آشنا سازد. از جمله آثار او وصف انگلستان نو^{۲۳} (۱۶۱۶)، تاریخ عمومی ویرجینیا، جزایر سامر، و انگلستان نو^{۲۴} (۱۶۲۳) و سفرهای حقیقی^{۲۵} (۱۶۲۹) است.

ویلیام برادفورد^{۲۶} (حدود ۱۵۸۸ تا ۱۶۵۷)، از گروه آوارگانی بود که در سال ۱۶۲۰ به امریکا رفتند، و در پلیموت (ماساچوست) دومین ماندگاه دائمی انگلیسیها را بنا نهادند. شاهکار وی به نام تاریخ کشتزار پلیموت^{۲۷} (۱۸۵۶)، روایتی است ساده و روان از موفقیت‌های آوارگان، و منبع اصلی اطلاع درباره‌ی مهاجرنشین آنها. این اثر مهمترین کتاب آوارگان به شمار می‌رود.

20) John Smith

21) Pocahontas

22) *A True Relation of Such Occurences and Accidents of Note as Have Happened in Virginia...*23) *A Description of New England*24) *General History of Virginia, the Summer Isles, and New England*25) *True Travels*

26) William Bradford

27) *History of Plymouth Plantation*

پیرایشگران^{۲۸}. نهضت پیرایشگری، که آمیزه‌ای از عقاید اجتماعی، سیاسی، اخلاقی، و دینی رایج در میان پروتستانهای انگلستان بود، در دوره سلطنت الیزابت اول به منظور رهانیدن کلیسا از بند خرافات و بعضی از احکام عبادی و تسلط کشیشان آغاز شد، و از آن جا به امریکا راه یافت. پیرایشگران که در سال ۱۶۳۰ مهاجرنشین خلیج ماساچوست را بنا نهادند، در امور مذهبی بسیار سختگیر بودند. آنها کمال جامعه را در استقرار سلطنت الهی می دانستند و در جهت ایجاد جامعه‌ای براساس قوانین کتاب مقدس تلاش می کردند. پیرایشگران در نوشته هایشان به متن کتاب مقدس نظر داشتند؛ و کتاب مقدس هم سرمشق قوانین آنها بود و هم سرمشق سبک ادبی خشک و ساده آنها.

نثر پیرایشگران.

جان وینتروپ^{۲۹} (حدود ۱۵۹۷ تا ۱۶۷۰). برجسته ترین نویسنده پیرایشگران و نخستین حاکم ماساچوست بود. اثر عمده وی دفتر وقایع روزانه^{۳۰} است که در سال ۱۷۹۰ فصل به فصل انتشار یافت و در سال ۱۸۲۶ هم به صورتی کامل با عنوان تاریخ انگلستان نواز ۱۶۳۰ تا ۱۹۶۹^{۳۱} منتشر گردید. وینتروپ در این کتاب به تاریخ، خداشناسی، سیاست، اقتصاد، و زندگی روزمره می پردازد و مهاجرنشینان خلیج ماساچوست را با آرمانهایشان تصویر می کند.

ناثانیل وارد^{۳۲} (۱۵۷۸ تا ۱۶۵۲). فارغ التحصیل کمبریج بود که در سال ۱۶۳۴ به امریکا رفت و کشیش شهر ایپسویچ^{۳۳} (آگاوام^{۳۴} سابق) شد. او نویسنده یکی از زنده ترین آثار پیرایشگران و سرگرم کننده ترین اثر سده هفدهم به نام پینه دوز ساده آگاوام^{۳۵}

28) Puritans

30) Journal

32) Nathaniel Ward

34) Aggawam

29) John Winthrop

31) History of New England from 1630 To 1649

33) Ipswich

35) Simple Cobbler of Aggawam

(لندن، ۱۶۴۷) است. این کتاب اعتراضی است بر روحیه تسامح، مدهای زنان و موهای بلند مردان. سبک وارد صمیمی، بذله آمیز، کنایه دار، قوی، و بغایت مزین است.

راجر ویلیامز^{۳۶} (حدود ۱۶۰۴ تا ۱۶۸۳). از نخستین ساکنان انگلستان نو، و بنیانگذار مهاجرنشین رود بود. او در یک رشته رسالات جدلی (۱۶۴۳ تا ۱۶۵۲) به دفاع از مفاهیمی نظیر جدایی کلیسا و حکومت (جدایی دین از سیاست)، تسامح در قبال عقاید مذهبی گوناگون، و سپردن قدرت به مردم، پرداخت. از آثار مهم ویلیامز یکی کلیدی برای زبان امریکا^{۳۷} (۱۶۴۳) است، و دیگری، جزمیات ظالمانه تعقیب و آزار مذهبی^{۳۸} (۱۶۴۴)، که گفتگویی بین «صلح» و «حقیقت» است. سبک وی استادانه و آراسته اما ملال آور است.

بخش عمده ادبیات انگلستان نورا در این دوره وعظ واعظان پیرایشگر تشکیل می دهد. از جمله این مواعظ، که پس از انتشار در دسترس مردم قرار می گرفت، جزمیات ظالمانه محو شده^{۳۹} (۱۶۴۷)، اثر جان کاتن^{۴۰} (۱۵۸۴ تا ۱۶۵۲)، واعظ و روحانی اهل بُستن است. از دیگر نویسندگان واعظ می توان به افراد خانواده ماطر، یعنی ریچارد ماطر^{۴۱} (۱۵۹۶ تا ۱۶۶۹)، اینکریس ماطر^{۴۲} (۱۶۳۹ تا ۱۷۲۳)، و کاتن ماطر^{۴۳} (۱۶۶۳ تا ۱۷۲۸) اشاره کرد. ریچارد واعظ دورچستر (ماساچوست) بود و آثاری در فن وعظ و بلاغت نوشت. فرزندش اینکریس، کشیش «کلیسای شمال» در بُستن بود، که ۱۶ سال هم ریاست هاروارد را بر عهده داشت. او افزون بر مواعظ موجز و صریح، مجموعه ای از رویدادهای غریب را با عنوان رساله ای برای ثبت آثار بارزۀ مشیت الهی^{۴۴} (۱۶۸۴) انتشار داد. کتاب خاطرات^{۴۵} وی نیز در سال ۱۹۰۰ منتشر شد. کاتن، پسر اینکریس، که از مخالفان سرسخت بردگی و نویسنده ای انسان دوست و دارای آثار فراوان بود، نزدیک به ۴۵۰ اثر

36) Roger Williams

38) *Bloody Tenent of Persecution*

40) John Cotton

42) Increase Mather

44) *An Essay for the Recording of Illustrious Providences*45) *Diary*37) *A Key into the Language of America*39) *Bloody Tenent Washed*

41) Richard Mather

43) Cotton Mather

جداگانه نگاشت. مهمترین اثر وی، آثار بزرگ مسیحی آمریکا با تاریخ کلیسای انگلستان نو^{۴۶} از ۱۶۲۰ تا ۱۶۸۹ (۱۷۰۲) نام دارد و در آن آثار مشیت الهی در انگلستان نو و در زندگی شصت شخصیت برجسته آن سرزمین تصویر می‌شود. از آثار دیگر کاتن کتابی است در باب انگیزه بشردوستی با عنوان بونی فاسیوس^{۴۷} (۱۷۰۱)، و نیز کتابی در بیان مناسبات علم و دین با عنوان فیلسوف مسیحی^{۴۸} (۱۷۲۱).

مختصر، نویسندگان بسیاری به بیان زندگی مهاجرنشینان پرداخته‌اند: جان هاموند^{۴۹} (۱۶۳۵ تا ۱۶۵۰)، لیه وراحل، یا دو خواهر برومند ویرجینیا و مریلند^{۵۰} (۱۶۵۶) را نوشت؛ و دانیل دنتون^{۵۱} (در گذشته در حدود ۱۶۹۶)، توصیفی اجمالی از نیویورک^{۵۲} (۱۶۷۰) را. ماری رولندسن^{۵۳} (حدود ۱۶۳۵ تا ۱۶۷۸)، بانوی پیرایشگر، ماجرای اسارت خود را به دست هندی‌شمر دگان در کتاب حاکمیت و نیکی خداوند^{۵۴} (۱۶۸۲) بیان داشت. او در این اثر که آمیزه‌ای از وعظ و رمان و سرگذشت است، با انگلیسی مصطلحی، به تصویر زندگی سرخپوستان می‌پردازد.

سمیوئل سیوال^{۵۵} (۱۶۵۲ تا ۱۷۳۰)، خاطره‌نویس پیرایشگر، از نخستین نویسندگانی بود که به مبارزه با بردگی برخاست، و در این باره مقاله «فروختن یوسف»^{۵۶} (۱۷۰۰) را منتشر کرد. اثر دیگر وی، خاطرات سمیوئل سیوال^{۵۷}: ۱۶۷۴ تا ۱۷۲۹ (انتشار ۱۸۷۸ تا ۱۸۸۲)، به بیان رویدادهای روزانه، خلاصه مواظ، اندیشه‌ها و احساسات او می‌پردازد.

46) *Magnalia Christi Americana, or the Ecclesiastical History of New England*

47) *Bonifacius*

48) *Christian Philosopher*

49) *John Hammond*

50) *Leah and Rachel, the Two Fruitful Sisters Virginia and Maryland*

51) *Daniel Denton*

52) *A Brief Description of New York*

53) *Mary Rowlandson*

54) *Sovereignty and Goodness of God*

55) *Samuel Sewall*

56) *Selling of Joseph*

57) *Diary of Samuel Sewall: 1674 - 1729*

شعر پیرایشگران.

در دوره مهاجرنشینی اشعار بسیاری سروده شد، اما تعداد کمی از آنها ناب و برجسته بود. شاعران پیرایشگر بیشتر به مابعدالطبیعه گرایش داشتند. صنایع بدیعی نظیر قلب و جناس بینشان معمول بود. ارزشهای اخلاقی را مهمتر از ارزشهای ادبی می شمردند. در واقع، به محتوی نظر داشتند نه شکل؛ و در پی تهذیب بودند، نه زیبایی.

جان ویلسن^{۵۸} (حدود ۱۵۹۰ تا ۱۶۶۷) کشیش بُستن، در صنعت قلب چیره دست بود. اشعار وی در دفتری با نام سرود دستگاری^{۵۹} (۱۶۸۰) انتشار یافت. برجسته ترین شاعران پیرایشگر سه تن بودند، که هر سه در اوایل عمر از انگلستان به امریکا رفتند:

آن بردستريت^{۶۰} (حدود ۱۶۱۲ تا ۱۶۷۲). مادر هشت فرزند بود: «هشت جوجه را در یک لانه بار آوردم — چهار خروس و بقیه ما کیان بودند». دفتر اشعارش با عنوان دهمین الهه شعر که اخیراً در امریکا ظهور کرده است^{۶۱} (۱۶۵۰)، بیانگر احساسات وی در باره مذهب و خانواده اوست. بردستريت نخستین امریکایی بود که در مقام شاعر تشخص یافت.

ادوارد تیلر^{۶۲} (حدود ۱۶۴۵ تا ۱۷۲۹). دومین شاعر برجسته امریکا، تحصیل کرده هاروارد، و مدت پنجاه سال کشیش شهر مرزی و ستفیلد بود. اشعار درونگرایانه و صوفیانه وی سرشار از احساس است. بخش عمده یکی از دستنوشته هایش که در قالب غزل گونه ای شش لختی سروده شده مشتمل بر ۲۱۷ قطعه است و تفکرات مقدّماتی من قبل از اقدام به هشاہ ربانی^{۶۳} نام دارد. تصمیمات خداوند درباره برگزیدگان خود^{۶۴}، دفتر دیگر شعر اوست.

58) John Wilson

59) *A Song of Deliverance*

60) Ann Bradstreet

61) *Tenth Muse Lately Sprang up in America*

62) Edward Taylor

63) *Preparatory Meditations before My Approach to the Lord's Supper*64) *God's Determinations Touching His Elect*

تیلر مستعدترین، و شاید بزرگترین شاعر پیرایشگر در سده هفدهم باشد.

مایکل ویگلزورث^{۶۵} (۱۶۳۱ تا ۱۷۰۵). سومین شاعر دوره مهاجرنشینی، فارغ التحصیل هاروارد، و کشیش و پزشک بود. اشعارش بیشتر در تعلیم و تهذیب اخلاق است. دفتر اشعارش، روز قیامت^{۶۶} (۱۶۶۲)، در بیان داوری نهائی است. دو دفتر دیگرش که مشتمل بر اشعار وعظ آمیز است، مباحثه خداوند با انگلستان نو^{۶۷} (۱۶۶۲) و گوشت از دهان خورنده^{۶۸} (۱۶۷۰) نام دارند.

سده هیجدهم: روشنگری

اندیشه آمریکایی و نویسندگی سده هیجدهم این سرزمین تحت تأثیر خردگرایی حاکم بر اروپا شکل گرفت. اصولاً سده هیجدهم عصر روشنفکری یا عصر تعقل در اروپا بود. ترقیات و تحولات علمی و عقلی سده هفدهم (مانند کشفیات نیوتن) و اهمیت یافتن تعقل و تجربه، اعتماد عمومی را بر قوانین و نظم کلی طبیعت و بر عقل آدمی متکی ساخت. مسائل دینی و اجتماعی و سیاسی و اقتصادی رنگ علمی و عقلی گرفت، و درباره امور عالم و ترقی و کمال بشریت نگرشی غیردینی پدید آمد. اندیشه مندان، با ایمان به عقل انسان، در صدد کشف اصول و مبادی کلی حاکم بر انسانیت، طبیعت و جامعه برآمدند. انسانها کم کم خود را از بند عقاید نادرست، خرافات، و سنتهای مرده رها ساختند، و عدم تساهل، بتهای روحانی و آموزه های تعبدی را به باد حمله گرفتند.

بیزاری از مشاجرات دینی، و بسط تحقیقات و کشفیات علمی، مردم را نسبت به نظام و هماهنگی عالم بیدار کرد، و منجر به پیدایش مفهوم خدایی شد که از طریق قوانین طبیعی عمل می کرد، نه از راه وحی و اعجاز و الهام. دسته ای از اندیشه مندان و نویسندگان در راه تأسیس یک دیانت طبیعی، بر اساس عقل و آزادی در تحقیق و بدون توسل به وحی و مابعدالطبیعه کوشیدند. اینان که پیروان فلسفه مذهبی مشهور به «خداپرستی» یا دیانت

65) Michael Wigglesworth

66) Day of Doom

67) God's Controversy with New-England

68) Meat out of the Eater

طبیعی^{۶۹} خوانده شده‌اند، عقل را محک دین حقیقی می‌شمردند، دین و اخلاق را پدیدارهای طبیعی می‌دانستند؛ و معتقد بودند که طبیعت بهترین راهنمای انسان در زندگی دینی و اخلاقی است.

روانشناسی و فلسفه سیاسی جان لاک (۱۶۳۲ تا ۱۷۰۴) حکیم انگلیسی هم در پیشبرد اندیشه آمریکایی در سده هیجدهم تأثیری ژرف داشت. لاک که فلسفه اش بر پایه اعتقاد او به قانون طبیعی و حقوق طبیعی انسان استوار است، عقیده دارد که قدرت و حاکمیت سیاسی به منزله و دیعه‌ای است در دست حاکم، و قدرت حاکم باید مشروط باشد نه مطلقه؛ هر فردی هم در اجتماع حق آزادی تملک، تفکر، بیان، و گزینش حرفه و پیشه را دارد. و همین نظریات سیاسی پایه انقلاب آمریکا شد.

ادبیات آمریکا در اوایل سده هیجدهم در مقایسه با ادبیات سده هفدهم این سرزمین تحولات چندان چشمگیری نمی‌یابد. در انگلستان نو، نشر ساده‌تر می‌شود، در حالی که شعر در دایره نفوذ الگزاندر پوپ^{۷۰}، و نوکلاسیکها قرار می‌گیرد. به طور کلی، در سالهای نخستین سده هیجدهم سنتهای ادبی کهن‌تر کمابیش ادامه می‌یابد. یکی از بانفوذترین پویندگان راه سنتهای کهن جانش ادواردز^{۷۱} (۱۷۰۳ تا ۱۷۵۸)، آخرین حکیم الهی و نویسنده بزرگ پیرایشگر است که تعالیم وی «نهضت بیداری بزرگ»^{۷۲} را وارد انگلستان نو کرد. و این نهضت در اندیشه‌های سیاسی و اجتماعی و در ایجاد مناسبات بین مهاجرنشینها و در پیدایش روح آزادی و تسامح دینی تأثیری عظیم داشت.

جانش ادواردز که از سلاله کشیشان بود، در کونکتیکت زاده شد و در کالج ییل تحصیل کرد. او که از واعظان بانفوذ ماساچوست بود، به علت اختلافی که با جامعه کلیسای نورثمپتون پیدا کرد، از خدمت کناره گرفت و مدتها در عضویت هیأتی مذهبی به خدمت به سرخپوستان پرداخت.

(69) Deism

(۷۰) Alexander Pope (۱۶۸۸ تا ۱۷۴۴): شاعر معروف انگلیسی. -م.

(71) Jonathan Edwards

(۷۲) Great Awakening: عنوان نهضتی دینی که در نیمه آخر سده هفدهم در مهاجر نشینهای آمریکا روی داد. نهضت در نیوجرسی در نتیجه تبلیغات کشیشی به نام گیلبرت تننت (۱۷۰۳ تا ۱۷۶۲) آغاز گردید. -م.

ادواردز بر آن بود تا ماهیت عیسویت را، مطابق عقاید کالون، دوباره به شیوه‌ای قابل فهم بیان کند. او از جهت اعتقادش به نقش احساس در تجربه مذهبی، در شمار مدافعان «نهضت بیداری بزرگ» قرار گرفت. در واقع، از نظر مبانی اعتقادی شکلی مدون و متعهد به این نهضت بخشید. پرشورترین و تکان‌دهنده‌ترین وعظ ادواردز که در میانه «نهضت بیداری بزرگ» ایراد کرد، گناهکاران در دست خدایی خشمگین^{۷۳} نام دارد که در سال ۱۷۴۱ انتشار یافت. آثار دیگر ادواردز عبارت است از: محبت مذهبی^{۷۴} (۱۷۴۶)، در دفاع از «نهضت بیداری بزرگ»؛ آزادی اراده^{۷۵} (۱۷۵۴)، در باب جبر و سرنوشت؛ و ماهیت فضیلت واقعی^{۷۶} (۱۷۶۵). سبک ادواردز در منتهای فشردگی و ایجاز است.

ویلیام بیرد دوم^{۷۷} (۱۶۷۴ تا ۱۷۴۴) که در وست‌اور (ویرجینیا) املاکی شایسته یک مهاجرنشین اعیان داشت، خاطرات خود را از سال ۱۷۰۹ به بعد، به شیوه یادداشت و خاطره‌نویسی ثبت کرد. در این خاطرات تصاویر بسیار دقیقی از زندگی در جنوب ترسیم شده است. بیرد شرح متاحی خط مرزی بین ویرجینیا و کارولینای شمالی را، که خود عهده‌دار بود، با دیدی طنزآمیز در تاریخ خط مرزی^{۷۸} (۱۷۲۸) بازگفته است. بیشتر آثار وی مربوط به املاک وسیع خود اوست، از جمله سفری به سرزمین عدن^{۷۹} (۱۷۳۳) و پیشروی به سوی معادن^{۸۰} (۱۷۳۲). بیرد نثری موجز و روشن و آمیخته با شوخ طبعی دارد.

کشش تند انقلاب امریکا اختلافاتی را که میان امریکاییان و انگلیسیان بر سر مسائل سیاسی پدید آمده بود شدت بخشید. مهاجرنشینان انقلاب را اجتناب‌ناپذیر می‌دانستند؛ و به‌طور کلی تحت نفوذ نویسندگانی نظیر بنجامین فرانکلین و تامس پین قرار داشتند.

بنجامین فرانکلین^{۸۱} (۱۷۰۶ تا ۱۷۹۰). در بستان و در خانواده یک شمع‌ساز دیده به جهان گشود. در دوازده سالگی در چاپخانه برادرش به کار پرداخت، مدتی بعد به فیلادلفیا

73) *Sinners in the Hands of an Angry God*74) *Religious Affections*75) *Freedom of Will*77) *William Byrd II*79) *A Journey to the Land of Eden*81) *Benjamin Franklin*76) *Nature of True Virtue*78) *History of the Dividing Line*80) *Progress to the Mines*

رفت، و سرانجام از لندن سر در آورد. در آن جا کتابی در مابعدالطبیعه به نام رساله‌ای در باب آزادی والزام- لذت و درد^{۸۲} (۱۷۴۵) نگاشت. پس از بازگشت به فیلادلفیا چاپخانه‌ای دایر کرد، که توفیق بسیار یافت. او در سال ۱۷۲۹ مجله پنسیلوانیا^{۸۳} را خریداری کرد، و در سال ۱۷۳۶ شرکت کتابخانه فیلادلفیا را برپا داشت؛ و از سال ۱۷۳۳ تا ۱۷۵۸ سالنامه ریچارد بیچاره^{۸۴} را انتشار داد. فرانکلین در سال ۱۷۴۱ نیز نشریه‌ای به نام مجله عمومی و رویدادهای تاریخی^{۸۵} منتشر کرد که دومین مجله در مهاجرنشینها بود. از اقدامات دیگر وی تأسیس انجمن فلسفه امریکا و فرهنگستان فیلادلفیا در سال ۱۷۴۲؛ و پیشنهاد طرحی برای اتحاد مهاجرنشینهای امریکا در سال ۱۷۵۴ بود. افزون بر این، در تهیه پیش‌نویس اعلامیه استقلال و قانون اساسی امریکا شرکت داشت.

مهمترین اثر او، زندگینامه خودنوشت بنجامین فرانکلین^{۸۶} (۱۷۸۹) است که در فاصله سالهای ۱۷۷۱ تا ۱۷۸۴ نگارش یافته و در شمار آثار کلاسیک ادبیات امریکاست. این کتاب که با سادگی و صراحت و شوخ طبعی نوشته شده است تصویری برجسته از فرانکلین مخترع، دانشمند، سیاستمدار، نویسنده و متفکر به دست می‌دهد. از آثار مشهور دیگر فرانکلین مجموعه امثال و گفته‌های نغز اوست که در کتاب راه ثروت^{۸۷} گرد آمده‌اند. در هر حال، فرانکلین تجسم بخش روشنفکری و عصر عقل در امریکا، و مظهر آن چیزی بود که در سده هیجدهم «انسان کامل» شمرده می‌شد.

تامس پین^{۸۸} (۱۷۳۷ تا ۱۸۰۹). در خانواده‌ای از کویکرها^{۸۹} در انگلستان زاده شد، و در سال ۱۷۷۴ به سفارش فرانکلین به فیلادلفیا رفت و ناشر مجله‌ای شد. از نخستین

82) *A Dissertation on Liberty and Necessity Pleasure and Pain*

83) *Pennsylvania Gazette*

84) *Poor Richard's Almanac*

85) *General Magazine and Historical Chronicle*

86) *Autobiography of Benjamin Franklin*

88) *Thomas Paine*

87) *Way to Wealth*

۸۹) Quakers: عنوان اعضای «انجمن دوستان» (Society of Friends) که در قرن ۱۷ میلادی به رهبری جورج فاکس پیدایش یافت. اعتقاد این فرقه این بود که انسان به یاری روح القدس و بدون واسطه می‌تواند با پروردگار رابطه برقرار کند. تسمیه پیروان این فرقه به کویکروز (لرزانها) از این جهت بود که در هنگام عبادت از هیجان و خشیت می‌لرزیدند. -م.

آثار وی رساله عقل سلیم^{۹۰} (۱۷۷۶) است که در آن پین از «حقوق انسانی و ایالات مستقل و آزاد برای امریکا» جانبداری می‌کند. این رساله طرح اعلامیه استقلال را تسریع کرد. رشته رسالاتی هم که پین با عنوان بحران امریکا^{۹۱} (۱۷۷۶ تا ۱۷۸۳) نوشت مایه قوت قلب وطن‌دوستان امریکا در انقلاب این سرزمین گردید. حقوق بشر^{۹۲} (۱۷۹۱ تا ۱۷۹۲)، اثر بعدی وی، در دفاع از انقلاب فرانسه است. پین در سال ۱۷۹۲ ناگزیر به فرانسه گریخت، و در سال ۱۷۹۳ به سبب مبارزه با ژاکوبینها^{۹۳} به زندان افتاد. در زندان فرانسه کتاب عصر عقل^{۹۴} (دوبخش ۱۷۹۴، ۱۷۹۶) را نوشت و در آن با حمله بر مسیحیت، به دفاع از مذهب «خداپرستی» (دئیسم) پرداخت. اثر زهرآگین پین، نامه به جورج واشینگتن^{۹۵} (۱۷۹۶)، دوستان واشینگتن را سخت برآشفته.

90) *Common Sense*

91) *American Crisis*

92) *Rights of Man*

۹۳) Jacobins: نامی که در فرانسه به فرقه دومینیکیان اطلاق می‌شود. تسمیه آن به نام کلیسای سن ژاک است که این فرقه اول بار در پاریس در آنجا مستقر شدند. -م.

94) *Age of Reason*

95) *Letter to George Washington*

دوره انقلاب

(۱۷۶۳ تا ۱۸۱۰)

پیشینه تاریخی. پس از پایان جنگهای هفتساله و انعقاد معاهده پاریس، دولت انگلستان که بسیار مقروض شده بود، برای پرداخت وامهای سنگین و به دست آوردن مستملکات در «قاره نو»، سیاست تازه‌ای در مستملکات پیش گرفت؛ که از آن جمله قانون معروف به مالیات تمبر بود (که به حکم آن می‌بایست بر روی کلیه روزنامه‌ها و اسناد رسمی تمبر الهاق شود). مهاجرنشینان به این تحمیلات تن درندادند. تشکیل کنگره مالیات تمبر^۱ (مرکب از نمایندگان ۲۷ مهاجرنشین برای اعتراض به مالیات تمبر) نخستین قدم در راه وحدت مهاجرنشینها در برابر انگلستان بود. گام دوم تشکیل کمیته‌های ارتباطی برای آگاه کردن مهاجرنشینها از جریان رویدادها بود. پارلمان انگلستان در این احوال قوانینی را که به «قوانین تحمل ناپذیر»^۲ معروف شد تصویب کرد، که مخالفت مهاجرنشینها را برانگیخت. نخستین کنگره عمومی^۳ مرکب از نمایندگان کلیه مهاجرنشینها در سال ۱۷۷۴ در فیلادلفیا تشکیل جلسه داد و لغو قوانین تحمل ناپذیر را خواستار شد.

1) Stamp Act Congress

۲) Intolerable Laws: از جمله مقررات این قوانین بسته شدن بندر بستن، موقوف شدن حمل و نقل کالاهای صادراتی از آنجا، ممنوعیت اجتماعات در شهر، محاکمه سربازان مجرم انگلیسی در خود انگلستان بود. -م.

3) First Continental Congress

در آوریل سال ۱۷۷۵ نبردی بین نیروهای انگلیسی و مهاجرنشینان در گرفت که آغاز جنگهای انقلاب بود. در همان سال دومین کنگره عمومی مهاجرنشینان، جورج واشینگتن^۱ را به فرماندهی کل قوای مهاجرنشینها برگزید؛ و هیأتی نیز مأمور تهیه اعلامیه استقلال گردید. این اعلامیه که در ژوئیه سال ۱۷۷۶ به تصویب کنگره رسید، از اسناد مهم جهان به شمار می رود.

در هر حال، جنگی که در سال ۱۷۷۵ آغاز شده بود تا سال ۱۷۸۳ ادامه یافت و به جنگهای استقلال مشهور شد. سرانجام عهدنامه صلح در ورسای به امضا رسید (۱۷۸۳)، و بریتانیا استقلال کشورهای متحد امریکا را به رسمیت شناخت. هواخواهان استقلال امریکا به منظور تأسیس یک حکومت مرکزی نیرومند کنگره ای از نمایندگان ۵۵ مهاجرنشین تشکیل دادند، و قانون اساسی امریکای شمالی را تنظیم و تصویب نمودند (۱۷۸۷). قهرمان انقلاب، جورج واشینگتن، نیز به مقام نخستین رئیس جمهوری برگزیده شد.

در دوره واشینگتن، الگزاندر همیلتن و پیروانش حزب فدرالیست^۵ را بنیان نهادند که نخستین حزب عمده سیاسی در کشور بود. این حزب محافظه کار و طرفدار دولت نیرومند مرکزی، حامی توسعه صنایع، و پشتیبان منافع بازرگانان و ملاکین بزرگ بود؛ در سیاست خارجی نیز از انگلستان هواخواهی می کرد. حزب فدرالیست در سال ۱۸۲۴ مضمحل شد. مخالفان فدرالیستها (آنتی فدرالیستها)^۶ که بعدها جمهوریخواه^۷ نام گرفتند، از اصول وضع شده توسط تامس جفرسن طرفداری می کردند، بیشتر به اصلاحات ارضی نظر داشتند، و طرفدار آزادی فردی و محدودیت اختیارات دولت فدرال بودند. به طور کلی، اختلاف دو حزب ناشی از مسائل اقتصادی بود.

نظر اجمالی. در دوره انقلاب توجه مردم از مذهب به سیاست و مسائل دیگر جلب شد. قانون مالیات سال ۱۷۶۵ انگیزه انتشار چهار مقاله جان آدامز^۸، و نامه هایی از یک کشاورز در

(۲) George Washington (۱۷۳۲ تا ۱۷۹۹): نخستین رئیس جمهور ایالات متحد امریکا (۱۷۸۹ تا ۱۷۹۷). -م.

۵) Federalist Party

۶) Anti - Federalists

۷) Republican Party

۸) John Adams (۱۷۳۵ تا ۱۸۲۶): سیاستمدار امریکایی و رهبر حزب فدرالیست. -م.

پنسیلوانیا^۹ (۱۷۶۷ تا ۱۷۶۸) اثر جان دیکنسن^{۱۰} شد. جانش بوشرا^{۱۱} (حدود ۱۷۳۸ تا ۱۸۰۴) روحانی کلیسای انگلیس، که درباره آزادی مدنی وعظ می‌کرد، خطابه‌هایش را با عنوان نظری به علل و نتایج انقلاب امریکا^{۱۲} (۱۷۹۷) به چاپ رساند. نثر این دوره بیشتر رنگ سیاسی داشت، و بر محور موضوعات جنگ انقلابی و پذیرش قانون اساسی می‌گشت. سیاحتنامه‌ها و آثار علمی به میزان زیادی انتشار یافت، اما مقالات روزنامه‌ای توفیقی نیافت.

از ویژگی‌های بارز این عصر در قلمرو نثر، پیدایش رمان و نمایشنامه است. در این سالها شماری از نویسندگان مقام پیشوایی یافتند، که از جمله باید نویسندگان مقالات فدرالیست^{۱۳}، و تامس جفرسن را نام برد.

«مقالات فدرالیست» (روی هم رفته ۸۵ مقاله: ۱۷۸۷ تا ۱۸۸۸) که در جریان تصویب قانون اساسی امریکا به قلم رجال سیاسی این سرزمین، الگزاندر همیلتن^{۱۴} (۱۷۵۷ تا ۱۸۰۴)، جیمز مدیسن^{۱۵} (۱۷۵۱ تا ۱۸۳۶) و جان جی^{۱۶} (۱۷۴۵ تا ۱۸۲۹) انتشار یافت، بزرگترین آثار امریکایی در نظریه سیاست به شمار می‌رود.

تامس جفرسن^{۱۷} (۱۷۴۳ تا ۱۸۲۶). سومین رئیس جمهور (۱۸۰۱ تا ۱۸۰۹) ایالات متحد امریکا، و از نویسندگان بانفوذ سیاست بود. وی «پدر دموکراسی امریکا» خوانده می‌شود و آرمانهای عصر در وجود او تجسم یافته‌اند: جفرسن به علوم، کشاورزی تجربی، معماری، دانش اندوزی، و آموزش و پرورش دلبستگی عمیق داشت، و به اصول اساسی «خداپرستی»، حقوق طبیعی، و برابری سیاسی معتقد بود. در ادبیات، آثار کلاسیک را می‌پسندید، اما با شعر و رمان میانه‌ای نداشت؛ و اصولاً رمان را مانعی در راه

9) *Letters from a Farmer in Pennsylvania*

10) John Dickinson (۱۷۳۲ تا ۱۸۰۸): سیاستمدار و رساله‌نویس امریکایی. -م.

11) Jonathan Bucher

12) *A View of the Causes and Consequences of the American Revolution*

13) *Federalist Papers*

14) Alexander Hamilton

15) James Madison

16) John Jay

17) Thomas Jefferson

تعلیم و تربیت می‌شمرد. آثار او عبارت است از:

«ملخصی از نظریه حقوق امریکای بریتانیا»^{۱۸} (۱۷۷۴). که از قانون اساسی بریتانیا و نیز از حقوق طبیعی بحث می‌کند.

«اعلامیه استقلال»^{۱۹} (۱۷۷۶). که بیشتر آن به قلم جفرسن نگارش یافته است، با بیانی فصیح علل بریدن از دولت ستمگر انگلیس، و ضرورت استقلال را شرح می‌دهد.

«یادداشت‌هایی در باب ایالت ویرجینیا»^{۲۰} (۱۷۸۴). که نظریات اساسی جفرسن را دربر می‌گیرد.

شعر

در شعر دوره انقلاب معیارهای پیشین همچنان متداول ماند. مضامین عمده اشعار موضوعات روز بود، و طنز مقبولیت بسیار یافت. معمولاً فیلیپ فرینو^{۲۱} (۱۷۵۲ تا ۱۸۳۲)، مشهور به «شاعر انقلاب امریکا» را بهترین نماینده شعر این دوره می‌دانند. گروه شاعران ملقب به «خداوندان ذوق هارتفورد یا کونکتیکت» (نک. سطور آتی) نیز الگوهای کهن‌تر را سرمشق اشعار سیاسی و حماسی خویش قرار دادند.

فیلیپ فرینو. که نخستین شاعر سرزمین امریکا به شمار می‌رود، در نیویورک زاده شد. در دوره انقلاب سرباز و ناوی بود. سفرهایی به جزایر آنتیل کرد، و دوبار اسیر انگلیسی‌ها شد. شعر تلخ وی، «کشتی زندان انگلیسی»^{۲۲} (۱۷۸۱)، یادگار روزهای اسارت اوست. چند شعر برجسته از فرینو بازمانده است، که «خانه شب»^{۲۳} (۱۷۷۹)، «زیباییهای سانتا کروز»^{۲۴} (۱۷۷۶) و «مدفن سرخپوستان»^{۲۵} (۱۷۸۸) نام دارند. «عشق

18) A Summary View of the Rights of British America

19) Declaration of Independence

21) Philip Freneau

23) House of Night

25) Indian Burying - Ground

20) Notes on the State of Virginia

22) British Prison - ship

24) Beauties of Santa Cruz

وحشی»^{۲۶} (گلی که خاص امریکاست، ۱۷۸۶) یکی دیگر از اشعار ناب فرینواست. نخستین اشعار فرینو طنزهایی درباره جنگ انقلاب بود، اما بعدها اشعارش بیانگر جنبه های گوناگون زندگی آمریکایی شد. این شاعر برجسته، که نبوغ غنائی اصیلش وی را مشهور به «پدر شعر آمریکا» کرده، از «خداپرستی» (دئیسم) علمی سده هیجدهم الهام گرفته است.

Philo 110

خداوندان ذوق هارتفورد یا کونکتیکت^{۲۷}. اینان گروهی از شاعران دهه های آخر سده هیجدهم بودند که در هارتفورد (کونکتیکت) طنزهای سیاسی می سرودند. این شاعران که بیشتر به استقلال ادبی آمریکا دل بستگی داشتند، از جهاتی اعضای نخستین مکتب شعر آمریکایی به شمار می روند. بنیانگذار گروه، جان ترامبل^{۲۸} (۱۷۵۰ تا ۱۸۳۱)، شاعری خوش قریحه بود که پیش از انقلاب زندگی قضائی خود را آغاز کرد و سرانجام قاضی دیوان عالی بُسْتُن شد. از اشعار زیبایش، «پیشرفت بی ذوقی»^{۲۹} (۱۷۷۲)، نخستین طنز آمریکایی درباره آموزش و پرورش است. شعر مشهور دیگرش به نام «مفینگال»^{۳۰} (۱۷۷۵)، منظومه طنزآمیزی است درباره نقش توری ها^{۳۱} در انقلاب.

تیموثی دوایت^{۳۲} (۱۷۵۲ تا ۱۸۱۷). عضو گروه «خداوندان ذوق هارتفورد» بود که مدتی هم ریاست کالج ییل را بر عهده داشت. از اشعار درخشان او، فتح کنعان^{۳۳} (۱۷۸۵)، مشتمل بر یازده دفتر است. داستان شعر از «صحیفه یوشع» در کتاب مقدس مایه می گیرد، اما به مهاجرنشینان آمریکا و انقلاب این سرزمین می پردازد. شعر داستانی بلند دیگر دوایت، «گرینفیلدهیل»^{۳۴} (۱۷۹۴)، در وصف کونکتیکت سروده شده است. دوایت در هجو و هزل هم شاعری چیره دست بود. «پیروزی بیوفایی»^{۳۵} (۱۷۸۸) از اشعار او در این زمینه

26) Wild Honey Suckle

27) Hartford of Connecticut Wits

28) John Trumbull

29) Progress of Dullness

30) Mefingal

۳۱) Tories: توری در جریان انقلاب آمریکا به هر آمریکایی طرفدار انگلیسیها اطلاق

می شد. -م.

32) Timothy Dwight

33) Conquest of Canaan

34) Greenfield Hill

35) Triumph of Infidelity

است. دوايت دو اثر عمده هم به نثر نوشته است که علم کلام^{۳۶} (۵ ج، ۱۸۱۸ تا ۱۸۱۹) و سفر به انگلستان نو نیویورک^{۳۷} (۴ ج، ۱۸۲۱ تا ۱۸۲۲) نام دارند.

جوئل بارلو^{۳۸} (۱۷۵۴ تا ۱۸۱۲). جوانترین و خیالپردازترین شاعر گروه «خداوندان ذوق هارتفورد یا کونکتیکت»، در هنگام انقلاب کشیش ارتش بود، سپس ناشر و وکیل دعاوی شد، و بعد هم به معاملات زمین روی آورد. در سال ۱۷۸۸ به عنوان نماینده معاملات ملکی به فرانسه رفت و با نوشته هایش به دفاع از انقلاب آن کشور پرداخت. بارلو سرانجام از طرف دولت امریکا مأموریت یافت تا با ناپلئون (در راه بازگشت وی از مسکو) گفتگوهای انجام دهد، لکن در یلنا به علت ذات الریه درگذشت.

از دفاتر شعر بارلو، دورنمای صلح^{۳۹} (۱۷۷۸)، در ستایش از دموکراسی، صلح و ملت امریکا است. رؤیای کلمبوس^{۴۰} (۱۷۸۷)، شعر داستانی بلندی است در نه دفتر، درباره کریستوف کلمب. شاعر خود هدف این شعر را «اخلاق و سیاست» خوانده است. مشهورترین شعر بارلو منظومه طنزآمیزی است به نام حریرۀ فوری^{۴۱} (۱۷۹۶)، که بازکاوی درخشانی از بلایای سیاسی است.

نمایشنامه و رمان

مخالفت مذهبی با نمایشنامه در امریکا چنان شدید بود که از لحاظ قانونی تا سال ۱۷۹۷ در فیلادلفیا و تا سال ۱۷۹۱ در بُستُن، نمایشنامه ای نمی توانست به اجرا درآید. تنها در آخرین سالهای سده هیجدهم بود که نمایشنامه هایی، دست کم با اهمیت تاریخی، به نمایش درآمدند. نخستین نمایشنامه کمدی امریکایی در سال ۱۷۸۷ به همت بازیگران حرفه ای به روی صحنه آمد. این نمایشنامه که تضاد^{۴۲} (۱۷۹۰) نام داشت نوشته رویال

36) *Theology*

38) *Joel Barlow*

41) *Vision of Columbus*

42) *Contrast*

37) *Travels in New England and New York*

39) *Prospect of Peace*

41) *Hasty Pudding*

تایلر^{۴۳} (۱۷۵۷ تا ۱۸۲۶)، حقوقدان و قاضی شهر ورمونت بود. تایلر رمان پیکارسکی هم در هجو تعلیم و تربیت با عنوان اسیر الجزایری^{۴۴} (۱۷۹۷) نوشت، که نمایانگر چیره دستی وی در رمان نویسی است. در هر حال، در انقلاب نمایشنامه هایی در باب جنگ انتشار یافت. نخستین رمانهای امریکایی هم یادگار سالهای انقلاب است. ویلیام براون هیل^{۴۵} (۱۷۶۵ تا ۱۷۹۳) را معمولاً نویسنده نخستین رمان سرزمین نوبه نام توان همدردی^{۴۶} (۱۷۸۹) می شناسند. شخصیت اصلی این رمان مردی است که چون پی می برد معشوقه اش همان خواهر ناتنی اوست، خود را می کشد.

در همین سالها، سوزانا هاسول راوسن^{۴۷} (۱۷۶۲ تا ۱۸۲۴) رمان شارلوت^{۴۸} (۱۷۹۱) را نوشت. این داستان که بیش از یکصد بار چاپ شده پیشاهنگ رمانهای طبیعتگراست.

هیو هنری براکنریج^{۴۹} (۱۷۴۸ تا ۱۸۱۶). رمان نویس برجسته دیگر دوره انقلاب، در خانواده کشاورز تهیدستی در اسکاتلند به دنیا آمد. در پنج سالگی به امریکا مهاجرت کرد، تحصیلاتش را در پرینستون به پایان رسانید و در مریلند معلمی پیشه کرد. در سال ۱۷۷۸ کشیش ارتش شد، و در سال ۱۷۸۶ در پنسیلوانیا به وکالت دعاوی اشتغال یافت، و بعد به مقام قاضی دیوان عالی برگزیده شد. نخستین نمایشنامه هایش در قالب شعر بی قافیه و درباره حوادث روز بودند. جنگ با نکرز هیل^{۵۰} (۱۷۷۶) و مرگ ژنرال مونتگمری^{۵۱} (۱۷۷۷) از این نمونه اند. مهمترین اثر براکنریج رمانی است به نام شوالیه گری مدرن^{۵۲}، که از سال ۱۷۹۲ تا ۱۸۱۵ جزء به جزء انتشار یافته است. این کتاب که بر پایه دون کیشوت نوشته شده است، نخستین رمان مهم امریکایی شناخته می شود و از جهت طنز دلپذیری که درباره دموکراسی پرداخته و تصویری که از زندگی مرزنشینی به دست داده خواندنی و گیراست. براکنریج در آثار خویش با شوخ طبعی آزرده افزون طلبیهای عصر را به ریشخند می گیرد.

43) Royal Tylor

45) William Brown Hill

47) Susana Haswell Rowson

49) Hugh Henry Brackenridge

51) Death of General Montgomery

44) Algerine Captive

46) Power of Sympathy

48) Charlotte

50) Battle of Bunkers Hill

52) Modern Chivalry

چارلز براکدن براون^{۵۳} (۱۷۷۱ تا ۱۸۱۰). در خانواده‌ای ثروتمند در فیلادلفیا زاده شد. حقوق تحصیل کرد، لکن به جای پرداختن به امور قضائی، نویسندگی پیشه کرد. نخستین اثر مهم او، *الکویین*^{۵۴} (۱۷۹۸)، اولین رمانی است که در هواداری از زنان امریکا نگارش یافته است. موفق‌ترین رمان وی، *ویلند*^{۵۵} (۱۷۹۸)، داستان پرحرارتی است که خرافات را به حمله می‌گیرد. *اورموند*^{۵۶} (۱۷۹۹)، رمان بعدی براکدن براون، بر محور زندگی دختر پاک و تیزهوشی است که عاشق ثروتمند اما بی وجدان خود را به قتل می‌رساند. رمان *آرتور مروین*^{۵۷} (۱۸۰۰) او ماجرای پسری دهاتی را در شهری فاسد حکایت می‌کند. در رمان *ادگار هانتلی*، یا *خاطرات یک خوابگرد*^{۵۸} (۱۷۹۹) صحنه داستان بیابانی است که میدان جدال سرخپوستان و مرزنشینان است. *کلارا هوارد*^{۵۹} (۱۸۰۱) و *جین تالبوت*^{۶۰} (۱۸۰۱) دو رمان براون در قالب نامه‌اند که بیانگر دور شدن وی از عاطفه‌پردازی‌اند. این رمانها از لحاظ بازکاوی شخصیتها درخور توجهند. براون، افزون بر رمانهای روانشناسی و پیکارسک و رمانهایی از زندگی مرزنشینان؛ داستان کوتاه، رساله، و مقاله سیاسی هم نگاشته است.

53) Charles Brockden Brown

55) *Wieland*

57) Arthur Mervyn

59) *Clara Howard*

54) *Alcuin*

56) *Ormond*

58) *Edgar Huntly, or Memoirs of a Sleep-Walker*

60) *Jane Talbot*

دورهٔ رمانتیک

(۱۸۱۰ تا ۱۸۶۵)

پیشینهٔ تاریخی. در طی جنگهای ناپلئون، تجارت ایالات متحد دستخوش اختلاف دول درگیر در جنگ بود. هریک از دو کشور انگلستان و فرانسه مانع رفت و آمد کشتیهای ایالات متحد به بنادر دیگری می شد. منتهی مزاحمت انگلستان بیشتر بود. در دوران ریاست جمهوری مدیسون^۱، که حس جنگ طلبی هم شدت گرفت، جنگ بین ایالات متحد و بریتانیا آغاز شد. این نبرد که به جنگ سال ۱۸۱۲^۲ مشهور شده است به موجب عهدنامهٔ گان^۳ (بلژیک، ۲۴ دسامبر ۱۸۱۴) پایان یافت، و استقلال ایالات متحد تأیید شد. در پی جنگ، رشد ملی‌گرایی امریکایی سرعت گرفت و ایالات متحد به دوران کناره‌جویی از امور اروپا گام نهاد.

در دورهٔ جیمز مانرو^۴، کشمکشهای حزبی کاهش یافت و دوره‌ای از حسن تفاهم فرا رسید که در تاریخ به «دورهٔ مودت»^۵ معروف شده است. در این دوره مانرو طی اعلامیه‌ای به ممالک اروپایی که قصد دخالت در امور ایالات متحد را داشتند اولتیماتوم داد که قارهٔ امریکا متعلق به امریکاییان است و هیچ دولتی حق مداخله در امور سیاسی این قاره را

۱) James Madison (۱۷۵۱ تا ۱۸۳۶): چهارمین رئیس جمهور ایالات متحد (۱۸۰۹ تا ۱۸۱۷). -م.

2) War of 1812

3) Treaty of Ghent

۲) James Monroe (۱۷۵۸ تا ۱۸۳۱): پنجمین رئیس جمهور ایالات متحد (۱۸۱۷ تا ۱۸۲۵). -م.

5) Era of Good Feeling

ندارد. این اولتیماتوم اساس اصل مانرو^۶ را تشکیل می دهد که به منظور جلوگیری از هرگونه دخالت اروپا در نیمکره آمریکایی و استعمار آن پدید آمد (۱۸۲۳).

در این احوال پیوسته بر وسعت دولت ایالات متحد افزوده شد، تا در سال ۱۸۵۰ تعداد ایالات آن به سی رسید. از سویی، از سال ۱۸۲۰ به بعد تفاوت های موجود میان مناطق مختلف کشور سبب پیدایش اختلافات سیاسی شد. شمال مرکز صنایع و کارخانه ها بود و جنوب محل زراعت. پیشرفت اختراعات و توسعه صنایع در شمال نیاز به کارگران را ایجاد می کرد. این نیاز را ورود کارگران مهاجر اروپایی مرتفع می ساخت. اما در جنوب که محل زراعت بود برده داری اهمیت داشت و اصولاً جنوبیها برده داری را سودمند و مجاز می شمردند، در حالی که شمالیها خرید و فروش انسان را امری ناپسند می دانستند و با آن مخالف بودند. همین مسأله عاقبت میان نمایندگان شمال و جنوب اختلاف انداخت. «سازش ۱۸۵۰»^۷ (عنوان تصمیماتی که در این سال به تصویب کنگره رسید)، که براساس حق حاکمیت مردم بود و بنابر آن می بایستی «قوانین بردگان فراری»^۸ به گونه ای قاطع اجرا شود، موقتاً به نفاق میان شمال و جنوب پایان داد. با وجود این، شمار بندگان فراری روز به روز افزایش می یافت و گروه های ضد برده داری تشکیل می شد. در سال ۱۸۵۴ از ائتلاف همه احزاب مخالف بسط برده داری حزب جمهوریخواه تشکیل گردید و مبارزات الفاگران^۹ صورت جهاد به خود گرفت. رهبران جنوبیها که خواستار انفصال بودند، از جامعه ایالات متحد خارج شدند و ایالات مؤتلفه آمریکا^{۱۰} (۱۸۶۱ تا ۱۸۶۵) را تشکیل دادند. سرانجام، در دوره زمامداری لینکلن^{۱۱}، با آغاز جنگ های داخلی آمریکا^{۱۲} (۱۸۶۱ تا ۱۸۶۵)، دوره دردناک تاریخ این سرزمین فرا رسید. این دوره پس از چهار سال با پیروزی شمال و ویرانی جنوب پایان یافت.

6) Monroe Doctrine

7) 1850 compromise

۸) Fugitive Slave Law: قوانین مصوب کنگره در ۱۷۹۳ و ۱۸۵۰ که هدفش این بود که ایالات بردگان فراری یکدیگر را مسترد کنند، در ضمن مجازات های سخت برای کسانی که به بندگان فراری کمک کنند مقرر می کرد. -م.

۹) Abolitionists: طرفداران الغای بردگی در آمریکا که در سال های ۱۸۳۰ تا ۱۸۶۰ فعالیت داشتند. -م.

10) Confederacy; Confederate States of America

۱۱) Abraham Lincoln (۱۸۰۹ تا ۱۸۶۵): شانزدهمین رئیس جمهور ایالات متحد (۱۸۶۱ تا ۱۸۶۵). -م.

12) American Civil War

نظر اجمالی. سده نوزدهم عصر پیدایش ادبیات است. همان گونه که نوشته های سده هفدهم اساساً مذهبی و نوشته های سده هیجدهم غالباً سیاسی است، نوشته های سده نوزدهم ادبیات در قلمرو هنر، است. در این دوره شیوه غالب رمانتیسزم بود، که بر فردگرایی، عاطفه پردازی، بازگشت به گذشته در رمانهای تاریخی، داستانهای ماجراجویی و عاشقانه گرافه آمیز و بازگشت به طبیعت تأکید داشت. با رشد علاقه به طبیعت، زیباییهای طبیعی سرزمین امریکا مورد تحسین قرار گرفت، گذشته این مملکت، و نیز ممالک دیگر، وارد رمانسها شد، و دامنه آرمانهای ملی به همت مردانی چون امرسن و والت ویتمن گسترش یافت. جامعه امریکایی جامعه ای کشاورزی بود، که همین امر سبب آفرینش تصاویری از زندگی روستایی و پرداختهای مطایبه آمیز از سادگی روستاییان شد. اما ایالات متحد، به عنوان کشوری جوان، گرفتار نوعی احساس حقارت و «عقد کوچ نشینی» بود، که همین به ملی گرایی ادبی و تأکید بر تهذیب و سلوک اخلاقی انجامید. پس از انقلاب، و بویژه بعد از جنگ سال ۱۸۱۲، گامهای بلندی در جهت آفرینش ادبیات واقعاً ملی برداشته شد. با نزدیک شدن سده نوزدهم، نویسندگان و شاعران امریکایی کم کم خویشتن را از اشتغال ذهنی ایجاد ملتی نورها یافتند، و سرانجام ادبیات به وجود آمد.

مکتب نیکر بوکر^{۱۳}

این مکتب به گروه نویسندگان و شاعرانی اطلاق می گردد که در دهه ۱۸۰۰ در نیویورک اعتبار و شکوفایی یافتند. تسمیه این مکتب از نام دیدریک نیکر بوکر^{۱۴}، مؤرخ افسانه ای نیویورکی و مؤلف ساختگی کتاب واشینگتن اروینگ به نام تاریخ نیویورک^{۱۵} است. دست کم بیست شاعر و نویسنده عضو این مکتب بوده اند، که در میان آنها نامهای سه سیمای برجسته ادبیات امریکا — واشینگتن اروینگ، ویلیام کالن برانت، و جیمز

13) Knickerbocker School

14) Diedrich Knickerbocker

15) A History of New York

فنیمر کوپر — می درخشد. در مرتبه بعد، در میان بزرگترین سیماهای این مکتب، رمان‌نویسان و شاعرانی همچون فیتز گرین هالک^{۱۶} (۱۷۹۰ تا ۱۸۶۷) و جوزف رودمن دریک^{۱۷} (۱۷۵۹ تا ۱۸۲۰) شاعر، و جیمز کرک پولدینگ^{۱۸} (۱۷۷۸ تا ۱۸۶۰) قرار می‌گیرند.

واشینگتن اروینگ^{۱۹} (۱۷۸۳ تا ۱۸۵۹). مقاله‌نویس، داستان‌نویس، مورخ و زندگینامه‌نویسی پرکار بود. در سالهای ۱۸۰۷ تا ۱۸۰۸ با همکاری دوستانش سلمگاندی^{۲۰} را منتشر کرد که مجموعه بیست شعر و مقاله طنزآلود و مطایبه آمیز درباره زندگی مردم نیویورک است. اثر مشهور اروینگ که با نام جعلی دیدریک نیکربوکر انتشار یافت، تاریخ نیویورک... (۱۸۰۹) نام دارد که در سطور قبل بدان اشاره شد. او در این کتاب طنزآمیز حقیقت و افسانه را به «شیوه آمریکایی» به هم آمیخته است. اروینگ در سال ۱۸۱۵ به انگلستان رفت. مدت ۱۷ سال در اروپا ماندگار شد، و یکسره به ادبیات پرداخت. کتاب طرحها^{۲۱} (۱۸۲۰)، مجموعه دیگری از مقالات، داستانهای کوتاه و یادداشتهای اروینگ، که با نام مستعار جفری کریون^{۲۲} منتشر شد، مشتمل بر داستانهای گیرایی چون ریپ ون وینکل^{۲۳} و افسانه دره خاموش^{۲۴} بود که نام نویسنده را بر سر زبانها انداخت. از مجموعه داستانهای بعدی اروینگ باید داستانهای یک مسافر^{۲۵} (۱۸۲۴) را نام برد. اروینگ در سالهای ۱۸۲۶ تا ۱۸۲۹ وابسته سفارت امریکا در اسپانیا بود. دوران اقامت او در آن سرزمین الهام بخش وی در نگارش تاریخ زندگی و سفرهای کریستوف کلمب^{۲۶} (۱۸۲۸)، وقایعنامه فتح غرناطه^{۲۷} (۱۸۲۹) و مجموعه طرحها و داستانهای شیرین الحمراء^{۲۸} (۱۸۳۲) شد. اروینگ از سال ۱۸۲۹ تا ۱۸۳۲ دبیر سفارت امریکا در لندن بود. پس از بازگشت

16) Fitz-Greene Halleck

18) James Kirke Paulding

20) Salmagandi

22) Geoffrey Crayon

24) Legend of Sleepy Hollow

26) A History of the Life and Voyages of Christopher Columbus

27) A Chronicle of the Conquest of Granada

17) Joseph Rodman Drake

19) Washington Irving

21) Sketch Book

23) Rip Van Winkle

25) Tales of a Traveller

28) Alhambra

به کشورش آثاری نظیر آستوریا^{۲۹} (۱۸۳۶)؛ ماجراهای کاپیتان بونویل^{۳۰} (۱۸۳۷)؛ و زندگی اولیور گلدسمیت^{۳۱} (۱۸۴۰) را، که زندگینامه‌ای موفق بود، منتشر ساخت. اروینگ از سال ۱۸۴۲ تا ۱۸۴۵ نیز سفیر امریکا در اسپانیا بود. آثار سالهای آخر عمر او کتابهای محمد و جانشینانش^{۳۲} (۱۸۵۰)، زندگی واشینگتن^{۳۳} (ج، ۱۸۵۰ تا ۱۸۵۹) و مجموعه طرحهای وی، آشیانه و لغرت^{۳۴} (۱۸۵۵) را در بر می‌گیرد.

اروینگ به نوشته‌های کوتاه دلبستگی داشت و در شناساندن داستان کوتاه به عنوان یک قالب ادبی مستقل کوشش فراوان کرد. سبکش تطوری عادی داشت: نوشته‌هایش در ایام جوانی غوغائی، در دوره پختگی غنی، و در سالهای آخر زندگی موجز و کوتاه‌اند. نثرش ساده و بی‌تکلف و آمیخته با ظرافت و مطایبات ذوق‌آمیز است.

شعر

ویلیام کالن برابنت^{۳۵} (۱۷۹۴ تا ۱۸۷۸). شاعر رمانتیک اهل کامینکتن (ماساچوست) بود. حقوق تحصیل کرد و وکیل دعاوی شد؛ اما در سال ۱۸۲۵ روزنامه‌نگاری پیشه کرد. مهمترین مجموعه اشعار وی چشمه^{۳۶} (۱۸۴۲)، گوزن سفیدپا^{۳۷} (۱۸۴۴)، نیایشها^{۳۸} (۱۸۶۴) و سی شعر^{۳۹} (۱۸۶۴) نام دارند. او منظومه‌های ایلپاد (۱۸۷۰) و اودیسه (۱۸۷۱) را هم به شعر سپید درآورد. اشعار برابنت تأثیر وردزورث را به خوبی نشان می‌دهد. در شعر بلند «تفکر درباره مرگ»^{۴۰} (۱۸۱۷)، تعمق وی در مسأله مرگ جلوه‌گر می‌شود. شعر «بنفشه زرد»^{۴۱} (۱۸۱۴) احساسات و اندیشه‌هایش را در طبیعت سرزمین

29) *Astoria*

31) *Life of Oliver Goldsmith*

33) *Life of Washington*

35) *William Cullen Bryant*

37) *White-Footed Deer*

39) *Thirty Poems*

41) *Yellow Violet*

30) *Adventures of Captain Bonneville*

32) *Mahomet and His Successors*

34) *Wolfert's Roost*

36) *Fountain*

38) *Hymns*

40) *Thanatopsis*

امریکا بیان می دارد. شعر «به یک مرغ آبی»^{۴۲} (۱۸۱۵)، که شاهکار اوست، تسلط وی را بر اوزان آشکار می سازد. در شعر غنائی گیرایش، «به کوشاد پژمرده»^{۴۳} (۱۸۲۹)، گلی آبی پیامی از امید همراه دارد. اشعاری نظیر «قدمت آزادی»^{۴۴} (۱۸۴۲)، «ای مادر نژادی پر قدرت»^{۴۵} (۱۸۴۶)، «ندای وطن»^{۴۶} (۱۸۶۱)، «مرگ لینکلن»^{۴۷} (۱۸۶۵) و «مرگ بردگی»^{۴۸} (۱۸۶۶)، بیانگر وطن دوستی و دلبستگی برانیت به جنبشهای رهایی بخش در سراسر جهانند. نظریات ادبی این شاعر مبتکر را می توان چنین برشمرد: توسل به احساس، تخیل و تفاهم؛ ضدیت با فضلفروشی؛ استفاده از طبیعت برای بیان اندیشه؛ تأکید بر زیبایی اخلاقی، و اعتقاد به آزادی در اوزان شعری. عیب چشمگیر او نتیجه گیریهای صریح اخلاقی و افراط در پرداختن به اخلاقیات است.

ادگار آلن پو^{۴۹} (۱۸۰۹ تا ۱۸۴۹). سراینده اشعار سمبولیک و رمانتیک، نویسنده قصه های خیالپردازانه و مخوف و جنایی و منتقد برجسته، فرزند پدر و مادری بازیگر از مردم بُستُن بود. در یازده سالگی یتیم شد و در خانواده بازرگان ثروتمندی به نام آلن بزرگ شد. سالهای ۱۸۱۵ تا ۱۸۲۰ را با خانواده آلن در انگلستان به تحصیل گذرانید. در سال ۱۸۲۶ مدت کوتاهی در دانشگاه ویرجینیا درس خواند. در سال ۱۸۲۷ خانواده آلن را ترک گفت و به ارتش پیوست. پو پس از پایان خدمت در ارتش (۱۸۳۱)، به نویسندگی و نشر مجله روی آورد، و در سال ۱۸۳۵ مدیر مجله پیام ادبی جنوب^{۵۰} شد. نخستین مجموعه اشعار پو با عنوان تیمور لنگ^{۵۱} در سال ۱۸۲۷ انتشار یافت. بعد، نوبت به اشعار درخشان وی رسید.

«الاعراف»^{۵۲} (۱۸۲۹). شعر دشواری است بیانگر نوعی شوق رمانتیک اروپایی، که بر تعالی روح از طریق تفکر در زیبایی تأکید می کند.

42) To a Waterfowl

44) Antiquity of Freedom

46) Our Country's Call

48) Death of Slavery

50) Southern Literary Messenger

52) Al Aaraaf

43) On the Fringed Gentian

45) O'Mother of a Mighty Race

47) Death of Lincoln

49) Edgar Allan Poe

51) Tamerlane

«به هلن»^{۵۳} (۱۸۳۱). شعر غنائی زیبایی است حاکی از اندوه شاعر در مرگ یک زن است.

«اسرافیل»^{۵۴} (۱۸۳۱). که در آن شاعر آرمانی را تصویر می‌کند و یکی از بهترین نمونه‌های شیوایی بیان و کمال وزن است.

«شهر در دریا»^{۵۵} (۱۸۳۱). شعری است با لحنی ترس‌انگیز، که بر شهر گناه یا شهر مردگان اشاره دارد.

«کاخ ارواح»^{۵۶} (۱۸۳۹). شعری گیراست و جلوه‌ای از ذهنی پریشان.

«کلاغ»^{۵۷} (۱۸۴۵). مشهورترین شعر پو است که باز مضمون آشنای اندوه شاعر در مرگ زنی زیبا در آن تکرار می‌شود. شاعر در حالی که تلاش می‌کند خاطره عشق از دست رفته‌اش لنور^{۵۸} را به فراموشی سپارد، پرنده کهنسال هولناک و شوم و بدهیت به دیدارش می‌آید. در پایان، کلاغ به صورت نمادی از «خاطره ملال‌انگیز و پایان‌نیافتنی» جلوه می‌کند: «و کلاغ که هرگز نمی‌پرد، همچنان نشسته، همچنان نشسته — بر تندیس بیرنگ پالاس، درست بالای سر درِ اتاق من؛ — و چشمان او به سان چشمان دیوی است که دارد رؤیا می‌بیند — و نور چراغ که بر روی او جاری است سایه‌اش را بر کف اتاق می‌افکند؛ — و آیا روح من از چنگ آن سایه سیال کف اتاق بیرون کشیده خواهد شد — هرگز!». پو در رساله‌ای به نام فلسفه شعر سرودن^{۵۹}، اسلوب خویش را در سرودن «کلاغ» تجزیه و تحلیل کرده است.

«اولالوم»^{۶۰} (۱۸۴۷). شعر کوتاه و موجزی است که شاعر در مرگ همسر خویش سروده است.

«الدورادو»^{۶۱} (۱۸۴۹). شعری است بیانگر جستجوی پایان‌ناپذیر شاعر در طلب خوشبختی.

«آنا بل لی»^{۶۲} (۱۸۴۹). باز سوگنامه گونه‌ای است درباره یار عزیز از کف رفته. پو شعر رمانتیک امریکا را، که به همت ویلیام کالن برایت آغاز گشته بود، تا اوج خود

53) To Helen

56) Haunted Palace

59) *Philosophy of Composition*

62) Annabel Lee

54) Israfel

57) The Raven

60) Ulalume

55) The City in the Sea

58) Lenore

61) Eldorado

تعالی بخشید. اشعار زیبای غنائی و حزن‌انگیز پوزیربنائی بس مستحکم دارد. مکتب نمادگرایی (سمبولیسم) از شعر او تأثیرها پذیرفته تا آن جا که شارل بودلر کمابیش وی را سرمشق خویش قرار داده است.

پوافزون بر چیره‌دستی در شعر، در زمینه‌های داستان کوتاه و نقد ادبی هم پایگاهی بلند دارد. او در مقام بزرگترین منتقد نسل خود، و به‌عنوان پدر داستان کوتاه و داستان پلیسی شهرتی پایدار یافته است.

پو از سال ۱۸۴۰ نوشتن داستانهای اسرارآمیز را آغاز کرد. او در برخی از این داستانها فضائی وحشت‌انگیز می‌آفریند، و برخی دیگر را با استنتاجات نافذ در هم می‌آمیزد. سخن کوتاه، پو بنیانگذار رمانهای پلیسی جدید است. او اصولاً معتقد است که آنچه برای هنرمند اهمیت دارد آن تأثیر کلی و واحدی است که در مخاطب باقی می‌گذارد، و داستان کوتاه بهترین قالبی است که این منظور را برآورده می‌سازد. پوشیفته داستانهای وهم‌انگیز است. دلبستگی او به زمینه‌های بیگانه و مضامین وحشت‌آور هم زائیده همین شیفتگی است. شاهکارهای وحشت‌انگیز پو، در شمار داستانهای وحشتزای بزرگ جهان جای دارند. «فرو ریختن خانه‌آشر»^{۶۳}، از مجموعه داستانهای عجیب و غریبانه^{۶۴} (۱۸۴۰)؛ «نقاب مرگ سرخ»^{۶۵} (۱۸۴۲)؛ «بشکه آمونتیادو»^{۶۶} (۱۸۴۶)؛ «گربه سیاه»^{۶۷}؛ و «قلب رازگو»^{۶۸}، همه از این زمره‌اند. همه آنها نیز با اندیشه‌های بیمارگونه سروکار دارند. از ویژگیهای عمده این داستانها ایجاد فضاهای خاص روانی به منظور بالا بردن تأثیر وحشت است، و این خود از شیوه‌های بارز پو در داستان‌نویسی است.

پو در داستانهای کوتاه ماجرائی هم دستی توانا دارد. «سقوط در گرداب»^{۶۹}، از نمونه‌های خوب کار او در این زمینه است.

پو، چنان که اشاره کردیم، مبتکر داستانهای پلیسی هم هست. او با داستانهای نظیر، «جنایت در کوی غسالخانه»^{۷۰}، «راز ماری روژه»^{۷۱}، و «نامه دزدیده شده»^{۷۲}، شیوه

63) Fall of the House of Usher

65) Masque of the Red Death

67) Black Cat

69) Descent into the Macabre

71) Mystery of Marie Rogét

64) Tales of the Grotesque and Arabesque

68) Tell-Tale Heart

70) Murders in the Rue Morgue

72) Purloined Letter

داستان پلیسی را تثبیت کرد.

پو داستانهای زیبایی هم به شعر منشور نگاشته است، که گیراترین آنها «سایه»^{۷۳}، «الینورا»^{۷۴}، و «ساس طلایی»^{۷۵} نام دارند. در این داستانها وحشت به حداقل کاهش پیدا می‌کند.

پو در نقدنویسی هم آوازه‌ای بلند دارد و در شمار درخشان‌ترین نظریه پردازان هنر نویسندگی قرار می‌گیرد. اصول و ضوابط او برای داوری درباره شعر بدین قرار است: شعر باید (۱) تعلیمی نباشد، (۲) کوتاه باشد، (۳) آفرینش زیبایی موزون باشد، (۴) زیبایی آرمانی بیافریند و روح را تعالی بخشد، (۵) زنی زیبا محور مضمونش باشد. پو در مورد داستان کوتاه نیز احکامی صریح دارد: (۱) باید تأثیری کلی و واحد باقی بگذارد، (۲) اصل داستان با نخستین جمله آغاز گردد، (۳) هدف آن حقیقت باشد، (۴) کوتاه باشد، و (۵) پایان سست نداشته باشد؛ او همه این اصول را در آثار خویش به کار می‌بست. پو معتقد بود که هدف هنر زیبایی است، نه حقیقت. او نخستین نویسنده آمریکایی بود که نظریه «هنر برای هنر» را ارائه داد. در آثارش نشانی از دلبستگی به امور ملی، دموکراسی، مرزن‌نشینی، سیاست، یا اصلاحات اجتماعی نیست. او از کشمکشها و عجزهای جهان واقعی می‌گریخت و در دنیای شعر و تخیل پناه می‌جست. از دیدگاه پو اثر هنری به منظور دادن اطلاعات، دفاع از حقیقت، یا انگیزش شور و هیجان به وجود نمی‌آید؛ در یک کلام، هدف هنر «اینجهانی» نیست. او در اصول شعری^{۷۶} (۱۸۵۰) از شعر «فی نفسه»، «از خود شعر نه چیزی دیگر» سخن به میان می‌آورد. پو هیچ در بند اجتماع نیست، و پیامش صرفاً هنری است. در آثار وی نه تنها از اخلاق نشانی نیست، بلکه اخلاق به عنوان چیزی مخالف هنر محکوم هم می‌شود. خلاصه، به اعتقاد پو، آفرینش آثار ادبی در حکم بنائی است که معمار می‌سازد و آنچه اهمیت دارد، هماهنگی و توازن است.

هنری تیمرود^{۷۷} (۱۸۲۸ تا ۱۸۶۷). اهل کالیفرنیا، جنوبی، و از بهترین شاعران جنوب بود. او بر این باور بود که تنها زیبایی نمی‌تواند منشاء شعر باشد، بلکه قدرت و حقیقت هم اهمیت دارند. بهترین شعر تیمرود، «غوزه پنبه»^{۷۸} (۱۸۶۱) نام دارد.

73) Shadow

74) Eleanora

75) Gold Bug

76) Poetic Principles

77) Henry Timrod

78) Cotton boll

پل همیلتن هین^{۷۹} (۱۸۳۰ تا ۱۸۸۶). شاعر برجسته دیگر جنوب بود که در اشعار تغزلی دستی توانا داشت. از مجموعه اشعارش می توان به افسانه ها و تغزلات^{۸۰} (۱۸۷۲) اشاره کرد.

رمان

جیمز فنیمور کوپر^{۸۱} (۱۷۸۹ تا ۱۸۵۱). رمان نویس و منتقد اجتماعی در برلینگتون (نیوجرسی) زاده شد. مدت کوتاهی در دانشگاه ییل تحصیل کرد، و سالهای ۱۸۰۶ تا ۱۸۱۱ را در خدمت نیروی دریایی گذراند.

نخستین رمان کوپر به نام احتیاط^{۸۲} در سال ۱۸۲۰ انتشار یافت. رمان دوم او، جاسوس^{۸۳} (۱۸۲۱)، مایه شهرتش شد. پس از این رمان، که سرآغاز یک رشته رمان درباره انقلاب امریکا بود، کوپر به نیویورک کوچ کرد. در آن جا مجمعی با نام «باشگاه نان و کره»^{۸۴} دایر کرد که نویسندگان و شاعرانی نظیر ویلیام کالن برایت و فیتز گرین هالک عضو آن بودند. کوپر در سال ۱۸۲۶ به اروپا رفت و کتاب تصورات امریکاییان^{۸۵} (۱۸۲۸) را نوشت که شبه رمانی در قالب رساله بود. سه رمان بعدی او، زنده باد^{۸۶} (۱۸۳۱)، هایدن مور^{۸۷} (۱۸۳۲) و جلاد^{۸۸} (۱۸۳۳)، بیانگر زیانهای نظامهای اشرافی ایتالیا، آلمان و سوئیس اند. کوپر در سال ۱۸۳۳ به امریکا بازگشت. سال بعد رمان نامه ای به هم ولایتیهایش^{۸۹} را انتشار داد و اعتقادش را به قانون اساسی و نقش رهبران بیان داشت. آثار بعدی او، دموکرات امریکایی^{۹۰} (۱۸۳۸)، رساله ای سیاسی در انتقاد از دموکراسی

79) Paul Hamilton Hayne

81) James Fenimore Cooper

83) *Spy*

85) *Notions of the Americans*

87) *Heiden mauer*

89) *A Letter to His Countrymen*

80) *Legends and Lyrics*

82) *Precaution*

84) *Bread and Butter Club*

86) *Bravo*

88) *Headmen*

90) *American Democrat*

امریکا است؛ و تاریخ نیروی دریایی^{۹۱} (۱۸۳۹)، که نخستین تاریخ کامل نیروی دریایی ایالات متحد است. کوپر در دهه آخر عمر چند رمان گیرانگاشت. رمان سه بخشی (تریلوژی) اجتماعی او، عبارت است از: انگشت پای شیطان^{۹۲} (۱۸۴۵)، کِشنده زنجیر^{۹۳} (۱۸۴۵) و سرخپوستان^{۹۴} (۱۸۴۶). کوپر در این سه رمان حقوق مالکیت را طی سه نسل از یک خانواده ریشه دار نیویورکی بررسی می‌کند. رمانهای سالهای آخر عمر کوپر حال و هوایی مذهبی دارند. وقایع رمان دهانه آتشفشان^{۹۵} (۱۸۴۷) در دریاهاى جنوب می‌گذرد و نویسنده در جستجوی یافتن ناکجاآباد تصویر می‌شود؛ و جاهای باز در جنگل بلوط^{۹۶} (۱۸۴۸) آخرین رمان کوپر درباره سرخپوستان است. از کوپر دست کم ۳۵ رمان به یادگار مانده که گیراترین آنها سلسله قصه‌های جوراب چرمی^{۹۷} است. این سلسله شامل پنج رمان است، بدین قرار: شکارچی آهو^{۹۸} (۱۸۴۱)، آخرین موهیکنها^{۹۹} (۱۸۲۶)، راهیاب^{۱۰۰} (۱۸۴۰)، پیشتازان^{۱۰۱} (۱۸۲۳) و چمنزار^{۱۰۲} (۱۸۲۷)، که جملگی حماسه گونه‌هایی از مبارزات میان سرخپوستان و پیشتازانند. کوپر رمانهای دریایی نیز نگاشته که مشهورترین آنها ناخدا^{۱۰۳} (۱۸۲۴) و دو دریا سالار^{۱۰۴} (۱۸۴۲) نام دارند.

كوپر در رمانهایش از راه ایجاد دلهره و اضطراب و با استفاده از داستانهای کشف و تعجب تحسین خواننده را برمی‌انگیزد. او با تسلط بر اصطلاحات دریانوردی و بکارگیری دقیق آنها، مبتکر داستانهای دریایی شناخته می‌شود؛ و از جهت اندیشه و احساسی که در داستانهایش در قبال جنگل و دریا و جامعه بشری دارد نویسنده‌ای پیشگام به شمار می‌رود. عیب عمده آثارش توصیفهای طولانی و خسته کننده اوست.

هرمان ملویل^{۱۰۵} (۱۸۱۹ تا ۱۸۹۱). شاعر و رمان‌نویس برجسته امریکا در نیویورک دیده به جهان گشود. در یازده سالگی به آلبانی رفت و مدت چهار سال در آکادمی آنجا تحصیل کرد. در ۱۸ سالگی سفری به لیورپول کرد و بعد مدتی به تدریس پرداخت.

91) *History of the Navy*94) *Red Skins*97) *Leather-Stocking Tales*100) *Pathfinder*103) *Pilot*92) *Satan's Toe*95) *Crater*98) *Deer Slayer*101) *Pioneers*104) *Two Admirals*93) *Chainbearer*96) *Oaks Openings*99) *Last of Mohicans*102) *Prairie*105) *Herman Melville*

در ۲۲ سالگی با یک کشتی مخصوص شکار نهنگ راهی دریا‌های جنوب شد. پس از نوزده ماه کشتی را ترک گفت و مدتی در میان آدمخواران جزایر مارکیز^{۱۰۶} گرفتار آمد. عاقبت فرار کرد و خود را به تاهیتی و هونولولورساند و ملوان یک کشتی جنگی امریکایی شد. یکی از سفرهای مهم ملویل بازدید از فلسطین در سال ۱۸۵۶ بود. این مسافرتها الهام بخش ملویل در نگارش بعضی از رمانهایش شد. در واقع، او نویسنده‌گی را بر پایه تجارب خویش آغاز کرد. نخستین کتاب وی، نای بی: نگاهی به زندگی در پولینزی^{۱۰۷} (۱۸۴۶)، ماجرای گرفتاریش را در جزایر مارکیز شرح می‌دهد. او در این رمان فرهنگ ابتدائی آدمخواران را تصویر می‌کند. او مو: روایتی از ماجراهای دریا‌های جنوب^{۱۰۸} (۱۸۴۷)، حکایت سفر ملویل به تاهیتی است. این کتاب و نای بی... سفرنامه‌هایی هستند که رنگ رمان گرفته‌اند. رمان ماردی^{۱۰۹} (۱۸۴۹) با ماجراهای دریایی آغاز می‌شود، اما کم‌کم با تمثیل فلسفی، اشعار غنائی و مطالب مبالغه آمیز در هم می‌آمیزد، و با مابعدالطبیعه و نمادگرایی سرو کار پیدا می‌کند. این رمان نخستین کوشش ملویل در تبدیل سفرنامه به داستان فلسفی است. ردبرن^{۱۱۰} (۱۸۴۹)، رمانی است باز بر اساس تجارب سفر ملویل به لیورپول. نیمتنه سفید^{۱۱۱} (۱۸۵۰) رمان سست بافتی است یادآور زندگی ملویل در یک کشتی جنگی امریکایی. مشهورترین رمان ملویل به نام موبی دیک^{۱۱۲} یا وال سفید (۱۸۵۱) در نوع خود شاهکاری ماندنی است. او در این اثر پیچیده، که در آن نمادگرایی با روایتی واقعگرایانه به هم آمیخته، داستانهایی را که از دریانوردان درباره نهنگی سفید و غول پیکر شنیده است، در چارچوب داستانی نمادین و حماسی بازگو می‌کند. صحنه اولیه داستان، و فاجعه انتقام نهنگ، که اوجی به داستان می‌بخشد، به گونه‌ای عالی و هیجان انگیز تصویر گشته است. موبی دیک رمانی است به معنی واقعی کلمه نمادین، و نمادها بسیار پیچیده‌اند. نهنگ سفید مظهر چه چیزی است که چنان توجه ناخدا احاب^{۱۱۳} را برمی‌انگیزد (که ملوانانی گرد می‌آورد و همه را — غیر از راوی داستان — به سوی مرگ می‌کشاند). به طور کلی، این رمان را بررسی و تأملی فلسفی و اخلاقی در ماهیت خیر و شر، قدرت اراده

106) Marquesas Islands

108) Omoo: A Narrative of Adventures in the South Seas

110) Redburn

112) Moby Dick; or the Whale

107) Types: A Peep at Polynesian Life

109) Mardi

111) White-Jacket

113) Ahab

در مقابله با تقدیر، و جدال ابدی میان انسان و کائنات خوانده‌اند. ضعف رمان در این است که خواننده همیشه نمی‌داند که راوی داستان کیست؛ وقطعاتی که به توضیح دربارهٔ نهنگ از نظر تاریخ طبیعی اختصاص دارد، رشتهٔ داستان را می‌گسلد. از رمانهای دیگر ملویل، پی‌بر^{۱۱۴} (۱۸۵۲)، رمانی است مبتنی بر روانشناسی؛ و اسرائیل پاتر^{۱۱۵} (۱۸۵۵)، رمانی تاریخی است. از مجموعه داستانهای کوتاه ملویل، قصه‌های میدان^{۱۱۶} (۱۸۵۶)، بیانگر توانایی او در زمینهٔ طرحها و داستانهای کوتاه است. آخرین بررسی ملویل در ماهیت خیر و شر در رمان کوتاه و رمزگونه‌اش بیللی‌باد^{۱۱۷} (۱۹۲۴) انجام می‌گیرد. این رمان داستان دریانوردی خوش اندام و جوان و جریان محاکمه و مرگ ناحق وی را حکایت می‌کند. آثار اواخر عمر ملویل اشعاری است مشتمل بر قطعه‌شعرهای جنگ^{۱۱۸} (۱۸۶۶)، دربارهٔ جنگهای انفصال؛ و کلارل^{۱۱۹} (۱۸۷۶)، شعری در دو دفتر، و یادآور سفر ملویل به فلسطین.

ریچارد هنری دانا^{۱۲۰} (۱۸۱۵ تا ۱۸۸۲). رمان‌نویس و حقوقدان، از لحاظ دقت بیان و گیرایی رمانتیک رمانهایش قابل ملاحظه است. او که سالها از عمرش را به دریانوردی گذرانده بود، تجارب و خاطراتش از زندگی دریایی را در قالب رمان منعکس کرده است. دو سال در برابر دکل^{۱۲۱} (۱۸۴۰)، مشهورترین رمان دانا، ماجراهای سفر دریایی وی را حکایت می‌کند.

جان پندلتون کنیدی^{۱۲۲} (۱۷۹۵ تا ۱۸۷۰). که نام مستعارش مارک لیتلتون^{۱۲۳} است، رمان‌نویس و سیاستمدار اهل ویلند بود. مجموعهٔ طرحهای او به نام انبار غلهٔ پرستو^{۱۲۴} (۱۸۳۲)، تصویری دقیق از کشتزارهای ویرجینیا ترسیم می‌کند. رابینسون نعلبند^{۱۲۵} (۱۸۳۵) رمانی گیرا دربارهٔ دورهٔ انقلاب در کارولیناست.

114) *Pierre*116) *Piazza Tales*118) *Battle-Pieces*120) *Richard Henry Dana*122) *John Pendleton Kennedy*124) *Swallow Barn*115) *Israel Potter*117) *Billy Budd*119) *Clarel*121) *Two Years before the Mast*123) *Mark Littleton*125) *Horse-Shoe Robinson*

ویلیام گلیمور سیمز^{۱۲۶} (۱۸۰۶ تا ۱۸۷۰). رمان نویس و روزنامه نگار اهل کارولینای جنوبی که شاعر و منتقدی چیره دست هم بود. او نخستین نویسنده حرفه ای «اعماق جنوب» به شمار می رود که بیش از سی اثر داستانی نوشته است. مشهورترین رمان وی به نام یماسی^{۱۲۷} (۱۸۳۵)، داستان سرخپوستانی است که در سال ۱۷۱۵ می خواستند مهاجرنشین انگلیسی کارولینای جنوبی را از میان بردارند. سیمز سلسله رمانهایی تاریخی درباره هندی شمر دگان جنوبی و جنگ مرزی در خلال انقلاب امریکا نگاشته است. پارتیزان^{۱۲۸} (۱۸۳۵)، سرآغاز رمانهایی است که بر محور انقلاب امریکا نوشته است.

نمایشنامه

در دوره رمانتیک، درام امریکایی همچنان به منظور سرگرم کردن نوشته می شد. مضامین عمده درامها را چیزهایی که مورد پسند مردم بود، مثل تاریخ امریکا، هندی شمر دگان و ایتالیا، تشکیل می داد. تنها درام نویس برجسته این عصر بوکر بود.

جورج هنری بوکر^{۱۲۹} (۱۸۲۳ تا ۱۸۹۰). تحصیل کرده دانشگاه پرینستون بود، و یازده نمایشنامه منظوم نوشت. دو کمدی جذاب او نامزدی^{۱۳۰} (۱۸۵۰) و ازدواج بیوه^{۱۳۱} (۱۸۵۲) نام دارند. شاهکار او، فرانچسکا داریمینی^{۱۳۲} (۱۸۵۶)، بهترین نمایشنامه منظومی است که در سده نوزدهم به انگلیسی اجرا شده است. از دیگر نمایشنامه های قابل توجه او، ورشکسته^{۱۳۳} (۱۹۴۰) را می توان نام برد. بوکر از بهترین شاعران غنائی عصر خود نیز بود. مجموعه ای از اشعار او در دفتری با عنوان اشعار جنگ^{۱۳۴} (۱۸۶۴) انتشار یافته است.

126) William Glimore Simms

127) Yemassee

128) Partisan

129) George Henry Boker

130) Betrothal

131) Widow's Marriage

132) Francesca Da Rimini

133) Bankrupt

134) Poems of the War

فکاهی نویسی. فکاهی نویسی از نوع امریکایی که کمابیش بر مبالغه و مقابله غیرطبیعی استوار بود به گندی تکامل یافت. نخستین کمدی امریکایی در سال ۱۷۸۷ به اجرا درآمد و شخصیت یانکی^{۱۳۵} بر روی صحنه ظاهر گردید. پس از جنگ سال ۱۸۱۲، شخصیت‌های جلف انگلیسی به باد طنز و تمسخر گرفته شدند؛ و سرانجام، سبا سمیت^{۱۳۶} (۱۷۹۲ تا ۱۸۶۸)، در اثری به نام، زندگی و آثار جک داوینگ^{۱۳۷} (۱۸۳۴) به شخصیت یانکی شمالی شکلی واقعی بخشید. در مکتب فکاهی نویسی جنوب بیشتر بر روی داستانهای ماجراجویی اغراق آمیز تأکید می شد. فکاهی نویسان منطقه غرب مطالب شگفتی انگیز تاریخ اجتماعی را در نوشته های خود وارد کردند. جنگ داخلی نیز دوباره سیاست را در هر دو سوی مرز با فکاهیات درآمیخت. دیوید راس لاک^{۱۳۸} (۱۸۳۳ تا ۱۸۸۸) در سال ۱۸۶۱ شخصیتی به نام پترولیوم وی. نسبی^{۱۳۹} را آفرید که واعظی نادان و فاسد بود و املای کلمات را غلط می نوشت. لاک آثار خویش را با نام این شخصیت، که با اقبال فراوان روبرو شد، منتشر می کرد. از جمله این آثار نوشته های نسبی^{۱۴۰} (۱۸۶۴)، و آراء مختلف ارادتمند شما پترولیوم وی. نسبی^{۱۴۱} (۱۸۶۵) شایسته ذکرند.

فکاهی نویسان در آثار خود به شیوه های گوناگون همچون بازیهای لفظی، استفاده از زبان عامیانه، املای نادرست، تحریف قواعد دستوری، جناس سازی، اشتباهات مضحک و همچنین همبرنهادن اندیشه های متباین، متوسل می شدند.

هنری ویلر شاو^{۱۴۲} (۱۸۱۸ تا ۱۸۸۵). فکاهی نویس اهل ماساچوست، کارش را از روزنامه ها آغاز کرد، و نام مستعار جاش بیلینگز^{۱۴۳} را برگزید. او در شخصیت سازی و شگردهای نقل داستان ضعیف بود، اما در کلام موجز و ساده دستی توانا داشت. بهترین نوشته های مردم پسند شاو در مجموعه اندرزهای جاش بیلینگز^{۱۴۴} (۱۸۶۵) گردآوری شده اند.

Yankee (۱۳۵): اهل انگلستان نو؛ امریکایی. -م.

136) Seba Smith

138) David Ross Locke

140) Nasby Papers

142) Henry Wheeler Shaw

144) Josh Billings, His Sayings

137) Life and Writings of Major Jack Downing

139) Petroleum V. Nasby

141) Diverse Opinions of Yours Truly, Petroleum V. Nasby

143) Josh Billings

جان فارر براون^{۱۴۵} (۱۸۳۴ تا ۱۸۶۷). از مردم ایالت مین، به نام مستعارش آرموس وارد^{۱۴۶} مشهور بود. طرحهای فکاهیش که در روزنامه کیولند می‌نوشت دامنه شهرتش را تا انگلستان کشاند. شیطنتهای آرموس وارد در به کار بردن املای نادرست واژه‌ها، و تیزبینی وی در طبیعت انسانی، شخصیتی جالب به او بخشیده است. نوشته‌هایش در دو مجموعه به نامهای آثار کامل آرموس وارد^{۱۴۷} (۱۸۷۵) و آثار کامل^{۱۴۸} (۱۸۹۰) منتشر شده‌اند.

ادگار ویلسن نی^{۱۴۹} (۱۸۵۰ تا ۱۸۹۶). مشهور به بیل نی^{۱۵۰}، در شمار بهترین فکاهی نویسان سده نوزدهم امریکا است. نی بسیاری از داستانهای فکاهیش را نخست در مجله لارامی بومرنگ^{۱۵۱} منتشر کرد و سپس مجموعه آنها را در کتابی با عنوان بیل نی و بومرنگ^{۱۵۲} (۱۸۸۱) گرد آورد. او دیدی انسانی داشت و لطف کارش در آمیزش عقل سلیم و فکاهیات بود.

در پایان، باید به چارلز هنری سمیت^{۱۵۳} (۱۸۲۶ تا ۱۹۰۳) اشاره کرد که با نام مستعار «بیل آرپ»^{۱۵۴} می‌نوشت. بیشتر آثار این فکاهی نویس کالیفرنایی در قالب نامه نگارش یافته است.

145) John Farrar Browne

146) Artemus Ward

147) Artemus Ward, *His Complete Works*148) *Complete Works*

149) Edgar Wilson Nye

150) Bill Nye

151) *Laramie Boomerang*152) *Bill Nye and Boomerang*. بومرنگ پرانه‌ای به شکل چماق خمیده است که بومیان استرالیا آن را

به عنوان سلاح به کار می‌بردند؛ و بعضی از انواع آن پس از برخورد به هدف باز می‌گردند. -م.

153) Charles Henry Smith

154) Bill Arp

تاریخ

در دورهٔ رمانتیک سه مورخ امریکایی آوازه‌ای بلند یافتند. اینان محققانی صدیق و استادان سبک نثری انعطاف‌پذیر بودند. با این حال، آثارشان از نقایص رمانتیک، مثل جنبهٔ داستانی بخشیدن بیش از حد به تاریخ، و گرایش به قهرمان‌پرستی، لطافات بسیار دیده است.

ویلیام هیکلینگ پرسکات^{۱۵۵} (۱۷۹۶ تا ۱۸۵۹). اثر مهم این مورخ که شور و شوق بسیار برانگیخت، تاریخ سلطنت فردیناند و ایزابل کاتولیک^{۱۵۶} (ج۳، ۱۸۳۷) بود. آثار دیگر این مورخ عبارتند از: تاریخ فتح مکزیک^{۱۵۷} (ج۳، ۱۸۴۳)، تاریخ فتح پرو^{۱۵۸} (ج۲، ۱۸۴۷)، تاریخ سلطنت فیلیپ دوم، شاه اسپانیا^{۱۵۹} (ج۳، ۱۸۵۵ تا ۱۸۵۹)، و تاریخ سلطنت شارل پنجم^{۱۶۰} (۱۸۵۷).

جان لوثرپ موتلی^{۱۶۱} (۱۸۱۴ تا ۱۸۷۷). مورخی دقیق بود که از سنت مورخان بزرگ پیروی می‌کرد و سبکی سلیس داشت. او معتقد بود که تاریخ بر محور زندگی مردان بزرگ می‌گردد و باید بیانگر رشد آزادی فکر باشد. از آثار موتلی، طلوع جمهوری آلمان^{۱۶۲} (ج۳، ۱۸۵۶) و زندگی و مرگ جان بارنولد^{۱۶۳} (۱۸۵۷)، شهرت دارند. از این مورخ دو رمان نیز به نامهای، امید مورتن^{۱۶۴} (۱۸۳۹) و مری ماونت^{۱۶۵} (۱۸۴۹) به یادگار مانده است.

155) William Hickling Prescott

156) *History of the Reign of Ferdinand and Isabella, the Catholic*

157) *History of the Conquest of Mexico*

158) *History of the Conquest of Peru.*

159) *History of the Reign of Philip the Second, King of Spain*

160) *History of the Reign of Charles V*

161) John Lothrop Motley

162) *Rise of the Dutch Republic*

163) *Life and Death of John Barneveld*

164) *Morton's Hope*

165) *Merry-Mount*

فرانسیس پارکمن^{۱۶۶} (۱۸۲۳ تا ۱۸۹۳). اهل بُستن و تحصیلکردهٔ هاروارد بود. از نخستین آثار پارکمن، اوریگن تریل^{۱۶۷} (۱۸۴۹)، گزارش سفر او به غرب برای بررسی زندگی هندی‌شمردگان است؛ و توطئهٔ پونتیاک^{۱۶۸} (۱۸۵۱)، که مبارزات میان فرانسه و انگلستان را بر سر تسلط بر درهٔ اوهایو توصیف می‌کند. پارکمن، با نوشتن پیشنهادان فرانسوی در دنیای نو^{۱۶۹} (۱۸۶۵)، نگارش یک سلسله آثار تاریخی را آغاز کرد. از مهمترین این آثار یسوعیان در شمال امریکا در سدهٔ هفدهم^{۱۷۰} (۱۸۶۷)، کشف غرب بزرگ^{۱۷۱} (۱۸۶۹) و نیم قرن مبارزه^{۱۷۲} (۱۸۹۲) است. پارکمن لحنی رمانتیک، موثر و زنده دارد. روی هم رفته، مجموعه آثار گرایش از بهترین نوشته‌های تاریخی در امریکا است.

تعالی‌گرایی^{۱۷۳}

نهضت فکری مشهور به تعالی‌گرایی که در سالهای ۱۸۳۵ تا ۱۸۴۵ شکوفایی یافت، بسیاری از رمانتیکهای انگلستان‌نورا تحت سیطرهٔ خود درآورد. این جنبش از منابع فلسفی و ادبی گوناگون، نظیر افلاطون، پیشگویان هندو، ایدئالیستهای فرانسوی و فیلسوف آلمانی، کانت، الهام بسیار گرفت. نهضت تعالی‌گرایی در واقع فلسفهٔ التقاطی رالف والدو امرسون بود که در عین حال آرمان‌جویی، خوش‌بینی، و اعتماد به نفس را تعلیم می‌داد. نخستین اثر مهم امرسون به نام «طبیعت» (۱۸۳۶) نیز به حق «اساسنامهٔ» فلسفی این نهضت خوانده شده است. او در این مقاله که فکر «وحدت وجود» را تلقین می‌کرد کوشیده بود تا نشان دهد که طبیعت مثل شعری نمادین است که باید مفهوم آن را کشف کرد. امرسون طبیعت را رمز و نمادی از روح می‌دانست و با تأکید بر این که کلمات نشانه‌هایی از حقایق طبیعی هستند،

166) Francis Parkman

167) Oregon Trail

168) Conspiracy of Pontiac

169) Pioneers of France in the New World

170) Jesuits in North America in the Seventeenth Century

171) Discovery of the Great West

172) A Half-Century of Conflict

173) Transcendentalism

تعالی گرایى را وارد ادبیات کرد. غایت فلسفه امرسن تعلیم سادگى و نیروى برترین قانون یعنى یگانگى بشر بود. به موجب اصل اول این فلسفه، همه آدمیان اجزای حیاتی یک وجودند، و آن بشریت است. بنابراین باید «وحدت و یکپارچگى انسان» به عنوان «جزء و پاره‌ای از خداوند» به شمار آید. امرسن که برای اندیشه «انسان یگانه» و ارتباط معنوی او با خداوند اصطلاح تعالی گرایى را (به نقل از کانت) به کار می برد، می گوید همه انسانها اجزای برابر و متساوی خداوند هستند. اصل دوم فلسفه امرسن بیانگر تأکید وی بر عظمت انسان است (دنیای خویش را خود بنا کن). او می خواست که اتکای انسان بر ذات خویش باشد.

خلاصه، تعالی گرایى یعنى توجه به امور فراطبیعی، امور نظری صرف در مقابل امور عینی و عملی، و هر آنچه مبهم است ولی حقیقت دارد.

والف والدو امرسن^{۱۷۴} (۱۸۰۳ تا ۱۸۸۲). شاعر و فیلسوف و مقاله نویس اهل بُسْتُن است. در مدرسه لاتین بُسْتُن و کالج هاروارد الهیات تحصیل کرد. بعد، به پیروی از سنت خانوادگی، کشیش دومین کلیسای بُسْتُن گردید (۱۸۲۹). در سال ۱۸۳۲ در مورد مراسم عشای ربّانی با مقامات کلیسا اختلاف پیدا کرد، و استعفا داد. سال بعد راهی اروپا شد، و در آنجا عمیقاً تحت تأثیر کارلایل قرار گرفت. پس از بازگشت به امریکا، در کنکورد (ماساچوست) اقامت گزید و خطابت و نویسندگی پیشه کرد. امرسن در کنکورد با پیروان نهضت تعالی گرایى، که خود از بنیانگذاران آن بود، به همکاری پرداخت. تعالی گرایان که به نوعی وحدت وجود گرایش داشتند، به طور غیرمستقیم نظریه‌ای مخالف مکاتب اصالت تجربه، ماده گرایى، خرد گرایى، کالونیسم، و «خداپرستی» (دئیسم) را ترویج می کردند. مشهورترین نویسندگان این نهضت که با امرسن همکاری نزدیک داشتند، عبارتند از: جورج ریپلی^{۱۷۵} (۱۸۰۲ تا ۱۸۸۰)، مارگارت فولر (۱۸۱۰ تا ۱۸۵۰) و جیمز فریمن کلارک (۱۸۱۰ تا ۱۸۸۰). ناشر افکار آنان نشریه دایل^{۱۷۶} بود که از سال ۱۸۴۰ تا ۱۸۴۴، و مدتی به سردبیری خود امرسن، انتشار یافت.

امرسن بعد از مقاله مهمش به نام «طبیعت»^{۱۷۷} (۱۸۳۶)، که به اسامنامه نهضت

174) Ralph Waldo Emerson

175) George Ripley

176) Dial

177) Nature

مشهور شده است، خطابه‌ای با عنوان «محقق امریکایی»^{۱۷۸} (۱۸۳۷)، ایراد کرد که در آن واحد مفهوم مذهبی، معنوی، و سیاسی داشت. او در این خطابه، که «اعلامیه استقلال معنوی امریکا» نام گرفته است، محقق را فردی اندیشه‌مند تعریف می‌کند که از طبیعت و گذشته و عمل تجربه می‌آموزد. بیشتر آثار امرسن شکل خطابه دارند، چه، بسیاری از این آثار سخنرانی‌هایی بوده که به قالب مقالات درآمده است. از جمله این آثار دو مجموعه به نام گفتارها^{۱۷۹} (۱۸۴۱، ۱۸۴۴) است. در مجموعه نخست خطابه‌هایی نظیر عشق، دوستی، دوران‌دیشی، قهرمانی، ادراک، هنر، تاریخ، و اتکاء به نفس، و در مجموعه دوم خطابه‌هایی با عنوان شاعر، تجربه، طبیعت، و اصلاح طلبان انگلستان نوارائه شده است. از آثار دیگر اوست: مردان نمونه^{۱۸۰} (۱۸۵۶)، در شرح احوال شش شخصیت نمونه (افلاطون، سوئدنبِrg، مونتینی، شکسپیر، ناپلئون، و گوته) است. خصوصیات انگلیسیان^{۱۸۱} (۱۸۵۶)، بر پایه مشاهدات و تجربیات امرسن در یکی از سفرهای او به انگلستان نگارش یافته است. هدایت زندگی^{۱۸۲} (۱۸۶۰) مجموعه‌ای از سخنرانی‌های امرسن است که به موضوعاتی همچون سرنوشت، قدرت، ثروت، پرستش، رفتار، فرهنگ، و زیبایی می‌پردازد.

امرسن اشعاری درباره طبیعت، تعالی گرایی، وطن، مردم و حسب حال خود سروده است که در دفاتری با عناوین اشعار^{۱۸۳} (۱۸۴۷)، روزماه مه^{۱۸۴} (۱۸۶۷) و اشعار برگزیده^{۱۸۵} (۱۸۷۶) گرد آمده است. او در خطابه «شاعر» (در دومین مجموعه مقالات)، می‌نویسد: آنچه در شعر اهمیت دارد بینش و حکمت و پیام شاعر است، نه ملاحظات فنی. چرا که شعر را سازنده وزن می‌آفریند، نه خود وزن. آنچه انسان را شاعر بار می‌آورد طبیعت است، نه فنون و صناعات شعری. شاعر هم آدمی است در میان آدمها، منتهی او بیشتر مرد سخن است تا مرد عمل.

امرسن در نشر سبکی ساده و خالی از ابهام دارد. اصولاً تعالیم او بر پایه گرایش به سادگی بیان است. به اعتقاد وی سبک درست آن است که حتی المقدور به طبیعت نزدیک باشد؛ زیرا در این صورت بیشتر معرف خود انسان خواهد بود.

178) American Scholar

181) English Traits

184) May - Day

179) Essays

182) Conduct of Life

185) Selected Poems

180) Representative Man

183) Poems

هنری دیوید ثارو^{۱۸۶} (۱۸۱۷ تا ۱۸۶۲). شاعر و مقاله‌نویس اهل کنکورد؛ در کالج هاروارد تحصیل کرد؛ و مدتی هم به تدریس پرداخت. او از دوستان نزدیک امرسن و از پیروان نهضت تعالی‌گرایی بود.

نخستین کتاب ثارو که برپایه تجربیات سفر وی نوشته شده هفته‌ای در کنار رودهای کنکورد و مریمک^{۱۸۷} (۱۸۴۹) نام دارد. این کتاب مطابق روزهای هفته تنظیم یافته است، و به سهولت حرکت یک رودخانه، بین مشاهدات و اندیشه‌ها، بین شعر و نظم جریان می‌یابد. در واقع، شکل کتاب منطبق با روابطی است که بین پدیدارهای طبیعت وجود دارد. کتاب دیگر ثارو به نام والدن: یا زندگی در جنگل^{۱۸۸} (۱۸۵۴)، براساس ملاحظات و تفکرات وی در خلال دو سال و دو ماه اقامت در برکه والدن^{۱۸۹} نگارش یافته است. او در این مدت در برکه والدن، در کلبه‌ای چوبین، که خود ساخته بود، با شکار و کشاورزی زندگی کرد و کتاب خود را در ارتباط نزدیک با طبیعت نوشت. این کتاب که مطابق فصول سال تنظیم یافته است، با زبانی دوپهلو عقاید نویسنده‌اش را درباره زندگی ساده بیان می‌کند. به اعتقاد ثارو خوشبختی در سادگی است؛ چه، انسان متمدن لذات زندگی را در راه معاش تباه می‌کند. انسان می‌تواند بی‌منت دولت و حتی بدون وسایل و پول آنچه را دوست دارد فراهم آورد.

ثارو نویسنده‌ای شجاع و صدیق بود. با عقیده‌ای راسخ از دادن مالیات سرپیچید و به زندان رفت. از مخالفان سرسخت بردگی بود و بردگان فراری را یاری می‌داد. حتی آشکارا در دفاع از جان براون (۱۸۰۰ تا ۱۸۵۹) به عنوان شهید مبارزه با بردگی، سخن راند. از نوشته‌های او در پیکار با بردگی مقاله «نافرمانی مدنی»^{۱۹۱} (۱۸۴۹) بود که تحسین گاندی را برانگیخت؛ و الهام‌بخش وی در گزینش «مقاومت منفی» به عنوان شعار نهضت مبارزه با بردگی شد. مقاله مشهور دیگر ثارو در همین زمینه، «بردگی در ماساچوست»^{۱۹۲} (۱۸۵۴) نام داشت.

186) Henry David Thoreau

188) *Walden: or Life in the Woods*

190) John Brown

192) *Slavery in Massachusetts*187) *A Week on the Concord and Merrimack Rivers*189) *Walden Pond*191) *Civil Disobedience*

ثارو در نشر سبکی شیوا داشت؛ اما شاعری متوسط بود و اشعارش حال و هوای مابعدالطبیعه داشت.

ویلیام الری چانینگ^{۱۹۳} (۱۷۸۰ تا ۱۸۴۲). سیمای برجسته دیگر نهضت تعالی گرایی، تحصیل کرده هاروارد بود. او با مقاله ای تحت عنوان مباحثه اخلاقی با کالونیس^{۱۹۴} (۱۸۵۰)، راه را برای تعالی گرایان هموار ساخت. چانینگ با طرح این بحث که اعتماد غائی انسان باید بر ذهن خودش باشد، و والاترین موهبت الهی همانا وجدان انسان است، نظریه آزادی اراده را مورد تأیید قرار داد. این ایمان راسخ به اصول آزادی و استقلال فردی، آزادیگرایی مذهبی، دموکراسی سیاسی و رمانتیسیم ادبی را به ارمغان آورد. چانینگ که اندیشه مندی شجاع بود، در زمینه مبارزه با بردگی آثاری چون بردگی^{۱۹۵} (۱۸۳۵) را نوشت.

برهمنهای انگلستان نو^{۱۹۶}

همزمان با درخشش تعالی گرایان در کنکورد (ماساچوست)، گروهی از نویسندگان انگلستان نو که با کمبریج و هاروارد ارتباط داشتند، به سنت اشرافی^{۱۹۷} فرهنگ اروپایی گرایش یافتند. این اشراف نشان — که به شوخی برهمنها نام گرفته اند — از طبقه اشراف و شیفته فرهنگ بیگانه بودند. هنری وادزورث لانگفلو، اولیور وندل هلمز، و جیمز راسل لول، همه از اشراف و جملگی از استادان برجسته و فعال هاروارد بودند. آنها معیارهای سنتی اجتماعی، اخلاقی و ادبی را رواج هر چه بیشتر بخشیدند و در نوشته هایشان بردقت و صحت و پیروی از قراردادها تأکید ورزیدند.

193) William Elery Channing

194) Moral Argument against Calvinism

195) Slavery

196) New England Brahmins

197) Genteel Tradition

هنری وادزورث لانگفلو^{۱۹۸} (۱۸۰۷ تا ۱۸۸۲). در پورتلند (ایالت مین)، در خانواده‌ای مرفه و با فرهنگ به دنیا آمد. در کالج بودن تحصیل کرد (۱۸۲۱ تا ۱۸۲۵)، و استاد کرسی زبانهای جدید همین کالج شد. سالهای ۱۸۲۶ تا ۱۸۲۹ را به سیر و سفر در اروپا گذرانید؛ و در سال ۱۸۳۴ به استادی زبانهای جدید در هاروارد برگزیده شد.

لانگفلو در سال ۱۸۳۴ مجموعه مقالاتی درباره سفرهایش به نام دریای دیگر^{۱۹۹} منتشر کرد. در سال ۱۸۳۹ با انتشار نخستین دفتر شعرش، صداهای شب^{۲۰۰}، و داستان منشور هابریون^{۲۰۱}، که بر محور زندگی و عشق خود وی به دختری اهل بُستن بود، آوازه‌ای بلند یافت. دردناکترین رویداد زندگی او در سال ۱۸۶۱ به وقوع پیوست و در یک آتش سوزی خانه‌اش از بین رفت و همسر دومش را از دست داد. لانگفلو در شعر تغزلی گیرایی به نام صلیب برف^{۲۰۲} به شرح این فاجعه پرداخته است. کتابی که شهرت این نویسنده را تثبیت کرد، منظومه‌ها و اشعار دیگر^{۲۰۳} (۱۸۴۱) بود. آثار بعدی وی از این قرارند:

«شاگرد اسپانیایی»^{۲۰۴} (۱۸۴۳). نمایشنامه‌ای منظوم درباره یک رقاصه اسپانیایی که می‌کوشد از دام نجیب‌زاده‌ای شهوتران بگریزد.

«ایوانجلین»^{۲۰۵} (۱۸۴۵ تا ۱۸۴۸). داستان دختر کشاورز ثروتمندی است که سالها در جستجوی نامزدش از محلی به محل دیگر می‌رود. سرانجام، او را پیر و طاعون‌زده در بستر مرگ پیدا می‌کند.

«ساختمان کشتی»^{۲۰۶} (۱۸۵۰). شعری با مضمون ملی است، که از نظر روند کشتی‌سازی و غنای واژه‌های فنی جالب است.

«سرود هایاواثا»^{۲۰۷} (۱۸۵۵). بیانگر دلبستگی لانگفلو به سرخپوستان و افسانه‌های آنهاست.

198) Henry Wadsworth Longfellow

200) *Voices of the Night*202) *Cross of Snow*204) *Spanish Student*206) *Building of the Ship*199) *Outer-Mer*201) *Hyperion*203) *Ballads and other Poems*205) *Evangeline*207) *Song of Hiawatha*

«عشق ورزی مایلز ستندیش»^{۲۰۸} (۱۸۵۸). شعری است داستانی بر اساس تاریخ نخستین دسته آوارگانی که با کشتی میفلاور به ماساچوست گام نهادند. داستان بر محور رابطه عاشقانه یک سرباز میانسال لافزن و دختری پیرایشگر دور می زند.

«داستانهای میهمانسرای کنار راه»^{۲۰۹} (۱۸۶۳ تا ۱۸۷۳). سلسله اشعاری داستانی است که به تقلید از دکامرون اثر بوکاچو سروده شده است.

«مسیح: یک راز»^{۲۱۰} (۱۸۷۲). نمایشنامه منظومی است مشتمل بر سه بخش: تراژدی الهی، افسانه زرین، و تراژدیهای انگلستان نو.

آثار لانگفلو در عصر خود وی تأثیر بسیار گذارد. لکن آنچه روزگاری مایه محبوبیت این شاعر بود، امروزه مبتذل و پیش پا افتاده می نماید. اندیشه هایش نه خواننده را به تفکر وامی دارد و نه به تعجب. در اشعار غنائیش هیچ انگیزش نیرومندی وجود ندارد. استفاده از طبیعت در اشعارش تصنعی و اتفاقی است. روی هم رفته، لانگفلو نه اندیشه نیرومندی داشت و نه قدرت خلاقیت چندانی. دیدگاههایش محدود بود، و بیشتر مقلد بود تا مبتکر. شعر داستانی رشته تخصصی او بود، و در این قالب می کوشید آنچه را به تاریخ امریکا مربوط می شد روایت کند؛ لکن در این داستانسرایی هم آنی از جنبه های تعلیمی و نتیجه گیریهای اخلاقی غافل نمی ماند. با این همه، آنچه مایه شهرت لانگفلو شد و وی را به مقام شاعر ملی امریکا (در عصر خویش) رسانید، صمیمیت، سادگی، لطافت، و گاه لحن حزن آلود اشعارش بود، هر چند این اشعار از لحاظ تخیل و عمق و شدت عواطف ضعیف بودند.

اولیور وندل هلمز^{۲۱۱} (۱۸۰۹ تا ۱۸۹۴). مقاله نویس، شاعر و رمان نویس، اهل کمبریج و فرزند یک روحانی دانشمند بود. در بوسطن و پاریس پزشکی تحصیل کرد و در سال ۱۸۳۶ از هاروارد درجه دکترا گرفت. از سال ۱۸۳۸ تا ۱۸۴۰ استاد تشریح در دارتموث بود. در سال ۱۸۴۷، بعد از چند سالی طبابت و تدریس، به مقام استادی تشریح و فیزیولوژی هاروارد نایل گردید. سرانجام، در سال ۱۸۸۲ بازنشسته شد و از کار کناره گرفت.

مقالات و رمانها. مجموعهٔ مقالات هلمز نخست در ماهنامهٔ اتلانتیک^{۲۱۲} (۱۸۵۷ تا ۱۸۵۸)، و سپس در کتابی با عنوان حاکم مطلق میز صبحانه^{۲۱۳} (۱۸۵۸) انتشار یافت. این مقالات طنزآمیز و گیرا در چارچوب گفتگوهای خیالی که در یکی از میهمانخانه‌های بُستن درمی‌گیرند ارائه شده‌اند. بقیهٔ مقالات در کتابهای استاد بر سر میز صبحانه^{۲۱۴} (۱۸۶۰)، شاعر بر سر میز صبحانه^{۲۱۵} (۱۸۷۲) و بالای فنجانهای چای^{۲۱۶} (۱۸۹۰) به چاپ رسیده‌اند. هلمز در این مقالات به هر چیز و هر کس و هر جا، که توجهش را جلب کرده، پرداخته است.

هلمز سه رمان بر مبنای پزشکی و روانشناسی، دربارهٔ مطالعهٔ بالینی انگیزش انسانی نوشته است. السی ونر^{۲۱۷} (۱۸۶۰)، نخستین رمان وی دربارهٔ دخترکی است که طبیعتی مارمانند دارد. او در پرتو انگیزهٔ عشق با این طبیعت به مبارزه برمی‌خیزد. دو رمان دیگر، فرشتهٔ نگهبان^{۲۱۸} (۱۸۶۷) و نفرت کشنده^{۲۱۹} (۱۸۸۵) نام دارند. او در این رمانها، که خود آنها را رمانهای پزشکی نامیده است، می‌کوشد تا نشان دهد که آنچه انسانها انجام می‌دهند، انگیزه‌ها یا نیروهای خارجی برایشان مقدر کرده است.

اشعار. هلمز نخستین سرایندهٔ «شعر اجتماعی» در امریکا است. کشتی قدیمی^{۲۲۰} (۱۸۳۰)، شعری است در اعتراض به فرمان اوراق کردن یک کشتی تاریخی؛ و همین شعر کشتی را نجات می‌دهد. مشهورترین شعر هلمز، «شاهکار شماس»، یا «درشکهٔ تک اسب»^{۲۲۱} (۱۸۵۸)، روایت ساده و گیرایی است از درشکه‌ای که صد سال عمر می‌کند، اما... این شعر در عین حال طنزی است دربارهٔ سقوط نظام مذهبی کالونیسم. اعتبار اشعار کمابیش طنزآمیز هلمز در استحکام ساختمان، درستی وزن، دقت و لطف بیان، توازن بین مطالب جدی و مضحک، پختگی لحن، و کنایات آنها نهفته است. نقایص این اشعار سنت‌گرایی در وزن و فقدان اندیشهٔ عمیق مذهبی یا فلسفی است.

212) *Atlantic*214) *Professor at the Breakfast-Table*216) *Over the Tea Cups*218) *Guardian Angel*220) *Old Ironside*213) *Autocrat of the Breakfast-Table*215) *Poet at the Breakfast-Table*217) *Elsie Venner*219) *A mortal Antipathy*221) *Deacon's Masterpiece, or One Horse Shuy*

جیمز راسل لوول^{۲۲۲} (۱۸۱۹ تا ۱۸۹۱). شاعر، مقاله‌نویس و سیاستمدار اهل کمبریج، در هاروارد تحصیل کرد، و از سال ۱۸۵۵ تا ۱۸۸۶ استاد زبانهای جدید این دانشگاه بود. از سال ۱۸۵۷ تا ۱۸۶۱ سردبیری ماهنامه اتلانتیک را بر عهده داشت؛ و از سال ۱۸۶۲ تا ۱۸۷۲ نیز با مجله امریکای شمالی^{۲۲۳} همکاری کرد. لوول سفارت کشورش را از سال ۱۸۷۷ تا ۱۸۸۰ در اسپانیا، و از سال ۱۸۸۰ تا ۱۸۸۵ در انگلستان، داشت. سخنرانیهای او در این دو دوره، که با فصاحت و تیزهوشی سیاسی همراه بود، باعث شهرت جهانی وی شد.

شعر. لوول اشعاری تغزلی و اشعاری با مضامین مذهبی، مخالف با بردگی، حسب حال، و مقالاتی منظوم سروده است.

«قصه‌ای برای منتقدان»^{۲۲۴} (۱۸۴۸). منظومه انتقادی و در واقع طنزنامه‌ای است که عقاید مردم را درباره نویسندگان عصر بیان می‌کند. این منظومه قالبی ساده و لحنی شاد و نافذ دارد.

«رویای سرلانفل»^{۲۲۵} (۱۸۴۸). روایتی منظوم درباره شوالیه‌ای است که در عالم رؤیا به جستجوی جام مقدس (که حضرت عیسی در آخرین شام در دست داشته است) می‌رود.

«مقالات بیگلو»^{۲۲۶} (دو مجموعه، ۱۸۴۸، ۱۸۶۷). که بیشتر به نظم سروده شده است، در عصر شاعر مقبولیت بسیار یافت. مجموعه نخست، مشتمل بر مقالات طنزآمیزی به لهجه انگلستان نو و در مخالفت با جنگ مکزیک است. مجموعه دوم، مقالاتی را دربر می‌گیرد که بردگی را با طنز و نیشخند می‌کوبد و وحدت کشور را مورد تأکید قرار می‌دهد. با این دو مجموعه شهرت لوول به عنوان طنزپرداز سیاسی و اجتماعی تثبیت شد. از اشعار دیگر لوول، «ریزش نخستین برف»^{۲۲۷} (۱۸۴۹)، یادآور مرگ اولین کودک اوست.

222) James Russell Lowell

223) North American Review

224) A Fable for Critics

225) Vision of Sir Launfal

226) Biglow Papers

227) First Snow-fall

نشر. مقالات منشور لوول در چند مجموعه گرد آمده‌اند که از آن میان مجموعه‌های در میان کتابهایم^{۲۲۸} (دو مجموعه، ۱۸۷۰ و ۱۸۷۶) و پنجره‌های اطاق مطالعه من^{۲۲۹} (۱۸۷۱) بیانگر نظریات او درباره امرسن، ثارو، وردزورث، روسو، شکسپیر، میلتن، و چند سیمای برجسته دیگر است. مجموعه خطابه‌های لوول هم در مجموعه‌ای با عنوان دموکراسی و خطابه‌های دیگر^{۲۳۰} (۱۸۸۷) انتشار یافته است.

لوول شاعری است شوخ طبع و بذله‌پرداز، بر قالب غزل و چکامه تسلط دارد، طبیعت را می‌ستاید، با لهجه روستایی به خوبی آشناست، شعرش ریشه در سنت‌های ادبی دارد، و رموز و راز تأثیر کنایات و اشارات را می‌داند. و این همه به شعرش لطفی خاص می‌بخشد. اما او تعلیم گرا، فضل‌فروش و پایبند حساسیت عاطفی بدون مبنای علمی یا فلسفی نیز هست. و این ویژگیها از اعتبار شعرش می‌کاهند. لوول در نقدنویسی از دید تاریخی و معلومات وسیع برخوردار است. افزون بر این، دقیق‌النظر و بهره‌مند از ذوق سلیم است.

جان گرینلیف ویتیر^{۲۳۱} (۱۸۰۷ تا ۱۸۹۲). مشهور به شاعر کویکر^{۲۳۲}، در امزبری (ماساچوست) در خانواده‌ای از کویکرها به دنیا آمد. در فقر و تنگدستی بزرگ شد و تحصیلات رسمی کمی داشت. او روزنامه‌نگاری پیشه کرد، و از این راه در جهت آزادسازی سیاهان کوشش به خرج می‌داد.

مهمترین نوشته ویتیر اثر داستانوار او، برگهایی از دفتر خاطرات مارگریت سمیت^{۲۳۳} (۱۸۴۸) است که تصویر گیرایی از روزگار مهاجرنشینی ترسیم می‌کند. برجسته‌ترین شعر ویتیر به نام «گرفتار برف»^{۲۳۴} (۱۸۵۶) از لحاظ دقت تصویرگری و همچنین احتوا بر اصالت‌های محلی و ملی در شعر آمریکا پایگاهی بلند یافته است. اشعار کوتاه‌تر ویتیر بیشتر بر محور مضامین بردگی، روزگار مهاجرنشینی، مذهب، و

228) *Among My Books*229) *My Study Windows*230) *Democracy and other Addresses*

231) John Greenleaf Whittier

232) Quaker Poet: در حواشی بخش «دوره مهاجرنشینی» در ذیل نام تامس پین در باره فرقه کویکر

توضیح داده‌ایم. م.

233) *Leaves from Margaret Smith's journal*234) *Snow - Bound*

احوال شخصی دور می زند. او که مبارزی خستگی ناپذیر علیه بردگی و برده فروشی بود، شعر پرشور «از ماساچوست تا ویرجینیا»^{۲۳۵} (۱۸۴۳) را در اعتراض به توقیف برده ای فراری سرود، و در شعر «ایکابد»^{۲۳۶} (۱۸۵۰) خطیب امریکایی دانیل وبستر^{۲۳۷} (۱۷۸۲ تا ۱۸۵۲) را به مناسبت «خطابه هفتم مارس» او در پشتیبانی از سازش سال ۱۸۵۰ و قانون بردگان فراری به باد حملات کوبنده گرفت. منظومه «باربارا فریچی»^{۲۳۸} (۱۸۶۳) و «وداع مادر برده ویرجینیایی»^{۲۳۹} (۱۸۳۸) هم در اعتراض به بردگی سروده شده اند. شعر «زائر پنسیلوانیائی»^{۲۴۰} (۱۸۷۲) یادآور امریکای دوره مهاجرنشینی است. «پسر پابرهنه»^{۲۴۱} (۱۸۵۵) روزهای کودکی شاعر را تصویر می کند. دو شعر «خیر ابدی»^{۲۴۲} (۱۸۶۵) و «خداوند ما»^{۲۴۳} (۱۸۶۶) در زمره نیایشهای مذهبی شاعرند.

ناثانیل هاتورن^{۲۴۴} (۱۸۰۴ تا ۱۸۶۴). رمان نویس و نویسنده داستانهای کوتاه در سالم (ماساچوست) به دنیا آمد. در کالج بودن تحصیل کرد، و همان جا با لانگفلو آشنا شد. مدتی در اداره گمرک بستن کار کرد، و چند ماهی در بروکفام اقامت گزید. در سال ۱۸۴۶ فرماندار بندر سالم شد. و از سال ۱۸۵۳ تا ۱۸۵۶ مقام کنسولی امریکا را در لیورپول انگلستان به عهده داشت. هاتورن سالهای ۱۸۵۸ تا ۱۸۵۹ را هم در رم گذراند. نخستین رمان هاتورن به نام فن شاو^{۲۴۵} در سال ۱۸۲۸ منتشر شد. لکن با انتشار داستانهای دوباره گفته شده^{۲۴۶} (دو مجموعه، ۱۸۳۷، ۱۸۴۲) بود که شهرتی به هم رساند. مجموعه داستانهای دیگرش، خزانه های خانه قدیمی کشیش^{۲۴۷} (۱۸۴۶)، آمیزه ای از واقع بینی و ظرافت بود. از جمله داستانهای خوب این مجموعه «دختر راپاچینی»^{۲۴۸}،

235) Massachusetts to Virginia

237) Daniel Webster

239) Farewell of a Virginian Slave Mother

241) Barefoot Boy.

243) Our Master

245) Fanshawe

247) Mosses From an Old Manse

236) Ichabad

238) Barbara Frietchie

240) Pennsylvania Pilgrim

242) Eternal Goodness

244) Nathaniel Hawthorne

246) Twice - Told Tales

248) Rappaccini's Daughter

«ماه گرفتگی»^{۲۴۹}، «نقاب سیاه کشیش»^{۲۵۰}، و «صورت سنگی بزرگ»^{۲۵۱} است. شاهکار هاتورن رمان مشهور داغ ننگ^{۲۵۲} (۱۸۵۰)، از آثار اصیل و کلاسیک ادبیات امریکاست. ماجراهای داستان در بُستن سده هفدهم می‌گذرد. هستر پرن^{۲۵۳}، قهرمان کتاب، که در دوران قدرت پیرایشگران طفلی نامشروع به دنیا می‌آورد، از جامعه رانده می‌شود. این رمان اشارات و کنایات فراوان دارد؛ و در واقع مطالعه‌ای است بر روی اثرات مختلف گناه. هاتورن در اوج شهرت رمان خانه هفت شیروانی^{۲۵۴} (۱۸۵۱) را نوشت که درباره نفرین و تأثیرات آن بر نسلهای گوناگون دور می‌زند. رمان بعدی هاتورن به نام رمانی بلیزدیل^{۲۵۵} (۱۸۵۲)، یادگار اقامت شش ماهه وی در بروکفام است و حوادث آن هم در همین جامعه آرمانی می‌گذرد. آخرین و بلندترین رمان هاتورن به نام فون مرمری^{۲۵۶} (۱۸۶۰) است که ماجراهایش در رم اتفاق می‌افتد. قهرمان رمان با ارتکاب جنایت روح و عشق زنی را به تصرف درمی‌آورد، و نویسنده در خلال این ماجرا بر این مطلب تأکید می‌ورزد که انسان هیچگاه به موقعیتی آرمانی، کامل و مطلق دست نخواهد یافت.

هاتورن نخستین نویسنده امریکایی بود که رمان روانشناختی نوشت. او در توصیف احوال روانی چیره‌دست، و در بررسی ژرفنای روح انسان و تصویر دنیای آمیخته از پارسایی و جنایت استاد بود. به هر حال، مسأله گناه همواره ذهن هاتورن را به خود مشغول می‌داشت، به همین لحاظ هم داستان‌نویسی افسرده و غمگین بود.

والث ویتمن = پیامبر دموکراسی امریکا

والث ویتمن^{۲۵۷} (۱۸۱۹ تا ۱۸۹۲). در لانگ آیلند نیویورک در خانواده‌ای از کویکرها دیده به جهان گشود. پدرش نجار و کشاورز بود و در کودکی ویتمن، به بروکلین کوچ کرد. ویتمن در یازده سالگی پادوی چاپخانه شد، و کم‌کم به حروفچینی و بعد به سردبیری روزنامه رسید؛ در ضمن در مدارس هم به تدریس پرداخت. در سال ۱۸۶۲ (طی

249) Birthmark

252) Scarlet Letter

255) Blithedale Romance

250) Minister's Black Veil

253) Hester Prynne

256) Marble Faun

251) Great Stone Face

254) House of the Seven Gables

257) Walt [er] Whitman

جنگهای انفصال) به ویرجینیا رفت و در بیمارستانهای واشینگتن پرستار مجروحان جنگ شد. پس از پایان جنگ، در سال ۱۸۶۵ به خدمت دستگاه دولت درآمد. در سال ۱۸۷۳ دچار سکتۀ ناقص شد و از خدمت کناره گرفت.

آثار ویتمن تا پیش از انتشار برگهای علف^{۲۵۸} (۱۸۵۵)، بیشتر مشتمل بر مقالات روزنامه‌ای می‌شد که در آنها از گسترش قلمرو آمریکا به امریکای لاتین و تجارت آزاد پشتیبانی می‌کرد. در سال ۱۸۴۲ رمانی هم با عنوان فرانکلین ایوانز؛ یا همیشه مست^{۲۵۹} منتشر کرد.

برگهای علف نخستین بار با حروفچینی خود شاعر و در نسخ محدود، با دوازده شعر و یک مقدمۀ منشور انتشار یافت. ویتمن در مقدمه ضمن تأکید بر نیاز به ادبیاتی آمریکایی می‌نویسد که ادبیات آمریکا باید مستقل و خودبسنده، و بیانگر میراث ملی آمریکا — محیط، تاریخ و آمیزش نژادی — باشد. او هم چون کارلایل، شاعر آرمانی خود را نوعی پیامبر تلقی می‌کرد؛ و مثل وردزورث معتقد بود که شاعر در این جهان گذرا و بیمقدار باید هر آنچه را پایدار و اصیل است بیافریند. این مقدمه، که در چاپهای بعد حذف شد، از نظر سبک چیزی بین نشر و شعر بود، و از لحاظ گوناگونی و ترکیب نامتجانس مطالب، با تکه‌هایی از اشعار کتاب تفاوت چندانی نداشت. ویتمن با هر چاپ کتاب حک و اصلاحاتی در اشعارش می‌کرد و هر بار قطعاتی بدان می‌افزود؛ به طوری که دهمین ویرایش آن (۱۸۹۲) با ۴۰۰ شعر منتشر شد. در واقع، این اثر عصارۀ کاریک عمر شاعر بود.

برگهای علف در ویرایش نهائی خود، با اشتغال ذهنی شاعر به خویش آغاز می‌گردد، سپس به جنگهای انفصال می‌رسد، و در پایان مسأله مرگ و ابدیت مطرح می‌شود. به عبارت دیگر، زندگی آدمی را از جوانی تا مرگ تصویر می‌کند. این کتاب بیانگر قالب کار، شیوۀ رفتار، و نحوه تفکر خود شاعر است؛ در واقع، قهرمان انقلابی «اشعار آزاد» در برگهای علف ویتمن است. ویتمنی که با این کتاب سرودن در قالب مشهور به «شعر آزاد»^{۲۶۰} را آغاز

258) *Leaves of Grass*259) *Franklin Evans; or Inebriate*

۲۶۰) همچنان که در حواشی بخش ۸ از جلد دوم نیز توضیح داده‌ایم، «شعر آزاد» در عرف غربیان معادل همان چیزی است که در ایران امروز «شعر سپید» خوانده می‌شود، یعنی شعری که از قیود وزن و قافیه رهاست و شاعر به نوعی آهنگ طبیعی کلام اکتفا می‌کند، در حالی که شعر آزاد (یا در اصطلاح ما «نیمایی») شعری است مبتنی بر وزن عروضی، اما با مصراعهایی که بنا به تشخیص شاعر کوتاه یا بلند می‌شود. — م.

کرد و از این لحاظ شعرش در ادبیات امریکا نقطه عطفی به شمار می‌رود. اصولاً او در بخش عمده برگهای علف واژه‌هایی را به کار گرفت که با کلمات معمول تفاوت‌هایی داشت؛ و این خود کوششی در جهت آفرینش نوعی زبان شعری بود. ویتمن با الهام از منابعی چون کتاب مقدس و هاینریش هاینه، شیوه‌های پرداخت سنتی شعر و وزن و قافیه را نادیده گرفت و شعر آزاد خویش را سرود. ناگفته نماند که ویتمن اشعار با وزن و قافیه نیز سروده است که شعر «ای ناخدا، ای ناخدای من»^{۲۶۱} (۱۸۶۵)، که در برگهای علف آمده از این نمونه است. بعضی از برجسته‌ترین اشعار برگهای علف عبارتند از: «هنگامی که یاسها در حیاط شکفتند»^{۲۶۲} (۱۸۶۵)، که اندوه شاعر را در مرگ لینکلن بیان می‌کند؛ «سرود خود من»^{۲۶۳}، که بیانگر صمیمیت شاعر با خویشتن خویش است؛ و «گذری به هند»^{۲۶۴} (۱۸۶۸)، که زمانی را تصویر می‌کند که شاعر در عالم رویا شاهد اجتماع تثلیث جدید — خدا و طبیعت و انسان — است.

آثار منشور.

«چشم اندازهای دموکراسی»^{۲۶۵} (۱۸۷۱). مهمترین اثر منشور ویتمن است که وی را به عنوان پیامبر دموکراسی بلندآوازه کرد. او در این کتاب، در برابر مشکلات موجود بر سر راه دموکراسی امریکا (بویژه فقر و نادانی)، امکانات یک ادبیات بزرگ ملی برای تربیت توده‌های مردم را مطرح می‌کند. در واقع ویتمن تأکید می‌ورزد که دموکراسی امریکا به ادبیات ملی مناسب با زمانه و وضع نژادی و حکومت کشور نیاز دارد.

«روزهای نمونه»^{۲۶۶} (۱۸۸۲). کتاب دیگر ویتمن مشتمل بر نوشته‌های گوناگون، از جمله یادداشتهای ایام جنگ اوست. او در این یادداشتها تجارب و دریافتهای خویش را از جنگهای انفصال (که در آن هنگام در بیمارستانهای نظامی واشینگتن از مجروحان پرستاری می‌کرد) بیان کرده است.

261) O'Captain! My Captain

263) Song of Myself

265) Democatic Vistas

262) When Lilacs Last in the Dooryard Bloom'd

264) Passage to India

266) Specimen Days

ارزیابی. ویتمن خواستار ادبیاتی نبود که متناسب با مقتضیات دموکراسی باشد؛ و سبک و شیوه‌ای را پیشنهاد می‌کرد که از «درون مایه گیرد»، نه این که از بیرون بر شاعر تحمیل شود. او می‌گفت که شعر بزرگ باید از روحی بزرگ و ملی سرچشمه بگیرد. وی با این که با شدت بعضی از عناصر رمانتیسم و واقعگرایی را رد می‌کرد، باز ریشه در هر دو مکتب داشت.

ویتمن در مقام شاعر مورد بیمهری توده مردم قرار گرفت. رک گویی او در مسائل جنسی و طرز تلقیش در این مورد، طرفداران عفت و اخلاق را برآشفته و به همجنس‌بارگی متهمش کردند. او به جای سخن گفتن از عشق و زیبایی و رنج و مرگ، از صلح و برادری و انسانیت می‌گفت، که خوشایند ذوق زمانه نبود. افزون بر این، بی‌اعتنائیش به وزن و قالب، و لحن گاه خودستایانه‌اش، مقبول طبع منتقدان نمی‌افتاد. از دیگر سو، ناتوانی ویتمن در کشف و تشریح دنیای درون، یعنی فرورفتن در اعماق زوایای روح انسانی، ردیف کردن یکنواخت جزئیات گوناگون، و استفاده‌اش از سبکی بین‌نثر و نظم، از عیوب عمده کار وی شمرده شده است.

ویتمن با همه عیوبی که برایش بر شمرده‌اند، شاعری است بزرگ و اصیل. سیمایی است مبهم اما بدیع. شعر او نیز چون وجود خودش معجون متناقض و درهمی بود از باورهای مسیحی و شرک‌آمیز، گرایشهای فردی و اجتماعی، و تمایلات عرفانی و نفسانی. علاقه ویتمن به طبیعت، شور و شوق وی به دموکراسی و اجتماعی صنعتی و سیاسی، آشنایی او با امریکای عصر، دلبستگی به زندگی شهری، و در عین حال معرفتش به طبیعت روستایی، به او سیمایی درخشان و زنده می‌بخشد.

به کوتاه سخن، ویتمن، پیامبر دموکراسی امریکا، عمری با رویای یک جامعه نو، آزاد و بی‌طبقه، در کنار رفیقان زندگی کرد. در عین حال، در سراسر زندگی روح روزنامه‌نگاریش را با خود داشت. او عصاره‌ای از تجارب روزنامه‌نگاری را به زبان شعر درآورد. به شعر گونه‌ای آزادی بخشید، و خود در استفاده کامل از شعر آزاد پیشگام شد. در مقام اهمیت و تأثیر او در ادبیات جهان باید گفت که ویتمن با شعری جهانی سروکار داشت و تأثیرش در امریکا، اروپا و آسیا کم‌نظیر بوده است.

دوره پیروزی واقعگرایی

(۱۸۶۵ تا ۱۹۱۴)

پیشینه تاریخی. دوره پس از جنگ داخلی، دوره هرج و مرج اخلاقی و فساد و ارتشاء بود. رؤسای جمهوری اصلاحاتی به عمل آوردند، که اعطای حق رأی به زنان (۱۹۲۰) از آن جمله بود. در این سالها، روند صنعتی شدن کشور شدت یافت، و اقتصادی مبتنی بر پولاد و نفت و راه آهن و ماشین رواج یافت و سیل مهاجران به امریکا سرازیر شد. اختراعات مهمی صورت گرفت، و وسایل حمل و نقل تکامل یافت. در دهه آخر سده نوزدهم موج تازه‌ای از سیاست توسعه طلبی در سیاست خارجی امریکا پیدا شد، و جزایر هاوایی، پورتوریکو، جزایر فیلیپین و گوام تحت تسلط امریکا درآمد. با طرح «سیاست درهای باز»^۱، توجه ایالات متحد به چین جلب شد؛ کم کم کشور امریکا به صورت قدرت جهانی درآمد، و در اقیانوس کبیر و اقیانوس اطلس منافی پیدا کرد. نهضت اصلاحات ترقیخواهانه از دوره روزولت^۲ آغاز شد. روزولت طرفدار حقوق «مردم کم بضاعت» در برابر «بدکاران صاحب سرمایه‌های هنگفت» بود، و قانون جلوگیری از تقلب در مواد غذایی (۱۹۰۶) و قانون حفظ منابع طبیعی در زمان او از تصویب گذشت.

(۱) Open Door Policy: تجارت آزاد جمیع ملل با چین بر روی اصل تساوی، و حفظ وحدت سیاسی چین، که دولت امریکا دول اروپا را متعهد به رعایت آن کرد. -م.

(۲) Theodore Roosevelt (۱۸۵۸ تا ۱۹۱۹): بیست و ششمین رئیس جمهور امریکا (۱۹۰۱ تا ۱۹۰۹). -م.

نظر اجمالی. شعر پیش از جنگ داخلی امریکا، به استثنای لانیر، ویتمن و دیکنسن، سیمای برجسته‌ای ندارد. در این دوره مقاله‌نویسی همچنان متداول ماند. درام بومی، با دور شدن از الگوهای بیگانه و گرایش به مضامین بکر و اصیل، در نمایشنامه‌های برانسن هوارد^۳ (۱۸۴۲ تا ۱۹۰۸)، کلاید فیچ، آوگوستوس تامس، و ویلیام و. مودی شکل گرفت. داستان کوتاه امریکایی نیز در پرتو کوششهای برت هارت، هنری ک. بانر، امبروز بیرس، استیفن کرین، هنری جیمز، هاملین گارلند، و داستان‌نویسان دیگر، شکل یک قالب ادبی مشخص پیدا کرد. سرانجام، از جنگ داخلی تا جنگ جهانی اول در سال ۱۹۱۴، هر دهه‌ای با صبغه خاص خود— مثلاً دهه طلایی ۷۰، دهه رنگ محلی ۸۰، دهه پایانی ۹۰، و دهه پرشور اول قرن بیستم— در انواع گوناگون اعم از آثار داستانی و غیرداستانی انعکاس یافت؛ در آثار داستانی همچون: رمانهای گیرا و سرگرم‌کننده، در رمانهای ماجراجویی و تاریخی، در رمانهای واقع‌گرایانه و اجتماعی؛ و در انواع گوناگون آثار غیرداستانی از قبیل: مقالات مربوط به طبیعت، نقد ادبی، آثار تاریخی، و نوشته‌های سیاسی، علمی، مذهبی، و فلسفی. با صنعتی شدن ایالات متحد، افول رمانتیسیم و طلوع رئالیسم فرا رسید؛ و همراه با پیروزی ماشینیزم، برای نخستین بار ادبیات امریکا از جهاتی از حالت بومی و منطقه‌ای بدرآمد و شکل ملی به خود گرفت.

در این دوره با این که رسم زندگی مرزنشینی روبه زوال می‌رفت، و اصولاً در دهه ۹۰ دیگر از خود مرزنشینی هم نشانی نبود، اسطوره مرزنشینی همچنان زنده باقی ماند. فردریک جکسون ترنر^۴ (۱۸۶۱ تا ۱۹۳۲)، مورخ امریکایی، اهمیت مرزنشینی در تاریخ امریکا را در مقاله‌ای که با همین عنوان در انجمن تاریخ امریکا^۵، در سال ۱۸۹۳ ایراد کرد، خاطر نشان ساخت. او که مرزنشینی را از پایه‌های استوار تمدن امریکایی می‌دانست، در مقاله خود اعلام داشت که عصر توسعه امریکا پایان یافته، و دوره مرزنشینی گذشته است، و با گذشتن آن نخستین دوره تاریخ امریکا هم به‌آخر رسیده است. در هر حال، شاید بتوان گفت که شکل ظاهری زندگی مرزنشینان بر هر نویسنده امریکایی کمابیش نفوذ داشته است؛ افزون بر این، قالبهای ادبی نیز از آن تأثیرها پذیرفته‌اند.

3) Bronson Howard

4) Frederick Jackson Turner

5) Significance of the Frontier in American History

6) American Historical Association

نهضت رنگ محلی^۷

نهضت مشهور به رنگ محلی که در سالهای پس از جنگ داخلی آمریکا به اوج شکوفایی رسید، آمیزه‌ای از رمانتیسم و رئالیسم بود که احتمالاً از آثار واشینگتن اروینگ، سنت نگاشتن داستانهای اغراق آمیز دربارهٔ مرز نشینان، و سنتهای رمانتیک نویسندگان انگلیسی و فرانسوی متأثر بوده است. هدف نویسندگان وابسته به نهضت رنگ محلی آن بود که زندگی در مناطق گوناگون کشور را با واقع‌نگری تصویر نمایند و از این راه تفاهم ملی را عمق و گسترش بخشند. آنان شیفتهٔ ظرافتهای مناظر طبیعت، معماری، زبان، و سنن و آداب و رسوم محلی بودند و در داستانهایشان به سراغ صحنه‌های پیش پا افتاده، ویژگیهای ظاهری هر منطقه و زبان و رفتار و کردار کارگران و بازاریان محلات می‌رفتند.

در اواخر سدهٔ نوزدهم گروهی از نویسندگان هوادار رنگ محلی بیش از پیش در نمایاندن و تصویر کردن یک محل خاص و ساکنان آن اصرار ورزیدند، و توصیف را به خاطر توصیف محض برگزیدند. اینان در ادبیات آمریکا به محلی‌گرایان^۸ مشهور شده‌اند.

معمولاً داستان خوش اقبالی اردوگاه پرهیاهو (۱۸۷۰) نوشتهٔ برت هارت را نخستین داستان کوتاه دارای رنگ محلی در دورهٔ پس از جنگ داخلی آمریکا می‌دانند.

نویسندگان هوادار نهضت رنگ محلی در غرب

برهات هارت^۹ (۱۸۳۶ تا ۱۹۰۲). رمان‌نویس، نویسندهٔ داستانهای کوتاه و شاعر، در آلبانی (نیویورک) به دنیا آمد. مدتی در کالیفرنیا به کار در داروخانه و معلمی اشتغال ورزید، و در سال ۱۸۶۳ در همین شهر کارمند ضرابخانه شد.

7) Local - Color Movement

8) Regionalists

9) Bret Harte

مجموعه اشعار فکاهی هارت با عنوان، *گشتی گمشده*^{۱۰}، در سال ۱۸۶۷ انتشار یافت. او از سال ۱۸۶۸ تا ۱۸۷۱ سردبیر ماهنامه *اورلند* بود و در آن بهترین داستانهای کوتاهش را چاپ کرد. این داستانها در سال ۱۸۷۰ در مجموعه‌ای به نام *خوش اقبالی اردوگاه پرهیا هو*^{۱۱}، انتشار یافت. این کتاب مایه شهرت هارت شد و ماهنامه *اتلانتیک* قراردادی ده هزار دلاری برای هر چیزی که در مدت یک سال بنویسد به امضای وی رساند. هارت در سال ۱۸۷۸ کنسول امریکا در کرفلد آلمان شد، و سالهای ۱۸۸۰ تا ۱۸۸۵ هم کنسول کشورش در گلاسگو بود.

از مهمترین اشعار هارت شعری فکاهی بود که نخست با عنوان «زبان ساده جیمز راستگو»^{۱۲}، و در سال ۱۸۷۰ با نام «چینی کافر»^{۱۳} به چاپ رسید. از مجموعه داستانهای کوتاه هارت، بعد از *خوش اقبالی اردوگاه پرهیا هو*، که بهترین کار او به شمار می‌رود، باید به دو مجموعه داستانهای *آرگوناتاها*^{۱۴} (۱۸۷۵) و *شوهر خانم سکاگ*^{۱۵} (۱۸۷۳) اشاره کرد.

ادوارد اگلستون^{۱۶} (۱۸۳۷ تا ۱۹۰۲). نویسنده داستانهای کوتاه، رمان نویس، مورخ و کشیش متدیست اهل ایندیانا بود. ده سال از عمرش را در شهرهای مینه سوتا به وعظ و تبلیغ گذراند، و از سال ۱۸۶۶ به همکاری با مجلات کلیسایی پرداخت. از رمانهای اگلستون، *پایان جهان*^{۱۷} (۱۸۷۲)، بر محور داستان عاشقانه‌ای است که ماجرایش در ایندیانا می‌گذرد. *دانش آموز مدرسه هوسیه*^{۱۸} (۱۸۸۳)، رمانی درباره مدارس روستایی است. *مدیر مدرسه هوسیه*^{۱۹} (۱۸۷۱) که بهترین رمان اگلستون است زندگی مرزنشینی در غرب میانه را در قالب زندگی مدیر مدرسه‌ای در روزهای پیش از جنگ داخلی ترسیم می‌کند. اگلستون در زمینه تاریخ فرهنگ امریکاییان هم دو اثر گیرای *پیشگامان یک ملت*^{۲۰} (۱۸۹۶) و *تحول تمدن*^{۲۱} (۱۹۰۱) را نگاشته است.

10) *Lost Galleon*12) *Plain Language from Truthful James*14) *Tales of the Argonauts*16) *Edward Eggleston*18) *Hoosier School-Boy*20) *Beginners of a Nation*11) *Luck of Roaring Camp*13) *Heathen Chinese*15) *Mrs. Skagg's Husband*17) *End of the World*19) *Hoosier School-Master*21) *Transit of Civilization*

جان [میلتن] هی^{۲۲} (۱۸۳۸ تا ۱۹۱۳). نویسنده و سیاستمدار بود. در شهر سالم (ایندیانا) به دنیا آمد. بیشتر عمرش را در مشاغل سیاسی خدمت کرد و در سال ۱۸۹۷ به عنوان سفیر امریکا در انگلستان برگزیده شد. در دوران ریاست جمهوری مکینلی^{۲۳} و روزولت هم وزیر امور خارجه بود.

اشعار هی بیشتر دربارهٔ مرزنشینی و مرزنشینان است. «پرچم سفید»^{۲۴} و «عشق یک زن»^{۲۵}، دو شعر عاشقانه اند؛ «آزادی»^{۲۶}، غزلی است در قالب شعر سپید؛ و «نیم شلواری کوتاه»^{۲۷}، از اشعار مبتنی بر مرزنشینی اوست. از آثار منشور هی، روزهای کاستیلی^{۲۸} (۱۸۷۱)، مجموعهٔ هفده طرح دربارهٔ تمدن اسپانیا – اعم از سرگرمیها، ایام مقدس، آداب و رسوم، مناظر طبیعی، هنر، تاریخ، و چگونگی پیوند با کلیسا – است. این کتاب از نظر اقتصاد و اقتصار کلام و ظرافت سبک قابل ملاحظه است. اثر زنده و ماندنی هی به نام تاریخ آبراهام لینکلن^{۲۹} (۱۸۹۰)، در ده جلد با یک و نیم میلیون کلمه، زندگی لینکلن را حکایت می‌کند.

جواکین میلر^{۳۰} (۱۸۳۷ تا ۱۹۱۳). شاعر، رمان نویس، نمایشنامه نویس، سردبیر روزنامه، قاضی و از جویندگان طلا، اهل ایندیانا بود. از اشعار اولیه اش «نمونه‌ها»^{۳۱} (۱۸۶۸)، شعر داستانی و شخصی است. از اشعار دیگر او «ترانه‌های سیرا»^{۳۲} (۱۸۷۱)، «ترانه‌های ایتالیا»^{۳۳} (۱۸۷۸)، «ترانه‌های روح»^{۳۴}

22) John [Milton] Hay

23) William McKinley (۱۸۲۳ تا ۱۹۰۱): بیست و پنجمین رئیس جمهور ایالات متحد امریکا. -م.

24) White Flag

25) A Woman's Love

26) Liberty

27) Little Breeches

28) Castilian days

29) Abraham Lincoln, a History

30) Joaquin Miller

31) Specimens

32) Songs of the Sierras: سیرا: هر رشته کوهی که شکل نامنظم یا مفرس داشته باشد، و این کلمه جزء اول نام رشته کوههایی از قبیل سیرا نوادا (Sierra Nevada) و سیرامادره (Sierra Madre) است. -م.

33) Songs of Italy

34) Songs of the Soul

(۱۸۹۶) و «اشعار اقیانوس آرام»^{۳۵} (۱۸۷۱) است. میلر شرح سفرهایش را به آلاسکا، شرق دور و هاوایی در دفتری با عنوان سرود آفرینش^{۳۶} (۱۸۹۹) بازگفته است. کتاب زندگی در میان مادوکها^{۳۷} (۱۸۷۳) حاوی زندگینامه خواندنی خود اوست. از میلر نمایشنامه‌ای رمانتیک و مبالغه‌آمیز به نام، «دنیاهای سیرا»^{۳۸} (۱۸۸۲) باز مانده که یادآور زندگی مرزنشینی است.

نویسندگان هوادار نهضت رنگ محلی در جنوب

جوئل چندلر هاریس^{۳۹} (۱۸۴۸ تا ۱۹۰۸). مقاله‌نویس، شاعر، فکاهی‌نویس و روزنامه‌نگاری از مردم جورجیای میانه بود. با چند روزنامه همکاری داشت و سلسله طرحها و اشعارش را دربارهٔ عمورموس^{۴۰}، که یکی از شخصیت‌های پیش از جنگ داخلی بود، در روزنامهٔ قانون آتلانتا^{۴۱} (۱۸۷۶ تا ۱۹۰۰) به چاپ رساند. هاریس به سبب توصیف عمورموس مضحک و شاد، و استفاده از لهجهٔ سیاهان و افسانه‌های حیوانات (فابلها)، در ادبیات قومی امریکا مقامی بلند دارد. او تصاویر ارزنده‌ای نیز از سفیدهای فقیر جورجیا ترسیم کرده است که در داستانهای مینگو^{۴۲} (۱۸۸۴)، و دوستان و آشنایان خواهر جین^{۴۳} (۱۸۹۶) انتشار یافته است. سلسله نوشته‌های او دربارهٔ عمورموس مشتمل بر چند جلد فابل به لهجهٔ سیاهان است. در این داستانها که زیباترینشان آوازا و گفته‌های عمورموس^{۴۴} (۱۸۸۰)، شبها با عمورموس^{۴۵} (۱۸۹۲) و عمورموس بازمی‌گردد^{۴۶} (۱۹۱۸) نام دارند، هر شب سیاه‌پوستی داستانی را برای پسر بچه‌ای حکایت می‌کند.

35) Pacific Poems

36) A Song of Creation

37) Life amongst the Mudocs

38) Danites in the Sierras: دنیاهای اعضای فرقه‌ای مخفی بودند که در ۱۸۳۷ از میان مورمونها به وجود آمد. -م.

39) Joel Chandler Harris

40) Uncle Remus

41) Atlanta Constitution

42) Mingo

43) Sister Jane: Her Friends and Acquaintances

44) Uncle Remus: His Songs and Sayings

45) Nights With Uncle Remus

46) Uncle Remus Returns

لافاکادیو هرن^{۴۷} (۱۸۵۰ تا ۱۹۰۴). روزنامه‌نگار، مترجم، مقاله‌نویس و سخنور بود. در یکی از جزایر یونیاپی دریای اژه از پدری ایرلندی و مادری یونانی زاده شد. در سال ۱۸۶۹ به آمریکا مهاجرت کرد و در نیویورک و سین سیناتی و نیواورلئان به خبرنگاری و روزنامه‌نویسی پرداخت. در سال ۱۸۹۰ به ژاپن رفت و در مدارس آن‌جا معلم انگلیسی شد. هرن در ژاپن با دختر یک خانواده سامورائی ازدواج کرد و به تابعیت آن کشور درآمد و نام کویزومی یا کومو^{۴۸} بر خود نهاد. او مدت ده سال استاد ادبیات انگلیسی دانشگاه سلطنتی توکیو بود و در همین شهر درگذشت.

آثار هرن بیشتر روزنامه‌ای و سهل و روان است، با وجود این شَم تیزش نسبت به کلمات، و دقت دیدش در مشاهدات، وی را در شمار استادان توصیف جای داده است. سخنرانیهای گیرایش درباره نقد ادبی، که در آنها بر محتوای عاطفی ادبیات تکیه می‌کند، اعتبار اصالت کار وی را بالا می‌برد. شهرت هرن کمابیش مرهون آثاری است که در آنها شرق را هم برای غربیان و هم برای خود شرقیان تفسیر کرده است. اما درباره درستی یا نادرستی تصاویری که هرن از ژاپن ارائه داده است همواره بحث و جدل جریان داشته است. ظاهراً هرن دیده بر حقایق تلخ ژاپن فرو بسته و تنها شعر و زیبایی و خرد و عرفان را به تماشا نشسته است. او که شور و شوق ژاپن وجودش را آکنده بود، حتی کیش مسیحیت را هم مورد تردید قرار داد و به آیین بودا گروید. آثار هرن به دو دسته، امریکایی و ژاپنی، درباره آمریکا و درباره ژاپن، تقسیم می‌شود: از نوشته‌های او درباره آمریکا، یکی از شبهای کلتوپاترا^{۴۹} (۱۸۸۲)، ترجمه داستانی از کوتیه است؛ بعضی اشباح چینی^{۵۰} (۱۸۸۷)، مشتمل بر طرحهای شرقی است؛ و برگهای عجیب از ادبیات عجیب^{۵۱} (۱۸۸۴)، عشق و نفرت و انتقام و مرگ شرقی را در داستانهای شگفت‌انگیزی که از منابعی چون انوار سهیلی و تلمود مایه گرفته‌اند، روایت می‌کند. آثار هرن درباره ژاپن مشتمل بر، از راه شرق^{۵۲} (۱۸۹۵)، خوشه چینی در مزارع بودا^{۵۳} (۱۸۹۷) و نگاههایی به ژاپن ناآشنا^{۵۴} (۱۸۹۴) است.

47) Lafcadio Hearn

۴۸) Koizumi Yakumo: به معنی بهار کوچک -م.

49) One of Cleopatra's Nights

50) Some Chinese Ghosts

51) Strange Leaves From Strange Literature

52) Out of the East

53) Gleanings in Buddha-Fields

54) Glimpses of Unfamiliar Japan

جورج واشینگتن کیبل^{۵۵} (۱۸۴۴ تا ۱۹۲۵). رمان نویس و نویسنده داستانهای کوتاه، از مردم نیواورلئان بود. در سال ۱۸۶۱ به سربازان کنفدراسیون پیوست و در سال ۱۸۶۵، با پایان گرفتن جنگ داخلی، به روزنامه‌نگاری روی آورد. نظریات لیبرال‌منشانه کیبل درباره سیاه‌پوستان برای جنوبیها خوشایند نبود و او به ماساچوست در شمال رفت. آثار کیبل عبارت است از: مهاجران سفیدپوست لوئیزیانا^{۵۶} (۱۸۸۴)، که مجموعه‌ای از طرحهای تاریخی را دربر می‌گیرد؛ جنوب آرام^{۵۷} (۱۸۸۵)، که زندگی سیاهان را توصیف می‌کند؛ دل‌های نیرومند^{۵۸} (۱۸۹۹)، که مجموعه داستان است؛ داستانهای واقعی عجیب لوئیزیانا^{۵۹} (۱۸۸۹) و عاشقان لوئیزیانا^{۶۰} (۱۹۱۸).

برجسته‌ترین رمان کیبل به نام، خاندان گراندیسم: داستان زندگی مهاجران سفیدپوست لوئیزیانا^{۶۱} (۱۸۸۰)، رمانی پیکار سک و رمانتیک است که صحنه آن نیواورلئان در دوره خریداری لوئیزیانا است. طرح داستان بر محور دشمنی دو خانواده بانفوذ می‌گردد که عاقبت زوجی عاشق آنها را به آشتی می‌کشاند. جالب‌ترین شخصیت رمان شاه افریقا است که شکنجه را تا دم مرگ می‌پذیرد و به بردگی تن در نمی‌دهد. دکتر سوییر^{۶۲} (۱۸۸۵)، رمان دیگر کیبل، زندگی در نیواورلئان را ترسیم می‌کند. شخصیت دکتر سوییر، پزشک بلند نظر نیواورلئانی، لطف خاصی به این رمان پریشان و بی شکل بخشیده است.

از داستانهای کوتاه کیبل، روزگار مهاجران سفیدپوست قدیمی لوئیزیانا^{۶۳} (۱۸۸۹)، مجموعه هفت داستان را دربر می‌گیرد. این داستانها تصویری آرمانی از نیواورلئان سده نوزدهم و زندگی عجیب مهاجران سفیدپوست پیش روی می‌گستراند. داستان کوتاه دیگر کیبل، مادام دلفین^{۶۴} (۱۸۸۱)، در واقع یک رمانچه است.

55) *George Washington Cable*57) *Silent South*59) *Strange True Stories from Louisiana*61) *Grandissimes: A Story of Creole Life*63) *Old Creole Days*56) *Creoles of Louisiana*58) *Strong Hearts*60) *Lovers of Louisiana*62) *Dr. Sevier*64) *Madame Delphine*

جیمز لین آلن^{۶۵} (۱۸۴۹ تا ۱۹۲۵). رمان نویس و نویسنده داستانهای کوتاه، در ایالت کنتاکی زاده شد. آثار او، که بیشتر سبکی تصنعی، شخصیت سازی غیرواقعی، و ساختمانی ناقص دارند، عبارتند از شیرزن برنزی: یا تصویر یک دختر^{۶۶} (۱۹۱۲)، که داستانی عاشقانه درباره زنی پاکدامن است؛ شمشیر جوانی^{۶۷} (۱۹۱۵)، که رمانچه ای از جنگ داخلی است؛ و جعبه مرمر سفید^{۶۸} (۱۹۲۳)، که مجموعه چند داستان است. از آثار مشهور آلن، فلوت و ویلن^{۶۹} (۱۸۹۱)، مشتمل بر شش داستان شاعرانه و دارای بافت دقیق، اما آراسته به صنایع بدیعی است؛ سرخ قبای کنتاکی^{۷۰} (۱۸۹۴)، رمانچه ای است آمیخته با نیروی زندگی، احساس همدردی، و توصیف طبیعت؛ و همآوازان ناپیدا^{۷۱} (۱۸۹۷)، که داستان عشق معلمی آرمانگرا را به زنی شوهردار حکایت می کند.

از دیگر نویسندگان و شاعران هوادار نهضت رنگ محلی در جنوب چند تن، دست کم در دوران زندگی خویش، آوازه ای داشته اند:

هنری وودفین گریدی^{۷۲} (۱۸۵۰ تا ۱۸۸۹). روزنامه نگار جورجیایی، با چند سخنرانی که درباره مسئله نژادی ایراد کرد، نامش بر سر زبانها افتاد. مجموعه خطابه ها و سخنرانیهای کامل هنری و. گریدی^{۷۳} (۱۹۱۰)، پس از مرگش منتشر شد.

اروین راسل^{۷۴} (۱۸۵۳ تا ۱۸۷۹). از نخستین شاعرانی بود که با اشعاری به لهجه محلی به تحسین شخصیت سیاهان پرداخت. شاهکار راسل مجموعه ای است به نام، شب کریسمس در بادگان^{۷۵}، که در سال ۱۹۱۷، یعنی سالها بعد از مرگش، انتشار یافت.

65) James Lane Allen

67) Sword of Youth

69) Flute and Violin

71) Choir Invisible

73) Complete Orations and Speeches of Henry W. Grady

74) Irwin Russell

66) Heroine in Bronze: or a Portrait of a Girl

68) Alabaster Box

70) A Kentucky Cardinal

72) Henry Woodfin Grady

75) Christmas-night in the Quarrers

تامس نلسون پیج^{۷۶} (۱۸۵۳ تا ۱۹۲۲). نویسنده برجسته محلی گرای جنوب بود که در بیشتر آثارش تصاویری عالی از جنوب پیش از جنگهای انفصال ترسیم می‌کند. مجموعه شش داستان کوتاه وی در کتابی به نام درویرجینیای قدیم^{۷۷} (۱۸۸۷) گردآوری شده‌اند. از رمانهای این نویسنده صخره سرخ^{۷۸} (۱۸۹۸)، و از مقالات اجتماعی و تاریخی او مجموعه جنوب کهن^{۷۹} (۱۸۹۲) خواندنی است.

از زنان نویسنده هوادار رنگ محلی در جنوب چهارتن شهرتی پایا یافته‌اند:

کنستانس فنیمور وولسن^{۸۰} (۱۸۴۰ تا ۱۸۹۷). شاید از نخستین نویسندگان واقعگرا، به مفهوم جدید باشد. از وی دو مجموعه داستانهای کوتاه به نامهای نا کجا قلعه^{۸۱} (۱۸۵۷) و رودمن نگهبان^{۸۲} (۱۸۸۰) به یادگار مانده که به سبب دقت در مشاهده و رقت احساس اهمیت یافته‌اند.

مری نوای مرفری^{۸۳} (۱۸۵۰ تا ۱۹۲۲). یک سلسله داستان در باره زندگی سفیدپوستان تهیدست نواحی کمبرلند نوشت که نخستین مجموعه آنها به نام، در کوههای تنسی^{۸۴} (۱۸۸۴)، مشتمل بر هشت داستان کوتاه است. مجموعه دیگر وی، کوه نشینان جوان^{۸۵} (۱۸۹۷) نام دارد. از رمانهای این بانوی جنوبی، مرکز طوفان^{۸۶} (۱۹۰۵)، بر اساس جنگ داخلی است.

76) Thomas Nelson Page

78) Red Rock

80) Constance Fenimore Woolson

82) Rodman the Keeper

84) In the Tennessee Mountains

86) Storm Centre

77) In Ole Virginia

79) Old South

81) Castle Nowhere

83) Mary Noailles Murfree

85) Young Mountaineers

کیت شوپن^{۸۷} (۱۸۵۱ تا ۱۹۰۴). مفتر زندگی ساکنان جزایر آنتیل و لوئیزیانا است. آثار مهم او از این قرار است: از رمانهایش، خطا کار^{۸۸} (۱۸۹۰) و بیداری^{۸۹} (۱۸۹۹)، و از مجموعه داستانهای کوتاهش قوم بایو^{۹۰} (۱۸۹۴)، با ۲۳ داستان و طرح ساده، و شبی در آکادی^{۹۱} (۱۸۹۷)، با ۲۱ داستان کوتاه.

گریس الیزابت کینگ^{۹۲} (۱۸۵۳ تا ۱۹۳۲). نویسنده چند کتاب تاریخی و داستانهای کوتاه است که صحنه همه آنها نیواورلئان است. از نوشته های تاریخی او، موقعیت و مردم نیواورلئان^{۹۳} (۱۸۹۸)، روایتی زنده و تا حدی تخیل آمیز از جریان تأسیس و ترقی این شهر است. از داستانهای کوتاهش، داستانهای زمان و مکان^{۹۴} (۱۸۹۲)، که مشتمل بر پنج داستان درباره نیواورلئان است، در واقع به شیوه امپرسیونیستی نوشته شده اند.

نویسندگان هوادار نهضت رنگ محلی در انگلستان نو

هریت بیچرستو^{۹۵} (۱۸۱۱ تا ۱۸۹۶). بانوی رمان نویس، در ایالت کونکتیکت زاده شد. پدرش کشیشی برجسته بود. از شش برادر او نیز پنج تن به کسوت روحانیت درآمدند و همه از مبارزان پر شور ضد بردگی بودند. خود هریت هم از شیفتگان امور دینی و اصلاحات اجتماعی بود. او در سال ۱۸۳۲ همراه پدرش به سین سیناتی، که میدان مبارزات الغای بردگی بود، رفت، و در آن جا با رنجهای بردگان از نزدیک آشنا شد. در این احوال، قوانین طاقت فرسا در مورد بردگان فراری (۱۸۵۰) او را به شدت متأثر کرد و به تشویق همسرش، کالوین ا. ستو^{۹۶}، که استاد دانشگاه بود، به نوشتن پرداخت.

87) Kate Chopin

89) *Awakening*91) *A Night in Acadie*93) *New Orleans: the Place and the People*

95) Harriet [Elizabeth] Beecher Stowe

88) *At Fault*90) *Bayou Folk*

92) Grace Elizabeth King

94) *Tales of a Time and Place*

96) Calvin E. Stowe

درخشان‌ترین اثر هریت رمان کلبهٔ عمومت^{۹۷} (۱۸۵۲) بود که مورد استقبال کم‌نظیر قرار گرفت. در یک سال ۳۰۰,۰۰۰ نسخه از آن به فروش رفت و دست کم به ۳۷ زبان برگردانده شد. این رمان در سالهای پیش از جنگهای انفصال، احساسات شمالیان را بر ضد بردگی به شدت برانگیخت. در باب تأثیر آن، مشهور است که چارلز سامنر^{۹۸} (۱۸۱۱ تا ۱۸۷۴)، خطیب و سیاستمدار امریکایی، گفته است که اگر این کتاب نوشته نمی‌شد، لینکلن به ریاست جمهوری امریکا برگزیده نمی‌شد؛ و لینکلن در دیدار با بانو ستوا اشاره کرده که او «کتابی را پدید آورد که این جنگ بزرگ^{۹۹} را برپا کرد». شخصیت اصلی کلبهٔ عمومت بردهٔ پیر و وفادار عمومت است که ارباب سنگدلش با او رفتاری ظالمانه داشته و تا سرحد مرگ تازیانه‌اش می‌زده است؛ داستان بر محور محاکمات این برده دور می‌زند.

ستوا از پیشگامان نهضت رنگ محلی است و آثارش در گسترش این نهضت تأثیری عظیم داشت. از جمله این آثار درد^{۱۰۰} (۱۸۵۶)، رمانی ضد بردگی است؛ خواستگاری کشیش^{۱۰۱} (۱۸۵۹)، رمانی است که ماجرایش در جامعهٔ پیرایشگر انگلستان نو در سدهٔ هیجدهم می‌گذرد؛ مروارید جزیره اور^{۱۰۲} (۱۸۶۲) و مردم شهر قدیم^{۱۰۳} (۱۸۶۹)، هر دو یادآور گذشتهٔ امریکا هستند.

سارا اورن جوئت^{۱۰۴} (۱۸۴۹ تا ۱۹۰۹). بهترین نویسندهٔ هوادار نهضت رنگ محلی انگلستان نو، اهل ایالت مین بود. از خواندنی‌ترین مجموعه داستانهای کوتاه اوست: لنگرگاه عمیق^{۱۰۵} (۱۸۷۷)، مجموعه‌ای مشتمل بر ۱۳ طرح؛ و سرزمین صنوبرهای نوک‌تیز^{۱۰۶} (۱۸۹۶)، مجموعهٔ دیگری از طرحهای پیوسته است که زندگی در یک شهر بندری واقع در سواحل ایالت مین را که تقریباً خالی از سکنه است با شوخ‌طبعی تصویر می‌کند. جوئت با این دو مجموعه، «رمان ایستا»^{۱۰۷} را ابداع کرد. از دیگر مجموعه‌های داستان کوتاه جوئت

97) *Uncle Tom's Cabin*

98) Charles Sumner

۹۹) منظور جنگهای انفصال است. -م.

100) *Pain*101) *Minister's Wooing*102) *Pearl of Orr's Island*103) *Old Town Folks*

104) Sara Orne Jewett

105) *Deephaven*106) *Country of the Pointed firs*

۱۰۷) Static Novel: رمانی با حداقل ماجرا، که بر زمینه‌سازی و شخصیت‌پردازی متکی است. -م.

می توان داستانهای انگلستان نو^{۱۰۸} (۱۸۹۰)، دوستان قدیم و جدید^{۱۰۹} (۱۸۷۹) و بیگانه ها و رهگذرها^{۱۱۰} (۱۸۹۰) را نام برد.

رمان جوئت به نام جزیره مرداب^{۱۱۱} (۱۸۸۵)، عشق نقاشی ثروتمند به دختر خانواده ای کشاورز را روایت می کند.

ماری ا. ویلکینز فریمن^{۱۱۲} (۱۸۵۲ تا ۱۹۳۰). اهل ماساچوست و نویسنده یک نمایشنامه، چند رمان، دو دفتر شعر و حدود ۲۴۵ داستان کوتاه است. از مجموعه داستانهای کوتاهش، راهبه انگلستان نو^{۱۱۳} (۱۸۹۱)، مشتمل بر ۲۴ داستان، و بیشتر درباره زنان انگلستان نو است؛ و باد در بوته گل سرخ^{۱۱۴} (۱۹۰۳)، شامل چند داستان اشباح است. رمان این بانوی نویسنده به نام شاهراه دل^{۱۱۵} (۱۹۰۰)، داستانی است که ماجرایش در ویرجینیای سال ۱۶۸۲ می گذرد.

در میان دیگر نویسندگان هوادار رنگ محلی انگلستان نو، ادوارد اورت هیل^{۱۱۶} (۱۸۲۲ تا ۱۹۰۹)، مؤلف رمانسهای آرمانگرایانه و خاطرات تاریخی است. گیراترین داستانهای هیل در مجموعه ای با عنوان اگر، آری، و شاید^{۱۱۷} (۱۸۶۸) گرد آمده است. کودکی انگلستان نو^{۱۱۸} (۱۸۹۳)، اثر مشهور دیگر وی، شامل نوشته هایی خودزندگی نامه وار است.

در پایان باید به ماری کتروود^{۱۱۹} (۱۸۴۷ تا ۱۹۰۲) اشاره کرد که داستانهای کوتاهش بهترین نمونه های آثار وابسته به نهضت رنگ محلی به شمار می روند. رمانهایش نیز در تاریخ تکامل ادبیات پایگاهی بلند دارند. از مجموعه های داستان کوتاه او، تعقیب سنت کاستین^{۱۲۰} (۱۸۹۴) را می توان نام برد، که شامل هفت داستان درباره فرانسویان دنیای نو است. این بانوی نویسنده با انتشار نخستین داستانش، «پرستار بیمارستان»^{۱۲۱} (۱۸۶۴)، در زمره نویسندگان ادبیات نوجوانان نیز قرار می گیرد.

108) *Tales of New England*

110) *Strangers and Wayfarers*

112) Mary E [leanor] Wilkins Freeman

114) *Wind in the Rose Bush*

116) Edward Everett Hale

118) *A New England Boyhood*

120) *Chase of Saint-Castin*

109) *Old Friends and New*

111) *A Marsh Island*

113) *A New England Nun*

115) *Heart's Highway*

117) *If, Yes, and Perhaps*

119) Mary Catherwood

121) *Hospital Nurse*

عصر زرین

محافظه کاری و بت شکنی

مارک تواین^{۱۲۲} (نام مستعار سمیوئل لنگهورن کلمنز^{۱۲۳}: ۱۸۳۵ تا ۱۹۱۰). در شهر فلوریدا از ایالت میسوری به دنیا آمد. در چهار سالگی همراه خانواده اش به هانیبال در همان ایالت نقل مکان کرد. در دوازده سالگی پدرش را از دست داد، و تحصیلاتش را ناتمام رها کرد تا در چاپخانه برادر بزرگش کارآموزی کند. در سال ۱۸۵۷ در میسی سی پی راهنمای کشتی شد، و در سال ۱۸۶۲ در نوادا به کار در معادن و جستجوی طلا پرداخت. در این احوال، خبرنگاری روزنامه هم پیشه کرد و نوشته هایش را با نام مارک تواین به چاپ می رساند. در سال ۱۸۶۴ به سانفرانسیسکو رفت و در روزنامه های مختلف به کار پرداخت. در همین شهر سخنرانیهایی درباره جزایر ساندویچ^{۱۲۴} (هاوایی امروزی) ایراد کرد و طرحهایی راجع به سفرهایش نوشت. تواین در سال ۱۸۶۵ داستان «قورباغه جهنده معروف ولایت کالاوراس»^{۱۲۵} را منتشر کرد که مایه شهرتش شد. در همین سال سفر به دور دنیا را به هزینه یکی از روزنامه های سانفرانسیسکو^{۱۲۶} آغاز کرد. تا مدیترانه و فلسطین هم رفت (۱۸۶۷)، لکن به امریکا بازگشت، و باز به سراغ روزنامه ها رفت. سالهای آخر عمر او به سبب مرگ همسر و دخترش و قرضهای فراوان در اندوه گذشت.

122) Mark Twain

124) Sandwich Islands (Hawaii)

126) Sacramento Union

123) Samuel Langhorne Clemens

125) Celebrated Jumping Frog of Calaveras County

آثار.

«داستانهای اغراق آمیز».^{۱۲۷} این گونه داستانها که یادگار سنتهای هرزنشینی است، در دوره نهضت رنگ محلی به اوج شکوفایی رسید. این داستانها معمولاً با لحن جدی ولی آمیخته به طنز و ریشخند نقل می‌شد، و کم‌کم چنان با مبالغه درآمیخت که شکل روایات عجیب و مسخره‌آمیز، یا حتی افسانه‌های قومی به خود گرفت. در رده‌بندی آثار تواین، شماری از نوشته‌های او در زمره داستانهای مبالغه‌آمیز جای می‌گیرد، که شاید زیباترین نمونه آنها داستان «قورباغه جهنده معروف ولایت کالاوراس» باشد. این داستان در باره قورباغه تربیت شده‌ای است که در مسابقه‌ای شرکت می‌کند، اما حریفان پنهانی به حیوان ساچمه می‌خورانند، و مسابقه را می‌بازد.

سفرنامه‌ها.

«پاکدلان دور از کشور»^{۱۲۸} (۱۸۶۹). گزارش دیگری از سفرهای مارک تواین در اروپا و سرزمین مقدس است که طی آن از دیدنیها، عجایب، زیارتگاهها و آداب و رسوم دنیای قدیم با لحنی شوخ سخن می‌گوید.

«سختیهای زندگی»^{۱۲۹} (۱۸۷۲). گزارش چند سال خانه‌بدوشی تواین، و شرح مسافرتش از میسوری به کالیفرنیا و جزایر هاوایی است.

«زندگی بر روی میسی‌سی‌پی»^{۱۳۰} (۱۸۸۳). این کتاب در اصل سلسله مقالاتی از خاطرات و تجارب مارک تواین بر رود میسی‌سی‌پی است که در سال ۱۸۷۵ با عنوان «روزگاران قدیم بر رودخانه میسی‌سی‌پی»^{۱۳۱} در ماهنامه اتلانیک به چاپ رسید. نویسنده در سال ۱۸۸۲ سفری دوباره به میسی‌سی‌پی کرد و متن تجدیدنظرشده مقالاتش را با عنوان زندگی بر روی میسی‌سی‌پی انتشار داد.

127) Tall Tales

128) Innocents Abroad

129) Roughing It

130) Life on the Mississippi

131) Old Times on the Mississippi

«در تعقیب خط استوا»^{۱۳۲} (۱۸۹۷). گزارش دیگری از سفرهای مارک تواین به سرزمین هند و استرالیاست.

رمانها.

«عصر زرین»^{۱۳۳} (۱۸۷۳)؛ با همکاری چارلز دودلی وارنر). این رمان که عنوان خود را از دوره بعد از جنگهای انفصال گرفته است، زندگی عصر نویسنده را هجو می‌کند. «ماجراهای تام سایر»^{۱۳۴} (۱۸۷۶). رمانی گیرا از دنیای پیکاری کودکی مارک تواین و همبازیهای او در کرانه میسی سی پی است، که به صورت سوم شخص نقل می‌شود. شخصیت اصلی داستان، تام، «پسرک بد» شهر کوچکی در میسوری است که با بچه‌های دیگر مربا می‌دزدند، پرچین را رنگ سفید می‌زنند، خرمگس در کلیسا رها می‌کنند، و حتی در مراسم تدفین خودشان هم شرکت می‌جویند. در پایان، بچه‌ها در دادگاه در باره قتل شهادت می‌دهند و ردپای قاتل را معلوم می‌کنند. این رمان از جهت وحدت لحن، واقع‌پردازی، و اجتناب از الگوهای سنتی داستانهای نوجوانان، در زمره شاهکارها قرار می‌گیرد.

«ماجراهای هاگلبری فین»^{۱۳۵} (۱۸۸۴). دنباله ماجراهای تام سایر است که از زبان هاگ، دوست بدنام اما باوفای تام، به شیوه‌ای ساده و واقع‌گرایانه، به صورت اول شخص نقل می‌شود. هاگ همراه با رود پرشکوه و اسرارآمیز میسی سی پی هسته مرکزی این رمانند، و آنچه بر کرانه رود می‌گذرد به گونه‌ای تخیلی و خاطره‌وار توصیف می‌شود. مارک تواین همگام با هاگ و جیم سیاهپوست، در سفرشان با یک کلک بر روی میسی سی پی، فرصت یافته است تا زندگی پیچیده و اسرارآمیز رودخانه را از دیدگاههای مختلف موشکافی کند؛ و در ورای گریز هاگ، اعتراض جدی وی برستم و خشونت دنیای به اصطلاح «متمدن» را نشان دهد. شخصیت‌های زنده و متنوع این رمان، برای نخستین بار در ادبیات امریکا، با زبان ساده انسانی سخن می‌گویند، و نه با زبان کتابی. در هر حال،

132) *Following the Equator*

134) *Adventures of Tom Sawyer*

133) *Gilded Age*

135) *Adventures of Huckleberry Finn*

ماجرای ها کلبری فین حماسه میسی سی پی و شاهکار مارک تواین، و به اعتقاد برخی از منتقدان، بزرگترین رمان امریکایی است.

«تراژدی ویلسون کله پوک»^{۱۳۶} (۱۸۹۴). شخصیت اصلی این داستان گیرا، دیوید ویلسون خدانشناس است و داستان بر محور ماجراهای او به عنوان کارآگاه آماتور و کشف راز قتل یک قاضی دور می زند.

«شاهزاده و گدا»^{۱۳۷} (۱۸۸۲). در این رمانس تاریخی جای شاهزاده ادوارد (بعدها ادوارد ششم) با پسرک گدایی عیناً همشکل او به نام تام کانتی^{۱۳۸} عوض می شود؛ و نام به هیأت شاهزاده و ولیعهد قانونی کشور درمی آید. تنها در آستانه تاجگذاری اوست که ماجرا برملا می شود. مارک تواین با این رمانس طنزآمیز و برخورداری از بافتی دقیق، صحنه داستان را به اروپای قرون وسطی می کشاند، و با آفرینش موقعیتهای خنده آور، بلایای اجتماعی و اقتصادی ناشی از نظام پادشاهی انگلستان را به باد تمسخر می گیرد.

«ینگه دنیایی در لندن»^{۱۳۹} (۱۸۸۹). موضوع این رمانس شورانگیز تاریخی ماجراهای تخیلی یک ینگه دنیایی سده نوزدهمی در دربار و میان دلاوران آرتور شاه در سده های میانه است، که در خلال آن ستم و تعدی نظام اشرافیت و فئودالیسم انگلستان در عصر آرتور شاه به زبان طنز برملا می شود.

«خاطرات شخصی ژاندارک»^{۱۴۰} (۱۸۹۶). مارک تواین زندگینامه واقعی ژاندارک را در قالب این رمانس تاریخی با استادی و ظرافت بازگو می کند. او در ضمن ستایش از این دختر مقدس، نظام مذهبی عصر وی را، بویژه در فصل محاکمه و شهادت او، محکوم می کند.

136) *Tragedy of Pudd'n Head Wilson*

137) *Prince and the Pauper*

138) *Tom Cauty*

139) *A Connecticut Yankee in King Arthur's Court*: که برگردان دقیق آن «یانکی از مردم کنتیکت در

140) *Personal Recollections of Jean of Arc*

آثار دیگر.

«مردی که هادلبرگ را تباه کرد»^{۱۴۱} (۱۹۰۰). رمانچه غم انگیزی است که حکایت می‌کند چگونه حرص روح یک شهر را تباه می‌سازد. تجزیه و تحلیلی است از ضعف بشری تحت فشار وسوسه پول.

«بشر چیست»^{۱۴۲} (۱۹۰۶). مکالمه‌ای است که از نظر قالب، ونه اندیشه فلسفی، به شیوه مکالمات افلاطونی میان مردی جوان و پیری بدبین درمی‌گیرد.

«بیگانه مرموز»^{۱۴۳} (۱۹۰۶). رمانی تمثیلی است بیانگر تردید در واقعیت خدا و طرحی است از مسأله شر. مارک تواین در این جا داستان گروهی از مردم را در یک شهر اطریشی، در سده‌های میانه حکایت می‌کند.

از آثار دیگر نویسنده، نام سایر در خارج^{۱۴۴} (۱۸۹۴)، دوقلوهای عجیب^{۱۴۵} (۱۸۹۴)، نام سایر کارآگاه^{۱۴۶} (۱۸۹۶)، و مقالاتی ضد مذهبی است که آنها را در آخرین سالهای سرخوردگی خویش نوشته است.

ارزیابی. مارک تواین امروزه نخستین نویسنده آمریکایی که نماینده دنیای داخلی امریکا است شناخته می‌شود. او به سبب بیان ساده، زبان محاوره‌ای گیرا، آهنگ کلام، تشبیهات زنده و گستاخانه، آفرینش ماجراهای جذاب و همچنین شوخ طبعی و بذله گویی و تصویر شخصیت‌های زنده ستوده شده است. او که استاد شیوه محاوره‌ای بود، با آزادی کامل در نوشتن، برای نثر جدید آمریکایی همان کاری را کرد که والت ویتمن برای شعر جدید انجام داده بود؛ در واقع، او دریچه‌ای نو بین نثر محاوره‌ای و نثر کتابی گشود. مارک تواین، مشاهده گریز بین زندگی آمریکایی، بی هیچ ریا و پرده پوشی خودنماییها و ریاکاریها را برملا کرد و به تمسخر گرفت و ستمها و فشارهای نظامهای قرون وسطایی و همچنین مسائل

141) *Man That Corrupted Hadleyburg*

143) *Mysterious Stranger*

145) *Those Extraordinary Twins*

142) *What Is Man?*

144) *Tom Sawyer Abroad*

146) *Tom Sawyer Detective*

بردگی و بردگان را به زبان طنز و شوخی بیان کرد. او نه تنها فکاهی نویسی برجسته بلکه نویسنده‌ای جدی هم بود و به مسائل اجتماعی و سیاسی و اخلاقی دلبستگی عمیق داشت. تواین بزرگترین سخنگوی غرب کهن نیز بود و از جهت نفوذ عمیقش، در مقام قدرت معترض در عصر بی فرهنگی و مادی‌نگری ماندگار است.

ویلیام دین هاوِلز^{۱۴۷} (۱۸۳۷ تا ۱۹۲۰). رمان‌نویس، شاعر، نمایشنامه‌نویس و منتقد بود. در ایالت اوهایو به دنیا آمد. دوران تحصیلات مدرسه‌ایش کوتاه بود، و در نوزده سالگی خبرنگار مجله ایالت اوهایو^{۱۴۸} شد. در سال ۱۸۶۰ کتاب زندگی آبراهام لینکلن در جنگ^{۱۴۹} را انتشار داد که در پیروزی نامزد جمهوریخواهان در انتخابات ریاست جمهوری تأثیر داشت؛ و پاداش هاوِلز هم مقام کنسولی ایالات متحد در ونیز (۱۸۶۰ تا ۱۸۶۵) بود. هاوِلز در سال ۱۸۶۶ به صف همکاران ماهنامه اتلانتیک پیوست، و در سالهای ۱۸۷۲ تا ۱۸۸۱ سردبیر آن بود. او از سال ۱۸۸۶ تا پایان عمر نیز با ماهنامه هارپر همکاری داشت. هاوِلز نخستین رئیس فرهنگستان ادب و هنر امریکا هم بود (۱۹۰۹ تا ۱۹۲۰)، و از دانشگاه‌های ییل، کلمبیا، هاروارد، پرینستون و آکسفورد درجات افتخاری گرفت.

آثار.

نمایشنامه‌ها. هاوِلز از آغاز جوانی نمایشنامه‌هایی نوشت که بیشتر در قالب کمدی تک‌پرده‌ای یا فارس بودند. از جمله این نمایشنامه‌ها، فداکاری^{۱۵۰} (۱۹۱۶)، یک فارس-تراژدی بود و شب پیش از کریسمس^{۱۵۱} (۱۹۰۰)، نمایشنامه‌ای اخلاقی؛ خارج از موضوع^{۱۵۲} (۱۸۷۷) و بخشنده سوداگر^{۱۵۳} (۱۹۰۰)، دو کمدی بودند؛ واگن سالن دار^{۱۵۴}

147) William Dean Howells

149) *Campaign Life of Abraham Lincoln*151) *Night before Christmas*153) *Indian Giver*148) *Ohio State Journal*150) *Self-Sacrifice*152) *Out of the Question*154) *Parlor Car*

(۱۸۷۱)، واگن نختخوابدار^{۱۵۵} (۱۸۸۳) و نله موش^{۱۵۶} (۱۸۸۹) هم فارس شناخته می شوند.

اشعار. مهمترین اشعار هاولز در مجموعه هایی چون، شاعران و شعر غرب^{۱۵۷} (۱۸۶۰) و اشعار دو دوست^{۱۵۸} (۱۸۶۰) گرد آمده است.

سفرنامه ها. مشهورترین سفرنامه های هاولز، زندگی ونیزی^{۱۵۹} (۱۸۶۶) و سفرهای ایتالیا^{۱۶۰} (۱۸۷۷)، یادگار سالهای زندگی او در ونیز است و هر دو کتاب زندگی در ایتالیا را تصویر می کنند. از سفرنامه های دیگر هاولز، سه دهکده^{۱۶۱} (۱۸۸۴)، شهرهای توسکان^{۱۶۲} (۱۸۶۶) و هفت شهر انگلستان^{۱۶۳} (۱۹۰۹)، کمابیش شهرت دارند.

طرحها و داستانها. در میان آثار هاولز که از سفرهای او مایه می گیرند، طرحهای حومه شهر^{۱۶۴} (۱۸۷۱)، مشتمل بر چند طرح شاد و واقعگرایانه از صحنه ها و مردم روزگار واگن اسب کش شهر کمبریج است؛ مسئولیت ترسناک^{۱۶۵} (۱۸۸۱)، رمانچه ای درباره یک استاد معلول امریکایی در ایتالیا است؛ میان تاریکی و روشنایی^{۱۶۶} (۱۹۰۷) و رمانسها^{۱۶۷} (۱۹۰۷)، دو مجموعه داستان در ارتباط با مسائل مابعدالطبیعی اند.

نقد ادبی. نظریات هاولز پیرامون واقعگرایی و مسائل اخلاقی در سلسله مقالات وی که تحت عنوان صندلی راحتی^{۱۶۸} در ماهنامه هارپر انتشار یافت، و همچنین در آثاری از قبیل انتقاد وقصه^{۱۶۹} (۱۸۹۱)، علایق ادبی من^{۱۷۰} (۱۸۹۵) و ادبیات و زندگی^{۱۷۱} (۱۹۰۲) بیان شده است. اصولاً اعتقاد هاولز درباره داستان بر مفهوم اخلاقی از دیدگاه تولستوی و بر نظریه هیپولیت تن در باب قاعده ترتب معلول بر علت متکی است و به دموکراسی امریکایی و

155) *Sleeping Car*158) *Poems of Two Friends*161) *Three Villages*164) *Suburban Sketches*167) *Romances*170) *My Literary Passions*156) *Mouse-Trap*159) *Venetian Life*162) *Tuscan Cities*165) *A Fearful Responsibility*168) *Easy Chair*171) *Literature and Life*157) *Poets and Poetry of the West*160) *Italian Journeys*163) *Seven English Cities*166) *Between the Dark and the Daylight*169) *Criticism and Fiction*

پیشرفتهای مادی کمتر نظر دارد. «انتقاد و قصه» اعتقادنامهٔ ادبی اوست و در آن به مخالفت با رمان عصر می پردازد و از واقعگرایی، ظرافت، و دموکراسی در رمانهای امریکایی جانبداری می کند. از دیگر آثار برجستهٔ او در این زمینه، «شاعران جدید ایتالیا»^{۱۷۲} (۱۸۸۷)، «قهرمانان زن داستان»^{۱۷۳} (۱۹۰۱)، «دوستان و آشنایان ادبی»^{۱۷۴} (۱۹۰۰)، «مصاحبه های خیالی»^{۱۷۵} (۱۹۰۱) و «مارک تواین من»^{۱۷۶} (۱۹۱۰) را می توان نام برد.

خودزندگی نامه ها. از آثار هاولز در بیان زندگی و احوال خویش، «شهریک پسر بچه»^{۱۷۷} (۱۸۹۰)، «تأثیرات و تجربیات»^{۱۷۸} (۱۸۹۶) و «سالهای جوانی من»^{۱۷۹} (نامتمام، ۱۹۱۶) شایستهٔ ذکرند.

رمانها.

«سفر ماه عسل آنها»^{۱۸۰} (۱۸۷۱). نخستین رمان هاولز، که ماجراهای سفر زوج محبوب او، بازیل^{۱۸۱} و ایزابل مارچ^{۱۸۲} را به نیاگارا، سنت لاورنس، مونترآل و کبک نقل می کند.

«آشنایی اتفاقی»^{۱۸۳} (۱۸۷۳). رمانی است با طرح ضعیف، که غرور و تعصب امریکاییان را بررسی می کند.

«بانوی آروستوک»^{۱۸۴} (۱۸۷۹). رمانی درخشان بر زمینه ای واقعگراست. شخصیت اصلی رمان معلّمهٔ جوانی از مردم انگلستان نواست که به عنوان تنها زن مسافر کشتی عازم ونیز است. وجود او مایهٔ شایعاتی می شود، اما معلّمه، با آداب دانی سفر را ادامه

172) Modern Italian Poets

173) Heroines of Fiction

174) Literary Friends and Acquaintances

175) Imaginary Interviews

176) My Mark Twain

177) A Boy's Town

178) Impressions and Experiences

179) Years of My Youth

180) Their Wedding Journey

181) Basil

182) Isabel March

183) A Chance Acquaintance

184) Lady of Aroostook

می دهد، و جالب این که با مردی که وحشتناکترین همسفرش بوده است، ازدواج می کند. «سرزمین نامکشف»^{۱۸۵} (۱۸۸۰). وقایع این رمان در بُستن می گذرد. روزنامه نگاری می کوشد مردی از جامعه روحانیت را که با دخترش گریخته و در میان فرقه ای مذهبی پناه بسته است، پیدا کند.

«نمونه نو»^{۱۸۶} (۱۸۸۱). رمانی اجتماعی انتقادی است که داستان زندگی یک زوج را، از عشق، ازدواج بدفرجام، بی اعتمادی، فرار همسر، و سرانجام جدایی آن دو، حکایت می کند. از شخصیت های عمده رمان، دختری است لجوج و روزنامه نویسی بی مبالا.

«ترقی سیلاس لفام»^{۱۸۷} (۱۸۸۵). مشهورترین رمان هاولز، و نخستین رمان بزرگ امریکایی است. سیلاس لفام، شخصیت اصلی رمان، بازرگانی خودساخته است که خلیقاتش با فرهنگ اشرافی بُستن تضادی شدید دارد. او ثروتی هنگفت گرد می آورد، اما با گرفتار شدن در سفته بازی و معاملات قمارگونه خانه خراب می شود.

«هوای خوش آخر پاییز»^{۱۸۸} (۱۸۸۶). ماجراهای این رمان، که بهترین کار هاولز در نظر خود اوست، در فلورانس می گذرد. موضوع رمان عشقهای مردی چهل ساله و داستان زنی میانه سال است. لطایف و حاضر جوابیهای کتاب سرگرم کننده، گفتگوها استادانه و نحوه نقل داستان شاد و زنده است.

«آنی کیلبرن»^{۱۸۹} (۱۸۸۸). داستان زن سی و یک ساله ای به همین نام است که پس از یازده سال از ایتالیا به انگلستان نو بازمی گردد و می کوشد به زندگیش سروسامانی ببخشد. هاولز در این رمان چهره امریکای جدید سرمایه داری و صنعتی را تصویر می کند.

«خطر ثروت های تازه»^{۱۹۰} (۱۸۹۰). هاولز در این پیچیده ترین و بلندترین رمان خود، که اثری واقعگراست، به مسائل اجتماعی از قبیل برخورد صنعتی و شورش می پردازد. صحنه وقایع رمان شهر نیویورک است و اشخاص داستان، که از میان طبقات گوناگون جامعه برخاسته اند، همگی بر گرد مجله ای به نام دوهفتگی^{۱۹۱} جمع شده اند که سردبیر آن

185) *Undiscovered Country*186) *A Modern Instance*187) *Rise of Silas Lapham*188) *Indian Summer*189) *Annie Kilburne*190) *A Hazard of New Fortunes*191) *Every Other Week*

سیمای محبوب هاوِلز به نام بازیل مارچ است. جالبترین شخصیت‌های رمان یکی دریفوس تازه به ثروت رسیده است، و دیگری یک پناهندهٔ آلمانی سوسیالیست به نام لیندو^{۱۹۲}، که در جریان اعتصابات خیابانی نیویورک کشته می‌شود.

«کیفیت شفقت»^{۱۹۳} (۱۸۹۲). رمانی روانشناختی است که به بررسی جنایت و فساد اخلاقی، یعنی دوپدیدهٔ زاییدهٔ نظام اقتصادی، می‌پردازد. در این رمان هم اختلاس‌کنندهٔ فراری، هم قراردادهای اجتماعی، و هم خود نظام اجتماعی، مسئول جنایت معرفی می‌شوند.

«دنیای شانس»^{۱۹۴} (۱۸۹۳). این رمان حاوی گزارشی از زندگی ادبی نیویورک، داستانی عاشقانه، و افزون بر این، طرح و بررسی مسئلهٔ ناامنی در جهان صنعتی است.

«مسافری از آلتوریا»^{۱۹۵} (۱۸۹۴). هاوِلز در این رمان آرمانشهری را تصویر می‌کند و شخصیت اصلی داستان، آقای هومس^{۱۹۶}، را به آن جا می‌کشد تا اندیشه‌های پریشان وی دربارهٔ زندگی امریکایی را در مقایسه با اوضاع آرمانشهر بیان دارد. او در این رمان با گفتگوهای زنده و لطیفه‌دار و آفرینش شخصیت‌های انتزاعی، توصیفی طنزآلود و گزنده از امریکای صنعت زده ارائه می‌دهد.

«از سوراخ سوزن»^{۱۹۷} (۱۹۰۷). دنبالهٔ رمان مسافری از آلتوریا است و همان آرمانشهر را از خلال نامه‌هایی که بانو هومس می‌نویسد توصیف می‌کند.

از رمانهای دیگر هاوِلز، نتیجهٔ غیرمترقبه^{۱۹۸} (۱۸۷۵)، بر محور عشق کشیشی ونیزی به یک دختر جوان و کم حرف امریکایی، و غنای روحی کشیش دور می‌زند؛ خانوادهٔ کنتون^{۱۹۹} (۱۹۰۲)، داستان خانواده‌ای اهل اوهایو را حکایت می‌کند که در تلاش برای نجات دخترشان از ماجراهای عاشقانه، به انگلستان و امریکا سفر و در آن صفحات سیر و سیاحت می‌کنند؛ بیست و پنجمین ماه غسل آنها^{۲۰۰} (۱۸۹۹)، که بلندترین سفرنامهٔ هاوِلز در قالب رمانی عاشقانه است.

192) Lindau

194) *World of Chance*196) *Mr. Homas*198) *A Foregone Conclusion*200) *Their Silver Wedding Journey*193) *Quality of Mercy*195) *A Traveler From Altnuria*197) *Through the Eye of the Needle*199) *The Kentons*

ارزیابی. تأثیر هاولز در گسترش و تکامل واقعگرایی در ادبیات امریکا عظیم بود. او واقعگرایی را نوعی دموکراسی در قلمرو ذوق می‌دانست، و وظیفه واقعگرایی را تفسیر احساسات مردمان عادی در قلمرو هنر می‌شناخت. به اعتقاد وی هنر واقعی فقط تفسیر زندگی است، و معیار ارزشیابی هنر نیز هماهنگی آن با واقعیت زندگی است. هاولز در مقام منتقد، رمان را چون وسیله‌ای برای نبرد بر ضد بی‌عدالتی تمدن جدید، به کار گرفت. او در نقل داستان واقعگرایانه سبکی ساده و لطیف دارد؛ گفتگوهایش استادانه، و بذله‌پردازیهایش گیرا و شیرین است. او نویسنده‌ای حقیقت‌جو هم بود، و در واقع، حقیقت او را بر سر شوق می‌آورد. هاولز، همراه با ویتمن، بانفوذترین نویسندگان امریکایی از جنگ داخلی به بعد شناخته می‌شوند.

نقص چشمگیر هاولز در نقد ادبی نداشتن ذهن واقعاً انتقادی، و داوری آمیخته با تعصب است. او تصاویر دقیق و زیبایی از شهر و روستا ترسیم می‌کند، و در بازکاوی زندگی امریکاییان چیره‌دست است؛ اما در نهایت بیشتر گزارشگری محافظه کار است تا مفسری ژرف‌نگر. سبکش واقعگرایانه است، اما حاصل کارش نوشته‌هایی است که بیشتر از احساس و عاطفه مایه گرفته است.

هنری جیمز^{۲۰۱} (۱۸۴۳ تا ۱۹۱۶). رمان‌نویس و منتقد، در نیویورک، در یک خاندان با فرهنگ ایرلندی-اسکاتلندی تبار دیده به جهان گشود. پدرش هنری، نویسنده‌ای برجسته در زمینه الهیات، و برادرش ویلیام، فیلسوفی نامدار بود؛ خود او پس از تحصیلاتی نامنظم در سال ۱۸۶۲ وارد مدرسه حقوق دانشگاه هاروارد شد. از سال ۱۸۶۵ همکاریش را با نشریات امریکایی آغاز کرد. در سال ۱۸۷۵ در اروپا سکونت گزید، و سرانجام، در اواخر عمر از شهروندان انگلستان شد. سالهای اقامت در اروپا به هنری جرأت و قدرت بخشید تا در رمانهایش، صحنه‌ها، شخصیتها، معیارهای اجتماعی، و دیدگاههای اروپایی را که برای امریکاییان عجیب می‌نمود ترسیم کند. نخستین داستان کوتاه درخشان جیمز که «مراقبت و پاسداری»^{۲۰۲} نام داشت، در سال ۱۸۷۱ در مجله هارپره چاپ رسید.

رمانها. مضمون عمده رمانها و داستانهای هنری جیمز تضاد میان فرهنگ و تمدن کهنسال اروپا و زندگی ساده امریکاییان است. رمانهای او اساساً سه دوره را در بر می گیرند:

در دوره نخست، جیمز به بررسی تمدن ریشه دار و پربار اروپا و تأثیر آن بر زندگی امریکاییان می پردازد:

«رودریک هودسن»^{۲۰۳} (۱۸۷۶). نخستین رمان بلند جیمز، در بررسی احوال یک پیکرتراش جوان و با استعداد امریکایی است که به درخواست مرد ثروتمند نیکوکاری برای تحصیل به رم می رود. او در آن جا کم کم از هنر خویش سرخورده و دلسرد می شود؛ نامزدش را در انگلستان نوازیاد می برد، دل به عشق دخترکی دیگر می بندد، و عاقبت هم خود را می کشد.

«امریکایی»^{۲۰۴} (۱۸۷۷). از نخستین رمانهای جیمز است که از شمار رمانهای «سرزمینهای دوردست» خوانده می شود. جیمز در این داستان احوال یک «هموطن نیرومند» را با طبیعت ساده و بی آرایش، در برخورد با فریبندگیهای تمدن اروپایی تصویر می کند.

«اروپاییها»^{۲۰۵} (۱۸۷۸). طرح این رمان بر پایه بازدید هنرمندی اروپایی از مزرعه ای در انگلستان نواستوار است. جیمز در این رمان به بررسی تضاد میان فرهنگها می پردازد.

«بُستنیها»^{۲۰۶} (۱۸۸۶). نویسنده در این رمان با تصویر طرز فکر و آداب و رسوم مردم بُستن، می خواهد نشان دهد که چگونه نهضت اصلاح طلبی تا حد طرفداری از زنان انحطاط یافته است.

«تصویر یک زن»^{۲۰۷} (۱۸۸۱). با این رمان نخستین مرحله رمان نویسی جیمز به اوج می رسد. شخصیت اصلی داستان یک دختر آرماتگرا و مستقل امریکایی است که ثروتی به ارث برده است. جیمز انگیزه های او را در ازدواج با مردی فاسد بازکاوی می کند و در پی علل سرخوردگی بعدی وی برمی آید.

در دوره دوم، جیمز بعضی از اندیشه‌های طبیعت‌گرایان فرانسوی را می‌پذیرد، به شیوه زندگی انگلیسی گرایش می‌یابد، و منش انگلیسیان را با بصیرت بازکاوی می‌کند. «شاهزاده خانم کازاماسیما»^{۲۰۸} (۱۸۸۶). جیمز در این رمان پرحادثه به قلمرو اصلاحات سیاسی و اجتماعی گام می‌نهد. ماجراهای رمان بر محور خودکشی جوانی می‌چرخد که به دارودسته‌ای آشوب طلب می‌پیوندد و مأمور قتل یک دوک می‌شود. «الهه غم انگیز الهام»^{۲۰۹} (۱۸۹۰). در این رمان، یکی از مضامین عمده آثار جیمز، یعنی تضاد میان واقعیت‌های زندگی و هنر، مطرح می‌شود. شخصیت اصلی داستان در گزینش خویش بین سیاست و هنر در تردید می‌ماند، اما عاقبت روی به سوی هنر می‌آورد. «غنایم پوینتن»^{۲۱۰} (۱۸۹۶). در این رمان یک مادر و عروس آینده‌او بر سر آراستن خانه‌ای در انگلستان به رقابت برمی‌خیزند؛ و جیمز در قالب این رقابت موقعیت زنان را در قبال قوانین ازدواج در انگلستان بیان می‌کند. «آنچه می‌دانست»^{۲۱۱} (۱۸۹۷). جیمز در این رمان آگاهی رشدیابنده کودکی را از سن شش تا سیزده سالگی پیگیری می‌نماید، و پرده از نابسامانی مناسبات انسانی، که به طلاق پدر و مادر دختری شش ساله و رشد زودرس دخترک می‌انجامد، برمی‌گیرد. از آثار دیگر این دوره جیمز، رمانچه‌ای است به نام *نورافکن*^{۲۱۲} (۱۸۸۸) و دو رمان با نامهای *خانه دیگر*^{۲۱۳} (۱۸۹۶) و *چشمه مقدس*^{۲۱۴} (۱۹۰۱). در دوره سوم، جیمز سه رمان شاهکار خود را نوشت، و در هر سه مضمون تضاد شخصیت امریکاییان و اروپاییان را مطرح می‌کند: «بالهای کبوتر»^{۲۱۵} (۱۹۰۲). شخصیت اصلی رمان دختری وارث ثروتی هنگفت است که در جوانی از دنیا می‌رود. او در روزهای آخر عمر اسیر راهزنان می‌شود و با مقاومت منفی برتری خود را بر آنان تحمیل می‌کند. «سفر»^{۲۱۶} (۱۹۰۳). رمانی است با ساختمان محکم، که بر محور شخصیت

208) *Princess Casamassima*211) *What Maisie Knew*214) *Sacred Fount*209) *Tragic Muse*212) *Reverberator*215) *Wings of the Dove*210) *Spoils of Poynton*213) *Other House*216) *Ambassadors*

یک امریکایی به نام لامبرت ستریتر^{۲۱۷} می‌گردد. بیوه‌زن ثروتمندی به او مأموریت می‌دهد تا به پاریس برود و چاد^{۲۱۸}، پسر بیوه‌زن را که دل به عشق زنی فرانسوی بسته است، به امریکا بازگرداند. ستریتر در پاریس با فراست درمی‌یابد که زندگی چاد معنی و مفهومی عمیق دارد و چون می‌داند اگر چاد را به امریکا برگرداند این معنی و مفهوم از بین می‌رود، از مأموریت خویش منصرف می‌شود.

«جام زرین»^{۲۱۹} (۱۹۰۴). رمانی است دربارهٔ زندگی ماگی^{۲۲۰}، دختر امریکایی پولداری که با یک شاهزادهٔ ایتالیایی تهیدست در انگلستان ازدواج کرده است. ماگی که تنهایی شدید پدرش را به خوبی احساس می‌کند، موجبات ازدواج او را با دوست دورهٔ مدرسه‌اش، شارلوت^{۲۲۱}، فراهم می‌آورد؛ غافل از این که شارلوت، معشوقهٔ سابق شوهر او، شاهزاده بوده است. اما پدر، که به حقیقت پی برده است، به امریکا بازمی‌گردد، و بدین سان خطر برقراری مناسبات نامتناسب را از بین می‌برد.

از جیمز در این مرحله دورمان به نامهای برج عاج^{۲۲۲} (۱۹۱۷) و مفهوم گذشته^{۲۲۳} (۱۹۱۷) هم بازمانده، که هر دو ناتمام‌اند.

داستانهای کوتاه. جیمز بیش از یکصد داستان کوتاه هم دارد که مشهورترین آنها عبارتند از: «تنگ اهریمنی»^{۲۲۴} (۱۸۹۸)، «دیزی میلر»^{۲۲۵} (۱۸۷۹)، «زائر مشتاق»^{۲۲۶} (۱۸۷۱) و «دروغگو»^{۲۲۷} (۱۸۸۹).

آثار دیگر. جیمز همواره شیفتهٔ تئاتر بود، و نقدهای تئاتری و قطعات کوتاه نمایشی نیز می‌نگاشت که مجموعه‌ای از آنها با عنوان تئاتر نوشته‌ها^{۲۲۸} (۱۸۹۴) به چاپ رسیده‌اند. او رساله‌ای با نام هنر قصه‌نویسی^{۲۲۹} هم دارد که بیانگر اندیشه‌های او در باب داستان‌نویسی است.

217) Lambert Strether

220) Maggie

223) Sense of the Past

226) Passionate Pilgrim

229) Art of Fiction

218) Chad

221) Charlotte

224) Turn of the Screw

227) Liar

219) Golden Bowl

222) Ivory Tower

225) Daisy Miller

228) Theatricals

ارزیابی. جیمز در رمان نویسی قدرت و قریحه‌ای شگفتی آور دارد. او در بازکاوی روحیه اشخاص رمانهایش، بویژه در تشریح عوامل روانی و اخلاقی امریکاییان مهاجر در اروپا فوق العاده تواناست. در رمانهای غنی و پرمایه‌اش، زمینه هنر واقع‌گرایانه از عرصه جهان بیرون به عوالم دنیای درون کشانده می‌شود، که این خود در پیشرفت رمان درونگرا و ذهنیت‌گرا تأثیری عظیم داشته است. جیمز با شیوه پرداخت ذهنیت‌گرایانه خود، که در قالب رمان «جریان سیال ذهن» سده بیستم تکامل می‌یابد، اجازه نمی‌دهد آنچه بیانگر تجربه یا درک اشخاص رمانهایش نباشد، به داستان راه یابد. در واقع، او به شیوه وصف شخصیتها از طریق «جریان سیال ذهن» توجه دارد. در هر حال، جیمز قابلیت ساختمانی و روانشناختی رمان را اعتلا بخشیده و داستان را وارد قلمرو روانشناسی کرده است. رمانهای او با این که پیوسته پیچیده‌تر می‌شوند و اندیشه‌های خود وی در امور انسانی نیز به تدریج عمق بیشتری می‌یابد، با وجود این، خمیره رمانهایش از سه موضوع مایه می‌گیرد: (۱) تضاد صمیمیت و خشونت امریکایی با فریب و فریبنده‌گی فرهنگ اروپایی، (۲) برخورد واقعیت‌های زندگی و هنر، و (۳) استفاده از معیارهای روانشناختی به جای ملاکهای اخلاقی خیر و شر. جیمز با هنر نقاشی هم آشناست و گاه صحنه‌های رمانهایش همچون دورنماهایی است که بر پرده نقاشی ترسیم شده باشد. اصولاً رمانهای جیمز کمابیش از نقاشی مایه می‌گیرند؛ در واقع، او نویسنده‌ای است تصویر پرداز؛ و در داستانهایش اندیشه و تصویر را به هم درمی‌آمیزد.

نظریات جیمز در باب داستان‌پردازی هم جالب است. در رساله هنر قصه‌نویسی می‌نویسد: تنها علت وجودی رمان این است که می‌کوشد زندگی را تصویر کند. به طور کلی، جیمز در نقد داستان به جنبه‌های فنی اهمیت بسیار می‌دهد، و در مورد قالب و سواس دارد. کلام آخر درباره جیمز این که زندگی او هنرش بود و هنر، زندگیش.

هاملین [هانیبال] گارلند^{۲۳۰} (۱۸۶۰ تا ۱۹۴۰). نویسنده رمان و داستانهای کوتاه، در ویسکانسین به دنیا آمد. در آیووا و داکوتای جنوبی، در بطن واقعیت‌های دشوار

زندگی بزرگ شد، و در بیست و چهار سالگی به بُستن رفت. در آن جا با اندیشه‌های اقتصادی و نظریهٔ «مالیات واحد»^{۲۳۱} بیشتر آشنا شد و به محفل ادبی بُستن پیوست. در بیست و هفت سالگی به غرب میانه بازگشت. مشاهدهٔ زندگی سخت و طاقتفرسای زارعان غرب، او را که خود فرزند مزرعه بود، سخت تحت تأثیر قرار داد. این تأثیر در سراسر داستانهایش، که در قالب قسمی از واقعگرایی موسوم به وریتیسم^{۲۳۲} نگارش یافته‌اند، موج می‌زند. در هر حال، گارلند، گذشته از سیر و سیاحت در داخل امریکا، به فرانسه و انگلستان هم سفر کرد.

در میان آثار گارلند، داستانهای کوتاه و زندگینامه‌های او درخشش و شهرتی چشمگیر دارند:

«راههای پر رفت و آمد»^{۲۳۳} (۱۸۹۱). مجموعهٔ شش داستان کوتاه (در چاپهای بعدی یازده داستان) در قالب وریتیسم، که بر محور تجربیات کودکی دور می‌زنند. گارلند در این داستانها زشتیها و سختیهای زندگی در مزارع را تصویر می‌کند.

«مردم چمنزارها»^{۲۳۴} (۱۸۹۳). مجموعهٔ چند داستان کوتاه، که در چاپهای بعدی همراه با مجموعهٔ دیگری به نام عشقبازیهای کنار جاده^{۲۳۵} (۱۸۹۷)، یکجا در مجموعه‌ای به نام راههای پر رفت و آمد دیگر^{۲۳۶} (۱۹۱۰) انتشار یافتند.

«جیسون ادواردز: آدمی معمولی»^{۲۳۷} (۱۸۹۲). رمانچه‌ای است بر پایهٔ نظریهٔ «مالیات واحد».

«رز آو دوچرز کولی»^{۲۳۸} (۱۸۹۵). رمانچه‌ای واقعگرایانه، که تلاش دختری را در فرار از زندگی طاقتفرسای مزرعه تصویر می‌کند.

(۲۳۱) Single Tax: موضوع اصلاحاتی که هنری جورج (۱۸۳۹ تا ۱۸۹۷)، از پیشگامان اقتصاد سیاسی در امریکا، مطرح و بر اساس آن تمام مالیاتها بجز مالیاتهایی که بر ارزش زمین گذاشته می‌شد، لغو گردید. «مالیات واحد» آغاز اصلاحاتی بود که هدف آن ایجاد حقوق مساوی از زمین برای مردم و افزایش دستمزدها بود. -م.

(۲۳۲) Veritism: این شکل تلفیق و تقلیدی از واقعگرایی و طبیعت‌گرایی فرانسوی است، و نویسنده بر روی لحظه‌ای که در آن احساسی به او دست می‌دهد تأکید دارد و می‌کوشد تا آن را فوراً و دقیقاً بیان کند. -م.

233) *Main Travelled-Roads*235) *Wayside Courtships*237) *Jason Edwards: an Average Man*234) *Prairie Folks*236) *Other Main-Travelled-Roads*238) *Rose of Dutcher's Cmty*

«پسری از مرز میانه»^{۲۳۹} (۱۹۱۷). خودزند گینامه گارلند، که موفقیت‌های خود او و نیز زندگی در غرب میانه را در قالب روایاتی تلخ و شیرین حکایت می‌کند.

«دختری از مرز میانه»^{۲۴۰} (۱۹۲۶). دنباله خودزند گینامه قبلی گارلند است و به روزهای ازدواج او می‌پردازد. این کتاب جایزه پولیتسر را در زمینه زند گینامه نویسی در سال ۱۹۲۲ نصیب گارلند کرد.

«جاده سازان مرز میانه»^{۲۴۱} (۱۹۲۶). موضوع این کتاب مهاجرت پدر گارلند از ایالت مین به ویسکانسین است.

«دیدارهای کنار جاده»^{۲۴۲} (۱۹۳۰). مشتمل بر گزارش‌های جالبی از شاعران و نویسندگان معاصر گارلند است.

«بتهای خردشونده»^{۲۴۳} (۱۸۹۴). مجموعه مقالاتی است حاوی نظریات گارلند در باب قصه نویسی، که در واقع بیانیه نویسنده دربارهٔ وریتسم به شمار می‌روند.

گارلند از نویسندگانی بود که در پایان سدهٔ نوزدهم به سوی طبیعتگرایی، که مرحلهٔ تکامل یافتهٔ واقعگرایی بود، پیش رفتند. او داستانهایش را وسیله‌ای برای بیان تعالیم فلسفی و اجتماعی خویش قرار داد. به اعتقاد او رمان امریکایی باید به گونهٔ حقیقت راه یابد و جنبه‌های ناخوشایند زندگی را تصویر کند. او با وریتسم خویش می‌کوشد واقعیت پردازی عینیت گرا باشد، و موقعیتهای زندگی واقعی را تصویر کند. عیب چشمگیر گارلند پرگویی ملال آور است.

استیفن گرین^{۲۴۴} (۱۸۷۱ تا ۱۹۰۰). شاعر، نویسندهٔ رمان و داستان کوتاه و روزنامه‌نویس، اهل نیوجرسی، در خانوادهٔ یک کشیش به دنیا آمد. در یک آکادمی نظامی در حوالی هودسن (۱۸۸۷ تا ۱۸۹۰)، و در کالج لافایت (۱۸۹۰ تا ۱۸۹۱) تحصیل کرد. در سال ۱۸۹۶ به عنوان خبرنگار جنگ در مکزیک و کوبا، و بعد در یونان خدمت کرد، و دو سفر هم به انگلستان داشت. تجربیات دورهٔ خبرنگاری گرین در جنگ یونان و ترکیه،

239) *A Son of the Middle Border*241) *Trial - Makers from the Middle Border*243) *Crumbling Idols*240) *A Daughter of the Middle Border*242) *Roadside Meetings*244) *Stephen Crane*

الهام بخش او در نگارش رمانی به نام خدمت فعال^{۲۴۵} (۱۸۹۹) شد، که بر پایه گزارشهای روزانه تنظیم یافته است.

رمانچه و رمان.

«مگی: دختر ولگرد»^{۲۴۶} (۱۸۹۳). رمانچه‌ای است طبیعت‌گرایانه و امپرسیونیستی درباره مگی، گلی که در لجنزار روییده است. او دختری از زاغه‌نشینان نیویورک است که رفته رفته به فحشا کشانده می‌شود و کارش به خودکشی می‌کشد.

«نشان سرخ دلیری»^{۲۴۷} (۱۸۹۵). رمان کوتاه روانشناختی و واقع‌گرایانه‌ای است در بیان اندیشه‌ها و احساسات هنری فلمینگ^{۲۴۸}، سرباز جوان روستایی در جنگ داخلی امریکا. تجارب او در نخستین جنگ، فرار و بازگشت او، و این که چگونه سربازی کهنه کار می‌شود، در خلال صحنه‌های تکان‌دهنده جنگ داخلی بیان شده است.

داستانهای کوتاه.

«هنگ کوچک»^{۲۴۹} (۱۸۸۷). مجموعه شش داستان کوتاه است، از جمله، «هنگ کوچک»، «راز قهرمانی»^{۲۵۰}، و «سه سرباز خارق‌العاده»^{۲۵۱}، که از جنگ داخلی امریکا مایه می‌گیرند.

«قایق بی حفاظ»^{۲۵۲} (۱۸۹۸). مجموعه‌ای مشتمل بر هشت داستان است، از جمله «عروس به آسمان زرد می‌آید»^{۲۵۳}، و «قایق بی حفاظ»، که یادگار تجارب نویسنده در کوبا و حاکی از تلاشهای ده روزه وی در پی غرق شدن کشتی کومودور است.

«هیولا»^{۲۵۴} (۱۸۹۹). مجموعه هفت داستان است، از جمله هیولا، داستان

245) *Active Service*

247) *Red Badge of Courage*

249) *Little Regiment*

251) *Three Miraculous Soldiers*

253) *Bride Comes to Yellow Sky*

246) *Maggie: a Girl of the Streets*

248) *Henry Fleming*

250) *A Mystery of Harolism*

252) *Open Boat*

254) *Monster*

دهشتزای سیاه‌پوستی که از زشتی چهره در عذاب است، و «میهمانخانه آبی»^{۲۵۵}، که در آن کرین مسئولیت کلی نوع انسان را در قتل یک بیگناه بیان می‌کند. «زخمها در باران»^{۲۵۶} (۱۹۰۰). مجموعه دو داستان گیرا درباره جنگ داخلی است به نامهای «قیمت یراق»^{۲۵۷}، و «واقعه ای از جنگ»^{۲۵۸}.

اشعار.

«سواران سیاه»^{۲۵۹} (۱۸۹۵). مجموعه اشعاری موجز در قالب شعر آزاد است، که احتمالاً تحت تأثیر کتاب مقدس سروده شده‌اند. مجموعه دیگر اشعار کرین، جنگ مهربان است^{۲۶۰} (۱۸۹۹)، نام دارد. در هر حال، کرین داستان زندگی مردم کوچه و بازار را به شیوه‌ای ساده تصویر می‌کند.

اصلاح طلبان، مورخان، فیلسوفان

هنری جورج^{۲۶۱} (۱۸۳۹ تا ۱۸۹۷). از پیشگامان اقتصاد سیاسی، و از بزرگترین فیلسوفان اجتماعی امریکاست. مهمترین اثر وی، پیشرفت و فقر^{۲۶۲} (۱۸۷۸)، در باب مسائل اقتصادی است. این کتاب علل انحطاط صنعتی و افزایش نیازها همراه با افزایش ثروت را با بیانی منطقی، جامع و علمی مورد بررسی قرار می‌دهد. جورج اعتقاد داشت که فقر همگام با پیشرفت علوم و فنون گسترش یافته است، و موضوع «مالیات واحد» را برای ایجاد حقوق مساوی مردم از زمین و افزایش دستمزدها مطرح کرد. براساس این نظریه، تمام مالیاتها بجز مالیاتهای که بر ارزش زمین گذاشته می‌شود، لغو می‌گردد. «زمین و سیاست ما در باب زمین»^{۲۶۳} (۱۸۷۱). این اثر جورج، تنها ۴۸

255) *Blue Hotel*257) *Price of the Harness*259) *Black Riders*261) *Henry George*263) *Our Land and Land Policy*256) *Wounds in the Rain*258) *An Episode of War*260) *War Is Kind*262) *Progress and Poverty*

صفحه دارد و نخستین کوشش وی در جهت ارائه راه حلی برای مشکل «افزایش فقر همپای افزایش ثروت» است.

ویلیام جیمز^{۲۶۴} (۱۸۴۲ تا ۱۹۱۰). از پیشروان فلسفه و روانشناسی، و برادر هنری جیمز رمان‌نویس بود. از مدرسه طب هاروارد درجهٔ دکترای گرفت و مدت ۳۵ سال در هاروارد به تدریس علم تشریح و فیزیولوژی، و سپس روانشناسی و فلسفه پرداخت.

«اصول روانشناسی»^{۲۶۵} (۱۸۹۰). نخستین و بزرگترین اثر جیمز، و نتیجهٔ کشفیات و نظریات او دربارهٔ روانشناسی است. جیمز در این کتاب برای نخستین بار اصطلاح «جریان سیال ذهن» را به کار برده است.

«اراده به اعتقاد»^{۲۶۶} (۱۸۹۷). مجموعهٔ ده مقاله است بر محور این موضوع که ما اغلب آنچه را خود می‌خواهیم باور می‌کنیم.

«انواع تجربیات دینی»^{۲۶۷} (۱۹۰۲). شاهکاری در تأویلات نفسانی، و کتابی در مطالعهٔ طبیعت انسانی است. جیمز در این اثر پاره‌ای شیوه‌های شخصی مذهبی را بررسی می‌کند و بر پایهٔ روانشناسی آنها را درست می‌داند.

«اصالت عمل»^{۲۶۸} (۱۹۰۷). جیمز در این کتاب فلسفهٔ اصالت عمل را به کاملترین صورت و با زبانی شیوا بیان می‌کند. او که اعتقاد دارد «حقیقت آن چیزی است که در راه ایمان انسان مفید باشد»، می‌نویسد: حقیقت غائی یک اندیشه بر نتایج عملی آن متکی است. آدمی باید از مجردات، اصول ثابت، و اندیشه‌های مطلق روی برگرداند و در پی واقعیات و حقایق باشد.

«معنی حقیقت»^{۲۶۹} (۱۹۰۹). دنبالهٔ کتاب اصالت عمل، که همان موضوع را به صورتی خلاصه بیان می‌کند.

فلسفهٔ اصالت عمل جیمز بر این اعتقاد استوار است که فلسفه نباید در بند اندیشه‌های مجرد باشد، بلکه باید در زندگی مصداق پیدا کند، و فرضیه نه تنها باید به تجربه و آزمایش درآید، بلکه خود تجربه باید در حیطهٔ اندیشه قرار گیرد.

264) William James

266) Will to Believe

268) Pragmatism

265) Principles of Psychology

267) Varieties of Religious Experiences

269) Meaning of Truth

جیمز آثارش را، که در ادبیات و کلاً زندگی امریکاییان تأثیری ژرف داشته، با سبکی شیوا و رسا نگاشته است. آنچنان که مشهور است «ویلیام جیمز روانشناسی را چون قصه بیان کرده است، و برادرش هنری جیمز قصه را چون روانشناسی.»

دموکراسی و بشریت

نویسندگان رمان و داستانهای کوتاه

امبروز [گوینت] بیرس^{۲۷۰} (۱۸۴۲ تا حدود ۱۹۱۴). روزنامه‌نگار، شاعر، و نویسنده داستانهای کوتاه، اهل ایالت اوهایو بود. در انستیتوی نظامی کنتاکی تحصیل کرد، و در سراسر دوره جنگ داخلی در زمره سربازان داوطلب بود. بعد، بیشتر عمرش را در سانفرانسیسکو به روزنامه‌نگاری طی کرد. بیرس سالهای ۱۸۷۲ تا ۱۸۷۶ را در انگلستان به روزنامه‌نگاری و انتشار طرحهای کنایه آمیز گذراند؛ و سرانجام در سال ۱۹۱۳ به مأموریتی محرمانه به مکزیک رفت و در آن جا ناپدید شد. احتمالاً یک سال بعد در گذشته است.

«قصه‌های سربازان و غیرنظامیان»^{۲۷۱} (۱۸۹۱). که در سال ۱۸۹۲ با اضافه شدن چند داستان با عنوان در میانه زندگی^{۲۷۲} انتشار یافت، مجموعه‌ای است مشتمل بر ۲۶ داستان وحشتناک، که مشهورترین آنها، «اسب سواری در آسمان»^{۲۷۳}، «پسر خدایان»^{۲۷۴}، و «چشمهای پلنگ»^{۲۷۵} نام دارند.

«آیا چنین چیزهایی ممکن است؟»^{۲۷۶} (۱۸۹۳). مجموعه ۲۴ داستان، که بهترین آنها مرگ هالپرن فریزر^{۲۷۷} نام دارد.

270) Ambrose [Gwinett] Bierce

272) In the Midst of Life

274) A Son of the Gods

276) Can such Things Be?

271) Tales of Soldiers and Civilians

273) A Horseman in the Sky

275) Eyes of the Panther

277) Death of Halpern Frayser

«راهب و دختر مرد جلاد»^{۲۷۸} (۱۸۹۲). رمانچه‌ای است سراسر وحشت، که با سبکی صریح و ساده نگارش یافته است.

«حکایات عجیب و غریب»^{۲۷۹} (۱۸۹۹). مجموعه حکایاتی است به سبک ازوپ در باب سیاست و اقتصاد عصر.

«کتاب لغت آدم بدبین»^{۲۸۰} (۱۹۰۶). که در چاپ دوم لغتنامه شیطان^{۲۸۱} (۱۹۱۱) نام گرفت، مجموعه‌ای است از تعاریف زیرکانه و کنایه آمیز.

«دوتا به آخر مانده»^{۲۸۲} (۱۹۰۹). مجموعه مقالاتی است در انتقاد از جنبه‌های منفی تمدن.

شهرت بیرس بیشتر مرهون داستانهای است که از تجارب وی در جنگ داخلی مایه می‌گیرند. او شیفته داستانهای وحشت انگیز است، و در آفرینش محیطهای سراسر وحشت و موقعیتهای غیرعادی، اما عاری از عمق و اصالت، مهارتی عجیب دارد.

ادوارد بل آمی^{۲۸۳} (۱۸۵۰ تا ۱۸۹۸). نویسنده رمان و داستانهای کوتاه و روزنامه نگار اهل ماساچوست، در شمار نویسندگانی است که در ادبیات امریکا به «افشاگران»^{۲۸۴} مشهورند — روزنامه نگارانی که وظیفه خود را بر ملا کردن مفاسدی می‌دانستند که در سالهای پس از جنگ داخلی در دستگاه اقتصادی امریکا رواج یافته بود.

آثار.

«نگاهی به گذشته، یا ۱۸۸۷ تا ۲۰۰۰»^{۲۸۵} (۱۸۸۸). رمانی است درباره ناکجاآباد؛ و بیانیه برجسته خوش بینی در مقطع بین دو قرن. بل آمی که اساسی ترین اصلاحات اجتماعی را توزیع عادلانه ثروت می‌دانست، در این رمان کوشیده است تا تصویر نوعی سوسیالیسم امریکایی را ترسیم کند که در واقع شکل تعدیل یافته سوسیالیسم است. و

278) *Monk and the Hangman's Daughter*

280) *Cynic's Wordbook*

282) *Antepenultima*

284) *Muckrakers*

279) *Fantastic Fables*

281) *Devil's Dictionary*

283) *Edward Bellamy*

285) *Looking Backward, or 1887 - 2000.*

بل آمی برای بریدن هرگونه پیوند آن با مارکیسم، به آن نام ملیت گرایی داد. شخصیت اصلی رمان که جیلین وست^{۲۸۶} نام دارد، پس از یک قرن از خواب بیدار می شود. او خویشتن را در یک آرمانشهر سوسیالیستی می یابد، که مطابق نظام تعاونی و توزیع عادلانه ثروت اداره می شود. محل وقوع داستان نیز بُسْتَن سده نوزدهم است.

«برابری»^{۲۸۷} (۱۸۹۷). دنباله رمان نگاهی به گذشته، و در واقع نوعی رساله اقتصادی است.

«دوک استاکبریج»^{۲۸۸} (۱۹۰۰). رمانی کارگری-تاریخی است که کشمکش زارعان و طلبکاران را حکایت می کند.

فرانسیس ماریون کرافورد^{۲۸۹} (۱۸۵۴ تا ۱۹۰۹). از پدر و مادری امریکایی، در توسکانی ایتالیا زاده شد. در انگلستان و آمریکا و آلمان و ایتالیا تحصیل کرد. همواره تمایل عجیبی به آموختن زبان داشت و پانزده زبان، از جمله فرانسوی، آلمانی، ایتالیایی، اسپانیایی، ترکی، روسی، لاتینی، و یونانی را خوب می دانست. او حتی به هند هم سفر کرد تا سانسکریت بیاموزد و در آن جا بود که به مذهب کاتولیک گروید. کرافورد نویسنده ای جهان پیماست. رمانهای وی بیانگر معلومات وسیع او از سرزمینهای بیگانه است که در خلال سفر با آنها آشنا شده است. آلمان، ایتالیا، آمریکا و سرزمینهای شرقی صحنه بیشتر رمانهای اوست.

داستانهایی که صحنه آنها آلمان است.

«دکتر کلاودیوس»^{۲۹۰} (۱۸۸۳). رمانی است خودزندگی نامه وار، با طرح جذاب، ساختمان مناسب، لحن پخته و شخصیتهایی که به گونه ای روشن ترسیم شده اند. «گریفنشتاین»^{۲۹۱} (۱۸۸۹). رمانی احساساتی است.

286) Julian West

287) *Equality*

288) Duke of Stockbridge

289) Francis Marion Crawford

290) *Dr. Claudius*

291) Greifenstein

داستانهایی که در ایتالیا می‌گذرند.

«ساراسینسکا»^{۲۹۲} (۱۸۸۷). مشتمل بر چهار رمان، که چند نسل از یک خانواده اشرافی ایتالیایی را توصیف می‌کند. ساراسینسکا، رئیس خانواده، شخصیت اصلی این رمانهاست. نخستین رمان که ساراسینسکا نام دارد، بر محور عشق پسر ساراسینسکا و دخترکی اشرافزاده دور می‌زند. دومین رمان به نام سن ایلاریو^{۲۹۲} (۱۸۸۹)، بر پایه حسادتهای شوهری جوان است. رمان سوم، دون اورسینو^{۲۹۳} (۱۸۹۲)، ماجرای گிரای یک فداکاری است. رمان چهارم با عنوان کارلونه^{۲۹۴} (۱۸۹۶)، درباره برخورد اورسینو و برادر کشیش او با دسته‌ای راهزن سیسیلی است.

داستانهایی که صحنه آنها را سرزمینهای شرقی تشکیل می‌دهد.

«زرتشت»^{۲۹۵} (۱۸۸۵). داستانی غم‌انگیز، که شخصیتهای ایرانی و یهودی آن استادانه ترسیم شده‌اند.

«خالد»^{۲۹۶} (۱۸۹۱). رمانی است که از مسائل شگفت‌انگیز فراطبیعی حکایت دارد.

«راه صلیب»^{۲۹۷} (۱۸۹۸). رمانی است درباره دومین جنگ صلیبی.

«در قصر شاه»^{۲۹۸} (۱۹۰۰). رمانی است دارای زمینه تاریخی، با طرحی پیچیده.

ماجرای رمان پاول پاتوف^{۲۹۹} (۱۸۸۷) هم در قسطنطنیه می‌گذرد. رمان آقای اسحاق^{۳۰۰} (۱۸۸۲) داستانی از هند در زمان تسلط بریتانیاست. شخصیت اصلی رمان مردی مسلمان با سه همسر است که دل به عشق دختری انگلیسی می‌بندد.

291) *Saracinesca*294) *Carleone*297) *Via Crucis*300) *Mr. Isaacs*292) *Saint Ilario*295) *Zoroaster*298) *In the Palace of the King*293) *Don Orsino*296) *Khaled*299) *Paul Patoff*

از مجموعه داستانهای کرافورد، اشباح سرگردان^{۳۰۱} (۱۹۱۱)، مشتمل بر هفت داستان درباره اشباح اقیانوس است.

از کرافورد بر روی هم ۴۵ رمان به یادگار مانده، که گواه دانش او از تاریخ و معماری و سیاست و زندگی است. او در ترسیم سیمای نجیب زادگان راستین و زنان آرمانی استاد است. سبکی سلیس و آسان و درخشان دارد؛ اما در دنیای ذهنی رمانهایش هیچ فلسفه اصیلی ارائه نمی شود. اندیشه هایش از هرگونه پیام اجتماعی تهی است. در واقع، کرافورد مورخ گذشته های مرده است. شهرت وی مرهون رمانهای مردم پسند با زمینه های تاریخی و ترسیم جنبه های خیال انگیز زندگی به شیوه جهان میهنی است.

هنری کایلر بانر^{۳۰۲} (۱۸۵۵ تا ۱۸۹۶). نویسنده داستانهای کوتاه و رمان و سراینده اشعار اجتماعی است.

از رمانهایش زن با شرف^{۳۰۳} (۱۸۸۳)، داستانی تصنعی است که بر پایه نمایشنامه او به نام ایمان^{۳۰۴} نگارش یافته است. از داستانهای کوتاهش «شیش های کوچک»^{۳۰۵} (۱۸۹۱)، از جهت توصیف گیرای شخصیت هایش خواندنی است. مجموعه چند داستان و مقاله بانر نیز با عنوان خیابان جرسی و کوچه جرسی^{۳۰۶} (۱۸۹۶) انتشار یافته است. بانر در عالم شاعری دردمند و صمیمی است و شعرش از لحاظ زبانی مهذب و روان است. آخرین دفتر شعرش با عنوان اشعار ه. ک. بانر^{۳۰۷} (۱۸۹۶) به چاپ رسیده است.

جان ویلیام دو فارست^{۳۰۸} (۱۸۲۶ تا ۱۹۰۶). نویسنده ای واقعگراست که بهترین اثر غیر داستانش تاریخ هندیشمردگان کونکتیکت^{۳۰۹} (۱۸۵۱)، مأخذ اطلاعات درباره قبایل کونکتیکت است. از آثار داستانی او، «جان وین امین»^{۳۱۰} (۱۸۷۵) و دوه هم زنی^{۳۱۱}

301) *Wandering Ghosts*303) *A Woman of Honor*305) *Short Sixes*307) *Poems of H. C. Bunner*309) *History of the Indians of Connecticut*311) *Playing the Mischief*

302) Henry Cuyler Bunner

304) *Faith*306) *Jersey Street and Jersey Lane*

308) John William de Forest

310) *Honest John Vane*

(۱۸۷۵)، در شمار رمانهای سیاسی است؛ و طغیان عاشق^{۳۱۲} (۱۸۹۸)، رمانی دربارهٔ جنگ انقلاب است.

لوئیس والاس^{۳۱۳} (۱۸۲۷ تا ۱۹۰۵). رمان‌نویس، شاعر، روزنامه‌نگار، نقاش، حقوق‌دان و نظامی بود. از رمانهایش، خدای عادل^{۳۱۴} (۱۸۷۳)، رمانی است تاریخی دربارهٔ شکست اسپانیا از مکزیک در نیمهٔ اول سدهٔ شانزدهم؛ بن‌هور^{۳۱۵} (۱۸۸۰)، داستانی دربارهٔ مسیح است که به بیشتر زبانهای اروپایی و شرقی برگردانده شده است؛ و شاهزاده هندی^{۳۱۶} (۱۸۹۶)، که بر اساس داستان یهودی سرگردان^{۳۱۷}، از افسانه‌های مشهور سده‌های میانه، نگارش یافته است.

سیلاس ویر میچل^{۳۱۸} (۱۸۲۹ تا ۱۹۱۴). رمان‌نویس، شاعر و نویسندهٔ مقالات پزشکی. در رمانهای او از قبیل در زمان جنگ^{۳۱۹} (۱۸۸۵)، رولان بلیک^{۳۲۰} (۱۸۸۶)، ویزگیها^{۳۲۱} (۱۸۹۲) و راههای غرب^{۳۲۲} (۱۹۱۳)، بازکاوی روانی نقشی عمده دارد. انقلاب فرانسه زمینهٔ رمان پیکار سک او به نام ماجراهای فرانسوا^{۳۲۳} (۱۸۹۸) است. فرانسوا، قهرمان کتاب، که داستان خویش را حکایت می‌کند، خانه‌بدوشی است بی‌غم، دزد و حقه‌باز، که در دوران انقلاب فرانسه، شب‌وروز در خیابانها پرسه می‌زند. بزرگترین رمان میچل به نام هیواین: کویر آزاد^{۳۲۴} (۱۸۹۷)، به فیلا دلفیا در عصر انقلاب می‌پردازد؛ و رمان دیگرش به نام شهر سرخ^{۳۲۵} (۱۹۰۷) به فیلا دلفیای پیش از انقلاب.

هنری بلیک فولر^{۳۲۶} (۱۸۵۷ تا ۱۹۲۹). رمانهای فولر که بیشتر به ایتالیا و زادگاه او شیکاگو می‌پردازند، با طنز ملایم و شوخ‌طبعی نجیبانه و معتدل آمیخته‌اند. از بهترین

312) A Lover's Revolt

315) Ben Hur

318) Silas Weir Mitchell

321) Characteristics

324) Hugh Wynne: Free Quaker

313) Lewis Wallace

316) Prince of India

319) In War Time

322) West Ways

325) Red City

314) Fair God

317) Wandering Jew

320) Roland Blake

323) Adventures of François

326) Henry Blake Fuller

رمانهایش، باغهای ابن جهان^{۳۲۷} (۱۹۲۹)، و از مجموعه‌های داستان کوتاه او، از سوی دیگر^{۳۲۸} (۱۸۹۸)، مشتمل بر چهار داستان است. از اشعار فولر، پرچم نو^{۳۲۹} (۱۸۹۹)، انتقاد تلخی است از سیماهای ملی نظیر تئودور روزولت.

دیوید گراهام فیلیپس^{۳۳۰} (۱۸۶۷ تا ۱۹۱۱). روزنامه‌نگاری اصلاح طلب بود که رمان‌نویسی را هم با رمانی درباره‌ی روزنامه‌نویسی به نام موفقیت خدای بزرگ^{۳۳۱} (۱۹۰۱) آغاز کرد. بزرگترین رمان او، سوزان لنوکس: سقوط و قیام او^{۳۳۲} (۱۹۰۸)، حماسه‌ی زندگی در کوچه‌های کثیف، فساد سیاسی، و تلاش زنی روسپی برای استقلال است. از رمانهای دیگر او، قلب گرسنه^{۳۳۳} (۱۹۰۹) و جادوی سفید^{۳۳۴} (۱۹۰۱) را می‌توان نام برد.

[بنجامین] فرانک [لین] نورس^{۳۳۵} (۱۸۷۰ تا ۱۹۰۲). در شیکاگو به دنیا آمد. در لندن و پاریس در رشته‌ی هنر تحصیل کرد، و بعد به دانشگاه کالیفرنیا (۱۸۹۰ تا ۱۸۹۴) و هاروارد (۱۸۹۴ تا ۱۸۹۵) رفت. سالهای ۱۸۹۵ تا ۱۸۹۶ را در افریقای جنوبی به شغل خبرنگاری گذراند؛ و در جنگ اسپانیا - آمریکا هم همین حرفه را داشت. نورس رمان‌نویسی صمیمی، پرتوان و برجسته بود که در ورای رمانهای واقع‌گرای او، دلی رمانتیک نهفته است. او رمان را وسیله‌ای برای بررسی مسائل زندگی قرار داد، گما این که رمان سه بخشی (تریلوژی) او، اختاپوس^{۳۳۶} (۱۹۰۱)، هم درباره‌ی گندم امریکا است. اختاپوس داستانی از کالیفرنیا (تولیدکننده‌ی گندم) است؛ رمان دوم، گودال^{۳۳۷} (۱۹۰۳)، درباره‌ی شیکاگو (بخش‌کننده‌ی گندم) است؛ و رمان ناتمام سوم به نام گرگ^{۳۳۸}، داستان اروپا (مصرف‌کننده‌ی گندم) را حکایت می‌کند. مک‌تیگ^{۳۳۹} (۱۸۹۹)، رمان دیگر نورس،

327) *Gardens of This World*329) *New Flag*331) *Great God Success*333) *Hungry Heart*

335) [Benjamin] Frank [lin] Norris

337) *Pit*339) *Mc Teague*328) *From the Other Side*

330) David Graham Phillips

332) *Susand Lenox: Her Fall and Rise*334) *White Magic*336) *Octopus*338) *Wolf*

نمونه‌ای از داستانهای مبالغه‌آمیز و طبیعت‌گرا، و بررسی جالبی دربارهٔ دندانساز فاسدی اهل سانفرانسیسکو است، و خمیرمایهٔ داستان حرص و آزارسانی و فرومایگی محیط است.

جک لندن^{۳۴۰} (نام مستعار جان گریفیث لندن^{۳۴۱}، ۱۸۷۶ تا ۱۹۱۶). رمان‌نویس و نویسندهٔ داستانهای کوتاه و مقالات اجتماعی است. او از نخستین نویسندگان کالیفرنیا است که شهرت جهانی کسب کرد، و اولین نویسندهٔ رنجبران و زحمتکشان در امریکا به شمار می‌رود. کودکی با تنگدستی گذشت. دورهٔ دبیرستان را در کالیفرنیا گذراند و مدت کوتاهی هم به دانشگاه کالیفرنیا رفت. دورهٔ جوانی پرماجرایش را در نواحی برفخیز شمال و حوالی رود کلاندایک^{۳۴۲} به جستجوی طلا سپری کرد یا دربندرگاههای سانفرانسیسکو به پرمه زدن گذراند. در سال ۱۹۰۴ نیز برای تهیهٔ گزارش جنگ روس و ژاپن به ژاپن رفت.

لندن بیشتر آثارش را از سن بیست و چهار سالگی به بعد نوشت. این آثار مشتمل است بر سه نمایشنامه به نامهای نازن^{۳۴۳} (۱۹۰۶)، دزدی^{۳۴۴} (۱۹۱۰) و بلوط‌کار^{۳۴۵} (۱۹۱۶)؛ چند کتاب در موضوعات کلی نظیر، انقلاب^{۳۴۶} (۱۹۱۰)؛ کتاب سرگذشت کشتی اسنارک^{۳۴۷} (۱۹۱۱)، شامل ۱۶ مقاله دربارهٔ دریای جنوب؛ و چهل رمان و داستان کوتاه؛ و همچنین مقالاتی دربارهٔ مسائل اجتماعی.

رمانها.

«دختر برفها»^{۳۴۸} (۱۹۰۲). این رمان بیانگر برداشت لندن از برتری نژاد آنگلو-ساکسون، و ناتوانی او در ترسیم سیمای زنان است.

«آوای وحش»^{۳۴۹} (۱۹۰۳). از بهترین رمانهای لندن، سرگذشت سگی را بیان می‌کند که او را برای سورتمه کشی به آلاسکا می‌برند. این سگ عاقبت از بیرحمی بشر

340) Jack London

341) John Griffith London

342) Klondike

343) Scorn of Woman

344) Theft

345) Acorn Planter

346) Revolution

347) Cruise of the Snark

348) A Daughter of the Snow

349) Call of the Wild

می‌گریزد، و به گرگها می‌پیوندد، و سردسته آنها می‌شود.
 «مسابقه»^{۳۵۰} (۱۹۰۵). رمانی است درباره تجارت از قتل مسابقات مشت زنی،
 با پایانی دردناک.
 «در حضور آدم»^{۳۵۱} (۱۹۰۶). رمانی است درباره تکامل و زندگی انسانهای
 ماقبل تاریخ.
 «سپید دندان»^{۳۵۲} (۱۹۰۶). دنباله آوای وحش، داستان سگ گرگی است که
 کم کم اهلی می‌شود.
 «پاشنه آهنین»^{۳۵۳} (۱۹۰۸). رمانی است درباره مقابله سرمایه داری با تهدید
 سوسیالیسم؛ لندن در این رمان انقلاب فاشیستی سال ۱۹۳۲ را از پیش خبر داده است.
 «مارتین ایدن»^{۳۵۴} (۱۹۰۹). رمانی است بر محور زندگی خود نویسنده، کما
 این که قهرمان داستان هم عاقبت مثل خود لندن خودکشی می‌کند. این کتاب در واقع
 کیفرخواستی علیه اصالت فرد و طرحی از موضوع ابرمرد نیچه است.
 «جان بارلیکورن»^{۳۵۵} (۱۹۱۳). رمانی است که همچون مارتین ایدن
 خودزندگینامه وار است، و شرح باده‌نوشیها و لاقیدیهای خود اوست.
 از رمانهای دیگر این نویسنده دره ماه^{۳۵۶} (۱۹۱۳)، ستاره گرد^{۳۵۷} (۱۹۱۵) و جری در
 جزیره^{۳۵۸} (۱۹۱۷) را می‌توان نام برد.

داستانهای کوتاه.

«پسر گرگ»^{۳۵۹} (۱۹۰۰). مجموعه نه داستان پرحادثه که صحنه آنها منتهاالیه
 ایالات شمالی است.
 «خدای نیاکان او»^{۳۶۰} (۱۹۰۱). مجموعه یازده داستان کوتاه است که بر محور
 زندگی در اطراف رود کلاندایک دور می‌زند.

350) *Game*353) *Iron Heel*356) *Valley of the Moon*359) *Son of the Wolf*351) *Before Adam*354) *Martin Eden*357) *Star Rover*360) *God of His Father*352) *White Fang*355) *John Barleycorn*358) *Jerry of the Islands*

«بچه‌های جنگل»^{۳۶۱} (۱۹۰۲). مجموعه ده داستان کوتاه در باره سرخپوستان آلاسکا است.

«عشق زندگی»^{۳۶۲} (۱۹۰۷). مجموعه ای از داستانهای لندن در باره آلاسکا است.

از دیگر آثار داستانی لندن کتاب صمیمی و مورد علاقه او، دوزخیان^{۳۶۳} (۱۹۱۳) است که زندگی زاغه نشینان شهر لندن را ترسیم می‌کند.

لندن تحت تأثیر مارکس، داروین و نیچه قرار داشت. در آثارش سخت به هواخواهی از سوسیالیسم پرداخت و حتی به عضویت حزب سوسیالیست درآمد. آثاری هم در باب سوسیالیسم نگاشت، از جمله جنگ طبقات^{۳۶۴} (۱۹۰۵)، که مجموعه ای از مقالات است. از ویژگیهای آثارش همدردی با تهیدستان و رنجبران، پیش‌بینی انقلاب جهانی، و تأسیس دولتی سوسیالیستی در آینده است.

سنت و طغیان در شعر

امیلی [الیزابت] دیکنسن^{۳۶۵} (۱۸۳۰ تا ۱۸۸۶). در امرست ماساچوست به دنیا آمد. پدرش حقوقدانی برجسته و عضو کنگره بود. امیلی در آکادمی امرست تحصیل کرد، و از بیست و شش سالگی تا پایان عمر در این شهر عزلت گزید، و به سرودن اشعار کوتاه عارفانه پرداخت. او تا زنده بود اجازه چاپ اشعارش را نداد، و سروده‌هایش چند سال بعد از مرگش در چند مجموعه انتشار یافت، از جمله، اشعار^{۳۶۶} (۱۸۹۰)، دفتر دوم اشعار^{۳۶۷} (۱۸۹۱)، دفتر سوم اشعار^{۳۶۸} (۱۸۹۶) و اشعار منتشر نشده^{۳۶۹} (۱۹۳۶).

ویراستاران آثار امیلی اغلب اشعار او را در مضامین زندگی، طبیعت، عشق، زمان و

361) *Children of the Forest*

363) *People of the Abyss*

365) *Emily [Elizabeth] Dickinson*

367) *Poems, Second Series*

369) *Unpublished Poems*

362) *Love of Life*

364) *War of the Classes*

366) *Poems*

368) *Poems, Third Series*

ابدیت دسته‌بندی می‌کنند. شعر او زنانه و درونگراست. او واقعیت جهان را نادیده می‌گیرد تا واقعیت‌های دنیای درون خویش را در تغزلات کوتاه و خیال‌انگیزش تصویر کند. تصاویر او اصیل و غنی، و آمیخته با اندیشه و شوخ طبعی است. اشعارش نواختی تند دارد و از لحاظ روانی و سلاست، و لطف و رقت احساسات کم نظیر است. سروده‌های امیلی، با این که به سبب استفاده از قوافی ناقص، اوزان نامنظم، و ایجاز و فشردگی مفرط لطافات فراوان دیده است، باز در شمار بهترین اشعار زنان امریکاست، و امیلی، بعد از ویتمن، بزرگترین شاعر عصر خود شناخته می‌شود.

سیدنی لنیر^{۳۷۰} (۱۸۴۲ تا ۱۸۸۱). شاعر، منتقد و موسیقیدان اهل جورجیاست. از سال ۱۸۵۶ تا ۱۸۶۰ در کالج آگلتورپ^{۳۷۱} جورجیا تحصیل کرد، و در سال ۱۸۶۱ داوطلبانه به خدمت ارتش اتحادیه درآمد. در سال ۱۸۶۴ اسیر شد و به زندان فدرال در مرلند افتاد. پس از چهار ماه رهایی یافت، اما همین مدت حبس بیماری سلی را که در جانش ریشه کرده بود شدت بخشید. لنیر باقی عمر با بیماری و فقر و نومیدی دست‌به‌گریبان، و به قول خودش «فقط زنده» بود. لنیر موسیقیدانی حرفه‌ای نیز بود و در اواخر عمر در ارکستر بالتیمور فلوت زن شد.

لنیر شاعری آفرینشگر بود. از مشهورترین سروده‌هایش «مرغ مقلد»^{۳۷۲}، شعری است تغزلی در باب رمز و راز گردش طبیعت، که بیش از همه اشعار امریکایی صبغه جنوبی دارد. «ترانه درختان و سرور»^{۳۷۳} (۱۸۸۰) درباره آخرین ساعتی است که عیسی پیش از تصلیب در کوه زیتون گذرانید. «غله»^{۳۷۴} (۱۸۷۴)، شعر بلندی است درباره کشاورزی، و «سمفونی»^{۳۷۵} (۱۸۷۵)، شعری است همانند قطعه‌ای موسیقی، که اندیشه‌ها و احساسات موسیقیدان را بیان می‌کند؛ در این شعر آلات مختلف موسیقی — ویولون، فلوت، قره‌نی، شیپور، سرنا — هر کدام در قالب شخصیتی، در زندگی نقشی به عهده می‌گیرند و درباره مسائل اجتماعی و صنعتی سخن می‌گویند. شعر «سمفونی» با این مصرع که «موسیقی عشق است که واژه را می‌جوید» پایان می‌یابد.

370) Sidney Lanier

372) Mocking-Bird

374) Corn

371) Oglethorpe College

373) A Ballad of Trees and the Master

375) Symphony

از آثار منشور لنیر، سوسنهای بلند آسیایی^{۳۷۶} (۱۸۷۶)، رمانی است بیانگر تجربیات او از جنگ داخلی؛ و علم شعر انگلیسی^{۳۷۷} (۱۸۸۰)، که دربارهٔ ارتباط شعر و موسیقی با یکدیگر است، و اساساً شعر شکلی از موسیقی معرفی می‌شود. لنیر در آهنگ و وزن قریحه‌ای خوش داشت و اوزان سنتی را خوب می‌شناخت. او در شعرش گرفتاریهای ناشی از جدال بین ساختار اجتماعی - اقتصادی کهنه و نورا بازگو می‌کند، و بی‌عاطفگی و توحش ناشی از روح سوداگری عصر را به باد انتقاد می‌گیرد.

ادوارد راولند سیل^{۳۷۸} (۱۸۴۱ تا ۱۸۸۷). شاعر و مقاله‌نویس اهل کونکتیکت و استاد کرسی انگلیسی دانشگاه کالیفرنیا بود. اشعارش از لحاظ سادگی، شوخ‌طبعی، تعلیم‌گرایی صریح، و ظرافت کلاسیک شایان توجه است، لکن سبک و محتوای آثارش وی را در شمار شاعران کم‌اهمیت قرار می‌دهد. از دفترهای شعرش، عزلتکده^{۳۷۹} (۱۸۶۸)، و از اشعار تغزلیش «مجال»^{۳۸۰} و «دعای ابله»^{۳۸۱} مشهورند.

جان بانستر تیب^{۳۸۲} (۱۸۴۵ تا ۱۹۰۹). کشیش ویرجینیایی، شاعری درجه دوم، اما صمیمی بود. شعرش با شور و احساس مذهبی درآمیخته است و بینشی مابعدالطبیعی دارد. او در طبیعت، که زمینهٔ تغزلات آهنگین اوست، جلوهٔ قادر مطلق را می‌بیند. دو دفتر شعرش با عنوان اشعار^{۳۸۳} (۱۸۸۲) و تغزلات^{۳۸۴} (۱۸۹۷) به چاپ رسیده‌اند.

ریچارد هووی^{۳۸۵} (۱۸۶۴ تا ۱۹۰۰). شاعر، روزنامه‌نگار و بازیگر، اهل ایلینویز بود. شهرتش مرهون اثر سه جلدی او به نام ترانه‌های ولگردان^{۳۸۶} (۱۸۹۴ تا ۱۹۱۰) است که با همکاری شاعر کانادایی الاصل ساکن امریکا ویلیام بلیس کارمن^{۳۸۷} (۱۸۶۱ تا ۱۹۲۹) سروده است. هر سه دفتر در واقع طغیانی است بر ضد پوچی عصر و ورشکستگی اندیشه‌های بیگانه.

376) *Tiger-Lilies*379) *Hermitage*

382) John Bannister Tabb

385) Richard Hovey

377) *Science of English Verse*380) *Opportunity*383) *Poems*386) *Songs from Vagabondia*

378) Edward Rowland Sill

381) *Fool's Prayer*384) *Lyrics*

387) William Bliss Cerman

ویلیام ون مودی^{۳۸۸} (۱۸۶۹ تا ۱۹۱۰). شاعر و نمایشنامه‌نویس اهل ایندیانا، و تحصیل‌کردهٔ هاروارد بود. از او دو مجموعهٔ شعر به یادگار مانده است، یکی، *مورهای گلاوستر*^{۳۸۹} (۱۹۱۰)، که شامل قطعاتی زیبا در موضوعات گوناگون است، از جمله، «سربازی که در فیلیپین کشته شد»^{۳۹۰}، شعری است حاوی انتقاد شاعر از اهداف امپریالیستی؛ و «نمایشگاه جانوران»^{۳۹۱}، که در باب نظریهٔ تکامل است. مجموعهٔ دیگر او «*ظهور دوم*»^{۳۹۲} (۱۹۱۲) نام دارد، و از زیباترین قطعات آن «چشمه»^{۳۹۳}، در باب وحدت جسم و روح است. از نمایشنامه‌های منظوم مودی، آتش‌آور^{۳۹۴} (۱۹۰۴)، بر پایهٔ اسطورهٔ کهن یونانی، پرومتئوس، سروده شده است و می‌کوشد برتری خیر را بر شر، و وحدت ذاتی خداوند و جهان را تصویر کند. از نمایشنامه‌های منشور مودی، اختلاف بزرگ^{۳۹۵} (۱۹۰۹)، بیانگر جدال بین فرهنگهای شرقی و غربی است.

از شاعران دیگر این دوره، که بیشتر در شعر تغزلی نام و نشانی یافته‌اند، ریچارد هنری استودارد^{۳۹۶} (۱۸۲۵ تا ۱۹۰۳)، از برجسته‌ترین تغزل‌سرایان امریکا در عصر خود بود. مشهورترین اشعار وی در مجموعهٔ ترانه‌های تابستان^{۳۹۷} (۱۸۵۷) و ناقوس پادشاه^{۳۹۸} (۱۸۶۳) انتشار یافته است. شهرت استودارد تا حدی هم مرهون اشعار شرقی اوست، که در مجموعه‌ای با عنوان دفتر شرق^{۳۹۹} (۱۸۷۱) گردآوری شده‌اند. اما لازاروس^{۴۰۰} (۱۸۴۵ تا ۱۹۱۲)، شاعر نیویورکی، به عنوان «تنها شاعر بزرگی که در دامان یهودیان امریکا پرورش یافته است» شناخته می‌شود. شهرت لازاروس کمابیش به سبب شعری تغزلی است که لخت اول آن «رنجت را، فقرت را، به من ده»، در پای مجسمهٔ آزادی حک شده است. شاعر دیگر ادوین چارلز مرکام^{۴۰۱} (۱۸۵۲ تا ۱۹۴۰) بود که با دفتری از اشعارش به نام مردی با کج‌بیل^{۴۰۲} (۱۸۹۹) شهرت ملی یافت. در این اثر از وضع بدی که طبقهٔ رنجبر در اثر

388) William Vaughn Moody

390) On a Soldier Fallen in the Philippines

392) Second Coming

394) Fire Bringer

396) Richard Henry Stoddard

398) King's Bell

400) Emma Lazarus

402) Man With the Hoe

389) Gloucester Moors

391) Menagerie

393) Fountain

395) Great Divide

397) Songs of Summer

399) Book of the East

401) Edwin Charles Markham

ترقی و صنعت پیدا کرده است سخن می رود. و سرانجام باید به پاول لاورنس دنبار^{۴۰۳} (۱۸۷۲ تا ۱۹۰۶)، شاعر و نویسندهٔ رمان و داستان کوتاه اشاره کرد. از دفاتر اشعارش *تغزلاتی از زندگی حقیرانه*^{۴۰۴} (۱۸۹۶) و *تغزلاتی از آفتاب و سایه*^{۴۰۵} (۱۹۰۵) است. از رمانهایش، *متعصبها*^{۴۰۶} (۱۹۰۱)، به مسائل سیاسی-اجتماعی ناشی از جنگ داخلی در یکی از شهرهای اوهایو می پردازد؛ و بازی خدایان^{۴۰۷} (۱۹۰۲)، که دربارهٔ سیاهپوستان است. از داستانهای کوتاه این نویسندهٔ سیاهپوست، داستانهایی که در مجموعهٔ مردم دیگسی^{۴۰۸} (۱۸۹۸) گردآمده اند، گیرایی خاصی دارند.

ملیت گرایی و جهان وطنی

مقاله نویسان، منتقدان، و نمایشنامه نویسان

جان بروز^{۴۰۹} (۱۸۳۷ تا ۱۹۲۱). شاعر، منتقد ادبی، مقاله نویس و عالم تاریخ طبیعی، در زمینهٔ نگارش دربارهٔ طبیعت استاد است. در آثاری که در باب انسان، علوم معاصر و مسائل فلسفی نگاشته، اعتقاد خود را به تکامل آشکارا بیان کرده است. از آثارش *والث ویتمن*^{۴۱۰} (۱۸۹۶)، نخستین زندگینامهٔ انتقادی ویتمن به شمار می رود؛ و از کتابهای دیگر اوست: *آفتاب زمستان*^{۴۱۱} (۱۸۷۵)، *پرنده گان و شاعران*^{۴۱۲} (۱۸۷۷) و *ارزشهای ادبی*^{۴۱۳} (۱۹۰۲). دفتر شعرش نیز پرنده و شاعر^{۴۱۴} (۱۹۰۶) نام دارد.

403) Paul Laurence Dunbar

405) Lyrics of Sunshine and Shadow

407) *Sport of the Gods*

409) John Burroughs

411) *Winter Sunshine*

413) *Literary Values*

404) *Lyrics of Lowly Life*

406) *Fanatics*

408) *Folks from Dixie*

410) *Walt Whitman*

412) *Birds and Poets*

414) *Bird and Poet*

هنری [بروکس] آدامز^{۴۱۵} (۱۸۳۸ تا ۱۹۱۸). مورخ و ادیب اهل بُستن، مشهور به «ارسطوی امریکا» است. در هاروارد و برلین تحصیل کرد، و در سالهای ۱۸۶۱ تا ۱۸۶۷ در سفارت امریکا در لندن منشی پدر خود بود. سالهای ۱۸۷۰ تا ۱۸۷۷ در هاروارد به تدریس تاریخ سده‌های میانه پرداخت و در ضمن سردبیری نشریه نورت امریکن ریویو^{۴۱۶} را به عهده داشت. آدامز به سرزمینهای مختلف و از جمله به شرق سفر کرد.

فلسفه آدامز درباره تاریخ بر این اعتقاد استوار است که نیرو اصل وحدت بخش امور است. او نظریه خویش را در مورد پویایی تاریخ در دو کتاب، مون سن میشل و شارتر^{۴۱۷} (۱۹۰۴) و آموزش هنری آدامز^{۴۱۸} (۱۹۰۷) بیان کرده است.

آدامز دو رمان با نام مستعار نگاشته است؛ یکی به نام دموکراسی^{۴۱۹} (۱۸۸۰)، که به ایمان سیاسی می پردازد، و دیگری به نام استر^{۴۲۰} (۱۸۸۴)، در باب ایمان مذهبی. شخصیت اصلی این رمان روح زنی است جوای حقیقت؛ و در واقع خود نویسنده است که به بازکاوی احوال روحی خویش می پردازد.

از آثار دیگر آدامز، در زمینه تاریخ سیاسی و دیپلماسی، اثر نه جلدی اوست به نام تاریخ ایالات متحد در دوران زمامداری جفرسن و مدیسن^{۴۲۱} (۱۸۸۵ تا ۱۸۹۱) که از جهت گیرایی سبک، قدرت روایت، ترسیم سیمای شخصیتها، و عمق و دقت پژوهش و اندیشه فلسفی اثری شایان توجه و منبعی قابل استفاده شمرده می شود.

مون سن میشل و شارتر (۱۹۰۴)، اثر انتقادی آدامز است که عنوان فرعی آن «تحقیقی در باب وحدت در سده سیزدهم» است و در آن الهیات و فلسفه و عرفان سده‌های میانه، جامعه‌شناسی و اقتصاد و هنر و ادبیات سده‌های میانه، با پرستش جهان، تحت سرپرستی مادر باکره عیسی، در هم می آمیزد. عنوان کتاب به دبری از سده یازدهم و کلیسایی از سده سیزدهم مربوط است که در آنها روح نخستین جنگ صلیبی و نیایش مریم عذرا به روشنی تصویر می شود.

415) Henry [Brooks] Adams

416) North American Review

417) Mont - Saint Michel and charters

418) Education of Henry Adams

419) Democracy

420) Esther

421) History of the United States During the Administrations of Jefferson and Madison

آموزش هنری آدامز^{۴۲۲} (۱۹۰۷)، با عنوان فرعی «تحقیقی دربارهٔ تکثر سدهٔ بیستم». زندگینامهٔ عجیب اما هوشمندانهٔ آدامز است، که در آن سرعت خطرناک آهنگ اکتشافات و اختراعات، و نظام ارزشی عصر جدید به باد حمله گرفته می‌شود و مسائل اساسی انسان مطرح می‌گردد. در واقع، این کتاب کوششی است در جهت بیان ارتباط میان آداب و رسوم قرون وسطایی اروپا و نوگرایی امریکایی، و تلاشی برای رسیدن به ترکیبی از همهٔ معارف بشری. در بخشهای آخر کتاب نظریهٔ پویایی تاریخ پیش کشیده می‌شود. آموزش هنری آدامز به نثری روان نگارش یافته و برندهٔ جایزهٔ پولیتزر سال ۱۹۱۹ شده است.

گملیل بردفورد^{۴۲۳} (۱۸۶۳ تا ۱۹۳۲). زندگینامه نویس اهل بُستُن، همهٔ عمر مریض احوال بود. در سال ۱۸۸۲ وارد دانشگاه هاروارد شد، اما به علت بیماری ناگزیر دست از تحصیل کشید. وی با وجود بیماری دائم به گونه‌ای مداوم و مرتب می‌نوشت. بردفورد در تصویر شخصیتهای تاریخی اعصار و ممالک گوناگون سبک روان نگاری^{۴۲۴} را تکامل بخشید، که در زندگینامه نویسی شیوه‌ای نوبود. در این شیوه روان نگار می‌کوشد، تا آن جا که در توان دارد ریزه کاریها و لحظات را دریابد، و مجموع تأثیرات و تأثرات پیچیده و گسترده‌ای را که سازندهٔ شخصیت هستند تصویر کند. بنابراین، روان نگاری نه پایبند الگوی ترتیب زمانی در زندگینامه نویسی است، و نه در پی نقل یک رشته رویدادها و علل و عوامل تاریخی. در واقع، روان نگار می‌کوشد تا در ورای جریان همیشگی کنشها و اوضاع و احوالی که کل زندگی انسان را تشکیل می‌دهند، آنچه را ذاتی، دائمی، و لازمهٔ صفات مشخصه است استخراج و تصویری هنرمندانه و عمقی از شخصیت و قابلیت‌های او ترسیم کند. در هر حال، بردفورد با همین شیوه تصویری از سیمای یکصد و چهارده شخصیت، که نیمی از آنها امریکایی بودند، به دست داد.

حاصل کوششهای خستگی ناپذیر بردفورد دو هزار قطعه شعر، هشت رمان، پانزده نمایشنامه، و بسیاری آثار دیگر است، که تقریباً همه را در کنار بستر بیماری نگاشته است.

بعضی از آثار او در زمینه روان‌نگاری به احوال امریکاییان می‌پردازند.

نیمهای شخصیت‌های امریکایی^{۴۲۵} (۱۸۹۵). مجموعه مقالاتی است در بیان احوال بدینها، آرمانگراها، خوشگذرانها، بشردوستان، ادیبان، امریکاییان دور از وطن، و دانشمندان. این مجموعه سرآغاز آثار بعدی نویسنده در زمینه روان‌نگاری است.

ارواح آسیب‌دیده^{۴۲۶} (۱۹۲۳)، بهترین کتاب بردفورد، پرده از سیمای شخصیت‌هایی چون جان براون^{۴۲۷} و آرنولد بندیکت^{۴۲۸} برمی‌گیرد.

شماری از تصویرسازیه‌های مبتنی بر روان‌نگاری بردفورد درباره چهره‌هایی از سرزمینهای دیگر است، که از آن جمله ارواح برهنه^{۴۲۹} (۱۹۲۴)، به سیماهای آن‌سوی اقیانوس اطلس اختصاص یافته است. بردفورد در تصویر سیمای زنان، بویژه زنان اروپایی سده هیجدهم دستی توانا دارد. از آثار او در این زمینه است تصاویر زنان^{۴۳۰} (۱۹۱۶) و همسران^{۴۳۱} (۱۹۲۵).

بردفورد به احوال خویشان نیز پرداخته است. یادداشت‌های روزانه گملیل بردفورد، ۱۸۸۳ تا ۱۹۳۲^{۴۳۲} (۱۹۳۳)، شرح زندگی روحی او و بیانگر مبارزه پنجاه ساله‌اش با بیماری و ناتوانی است؛ نامه‌های گملیل بردفورد، ۱۹۱۸ تا ۱۹۳۱^{۴۳۳} (۱۹۳۴)، وصف زندگی اجتماعی اوست؛ و زندگی و من^{۴۳۴} (۱۹۲۸)، مسائل مذهبی را با لحنی صریح مطرح می‌کند.

از مقاله‌نویسان و منتقدان دیگر، تامس ونتورث هیگینسن^{۴۳۵} (۱۸۳۱ تا ۱۹۱۱)، با خود زندگینامه مهمش به نام زندگی نظامی در یک هنگ سیاهان^{۴۳۶} (۱۸۷۰)، شهرت دارد. این کتاب بیانگر تجارب وی در مقام سرهنگ فرمانده نخستین هنگ بردگان سیاهپوست آزادشده است. چارلز دادلی وارنر^{۴۳۷} (۱۸۲۹ تا ۱۹۰۰)، که افزون بر مقالاتی نظیر ارتباط ادبیات با زندگی^{۴۳۸} (۱۸۹۶)، رمانی سه بخشی (تریلوژی) هم نگاشته است که شامل

425) *Types of American Characters*426) *Damaged Souls*

۴۲۷) John Brown (۱۸۵۰ تا ۱۸۵۹): از امریکاییان هوادار نفست الغای بردگی. -م.

۴۲۸) Arnold Benedict (۱۷۴۱ تا ۱۸۰۱): ژنرال انقلابی امریکایی. -م.

429) *Bare Souls*430) *Portraits of Women*431) *Wives*432) *Journal of Gamaliel Bradford, 1883 - 1932.*433) *Letters of Gamaliel Bradford, 1918 - 1931.*434) *Life and I*

435) Thomas Wentworth Higginson

436) *Army Life in a Black Regiment*

437) Charles Dudley Warner

438) *Relation of Literature to Life*

سفری کوتاه در جهان^{۴۳۹} (۱۸۸۹)، خانه زرین^{۴۴۰} (۱۸۹۴) و آن ثروت^{۴۴۱} (۱۸۹۹) است. و در پایان باید به فینلی پیتر دون^{۴۴۲} (۱۸۶۷ تا ۱۹۳۶)، روزنامه نگار و فکاهی نویس اشاره کرد که آفریننده شخصیت فکاهی مشهور، آقای دولی^{۴۴۳}، است. آقای دولی، که ایرلندی میانسانی است، به یاری طبع شوخ و عقل سلیم خویش در باب هر موضوعی اظهار نظر می کند. از آثار دیگر این نویسنده آقای دولی در صلح و جنگ^{۴۴۴} (۱۸۹۸) و فلسفه آقای دولی^{۴۴۵} (۱۹۰۰) است.

نمایشنامه نویسان

آگستس تامس^{۴۴۶} (۱۸۵۷ تا ۱۹۳۴). دست کم سی نمایشنامه بازاری و چند کمدی نوشته است. بهترین اثر او سکه مسی^{۴۴۷} (۱۹۱۸)، نمایشنامه ای درباره جنگ داخلی است. از کمدیهایش در میزور^{۴۴۸} (۱۸۹۳) و آریزونا^{۴۴۹} (۱۸۹۹)، خواندنی و جالب توجهند.

دیوید بلاسکو^{۴۵۰} (۱۸۵۹ تا ۱۹۳۱). هنر پیشه و نمایشنامه نویسی واقعگرا بود. از نمایشنامه های او مادام باترفلای^{۴۵۱} (۱۹۰۰)، که از روی داستانی نوشته جان لوتر لانگ نگارش یافته است، شهرتی دارد.

کلاید [ویلیام] فیچ^{۴۵۲} (۱۸۶۵ تا ۱۹۰۹). حدود شصت فارس و چندین درام اجتماعی و تاریخی از وی بازمانده است، که نیمی از آنها به زندگی اجتماعی آمریکاییان

439) *A Little Journey in the World*

441) *That Fortune*

443) *Mr. Dooley*

445) *Mr. Dooley's Philosophy*

447) *Copperhead*

449) *Arizona*

451) *Madame Butterfly*

440) *Golden House*

442) *Finley Peter Dunne*

444) *Mr. Dooley in Peace and War*

446) *Augustus Thomas*

448) *In Mizzoura*

450) *David Belasco*

452) *Clyde [William] Fitch*

می‌پردازد. از جمله نمایشنامه‌های مشهورش دختری با چشمان سبز^{۴۵۳} (۱۹۰۲)، حقیقت^{۴۵۴} (۱۹۰۶) و شهر^{۴۵۵} (۱۹۰۹) را می‌توان نام برد.

جوزفین پرستن پیبادی^{۴۵۶} (۱۸۷۴ تا ۱۹۲۲). شاعر و نمایشنامه‌نویس بود. بهترین دفتر شعر او رهگذر پیاده^{۴۵۷} (۱۸۹۸) نام دارد، که حاوی اشعار اجتماعی است. از نمایشنامه‌هایش مارلو^{۴۵۸} (۱۹۰۱)، درامی شاعرانه در پنج پرده است. بالها^{۴۵۹} (۱۹۰۵)، نمایشنامه‌ای تک پرده‌ای است. و نی زن^{۴۶۰} (۱۹۰۹)، درامی چهار پرده‌ای است که مبارزهٔ میان مسیحیت و قدرت شیطان را تصویر می‌کند.

453) *Girl with the Green Eyes*454) *Truth*455) *City*456) *Josephine Preston Peabody*457) *Wayfarers*458) *Marlowe*459) *Wings*460) *Piper*

۵

سده بیستم

(۱۹۱۴ تا ۱۹۷۰)

پیشینه تاریخی* آتش جنگ جهانی اول در سال ۱۹۱۴ در اروپا برافروخته شد. ایالات متحد کوشید تا بیطرف بماند، لکن هر دو طرف متخاصم بیطرفی این کشور را نقض کردند. در ۱۶ آوریل ۱۹۱۶ امریکا در کنار متفقین وارد جنگ شد، و با کمکهای خود سبب پیروزی آنها شد. پس از پایان جنگ در ۱۹۱۸، ویلسن رئیس جمهور وقت امریکا، اهداف متفقین را در ۱۴ اصل اعلام داشت. از مهمترین این اصول یکی هم تشکیل جامعه ملل براساس پیمانهای مخصوص و تضمینات بین المللی به منظور حفظ استقلال سیاسی و تمامیت ارضی کشورها بود. بدین ترتیب، جامعه ملل بر طبق مصوبات کنفرانس صلح پاریس در ۱۹۱۹ به وجود آمد، و ویلسن بنیانگذار اصلی آن بود. در این دوره توجه امریکاییان به مسائل جهانی و بازگرداندن وضع عادی به کشور خود معطوف شد و رؤسای جمهور هم در پی همین سیاست بودند.

در دهه ۱۹۲۰ تا ۱۹۳۰ گسترش اتوموبیل، تلفن، رادیو و...، زندگی امریکاییان را دگرگون کرد، و تجارت این گونه کالاها و نیز معاملات زمین، عده زیادی را به ثروتهای هنگفت رسانید. در سال ۱۹۲۹ بحران بزرگ آغاز شد، که زندگی میلیونها امریکایی را از میان برد. روزولت در سال ۱۹۳۳، که بحران به اوج شدت رسیده بود، زمام کشور را در

دست گرفت. او برای رفع بحران به یک سلسله اقدامات، از قبیل کمک مالی به بیکاران، استقرار نظارت دولتی بر بانکها و پول، اعطای اعانه به کشاورزان، بیمه اجتماعی و تأمین حقوق کارگران، دست زد که به «معامله جدید» معروف شده است.

با مشتعل شدن جنگ جهانی دوم در ۱۹۳۹ به دست هیتلر، ایالات متحد باز هم بیطرفی خود را حفظ کرد. با سقوط فرانسه در ۱۹۴۰ آمریکا به یاری انگلستان محاصره شده شتافت. سرانجام در ۱۹۴۱ ژاپنها پرل هاربر را بمباران کردند، و آمریکا به ژاپن و دول محور اعلان جنگ داد. مردم و منابع آمریکا همه برای جنگ بسیج شدند، و کارخانه ها به تهیه تجهیزات جنگی پرداختند. با تسلیم آلمان در ۱۹۴۵ جنگ اروپا پایان یافت. در همین احوال، ژاپن نیز با انفجار بمب اتمی در هیروشیما و ناگازاکی تسلیم شد. پس از جنگ، قوانینی به منظور جلوگیری از تورم، در زمان ریاست جمهوری ترومن، تصویب شد. از سوی دیگر، دخالت آمریکا در امور جهانی، بویژه با افزایش جنگ سرد، فزونی گرفت. این کشور در برنامه احیای اقتصاد اروپا به منظور جلوگیری از نفوذ کمونیسم، و تأسیس سازمان پیمان اتلانتیک شمالی (ناتو)، نقشی عمده داشت، و جنگ با کره نیز در راستای همین هدف بود.

در دهه ۱۹۵۰ - ۱۹۶۰ ایالات متحد به پیشرفتهای صنعتی عظیم دست یافت. در مسابقه تسلیحاتی، در ۱۹۵۲ نخستین بمب نیدروژنی را منفجر کرد، و در ۱۹۵۸ هم نخستین ماهواره خود را به فضا فرستاد. در امور داخلی، در ۱۹۵۷ دیوان عالی آمریکا به برابری حقوق سیاهپوستان و سفیدپوستان رأی داد. ج. ف. کندی هم که در ۱۹۶۱ به ریاست جمهوری برگزیده شد، برای تأمین برابری سیاهپوستان با سفیدپوستان گامهایی برداشت. او سپاه صلح را، ظاهراً به منظور کمک فنی و علمی به کشورهای در حال توسعه تشکیل داد. همچنین در دوره کندی، یک قمر مصنوعی بر مدار زمین قرار گرفت (۱۹۶۲)، و مقدمات سفر به کره ماه فراهم شد. در ۱۹۶۳ جنگ سرد با موافقت آمریکا و شوروی درباره محدودیت آزمایشهای هسته ای تخفیف یافت. در دوره ریاست جمهوری جانشینان کندی، یعنی لیندن جانسن (۱۹۶۳ تا ۱۹۶۸) و ریچارد نیکسن (۱۹۶۸ تا ۱۹۷۴)، عمده ترین گرفتاری ایالات متحد آمریکا جنگ ویتنام بود.

نظر اجمالی. ادبیات آمریکا در سالهای پس از جنگ جهانی اول بازتاب تغییر سریع اوضاع اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی بود. در پی دوره کوتاه سرخوردگی بعد از جنگ،

عصر ترقی و کامیابی فرا رسید. سپس، انزو اطلبی ملی، محافظه کاری اجتماعی و دلبستگی توده مردم به هر رویداد بزرگ و مهیج و تماشایی — از امواج جنایات تا اعتصابات صنعتی خشونت آمیز — باب شد. در این دوره غلبه نسبی ارزشهای سطحی، هر دهه ای شاهد ظهور نویسندگان و شاعرانی مبتکر بود. سینکلر لوئیس، که در رمانهای واقعگرایش به بازکاوی اجتماعی می پرداخت، زندگی امریکاییان را به طنز و تمسخر گرفت. ویلا کاتر، با تصاویر محافظه کارانه، صمیمی و باوقارش، سیمای بعضی شخصیت‌های خاص امریکایی را ترسیم کرد. ف. سكات فیتز جerald، پرده از چهره اشخاص سرکش و ناسازگار برکشید. ویلیام فاکنر، به یاری شیوه جریان سیال ذهن، حقایق روانی و وضع و شرایط زندگی انسان را استادانه بازگو کرد. ثورنتن وایلدنر، آداب و رسوم جدید را با اشاره به گذشته به تحریر کشید. ارنست همینگوی، با سبک خاصی که در هنر داستان نویسی جدید آفرید، رسالت خود را در بیان حالت عاطفی نسل بعد از جنگ به انجام رساند. و جان دوس پاسوس شیوه زندگی سرمایه داری را با لحنی تند کوبید.

دهه ۱۹۳۰ تا ۱۹۳۹، سالهای تنزل فاحش اقتصادی، اصلاحات سریع اجتماعی، سرخوردگی و بدبینی، و دوره برهم خوردگی کامل جو اجتماعی و حال و هوای آفرینندگی بود. یک چند ادبیات کارگری درخشیدن گرفت و سپس به افول گرایید. نویسندگان امریکایی به جستجوی ارزشهای ژرفتر، جدیتر و ماندنی تر برآمدند و آثاری شیوا با محتوای اعتراضی به همت سینکلر لوئیس، جان اشتاین بک، دوس پاسوس، ارسکین کالدول، المرایس، و بسیاری دیگر نوشته شد.

نگاهی به نیمه نخست سده بیستم، سیر ادبیات امریکا را در جهات گوناگون روشن می سازد: (الف) در آثار رمانتیک، واقعیت‌های اجتماعی، نظیر دادوستدهای هنگفت، اخاذی با تهدید و جنایت، و بررسیهای فرهنگی در مقیاسی عظیم، محور حرکت قرار گرفته است؛ (ب) در آثار واقعگرا، تصاویری استادانه از افراد و گروهها ترسیم شده است؛ (ج) در آثار تجربی، تشریح بی پروای زندگی امریکایی، بدون توجه زیاد به قالب، مورد تأکید واقع شده است. در این دوره، ظاهراً نویسندگان در طلب چیزی اساسی تر از پیشرفت علمی یا مادی و فرهنگ تجارتي همراه آن بودند. در خلال جنگ جهانی دوم، اشتاین بک، همینگوی، و روزنامه نگارانی چون جان هرسی و ارنی پیل^۱ (۱۹۰۰ تا ۱۹۴۵) گزارشهای

۱) Ernie Pyle

زنده و استادانه از احساسات و تجارب سربازان در جبهه ارائه دادند. سالهای پس از جنگ شاهد ادامه تردید و هیجان در امریکا و ممالک دیگر بوده، که این خود انگیزه جستجوهای گسترده در طلب ارزشهای ژرفتر و آرمانهای بنیادی تر در زندگی امریکایی شده است.

رمان نویسان و نویسندگان داستان کوتاه

داستان جدید امریکایی در میان خرابه ها و در بطن لطمات جنگ و دشواریهای بعد از آن زاده شد و بالیدن گرفت. از داستانهای کوتاه شرود آندرسن، نظیر «واینزبورگ، اوهایو» (۱۹۱۲)؛ تا رمان مشهور تامس وولف به نام فرشته، به وطن بنگر (۱۹۲۹) روشن می شود که با گسترش سنتهای کهن و توسعه روشهای نو، داستان امریکایی از لحاظ سبک و مضمون — واقعگرایی خشن، طبیعتگرایی عبوس، اکسپرسیونیسم، نمادگرایی، سرودن تفرلات غم انگیز، فرویدگرایی و مارکسیسم ادبی — تکامل یافته است. در اندیشه ورزی، رمانهای بابیت (۱۹۲۲)، شاهکار سینکلر لوئیس، که کاریکاتوری مسخره آمیز از سنتهای قومی است، و یک تراژدی امریکایی (۱۹۲۵)، که نقدی بیرحمانه و بدبینانه است، در امریکا راهگشا بودند. با فرو نشستن هیجان جنگ، هنری لوئی منکن، با لحن ریشخندآمیزش رهبر روشنفکرانی شد که بتهای عامه را در هم کوبیدند. منکن به عنوان منتقدی لوده، در انتقاد از کوته فکری و خشکه مقدسی و کج ذوقی در صف پیشگامان قرار گرفت.

سربازان کهنه کار میدانهای جنگ، از قبیل همینگوی و فیتز جرالده و دوس پاسوس، که نماینده «نسل گمشده» در دنیای گرتروود استاین بودند، شیوه ای نو در رمان نویسی آفریدند؛ و همینگوی استاد سبک سحرآسایی شد که بسیاری را به تقلید از خود برانگیخت.

پس از جنگ جهانی اول که امریکا از پيله انزوا بیرون آمد، قدرت اقتصادی و نظامی شگفتی انگیزی یافت. ادبیات امریکا و بویژه رمان و داستان کوتاه نیز جانی تازه گرفت. سالهای بیست به بعد دوره تجربه و جستجوی ارزشهای نو و معنای زندگی بود. نویسندگان جوان با الهام از نظریات فروید انسان را با دیدی علمی می نگرستند، دیدی که خود انسان در پرداختن به طبیعت پیدا کرده بود. در این سالها داستان در ارتباط با زندگی قابلیت های تازه ای یافت، و واقعپردازی و طبیعتگرایی، یعنی تصویر صریح و بی پروای زندگی عصر

متداول شد. تحوّل شگرفی که در ادبیات، همراه با تغییر اوضاع و احوال اجتماعی، پدید آمد در اعطای جوایز نوبل انعکاس یافته است. سینکلر لويس در ۱۹۳۰، پرل باک در ۱۹۳۸، فاکنر در ۱۹۴۹، همینگوی در ۱۹۵۴، واشتاین بک در ۱۹۶۲، جوایز نوبل گرفتند، که این خود بیانگر نقش جهانی رمان نویسی امریکاست.

گرترود [فرانکلین] آثرتون^۲ (۱۸۵۷ تا ۱۹۴۸). بیشتر آثار این نویسنده داستانهای کوتاه و رمان، از قبیل رمان کالیفرناییها^۳ (۱۸۹۸)، درباره کالیفرنیا است. مشهورترین رمان وی به نام فاتح^۴ (۱۹۰۲)، زندگینامه داستانی الکساندر همیلتن، سیاستمدار امریکایی است. رمان نرگاوان سیاه^۵ (۱۹۲۳)، درباره تجدید جوانی زنی سالخورده است. آثرتون زندگینامه خویش را با عنوان ماجراهای یک رمان نویس^۶ (۱۹۳۲) نگاشته است.

اوون ویستر^۷ (۱۸۶۰ تا ۱۹۳۸). نویسنده رمان، داستان کوتاه، شاعر و فکاهی پرداز بود. شهرت او به سبب رمان ویرجینیایی^۸ (۱۹۰۲) است که زندگی گاوچرانان را تصویر می کند. اصولاً ویستر رمان نویس گاوچرانان غرب امریکاست. لین مک لین^۹ (۱۸۹۷) که مجموعه شش داستان کوتاه است، نیز درباره گاوچرانان است. همچنین است مجموعه دیگرش، زمانی که غرب غرب بود^{۱۰} (۱۹۲۸). ویستر زندگینامه هایی هم نگاشته، که از آن جمله اند هفت عصر واشینگتن^{۱۱} (۱۹۰۷) و روزولت^{۱۲} (۱۹۳۰).

ادیت [نیوبولد جونز] وارتن^{۱۳} (۱۸۶۲ تا ۱۹۳۷). بانوی رمان نویس و نویسنده داستانهای کوتاه، در شهر نیویورک زاده شد. با رمان تلخ و طنزآمیزش اثنان فروم^{۱۴} (۱۹۱۱)، که وقایعش در انگلستان نومی گذرد، شهرت یافت. او در رمانهایش بیشتر به بازکاوی آداب و

2) Gertrude [Franklin] Atherton

3) Californians

4) Conquerors

5) Black Oxen

6) Adventures of a Novelist

7) Owen Wister

8) Virginian

9) Lin McLean

10) When West Was West

11) Seven Ages of Washington

12) Roosevelt

13) Edith [Newbold Jones] Wharton

14) Ethan Frome

رسوم جامعه نیویورک دلبستگی دارد، چنانکه قهرمان رمان خانه خوشی^{۱۵} (۱۹۰۵) در تضاد بین دو دنیای قدیم و جدید نیویورک گرفتار است، و در عصر بیگناهی^{۱۶} (۱۹۲۰) زندگی اجتماعی پنجاه سال نیویورک بازگومی شود. از رمانهای دیگر وارتن، سنگ محک^{۱۷} (۱۹۰۰)، وادی تصمیم^{۱۸} (۱۹۰۲)، تابستان^{۱۹} (۱۹۱۷) و پیردختر^{۲۰} (۱۹۲۴) شایسته ذکرند. وارتن مجموعه چهاررمانچه هم با عنوان در نیویورک قدیم^{۲۱} (۱۹۲۴) نگاشته است. از داستانهای کوتاهش «لحظات بحرانی»^{۲۲} (۱۹۰۱)، «زاهد وزن وحشی»^{۲۳} (۱۹۰۸) و «داستانهای انسان و اشباح»^{۲۴} (۱۹۱۰) است. از وارتن سفرنامه ای به نام «در مراکش»^{۲۵} (۱۹۲۰)، و کتابی در نقد ادبی با عنوان داستان نویسی^{۲۶} (۱۹۲۵) بازمانده است.

او. هنری^{۲۷} (نام مستعار ویلیام سیدنی پورتر^{۲۸}، ۱۸۶۲ تا ۱۹۱۰). در کارولینای شمالی به دنیا آمد. در دوازده سالگی به تکزاس رفت و در بانک به کار پرداخت. در همین ایالت هفته نامه فکاهی رولینگ ستون^{۲۹} را دایر کرد. در ۱۸۹۹ به جرم اختلاس در بانک به سه سال زندان محکوم شد، و پس از آزادی در ۱۹۰۱، تا پایان عمر در نیویورک اقامت گزید. او در این مدت دست کم ۶۰۰ داستان کوتاه نوشت که در سیزده مجلد انتشار یافته اند. نخستین جلد این داستانها، کلمها و پادشاهان^{۳۰} (۱۹۰۴) بود و دومین آنها چهار میلیون^{۳۱} (۱۹۰۶)، مشتمل بر ۲۵ داستان کوتاه.

داستانهای کوتاه او. هنری که صحنه وقایع بیشتر آنها نیویورک است، از لحاظ ایجاز پرهیز از نتیجه گیریهای اخلاقی، پایان زیرکانه و غیرمترقب، لحن خودمانی، نیز از بابت محتوی و اصول فنی، شاهکار داستان نویسی به شمار می آیند. شهرت او. هنری بیشتر مرهون داستانهای کوتاه احساساتی و نیمه واقعگرایی اوست که بیشتر به احوال مردم فروتن، ولگرد، و طبقات پایین جامعه می پردازند. در سال ۱۹۱۸ «جایزه یادبود او. هنری»^{۳۲}، برای

15) *House of Mirth*

18) *Valley of Decision*

21) *In Old New York*

24) *Tales of Men and Ghosts*

27) O. Henry

30) *Cabbages and Kings*

16) *Age of Innocence*

19) *Summer*

22) *Crucial Instances*

25) *In Morocco*

28) William Sidney Porter

31) *Four Million*

17) *Touchstone*

20) *Old Maid*

23) *Hermit and the Wild Woman*

26) *Writing of Fiction*

29) *Rolling Stone*

32) *O'Henry Memorial Awards*

بزرگداشت وی تأسیس شد، که همه ساله به بهترین داستانهای منتشره در مجلات امریکا تعلق می‌گیرد. در میان گیراترین داستانهای کوتاه او. هنری، «قلب مغرب»^{۳۳} (۱۹۰۷)، «آواز شهر»^{۳۴} (۱۹۰۸)، «راههای سرنوشت»^{۳۵} (۱۹۰۹)، «اختیارات»^{۳۶} (۱۹۰۹)، «چرخ و فلک»^{۳۷} (۱۹۱۰)، «ششها و هفتها»^{۳۸} (۱۹۱۱)، «سنگهای غلطان»^{۳۹} (۱۹۱۲) و «ولگردان و آوارگان»^{۴۰} (۱۹۱۷) را می‌توان نام برد.

رابرت هریک^{۴۱} (۱۸۶۸ تا ۱۹۳۸). این نویسنده رمان و داستانهای کوتاه، رمان‌نویسی را با مردی که پیروزمی‌شود^{۴۲} (۱۸۹۷) آغاز کرد. در این رمان برخورد بین زن و مرد به هنگام ازدواج بر سر تفوق بر یکدیگر مطرح می‌شود. شاید بهترین رمان وی سرنوشت همه^{۴۳} (۱۹۰۴) باشد که در آن به تصویر جامعه‌ای می‌پردازد که هنرمند جوانی اهل شیکاگو را به تجارت پیشگی برمی‌انگیزد. هریک در آثارش می‌کوشد مسائل جامعه صنعتی جدید، بویژه فساد روحی طبقه متوسط را بازکاوی کند. از رمانهایش جهان واقعی^{۴۴} (۱۹۰۱) و مخاطرات یک شهروند امریکایی^{۴۵} (۱۹۰۵) مشهور شده‌اند. دو مجموعه داستانهای کوتاه هریک نیز با عنوان نامه‌های عاشقانه ادبی^{۴۶} (۱۸۹۶) و ارباب میهمانخانه^{۴۷} (۱۹۱۸) منتشر شده‌اند.

[نیون] بوث تارکینگتن^{۴۸} (۱۸۶۹ تا ۱۹۴۶). نویسنده رمان و داستان کوتاه، نمایشنامه‌نویس، منتقد ادبی و مصور بود. در دانشگاه پرینستون تحصیل کرد. او بیشتر به سیاست دلبستگی داشت؛ و نخستین رمان وی به نام آقای ایندیانا^{۴۹} (۱۸۹۹) هم بیانگر همین دلبستگی است. از دیگر رمانهای مهم اوست: آشوب^{۵۰} (۱۹۱۵)، فتح کنعان^{۵۱} (۱۹۰۵)، هفده^{۵۲} (۱۹۱۶)، و آلیس آدامز^{۵۳} (۱۹۱۲).

33) Heart of the West

36) Options

39) Rolling Stones

42) Man Who Wins

45) Memories of an American Citizen

48) [Newton] Booth Tarkington

51) Conquest of Canaan

34) Voice of the City

37) Whirligigs

40) Waifs and Siray

43) Common Lot

46) Literary Love-Letters

49) Gentleman from Indiana

52) Seventeen

35) Roads of Destiny

38) Sixes and Sevens

41) Robert Herrick

44) Real World

47) Master of the Inn

50) Turmoil

53) Alice Adams

وینستن چرچیل^{۵۴} (۱۸۷۱ تا ۱۹۴۷). نخستین رمان چرچیل، *ناموری*^{۵۵} (۱۸۹۸)، ظاهراً هجوی از ریچارد هاردینگ دیویس^{۵۶} (۱۸۶۴ تا ۱۹۱۶) روزنامه‌نگار و رمان‌نویس هموطنش بود. دومین رمان او، *ریچارد کارول*^{۵۷} (۱۸۹۹)، که مایه شهرتش شد، درباره دوره انقلاب بود. رمانهای تاریخی چرچیل مثل، *بحران*^{۵۸} (۱۹۰۱)، بر محور دوره جنگ داخلی، و *دوراهی*^{۵۹} (۱۹۰۴)، درباره پایان انقلاب، از موفقترین آثار او به شمار می‌روند. رمان مشهور دیگر چرچیل به نام *کشوری دور*^{۶۰} (۱۹۱۵)، ماجراهای پسرکی ولخرج را حکایت می‌کند.

تئودور [هرمان آلبرت] درایزر^{۶۱} (۱۸۷۱ تا ۱۹۴۵). از یک پدر و مادر مهاجر آلمانی در ایندیانا زاده شد. نخستین رمانش، *خواهرکاری*^{۶۲} (۱۹۰۰)، بررسی جامعی از دختری روستایی است که گرفتار افسون و پلیدی زندگی شهری می‌شود. با این رمان، داستان امریکایی وارد مرحله تازه‌ای از واقعگرایی بی‌پروا در پرداختن به زندگی معاصر شد. این رمان به عنوان این که منافای با اخلاق و عفت عمومی است مدتها در توقیف ماند. دومین رمان درایزر به نام *جنی گره‌ه‌ارت*^{۶۳} (۱۹۱۱) هم درباره زنی است که همیشه در پی خیر دیگران است و همین خوش طینتی او را به سقوط می‌کشاند. رمان سه‌بخشی (*تریلوژی*) درایزر، که خود آنها را داستانهای سه‌گانه *هوس*^{۶۴} نامیده، مشتمل بر *سرمایه‌دار*^{۶۵} (۱۹۱۲)، *غول*^{۶۶} (۱۹۱۴)، و *فیلسوف رواقی*^{۶۷} (۱۹۴۷) است که براساس زندگی چارلز ت. برکیس^{۶۸} (۱۸۳۷ تا ۱۹۰۵)، بزرگ سرمایه‌دار امریکایی نوشته شده است. در این رمان برکیس، که در سیمای فرانک کوپروود^{۶۹} ظاهر می‌شود، سرمایه‌داری بی‌وجدان در فیلادلفیاست که راه خود را از فقر تا قدرت طی می‌کند و از سکس و پول برای رسیدن

54) Winston Churchill

57) Richard Carvel

60) A Far Country

63) Jennie Gerhardt

66) Titan

69) Frank Cowperwood

55) Celebrity

58) Crisis

61) Theodore [Herman Albert] Dreiser

64) Trilogy of Desire

67) Stoic

56) Richard Harding Davis

59) Crossing

62) Sister Carrie

65) Financier

68) Charles T. Yerkes

به آرزوهایش سود می جوید. درایزر در این داستانها تواناترین منتقد فساد و رشوه گیری است. نابغه^{۷۰} (۱۹۱۲)، رمان دیگر او، زندگی نقاشی را نقل می کند که خود را وقف هنر کرده است. بهترین رمان درایزر، یک تراژدی امریکایی^{۷۱} (۱۹۲۵)، داستان جوانی سُست اراده است که معشوقه اش را می کشد و خود نیز محکوم به مرگ می گردد. نویسنده او را نه مسئول عمل خویش، بلکه قربانی جامعه ای معرفی می کند که نتوانسته است نیروی اخلاق و وجدان به او بدهد.

از مجموعه داستانهای کوتاه درایزر، دوازده مرد^{۷۲} (۱۹۱۹) و زنجیرها^{۷۳} (۱۹۲۷)، شایسته اشاره اند.

درایزر در اواخر عمر به سوسیالیسم گرایش یافت و آثاری در این باره نوشت. او نویسنده ای است بی اعتنا به سبک و قالب؛ اما قوی، و در مقام راهگشای بی پروای واقعگرایی، بر آثار داستانی امریکا تأثیری عظیم داشته است. وی را به حق از نمایندگان برجسته مکتب طبیعتگرایی امریکایی دانسته اند.

استیوارت ادوارد وایت^{۷۴} (۱۸۷۳ تا ۱۹۴۶). نویسنده رمان و داستانهای کوتاه، مورخ و نویسنده نوجوانان است. مضامین رمانهایش تنوع بسیار دارد. از رمانهای او، شبهای آریزونا^{۷۵} (۱۹۰۷) و قاتلان^{۷۶} (۱۹۲۰) به غرب دور می پردازند؛ و مکانهای آرام^{۷۷} (۱۹۳۲) و بندر مرموز^{۷۸} (۱۹۲۶) به شمال. ماجرای رمانهای طلا^{۷۹} (۱۹۱۳) و پاورچین پاورچین^{۸۰} (۱۹۲۲) در کالیفرنیا می گذرد؛ و صحنه دورمان زن پلنگ^{۸۱} (۱۹۱۶) و سیمبا^{۸۲} (۱۹۱۸) افریقا است. از آثار فلسفی و تاریخی وایت نیز چله تابستان^{۸۳} (۱۹۳۰) و کالیفرنای کهن^{۸۴} (۱۹۳۷) را می توان نام برد.

70) *Genius*73) *Chains*76) *Killers*79) *Gold*82) *Simba*71) *An American Tragedy*74) *Stewart Edward White*77) *Silent Places*80) *On Tiptoe*83) *Dog Days*72) *Twelve Men*75) *Arizona Nights*78) *Secret Harbour*81) *Leopard Woman*84) *Old California*

زونا گیل^{۸۵} (۱۸۷۴ تا ۱۹۳۸). بانوی رمان‌نویس اهل ویسکانسین بود. شهرتش از جهت آثاری است که زندگی در شهرهای کوچک غرب میانه را تصویر می‌کند. نخستین رمانش، جزیرهٔ رمانس^{۸۶} (۱۹۰۶) بود. بعد، سلسله داستانهای کوتاه سرشار از احساسش را دربارهٔ دهکدهٔ دوستی نگاشت که از مشهورترین آنها دهکدهٔ دوستی^{۸۷} (۱۹۰۸)، و صلح در دهکدهٔ دوستی^{۸۸} (۱۹۱۹) است. در رمانهای گیل، مثل دیباچهٔ یک زندگی^{۸۹} (۱۹۲۶)، حال‌وهوای عرفان احساس می‌شود.

الن [آندرسن گولسن] گلاسگو^{۹۰} (۱۸۷۴ تا ۱۹۴۵). بانوی رمان‌نویس ویرجینیایی، آرمانگرایی دلبستهٔ ارزشهای اشرافی روبه زوال امریکا بود. مضمون عمدهٔ آثارش را تغییر اوضاع اجتماعی مناطق جنوبی امریکا و زندگی صنعتی جدید و انحطاط فرهنگ اشرافی تشکیل می‌داد. شخصیت‌های اصلی رمانهایش نیز از خانواده‌های قدیمی و اشرافی ویرجینیا برمی‌خیزند و در برابر فشار زندگی جدید از پای درمی‌آیند. اشخاص رمانهای ویرجینیا^{۹۱} (۱۹۱۳) و در این زندگی ما^{۹۲} (۱۹۴۱) از این دست‌اند. بهترین رمان گلاسگو، زمین بایر^{۹۳} (۱۹۲۵)، داستان دختری فریب‌خورده را حکایت می‌کند که به یاری ثبات و ارادهٔ زمینی بایر را به مزرعه‌ای بارور مبدل می‌کند. از نمونه‌های خوب رمانهای واقعه‌گرایی او هم میدان نبرد^{۹۴} (۱۹۰۲) است که ویرجینیای دورهٔ جنگ داخلی را تصویر می‌کند. رمانهای اجتماعی گلاسگو مثل آنها در برابر حماقت سرفرود آوردند^{۹۵} (۱۹۲۹) و کم‌دینهای رمانتیک^{۹۶} (۱۹۲۶)، با طنزی دلسوزانه درآمیخته‌اند. نمونهٔ برجستهٔ این رمانها زندگی مصون^{۹۷} (۱۹۳۲) نام دارد. این رمان زندگی اشراف جنوب را، که در پناه ثروت‌های هنگفت خاطرشان از حوادث آسوده است، حکایت می‌کند.

85) Zola Gale

87) Friendship Village

89) Preface to a Life

91) Virginia

93) Barren Ground

95) They Stooped to Folly

97) Sheltered Life

86) Romance Island

88) Peace in Friendship Village

90) Ellen [Anderson Gholson] Glasgow

92) In This Our Life

94) Battle Ground

96) Romantic Comedians

گرنرود استاین^{۹۸} (۱۸۷۴ تا ۱۹۴۶). بانوی نویسنده اهل پیتزبورگ بود که دوران کودکیش در وین و پاریس و بالتیمور و اوکلند گذشت. او از دانشجویان برجسته ویلیام جیمز در دانشگاه رادکلیف بود. در مدرسه طب جانز هاپکینز هم تحصیل کرد و مطالعاتی بر روی تشریح مغز انجام داد؛ و سپس در صدد برآمد تا از علوم در نویسندگی و نقاشی استفاده کند. استاین در سال ۱۹۰۹ داستان کوتاه «سه زندگی»^{۹۹} را انتشار داد. این کتاب داستان زندگی خیالی سه زن را با سبکی آهنگین بازگو می‌کند. مشهورترین رمان وی به نام **ساختن امریکاییان^{۱۰۰} (۱۹۲۵)**، که پرنفوذترین رمان عصر هم بود، درباره خانواده خود نویسنده است. استاین چند نمایشنامه، واپرابی با نام چهار قدیس در سه پرده^{۱۰۱} (۱۹۳۴) هم نگاشته است.

شرود آندرسن^{۱۰۲} (۱۸۷۶ تا ۱۹۴۱). نویسنده رمان و داستانهای کوتاه و نمایشنامه اهل کامدن (اوهایو) بود. او در کنار پیشه اش یعنی تجارت، نویسندگی هم می‌کرد، و مدتی هم به روزنامه‌نگاری پرداخت.

نخستین مجموعه داستانهای کوتاه آندرسن با عنوان **واینزبورگ، اوهایو^{۱۰۳}** در سال ۱۹۱۲ انتشار یافت. در این مجموعه آثار شوم موانع اجتماعی در روح اشخاصی سرخورده با ترسیم بیست حالت روحی نشان داده می‌شود. دیگر مجموعه داستانهای کوتاه آندرسن، **پیروزی لخم مرغ^{۱۰۴} (۱۹۲۱)**، درباره روستانشینان است.

نخستین رمان آندرسن، **پسروندی مک فرسن^{۱۰۵} (۱۹۱۶)**، سرگذشت جوانی است بیزار از خانه کسالتبار و پدر میخواره اش. اصولاً آندرسن در رمانهایش زندگی خسته کننده و یکنواخت امریکاییان را به باد حمله می‌گیرد و گرفتاریهای ناشی از این خستگی و یکنواختی را بازکاوی می‌کند. از سوی دیگر، او که حساسیت شدیدی نسبت به تغییر اقتصاد زراعی به اقتصاد صنعتی دارد و جامعه کهن امریکا برایش نوعی «بهشت گمشده» جلوه

98) Gertrude Stein

100) Making of Americans

102) Sherwood Anderson

104) Triumph of the Egg

99) Three Lives

101) Four Saints in Three Acts

103) Winesburg, Ohio

105) Windy McPherson's Son

می‌کند، می‌کوشد تا تأثیر صنعت را در زندگی امریکایی تصویر کند. آندرسن از اندیشه‌های فروید و شیوه بازکاوی روانی وی هم پیروی می‌کند. در *رمان خنده مرموز*^{۱۰۶} (۱۹۲۵) اندیشه‌های فروید و حکمت اشراق با استعاره بازگویی می‌شود. از بهترین رمانهای آندرسن، *سفیدپوست بیچاره*^{۱۰۷} (۱۹۲۰)، درباره یک مخترع خجول است. از آندرسن خود زندگینامه جذابی هم بازمانده است که سرگذشت یک قصه‌گو^{۱۰۸} (۱۹۲۴) نام دارد.

ویلا [سبیرت] کاتر^{۱۰۹} (۱۸۷۶ تا ۱۹۴۷). بانوی نویسنده رمان و داستانهای کوتاه، در ویرجینیا به دنیا آمد و در میان مزارع گندم نبراسکا و مهاجران بوهمیایی بزرگ شد. نخستین رمان کاتر، *پل اسکندر*^{۱۱۰}، در سال ۱۹۱۲ منتشر شد. دومین رمان او، *ای پیشروان*^{۱۱۱} (۱۹۱۳)، درباره دختری سوئدی بود که شخصیتی نیرومند داشت و می‌توانست آینده سرزمین خویش را پیش‌بینی کند. رمان بعدی او، *آواز چکاوک*^{۱۱۲} (۱۹۱۵)، نیز بر محور شخصیت دختری سوئدی می‌گردد که در یکی از شهرهای کوچک کولورادو بزرگ می‌شود و پس از سالها تلاش، نبوغ خویش را در صحنه اپرا جلوه گرمی سازد. کاتر که غمگانه غرب را می‌ستاید، در چهارمین رمانش، *آنتونیای من*^{۱۱۳} (۱۹۱۸)، هم از افول مرزنشینی و خلاقیت‌های مرزنشینان یاد می‌کند. رمان او که برنده جایزه پولیتزر شد، یکی از مایه^{۱۱۴} (۱۹۲۲)، باز درباره پسر اهل غرب میانه است که در جنگ جهانی به دفاع از میهنش برمی‌خیزد. رمان نمادگرایانه کاتر به نام *بانوی گمشده*^{۱۱۵} (۱۹۲۳)، در واقع سرگذشت ملت امریکا است. خانم فارستر^{۱۱۶}، شخصیت اصلی کتاب (تجسمی از امریکا)، که زمانی پاک و اصیل بوده و هنوز هم زیباست، بعد از مرگ شوهرش به دامان فسق و فجور می‌افتد. او در واقع «خود غرب» است که پیوسته به ابتذال می‌گراید. از رمانهای دیگر کاتر، *مرگ به سراغ اسقف می‌آید*^{۱۱۷} (۱۹۲۷)، داستان بنیانگذار کلیسای سانتافه را بازگو

106) *Dark Laughter*

109) Willa [Sibert] Cather

112) *Song of the Lark*115) *A Lost Lady*107) *Poor White*110) *Alexandre's Bridge*113) *My Antonia*116) *Mrs. Forrester*108) *A Story - Teller's Story*111) *O'Pioneers*114) *One of Ours*117) *Death Comes for the Archbishop*

می‌کند؛ و سابه‌ها بر صخره^{۱۱۸} (۱۹۳۱)، بیانگر احوال حکیمی از مردم کِیک در سده هفدهم است.

در میان مجموعه داستانهای کوتاه خانم کاتر، باغ غول^{۱۱۹} (۱۹۰۵) و سرنوشت‌های مبهم^{۱۲۰} (۱۹۳۲)، از همه مشهورترند.

کاتر سبکی دقیق، موجز و موزون دارد. عیب عمده آثار بلندش در این است که نسبت و تناسب اجزاء داستان را رعایت نمی‌کند.

آپتن [بیل] سینکلر^{۱۲۱} (۱۸۷۸ تا ۱۹۶۸). در خانواده‌ای جنوبی در بالتیمور زاده شد و در نیویورک تحصیل کرد. در سال ۱۹۰۶ آرمانشهر اشتراکی خود را بنیاد نهاد، و سپس در تأسیس «اتحادیه آزادیهای مدنی آمریکا»^{۱۲۲} نقشی فعال بر عهده گرفت.

سینکلر در رمانهایش منتقد سرسخت مفاسد جامعه آمریکاست. او پرده از همه زشتیها و پلیدیها برمی‌گیرد، سرمایه‌داران و توانگران را به ترویج فساد متهم می‌کند و آنان را به چهارمیخ می‌کشد. او زندگی اقتصادی و سیاسی آمریکا را به باد حمله می‌گیرد، و سوسیالیسم را به عنوان راه علاج معرفی می‌کند. در رمان جنگل^{۱۲۳} (۱۹۰۶)، که مایه شهرتش شد، استثمار ننگین کارگران به دست سلاطین گوشت شیکاگورا با شهادت مورد حمله قرار می‌دهد، و تصویری شوم از کشتارگاههای گوشت به دست می‌دهد. در رمان سلطان زغالسنگ^{۱۲۴} (۱۹۱۷)، مفاسد شرکتهای استخراج زغالسنگ را در خلال داستان اعتصاب در معادن زغالسنگ کولورادو برملا می‌کند. در رمان نفت^{۱۲۵} (۱۹۲۷)، قدرت شیطانی سلاطین نفت، و فضااحتیهای دوره ریاست جمهوری هاردینگ^{۱۲۶} را بازگو می‌کند. رمان بُستن^{۱۲۷} (۱۹۲۸)، بر پایه قضیه پرسروصدای ساکو و وانزتی^{۱۲۸} نگارش یافته است. وقایع

118) *Shadows on the Rock*

119) *Troll Garden*

120) *Obscure Destinies*

121) Upton [Beall] Sinclair

122) American Civil Liberties Union

123) *Jungle*

124) *King Coal*

125) *Oil*

۱۲۶) Warren Gamaliel Harding (۱۸۶۵ تا ۱۹۲۳): بیست و نهمین رئیس جمهوری آمریکا. -م.

127) *Boston*

۱۲۸) *Sacco and Vanzetti*: دو نفر ایتالیایی، که به اتهام ارتکاب قتل و دزدی در ایالت ماساچوست محاکمه و اعدام شدند. این ماجرا هوای پرانگیخت، چه آزادیخواهان معتقد بودند که این دو نفر را که پیرو آثارش هم بودند، به سبب عقایدشان محاکمه کردند، و اغلب هر دو را از شهدا می‌شمردند. -م.

جهان از جنگ جهانی اول تا دوم موضوع رمانهای یازده گانه سینکلر را تشکیل می دهد. سرسلسله این مجموعه رمان پابان جهان^{۱۲۹} (۱۹۴۰)؛ دومین آنها بین دو جهان^{۱۳۰} (۱۹۴۱)؛ و رمان سوم دندان ازدها^{۱۳۱} (۱۹۴۲) بود که برنده جایزه پولیتسر شد. شخصیت اصلی رمانها به نام لنی باد^{۱۳۲}، به مناطق گوناگون جهان سفر می کند و در متن رویدادهای مهم بین المللی قرار می گیرد.

از آثار تحقیقی سینکلر، چک برنجی^{۱۳۳} (۱۹۱۹)، مطالعه ای در باب روزنامه نگاری در امریکا است. سینکلر در این نوشته ها تأثیر فشارهای اقتصاد سرمایه داری را بر فرهنگ و زندگی جامعه مورد بررسی قرار می دهد. اصولاً دلبستگی به اصلاحات اجتماعی زمینه بیشتر آثار اوست، و سینکلر امیدوار است با استقرار سوسیالیسم عصر طلایی فرا رسد.

[جیمز] برانچ کیبل^{۱۳۴} (۱۸۷۹ تا ۱۹۵۸). نویسنده رمان، داستان کوتاه، شاعر، منتقد، و مقاله نویس اهل ویرجینیا بود. او یک رشته داستانهای افسانه وار با عنوان کلی «پواکتسم»^{۱۳۵} آفریده است که صحنه بسیاری از آنها سرزمینی خیالی در اروپای سده های میانه است. رمانس طنزآمیز یورگن^{۱۳۶} (۱۹۱۹)، که مشهورترین این داستانهاست بر محور شخصیت مردی میانسال صاحب یک بنگاه رهنی به نام یورگن می چرخد. او برای مدت یک سال به عالم جوانی بازمی گردد و ماجراهای عاشقانه ای پیدا می کند. با وجود این، نمی تواند به رؤیاها و آرمانهای جوانی دست یابد، و در پایان سال هم دلش به این خوش است که دوباره همسر پیر و ایرادگیرش را دیدار کند. دومین رمان این مجموعه دومنی^{۱۳۷} (۱۹۲۰) بود که نخست با عنوان روح ملیست^{۱۳۸} انتشار یافت. در این رمان ماجرای عشق خلل ناپذیر دو عاشق در سده های میانه بازگو می شود. ماجراهای رمانس طنزآمیز نویسنده، به نام چهره های زمین^{۱۳۹} (۱۹۲۱) هم در پواکتسم می گذرد. از رمانهای دیگر کیبل سابه عقاب^{۱۴۰} (۱۹۰۴) را می توان نام برد.

129) *World's End*132) *Lenny Budd*135) *Poictesme*138) *Soul of Melicent*130) *Between Two Worlds*133) *Brass Check*136) *Jurgen*139) *Figures of Earth*131) *Dragon's Teeth*

134) [James] Branch Cable

137) *Domnei*140) *Eagle's Shadow*

در میان داستانهای کوتاه کیبل، «شسواری»^{۱۴۱} (۱۹۰۷) و «خرقه سفید»^{۱۴۲} (۱۹۲۸)، خواندنی و گیرایند.

ارنست پول^{۱۴۳} (۱۸۸۰ تا ۱۹۵۰). در اعماق محلات کثیف نیویورک به دنیا آمد، و در همان محلات رمان نویسی بارور شد و داستانها و مقالاتی درباره شرایط سهمگین زندگی کارگران نوشت. او دو سفر (۱۹۰۵ و ۱۹۱۷) به روسیه رفت که حاصل آن گزارشگونه هایی از انقلاب آن کشور با عنوان دهکده^{۱۴۴} (۱۹۱۸)، ملت افسرده^{۱۴۵} (۱۹۱۸) و مرد کوچک افسرده^{۱۴۶} (۱۹۲۵) بود.

مشهورترین رمان پول به نام بندر^{۱۴۷} (۱۹۱۵)، داستانی درباره شهر نیویورک است. رمان بعدی وی که جایزه پولیتسر ۱۹۱۷ را ربود، خانواده او^{۱۴۸} (۱۹۱۷) نام دارد که باز هم وقایعش در نیویورک می گذرد. رمانهای دیگر پول، صدای خیابان^{۱۴۹} (۱۹۰۶)، کور^{۱۵۰} (۱۹۲۰) و با چشمان شرقی^{۱۵۱} (۱۹۲۶) نام دارند.

جولیا پترکین^{۱۵۲} (۱۸۸۰ تا ۱۹۶۱). این بانوی رمان نویس با رمانهایی که بر مبنای زندگی سیاهپوستان کارولینای جنوبی نوشت شهرت یافت. بهترین رمانش، اسکارلت سیستر ماری^{۱۵۳} (۱۹۲۸)، که برنده جایزه پولیتسر شد، داستان سیاهپوستی را نقل می کند که از کلیسا رانده می شود، تلخی مرگ پسر را می چشد؛ و با دیدن رؤیای رنج مسیح دوباره به کلیسا پذیرفته می شود. رمان دیگر وی، آوریل سیاه^{۱۵۴} (۱۹۲۷) نام دارد. از پترکین مجموعه داستانهای کوتاه پنجشنبه سبز^{۱۵۵} (۱۹۲۴) نیز به یادگار مانده است.

سینکلر لوئیس^{۱۵۶} (۱۸۸۵ تا ۱۹۵۱). رمان نویس، منتقد، و نمایشنامه نویس اهل مینه سوتا، فرزند یک پزشک بود. پس از پایان تحصیلات دانشگاهی به خبرنگاری و

141) Chivalry

142) White Robe

143) Ernest Poole

144) Village

145) Dark People

146) Little Dark Man

147) Harbour

148) His Family

149) Voice of the Street

150) Blind

151) With Eastern Eyes

152) Julia Peterkin

153) Scarlet Sister Mary

154) Black April

155) Green Thursday

156) Sinclair Lewis

نویسندگی پرداخت. با *رمان خیابان اصلی*^{۱۵۷} (۱۹۲۰)، نامش بر سر زبانها افتاد. شخصیت اصلی این رمان زن جوان و آرمانگرایی پزشک دهکده‌ای است که می‌کوشد جامعه دهکده را ارتقاء بخشد، لکن با شکست روبرو می‌شود. لوئیس در این رمان با تمسخر به زندگی مادی و خشکی و غمناکی شهرکی امریکایی می‌نگرد. رمان بعدی او، *بابیت*^{۱۵۸} (۱۹۲۲)، در هجو اربابان کسب و کار در امریکاست. رمان مشهور دیگر لوئیس به نام *آروسمیث*^{۱۵۹} (۱۹۲۵) بر محور زندگی پزشکی می‌گردد که بین مادیگری و آرمانگرایی دست و پا می‌زند. رمان *المرگنتری*^{۱۶۰} (۱۹۲۷)، زندگی یک واعظ پروتستان از مردم غرب میانه را مورد بررسی قرار می‌دهد و ریاکاری مذهبی را سرزنش می‌کند. رمان *دادزورث*^{۱۶۱} (۱۹۲۹)، داستان صاحب یک کارخانه اتوموبیل سازی در غرب میانه را بازگو می‌کند؛ و رمان نمی‌تواند در این جا اتفاق بیفتد^{۱۶۲} (۱۹۳۵)، در مورد امکان پیدایش حکومتی فاشیستی در ایالات متحد هشدار می‌دهد. در هر حال، دامنه مضامین لوئیس در هر رمان وسعتی تازه می‌گیرد. او که در رمان *آروسمیث* حرفه پزشکی را تصویر می‌کند، در *المرگنتری* به سراغ مذهب می‌رود، و در نمی‌تواند در این جا اتفاق بیفتد پای سیاست را به میان می‌کشد. سبک رمانهای لوئیس بر روی هم معمولی و یکنواخت، اما روان و ساده است.

لوئیس در سال ۱۹۳۰ نخستین امریکایی بود که جایزه نوبل ادبیات را با رمان *پیکاناساز* ربود، و این پاداش مبارزه‌اش با مادیگری و حقارت جامعه آن زمان بود.

الیزابت مادوکس روبرتس^{۱۶۳} (۱۸۸۶ تا ۱۹۴۱). شهرت این بانوی رمان‌نویس هوادار نهضت رنگ‌محلی مرهون تصاویری است که از پیشروان و سفیدپوستان بیچاره کنتاکی و ویرجینیا ترسیم می‌کند. او استعدادی درخشان و بینشی فوق‌العاده داشت. چند دفتر شعر هم سرود، با وجود این، اوج کارش در زمینه نشر است. از رمانهای مشهورش، *دل من و تن من*^{۱۶۴} (۱۹۲۷)، ماجرای عاشقانه دختری جنوبی و تلاش وی برای رسیدن به خوشبختی است؛ و *چمنزار بزرگ*^{۱۶۵} (۱۹۳۰)، داستان مهاجرنشینان کنتاکی را حکایت می‌کند.

157) *Main Street*160) *Elmer Gantry*163) *Elizabeth Madox Roberts*158) *Babbitt*161) *Dodsworth*164) *My Heart and My Flesh*159) *Arrowsmith*162) *It Can't Happen Here*165) *Great Meadow*

مری الن چیس^{۱۶۶} (۱۸۸۷ تا ۱۹۷۳). شهرت این بانوی نویسنده هم بر پایهٔ رمانهایی با رنگ محلی است که به زادگاهش ساحل مین می پردازند. در میان گیراترین این رمانها، ماری پیترز^{۱۶۷} (۱۹۳۵) و درخت گوجه^{۱۶۸} (۱۹۴۵)، شهرتی پایا یافته اند. چیس داستانهایی هم برای کودکان نگاشته است، که جذابترین آنها شاهراه شاد^{۱۶۹} (۱۹۳۳) نام دارد. از چیس مجموعه مقالاتی هم بازمانده، که از آن جمله الاغ طلایی^{۱۷۰} (۱۹۲۵) و گذر از هفت دریا^{۱۷۱} (۱۹۵۸) است.

فلوید دل^{۱۷۲} (۱۸۸۷ تا ۱۹۶۹). در نوشتن رمان و نمایشنامه دستی توانا داشت. او نخست با گروه نویسندگان شیکاگو همکاری می کرد و در سال ۱۹۱۴ در نیویورک به نویسندگان دست چپی مس^{۱۷۳} و لیبرتور^{۱۷۴}، پیوست. شهرت دل از جهت رمانهایی است که بر محور سرخوردگی بعد از جنگ و زندگی جوانان در عصر جاز می گردند. دو رمان *خُل مادرزاد*^{۱۷۵} (۱۹۲۰) و *فراری*^{۱۷۶} (۱۹۲۳)، در شمار خواندنی ترین آثار وی قرار دارند. از نمایشنامه های دل نیز *حادثه کوچک*^{۱۷۷} (۱۹۲۸) را می توان نام برد.

ادنا فربر^{۱۷۸} (۱۸۸۷ تا ۱۹۶۸). این بانوی رمان نویس، کارش را با انتشار چند مجموعه داستان کوتاه آغاز کرد. مهمترین رمان او، به این بزرگی^{۱۷۹} (۱۹۲۴)، که برندهٔ جایزهٔ پولیتزر شد، تلاشهای بیوه زنی را برای امرار معاش حکایت می کند. رمانهای پرفروش دیگر او، دختران^{۱۸۰} (۱۹۲۱)، غول^{۱۸۱} (۱۹۵۲) و قصر یخ^{۱۸۲} (۱۹۵۸) نام دارند.

166) Mary Ellen Chase

167) Mary Peters

168) Plum Tree

169) Gay Highway

170) Golden Ass

171) Sailing the Seven Seas

172) Floyd Dell

173) Masses

174) Liberator

175) Moon-Calf

176) Runaway

177) Little Accident

178) Edna Ferber

179) So Big

180) Girls

181) Giant

182) Ice Palace

کریستوفر [دارلینگتن] مورلی^{۱۸۳} (۱۸۹۰ تا ۱۹۵۷). رمان‌نویس، روزنامه‌نگار و مقاله‌نویس بود. در انواع مختلف ادبی طبع آزمود. از او چند دفتر شعر به یادگار مانده، که اسب چوبی^{۱۸۴} (۱۹۱۹) و ماندارین پیر^{۱۸۵} (۱۹۴۷) از مشهورترین آنهاست. مجموعه دوم ترجمه‌هایی است در قالب شعر آزاد از سروده‌های یک ماندارین فرضی چینی. مشهورترین رمان مورلی به نام پاراناس بر چرخ^{۱۸۶} (۱۹۱۷)، داستان کتابفروشی مهاجر را نقل می‌کند. مجموعه مقالات وی نیز داستان یک پاییز^{۱۸۷} (۱۹۳۸) نام دارد.

پرل باک^{۱۸۸} (۱۸۹۲ تا ۱۹۷۳). این بانوی رمان‌نویس در ویرجینیای غربی به دنیا آمد. در کودکی همراه پدرش، که مبلغ مذهبی بود، به چین رفت. در شانگهای وارد مدرسه‌ای شبانه‌روزی شد؛ و در همین مدرسه بود که خود را یک چینی احساس کرد. در هفده سالگی به امریکا بازگشت و تحصیلاتش را ادامه داد. باک در سال ۱۹۱۷ ازدواج کرد و این بار شغل همسرش علت سفرش به چین شد. او در دانشگاه‌های آن سرزمین به تدریس ادبیات انگلیسی پرداخت و رمانهایی نوشت که مشهورترین آنها، خاک خوب، جایزه نوبل ادبیات ۱۹۳۵ را نصیب وی کرد و نامش را بر سر زبانها انداخت.

نخستین رمان باک، باد شرقی، باد غربی^{۱۸۹}، در سال ۱۹۲۸ انتشار یافت. رمان بعدی او خاک خوب^{۱۹۰} (۱۹۳۱) در ظرف مدتی کوتاه به بسیاری از زبانها برگردانده شد و به فیلم درآمد. این رمان داستان دهقانی چینی را نقل می‌کند که به یاری همسرش کیبایش، مالکی ثروتمند می‌شود. قدرت، بردباری، پایداری، و عشق آن دو به خاک با استادی تصویر شده است. رمان خوب دیگر باک به نام مادر^{۱۹۱} (۱۹۳۴)، سرگذشت یک مادر تهیدست چینی، از طبقه دهقانان است، که شوهرش او را با پنج فرزند تنها رها می‌کند. خانم باک رمانهای

183) Christopher [Darlington] Morley

184) *Rocking Horse*185) *Old Mandarin*: ماندارین نام مأموران یکی از رتبه‌های نه‌گانه چینی بود که حق داشتند کلاه دکه‌دار بر سر بگذارند. -م.186) *Parnassus on Wheels*187) *History of an Autumn*188) *Pearl* [Sydenstricker] Buck189) *East Wind, West Wind*190) *Good Earth*191) *Mother*

دیگری چون نسل ازدها^{۱۹۲} (۱۹۴۲) و نی زنده^{۱۹۳} (۱۹۶۳) هم نگاشته که باز صحنه‌های آنها خاور دور است. اوزند گیتامه پدر و مادرش را هم در قالب دو داستان فرشته جنگجو^{۱۹۴} (۱۹۳۶) و تبعید^{۱۹۵} (۱۹۳۶) نوشته است. افزون بر این، دو رمان به نامهای دنیا‌های من^{۱۹۶} (۱۹۵۴) و پلی برای عبور^{۱۹۷} (۱۹۶۲) را در باب احوال خویش ارائه داده است. رمانهای مردان خدا^{۱۹۸} (۱۹۵۱)، نامه‌ای از پکن^{۱۹۹} (۱۹۵۷) و بیبا، محبوب من^{۲۰۰} (۱۹۵۳) در زمره آثار کمابیش مشهور او قرار دارند. باک در رمان آخر مسائل اخلاقی ناشی از انفجار بمب اتمی را بازکاوی می‌کند. او یک اثر کلاسیک چینی را هم با عنوان همه انسانها برادرند^{۲۰۱} (۱۹۳۳) به انگلیسی برگردانده است.

باک در آثارش می‌کوشد تا چینیان را به امریکاییان بشناساند و تفاهمی بین شرق و به وجود آورد.

کاترین آن پورتر^{۲۰۲} (۱۸۹۴ - ۱۹۸۰). بانوی رمان نویس و نویسنده داستانهای کوتاه اهل تکزاس، از لحاظ پختگی سبک در شمار نویسندگان پیشرو امریکا است. داستانهایش از نظربینش روانشناختی و معنی رمزی غنی است. خانم پورتر با مجموعه داستانهای کوتاهش، یهودای شکفته^{۲۰۳} (۱۹۳۵)، آوازه‌ای یافت؛ و با مجموعه برج کج^{۲۰۴} (۱۹۴۴) شهرتش تثبیت شد. داستان کوتاه «برج کج» (۱۹۴۴) - که عنوانش را به این مجموعه داده - درباره برج مشهور کلیسای جامع پیزا در ایتالیا است. خانم پورتر سه رمانچه هم نگاشته است که اسب رنگ پریده، سوار رنگ پریده^{۲۰۵}، مرگ و میر کهن^{۲۰۶}، و شراب ظهر^{۲۰۷} (۱۹۳۹) نام دارند. مشهورترین رمان وی، کشتی ابلهان^{۲۰۸} (۱۹۶۲)، داستانی تمثیلی بر محور سفر یک کشتی آلمانی است. این کشتی همین دنیای ماست که سرنشینانش را به ابدیت می‌برد.

192) *Dragon Seed*195) *Exile*198) *God's Men*201) *All Men are Brothers*204) *Leaning Tower*207) *Noon Wine*193) *Living Reed*196) *My Several Worlds*199) *Letter From Peking*202) *Katherine Anne Porter*205) *Pale Horse, pale Rider*208) *Ship of Fools*194) *Fighting Angel*197) *A Bridge for Passing*200) *Come, My Beloved*203) *Flowering Judas*206) *Old Mortality*

از خانم پورتر مجموعه مقالاتی هم در باب هنر و زندگی با عنوان ایام پیشین^{۲۰۹} (۱۹۵۲) به چاپ رسیده است.

فرانسیس اسکات فیتز جرالده^{۲۱۰} (۱۸۹۶ تا ۱۹۴۰). یکی از خوش قریحه ترین نویسندگان رمان و داستانهای کوتاه در نسل خود بود. او در سنت پل واقع در مینه سوتا به دنیا آمد. تحصیلاتش را در دانشگاه پرینستون ناتمام رها کرد و به خدمت نظام درآمد، اما هرگز در جنگ (جهانی اول) شرکت نکرد.

فیتز جرالده با رمانها و داستانهای کوتاهش که به ترسیم زندگی دهه ۱۹۲۰ می پرداختند بلندآوازه شد. دهه بیست، که او آن را «عصر جاز»^{۲۱۱} می نامید، عصر نسل جدیدی بود که همه خدایان را مرده، همه جنگها را تمام شده، و همه ایمانها را بر باد رفته، می پنداشت. فیتز جرالده، سخنگوی این عصر، شخصیتهای درخشان و بدبین و غیرمسئولی آفرید که می کوشیدند زندگی را به جشنی شاد و بی پایان مبدل سازند. نخستین رمان او، این سوی بهشت^{۲۱۲} (۱۹۲۰)، گویای سرخوردگی و انحطاط اخلاقی امریکای پیش از جنگ جهانی اول بود. فیتز جرالده در این رمان که زندگی او در پرینستون را زنده می کند، روح طفیانگری نسل خویش را به گونه ای شتابزده نشان داده است. رمان دوم او، زیبا و نفرین شده^{۲۱۳} (۱۹۲۲) بود؛ و سومین رمانش، گتسبی بزرگ^{۲۱۴} (۱۹۲۵)، که غوغایی برانگیخت. در این رمان، که شاهکار اوست، داستان عشق عمیق و رمانتیک قاجاق فروشی ثروتمند نسبت به زنی که از دست داده است بازگویی می شود. فیتز جرالده که همسرش به بیماری روانی شدیدی مبتلا بود، رمان شب لطیف است^{۲۱۵} (۱۹۳۴) را بر پایه تأثراتش در این باره نگاشت. داستان کتاب هم بر محور عشق یک بیمار روانی به یک دختر جوان روانشناس دور می زند. آخرین رمان فیتز جرالده به نام آخرین تابکون^{۲۱۶} (ناتمام، ۱۹۴۱) درباره هالیوود و مرد سرمایه داری است که نماینده سرمایه داران قدیمی آن جاست. فیتز جرالده استاد داستان کوتاه هم بود. او در بیش از ۱۶۰ داستان کوتاهش شخصیتهای

209) *Days Before*

211) *Jazz age*

213) *Beautiful and Damned*

215) *Tender Is the Night*

210) Francis Scott [Key] Fitzgerald

212) *This side of Paradise*

214) *Great Gatsby*

216) *Last Tycoon*

عصر جاز و خوی و منش آنها را تصویر کرده است. در میان مجموعه داستانهای کوتاه او، نود دختران گستاخ و فیلسوفان^{۲۱۷} (۱۹۲۰)، داستانهای عصر جاز^{۲۱۸} (۱۹۲۲) و همه مردان جوان غمگین^{۲۱۹} (۱۹۲۶)، به توصیف زندگی و جامعه دهه بیست می پردازند.

جان [روذریگو] دوس پاسوس^{۲۲۰} (۱۸۹۶ تا ۱۹۷۱). در خانواده ای پرتغالی در شیکاگو زاده شد. در هاروارد تحصیل کرد، و در جنگ جهانی اول به خدمت ارتش درآمد. در پایان جنگ، روزنامه نگار شد و در سال ۱۹۲۰ به انتشار مجله نیومس پرداخت. نخستین رمان مهم وی به نام سه سرباز^{۲۲۱} (۱۹۲۱)، بیانگر تجربیاتش در ارتش، و نیز بررسی تأثیرات جنگ بر شخصیت انسانها بود. اما شهرت دوس پاسوس از بابت سه رمان به نامهای خیابان چهل و دوم موازی^{۲۲۲} (۱۹۳۰)، ۱۹۱۹^{۲۲۳} (۱۹۳۲) و پول درشت^{۲۲۴} (۱۹۳۲) بود، که در سال ۱۹۳۸ با عنوان یو. اس. ای.^{۲۲۵} انتشار یافتند. این رمانها با اسلوبی سنجیده و زبانی استادانه، تصویر جامعی از زندگی در ایالات متحد، در روزهای پیش از جنگ، سالهای جنگ، و دهه خشم و خروش ۱۹۲۰ تا نخستین سال بحران اقتصادی ترسیم می کنند. در واقع، موضوع و قهرمان کتاب خود ایالات متحد است. در یو. اس. ای. جبرگرایی اجتماعی و اقتصادی، طمع، استثمار، فرصت طلبی، و پیروزی نادرستی مورد تأکید قرار می گیرد و اشخاص گوناگون داستان پی می برند که هیچ گونه اختیاری در زندگی شان ندارند. دوس پاسوس در این جا از ترکیب سه شیوه فیلم خبری (با کنار هم چیدن عناوین روزنامه ها)، دریچه دوربین (با استفاده از اشعار منشوری که بیانگر جریان سیال ذهن خود اویند) و شرح حال کوتاه شخصیت های برجسته که هریک نماینده مرحله ای در سیر تاریخ بوده اند، برای ترسیم تصویری جامع از زندگی جدید امریکا سود می جوید. رمان سه بخشی دیگر دوس پاسوس مشتمل بر ماجراهای یک مرد جوان^{۲۲۶} (۱۹۳۹)، شماره یک^{۲۲۷} (۱۹۴۳)

217) *Flappers and Philosophers*219) *All the Sad Young Men*221) *Three Soldiers*223) *1919*225) *U. S. A.*227) *Number One*218) *Tales of the Jazz Age*

220) John [Roderigo] Dos Passos

222) *42 nd Parallel*224) *Big Money*226) *Adventures of a Young Man*

و طرح بزرگ^{۲۲۸} (۱۹۴۹) بود که در سال ۱۹۵۲ با عنوان ناحیه کلمبیا^{۲۲۹} منتشر شد و بیانگر تغییراتی است که در نظریات سیاسی و اجتماعی او پدید آمده است. دوس پاسوس که در آثار پیشین خود از شیفتگان آزادی و استقلال بود، در این رمانهای سه گانه به محافظه کاری گرایش می یابد؛ در واقع، او در موضع حمله به سنگر دفاع پناه می جوید. دوس پاسوس در اواخر دهه بیست به تئاتر دلبستگی پیدا کرد و سه نمایشنامه با تکنیکی استادانه نوشت که مرد مهمل^{۲۳۰} (۱۹۲۶)، راههای هوایی^{۲۳۱} (۱۹۲۸) و اوج خوشبختی^{۲۳۲} (۱۹۳۳) نام دارند.

ثورنتن نیون وایلدنر^{۲۳۳} (۱۸۹۷ تا ۱۹۷۵). رمان نویس و نمایشنامه نویس اهل مدیسن (ویسکانسین) بود. چند سالی از دوران کودکی در هنگ کنگ، که پدرش در آنجا سرکنسول امریکا بود، گذشت. در دانشگاه ییل و آکادمی امریکایی رم تحصیل کرد. مدتی در نیوجرسی فرانسه درس داد، و در جنگ جهانی دوم افسر اطلاعات نیروی هوایی در شمال آفریقا بود. از سال ۱۹۳۰ تا ۱۹۳۶ هم در دانشگاه شیکاگو انگلیسی تدریس کرد.

شهرت وایلدنر مرهون رمانهای گیرا و هوشمندانه و طنزآمیز، و نمایشنامه های موفق اوست که از ویژگیهایشان اشارات وهم آمیز، و شیوه پرداخت پخته تئاتری است. نخستین رمان وی، آیین سری^{۲۳۴} (۱۹۲۶)، داستانی طنزآمیز درباره اشرافیت روبه زوال ایتالیا است. دومین رمان او، پل سن لوئی ری^{۲۳۵} (۱۹۲۷)، برنده جایزه پولیتسر)، ماجرای فرو ریختن زیباترین پل کشور پرو و کشته شدن پنج رهگذر را نقل می کند. کشیشی که شاهد ماجرا بوده است نمی داند که این پیشامد صرفاً یک حادثه است یا این که دست تقدیر خداوندی در آن دخالت دارد؛ و برای یافتن پاسخ به بررسی زندگانی پنج عابر می پردازد. رمانهای بعدی وایلدنر، زنی از آندروس^{۲۳۶} (۱۹۳۰)، بهشت مقصد من است^{۲۳۷} (۱۹۳۵) و پانزدهم مارس^{۲۳۸} (۱۹۴۸) بودند؛ که رمان رساله وار آخر، اثری لطیفه دار و هوشمندانه درباره ژول سزار است.

228) *Grand Design*231) *Airways, Inc.*234) *Cebala*237) *Heaven's My Destination*229) *District of Columbia*232) *Fortune Heights*235) *Bridge of San Luis Rey*238) *Idas of March*230) *Garbage Man*233) *Thornton Niven Wilder*236) *Woman of Andros*

نخستین نمایشنامه وایلدِر شیپور به صدا در خواهد آمد^{۲۳۹} (۱۹۲۶) نام داشت. فرشته‌ای که آنها را به هم زد^{۲۴۰} (۱۹۲۸) و شام طولانی کریسمس^{۲۴۱} (۱۹۳۱)، دو مجموعه از نمایشنامه‌های تک‌پرده‌ای اوست. دو نمایشنامه موفق، شهر ما^{۲۴۲} (۱۹۳۸) و از بیخ گوش ما^{۲۴۳} (۱۹۴۲)، هر دو جایزه پولیتسر را نصیب وی کردند. در نمایشنامه مفصل شهر ما مدیر نمایش، که یگانه بازیگر نمایشنامه بر روی صحنه‌ای خالی است، زندگی و عشق و ازدواج زن و مردی را در شهری کوچک حکایت می‌کند. در نمایشنامه از بیخ گوش ما، تمامی تحولات زندگی انسان از ماقبل تاریخ تا عصر جدید در متن داستان زندگی یک خانواده تصویر می‌شود. اثر بعدی وایلدِر، تاجر اهل یونکرس^{۲۴۴} (۱۹۳۸)، یک نمایشنامه کم‌دی بود. وایلدِر در سال ۱۹۵۴ ویرایش جدید این کم‌دی را با عنوان دل‌اله^{۲۴۵} انتشار داد؛ و از آن پس کار بر روی چهارده نمایشنامه را، که در باب هفت گناه کبیره و هفت دوره حیات بشرند، آغاز کرد.

ویلیام فاکلر^{۲۴۶} (۱۸۹۷ تا ۱۹۶۲). در نیوآلبانی (مسیسی‌سی‌پی)، در خانواده‌ای قدیمی — که در زمانهایش با نام سارتورس^{۲۴۷} معرفی شده است — به دنیا آمد. در آکسفورد، مرکز دانشگاه میسیسی‌سی‌پی، بزرگ شد. در پایان سال دوم دبیرستان، درس و مشق را رها کرد، و در نخستین بانک ملی آکسفورد دفتردار شد. در سال ۱۹۱۸ وارد نیروی هوایی کانادا شد، اما پیش از پایان دوره تعلیماتیش، جنگ فیصله یافت. فاکلر به آکسفورد بازگشت و به کارهای مختلف پرداخت. در سال ۱۹۱۹ وارد دانشگاه میسیسی‌سی‌پی شد، اما در سال ۱۹۲۱ ترک تحصیل کرد و باز به جستجوی کار برآمد.

نخستین کتاب فاکلر دفتر شعری به نام فون مرمرین^{۲۴۸} (۱۹۲۴) بود. اولین رمان او نیز مواجب سرباز^{۲۴۹} (۱۹۳۲) نام داشت که یادآور دوران خدمتش در نیروی هوایی کانادا بود.

239) *Trumpet Shall Sound*241) *Long-Christmas Dinner*243) *Skin of Our Teeth*245) *Matchmaker*247) *Sartoris*249) *Soldier's Pay*240) *Angel That Troubled the Waters*242) *Our Town*244) *Merchant of Yonkers*246) *William Faulkner*248) *Marble Faun*

رمان دوم او، پشه‌ها^{۲۵۰} (۱۹۲۷)، تصویری طنزآمیز از زندگی در نیواورلئان ترسیم می‌کند. در این رمان گریز از وحشت به سوی شوخ طبعی کنایه‌آمیز، که از ویژگیهای آثار پخته فاکنر است، احساس می‌شود. صحنه بسیاری از رمانها و داستانهای کوتاه فاکنر اعماق جنوب، در حول وحوش شهر آکسفورد میسی‌سی‌پی است، که به صورت شهر خیالی جفرسن، در ایالتی خیالی به نام یوکناپاتاوفا^{۲۵۱} تصویر شده است. فاکنر در این آثار، گذشته جنوب، ناتوانی اشراف جنوبی در سازگاری با زندگی جدید، مناسبات بین سفید و سیاه، و بیگانگی و تنهایی انسان سده بیستم را بازکاوی می‌کند؛ و افزون بر این، توده عظیمی از سیماهای زنده و فراموش ناشدنی را وارد داستان می‌نماید. نخستین رمان فاکنر که وقایعش در یوکناپاتاوفا می‌گذرند سارتوریس^{۲۵۲} (۱۹۲۹) است. این رمان سرآغاز رشته رمانهایی است که انحطاط دو خانواده اشرافی کامپسن^{۲۵۳} و سارتوریس (نماینده جنوب کهن)، و ظهور خانواده نوپا و نه‌چندان پایبند اخلاقیات سنوپس^{۲۵۴} را روایت می‌کنند. شاهکار فاکنر، خشم و هیاهو^{۲۵۵} (۱۹۲۵)، رمان دیگری از همین سلسله، باز در باب فروپاشیدگی خانواده‌های اشرافی ریشه دار جنوبی است. فاکنر در این کتاب بزرگ قرن، با به کار بستن روشهای تجربی در سبک و قالب، و با استفاده از شیوه جریان سیال ذهن، رمان را مانند داستانی کوتاه آغاز می‌کند، و آن را تا حد یک روایت پیچیده توسعه می‌دهد. او از دیدگاهی ذهنی، و با بهره‌گیری از تک‌گویی، آرام آرام پرده از سیمای فاسد خانواده کامپسن برمی‌گیرد. در این خانواده سه برادر هریک به نوبت، به شیوه جریان سیال ذهن، روابط خواهرشان را با مردی بیگانه بازگو می‌کنند. در بخش اول، داستان از دیدگاه بنجی^{۲۵۶}، برادر خُل مادرزاد، ترسیم می‌شود. این بخش توصیفی است از یک ابله، و سرشار از خشم و هیاهو. در بخش دوم، کوئنتین^{۲۵۷}، یعنی حساس‌ترین، باهوش‌ترین، و انسان‌ترین برادران، راوی داستان است؛ و در بخش سوم جیسن^{۲۵۸}، برادر حریص و تنگ‌نظر. فقط بخش آخر رمان، که پای آشپز سیاه‌پوست خانواده در میان است، از زبان خود نویسنده گفته می‌شود. به کوتاه سخن، خشم و هیاهو داستان رنجهای سه نسل از خانواده‌ای است که روزگاری اشرافی ثروتمند بوده‌اند و اکنون به ذلت نشسته‌اند؛ و در کنار آنها، سه نسل از سیاهان نیز زندگی می‌کنند. فاکنر در

250) *Mosquitoes*253) *Compson*256) *Bonji*251) *Yoknapatawpha*254) *Snopes*257) *Quentin*252) *Sartoris*255) *Sound and the Fury*258) *Jason*

این کتاب که نقطه عطفی در رمان نویسی سده بیستم به شمار می رود، در متن شیوه غنائی دلنگ کننده اش، پیچیده ترین شیوه داستان نویسی را هم ابداع کرده است.

«هنگامی که در حال مرگ بودم»^{۲۵۹} (۱۹۳۰). رمان مورد علاقه فاکنر، ۶۰ بخش دارد و هر بخش به نام شخصیتی است که اندیشه ها و احساساتش را نقل می کند. فاکنر در این جا هم از شیوه جریان سیال ذهن سود می جوید تا داستان ترسناک و مضحک انتقال جسد زنی را به شهر جفرسن نقل کند.

«محراب»^{۲۶۰} (۱۹۳۱). رمانی است با پرداخت استادانه، با مفهومی تمثیلی، و در عین حال به طور غریبی تکان دهنده. صحنه داستان باز ایالت یوکناپاتا و فاست و اشخاص رمان اهالی همین ایالت اند.

«روشنایی در ماه اوت»^{۲۶۱} (۱۹۳۲). داستان دردناک جو کریسمس^{۲۶۲} را که ظاهراً سفیدپوست است ولی خون سیاهان در رگهایش جریان دارد، بازگو می کند. جو با پسر دخترش روی هم می ریزد و بعد او را می کشد. در نتیجه بدون دادرسی، از طرف مردم محکوم و کشته می شود. بدین ترتیب، خون یک قربانی دیگر — که به صورت مظهر بیگناهی زن سفیدپوست درمی آید — به بار گناه جنوب افزوده می شود.

«ابسالوم! اابسالوم!»^{۲۶۳} (۱۹۳۶). داستان ترقی و انحطاط یک خانواده پر شور جنوبی را بازگو می کند.

«تسخیر ناپذیر»^{۲۶۴} (۱۹۳۸). رمانی است شامل هفت داستان به هم پیوسته، که باز بر محور زندگی خانواده سارتوریس می گردد.

برخی از رمانهای بعدی فاکنر عبارتند از: نخلهای وحشی^{۲۶۵} (۱۹۳۹)، دهکده^{۲۶۶} (۱۹۴۰)، شهر^{۲۶۷} (۱۹۵۷)، خانه اربابی^{۲۶۸} (۱۹۵۹)، یک قصه^{۲۶۹} (۱۹۵۴) و مرثیه برای یک راهبه^{۲۷۰} (۱۹۵۱).

در میان مجموعه های داستان کوتاه فاکنر، فرارو موسی^{۲۷۱} (۱۹۴۲)، داستانهایی را

259) *As I Lay Dying*260) *Sanctuary*261) *Light in August*262) *Joe Christmas*263) *Absalom! Absalom!*264) *Unvanquished*265) *Wild Palms*266) *Hamlet*267) *Town*268) *Molson*269) *A Fable*270) *Requiem for a Nun*271) *Go Down, Moses*

در برمی گیرد که صحنه های آنها ایالت اساطیری یوکنپاتاوافاست. مشهورترین این داستانها «خرس»^{۲۷۲} نام دارد، که شاید بهترین داستان کوتاه فاکنر باشد.

فاکنر استادی چیره دست و مبتکر بود. رمانهایش اغلب در قالب تک گوییهای درونی روایت می شوند، و زبان اشخاص داستانهایش زبان جنوبی است؛ زبانی گاه فاقد ترتیب و قاعده، خنده آور، مجازی، خشن، و پرهیجان. سبکش روی هم رفته خلاف معمول است: از حال آغاز می کند و سر از گذشته به در می آورد.

فاکنر که در سال ۱۹۴۹ جایزه نوبل ادبیات را به دست آورد، در نطقی به مناسبت دریافت آن اشاره کرد که نویسنده باید ارزشهای واقعی کهن و حقایق قلبی — عشق و افتخار و دلسوزی و غرور و بردباری و گذشت — را از یاد نبرد. آثار فاکنر در عین پرداختن به مسائل جنوب، عمیقاً با وضع و شرایط زندگی انسان سروکار دارد. و در پایان، فاکنر دست کم بزرگترین رمان نویس امریکایی بین دو جنگ جهانی شناخته می شود. و این، مرهون احساس ژرف اخلاقی، بصیرت به علایق عمیق توده ها، همدردی با محرومان، قدرت بازکاوی انحرافات جامعه ای روبه فساد، و آمیختن این خصائص با ذوق و مهارت فنی است.

ارنست همینگوی^{۲۷۳} (۱۸۹۹ تا ۱۹۶۱). سیمای درخشان رمان نویسی امریکا در شهر اوک پارک (ایلینوئیز)، در خانواده یک پزشک زاده شد. تحصیلاتش را تا پایان دوره دوم دبیرستان ادامه داد، و خبرنگاری پیشه کرد. با اشتعال آتش جنگ جهانی اول، داوطلبانه به خدمت سرویس آمبولانس ایتالیا درآمد و سپس به توپخانه انتقال یافت. همینگوی در جنگ زخمی شد و از دولت ایتالیا و امریکا نشان گرفت. بعد از جنگ به فرانسه رفت و به عنوان خبرنگار خارجی باز وارد عالم روزنامه نگاری شد. در پاریس با جلای وطن کردگانی مثل ازرا پاند، شرود آندرسن، و گرتروود استاین باب دوستی گشود، و به تشویق آنان شیوه نویسنده گی ساده، محاوره ای، عینی، و غیر احساساتی را همراه با اختصار کلام برگزید.

نخستین کتاب همینگوی با عنوان سه داستان و ده شعر^{۲۷۴} (۱۹۲۳) در فرانسه انتشار

یافت. دومین اثر او به نام در زمان ما^{۲۷۵} (۱۹۲۴)، مجموعه ۱۵ داستان کوتاه بود که باز در پاریس منتشر شد. این داستانها بیشتر به کودکی نیک آدامز^{۲۷۶}، که شباهتهایی با خود نویسنده دارد، می پردازند؛ و همین نیک آدامز الگوی قهرمانان بعدی همینگوی می شود. نویسنده در این مجموعه با سادگی و صرفه جویی و اختصار کلام، مناظری گاه وحشتناک را وصف می کند و می گذرد.

نخستین رمان همینگوی، سیلابهای بهاری^{۲۷۷} (۱۹۲۶) بود؛ لکن نخستین رمان مهم و احتمالاً بهترین اثر بلند او، خورشید همچنان می درخشد^{۲۷۸} (۱۹۲۶) نام داشت. این رمان داستان روشنفکران نومید و بیهدف امریکایی است که در اروپا، مخصوصاً در فرانسه، سرگردان بودند. این جلای وطن کرده ها، که گرترو استاین آنها را «نسل گمشده» می نامد، مردمی زخم خورده و سرخورده اند، که جنگی سخت را پشت سر گذاشته اند؛ و حال، روزهایشان را در لایه های فرودست اجتماع و کاباره های پردود به میخوارگی و هوسبازی تباه می کنند. با وجود این، هر روز خورشید می دمد و باز روزی نو آغاز می شود.

«وداع با اسلحه»^{۲۷۹} (۱۹۲۹). یکی از بهترین رمانهای همینگوی، در وصف تراژدی و ویرانی جنگ جهانی اول، و سرشار از سرخوردگیهای «نسل گمشده» در زمان جنگ و صلح است. موضوع این داستان رمانتیک، درگیر شدن فردریک هنری^{۲۸۰}، سروان جوان امریکایی، در جنگ بیهوده ای است که هیچ کس معنای آن را نمی فهمد، نه سربازانش، نه افسران، و نه سردارانش. فردریک سرویس آمبولانس ایتالیا را به خاطر کاترین بارکلی^{۲۸۱}، پرستار انگلیسی، ترک می کند. این دوبه سویس می گریزند. کاترین هنگام وضع حمل می میرد، و فردریک نومید و بدبین روبه خدایان می آورد. اوتا اعماق روحش زخمی است، و زخمی، صفت همه قهرمانان همینگوی است.

«داشتن و نداشتن»^{۲۸۲} (۱۹۳۷). رمانی در حقیقت اجتماعی است که گوشه ای از کشاکش داراها و ندارها را ترسیم می کند. شخصیت اول کتاب، هاری مورگان^{۲۸۳}، انسانی سختکوش است که برای تأمین نان زن و بچه اش، جانش را هم فدا

275) *In Our Time*276) *Nick Adams*277) *Torrents of Spring*278) *Sun also Rises*279) *A Farewell to Arms*280) *Frederick Henry*281) *Catherine Barkley*282) *To Have and Have Not*283) *Harry Morgan*

می‌کند. او در آخرین لحظات عمر زمزمه می‌کند که انسان به تنهایی نمی‌تواند اقبالی داشته باشد.

«زننگها برای که به صدا درمی‌آید»^{۲۸۴} (۱۹۴۰). پیچیده‌ترین و بلندترین رمان همینگوی، بر محور جنگ داخلی اسپانیا (۱۹۳۶ تا ۱۹۳۹)، و مبارزهٔ جمهوریخواهان آن دیار با هواخواهان ژنرال فرانکومی‌گردد. قهرمان رمان، یک استاد آرمانگرای امریکایی است که در اسپانیا، در صف مبارزان می‌جنگد. او در راه اجرای مأموریتی که به اختیار برگزیده است، جانش را فدا می‌سازد. وی دیگر باز یچهٔ سرنوشت نیست، بلکه مبارزی است که در تعیین سرنوشت خود سهمی بزرگ دارد.

«آن سوی رودخانه و در میان درختان»^{۲۸۵} (۱۹۵۰). رمانی است ره‌آورد جنگ جهانی دوم، که او خود خبرنگارش بوده است.

«پیرمرد و دریا»^{۲۸۶} (۱۹۵۲). آخرین اثر داستانی مهم همینگوی، رمانچه‌ای است در حد اعلای قدرت و انضباط. سیمای اصلی کتاب سانتیاگو^{۲۸۷}، پیرمرد کوبایی است که مدت ۸۴ روز بدون صید می‌ماند. در روز هشتاد و پنجم دور از بندر، در آبهای ساحلی هاوانا، ماهی بزرگی می‌گیرد، و در پی سه روز نبرد نابرابر با ماهی عظیم‌الجثه، بدون کمک پسرکی که معمولاً همراهش می‌رفت، ماهی را به بندر می‌کشاند. در آنجا کوسه‌ها حمله می‌کنند. پیرمرد چندتایی را می‌کشد، اما آنها ماهی را می‌خورند. تفسیرهای گوناگونی از این رمانچه کرده‌اند، و برای پیرمرد، دریا، ماهی، کوسه، و قلاب معانی خاصی قائل شده‌اند. برخی از مفسران این داستان را تمثیلی از شکست گریزناپذیر انسان در مبارزه با هستی تعبیر کرده‌اند؛ و این که با وجود شکست، انسان می‌تواند با شکیبایی و شهامت به مبارزه ادامه دهد. اما تفسیر خود همینگوی از همهٔ تفسیرها گویاتر است: «من کوشیده‌ام پیرمردی واقعی، پسری واقعی، دریایی واقعی، ماهی واقعی، و کوسه‌هایی واقعی، بیافرینم.» در هر حال، پیرمرد عاقبت دست‌خالی از دریا بازمی‌گردد، اما او آزمایش دشوار را پیروزمندانه پشت سر نهاده است. و این پیروزی، برای هر قهرمانی کافی است. چه، مهم

284) *For Whom the Bell Tolls*

285) *Across the River and into the Trees*: این رمان با عنوان «به راه خرابات در چوب تاکه» (ترجمهٔ

پرویز داریوش، تهران، سکه، ۱۳۲۶) به فارسی منتشر شده است. م.

286) *Old Man and the Sea*

287) *Santiago*

نیست که در پایان کار چه کسی شکست می خورد؛ مهم این است که قهرمان چگونه با دشواریها روبرو می شود. و اگر هم شکست می خورد، چگونه آن را تحمل می کند.

همپنگوی در نوشتن داستان کوتاه هم راهی نو گشود. او در داستانهای کوتاهش به فکر آن نیست تا در زندگی قهرمانان حادثه بیافریند. اشخاص داستانهای او آدمهای زنده ای هستند که زندگی می کنند. از مجموعه داستانهای او، مردان بدون زن^{۲۸۸} (۱۹۲۷)، مشتمل بر ۱۴ داستان کوتاه است که در آنها زیباترین نمونه های هنر وی در زمینه توصیف، گفتگو و فضا جلوه پیدا می کند. از مشهورترین داستانهای این مجموعه، «آدمکشها»^{۲۸۹}، «تپه هایی مانند فیلهای سفید»^{۲۹۰}، و «یک سؤال ساده»^{۲۹۱} است.

مجموعه دیگر، برنده سهمی ندارد^{۲۹۲} (۱۹۳۳)، داستانهای گیرایی چون «روشنایی جهان»^{۲۹۳} و «پس از طوفان»^{۲۹۴}، را در بر می گیرد. از داستانهای بعدی همپنگوی، برفهای کلیمانجارو^{۲۹۵} (۱۹۳۸) و زندگی خوش و کوتاه فرانسیس مکومبر^{۲۹۶} (۱۹۳۸)، یادگار سفر او به آفریقا است. این داستانها که به صورت آثار کلاسیک در آمده اند، بیانگر لطافت روح و رقت طبع نویسنده، و زیبایی وحشی طبیعت و خشونت محیط اجتماعی اند. از آثار غیرداستانی همپنگوی، مرگ در بعد از ظهر^{۲۹۷} (۱۹۳۲)، ستایشی از گاو بازی است؛ و تپه های سبز آفریقا^{۲۹۸} (۱۹۳۷)، درباره شکار حیوانات وحشی و مطالب دیگر مربوط به آفریقا است، و در واقع سفرنامه او به این قاره است.

جنگ داخلی اسپانیا و فاشیسم فرانکو، همپنگوی را به اقدام جمعی برای حل مسائل اجتماعی معتقد و متقاعد ساخت. او که در خلال جنگ داخلی به عنوان خبرنگار جنگی به اسپانیا رفت، با مجاهدان این سرزمین عمیقاً همدرد شد. نمایشنامه ستون پنجم^{۲۹۹} (۱۹۳۸)، که گویای اصالت و حقانیت مبارزه مردم اسپانیاست، یادگار این دوره است. همپنگوی سبک و شیوه ای را آفرید که سرمشق نویسندگان بسیار شد. ویژگیهای

288) *Men Without Women*290) *Hills Like White Elephants*292) *Winner Takes Nothing*294) *After the Storm*296) *Short Happy Life of Francis Macomber*298) *Green Hills of Africa*289) *Killers*291) *A Simple Inquiry*293) *Light of the Word*295) *Snows of Kilimanjaro*297) *Death in the Afternoon*299) *Fifth Column*

برجسته این سبک در وزن و آهنگ، امساک در کلام، دقت آمیخته با خشونت مردانه، و قدرت شگرف اشاره نهفته است. او با حضور در صحنه های جنگ، شکارگاههای افریقا، میدانهای گاو‌بازی، و اقیانوس، روح زمان و دنیای عصر خود را دریافت؛ و از زبان قهرمانانش، که پیشاهنگان نسل خویش بودند، رسالت خود را در بیان حالت عاطفی نسل بعد از جنگ انجام داد. مختصر، همینگوی که سیمای درخشان نویسندگان نسل گمشده، و شاید هم بهترین نویسنده عصر خود باشد، به خاطر «استادی پر قدرت و سبک آفرینش در هنر داستان نویسی جدید» برنده جایزه نوبل ادبیات ۱۹۵۴ شد.

تامس [کلپتن] وولف^{۳۰۰} (۱۹۰۰ تا ۱۹۳۸). در آشویل واقع در کارولینای شمالی، در خانواده یک سنگتراش زاده شد. در دانشگاه کارولینای جنوبی تحصیل کرد و در آنجا دو نمایشنامه بازگشت باک گاوین^{۳۰۱} (۱۹۲۴) و شب سوم^{۳۰۲} (۱۹۳۸) را نوشت. سپس برای تحصیل در رشته نمایشنامه نویسی وارد هاروارد شد؛ و در همین دانشگاه نمایشنامه به شهر ما خوش آمدید^{۳۰۳} او به اجرا درآمد (۱۹۲۳). سپس وولف در دانشگاه نیویورک معلم انگلیسی شد، و چند سفر هم به اروپا رفت.

وولف نویسنده چهار رمان بزرگ است که گزارشی مفصل و دارای روح غنائی از زندگی — تلاشها، اندیشه ها، احساسات — خود وی به شمار می روند. نخستین رمان، فرشته به وطن بنگر^{۳۰۴} (۱۹۲۹)، که از تجارب اولیه او در زندگی مایه می گیرد، حکایت مردی است به نام یوجین گانت^{۳۰۵}، که بدنی تنومند و احساسات و آرزوهای بیحد دارد. همین یوجین گانت قهرمان رمان دوم وولف به نام از زمان ورود خانه^{۳۰۶} (۱۹۳۵) نیز هست. این رمان دنباله خاطرات نویسنده است و لحنی افسرده دارد. دو رمان دیگر، کارتنه و صخره^{۳۰۷} (۱۹۳۹) و تودبگر نمی توانی به خانه بازگردی^{۳۰۸} (۱۹۳۹) نام دارند.

مجموعه داستانهای کوتاه وولف، از مرگ تا صبح^{۳۰۹} (۱۹۳۵)، و دفتر شعرش، یک

300) Thomas [Clayton] Wolfe

302) *Third Night*

304) *Look Homeward, Angel*

306) *Of Time and the River*

308) *You Can't Go Home Again*

301) *Return of Buck Gavin*

303) *Welcome to Our City*

305) *Eugene Gant*

307) *Web and the Rock*

309) *From Death to Morning*

سنگ، یک برگ، یک در^{۳۱۰} (۱۹۴۵) نام دارد. متن یک سخنرانی وی درباره کار خودش نیز با عنوان داستان یک رمان^{۳۱۱} (۱۹۳۶) منتشر شده است.

وولف داستان پردازی است لفاظ و خام دست، اما جدی و پرشور و سرزنده. موضوع کتابهایش خود او یا کشور امریکا است، و تأکیدش بر روی عشق و مرگ، بلندپروازی و وحشت، و سایر موضوعاتی است که همه گرفتار آنند. فصاحت غنائی جزء طبیعت وی بود، و سبک غنائیش ساده و روان و پرهیجان و شاعرانه است.

جان ارنست اشتاین بک^{۳۱۲} (۱۹۰۲ تا ۱۹۶۸). در دهکده سالیناس در کالیفرنیا، در خانواده ای از طبقه متوسط دیده به جهان گشود. پدرش صندوقدار بخشداری و مادرش معلم بود. دوران کودکی جان در کشتزارها با کار و درس گذشت. در سال ۱۹۱۹ وارد دانشگاه استانفورد شد، و در سال ۱۹۲۵ بدون اخذ دانشنامه، دانشگاه را ترک گفت. او سالهای ۱۹۲۵ تا ۱۹۲۷ را در نیویورک به سرایداری، بنائی، کشاورزی، داروسازی، و خبرنگاری گذراند. در سال ۱۹۳۷ از اروپا دیدار کرد، و در سال ۱۹۴۳ به عنوان خبرنگار جنگی روزنامه نیویورک هرالد تریبون قدم در صحنه های نبرد مدیترانه نهاد. در جنگ جهانی دوم هم در قسمت ارتباطات بین امریکا و ایتالیا خدمت کرد. در سال ۱۹۴۷ به عضویت فرهنگستان ملی ادبیات و هنر برگزیده شد و از کشور نوژ نشان عالی گرفت.

اشتاین بک مفسر بدبختیها ورنجهای محرومان و ستمدیدگان است و آثارش بازتاب دردهای درونی توده های تهیدست و بی نام و نشان. شهرت او نیز مرهون بررسیهای واقعگرایانه اش از زندگی همان مردم تیره بخت، بویژه زحمتکشان مزارع کالیفرنیا، در سالهای بحران اقتصادی امریکا است.

نخستین رمان اشتاین بک، فنجان زرین^{۳۱۳} (۱۹۲۹)، نمایانگر علاقه اش به دریا بود؛ و رمان دوم او، به خدایی ناشناخته^{۳۱۴} (۱۹۳۳)، ارتباط انسان با زمین را با بیانی پر قدرت بازگو می کرد. با رمان نورتیللا فلت^{۳۱۵} (۱۹۳۵) شهرتی پایدار یافت. در این رمان یک دسته دهاتی تهیدست اما زنده دله ایتالیایی در کالیفرنیا به وضعی زندگی می کنند که در زیست شناسی

310) *A Stone, a Leaf, a Door*

312) John Ernst Steinbeck

314) *To an Unknown God*311) *Story of a Novel*313) *Cup of Gold*315) *Tolnilla Flat*

«همزیستی» خوانده می شود؛ و به گفته خود اشتاین بک، آنها در عین حال شبیه آرتور شاه و دلاوران او هستند. رمان در نبردی مشکوک^{۳۱۶} (۱۹۳۶)، بر محور اعتصاب سبب چینان دره تورگاس دور می زند. اشتاین بک در این جا از کارگران کشاورز مزارع کالیفرنیا با لحنی مبارز دفاع می کند. و همین موضوع را در موشها و آدمها از سر می گیرد.

«موشها و آدمها»^{۳۱۷} (۱۹۳۷). رمانی است که مایه اعتبار اشتاین بک شد و او را به مرحله تازه ای از تکامل رسانید. در این کتاب برداشتی رمان مانند و نمایشی از حقیقت و خیال و اسطوره به هم در آمیخته است. دو کارگر مهاجر در دره سالیانس کاملاً به یکدیگر متکی شده اند: یکی شخصی عادی است که می خواهد قطعه زمینی را صاحب شود، و دیگری «مخ معیوبی» دارد و از قدرت جسمی خویش بیخبر است. کارگر دوم بی آن که بداند عروس اربابشان را می کشد، و اولی با اکراه او را با تیر می زند. بدین ترتیب، طی یک رشته حوادث آشکار می شود که «اغلب نقشه های انسانها نقش بر آب می شود».

«خوشه های خشم»^{۳۱۸} (۱۹۳۹). از بهترین رمانهای امریکایی سده بیستم، و برنده جایزه پولیتسر است. این اثر که شاید بهترین نمونه داستان کارگری دهه ۱۹۳۰ نیز باشد، درباره خانواده کارگری مهاجر است که از اوکلاهما به کالیفرنیا کوچ می کند. زمینه اسطوره ای داستان — و حماسه کارگران مهاجر امریکا — از تورات است، و نمادی از جستجوی ابدی انسان در پی ارض موعود.

«اتوبوس سرگردان»^{۳۱۹} (۱۹۴۷). رمانی است در حول و حوش حوادث ناگوار جنسی گروهی در یک ایستگاه کنار جاده کالیفرنیا.

«مروارید»^{۳۲۰} (۱۹۴۷). رمان کوتاهی است که داستان یک صیاد مروارید اهل مکزیك را حکایت می کند.

«شرق بهشت»^{۳۲۱} (۱۹۵۲). بلندترین رمان اشتاین بک، براساس سفر پیدایش از کتاب مقدس نگارش یافته است و سروسامان یافتن زندگی نویسنده را در کالیفرنیا تصویر می کند.

از دیگر رمانهای کمابیش مشهور اشتاین بک، چراگاههای آسمان^{۳۲۲} (۱۹۳۲)، پنجشنبه

316) *In Dubious Battle*317) *Of Mice and Men*318) *Grapes of Wrath*319) *Wayward Bus*320) *Pearl*321) *East of Eden*322) *Pastures of Heaven*

دلپذیر^{۳۲۳} (۱۹۵۴)، اسب سرخ^{۳۲۴} (۱۹۵۹) و زمستان ناراضیها^{۳۲۵} (۱۹۶۱) را می توان نام برد.

مجموعه ای از داستانهای کوتاه اشتاین بک نیز با نام دره دراز^{۳۲۶} (۱۹۳۸) انتشار یافته است.

موضوع اصلی آثار اشتاین بک رابطه انسان و کائنات است. رمانهای او، هم بازتاب نومییدی نویسنده اند، و هم نمایانگر روح مبارز او. وی که استاد ادبیات کارگری است، زندگی قربانیان بدبختی و حرمان را با چیره دستی و با بیانی ساده ترسیم کرده است. سبکش از رمانتیسیم به واقعگرایی، و شکل آثارش از آرایه ها و پیرایه های زبانی به جانب سادگی و روشنی تکامل یافته است. اشتاین بک در شرح جزئیات، توصیف مناظر، نمایاندن حالات و تأثرات، و بیان خاطرات قدرتی نمایان دارد. وی به پاس آثار ارزنده خود که آمیزه ای از واقعگرایی و تخیل و سرشار از شوخ طبعی و درک اجتماعی است، جایزه نوبل ادبیات ۱۹۶۲ را به دست آورد.

ارسکین [پرستن] کالدول^{۳۲۷} (۱۹۰۳ تا ...). فرزند اعماق جنوب، در خانواده یک روحانی به دنیا آمد. در دانشگاه های ویرجینیا و پنسیلوانیا تحصیل کرد. مدتها در امریکای مرکزی سرگردان بود؛ یکچند فوتبالیست حرفه ای شد، و چندی هم خبرنگاری روزنامه ها را پیشه کرد. از او بیش از یکصد داستان کوتاه و چند رمان باز مانده است، که کمابیش بر محور زندگی کشاورزان و سیاهان روستاهای جورجیا دور می زنند. این آثار با وجود دفاع ضمنی آنها از عدالت اجتماعی، غیر اخلاقی هم معرفی شده اند. روی هم رفته، آثار او، که طنز و ریشخند در آنها موج می زند، امریکا را لخت و عریان تصویر می کنند.

رمانها.

«جاده تنباکو»^{۳۲۸} (۱۹۳۲). رمانی واقع‌بینانه درباره زندگی مردم مناطق روستایی امریکا است. شخصیت اصلی کتاب یک کشاورز تهیدست جورجیایی است که با خانواده گرسنه اش در جاده تنباکو زندگی می‌کند. درامی که از این رمان تهیه شد، طی هفت سال، ۳۱۸۲ بار، با موفقیت در برادوی (نیویورک) به اجرا درآمد.

«یک وجب خاک خدا»^{۳۲۹} (۱۹۳۳). رمانی درباره کوه‌نشینان ناتوان جورجیاست. قهرمان داستان درآمد یک جریب زمینش را به کلیسا اختصاص داده است، اما پیوسته محل زمین را مطابق نیازها و برنامه هایش تغییر می‌دهد.

بعضی از رمانهای کالدول مثل، حرامزاده^{۳۳۰} (۱۹۲۹) و احمق بیچاره^{۳۳۱} (۱۹۳۰) بر پایه زندگی طبقه کارگر نگاشته شده‌اند. رمانهایی چون مسافر^{۳۳۲} (۱۹۳۵)، غوغای زوئیه^{۳۳۳} (۱۹۴۰) و همین زمین^{۳۳۴} (۱۹۴۸)، به جنوب می‌پردازند. چراغی برای شبانگاه^{۳۳۵} درباره مردم ایالت مین؛ و سراسر شب^{۳۳۶} (۱۹۴۲) در باب جنگجویان غیرنظامی روسیه است. از دیگر رمانهای کالدول، زمین غم‌انگیز^{۳۳۷} (۱۹۴۴) و دست مطمئن خدا^{۳۳۸} (۱۹۴۷) را می‌توان نام برد.

کالدول اصولاً کارش را با چند داستان کوتاه پر قدرت آغاز کرد، که در چند مجموعه انتشار یافته‌اند. در میان این مجموعه‌ها، تعظیم در برابر خورشید فروزان^{۳۳۹} (۱۹۳۵)، سرزمین امریکا^{۳۴۰} (۱۹۵۰) و داستانهای ساحل خلیج^{۳۴۱} (۱۹۵۶)، شهرت یافته‌اند.

مضامین عمده آثار کالدول، فقر اقتصادی، خشونت اجتماعی، و تمایلات منحرف جنسی است. روی هم رفته، او نویسنده‌ای پرکار و بارور بود، آنچنان که در سال ۱۹۴۹ نزدیک به ۲۰ میلیون نسخه از آثارش در بازار کتاب بود.

328) *Tobacco Road*

331) *Poor Fool*

334) *This Very Earth*

337) *Tragic Ground*

340) *American Earth*

329) *God's Little Acre*

332) *Journeyman*

335) *A Lamp for Night*

338) *Sure Hand of Goa*

341) *Gulf Coast Stories*

330) *Bastard*

333) *Trouble in July*

336) *All Night Long*

339) *Kneel to the Rising Sun*

جیمز تامس فارل^{۳۴۲} (۱۹۰۴ تا ۱۹۷۹). در جنوب شیکاگو، که زمینه آثارش را تشکیل می دهد، زاده شد. مهمترین اثر وی رمانی است سه بخشی (تریلوژی) به نام استادس لانینگان^{۳۴۳}، مشتمل بر لانینگان جوان^{۳۴۴} (۱۹۳۲)، جوانی و کمال استادس لانینگان^{۳۴۵} (۱۹۳۴)، و روزرستاخیز^{۳۴۶} (۱۹۳۵). فارل با این اثر سه گانه اش غوغایی برانگیخت، زیرا شیوه نویسنده گی طبیعتگرایی بی پروا را برای بیان خشونت های زندگی به کار گرفته بود. او در این رمانها کودکی، بلوغ، کمال، و سرانجام مرگ استادس لانینگان، فرزند خانواده ای از طبقه پائین شیکاگو، را بازگو می کند؛ و بر فقر، تعصب مذهبی، نابرابری اقتصادی، محرومیت فردی، شرارت، و تأثیر مخرب محیط تأکید می ورزد. از رمانهای دیگر فارل، روزهای خشم^{۳۴۷} (۱۹۴۳) و پدر و پسر^{۳۴۸} (۱۹۵۳) شهرت یافته اند.

یکی از مشهورترین آثار فارل کتابی است به نام یادداشت هایی در باب نقد ادبی^{۳۴۹} (۱۹۳۶)، که از مهمترین بیانیه های ادبی دهه ۱۹۳۰ که از دیدگاه چپگرا نوشته شده اند به شمار می رود.

فارل از جمله نویسندگان طبیعتگرایی بود که طبیعتگرایی را با فلسفه سیاسی چپگرایشان در هم آمیختند. رمانهای او نیز بیشتر جنبه مستند پیدا کرده اند، و از لحاظ واژگان و تحرک بسیار غنی می نمایند.

جان [هنری] اوهارا^{۳۵۰} (۱۹۰۵ تا ۱۹۷۰). نویسنده داستان کوتاه و رمان، اهل پنسیلوانیا، کارش را با روزنامه نویسی آغاز کرد. نخستین رمان وی، وعده ملاقات در سامارا^{۳۵۱} (۱۹۳۴) بود که مایه شهرتش شد. رمان دوم او با ترفیلد^{۳۵۲} (۱۹۳۵) نام داشت. رمانهای بعدی وی مشتمل است بر شورزیستن^{۳۵۳} (۱۹۴۹)، از مهتابی^{۳۵۴} (۱۹۵۸)، و اسب

342) James Thomas Farrell

344) Young Studs Lonigan

346) Judgment - Day

348) Father and Son

350) John [Henry] O'Hara

352) Butterfield 8

354) From the Terrace

343) Studs Lonigan

345) Young Manhood of Studs Lonigan

347) My Days of Anger

349) A Note on Literary Criticism

351) Appointment in Samarra

353) Rage to Live

راه را می‌شناسد^{۳۵۵} (۱۹۶۴).

در میان داستانهای کوتاه اوهارا، مجموعهٔ پسر پزشک^{۳۵۶} (۱۹۳۵)، گیراترین داستانهای او را در بر می‌گیرد. بیشتر داستانهای کوتاه و رمانهای اوهارا تفسیری بر آداب و رسوم و اخلاقیات امریکای معاصر است.

رابرت پن وارن^{۳۵۷} (۱۹۰۵ - ...) شاعر، نویسندهٔ داستانهای کوتاه و رمان‌نویس، در سرزمین کوهستانی کنتاکی به دنیا آمد. او در اوایل دههٔ ۱۹۲۰ یکی از اعضای گروه «فراری»^{۳۵۸} جنوب به شمار می‌رفت. دوازده نفر از نویسندگان جنوبی عضو گروه - از جمله وارن - در مجموعه‌ای از مقالاتشان به نام من برجای خواهم ایستاد^{۳۵۹} (۱۹۳۰)، از جنوب زراعتی در برابر شمال صنعتی شده طرفداری می‌کردند. در واقع، موضوع این مقالات جنوب و سنت کشاورزی آن بود.

وارن در آغاز با اشعار گیرایش، که از نظر استعارات زنده و وصفهای درخشان قابل ملاحظه‌اند، آوازه‌ای یافت. این اشعار در دفاتری چون سی و شش شعر^{۳۶۰} (۱۹۳۵)، بازده شعر^{۳۶۱} (۱۹۴۲) و شما امپراتوران^{۳۶۲} (۱۹۶۰) به چاپ رسیده‌اند.

نخستین رمان وارن به نام سوارشب^{۳۶۳} (۱۹۳۹)، داستانی از جنگ تنبای کواران کنتاکی بود. رمان دوم او، در دروازهٔ بهشت^{۳۶۴} (۱۹۴۳)، اشاره‌ای است به زندگی یک تاجر و سیاستمدار فاسد اهل تنسی به نام لوک لی^{۳۶۵}. رمان وارن که برندهٔ جایزه پولیتزر شد تمام مردان شاه^{۳۶۶} (۱۹۴۶) نام دارد و بررسی اصول اخلاق سیاسی است. راوی داستان

355) *Horse Knows the Way*

356) *Doctor's Son*

357) *Robert Penn Warren*

358) *Fugitive*: عنوان گروهی از نویسندگان بانفوذ جنوب بود که در اوایل قرن در شهر ناشویل شهرت یافتند. از اعضای مؤثر این گروه دانشمندی از جزیرهٔ رود به نام جان کرو رانسم بود. این گروه قصد نداشتند نویسندگان پیرو نهضت رنگ محلی باشند، و با احساساتی شدن بر سر «جنوب روزگار قدیم» مخالف بودند. این گروه از سال ۱۹۲۲ تا ۱۹۲۵ مجله‌ای به نام «فراری» منتشر کردند که ناشر افکارشان بود. -م.

359) *I'll Take My Stand*

360) *Thirty - Six Poems*

361) *Eleven Poems*

362) *You Emperors*

363) *Night Rider*

364) *At Heaven's Gate*

365) *Lucke Lee*

366) *All the King's Men*

جوانی تیزهوش است که ماجرای ترقی و سقوط یک عوامفریب اهل جنوب را نقل می‌کند. او طی داستان با مسئله خیر و شر روبرو می‌شود و «تولد و مرگ دوباره» را تجربه می‌کند. رمان مهم دیگرش مکان و زمان کافی^{۳۶۷} (۱۹۵۰) بود؛ و سپس رمان دسته فرشتگان^{۳۶۸} (۱۹۵۵) را نوشت، که داستانی بر مبنای آمیزش نژادی در خلال جنگ داخلی است. از رمانهای نمادگرای وارن، یکی رمانی فلسفی به نام غار^{۳۶۹} (۱۹۵۹) است، و دیگری داستانی تاریخی درباره دوره جنگ داخلی با عنوان صحرا^{۳۷۰} (۱۹۶۱).

مجموعه دو رمانچه و دوازده داستان کوتاه وارن نیز سیرک در اتاق زیر شیروانی^{۳۷۱} (۱۹۴۸) نام دارد.

ویلیام سارویان^{۳۷۲} (۱۹۰۸ تا ۱۹۸۱). نویسنده ارمنی الاصل، در کالیفرنیا دیده به جهان گشود. دوره کودکی به یتیمی گذشت. در ده سالگی مدرسه را ترک گفت و تلگرام رسان شد. بعد از آن، همواره در فکر کار بود.

شهرت سارویان از بابت طرحها و داستانهای امپرسیونیستی اوست، که در آنها آزادی و احساس شخصی را می‌ستاید و مهربانی و عشق برادرانه را به عنوان یک آرمان انسانی تأیید می‌کند. مشهورترین مجموعه داستانهای کوتاه سارویان که با الهام از زندگی خود وی نگارش یافته، در سال ۱۹۴۰ با عنوان نام من آرام است^{۳۷۳} انتشار یافت. از مجموعه‌های دیگر او کودک عزیز^{۳۷۴} (۱۹۴۴) و آسوری^{۳۷۵} است که چند داستان کوتاه را دربر می‌گیرد. مهمترین رمان سارویان، کمدی انسانی^{۳۷۶} (۱۹۴۳)، بیشتر رمانی در باب احوال خود اوست، و داستان پسرکی تلگرام رسان را حکایت می‌کند. دو رمان دیگر او، ماجراهای ولسی جکسن^{۳۷۷} (۱۹۴۶) و بابا، تو دیوانه‌ای^{۳۷۸} (۱۹۵۷) نام دارند.

نخستین نمایشنامه سارویان که با موفقیت در برادوی نیویورک به اجرا درآمد، قلب من

367) *World Enough and Time*369) *Cave*371) *Circus in the Attic*373) *My Name is Aram*375) *Assyrian*377) *Adventures of Wesley Jackson*368) *Band of Angels*370) *Wilderness*372) *William Saroyan*374) *Dear Baby*376) *Human Comedy*378) *Papa, You're Crazy*

در بلندبهاست^{۳۷۹} (۱۹۳۹) نام داشت. نمایشنامه دوم او، زمان زندگی شما^{۳۸۰} (۱۹۳۹)، برنده جایزه پولیتزر شد، که سارویان پذیرفت، و آن را تشویقی بورژوازی خواند. در این کتاب شخصیتهای عجیب، احساساتی و خوش قلب چگونگی بهره گرفتن از زندگی را تصویر می کنند. از درامهای دیگر وی، آواز شیرین قدیمی عشق^{۳۸۱} (۱۹۴۱)، جیم دندی^{۳۸۲} (۱۹۴۷) و غارنشینان^{۳۸۳} (۱۹۵۸) را می توان نام برد. این نمایشنامه ها بیانگر ایمان سارویان به غلبه خیر بر شرند.

ریچارد رایت^{۳۸۴} (۱۹۰۸ تا ۱۹۶۰). نویسنده رمان و داستان کوتاه، سیاهپوست بود. وی را فصیح ترین سخنگوی سیاهان امریکای نسل خود می دانند. با نخستین رمان پرتأثیرش پسر بومی^{۳۸۵} (۱۹۴۰)، که به شیوه طبیعتگرایی نگاشته شده است، شهرت یافت. در این رمان، سیاهپوستی از مردم شیکاگو، مرتکب قتل می شود، و محاکمه و محکوم به مرگ با صندلی الکتریکی می گردد. از آثار دیگر او بچه های عموتام^{۳۸۶} (۱۹۳۸)، مجموعه ای مشتمل بر چهار رمانچه است که عبارتند از: پسرک سیاه^{۳۸۷} (۱۹۴۵)، که خودزندگینامه جوانی اوست؛ بیگانه^{۳۸۸} (۱۹۵۳)، که رمانچه ای فلسفی است؛ مرد سفید، گوش کن^{۳۸۹} (۱۹۵۷)، در باب زیانهای بیعدالتی نژادی است؛ و رؤیای طولانی^{۳۹۰} (۱۹۵۸)، که باز هم رنج و درد سیاهان امریکا را روایت می کند.

هوارد فاست^{۳۹۱} (۱۹۱۴ — ...). خبرنگار جنگ، و نویسنده داستانهای کوتاه اهل نیویورک، در خانواده ای تهیدست زاده شد. در آکادمی ملی تحصیل کرد، و در کارخانه ها به کار پرداخت. با بروز بحران اقتصادی سالهای ۱۹۲۹ تا ۱۹۳۰ بیکار شد. در این احوال به نوشتن روی آورد، و آثاری در هواخواهی از طبقه کارگر نوشت. فاست در جنگ جهانی

379) *My Heart is in the Highlands*

381) *Love's Old Sweet Song*

383) *Cave Dwellers*

385) *Native Son*

387) *Black Boy*

389) *White Man, Listen!*

391) *Howard Fast*

380) *Time of Your Life*

392) *Jim Dandy*

384) *Richard Wright*

386) *Uncle Tom's Children*

388) *Outsider*

390) *Long Dream*

دوم مدنی در قسمت بیسیم کار کرد؛ و در سال ۱۹۴۷ استاد دانشگاه ایندیانا شد. شهرت فاست بر پایهٔ رمانهای تاریخی زندهٔ او استوار است. او در این رمانها بیشتر با موضوعات سیاسی سروکار دارد. نخستین رمان وی، دودره^{۳۹۲} (۱۹۳۲)، دربارهٔ جنگ انقلاب امریکاست. دو رمان بعدی او، همشهری نام‌پین^{۳۹۳} (۱۹۴۳) و راه آزادی^{۳۹۴} (۱۹۴۴)، یادگار الفت وی با حزب کمونیست بود. فاست چند سال بعد از کمونیسم برید، و سرخوردگیش را در خدای برهنه^{۳۹۵} (۱۹۵۷) به تحریر کشید. رمان امریکایی^{۳۹۶} (۱۹۴۶)، در واقع زندگینامهٔ جان پیتر التگلد^{۳۹۷} فرماندار نیویورک بود. مشهورترین رمان فاست، اسپارناکوس^{۳۹۸} (۱۹۵۸)، بر پایهٔ زندگی رهبر انقلابی رومی (اسپارناکوس) و جنبش بردگان نگارش یافته است. از آخرین رمانهای فاست، قدرت^{۳۹۹} (۱۹۶۳)، تصویری از یک رهبر کارگری است.

جان هرسی^{۴۰۰} (۱۹۱۴ - ...). در خانواده‌ای امریکایی در تین سیان از ایالات چین به دنیا آمد. از دانشگاه ییل فارغ التحصیل شد، و در سال ۱۹۳۷ منشی مخصوص سینکлер لويس گردید. سپس به سردبیری مجلات نیویورک و نویسندگی پرداخت. نخستین رمانش، زنگی برای آدانو^{۴۰۱} (۱۹۴۴؛ برندهٔ جایزهٔ پولیتزر)، بر پایهٔ مشاهدات دقیق او از اشغال ایتالیا به وسیلهٔ امریکاست. در این رمان کوششهای یک افسر دلسوز در تهیهٔ زنگی برای کلیسای ویران شدهٔ دهکده‌ای ایتالیایی نشین به تفصیل روایت می‌شود. هرسی در سال ۱۹۴۶ از هیروشیما بازدید کرد و رمان مستند هیروشیما^{۴۰۲} (۱۹۴۶) را نوشت که گزارشی عینی و تکان‌دهنده از تأثیر انفجار بمب اتمی بر شش تن از بازماندگان است.

392) *Two Valleys*393) *Citizen Paine*394) *Freedom Road*395) *Naked God*396) *American*397) *John Peter Altgeld*

۳۹۸) *Spartacus*: برده و گلا دیاتور مشهور رومی که رهبری مهمترین شورش بردگان (۷۳ تا ۷۱ ق.م.) را بر عهده داشت. او با گردآوردن بردگان، در سال ۷۲ پیش از میلاد بر بخشی از جنوب ایتالیا استیلا یافت. سرانجام کراسوس جنبش بردگان را درهم کوبید، و حدود ۶ هزار تن از بردگان اسیر را به صلیب کشید. -م.

399) *Power*400) *John Hersey*401) *A Bell for Adano*402) *Hiroshima*

بیعاطفگی آدمها مضمون رمان بعدی او به نام دیوار^{۴۰۳} (۱۹۵۰) است که در آن داستان ویرانسازی محله کلیمیان ورشوبه دست آلمانیها بازگومی شود.

از آخرین آثار هرسی، مجموعه ای از طرحهای خودزندگینامه وار اوست که با عنوان اینجا بمانید^{۴۰۴} (۱۹۶۳) به چاپ رسیده، و توصیفگر جرأت و لجاجت انسانهاست.

رالف والدو الیسن^{۴۰۵} (۱۹۱۴-...) نویسنده سیاهپوست، در اوکلاهما به دنیا آمد. مدتی در کالجها تدریس کرد و داستانها و مقالاتی در مجلات نوشت. نخستین رمان مهم او مرد نامرئی^{۴۰۶} (۱۹۵۲)، جایزه ملی کتاب^{۴۰۷} را ربود. سیمای اصلی رمان نامی ندارد، و گرچه سیاهپوست است، لکن می تواند جانشین هر انسان ستمدیده و قربانی شده در دنیای کنونی باشد.

مجموعه مقالات الیسن، سایه و عمل^{۴۰۸} (۱۹۶۴)، وسعت علائق و جنبه انسانی فکر او را نشان می دهد.

موضوع اصلی آثار الیسن رنج و درد سیاهان امریکاست؛ سیاهانی که در جستجوی «جایگاه خود در تاریخ» هستند. البته، او تنها به درد و رنج نمی پردازد، و سیاه را چون انگلی که تنبیه و اهانت را تحمل می کند، تصویر نمی کند؛ بلکه شادی و عظمت قهرمانی را هم، که بخشی از زندگی سیاه است، ارائه می دهد.

برنارد مالامود^{۴۰۹} (۱۹۱۴-۱۹۹۴) نویسنده یهودی مذهب در بروکلین زاده شد و در همین شهر پرورش یافت. نخستین رمانش به نام خل مادرزاد^{۴۱۰} (۱۹۵۲)، داستانی تمثیلی در باره یک قهرمان بیس بال است. رمان دستیار^{۴۱۱} (۱۹۵۷) او، داستان یک یهودی مغازه دار فقیر و دستیارش را بازگومی کند. موضوع رمان کارساز^{۴۱۲} (۱۹۶۶)، قتل به خاطر مذهب است. شخصیت اصلی رمان در مدت سه سال رنج زندان و انتظار محاکمه، از لحاظ روحی نیرومندتر از پیش می شود و به اعتراف دروغین، خودکشی و نومیدي تن در نمی دهد.

403) Wall

405) Ralph Ellison

407) National Book Award

409) Bernard Malamud

411) Assistant

404) Here to Stay

406) Invisible Man

408) Shadow and Act

410) Natural

412) Flier

دو مجموعه داستانهای کوتاه مالامود که با عنوان *بشکه سحرآمیز*^{۴۱۳} (۱۹۵۸) و *تقدم با احمقهاست*^{۴۱۴} (۱۹۶۳) منتشر شده‌اند، قابلیت نویسندگی او را نشان می‌دهند.

سال *بلو*^{۴۱۵} (۱۹۱۵ - ...) در خانواده‌ای یهودی در کبک از ایالات کانادا دیده به جهان گشود؛ اما از کودکی در شیکاگو زندگی کرده است. او در سال ۱۹۳۷ از دانشگاه نورث‌وسترن لیسانس مردمشناسی گرفت، و به تدریس و همکاری با مجلات پرداخت. نخستین رمان او، *مرد بلا تکلیف*^{۴۱۶} (۱۹۴۴)، به شکل دفتر خاطرات مردی به نام جوزف نوشته شده که نگران است هر آن او را بگیرند و به سربازی ببرند. جوزف از بلا تکلیفی خسته می‌شود و داوطلبانه به خدمت می‌رود، البته نه بخاطر نفرت از فاشیستها، بلکه از آن جهت که می‌خواهد زندگیش نظم منطقی پیدا کند. دومین رمان *بلو*، *قربانی*^{۴۱۷} (۱۹۴۷)، به مناسبات بین یهودیان و غیریهودیان می‌پردازد. رمان او به نام *ماجراهای اوگی مارچ*^{۴۱۸} (۱۹۵۳) قلمرو بازتر و کلی‌تری دارد. شخصیت اصلی رمان هرگز با محیطهای مختلف سازگار نمی‌شود و از هر فاجعه‌ای سالم سر برمی‌آورد. در رمان *هندرسن پادشاه باران*^{۴۱۹} (۱۹۵۹)، قهرمان داستان که میل سیری ناپذیری به کسب تجربه دارد، به افریقا می‌رود؛ و گرچه سخت متنبه می‌شود، شوق زیستن را از دست نمی‌دهد. *هرزوغ*^{۴۲۰} (۱۹۶۴)، رمان دیگر او، درباره‌یک معلم تاریخ است و بیشتر در حول و حوش زندگی خودنویسنده دور می‌زند.

نمایشنامه آخرین تحلیل^{۴۲۱} (۱۹۶۴) *بلو*، که در برادوی نیویورک به نمایش درآمد داستان مرد روانشناسی است که شخصیت خود را روی صفحه تلویزیون بازکاوی می‌کند. *بلو*، سبکی غنی، پیچیده و گاه کمیک دارد. او با تکیه بر تجارب خویش، تصاویری غنی و جذاب از زندگی ترسیم می‌کند.

413) *Magic Barrel*415) *Saul Bellow*417) *Victim*419) *Henderson the Rain King*421) *Last Analysis*414) *Idiots First*416) *Dangling Man*418) *Adventures of Augie March*420) *Herzog*

کارسن مک کالرز^{۴۲۲} (۱۹۱۷ تا ۱۹۶۷). بانوی نویسندهٔ رمان، داستان کوتاه و نمایشنامه، در ایالت جورجیا به دنیا آمد؛ و در نیویورک موسیقی تحصیل کرد. او یکی از بااستعدادترین نویسندگان نسل خویش شناخته می‌شد.

نخستین رمانش، *دل صیادی است تنها*^{۴۲۳} (۱۹۴۰)، تمثیلی است از فاشیزم. نویسنده در این جا مسائل ناشی از تنهایی و ارتباط را در سیمای شخصیت اول داستان، که مردی کزولال است، بازکاوی می‌کند. دومین رمان او، *انعکاس در چشم طلایی*^{۴۲۴} (۱۹۴۱)، داستانی است دربارهٔ خشونت در یک پاسگاه نظامی در جنوب، و در زمان صلح، شهرت این بانوی نویسنده با رمان *مدعو جشن عروسی*^{۴۲۵} (۱۹۴۶)، بالا گرفت. رمان دیگر او، *ساعت بی عقربه*^{۴۲۶} (۱۹۶۱) نام دارد.

مجموعهٔ داستانهای کوتاه و رمانچهٔ *کالرز به نام ترانهٔ میکردهٔ غم انگیز*^{۴۲۷} (۱۹۵۱)، شهرتش را تثبیت کرد.

دنیای داستانهای خانم کالرز سرشار از خشونت و سوء تفاهم و شرارت و حقکشی است. زادگاهش جورجیا، با تابستانهای دراز و هوای سوزان، با خانه‌های ملالت‌زا و کافه‌ها و کارخانه‌های کوچک، و با بوی فقر و انحطاطش، زمینهٔ غیررمانتیک داستانهای اوست. با وجود این، مضمون اصلی داستانهای او عشق است. بدون عشق، جامعهٔ بشری در برابر نفرت و ترس، تبعیض نژادی و اقتصادی، و خشونت جنسی و فساد از هم می‌پاشد.

جروم دیوید سالینجر^{۴۲۸} (۱۹۱۹ -). نویسندهٔ یهودی، در شهر نیویورک زاده شد. با رمان *ناطور دشت*^{۴۲۹} (۱۹۵۱) شهرت یافت. این رمان دربارهٔ دانش‌آموزی دبیرستانی است که می‌خواهد از دنیای «متظاهرها» فرار کند؛ و هنگامی که با خواهر کوچکش راهی غرب است، احساس می‌کند که باید حافظ عفت و عصمت خواهر هم باشد؛ و تغییر عقیده می‌دهد و به خانه بازمی‌گردد.

422) Carson McCullers

424) *Reflections in a Golden Eye*

426) *Clock Without Hands*

428) Jerome David Salinger

423) *Heart is a Lonely Hunter*

425) *Member of the Wedding*

427) *Ballad of the Sad Café*

429) *Catcher in the Rye*

مجموعه داستانهای کوتاه سالینجر به نام *نُه داستان*^{۴۳۰} (۱۹۵۳)، بیشتر درباره نوجوانان حساس و مضطرب است که در برابر دنیای تهی پدر و مادرها تصویر می شوند. رمانچه مشهور او *فرانی وزویی*^{۴۳۱} (۱۹۶۱)، داستانی است که صحنه های زندگی خانواده ای به نام گلاس را یکجا جمع می کند. سالینجر در این آثار سبکی روشن و توأم با اختصار لفظ دارد.

نورمن میلر^{۴۳۲} (۱۹۲۳ -). در لانگ بریج واقع در نیوجرسی به دنیا آمد، و در هاروارد تحصیل کرد. او از بااستعدادترین نویسندگان امریکایی است و درباره اش گفته اند: نابغه ای است که هنوز موضوعی نیافته است.

شهرت میلر مرهون رمان *برهنگان و مردگان*^{۴۳۳} (۱۹۴۸) است، که معمولاً بهترین رمان امریکایی در باب جنگ جهانی دوم شمرده می شود. اشخاص اصلی رمان، که با دقت و شگرد خاصی انتخاب شده اند، هشت مردند، که عبارتند از: تکزاسی، یهودی، لهستانی، ایرلندی، سوئدی، سفیدپوست فقیر، مکزیکی، و یکی از اهالی غرب مرکزی. موضوع داستان گردش در جزیره آنوپویه ای و صعود از کوه آناکاست، که تلاشی بیحاصل است. میلر در مورد این رمان می گوید: هدفم از نوشتن آن به دست دادن تمثیلی است از حرکت بشر در خلال ادوار تاریخ. من سعی کرده ام بر روی مسائل شرم آوری که حاصل علت و معلول و کوشش و پاداش در اجتماعی بیمار است کار کنم. در این جا انسان را می بینم که به فساد گراییده و تا حد بیچارگی سرگشته شده است. ولی باز حدودی هست که فراتر از آن نخواهد رفت، و انسان می بیند که حتی در فساد و بیماری اشتیاقی در طلب دنیایی بهتر وجود دارد. رمان دیگر میلر، *ساحل بربر*^{۴۳۴} (۱۹۵۱)، رمانی نیمه نمادگرا و نیمه واقعگراست که به بررسی ریشه نظریات سیاسی می پردازد. رمان *چراگاه آهو*^{۴۳۵} (۱۹۵۵)، داستانی احساسی است درباره هالیوود. و *روای امریکایی*^{۴۳۶} (۱۹۶۵)، رمانی است در ارتباط با جدایی جنس زن و مرد.

از آثار دیگر میلر، *لشکریان شب*^{۴۳۷}، گزارشی داستانی است از شرکت نویسندگان در

430) *Nine Stories*433) *Naked and the Dead*436) *An American Dream*431) *Franny and Zooey*434) *Barbary Shore*437) *Armies of the Night*432) *Norman Mailer*435) *Dear Park*

راهپیمایی سال ۱۹۶۷ مخالفان جنگ ویتنام به سوی پنتاگون، که جایزه پولیتسر سال ۱۹۶۸ را ربود. از آثار تفننی میلر می توان کتاب آگهیهای برای خودم^{۴۳۸} (۱۹۵۹) را ذکر کرد.

ترومن کاپوتی^{۴۳۹} (۱۹۲۴ -). در نیواورلئان به دنیا آمد، لکن او خود را یک نویسنده جنوبی نمی داند. ویژگی بارز وی کشف خط فاصل بین رؤیا و واقعیت است. نخستین رمان کاپوتی، صداهای دیگر، اتفاقات دیگر^{۴۴۰} (۱۹۴۸)، داستان پسری سیزده ساله است که در جستجوی پدرش به منطقه ای با فضای کابوس گونه در میسی سی پی می رود، پدر مفلوج خود را می یابد، و باقی قضایا. جنگ علفی^{۴۴۱} (۱۹۵۱)، رمان دوم کاپوتی، درباره جوان یتیمی است که با دو عمه اش - نمایندگان تخیل و واقعیت - زندگی می کند. این رمان را به تمثیلی از آزادی تعبیر کرده اند. رمان بعدی کاپوتی، صبحانه در تیفانی^{۴۴۲} (۱۹۵۸) بود. سپس کتاب با خونسردی^{۴۴۳} (۱۹۶۵) را نوشت که سروصدای بسیار برانگیخت. این اثر گزارش تکان دهنده ای است از قتل خانواده آبرومند کشاورزی اهل کانزاس، و اندیشه ها، زندگانی، و سرانجام دستگیری دو قاتل دیوانه و آواره، و اعدام آنها. این کتاب به سبب احتوای آن بر آمیزه ای از حدس و حقیقت، عنوان «رمانی غیر داستانی» یافت، که نوع ادبی تازه ای بود.

مجموعه داستانهای کوتاه کاپوتی با عنوان درخت شب^{۴۴۴} (۱۹۵۶)، و مجموعه مقالات و طرحهای سفر او با نام رنگ محلی^{۴۴۵} (۱۹۵۰) انتشار یافته است.

جیمز بالدوین^{۴۴۶} (۱۹۲۴ -). در محله هارلم نیویورک به دنیا آمد. پدرش در هارلم کشیش بود و خود وی نیز مدتی در هارلم به وعظ پرداخت. با اولین رمانش به نام برو آن را بر روی کوه بگو^{۴۴۷} (۱۹۵۳) به شهرت رسید. داستان مربوط به سخنان پسر چهارده ساله سیاهپوستی از اهالی هارلم درباره مذهب است، و نویسنده تجربیات اجداد پسرک را در

438) *Advertisements for Myself*

440) *Other Voices, other Rooms*

442) *Breakfast at Tiffany's*

444) *A Tree of Night*

446) *James Baldwin*

439) *Truman Capote*

441) *Grass Harp*

443) *In Cold Blood*

445) *Local Color*

447) *Go Tell It on the Mountain*

طی سه نسل قبل با شیوه بازگشت به گذشته وصف می‌کند. در این رمان سبک بالدوین که از تورات مایه می‌گیرد، کیفیت شاعرانه پرقدرتی دارد. رمان او به نام *اتاق جوانی*^{۴۴۸} (۱۹۵۶) که ماجرایش در پاریس می‌گذرد، درباره همجنس‌گرایی است. گوینده داستان بین یک زن و یک مرد درگیر است و عاقبت هم از هر دو دست برمی‌دارد. در رمان کشور دیگر^{۴۴۹} (۱۹۶۱) نیز صحنه داستان بیشتر در هارلم است و به مناسبات بین سفیدپوستان و سیاهان می‌پردازد.

از آثار غیرداستانی بالدوین سه مجموعه مقالات او با عناوین *یادداشت‌های یک پسر بومی*^{۴۵۰} (۱۹۵۵)، *هیچ‌کس نام مرا نمی‌داند*^{۴۵۱} (۱۹۶۱) و *بار دیگر آتش*^{۴۵۲} (۱۹۶۳)، درباره رنج‌های سیاهان آمریکا، و در حکم کیفرخواستی خشمگانه علیه اجتماعی است که چنان شرایطی را به وجود آورده است.

شاعران

شعر آمریکایی در سده بیستم شکوفایی بسیار یافت. غنای استعداد‌های عصر شگفتی‌آور بود. در پایان دهه نخستین قرن شمار شاعران فزونی گرفت و در پایان دهه دوم رنسانسی واقعی پدید آمد.

شاعران نخستین سال‌های قرن انقلابی علیه شیوه‌های پرداخت و مضامین سنتی شعر برپا کردند. مرکز این انقلاب شیکاگو بود. در این شهر، هاریت مونرو^{۴۵۳} (۱۸۶۰ تا ۱۹۳۶)، شاعره آمریکایی، در سال ۱۹۱۲ نشریه‌ای به نام *مجله شعر*^{۴۵۴} دایر کرد، که نخستین مجله‌ای بود که به انتشار اشعار شاعران نوپای آمریکایی و شاعران گرانقدر زمان پرداخت. این مجله به شعر جدید آمریکا مجال بالیدن داد و به صورت سخنگوی شاعران جوان دنیای انگلیسی‌زبان در آمد. افزون بر این، صفحات مجله بر روی بهترین اشعار سنت‌گرایان نیز

448) *Giovanni's Room*450) *Notes on a Native Son*452) *Fire Next Time*454) *Poetry: A Magazine of Verse*449) *Another Country*451) *Nobody Knows My Name*453) *Harriet Monroe*

گشوده بود. ازرا پاوند مخبر خارجی آن بود و مجله از طریق او سخنگوی نهضت تصویرگرایان شد. و از طریق گروه تصویرگرایان، پاوند به یاری ایمی لوول اشعار مابعدالطبیعی امرسن، دیکینسن و دیگر شاعران سده نوزدهم را به نیازهای گنگ عصر آشفته ارتباط داد، و شالوده جنبش متافیزیک امریکایی را ریخت. از سوی دیگر، پاوند به پیدایش نهضت نیرومند طبیعتگرایی در شعر لندسی، رابرت فراست، ماسترن، سندبرگ و جفرز کمک کرد. در هر حال، هاریت مونرو بیشتر همفکر غرب نشینان بود. به طور کلی در ناحیه اطراف شیکاگو، یعنی غرب میانه، سه شاعر برجسته زمان، سندبرگ، ماسترن و لندسی، برخاستند. این سه که به شعر ویتمن نظر داشتند، به شاعران «گروه شیکاگو» شهرت یافتند.

مجله ادبی دیگر امریکا، لیتل ربویو^{۴۵۵} (۱۹۱۴ تا ۱۹۲۹) هم نخست در شیکاگو انتشار یافت و بعدها محل آن به نیویورک و پاریس انتقال یافت. این مجله هم پایگاه همه جنبشهای تجربی عصر و جولانگاه شاعران امریکا و انگلیس و اروپا بود.

ادوین آرلینگتن رابینسن^{۴۵۶} (۱۸۶۹ تا ۱۹۳۵). در هدتاید از ایالت مین دیده به جهان گشود، اما بیشتر عمر را در نیویورک گذرانید. شهرت او بیشتر از جهت اشعار داستانی بلند و تصاویر عینی مبتنی بر روانشناسی از شخصیتهای انگلستان نواست که معمولاً هم در قالب شعر سپید ترسیم شده اند. نخستین دفتر شعر رابینسن با عنوان سیلاب ورودخانه^{۴۵۷} (۱۸۹۶)، تنها در ۳۰۰ نسخه، به همت خود شاعر انتشار یافت و با استقبال گرم مردم و منتقدان روبرو شد. دفتر دوم شعرش، کودکان شب^{۴۵۸} (۱۸۹۷)، شماری از مشهورترین اشعارش را در بر می گرفت. در این احوال، رابینسن به نیویورک رفت. چون تهیدست بود، به هر کاری تن در می داد. سرانجام نخستین منظومه شعر سپید او به نام کاپیتان کریگ^{۴۵۹} (۱۹۰۲)، مورد توجه تندور روزولت قرار گرفت و شغلی در گمرک نیویورک برایش فراهم کرد. رابینسن پس از انتشار دفتر شعر دیگری به نام شهرپایین رودخانه^{۴۶۰} (۱۹۱۰)، کار گمرک را ترک گفت، و برای تأمین زندگی به شعرش متکی شد. با کتاب

455) Little Review

457) Turrent and the River

459) Captain Craig

456) Edwin Arlington Robinson

458) Children of the Night

460) Town Down the River

مردی در برابر آسمان^{۴۶۱} (۱۹۱۶) شهرتی پایدار یافت. شعر «مردی در برابر آسمان»، که عنوانش را به کتاب داده است، مردی را وصف می‌کند که شامگاهان بر بالای تپه‌ای پرشکوه در برابر آسمان ایستاده است. شاعر به اندیشه و طبیعت و سرنوشت این مرد تنها، که مظهر نسل بشر است، فکر می‌کند، و به این نتیجه می‌رسد که اگر زندگی انسان بی مفهوم و بی آینده می‌بود، این مرد یا هیچ کاری نمی‌کرد و یا خود را می‌گشت — او در برابر آسمان نمی‌ایستاد. مجموعه اشعار رابینسن با عنوان خرمن آون^{۴۶۲} (۱۹۲۱)، نخستین جایزه پولیتسر برای شعر (۱۹۲۲) را ربود. رابینسن جایزه پولیتسر سال ۱۹۲۵ را هم به خاطر مردی که دو بار مرد^{۴۶۳} (۱۹۲۵)، به دست آورد؛ و باز در سال ۱۹۲۸ با منظومه بلندش، ترسترام^{۴۶۴} (۱۹۲۷) جایزه را نصیب خود ساخت. منظومه ترسترام، همراه با مرلین^{۴۶۵} (۱۹۱۷) و لانسلوت^{۴۶۶} (۱۹۲۰)، منظومه‌های سه گانه رابینسن را در باب افسانه‌های آرتور شاه تشکیل می‌دهند، که مقبولیت بسیار یافتند. در میان مجموعه‌های بعدی رابینسن، سه میخانه^{۴۶۷} (۱۹۲۰)، غزلیات ۱۸۸۹ تا ۱۹۲۷^{۴۶۸} (۱۹۲۸)، شکوه بلبلان^{۴۶۹} (۱۹۳۰)، و منظومه بلند و رمان وارث جاسپر شاه^{۴۷۰} (۱۹۳۵)، که در قالب شعر سپید سروده شده، کمابیش مشهورند. رابینسن با وجود طنز و بدبینی اشعارش، از لحاظ پختگی شاعر سده نوزدهمی به شمار می‌رود؛ شعر او پلی است از ویتمن و دیکنسن به شاعران واقعاً نوگرای سده بیستم. او در اشعارش بیشتر به موضوعات روانی توجه دارد؛ قالب شعر سپید در دست وی انعطاف و حالت طبیعی خود را پیدا می‌کند.

ادگار لی هاسترز^{۴۷۱} (۱۸۶۹ تا ۱۹۵۰). شاعر و رمان‌نویس اهل ایلینویز، در رشته حقوق تحصیل کرد. نخستین کتاب شعرش، دفتری از نظم^{۴۷۲} (۱۸۹۸) بود که منتقدان بی‌اعتنا از آن گذشتند. اما جنگ سپون ریور^{۴۷۳} (۱۹۱۵) او در تاریخ ادبیات امریکا مقامی شامخ به وی بخشید. این دفتر که به شعر آزاد سروده شده، مجموعه‌ای از یک سلسله

461) *Man against the Sky*464) *Tristram*467) *Three Taverns*470) *King Jasper*473) *Spoon River Anthology*462) *Avon's Harvest*465) *Merlin*468) *Sonnets, 1889 - 1927*471) *Edgar Lee Masters*463) *Man Who Died Twice*466) *Lancelot*469) *Glory of the Nightingales*472) *A Book of Verses*

گورنبدشته هاست. مردان و زنان سپون ریور زند گینامه های خویش را از درون گورستانی که در آن خفته اند، حکایت می کنند؛ و از این طریق تصویری دراماتیک و واقعگرا از زندگی دهکده ای در غرب میانه ترسیم می شود. برخی از دفاتر بعدی ماسترز عبارتند از: دره بزرگ^{۴۷۱} (۱۹۱۶)، ترانه ها و طنزها^{۴۷۵} (۱۹۱۶)، صخره گرسنه^{۴۷۶} (۱۹۱۹)، دریای آزاد^{۴۷۷} (۱۹۲۱)، اشعار مردم^{۴۷۸} (۱۹۳۶) و دنیای نو^{۴۷۹} (۱۹۳۷).

ماسترز چند رمان هم نوشت، که از آن جمله کودکان بازار^{۴۸۰} (۱۹۲۲) و سراب^{۴۸۱} (۱۹۲۴) را می توان نام برد. از وی زند گینامه هایی چون، ویتمن^{۴۸۲} (۱۹۳۷) و مارک تواین^{۴۸۳} (۱۹۳۸) هم به یادگار مانده است.

ایمی [لارنس] لوول^{۴۸۴} (۱۸۷۴ تا ۱۹۲۵). شاعره، منتقد و زند گینامه نویس اهل ئستن، در یک خانواده قدیمی و برجسته انگلستان نوبه دنیا آمد. شهرت او مرهون ارتباط وی با تصویرگرایان و رهبری این نهضت است. لوول یک سال بعد از انتشار نخستین دفتر شعرش به نام گنبدی از شیشه های رنگارنگ^{۴۸۵} (۱۹۱۲)، از را پاوند و شاعران تصویرگرا را در لندن ملاقات کرد و رهبری نهضت را به عهده گرفت. در میان دفاتر بعدی او، تیغه های شمشیر و تخم خشخاش^{۴۸۶} (۱۹۱۴)، مردان، زنان، و اشباح^{۴۸۷} (۱۹۱۶)، افسانه ها^{۴۸۸} (۱۹۲۱) و باد شرق^{۴۸۹} (۱۹۲۱)، شهرت یافته اند.

لوول در تابستان ۱۹۱۴ مرکز گروه تصویرگرایان را به بستن انتقال داد. او در مقام رئیس «باشگاه شعر انگلستان نو»، معلم دانشگاه و اهل مباحثه، هدف شعر جدید را در آثار انتقادی، شش شاعر فرانسوی^{۴۹۰} (۱۹۱۵) و تمایلات شعر جدید امریکایی^{۴۹۱} (۱۹۱۷) بیان

474) *Great Valley*476) *Starved Rock*478) *Poems of the People*480) *Children of the Market Place*482) *Whitman*

484) Amy [Lawrence] Lowell

486) *Sword Blades and Poppy Seed*488) *Legends*490) *Six French Poets*475) *Songs and Satires*477) *Open Sea*479) *New World*481) *Mirage*483) *Mark Twain*485) *A Dome of Many-Coloured Glass*487) *Men, Women, and Ghosts*489) *East Wind*491) *Tendencies in Modern American Poetry*

داشت.

لوول پس از جنگ جهانی اول به شعر خاور دور علاقه مند شد. تصاویری از دنیای موج^{۴۹۲} (۱۹۱۹) او مشتمل بر ۵۴ «شعر نقاشی» به شیوه اشعار ژاپنی و چینی است. او ۱۳۷ قطعه شعر چینی را نیز به انگلیسی برگرداند و با عنوان الواح گل کاج^{۴۹۳} (۱۹۲۱) منتشر کرد.

لوول زندگینامه جان کیتس^{۴۹۴} (۲ ج، ۱۹۲۵) را هم نگاشته است.

رابرت لی فراست^{۴۹۵} (۱۸۷۴ تا ۱۹۶۳). در سانفرانسیسکو، در خانواده ای اهل انگلستان نوبه دنیا آمد. پدر روزنامه نگارش به سبب طرفداری از ایالات جنوبی ناگزیر از ترک انگلستان نوشته بود. فراست بعد از مرگ پدر، در ده سالگی همراه مادرش به لارنس ماساچوست (در انگلستان نو) بازگشت. دوره دبیرستان را در ماساچوست گذراند. سپس مدت کوتاهی به دانشگاه دارتموث و هاروارد رفت، ولی برای تأمین مخارج خانواده اش دست از تحصیل کشید، و به سراغ مشاغل گوناگون رفت. سالهای ۱۹۰۰ تا ۱۹۰۵ را در نیوهمپشایر به مزرعه داری پرداخت. در سال ۱۹۱۲ همراه همسر و چهار فرزندش سفری به انگلستان کرد، که سه سال به درازا کشید. در لندن با نوپردازان مناسبات نزدیک پیدا کرد، و دو دفتر شعرش، اراده یک پسر^{۴۹۶} (۱۹۱۳) و شمال بستن^{۴۹۷} (۱۹۱۴)، را به چاپ رسانید. نفوذ ادبی فراست از لندن تا ایالات متحد گسترش یافت، و او در سال ۱۹۱۵ در اوج شهرت به امریکا بازگشت. چندی در هاروارد تدریس کرد، و دفاتر شعری چون فاصله کوهستانی^{۴۹۸} (۱۹۱۶) و نیوهمپشایر^{۴۹۹} (۱۹۲۳)، برنده جایزه پولیتزر را منتشر کرد. دفتر اخیر برای نخستین بار بر آگاهی فراست از خویش به عنوان شاعر دلالت دارد، آنچنان که در شعری که نامش را به عنوان کتاب داده، خود را «یک مخلوق ادبیات» می خواند. از دفاتر بعدی اشعارش، چشمه وست رانینگ^{۵۰۰} (۱۹۲۸)، مجموعه اشعار^{۵۰۱} (۱۹۳۰)، دید

492) *Pictures of the Floating World*

494) *John Keats*

496) *Boy's Will*

498) *Mountain Interval*

500) *West - Running Brook*

493) *Fir-Flower Tablets*

495) *Robert [Lee] Frost*

497) *North of Boston*

499) *New Hampshire*

501) *Collected Poems*

وسیع‌نر^{۵۰۲} (۱۹۳۶) و درخت شاهد^{۵۰۳} (۱۹۴۲) را می‌توان نام برد، که سه دفتر آخر سه جایزه پولیتسر را نصیب وی کردند.

فراست در اواخر دهه ۱۹۴۰ دو درام منظوم کمابیش فلسفی انتشار داد. یکی به نام نقاب عقل^{۵۰۴} (۱۹۴۵) دربارهٔ ایوب، و دومی، نقاب ترحم^{۵۰۵} (۱۹۴۷)، دربارهٔ ماجرای نظیر داستان یونس که در انگلستان نوروی می‌دهد.

اشعار فراست از یک نظر دربارهٔ ویژگیهای انگلستان نو و مردم آن جاست، و از دیدگاهی دیگر بر محور زندگی غم‌انگیز انسان و مسائل آن دور می‌زند. به‌طور کلی دنیای فراست جهان بشردوستی کلاسیک و سنتهای عبرانی و نصرانی است. اصولاً فراست که برکنار از نهضت «نو» قرار داشت، شاعر طبیعت است و شعرش در آنچه با روستا پیوند دارد بسیار غنی است. او شاعری صریح، ساده و اخلاقی است. شادیهای روستا را می‌سراید، و به طبیعت عشق می‌ورزد. با وجود این، او که شاعر روستاهای امریکا است، وقایع‌نگار شب تاریک روح انسان، و شعرش سرشار از طنز و ابهام است. در هر حال، فراست که بیش از چهل درجهٔ افتخاری و چهار جایزهٔ پولیتسر را به دست آورد، پس از آلن پو و ویتمن، آثارش بیشترین خواننده را دارد. و کلام آخر، فراست ویرژیل امریکا و صادق‌ترین شاعر عصر خویش است.

کارل آوگوست سندبرگ^{۵۰۶} (۱۸۷۸ تا ۱۹۶۷). در گیلزبورگ از ایالت ایلینویز، در خانوادهٔ یک مهاجر سوئدی تهیدست و کم‌سواد به دنیا آمد. در سیزده سالگی مدرسه را ترک گفت و به کارهای گوناگون پرداخت. در جنگ اسپانیا - امریکا به کسوت سربازی در آمد، و بعد برای تحصیل وارد کالج شد. مدتی هم آگهی‌نویس، گزارشگر و خبرنگار روزنامه در سوئد و نروژ بود، و از سرمقاله‌نویسان روزنامهٔ دیلی نیوز شیکاگو هم به‌شمار می‌آمد.

از نخستین آثار سندبرگ رساله‌ای به نام در جذبهٔ بیقراری^{۵۰۷} بود. و بعد اشعارش را در

502) *A Furthur Range*

504) *Masque of Reason*

506) Carl August Sandburg

503) *A Witness Tree*

505) *Masque of Mercy*

507) *In Reckless Ecstasy*

مجله شعرانتشار داد و در سلک گروه شیکاگو درآمد. با انتشار شعرهای شیکاگو^{۵۰۸} (۱۹۱۶)، سبوسگیران^{۵۰۹} (۱۹۱۸) و دود و فولاد^{۵۱۰} (۱۹۲۰)، نام سندبرگ بر سرزبانها افتاد؛ و با دفترهای تخته سنگهای غرب آفتاب سوخته^{۵۱۱} (۱۹۲۲)، صبح بخیر، امریکا^{۵۱۲} (۱۹۲۸)، کلیات اشعار^{۵۱۳} (۱۹۵۰)، برنده جایزه پولیتزر) و غسل و نمک^{۵۱۴} (۱۹۶۳)، شهرتش تثبیت شد.

سندبرگ در زمینه های گوناگون درخششهای چشمگیری داشته است. در شرح حال نویسی، اثر ماندنی او آبراهام لینکلن^{۵۱۵} (ج ۶، ۱۹۲۶ تا ۱۹۳۶)، سبکی فخیم دارد. در فرهنگ قومی امریکا، سندبرگ ترانه های عامیانه کشورش را در دو دفتر مجموعه ترانه های امریکایی^{۵۱۶} (۱۹۲۷) و مجموعه ترانه های امریکایی نو^{۵۱۷} (۱۹۵۰) گردآوری نمود. او برای کودکان نیز شعر و داستان پرداخته است. داستانهای روتاباگا^{۵۱۸} (۱۹۲۲) و کبوتران روتاباگا^{۵۱۹} (۱۹۲۳)، از آثار منشور؛ و ماه نو^{۵۲۰} (۱۹۲۳) از اشعار سندبرگ در زمینه ادبیات کودکان است.

از دیگر آثار سندبرگ، شورشهای نژادی شیکاگو^{۵۲۱} (۱۹۱۹)، یک بررسی اجتماعی است. افزون بر این، رمانی به نام صخره خاطره^{۵۲۲} (۱۹۴۸)، و کتابی در احوال جوانی خویش با عنوان بیگانگان همیشه جوان^{۵۲۳} (۱۹۵۲) هم نگاشته است.

شهرت سندبرگ مرهون آثاری است که تحت تأثیر ویتمن در قالب شعر آزاد سروده و در آنها به ستایش از صنعت و کشاورزی امریکا، جغرافیا و مناظر امریکا، سیماهای تاریخ امریکا، و مردم کوچه و بازار امریکا پرداخته است. او حماسه سرای تمدن صنعتی نیز هست، و در بسیاری از آثارش از ماشین آلات و کارخانه ها الهام گرفته است. در شعرش بیشتر از اصطلاحات عامیانه و شیوه محاوره سود می جوید، و چندان دربند وزن و قالب نیست.

508) *Chicago Poems*510) *Smoke and Steel*512) *Good Morning America*514) *Honey and Salt*516) *American Songbag*518) *Rootabaga Stories*520) *Early Moon*522) *Remembrance Rock*509) *Cornhuskers*511) *Slabs of the Sunburnt West*513) *Complete Poems*515) *Abraham Lincoln*517) *New American Songbag*519) *Rootabaga Pigeons*521) *Chicago Race Riots*523) *Always the Young Strangers*

[نیکلاس] ویچل لیندسی^{۵۲۴} (۱۸۷۹ تا ۱۹۳۱). در سپرنسگفیلد از ایالت ایلینویز دیده به جهان گشود. او یکی از نخستین شاعران گروه شیکاگو بود که اشعارش منتشر شد. خود نیز به نقاط مختلف کشور سفر می‌کرد، اشعارش را می‌خواند، و عشق به شعر را برای بوده‌ها تبلیغ می‌کرد. لیندسی حتی در تابستان سال ۱۹۱۲ از ایلینویز پیاده راه افتاد و تا نیومکزیکو رفت و اشعاری را که در مجموعه قافیه‌هایی برای مبادله با نان^{۵۲۵} (۱۹۱۲) گرد آورده بود، با غذا ردوبدل می‌کرد. سال بعد او یکی از مشهورترین مجموعه شعرهایش را به نام ژنرال ویلیام بوث وارد بهشت می‌شود^{۵۲۶} (۱۹۱۳) منتشر کرد. دفاتر بعدیش به نامهای کنگو^{۵۲۷} (۱۹۱۴)، بلبل چینی^{۵۲۸} (۱۹۱۷) و مجموعه اشعار^{۵۲۹} (۱۹۲۳)، خوانندگان بسیار یافتند. در میان تک شعرهای لیندسی نیز «راهی برای گرفتار کردن ماهتاب»^{۵۳۰} (۱۹۱۳) و «عقابی که فراموش شده»^{۵۳۱} (۱۹۱۳)، شهرت دارند. کتاب زرین سپرنسگفیلد^{۵۳۲} (۱۹۲۰) نیز از آثار منشور اوست که تصویری همچون آرمانشهر از زادگاهش به دست می‌دهد.

آثار لیندسی پر است از موضوعات و قهرمانان امریکایی، و سرشار از روح وطن‌دوستی، و ایمان عارفانه به زمین و طبیعت. او می‌کوشد شاعر توده‌ها باشد. سروده‌هایش از تصانیف سیاهان و اشعار قدیم که به سبک کتاب مقدس سروده شده الهام یافته‌اند. و در پایان، لیندسی که یکی از سه شاعر برجسته غرب میانه بود (دوتن دیگر سندبرگ و ماسترز بودند)، عاقبت سرخورده و نومید، با نوشیدن زهر، برای همیشه خاموش شد.

والاس ستیونز^{۵۳۳} (۱۸۷۹ تا ۱۹۵۵). در هاروارد حقوق تحصیل کرد، و بیشتر عمر را در هارتفورد، به خدمت در یک شرکت بیمه گذرانید. شهرت وی مرهون اشعاری است که تحت نفوذ نهضت نمادگرایی فرانسوی سروده، و نیز مرهون واژگان غنی، صنایع بدیعی زیاد، و

524) [Nicholas] Vachel Lindsay

526) General William Booth Enters into Heaven

528) Chinese Nightingale

530) A Net to Snare the Moonlight

532) Golden Book of Springfield

525) Rhymes to be Traded for Bread

527) Congo

529) Collected Poems

531) Eagle That Is Forgotten

533) Wallace Stevens

استعارات اصیل و درخشان اوست.

نخستین سروده‌های ستیونز در مجله شعر به چاپ رسید. اما با انتشار نخستین دفتر شعرش، ارغنون^{۵۳۴} (۱۹۲۳)، بود که نامش بر سر زبانها افتاد. دفترهای بعدی او، اندیشه‌های نظم و ترتیب^{۵۳۵} (۱۹۳۵)، مردی با گیتار آبی^{۵۳۶} (۱۹۳۷)، انتقال به تابستان^{۵۳۷} (۱۹۴۷) و سپیده دم خزان^{۵۳۸} (۱۹۵۰)، پایه‌های شهرتش را استوار ساختند.

اشعار ستیونز کاوشی اندیشه‌مندانه در باب وجود و مسائل شخصیتی در جهان متمدن است. مضمون اصلی شعر او تضاد میان واقعیت و آفریده‌های تخیل است، و به اعتقاد او در این جهان خیالی، تنها واقعیت موجود، همانا تخیل است. در هر حال، والاس یکی از سه چهار شاعر بزرگ قرن در دنیای انگلیسی زبان به شمار می‌آید.

ویلیام کارلوس ویلیامز^{۵۳۹} (۱۸۸۳ تا ۱۹۶۳). از پدری انگلیسی و مادری پورتوریکویی زاده شد. در مدارس اروپا و آمریکا درس خواند، و در دانشگاه پنسیلوانیا پزشکی تحصیل کرد. او مدت بیش از ۵۰ سال در نیوجرسی به شغل طبابت اشتغال داشت. در ضمن چند دفتر شعر سرود، ورمونها و مقالات و خاطراتی نگاشت.

نخستین دفتر شعر ویلیامز در سال ۱۹۰۹ با عنوان اشعار^{۵۴۰} انتشار یافت. دفترهای دیگر وی بعدها در دو مجموعه سفر عشق^{۵۴۱} (۱۹۵۵) و ساپفو^{۵۴۲} (۱۹۵۷) گرد آمدند. ویلیامز سراینده یکی از برجسته‌ترین منظومه‌های زمان به نام پاترسن^{۵۴۳} (۱۹۴۶ تا ۱۹۵۸) نیز بود. این منظومه بلند (شامل پنج دفتر)، که از اشعار غنائی، رویدادهای داستانی، و تکه‌های منشور ترکیب یافته، بیانیه تمدن معاصر است. شهر پاترسن، نیوجرسی، زمینه کار است؛ تمامی این منظومه مشمول یک تمثیل برجسته است: این شهر ذهن انسان در کنار رود زمان است؛ زبان رویدادهای عصر (آبشار) تنها معنای ممکن در جریان زمان است.

534) *Harmonium*

536) *Man with the Blue Guitar*

538) *Auroras of Autumn*

540) *Poems*

542) *Sappho*

535) *Ideas of Order*

537) *Transport to Summer*

539) *William Carlos Williams*

541) *Journey to Love*

543) *Paterson*

ویلیامز رمانهایی چون قاطر سفید^{۵۴۱} (۱۹۳۷) و کارد زمان^{۵۴۵} (۱۹۳۲) هم نگاشته است. مجموعه داستانهای کوتاه او دختران کشاورز^{۵۴۶} (۱۹۶۱) نام دارد. افزون بر این، خودزندگینامه ویلیام کارلوس ویلیامز^{۵۴۷} (۱۹۵۱) نیز انتشار یافته است. شهرت ویلیامز مرهون اشعار زنده و واقعگرایی اوست که زمینه آنها بیشتر محیط زندگی روزمره آمریکاییان عصر اوست.

سارا تیزدیل^{۵۴۸} (۱۸۸۴ تا ۱۹۳۳). بانوی شاعر، در سنت لوئیز به دنیا آمد. با غزلیاتش اسم و رسمی پیدا کرد. مدتی همنشین شاعرانی بود که در شیکاگو به گرد هاریت مونرو حلقه زده بودند، و اشعارش در مجله مونرو به چاپ می رسید. دفترهای شعر تیزدیل عبارتند از: غزلهایی برای دیوزه^{۵۴۹} (۱۹۰۷)، هلن تروایی^{۵۵۰} (۱۹۱۱)، ترانه های عاشقانه^{۵۵۱} (۱۹۱۷)، برنده جایزه مخصوص پولیتزر، شعله و سایه^{۵۵۲} (۱۹۲۰)، سایه ماه^{۵۵۳} (۱۹۲۶) و پیروزی عجیب^{۵۵۴} (۱۹۳۳). او گلچینی از سروده های شاعران جوان را هم با عنوان رنگین کمان طلایی^{۵۵۵} (۱۹۲۲) فراهم آورد.

الینور [هویت] وایلی^{۵۵۶} (۱۸۸۵ تا ۱۹۲۸). بانوی شاعر و رمان نویس، شهرتش را مرهون ارائه تصاویر دقیق و با روح در غزلیات، و بازکاوی هوشیارانه احساس و عاطفه در اشعار عاشقانه خویش است. او که تحت تأثیر شاعران عصر الیزابت و شعرای مابعدالطبیعه بود، نخستین دفتر اشعارش را با عنوان شماره اتفاقی^{۵۵۷} (۱۹۱۲)، بدون ذکر نام خود، منتشر کرد. دفترهای بعدی وایلی دامهایی برای گرفتن باد^{۵۵۸} (۱۹۲۱)، زره سیاه^{۵۵۹} (۱۹۲۳) و

544) *White Mule*

546) *Farmer's Daughters*

548) *Sara Teasdale*

550) *Helan of Troy*

552) *Flame and Shadow*

554) *Strange Victory*

556) *Elinor [Hoyt] Wylie*

558) *Nets to Catch the Wind*

545) *Knife of the Time*

547) *Autobiography of William Carlos Williams*

549) *Sonnets to Duse*

551) *Love Songs*

553) *Dark of the Moon*

555) *Rainbow Gold*

557) *Accidental Number*

559) *Black Armour*

فرشتگان و موجودات خاکی^{۵۶۰} (۱۹۲۸) نام دارند.

رمانهای وایلی زمینه‌های تاریخی دارد، و نگارش آنها مستلزم تحقیقاتی گسترده بوده است. مشهورترین این رمانها، فرشتهٔ بنیم^{۵۶۱} (۱۹۲۶)، در احوال شلی است که در واقع بُت وایلی بوده است.

ازرا [لومیس] پائوند^{۵۶۲} (۱۸۸۵ تا ۱۹۷۲). یکی از درخشان‌ترین سیماهای ادبیات جدید جهان، در خانواده‌ای اهل انگلستان نو در آیداهو به دنیا آمد. از دانشگاه پنسیلوانیا درجهٔ فوق لیسانس زبانهای لاتینی گرفت (۱۹۰۶)، و مدتی در کالجی در غرب میانه به تدریس پرداخت. در سال ۱۹۰۷ رهسپار اروپا شد، و به ایتالیا و انگلستان و فرانسه سفر کرد. بدین ترتیب پائوند را هم یک «نویسندهٔ دور از وطن» (اصطلاحی که برای امریکاییان مقیم پاریس در دههٔ ۲۰ به کار می‌رفت) می‌شمارند.

نخستین دفتر شعر پائوند نور خاموش^{۵۶۳} (۱۹۰۸) بود که در ونیز منتشر شد. او در انگلستان از پیشگامان نهضت تصویرگرایی^{۵۶۴} شد؛ و نخستین گلچین شعر پیروان این جنبش را با عنوان تصویرگرایان^{۵۶۵} (۱۹۱۴) ویراست و انتشار داد. پائوند بعداً از نهضت تصویرگرایی فاصله گرفت و به ورتیسیسم^{۵۶۶} گرایش یافت. او با همکاری ویندهام لوئیس

560) *Angels and Earthly Creatures*

561) *Orphan Angel*

562) *Ezra [Loomis] Pound*

563) *A Lume Spento*

۵۶۲) Imagism: عنوان مکتبی در شعر که در فاصلهٔ سالهای ۱۹۱۰ تا ۱۹۱۷، با همکاری شاعرانی چون ریچارد آلدینگتن و ازرا پائوند در انگلستان تشکیل گردید و دامنهٔ نفوذ آن تا امریکا گسترش یافت. پیروان این نهضت که به تصویرگرایان مشهور شدند، از مکتب کلاسیک و مکتب سمبولیسم فرانسوی الهام می‌گرفتند. اینان تمرکز را جوهر اصلی شعر می‌دانستند و از سرودن اشعار سست و احساساتی پرهیز داشتند و می‌کوشیدند اندیشه‌ها و حالات درونی را مستقیماً به زبان شعری محکم و روشن بیان کنند. به طور کلی، اصول نظریات تصویرگرایان عبارت است از: (۱) استعمال زبان محاوره، (۲) سخن گفتن با زبان تصویر، (۳) آفرینش اوزان نو، (۴) آزادی گزینش موضوعات گوناگون، (۵) استفاده از لحن طنز آلود و تعرض آمیز نسبت به جامعهٔ عصر. -م.

565) *Imagists*

۵۶۴) Vorticism: جنبش ادبی کم‌عمری که در انگلستان بوجود آمد. پیروان این نهضت با رمانتیسم پر آب و تاب شعر انگلیسی عصر مخالف بودند و می‌کوشیدند تا سبک کلاسیک دقیق و خشکی را متداول سازند. -م.

مجله بلاست^{۵۶۷} را دایر کرد، که ناشر افکار و رئیس‌یست‌ها بود. پاوند مخبر خارجی مجله شعر (پیشگفته) هم بود، و در همین سالها (۱۹۱۷ تا ۱۹۱۹) سردبیری مجله لیتل ریویو شاخه لندن را هم بر عهده داشت. پاوند در این دوره بانفوذترین ادیب نسل خود به شمار می‌آمد و در پیشبرد شعر جدید تأثیری شگرف داشت. از اشعار او در این سالها دفترهایی چون شادیه^{۵۶۸} (۱۹۰۹)، شخصیتها^{۵۶۹} (۱۹۰۹)، ضربات متقابل^{۵۷۰} (۱۹۱۲) و لوسترا^{۵۷۱} (۱۹۱۶) منتشر شده‌اند.

پاوند به علت تنفر از جنگ و نارضایی از اوضاع انگلستان، این کشور را برای همیشه ترک گفت و در سال ۱۹۲۰ در فرانسه سکونت گزید؛ و عاقبت، در سال ۱۹۲۸ به ایتالیا کوچ کرد. در آن سرزمین، دلبستگی او به مسائل اقتصادی تشدید شد و سرانجام، به فاشیسم و موسولینی گرایش یافت. در جنگ جهانی دوم، از رادیو رم اساس سرمایه‌داری و فعالیت‌های متفقین را مورد حمله قرار داد و به تبلیغ مرام فاشیستی برای امریکاییان پرداخت. بدین لحاظ، متهم به خیانت شد، و در سال ۱۹۴۵ به وسیله نیروهای امریکایی توقیف گردید. پاوند به واشینگتن انتقال یافت، لکن بسبب اختلال مشاعر از محاکمه‌اش صرف‌نظر شد، و او را در بیمارستانی بستری کردند. پاوند از سال ۱۹۴۶ تا ۱۹۵۸ در بیمارستان به سربرد، در این سال از اتهامات تبرئه شد و پس از آزادی به ایتالیا بازگشت.

پاوند در سال ۱۹۱۷ سرودن اثر حماسی بزرگ خود به نام سرودها^{۵۷۲} را آغاز کرد، و آن را در سراسر عمر ادامه داد، آنچنان که در سال ۱۹۵۹ شمار آنها به ۱۰۹ سرود رسید. نخستین بخش سرودها در سال ۱۹۱۷ انتشار یافت.

پاوند به شعر چینی هم دلبستگی داشت و برداشتهایش را از اشعار لی پو، به ترجمه ارنست فنولو^{۵۷۳}، در مجموعه‌ای به نام خن^{۵۷۴} (۱۹۱۵) انتشار داد. او درام کلاسیک ژاپنی را نیز بررسی و شماری از آنها را منتشر کرد.

مقالات و آثار انتقادی پاوند تقریباً اهمیتی همسنگ اشعار او دارند. از آثار منشور او در

567) *Blast*

568) *Exultations*

569) *Personae*

570) *Riposte*

571) *Lustra*

572) *Cantos*

۵۷۳) Ernest Francisco Fenollosa (۱۸۵۳ تا ۱۹۰۸): شاعر و منتقد هنری و شرق‌شناس امریکایی. -م.

574) *Cathay*

نقد ادبی، روح رمانس^{۵۷۵} (۱۹۱۰)، انگیزشها^{۵۷۶} (۱۹۲۰)، فرهنگ^{۵۷۷} (۱۹۲۸) و گفتارهای ادبی^{۵۷۸} (۱۹۵۴) است.

پاوند با اشعاری چون «هیوسلوین موبرلی»^{۵۷۹} (۱۹۲۰)، نشان داد که در سرودن قطعات منظوم استاد است. این شعر برجسته طنزآمیز که از چندین بخش تشکیل یافته یادآور وداع شاعر با لندن است و هشدار تندی است نسبت به تمدنی که ره آورد آن جنگ، تاجرمنشی در عالم هنر، و گونه ای بیهودگی همگانی و انحرافات جنسی است. در هر حال، پاوند یکی از بانفوذترین شاعران سده بیستم به شمار می رود که تأثیری انقلابی بر شعر جدید داشته است. سرمشق سروده های او، شعر یونان باستان، اشعار شرقی، ترانه های تروبادورهای سده های میانه، و شیوه پرداخت نماد گرایان بوده است.

[جان] گولد فلچر^{۵۸۰} (۱۸۸۶ تا ۱۹۵۰). شاعر و مقاله نویس و مترجم اهل آرکانزاس، نخست از شاعران تصویرگرا بود، ولی بعد به گروه نویسندگان جنوبی^{۵۸۱} پیوست که از گذشته الهام می گرفتند و کشاورزی را پایه اقتصاد جنوب می دانستند. اینان که هواخواه سنت کشاورزی جنوب، در برابر شمال صنعتی، بودند، همواره بر میراث اشرافیت جنوب می بالیدند.

فلچر با این احساس که شعر جدید به مضمون و قالبی نونیاز دارد، نخستین دفتر شعرش، روشناییها: شنها و شاخه^{۵۸۲} (۱۹۱۵) را انتشار داد. دفترهای بعدی او، دیوها و بتکده ها^{۵۸۳} (۱۹۱۶)، موجها و خارها سنگها^{۵۸۴} (۱۹۲۱)، صخره سیاه^{۵۸۵} (۱۹۲۸)، حماسه آرکانزاس^{۵۸۶} (۱۹۳۶)، برگزیده اشعار^{۵۸۷} (۱۹۳۸)، برنده جایزه پولیتسر، ستاره جنوب^{۵۸۸} (۱۹۴۱) و کوه

575) *Spirit of Romance*576) *Instigations*577) *Culture*578) *Literary Essays*579) *Hugh Selwyn Mauberly*580) *[John] Gold Fletcher*۵۸۱) این نویسندگان به *Agrarians* (زمینی) مشهور شده اند. -م.582) *Irradiations: Sands and Spray*583) *Goblins and Pagodas*584) *Breakers and Granites*585) *Black Rock*586) *Epic of Arkansas*587) *Selected Poems*588) *South Star*

سوزان^{۵۸۹} (۱۹۴۶) بودند.

در میان آثار منشور فلچر، زندگینامه خود او به نام زندگی آوازمین است^{۵۹۰} (۱۹۳۷)، و شرح حال گوگن با عنوان پل گوگن: زندگی و قلب او^{۵۹۱} (۱۹۲۱)، از لحاظ سندیت اهمیت دارند. حاصل پژوهشهای فلچر نیز در دو کتاب به نامهای بحران فیلم^{۵۹۲} (۱۹۲۹) و دو مرزنشین^{۵۹۳} (۱۹۳۰)، که یک بررسی مبتنی بر روانشناسی تاریخی است، انتشار یافته است.

[جان] رابینسن جفرز^{۵۹۴} (۱۸۸۷ تا ۱۹۶۲). فرزند یک کشیش بود. در کالج غربی لوس آنجلس تحصیل کرد و به شهر کارمل در ساحل اقیانوس کبیر رفت. در آنجا خانه ای سنگی به دست خود بنا کرد و همه عمر در آن به سربرد. شهرت جفرز مرهون شور و شوق او به فرهنگ جدید، ایمان به آزادی و استقلال فرد، تمایل به قهرمان پرستی نیچه وار، و شیفتگی عارفانه اش به امور خلاف قاعده در مسائل جنسی است.

جفرز که از کودکی ادبیات کلاسیک تحصیل کرده بود، بسیاری از منظومه های داستانی بلند خود را با الهام از منابع کلاسیک و کتاب مقدس سرود. نخستین سروده های او دو دفتر رمانتیک به نامهای تئگها و سیبها^{۵۹۵} (۱۹۱۲) و کالیفرناینها^{۵۹۶} (۱۹۱۶) بودند. دفتر بعدی او منظومه بلند تاهار^{۵۹۷} (۱۹۲۴)، براساس داستانی از کتاب مقدس در مورد فریب خوردن دختری به وسیله برادر اوست. بعد، جفرز مجموعه نره اسب سرخ^{۵۹۸} (۱۹۲۵) را سرود. در این جا زیبایی و تمایلات جنسی نره اسب با شهوات انسان متمدن در برابر هم تصویر می شوند. یهودای عزیز^{۵۹۹} (۱۹۲۹)، دفتر دیگر شعر او نیز باز از کتاب مقدس مایه

589) *Burning Mountain*

591) *Paul Gauguin: His Life and Heart*

593) *Two Frontiers*

595) *Flags and Apples*

597) *Tamar*

599) *Dear Judas*

590) *Life Is My Song*

592) *Crisis of the Film*

594) (John) Robinson Jeffers

596) *Californians*

598) *Roan Stallion*

گرفته است. از مجموعه های دیگر او، انقلاب^{۶۰۰} (۱۹۳۵)، اشعار برگزیده^{۶۰۱} (۱۹۳۸) و نبرد دوسر^{۶۰۲} (۱۹۴۸)، زیباترین سروده هایش را در بر می گیرند.

جان کرو رنسون^{۶۰۳} (۱۸۸۸ تا ۱۹۷۴). در جنوب، در جزیره رود به دنیا آمد. در دانشگاه واندربیلت تحصیل کرد و در همان جا به تدریس پرداخت. در این دانشگاه، در حدود سال ۱۹۱۵، گروه «فراری» که هواخواه سنت کشاورزی جنوب بودند به وجود آمد، که رنسون از پایه گذاران آن بود.

شعر رنسون بیانگر نفوذ شاعران مابعدالطبیعه در اوست. نیشخند، انتقاد از جهان صنعتی سده بیستم، و غم غربت نسبت به گذشته و جامعه اشرافی جنوب پیش از جنگ داخلی در تمام اشعار رنسون موج می زند. از دفترهای شعر او اشعاری درباره خدا^{۶۰۴} (۱۹۱۹)، تب و لرزها^{۶۰۵} (۱۹۲۴) و اشعار برگزیده^{۶۰۶} (۱۹۴۵)، انتشار یافته اند.

اثر برجسته رنسون در نقد ادبی به نام انتقاد جدید^{۶۰۷} (۱۹۴۱)، شیوه ای نو در ارزیابی آثار ادبی ارائه می دهد.

از مقالات ادبی رنسون، خدا بدون رعد^{۶۰۸} (۱۹۳۰) و اشعار و گفتارها^{۶۰۹} (۱۹۵۵)، منتشر گردیده اند.

تامس سترفز البوت^{۶۱۰} (۱۸۸۸ تا ۱۹۶۵). مشهور به تی. اس. البوت، شاعر، منتقد و نمایشنامه نویس شهیر انگلیسی، در سنت لوئیز از ایالت میسوری دیده به جهان گشود. در دانشگاه های هاروارد، سوربن و آکسفورد تحصیل کرد. از سال ۱۹۱۴ به بعد در انگلستان سکونت گزید و در سال ۱۹۲۷ تبعه این کشور شد.

البوت نه تنها برجسته ترین نویسنده دوره بین دو جنگ بزرگ جهانی است، بلکه یکی

600) *Solstice*602) *Double Axe*604) *Poems about God*606) *Selected Poems*608) *God Without Thunder*

610) T [tears] S [tears] Eliot

601) *Selected Poetry*

603) John Crowe Ransom

605) *Chills and Fever*607) *New Criticism*609) *Poems and Essays*

از بزرگترین شاعران سده بیستم هم به شمار می رود. او در دوره زندگی آوازه ای تقریباً افسانه ای یافت. و این بلندآوازی مرهون نوآوریهای بنیادی او در فنون و مضمون شعر بود که انقلابی در قراردادهای ادبی بازمانده از شاعران و نویسندگان رمانتیک و دوره ویکتوریا به وجود آورد. الیوت که سنتهای ادبی زمان را برای بیان تجربیات دنیای جدید ناتوان می دید، به شعر ملل و اعصار گذشته روی آورد. نثر و شعر سنتی سده نوزدهم انگلستان و آثار نمادگرایان فرانسوی برای او مایه الهام شد؛ و ژول لافورگ و بودلر سالها سرمشق شعر وی بودند. آشنایی الیوت با پائند در لندن، در شعر او تأثیری ژرف داشت. پائند که به نبوغ الیوت پی برده بود، به حگ و اصلاح آثار و تشویق او پرداخت. به همت پائند شعر الیوت به نام «ترانه عشق ج. آلفرد پروفراک»^{۶۱۱} (۱۹۱۵) در مجله شعر به چاپ رسید. این شعر یک تک گفتار دراماتیک است که در آن الیوت شیوه هایی نظیر قالبهای شعری، اشارات غیرمستقیم و نمادگرایی را، که در آثار بعدیش تکامل یافت، به کار می گیرد. دسته ای از منتقدان این سروده الیوت را بررسی ناتوانی مردی جوان تفسیر کرده اند، و گروهی آن را اشارتی بر انحطاط فرهنگی عصر دانسته اند. الیوت موضوع نازایی زندگی جدید را در زمین بایر^{۶۱۲} (۱۹۲۲)، که مهمترین شعر در ادبیات معاصر است، بیان می کند. نسخه دستنویس این کتاب که پائند آن را ویراست و تقریباً به نصف تقلیل داد، به خود پائند به عنوان «سخن پرداز برتر» تقدیم شده است. در هر حال، زمین بایر، اثری است بی اندازه غنی، که از لحاظ تنوع تلمیحات ادبی حیرت آور، و از جنبه آمیختگی هزل و جد و افسانه و تاریخ، شگفتی انگیز است. الیوت در این اثر وضع موجود فرهنگ را با قطعات شاعرانه ای در باب خاطرات و آرزوها به زبانی رمزگونه تصویر کرده است؛ خاطرات و آرزوهای شاعرانه ای که آفریده هنر گذشته اند: افسانه جام مقدس، سرودهای مذهبی هندو، کتاب مقدس، دانه، درام عصر الیزابت، و بودلر. به کوتاه سخن زمین بایر، زمینی است متروک و سترون، که شاهی ناتوان بر آن حکومت می کند. این شعر بلند، که با زبانی فشرده، با غنای ادبی و تاریخی، و با فقدان توالی داستانی سروده شده بود، و به هنگام انتشار طوفانی برانگیخت، مشتمل بر پنج بخش است که طی آنها مراحل مختلف تحولی یک روح نومید که در تلاش رهایی است حکایت می شود. الیوت با این کتاب و شعر «پروفراک و مشاهدات دیگر»^{۶۱۳}

611) Love song of S. Alfred Prufrock

612) Waste Land

613) Prufrock and other Observations

(۱۹۱۷)، که هر دو حاوی نگرشی دراماتیک بر فقر معنوی و عاطفی انسان در جهانی ستروند، در پیشاپیش اندیشه‌مندان و روشنفکران قرار گرفت و رهبر شاعران جوان شناخته شد.

نخستین سروده‌های الیوت گویای نومییدی شاعر از زندگی عصر جدید است، و بیشتر وزن و آهنگی تشنج‌آمیز دارد. آنچنان که در شعر «مردان توخالی»^{۶۱۴} (۱۹۲۵) خلاء معنوی و سرنوشت دردناک انسان سده بیستم را از طریق مترسکی رمزگونه بیان می‌کند. با وجود این، او در اواخر دهه ۲۰ به مذهب کاتولیک گروید، و شعرش آکنده از مفاهیم مذهبی شد. اشعاری نظیر «چهارشنبه خاکستر»^{۶۱۵} (۱۹۳۰)، «سفر مگی»^{۶۱۶}، و «مارینا»^{۶۱۷}، مراحل متناوب نومییدی، شکاکیت، امید و شادی را در خلال مبارزه روح در طلب حیاتی تازه ترسیم می‌کنند. در «چهارشنبه خاکستر» علاقه الیوت به انسان عصر جدید جای خود را به دلبستگی به سنت مسیحیت که حامل راز ارزشهای انسانی است می‌دهد. اصولاً گرایش الیوت به الهیات چندان مایه تعجب نیست. جستجوهای او برای نظم و انضباط و قالب در شعر، سرانجام وی را به کلاسیسیسم در ادبیات، و به انگلو-کاتولیسیسم در مذهب سوق داد.

کوارتتهای چهارگانه^{۶۱۸} (۱۹۳۶ تا ۱۹۴۲) را معمولاً بهترین اثر منظوم الیوت می‌دانند، و حتی برخی از منتقدان آن را زیباترین شعر مابعدالطبیعه در زبان انگلیسی از سده هفدهم به بعد شمرده‌اند. این شعر بلند که اندیشه‌های اصیل و پخته الیوت را در باب زمان و ابدیت با زبان رمز و اشاره بازگو می‌کند، مشتمل بر چهار منظومه، با نام چهار محل مختلف است: منظومه نخست به نام «برنت نورتن»^{۶۱۹} (۱۹۳۶)، به خانه‌ای به همین نام اشاره دارد که

614) Hollow Men

۶۱۵) Ash Wednesday: در سالنامه مسیحی به نخستین روز «چله» گفته می‌شود که یک دوره چهل روزه از استغفار و روزه‌گیری است، و یادآور آن چهل روز که مسیح در بیابان به کف نفس از خوردن گذراند و بر ابلیس پیروگی یافت. در آداب کلیسای چهارشنبه خاکستر، کشیش با خاکستر بر پیشانی عوام الناس علامت صلیب می‌کشد و این کلمات را تکرار می‌کند: «به یاد دار، ای انسان، که تو خاک هستی، و به خاک باز خواهی گشت» (پیدایش، سوم، ۱۹). -م.

616) Journey of the Magi

618) Four Quartets

617) Marina

619) Burnt Norton

کودکان در باغ پر از گل سرخش به بازی سرگرمند. منظومه دوم «ایست کوکر»^{۶۲۰} (۱۹۴۰) نام دارد، که دهکده‌ای در انگلستان است که جد الیوت در سده هفدهم از آن جا رهسپار امریکا شد. منظومه سوم، «خشک از آب بازگرفته‌ها»^{۶۲۱} (۱۹۴۱)، نام صخره‌های ساحل ماساچوست را که کودکی الیوت در کنار آنها گذشت بر خود دارد. منظومه چهارم، «لیتل گیدینگ»^{۶۲۲} (۱۹۴۲)، یادآور مکانی به همین نام و نمازخانه کوچک آن است. کوارتتهای چهارگانه شعر زمان جنگ است و چه بسا اشاراتی که به بمبارانهای لندن و جنگ داخلی انگلستان دارد. تمامی این اثر مثل قطعه‌ای موسیقی استادانه تصنیف شده و از اشارات و تلمیحات ادبی و تاریخی و مسیحی سرشار است. در مورد اشارات گفتنی است که هریک از چهار منظومه به ترتیب به هوا، زمین، آب و آتش اشاره دارند.

الیوت با شیوه پرداخت و مضمون شعر خود، قراردادهای ادبی عصر را در هم ریخت. او برای تسخیر روح عصر جدید، پیشگام شاعران آفرینشگر در ابداع قالبهای نو و زبان شعری نو گردید. الیوت به جای «بیان شاعرانه»، از اصطلاحات مأنوس و آهنگ طبیعی سخن سود جست، و به جای تکیه بر مجردات، از تأثرات حسی بهره گرفت. او عقیده داشت که شعر باید نامتشخص باشد، و احساسات شخصی را به حقایق کلی مبدل سازد. بدین سان، الیوت وسیله و ابزار شعری خاص خود را فراهم آورد؛ و به شعری کاملاً متمایز دست یافت، شعری با لحن و آهنگی ملایم و حرکتی گنبد، اما دقیق، روان، و نزدیک به لحن محاوره.

الیوت در نقد ادبی هم نفوذی عظیم داشت. مجموعه مقالات انتقادی او که نخستین بار با عنوان *بیشه مقدس*^{۶۲۳} (۱۹۲۰) انتشار یافت، مسائلی را که بنیادهای فکر انتقادی اند مطرح کرد. از جمله این مسائل، ارتباط میان سنت و یک اثر هنری نوبود، و این خود بیانگر دلبستگی الیوت به ارتباط دادن حال به گذشته، و گذشته به حال و آینده بود. او در این اثر از یک سوبه تجلیل از درامنویسان عصر الیزابت، شاعران مابعدالطبیعه، دانت، و شاعران سده نوزدهم فرانسه می‌پردازد، و از سوی دیگر میلتن و رمانتیکها و شاعران دوره ویکتوریا را به باد حمله می‌گیرد. در هر حال، *بیشه مقدس* تغییری کلی در ارزشهای ادبی ایجاد کرد و بر ذوق و سلیقه ادبی عصر تأثیری شگرف باقی گذارد، و افزون بر این، شهرت الیوت را در مقام منتقد

620) East Coker

621) Dry Salvages

622) Little Gidding

623) Sacred Wood

تثبیت کرد. از آثار دیگر الیوت در نقد ادبی، سنت و تجربه در ادبیات امروز^{۶۲۴} (۱۹۲۹)، کاربرد شعر و کاربرد نقد^{۶۲۵} (۱۹۳۳)، موسیقی شعر^{۶۲۶} (۱۹۴۲) و شعر و درام^{۶۲۷} (۱۹۵۱) را می‌توان نام برد.

الیوت شیفته درام نیز بود. کتاب شعر و درام او بیانگر تلاشی است که در راه احیای درام شاعرانه برای تئاتر جدید داشته است. از آثار نمایشی خود وی نمایشنامه مذهبی صخره^{۶۲۸}، در سال ۱۹۳۴ انتشار یافت. کار بعدی او نمایشنامه منظوم قتل در کلیسای جامع^{۶۲۹} (۱۹۳۵) بود که براساس بحرانهای روحی ناشی از شهادت تامس ایبکت نگاشته شده است. نمایشنامه‌های بعدی او، اجتماع خانوادگی^{۶۳۰} (۱۹۳۹)؛ دو کمدی کوکتل پارتی^{۶۳۱} (۱۹۵۰) و منشی مورد اعتماد^{۶۳۲} (۱۹۵۴)؛ و سیاستمدار ارشد^{۶۳۳} (۱۹۵۸) بودند.

الیوت پس از پیوستن به کلیسا بیشتر آثار منشورش را در باب مسائل فرهنگی، بویژه پایگاه مذهب در جامعه، نگاشت. به دنبال خدایان بیگانه^{۶۳۴} (۱۹۳۴)، فکر ایجاد یک جامعه مسیحی^{۶۳۵} (۱۹۴۰) و یادداشت‌هایی در تعریف فرهنگ^{۶۳۶} (۱۹۴۸)، از جمله آثار او در زمینه انتقاد اجتماعی است.

الیوت استاد دانشگاه‌های کمبریج و هاروارد بود، و دست کم از ۱۸ دانشگاه بزرگ جهان درجه دکترا را افتخاری گرفت. در سال ۱۹۴۸ نیز جایزه نوبل ادبیات را به دست آورد. و کلام آخر را درباره این چهره برجسته ادبیات جهان، باید از خود وی نقل کرد؛ وی در مجموعه مقالاتش به نام برای لانسلوت اندروز^{۶۳۷} (۱۹۲۸) درباره خودش می‌نویسد که در مذهب یک انگلو-کاتولیک، در ادبیات یک کلاسیست، و در سیاست یک سلطنت طلب است.

624) *Tradition and Experiment in Present - day Literature*

625) *Use of Poetry and the Use of Criticism*

626) *Music of Poetry*

628) *The Rock*

630) *Family Reunion*

632) *Confidential Clerk*

634) *After Strange Gods*

636) *Notes Towards a Definition of a Culture*

627) *Poetry and Drama*

629) *Murder in the Cathedral*

631) *Cocktail Party*

633) *Elder Statesman*

635) *Idea of a Christian Society*

637) *For Lancelot Andrews*

کنراد [پاتر] ایکن^{۶۳۸} (۱۸۸۹ تا ۱۹۷۳). شاعر، منتقد و رمان‌نویس اهل ساوانا واقع در جورجیا بود. در کودکی کنراد، پدرش مادر او را کشت و سپس خودکشی کرد؛ و کنراد در ماساچوست نزد اقوامش پرورش یافت. او از هاروارد فارغ‌التحصیل شد و تحت تأثیر نمادگرایان فرانسوی، تصویرگرایان، فروید، ویلیام جیمز، و آلن پو قرار گرفت. نخستین دفتر شعرش، فاتح زمین^{۶۳۹}، در سال ۱۹۱۴ منتشر شد. از مجموعه‌های بعدی او خانه غبارگرفته^{۶۴۰} (۱۹۲۰)، برگزیده اشعار^{۶۴۱} (۱۹۲۹)، برنده جایزه پولیتسر)، و سرباز^{۶۴۲} (۱۹۴۴)، کمابیش مشهورند. از بهترین رمانهای او سفر آبی^{۶۴۳} (۱۹۲۷) و دایره بزرگ^{۶۴۴} (۱۹۳۳) را می‌توان نام برد.

ادنا سنت وینسنت میلی^{۶۴۵} (۱۸۹۲ تا ۱۹۵۰). شاعره اهل ایالت مین، یکی از بهترین شاعران عصر خود بود. شهرت او مرهون اشعار دهه بیست اوست که در آنها با شادی و طراوتی غنائی به تجلیل از زندگی، عشق، و آزادی اخلاقی پرداخته است. بانو میلی در سال ۱۹۱۷ نخستین دفتر شعرش را با عنوان و نسانس^{۶۴۶} منتشر کرد. دفترهای بعدی او انجیری چند از خار بونه‌ها^{۶۴۷} (۱۹۲۰)، دومین آوریل^{۶۴۸} (۱۹۲۱)، ترانه جنگ باف^{۶۴۹} (۱۹۲۲) و جنگ باف و اشعار دیگر^{۶۵۰} (۱۹۲۳)، برنده جایزه پولیتسر) نام دارند. میلی که تحت نفوذ شکسپیر و کیت قرار داشت، همچنان به قالبهای قراردادی وفادار ماند. از آخرین مجموعه‌های اوست: گوزن نرد در برف^{۶۵۱} (۱۹۲۸)، مجموعه غزلیات^{۶۵۲} (۱۹۴۱) و مجموعه اشعار^{۶۵۳} (۱۹۵۶).

638) Conrad [Potter] Aiken

640) *House of Dust*642) *Soldier*644) *Great Circle*646) *Renaissance*648) *Second April*650) *Harp-Weaver and Other Poems*652) *Collected Sonnets*639) *Earth Triumphant*641) *Selected Poems*643) *Blue Voyage*

645) Edna St. Vincent Millay

647) *A Few Figs from Thistles*649) *Ballad of the Harp-Weaver*651) *Buck in the Snow*653) *Collected Poems*

خانم میلی نمایشنامه‌هایی هم نگاشته، که از موفق‌ترین آنهاست: چراغ و زنگ^{۶۵۴} (۱۹۲۱)، دوزن شلخته و پادشاه^{۶۵۵} (۱۹۲۱) و شاهزاده خانم با نوکر عروسی می‌کند^{۶۵۶} (۱۹۳۲).

آرچیبالد مک‌لیش^{۶۵۷} (۱۸۹۲ تا ۱۹۸۲). شاعر و نویسنده اجتماعی شمال امریکا است. او پس از انتشار دفتر شعری به نام برج عاج^{۶۵۸} (۱۹۱۷)، جلای وطن کرد و راهی فرانسه شد. تا سال ۱۹۲۸ در پاریس ماندگار بود، و در خلال این مدت تحت نفوذ پائوند، الیوت، و نمادگرایان فرانسوی قرار داشت. دو دفتر غزلیات کوتاه او به نامهای ازدواج شاد^{۶۵۹} (۱۹۲۴) و خیابانهای ماه^{۶۶۰} (۱۹۲۶)، بیانگر تجربیات وی در وزن و قالب است. دفتر دیگر شعرش، «کونکوئیستادور»^{۶۶۱} (۱۹۳۲)، برنده جایزه پولیتسر شد. این شعر بلند برخورد دو تمدن رو به زوال را تصویر می‌کند. در دهه ۳۰ چند دفتر دیگر شعر او انتشار یافت: سرزمین آزادها^{۶۶۲} (۱۹۳۸)، امریکا ارض موعود بود^{۶۶۳} (۱۹۳۹)، و اشعار: ۱۹۱۷ تا ۱۹۵۲^{۶۶۴} (۱۹۵۲)، که جایزه پولیتسر را ربود.

مک‌لیش در دهه ۳۰ با نمایشنامه‌های منظومش آوازه‌ای بلندتر یافت. نمایشنامه‌های هراس بی‌اساس^{۶۶۵} (۱۹۳۵)، ویران‌سازان^{۶۶۶} (۱۹۴۲) و سقوط شهر^{۶۶۷} (۱۹۳۷)، حامل پیام سیاسی هستند.

مک‌لیش در سالهای جنگ دوم جهانی سخت درگیر مسائل جهانی شد. در سال ۱۹۳۹ در کتابخانه کنگره سمت کتابداری یافت و در تأسیس یونسکو نقشی فعال داشت. بعد،

654) *Lamp and the Bell*655) *Two Slatterns and a King*656) *Princess Marries the Page*657) *Archibald Macleish*658) *Tower of Ivory*659) *Happy Marriage*660) *Streets in the Moon*۶۶۱) *Conquistador*: نامی که به فاتحان اسپانیای جنوبی و مرکزی در سده شانزدهم اطلاق می‌شده

است. م.

662) *Land of the Free*663) *America Was Promises*664) *Poems: 1917 - 1952*665) *Punic*666) *Destroyers*667) *Fall of the City*

عده‌دار مشاغل دولتی دیگر شد و در سال ۱۹۴۴ به مقام معاون وزارت خارجه آمریکا رسید. اشعار این دوره او سرشار از شور ملی و وطن‌دوستی است. مک‌لیش سومین جایزه پولیتسر را با نمایشنامه منظوم ایوب^{۶۶۸} (۱۹۵۸) به دست آورد. در این نمایشنامه که از داستان ایوب در کتاب مقدس مایه گرفته است، در برابر ایوب، انسان عصر جدید قرار دارد که وضع او در جهانی که از فهم قوانینش ناتوان است، توصیف می‌شود.

از آثار مهم دیگر مک‌لیش، اسب تروا^{۶۶۹} (۱۹۵۲)، نمایشنامه‌ای رادیویی و طنزی است براساس هراس از کمونیسم؛ و ترانه‌هایی برای حوا^{۶۷۰} (۱۹۵۴)، که باز از کتاب مقدس مایه گرفته است.

از آثار تحقیقی مک‌لیش، مقاله‌ای است به نام غیرمسئولها^{۶۷۱} (۱۹۴۰)، در باب شاعر و رسالت‌هایش؛ بعد مجموعه سخنرانیهای برگزیده اوست که با عنوان وقت عمل^{۶۷۲} (۱۹۴۳) انتشار یافته است.

ادوارد استلین کامینگز^{۶۷۳} (۱۸۹۴ تا ۱۹۶۲). یکی از خوش‌قریحه‌ترین شاعران روزگار خود بود. در کمبریج، از شهرهای ماساچوست به دنیا آمد و در هاروارد تحصیل کرد. شهرت او بیشتر از بابت غرابت شیوه مصراع‌بندی و نقطه‌گذاری اوست که از آن در الگوهای وزنی و نیز برای درهم سرشتن معنی کمک گرفت. آثار کامینگز مجموعه‌ای است از اشعار عاشقانه غنائی، طرحهای خنده‌آور از سیمای شخصیتها، و طنزهای تلخ از ضعفهای اخلاقی و نهادهای عصر. و او در همه آثارش از ریتمهای جاز و زبان عامیانه بهره‌ها برده است.

از آثار کامینگز رمانی است به نام اتاق پهناور^{۶۷۴} (۱۹۳۰)، که از تجارب او در یک زندان فرانسوی در جنگ جهانی اول مایه می‌گیرد. در میان دفاتر شعر او، لاله‌ها و دودکشها^{۶۷۵} (۱۹۲۲)، ۹۵ شعر^{۶۷۶} (۱۹۵۸) و اشعار: ۱۹۲۳ تا ۱۹۵۴^{۶۷۷} (۱۹۵۴)،

668) J. B.

670) Songs for Eve

672) A Time to Act

674) Enormous Room

676) 95 Poems

669) Trojan Horse

671) Irresponsibles

673) E. E. (Edward Estlin) Cummings

675) Tulips and Chimneys

677) Poems: 1923 - 1954

خوانندگان بسیار یافته اند.

از کامینگز دو نمایشنامه به نامهای سانتا کلوز^{۶۷۸} (۱۹۴۶) و او^{۶۷۹} (۱۹۴۶) هم باز مانده است.

استیفن وینسنت بنت^{۶۸۰} (۱۸۹۸ تا ۱۹۴۳). از جهت دلبستگی به تفنن و مضامین امریکایی مشهور شده است. او که در رمان نویسی هم دستی داشت، استعداد هایش را در نگارش سناریوهای رادیویی هم به کار گرفت. نخستین مجموعه های شعراو، پنج مرد و پمپی^{۶۸۱} (۱۹۱۵)، ماجرای جوانی^{۶۸۲} (۱۹۱۸)، آسمانها وزمین^{۶۸۳} (۱۹۲۰)، و جسد جان براون^{۶۸۴} (۱۹۲۸) است که پر خواننده ترین شعر دهه ۳۰ بود. این شعر که برنده جایزه پولیتزر شد، در واقع رمانی است در قالب نظم، و گویای مهارت بنت در شیوه پرداخت و نیز همدردی او با سیماهای جنگ داخلی. از آخرین دفترهای شعر بنت، کابوس در ظهر^{۶۸۵} (۱۹۴۰)، آنها کتابها را سوزاندند^{۶۸۶} (۱۹۴۲) و ستاره غربی^{۶۸۷} (ناتمام، ۱۹۴۳) را می توان نام برد.

نخستین مجموعه داستانهای کوتاه بنت، ساعت سیزده^{۶۸۸} (۱۹۳۷) بود. از گیراترین داستانهای این مجموعه، «شیطان و دانیل وبستر»^{۶۸۹}، به صورت کلاسیک در آمده است. مجموعه بعدی داستانهای کوتاه او، داستانهای پیش از نیمه شب^{۶۹۰} (۱۹۳۹) بود. نخستین رمان بنت، آغاز خرد^{۶۹۱} (۱۹۲۱) نام داشت، و مشهورترین رمانش سرفیژه اسپانیایی^{۶۹۲} (۱۹۲۲).

678) *Santa Claus*

680) *Stephen Vincent Benét*

682) *Young Adventure*

684) *John Brown's Body*

686) *They Burned the Books*

688) *Thirteen O'clock*

690) *Tales Before Midnight*

692) *Spanish Bayonet*

679) *Him*

681) *Five Men and Pompey*

683) *Heavens and Earth*

685) *Nightmare at Noon*

687) *Western Star*

689) *Devil and Daniel Webster*

691) *Beginning of Wisdom*

[هارولد] هارت کرین^{۶۹۳} (۱۸۹۹ تا ۱۹۳۲). در اوهایو به دنیا آمد. در هفده سالگی به نیویورک رفت و به کارهای گوناگون پرداخت، و اشعاری سرود که در مجله شعر چاپ شد. نخستین کتاب شعرش ساختمانهای سفید^{۶۹۴} (۱۹۲۶) بود و دفتر دوم او به نام پل^{۶۹۵} (۱۹۳۰)، شعری بلند (حدود ۱۰۰۰ مصرع) و نمایانگر صحنه‌هایی از تاریخ امریکاست.

کرین یکی از نخستین شاعرانی است که روح ماشینیزم سده بیستم را به زبان شعری نافذ بیان کرده است. او شهرت خود را مرهون استعداد خلاق و تخیل نیرومندش بود، که شدیداً تحت تأثیر رمبووتی. اس. الیوت قرار داشت، و در عین حال، شبکه‌ای بی نهایت پیچیده و فشرده از تصاویری است که آفریده است.

[جیمز] لنگستن هیوز^{۶۹۶} (۱۹۰۲ تا ۱۹۶۷). شاعر و داستان‌نویس سیاه‌پوست امریکا، شاعر رنج‌ها و شادیهای سیاهان هموطن خویش است. ویژگی بارز شعر او استفاده از اوزان ترانه‌ها و آوازهای عامیانه سیاهان است.

از دفترهای شعر هیوز، دریای بزرگ^{۶۹۷} (۱۹۴۰)، شکسپیر در هارلم^{۶۹۸} (۱۹۴۲)، بلیط یکسره^{۶۹۹} (۱۹۴۹)، گلچینی به نام شعر سیاهان: ۱۷۴۶-۱۹۴۹^{۷۰۰} (۱۹۴۹) و از مادرت پیرس^{۷۰۱} (۱۹۶۱)، مقبولیت یافته‌اند.

داستانهای کوتاه هیوز در دو مجموعه با عنوان رسم سفیدپوستان^{۷۰۲} (۱۹۳۴) و خنده برای جلوگیری از گریه^{۷۰۳} (۱۹۵۲) گردآوری شده است. از هیوز رمانی هم با نام نه بی‌خنده^{۷۰۴} (۱۹۳۰) منتشر گردیده است.

693) [Harold] Hart Crane

695) *Bridges*

697) *Big Sea*

699) *One - Way - Ticket*

701) *Ask Your Mama*

703) *Laughing to Keep From Crying*

694) *White Buildings*

696) [James] Langston Hughes

698) *Shakespeare in Harlem*

700) *Poetry of the Negro: 1746 - 1940*

702) *Ways of White Folks*

704) *Not Without Laughter*

تئودور روتکه^{۷۰۵} (۱۹۰۸ تا ۱۹۶۳). در ساگینا از ایالت میشیگان به دنیا آمد. او یکی از بااستعدادترین شاعران نسل خویش، و در انتخاب قالب اشعارش بسیار دقیق بود، و نیز از قالبهای شعر آزاد برای شعر متمایل به سوررئالیسم خویش سود می جست. نخستین دفترهای شعر روتکه، خانه باز^{۷۰۶} (۱۹۴۱) و پسر گمشده^{۷۰۷} (۱۹۴۸) نام دارند. مجموعه اشعار سالهای ۱۹۳۳ تا ۱۹۵۳ شاعر در دفتری با عنوان بیداری^{۷۰۸} (۱۹۵۳) انتشار یافته است. این مجموعه جایزه پولیتسر سال ۱۹۵۴ را ربود. روتکه جایزه بولینگن را نیز به خاطر دفتر دیگر خود به نام سخنانی برای باد^{۷۰۹} (۱۹۵۸) به دست آورد.

کارل شاپیرو^{۷۱۰} (۱۹۱۳ —). در بالتیمور متولد شد. در دوره خدمت نظام در جنوب اقیانوس آرام اشعاری بی تکلف و در عین حال نیشدار درباره تجارب نظامی و اجتماعی خود سرود. شهرت وی مرهون اشعار او در باب جنگ جهانی دوم است که بهترینشان در مجموعه ای به نام حرف وی^{۷۱۱} (۱۹۴۴) گرد آمده است. دفترهای دیگر شاپیرو، مکانی برای عشق^{۷۱۲} (۱۹۴۳)، محاکمه شاعر^{۷۱۳} (۱۹۴۷) و اشعار یک یهودی^{۷۱۴} (۱۹۵۸) نام دارند.

شاپیرو کتابی انتقادی با عنوان رساله در باب قافیه^{۷۱۵} (۱۹۴۵) هم دارد که بحثی فلسفی درباره نظم است. مجموعه مقالاتی نیز درباره شعر جدید با نام در دفاع از نادانی^{۷۱۶} (۱۹۶۰) منتشر کرده است.

شاپیرو اشعارش را بیشتر در قالبهای سنتی سروده است، اما بیانی غیرشاعرانه دارد.

جان بریمن^{۷۱۷} (۱۹۱۴ تا ۱۹۷۲). شاعر اهل اوکلاهما، استاد علوم انسانی دانشگاه مینه سوتا است. شعر تاریخی و بلند او، در ستایش بانو براد ستریت^{۷۱۸} (۱۹۵۶)، بیانگریک

705) Theodore Roethke

708) Waking

711) V - Letter

714) Poems of a Jew

717) John Berryman

706) Open House

709) Words for the Wind

712) Place for Love

715) Essay on Rime

718) Homage to Mistress Bradstreet

707) Last Son

710) Karl Shapiro

713) Trial of a Poet

716) In Defense of Ignorance

رشته عصیانها و طاعتها در زندگی آن براد ستریت، شاعره سده هفدهم است. شعر بلند دیگر بریمن به نام، ۷۷ ترانه رویائی^{۷۱۹}، که درباره اغتشاشات جهان امروز است، برنده جایزه پولیتسر شد.

رابرت لاول^{۷۲۰} (۱۹۱۷ تا ۱۹۷۷). در بستان به دنیا آمد. از گروه شاعران مشهور به «فراری» بود که اشعارش را در مجله گروه، به همین نام، منتشر می‌کرد. لاول شاعر برجسته نسل خویش است. او در زمان جنگ اشعاری در پرخاش به بمباران افراد غیر نظامی سرود و از طرف متفقین مدتی به زندان افتاد. پس از آزادی، اشعاری سرود که دنیا را محکوم می‌کند. از جمله این اشعار، قلعه لرد ویری^{۷۲۱} (۱۹۴۴)، برنده جایزه پولیتسر شد.

نخستین مجموعه شعر لاول، سرزمین ناهمانندی^{۷۲۲} (۱۹۴۴) بود. دفترهای دیگرش عبارتند از: آسیابهای کاوانوف^{۷۲۳} (۱۹۵۱) و اتحاد مردگان^{۷۲۴} (۱۹۶۴)، که در باب تاریخ جنگ داخلی است.

از لاول نمایشنامه ای منظوم با عنوان شکوه کهن^{۷۲۵} (۱۹۶۴) هم به یادگار مانده است.

ریچارد ویلبر^{۷۲۶} (۱۹۲۱ -). در نیویورک به دنیا آمد و در دانشگاه امهرست تحصیل کرد. در ۱۹۵۰ استادیار دانشگاه هاروارد، در سال ۱۹۵۵ استاد کالج ولزلی، و در ۱۹۵۹ استاد کرسی انگلیسی دانشگاه وسلین شد.

شعر او تحت تأثیر شاعران مابعدالطبیعه قرار دارد. روی هم رفته اشعارش مقفی، موزون، منطقی و اندیشه مندانه است، و از شوخ طبعی و احساسی ژرف برخوردار. این مجموعه ها تاکنون از او انتشار یافته است: دگرگونیهای زیبا^{۷۲۷} (۱۹۴۷)، تشریفات^{۷۲۸} (۱۹۵۰)، چیزهای این دنیا^{۷۲۹} (۱۹۵۶)، برنده جایزه پولیتسر (۱۹۵۷)، و اندرز به یک پیامبر^{۷۳۰} (۱۹۶۱).

719) 77 Dream Songs

722) Land of Unlikeness

725) Old Glory

728) Ceremony

720) Robert Lowell

723) Mills of Kavanaughs

726) Richard Wilbur

729) Things of This World

721) Lord Weary's Castle

724) Union Dead

727) Beautiful Changes

730) Advice to a Phrophet

الن گینزبرگ^{۷۳۱} (۱۹۲۶ -). از رهبران و سخنگویان برجسته نهضت بیت^{۷۳۲} به شمار می رود. قضیه پرسروصدای دفتر شعرش به نام زوزه^{۷۳۳} (۱۹۵۶)، که به اتهام وقاحت و پلشت نگاری سخت مورد حمله قرار گرفت ولی بعداً از آن رفع اتهام شد، دست کم نهضت بیت را در سطح ملی مطرح ساخت. زوزه دریغ‌گویی مرثیه گونه‌ای است در باره آنچه جامعه برای نسل امروز به ارمغان آورده است. اشعار گینزبرگ، مثل دیگر پیروان این جنبش، سست بافت و در قالب شعر آزاد است. از وی دو دفتر دیگر به نامهای کادش^{۷۳۴} (۱۹۶۱) و آئینه نهی^{۷۳۵} (۱۹۶۱) منتشر شده است.

نمایشنامه نویسان

در نخستین سالهای سده بیستم، بسیاری از امریکاییان جوان در دیدار از اروپا، با تئاتر زنده و شکوفای آن دیار آشنا شدند، و در بازگشت به مرزوبوم خویش، تئاترهای کوچکی در گوشه و کنار تأسیس کردند. اینان فارغ از محدودیتهای بازار و تجارت، نمایشنامه‌هایی به روی صحنه آوردند و در اجرای سبکها و قالبهای گوناگون درام به تجربه پرداختند. بدین ترتیب، تئاتر کوچک یا تجربی در امریکا هم به وجود آمد (اصولاً نهضت تئاتر تجربی در سده نوزدهم در اروپا پیدا شده بود، که نمونه‌های مشهورش تئاتر آزاد آنتوان در پاریس، و تئاتر هنری استانیسلاوسکی در مسکو بودند). نهضت تئاتر کوچک^{۷۳۶} کم کم باعث پیدایش و رشد کارگردانان، بازیگران و نمایشنامه نویسانی شد که شماری از آنها در

731) Allen Ginsberg

۷۳۲) Beat Movement: نهضتی نیمه ادبی و نیمه اجتماعی که در نیمه دهه ۵۰ در گرینویچ ویلیج (نیویورک) و ساحل شمال سانفرانسیسکو شکوفا شد. این نهضت از جنبه اجتماعی بیانگر رد ارزشهای طبقه متوسط، تجارت‌گرایی، و هموایی با هنجارهای اجتماعی بود؛ و از سویی، از فقر ارادی، فردگرایی، و رهایی از طریق جاز، تجربه جنسی، و دارو، هواخواهی می کرد. م.

733) Howl

734) Kaddish

735) Empty Mirror

736) Little Theatre Movement

کالجهها درس خوانده بودند. بعضی گروههای تئاتری کوچک، به شکل نمایش دهندگان تجارتي درآمدند. مهمترین این گروهها، مشهور به «بازیگران میدان واشینگتن»^{۷۳۷}، در سال ۱۹۱۵ تشکیل گردید. تعدادی از اعضای این گروه اتحادیه تئاتر^{۷۳۸} را در سال ۱۹۱۸ پدید آوردند. گروه دیگر، که در سال ۱۹۱۵ کارش را با اجرای نمایشنامه های اصیل آغاز کرد، «گروه بازیگران پراوینس تاون»^{۷۳۹} (ماساچوست) بود. به همت این گروه بود که اونیل توانست نمایشنامه های تک پرده ای اولیه اش را عرضه کند. در هر حال، «دسته بازیگران پراوینس تاون» از پیشروان نهضت تئاتر کوچک بود؛ و اونیل، بزرگترین درام نویس امریکا در سده بیستم نیز پرورده همین نهضت.

یوجین [گلدستون] اونیل^{۷۴۰} (۱۸۸۸ تا ۱۹۵۳). سرآمد نمایشنامه نویسان امریکایی، و سیمای برجسته تاریخ تئاتر جدید، در شهر نیویورک دیده به جهان گشود. پدرش مهاجری ایرلندی، و هنر پیشه ای عضویک گروه بازیگر سیار بود که در بعضی از سفرهای گروه فرزند را همراه می برد. یوجین در همین سفرها تجربه ها آموخت. او در مدارس کاتولیک تحصیل کرد و یک سال هم به دانشگاه پرینستن رفت. دوره جوانیش بسیار پرماجرا بود. جستجوی طلا او را به هوندوراس کشانید و یکچند درکارخانه های آن جا کار کرد. مدتی دریانوردی پیشه کرد و از راه دریا به آرژانتین و افریقای جنوبی و انگلستان رفت. در سال ۱۹۱۲ شش ماهی دریکی از آسایشگاههای مسلولین به سربرد؛ و این مدت را به نمایشنامه خوانی گذراند، و سرانجام خود به نمایشنامه نویسی پرداخت. از آثار او در این دوره چند نمایشنامه تک پرده ای بود، که در مجموعه ای با عنوان *عطش*^{۷۴۱} (۱۹۱۴) انتشار یافت. اونیل مدتی هم به کارگاه تئاتر هاروارد رفت و تجاربی اندوخت. در سال ۱۹۱۶ به گروه بازیگران پراوینس تاون پیوست، و بازیگر بعضی از نمایشنامه های خود شد. نمایشنامه تک پرده ای او، *به سوی مشرق*، به قصد *کاردیف*^{۷۴۲} (۱۹۱۶)، که آخرین لحظات یک دریانورد رو به مرگ را ترسیم می کند، نخستین بار در سال ۱۹۱۶ به وسیله همین گروه

737) Washington Square Players

738) Theatre Guild

739) Province Town Players

740) Eugene [Gladstone] O'Neill

741) *Thirst*742) *Bound East for Cardiff*

به اجرا در آمد. و بعد نمایشنامه های تک پرده ای دیگرش، پیش از ناشتایی^{۷۴۳} (۱۹۱۶) و سفر دور و دراز به وطن^{۷۴۴} (۱۹۱۷) به روی صحنه آمدند.

نخستین نمایشنامه بلند او نیل، آن سوی افق^{۷۴۵} (۱۹۲۰)، برنده جایزه پولیتسر)، درام ضدرمانتیک امریکایی بود. در این درام واقعگرایانه، که قالبی قراردادی دارد، دو برادر که تمایلات طبیعی خود را انکار می کنند با چیره دستی تصویر شده اند. نمایشنامه دیگر او نیل، امپراتور جونز^{۷۴۶} (۱۹۲۱)، بیانگر نوآوریهای تئاتری اوست. در این نمایشنامه اکسپرسیونیستی، پریشان فکری دیکتاتور جزایر آنتیل، که ناچار می شود از حکومت دست بکشد و فرار کند، بررسی می شود. آنا کریستی^{۷۴۷} (۱۹۲۱)، برنده جایزه پولیتسر)، نمایشنامه ای درباره دریاست. طلا^{۷۴۸} (۱۹۲۱) نمایشنامه کامل دیگر او نیل، شکل بسط یافته نمایشنامه ای تک پرده ای است که با عنوان جایی که صلیب درست می شود^{۷۴۹} (۱۹۱۸) انتشار یافته بود. نمایشنامه عتقرپشمالو^{۷۵۰} (۱۹۲۲)، که آمیزه ای از اکسپرسیونیسم و طبیعتگرایی است، داستان مردی به نام یانگ را، که سوخت اندازیک کشتی بخار است حکایت می کند. یانگ خشن و بیسواد که احساس می کند تا اعماق وجودش به کشتی تعلق دارد، نه به دنیای قشنگ و آراسته، به یک باغ وحش می رود و سرخورده و نومید به آغوش هنتری، که روحاً نزدیکترین خویشاوند اوست، پناه می برد. نمایشنامه تمام بچه های خدا بال دارند^{۷۵۱} (۱۹۲۴)، که درباره مناسبات سیاهان و سفیدپوستان است، سنت آدمک سازی از سیاهان را در ادبیات درهم می کوید. در نمایشنامه هوس زیر درختان نارون^{۷۵۲} (۱۹۲۴)، دلبستگی او نیل به روانشناسی فروید با شور و علاقه اش به نظریات نیچه درهم می آمیزد. خداوند بزرگ براون^{۷۵۳} (۱۹۲۶)، تراژدی طنزآمیز، است درباره مادیدگری جدید. در نمایشنامه مارکو میلیونر^{۷۵۴} (۱۹۲۷)، که فلسفه مادی غرب را به باد حمله می گیرد، مارکو پولوی تاجر در برابر دختر قوبلای قآن تصویر می شود و عاقبت دخترک از عشق او جان

743) *Before Breakfast*744) *Long Voyage Home*745) *Beyond the Horizon*746) *Emperor Jones*747) *Anna Christie*748) *Gold*749) *Where the Cross Is Made*750) *Hairy Ape*751) *All God's Chillun Got Wings*752) *Desire under the Elms*753) *Great God Brown*754) *Marco Millions*

می سپارد. نمایشنامه العازر خندید^{۷۵۵} (۱۹۲۷)، دنباله داستان العازر در عهد جدید است که عیسی او را از مردگان برخیزانید. در این نمایشنامه هفت دسته از همسرایان نقابدار که هر کدام نمایانگر دوره‌ای در زندگی انسان و هر کدام دارای شخصیتی متفاوت است، با زمینه مفصل تاریخی به کار گرفته شده است، به همین لحاظ اجرای آن مقدمات فراوان می‌خواهد. وقفه عجیب^{۷۵۶} (۱۹۲۸)، برنده جایزه پولیتسر، نمایشنامه‌ای در نه پرده است، که در آن از شیوه جریان سیال ذهن و تک‌گویی درونی استفاده شده است. بدین طریق اونیل می‌کوشد تا کشمکشهای روحی را که به وسیله زنی عصبی در زندگی چند مرد ایجاد می‌شود، تصویر کند.

بلندترین درام اونیل، سوگواری زبنده الکتراست^{۷۵۷} (۱۹۳۱)، نمایشنامه‌ای سه بخشی در سیزده پرده است. این درام از تراژدی سه بخشی اورستیا، اثر آیسخولوس، نمایشنامه‌نویس یونانی مایه می‌گیرد، ولی صحنه داستان انگلستان نوپس از جنگ داخلی است. اونیل در این جا می‌کوشد انگیزه عمل را مطابق روانشناسی جدید بازکاوی کند. در واقع، او مفهوم سرنوشت از دیدگاه یونانیها را در قالب جبرگرایی روانشناسی و محیطی ارائه می‌دهد. ای بر بیابان^{۷۵۸} (۱۹۳۳)، نمایشنامه‌ای کم‌دی در باب عصیان دوران بلوغ است. روزهای بی‌پایان^{۷۵۹} (۱۹۳۴)، پایان دوره باروری اولیه اونیل بود.

نمایشنامه یخ فروش دوره گرد می‌آید^{۷۶۰} (۱۹۴۶)، که بر محور زندگی مطرودین اجتماع دور می‌زند، در سال ۱۹۴۶ در برادوی به روی صحنه رفت، و بار دیگر نام اونیل را در این مرکز تأثیری زنده کرد. نمایشنامه سفر دور و دراز به شب^{۷۶۱}، که در سال ۱۹۵۶ به اجرا در آمد، پیش از سال ۱۹۴۱ نگاشته شده بود. این تراژدی که جایزه پولیتسر سال ۱۹۵۷ را ربود، تقریباً خودزندگی‌نامه اونیل به شمار می‌رود.

شهرت اونیل، در مقام بزرگترین درامنویس امریکایی، بر پایه تجربیات فنی وی استوار است. او در استفاده از اسطوره در تئاتر جدید نیز از پیشگامان است. اصولاً اونیل از اساطیر یونانی، نمادگرایی، و نظریات فروید بسیار تأثیر پذیرفته است و در درامهایش می‌کوشد انسان

755) *Lazarus Laughed*757) *Mourning Becomes Electra*759) *Days Without End*761) *Long Day's Journey into Night*756) *Strange Interlude*758) *Ah Wilderness*760) *Iceman Cometh*

را در دام پندارهای واهی خویش تصویر کند؛ پندارهایی که با از دست دادنشان، توان زیستن نیز از دست خواهد رفت. اونیل که همواره در حال تجربه بود، تحت نفوذ اکسپرسیونیسم آلمان و اندیشه‌های نیچه هم قرار داشت، و در بررسی‌های روانشناختی‌اش از مردان و زنان امریکایی عصر، گاهی از نمادگرایی مذهبی کمک می‌گیرد.

کمبود چاشنی لطف و ملاحظت، غمباری و نابهنجاری درامهای اونیل، ضعفهای چشمگیر او شمرده می‌شود. افزون بر این، نمادگرایی وی عاری از روح و غنای شاعرانه است.

اونیل نخستین نمایشنامه‌نویس امریکایی نیز هست که در سال ۱۹۳۶ جایزه نوبل ادبیات را به دست آورد.

ماکسول آندرسن^{۷۶۲} (۱۸۸۸ تا ۱۹۵۹). از درامنویسان نسل اونیل بود که در تجدید حیات درام در مرتبه بعد از وی قرار می‌گیرد. آندرسن اوایل عمر را در پنسیلوانیا، داکوتای شمالی و کالیفرنیا به تدریس و روزنامه‌نگاری گذراند؛ سپس به نیویورک رفت و موفقترین آثارش را در آن جا نگاشت.

شهرت آندرسن از جهت تجربیاتش در درام منظوم، پافشاریش بر لزوم مبارزه اخلاقی درونی، و موفقیتش در زمینه درام تاریخی است. نخستین نمایشنامه او به نام صحرای سفید^{۷۶۳}، در سال ۱۹۲۳ انتشار یافت. سپس، همکاری او با نمایشنامه‌نویس هموطنش، لارنس استالینگز^{۷۶۴} (۱۸۹۴ -)، آغاز شد. نمایشنامه‌های بهای پیروزی^{۷۶۵} (۱۹۲۴)، درباره جنگ، که زبان گروه‌بانیان ارتشی را وارد نمایش ساخت؛ نخستین پرواز^{۷۶۶} (۱۹۲۵)، درباره اندرو جکسن؛ و دزد دریایی^{۷۶۷} (۱۹۲۵)، درباره سر هنری مورگان، یادگار این همکاری بود. آندرسن در اواخر دهه ۲۰ نمایشنامه‌هایی چون اطفال شنبه^{۷۶۸} (۱۹۲۷) را نوشت. آنگاه با همکاری هارولد هیکرسن^{۷۶۹} نمایشنامه برجسته‌اش را به نام خداوندان صاعقه^{۷۷۰} (۱۹۲۸) نوشت که از قضیه ساکو-وانزتی مایه می‌گیرد. آندرسن بعدها

762) Maxwell Anderson

765) What Price Victory

768) Saturday's Children

763) White Desert

766) First Flight

769) Harold Hickerson

764) Laurence Stallings

767) Buccaneer

770) Gods of the Lightning

آن را به قالب نمایشنامه‌ای منظوم به نام گروه زمستانی^{۷۷۱} (۱۹۳۵) درآورد.

آندرسن در دهه ۳۰ به درام تاریخی بازگشت، و دو تراژدی منظوم رمانتیک به نامهای *ملکه الیزابت*^{۷۷۲} (۱۹۳۰) و *ماری اسکاتلندی*^{۷۷۳} (۱۹۳۳) را نوشت، که مضمون هر دو از سده شانزدهم مایه می‌گیرد. از نمایشنامه‌های دیگر او در این دهه، *هر دو خانه شما*^{۷۷۴} (۱۹۳۳) و *تپه بلند*^{۷۷۵} (۱۹۳۷) را می‌توان نام برد.

جنگ جهانی دوم در چند نمایشنامه دهه ۴۰ آندرسن تصویر شده است. از جمله این نمایشنامه‌ها، *شمع در باد*^{۷۷۶} (۱۹۴۱)، درامی ضد نازی است که ماجرایش در پاریس می‌گذرد. او پس از جنگ باز به سراغ درام تاریخی رفت. از کارهای او در این زمینه، *برهنه پا در آتن*^{۷۷۷} (۱۹۵۱) نمایشنامه‌ای درباره سقراط است.

از نمایشنامه‌های برجسته آندرسن در اواخر عمر، *گمشده در میان ستارگان*^{۷۷۸} (۱۹۴۹)، *با الهام از رمان بنال وطن*^{۷۷۹}، نوشته آلن پیتون^{۷۸۰} نگاشته شده است؛ و *نسل بد*^{۷۸۱} (۱۹۵۵)، براساس رمانی از ویلیام مارچ.

آندرسن عقایدش را درباره تئاتر در رسالاتی چون *اصل تراژدی*^{۷۸۲} (۱۹۳۹)، و *آن سوی برادوی*^{۷۸۳} (۱۹۴۰) بیان داشته است.

المر رایس^{۷۸۴} (۱۸۹۲ تا ۱۹۵۵). نمایشنامه‌نویس و رمان‌نویسی مبتکر بود. شهرت

او از جهت استفاده از فنون تجربی، واقعگرایی، و تصویر مسائل عصر، بویژه بیعدالتی اجتماعی است. رایس که تحصیلکرده حقوق بود، با نخستین نمایشنامه‌اش به نام *هاشبن حساب*^{۷۸۵} (۱۹۲۳)، از نخستین درام‌نویسانی بود که شیوه اکسپرسیونیسم را با موفقیت ارائه

771) *Winter Set*

773) *Mary of Scotland*

775) *High top*

777) *Barefoot in Athens*

779) *Cry, the Beloved Country*

772) *Elizabeth the Queen*

774) *Both Your Houses*

776) *Candle in the Wind*

778) *Lost in the Stars*

Alan Paton (۷۸۰) (متولد ۱۹۰۳): رمان‌نویس اهل آفریقای جنوبی. -م.

781) *Bad Seed*

783) *Off Broadway*

785) *Adding Machine*

782) *Essence of Tragedy*

784) *Elmer Rice*

دادند. نمایشنامه واقعه‌گرای دوم او، صحنه خیابانی^{۷۸۶} (۱۹۲۹، برنده جایزه پولیتسر)، که زمینه‌ای طبیعت‌گرایانه دارد، زندگی در محله‌ای کثیف را ترسیم می‌کند. نمایشنامه سوم او مشاور حقوقی^{۷۸۷} (۱۹۳۱) نام دارد. مضامین بعضی از نمایشنامه‌های بعدی ریس، از قبیل روزداوری^{۷۸۸} (۱۹۳۴)، بین دو جهان^{۷۸۹} (۱۹۳۴) و پرواز به غرب^{۷۹۰} (۱۹۴۰)، بر محور بحران اقتصادی، نازیسم، و تهدید شوروی می‌گردد. آخرین نمایشنامه‌های ریس عبارتند از: دختر رؤیا^{۷۹۱} (۱۹۴۶)، سفر بزرگ^{۷۹۲} (۱۹۵۲) و برنده^{۷۹۳} (۱۹۵۴). از رمانهای ریس، شهر سلطنتی^{۷۹۴} (۱۹۳۷) و نمایش باید ادامه یابد^{۷۹۵} (۱۹۴۹)، شایسته ذکرند.

پاول [البوت] گرین^{۷۹۶} (۱۸۹۴ تا ۱۹۸۱). در کارولینای شمالی زاده شد. شهرتش به سبب درامهایی است که زندگی در جنوب را ترسیم می‌کنند. مهمترین این درامها، در آغوش آبراهام^{۷۹۷} (۱۹۲۷، برنده جایزه پولیتسر)، درباره مردی دورگه است که می‌کوشد در یکی از شهرهای کارولینای شمالی مدرسه‌ای برای سیاهان دایر کند. خداوند میدان^{۷۹۸} (۱۹۲۷) نمایشنامه‌ای درباره سفیدپوستان فقیر است. خانه کونلی^{۷۹۹} (۱۹۳۱)، برخورد بین اشراف زمیندار و زارعان مستأجر جنوب را بازگو می‌کند. نمایشنامه‌های بعدی گرین، مهاجرنشین گمشده^{۸۰۰} (۱۹۳۷) و عظمت مشترک^{۸۰۱} (۱۹۴۷)، به آداب و رسوم و معتقدات مردم می‌پردازند. آخرین نمایشنامه گرین با عنوان ایمان پدران^{۸۰۲} در سال ۱۹۵۰ انتشار یافت.

گرین رمانی هم نگاشته است که پیشقراول خندان^{۸۰۳} (۱۹۳۲) نام دارد.

786) *Street Scene*789) *Between Two Worlds*792) *Grand Tour*795) *Show Must Go On*798) *Field God*801) *Common Glory*787) *Counsellor - at - Law*790) *Flight to the West*793) *Winner*796) *Paul [Eliot] Green*799) *House of Connelly*802) *Faith of our Fathers*788) *Judgment Day*791) *Dream Girl*794) *Imperial City*797) *In Abraham's Bosom*800) *Lost Colony*803) *Laughing Pioneer*

رابرت [امت] شروود^{۸۰۴} (۱۸۹۶ تا ۱۹۵۵). در جنگ جهانی اول خدمت کرد و مجروح شد. در سالهای پس از جنگ تصمیم گرفت تمام تلاش خود را به کار گیرد تا از شعله ور شدن آتش جنگهای آینده جلوگیری کند. نمایشنامه *اکروپولیس*^{۸۰۵} (۱۹۳۳) او، که هیتلر را به باد حمله می‌گیرد، گویای این عزم اوست. نمایشنامه *دلخوشی یک آدم ابله*^{۸۰۶} (۱۹۳۶)، برنده *جایزه پولیتزر*، که داستانی از آغاز جنگ دوم است، باز از همین تصمیم او مایه می‌گیرد. نخستین نمایشنامه شروود که در برادوی اجرا شد، *کمدی طنزآمیز جاده زم*^{۸۰۷} (۱۹۲۷) بود که مفهوم عظمت نظامی را به باد حمله می‌گرفت. نمایشنامه‌های دیگری همچون *آشیانه عشق*^{۸۰۸} (۱۹۲۷)، *شوهر ملکه*^{۸۰۹} (۱۹۲۸)، *کمدی اجتماع دروین*^{۸۱۰} (۱۹۳۲)، و *تراژدی دیگر شبی در کارنخواهد بود*^{۸۱۱} (۱۹۴۰) - در وصف تمدنی رو به انقراض اند.

شروود زبان صریح خطرات یک‌ه تازی اروپا بود و در سالهای جنگ جهانی دوم فعالیت‌های سیاسی وسیعی داشت. وی از نویسندگان نطق‌های فرانکلین روزولت بود، و با کتاب *روزولت و هاپکینز*^{۸۱۲} (۱۹۴۸)، که از منابع مهم وقایع جنگ جهانی دوم به شمار می‌رود، چهارمین *جایزه پولیتزر* را به دست آورد.

کلیفورد اودتس^{۸۱۳} (۱۹۰۶ تا ۱۹۶۳). در *فیلادلفیا* به دنیا آمد. نخست بازیگر اتحادیه تئاتر بود، و در سال ۱۹۳۱ یکی از پایه‌گذاران گروه تئاتر^{۸۱۴} شد، که بعدها بهترین نمایشنامه‌های او را به روی صحنه آورد. اودتس در دهه ۳۰ در مقام *دramatist* طبقه زحمت‌کشان بلندآوازه شد. دو نمایشنامه نخستین وی، *بیدار شو و بخوان*^{۸۱۵} (۱۹۳۵) و در

804) Robert [Emmett] Sherwood

805) *Acropolis*

806) *Idiot's Delight*

807) *Road to Rome*

808) *Love Nest*

809) *Queen's Husband*

810) *Reunion in Vienna*

811) *There Shall be No Night*

812) *Roosevelt and Hopkins*

813) Clifford Odets

۸۱۲) Group Theatre: نام تئاتر و گروه بازیگری در لندن، که در دهه ۲۰ بازاری گرم داشت؛ و نمایشنامه‌های مارکیستی) کارگری و تجربی را به روی صحنه می‌آورد. م.

815) *Awake and Sing*

انتظار دست چپها^{۸۱۶} (۱۹۳۵)، که بهترین درامهایش شناخته می شود، مبارزه طبقاتی را حکایت می کنند. اصولاً مضامین بیشتر نمایشنامه های اودتس از سوسیالیسم مایه می گیرد. سومین نمایشنامه او به نام تا روزی که بمیرم^{۸۱۷} (۱۹۳۵)، بر محور نهضت زیرزمینی کمونیستی در آلمان نازی می گردد. نمایشنامه پسر طلایی^{۸۱۸} (۱۹۳۷)، درباره یک جوان دورگه ایتالیایی - امریکایی است که باید ویولونیست می شد، اما راه نزدیکتر به شهرت، یعنی مشت زنی، را در پیش می گیرد. موسیقی شب^{۸۱۹} (۱۹۴۰) و جدال در شب^{۸۲۰} (۱۹۴۱)، دو نمایشنامه آخر اودتس پیش از کشیده شدن او به سمت هالیوودند. دختر ده^{۸۲۱} (۱۹۵۰)، که بعداً به فیلم در آمد، بر پایه تلاشهای زنی جوان برای وفادار ماندن به شوهر هرزه خویش است. این نمایشنامه آخرین درام اودتس با مضمون سیاسی بود.

ویلیام اینگ^{۸۲۲} (۱۹۱۳ -) در کانزاس به دنیا آمد. تحصیلاتش را در دانشگاهی در سنت لوئیز به پایان برد و به تدریس و نوشتن مقالات انتقادی در نشریات پرداخت.

شهرت اینگ از جهت درامهایی است که زندگی مردم طبقه متوسط غرب میانه را تصویر می کنند. نخستین نمایشنامه اش، پدر دور از بهشت^{۸۲۳} (۱۹۴۷)، در تئاتر دالاس به اجرا در آمد. نمایشنامه دوم او، شبای کوچک باز گرد^{۸۲۴} (۱۹۵۰)، برنده جایزه تئاتری تایم^{۸۲۵} شد. نمایشنامه پیک نیک^{۸۲۶} (۱۹۵۳)، جایزه پولیتسر را ربود و به فیلم در آمد. از دو نمایشنامه موفق او، ایستگاه اتوبوس^{۸۲۷} (۱۹۵۵) و تاریکی در بالای پلکان^{۸۲۸} (۱۹۵۷) نیز دو فیلم جذاب ساخته شد. افزون بر این، اینگ نویسنده فیلمنامه شکوه علفزار^{۸۲۹} (۱۹۶۱)، برنده جایزه اسکار، یکی از لطیفترین فیلمهای تاریخ سینماست.

816) *Waiting For Lefty*818) *Golden Boy*820) *Clash by Night*822) *William Inge*824) *Come Back Little Sheba*826) *Picnic*828) *Dark at the Top of the Stairs*817) *Till the Day I Die*819) *Night Music*821) *Country Girl*823) *Father off from Heaven*825) *Theatre Time Award*827) *Bus Stop*829) *Splendor in the Grass*

اینک تصویرگر اضطراب و خودفریبی انسان عصر جدید است. نمایشنامه‌هایش بیشتر بیانگر استادی وی در ترتیب دادن دیالوگ و توانایش در شیوه پرداخت است تا اصالت و تازگی مضمون.

تنسی ویلیامز^{۸۳۰} (نام مستعار تامس لنیر ویلیامز^{۸۳۱}، ۱۹۱۱-...)، سرآمد درامنویسان دوره بعد از جنگ جهانی دوم، در کلمبوس از ایالت میسی‌سی‌پی دیده به جهان گشود. شهرتش مرهون خشونت بدوی درامهای او، و از جهت زمینه‌های رئالیستی کار اوست که، در عین حال از مضامین سمبولیستی هم بهره می‌گیرد. نخستین نمایشنامه ویلیامز، نبرد فرشتگان^{۸۳۲} (۱۹۴۰)، توفیقی نیافت. اما نمایشنامه بعدی او، باغ وحش شیشه‌ای^{۸۳۳} (۱۹۴۴)، که برنده جایزه منتقدان درام نیویورک شد، شهرت ویلیامز را در مقام درامنویسی برجسته تثبیت کرد. تیرگی مناسبات خانوادگی ویلیامز و بیماری خواهر او در این اثر پرتحرک و لطیف و نیشدار جلوه گراست. مضمون زنی تنها که در عالم رؤیا زندگی می‌کند، همواره در ذهن ویلیامز حضور دارد. نمایشنامه جسورانه او، اتوبوسی به نام هوس^{۸۳۴} (۱۹۴۷)، برنده جایزه پولیتزر، بر محور همین مضمون دور می‌زند. ویلیامز در این درام مالا مال از خشونت، به این نتیجه قاطع می‌رسد که اگر سزای گناه مرگ نباشد دست کم گرفتار شدن در دارالمجانین است. نمایشنامه تابستان و دود^{۸۳۵} (۱۹۴۷)، باز زنی تنها را تصویر می‌کند که در دنیای رؤیای پاکدامنی خویش گرفتار آمده است. گربه روی شیروانی داغ^{۸۳۶} (۱۹۵۵)، برنده جایزه پولیتزر، نمایشنامه پرمایه و پرتحرک ویلیامز بر محور کشمکشهای درونی یک خانواده ثروتمند جنوبی دور می‌زند. رویدادهای داستان در سالروز تولد مالک کشتزاری در دلتای میسی‌سی‌پی اتفاق می‌افتد. او که سرطان تا اعماق وجودش ریشه دوانیده، مردی است سرسخت و پرتوان که در برابر دو عضو نگران خانواده خویش قرار دارد. ویلیامز در بطن این مانجرا، به انگیزه‌هایی چون عشق، غرور، الکلیسم، همجنسگرایی و فرصت‌طلبی می‌پردازد. ناگهان تابستان گذشته^{۸۳۷} (۱۹۵۸) در توصیف

830) Tennessee Williams

832) *Battle of Angels*834) *Streetcar Named Desire*836) *Cat on a Hot Tin Roof*

831) Thomas Lanier Williams

833) *Glass Menagerie*835) *Summer and Smoke*837) *Suddenly Last Summer*

ماجرای مادری خویشندار و پسر همجنسگرای اوست. در پایان، چند بچه گرسنه پسرک را می‌درند و می‌خورند. ویلیامز پس از نمایشنامه بعدی خود، پرنده شیرین جوانی^{۸۳۸} (۱۹۵۹)، با نمایشنامه دوران تعدیل^{۸۳۹} (۱۹۶۱) به کمدی گرایش می‌یابد و بر روی گذشت و سازگاری تکیه می‌کند. صحنه نمایشنامه شب ایگوانا^{۸۴۰} (۱۹۶۱)، مهمانخانه‌ای روستایی همچون کومه‌های کولیان در حاشیه جنگلهای پرباران مکزیک است. مرد اول نمایش، که در گذشته کشیش بوده و اکنون در آستانه بحرانی روانی است، میان دوزن درگیر است: یکی مکزیکی لوندی که صاحب مهمانخانه است، و دیگری زنی فهمیده و هنرمند اهل انگلستان نو. ایگوانایی^{۸۴۱} محبوس، که عاقبت قهرمان داستان آزادش می‌کند، نمایانگر تلاش اشخاص نمایش در طلب آزادی است.

مجموعه نمایشنامه‌های تک‌پرده‌ای ویلیامز هم با عنوان بیست و هفت واگن پرازنه^{۸۴۲} (۱۹۵۶) انتشار یافته است.

ویلیامز در درامهایش با توصیف شخصیتهای غیرمتعارف از دیدگاه همدردی، و با به کار بردن شیوه نمادگرایی برای تجسم بخشیدن به برخوردهای انسانها موفق بوده است. او در ترسیم تمایلات غیرعادی جنسی، و در آشکار ساختن روح خشونت و توحش در زندگی، همچون قتل، زنا، تجاوز، بی‌عفتی، جانورخویی، جنون جنسی و همجنسگرایی، استعدادی شگرف دارد. افزون بر این، استاد دیالوگ‌پردازی و آفرینش تحرک در صحنه نمایش است.

آرتور ملر^{۸۴۳} (۱۹۱۵-...) یکی از چهار درامنویس بزرگ دوره بعد از جنگ جهانی دوم^{۸۴۴}، در بروکلین پرورش یافت. نمایشنامه‌نویسی را در دانشگاه میشیگان آغاز کرد، و چند جایزه دانشجویی را به دست آورد.

838) *Sweet Bird of Youth*839) *Period of Adjustment*840) *Night of Iguana*

(۸۲۱) ایگوانا (Iguana) یا ایگوان، سوسمار بزرگی است که در نواحی استوایی امریکا و برخی جزایر اقیانوس کبیر زندگی می‌کند. جنس امریکایی آن سبزرنگ (به رنگ شاخه درختانی که در آن زندگی می‌کند درمی‌آید) و طول آن یک تا دو متر است. «دایرة المعارف فارسی» به سرپرستی غلامحسین مصاحب (با تلخیص). -م.

842) *Twenty-Seven Wagons Full of Cotton*843) *Arthur Miller*

(۸۲۲) سه درام‌نویس دیگر ویلیام اینگ و تنسی ویلیامز و ادوارد آلبی هستند. -م.

نخستین نمایشنامه‌های میلر، مردی که تمام خوشبختیها را داشت^{۸۴۵} (۱۹۴۴)، و وضعیت عادی^{۸۴۶} (۱۹۴۴)، نام داشتند. نخستین نمایشنامه موفق میلر، تمام پسران من^{۸۴۷} (۱۹۴۷)، به پیامدهای عاطفی پس از جنگ جهانی دوم می‌پردازد. مرگ فروشنده^{۸۴۸} (۱۹۴۹)، برنده جایزه پولیتزر، که پایه شهرت میلر را به عنوان نمایشنامه‌نویس برجسته نسل خویش استوار ساخت، ادعای تلخ علیه ارزشهای آمریکایی است. این درام بحث‌انگیز، زندگی غم‌انگیز فروشنده‌ای دوره‌گرد را تصویر می‌کند که با افتادن چین و چروک پیری بر سیمایش، احساس شکستی عمیق می‌کند، و سرانجام هم خود را می‌کشد. جادوگران شهر سالم^{۸۴۹} (۱۹۵۳)، که آوازه میلر را بلندتر کرد، نمایشنامه‌ای نیمه تاریخی درباره محاکمه جادوگران شهر سالم از ایالت ماساچوست در سال ۱۶۹۲ است. شخص اول نمایش دختری شریر و جادوگر است، اما محاکمه کنندگان از او هم شریرترند. نمایشنامه نگاهی از پل^{۸۵۰} (۱۹۵۷)، برنده جایزه پولیتزر، و جایزه منتقدان درام نیویورک) یک تراژدی به مفهوم کلاسیک کلمه است. شخصیت اصلی داستان با تخطی از آداب و رسوم جامعه، موجبات نابودی خویش را فراهم می‌آورد. ناجورها^{۸۵۱} (۱۹۶۱)، فیلمنامه است؛ و پس از سقوط^{۸۵۲} (۱۹۶۴)، درامی مبتنی بر تجارب شخصی میلر، و در واقع خودزندگینامه اوست. این درام تا حدی از جهت ترسیم شخصیت مگی، که از قرار معلوم همان مریلین مونرو^{۸۵۳}، بازیگر سینما و همسر دوم میلر، بود غوغایی برانگیخت. از درامهای دیگر میلر، حادثه درویشی^{۸۵۱} (۱۹۵۶) و قیمت^{۸۵۵} (۱۹۶۸) را می‌توان نام برد.

ادوارد [فرانکلین] آلبی^{۸۵۶} (۱۹۲۸ تا ...). در نیویورک به دنیا آمد و از طرف خانواده آلبی به فرزندی پذیرفته شد. نخستین نمایشنامه‌اش به نام داستان باغ وحش^{۸۵۷}

845) *Man Who Had All the Luck*

846) *Situation Normal*

847) *All My Sons*

848) *Death of a Salesman*

849) *Crucible*

850) *A View From the Bridge*

851) *Misfits*

852) *After the Fall*

۸۵۳) Marilyn Monroe: میلر در ۱۹۵۸ همسر اول خود را طلاق داد و با مریلین مونرو ازدواج کرد. این

هنریشه مشهور سینما چند سال بعد خودکشی کرد. م.

854) *Incident in Vichy*

855) *Price*

856) *Edward [Franklin] Albee*

857) *Zoo Story*

(۱۹۵۸) اولین بار در برلین غربی به اجرا درآمد، و مایه شهرت آلبی در نهضت تئاتر کوچک در خارج از برادوی شد. دومین اثر او، مرگ بسی اسمیت^{۸۵۸} (۱۹۵۹)، نمایشنامه‌ای تک‌پرده‌ای درباره تأثیرات تبعیض نژادی در زندگی سفیدپوستان است. داستان نمایشنامه عواقب روانی مرگ تصنیف‌خوان سیاهپوستی را بیان می‌کند که چون او را در بیمارستان سفیدپوستان جنوب نمی‌پذیرند، می‌میرد. این نمایشنامه در سال ۱۹۶۱، همراه با نمایشنامه دیگر آلبی به نام رویای امریکایی^{۸۵۹} (۱۹۶۰)، در برادوی اجرا شد. کار بعدی آلبی، جعبه شنی^{۸۶۰} (۱۹۶۰)، یک نمایشنامه پانزده دقیقه‌ای بود.

نخستین نمایشنامه بلند آلبی، چه کسی از ویرجینیا ولف می‌ترسد؟^{۸۶۱} (۱۹۶۲)، درامی سه‌پرده‌ای درباره روابط انسانی است. آلبی در این درام از روابط بین یک مرد الکلی که معلم تاریخ کالج است و جنون‌زاده‌خواهی جنسی دارد، و همسر او، که دختر رئیس کالج است، پرده برمی‌دارد. آلیس کوچولو^{۸۶۲} (۱۹۶۴)، نمایشنامه متفاوت و انتزاعی آلبی است که بر استفاده از انسان به عنوان وسیله می‌تازد.

پنجمین نمایشنامه آلبی، که در سال ۱۹۶۶ در برادوی به اجرا درآمد، موازنه حساس^{۸۶۳} (۱۹۶۶)، برنده جایزه پولیتزر (۱۹۶۷) نام دارد. این نمایشنامه ظریف و اندیشه‌مندانه زندگی یک زوج از اقل‌تبار بالای طبقه متوسط را تصویر می‌کند، و به قول خود آلبی «به ماهیت مسئولیتها» می‌پردازد.

آخرین نوشته‌های آلبی دو نمایشنامه کوتاه است که با عنوان جعبه^{۸۶۴}، و نقل قولهایی از رئیس مائوتسه تونگ^{۸۶۵} (۱۹۶۸) منتشر شده‌اند.

آلبی از نیمه قرن حاضر به این سو آوازه‌ای جهانی یافته است، و یکی از پیشگامان نهضت تئاتر پیشرو به شمار می‌رود.

858) *Death of Bessie Smith*860) *Sandbox*862) *Tiny Alice*864) *Box*859) *American Dream*861) *Who's Afraid of Virginia Woolf*863) *A Delicate Balance*865) *Quotations from Chairman Mao Tse-Tung*

کتابشناسی ادبیات امریکا

- Crawford, Bartholow V. [et al]. *American Literature*. New York, Barnes & Noble, 3rd, ed., 1953.
- Daiches, David, ed., *British and Commonwealth Literature*. Harmondsworth, Penguin Books, 1971, (*Penguin Companion to Literature*, vol. 1)
- Encyclopedia Americana*, International ed., New York, American Corp., 1967.
- Foerster, Norman [et al]. *American Poetry and Prose*. Boston, Houghton Mifflin, 5th ed., 1970.
- Grebanier, Bernard D. [et al]. *English Literature and its Background*. New York, Holt Rinehart and Winston, 1961, p. 50 - 1398.
- Morton, Eric [et al]. *United States & Latin American Literature*. Harmondsworth, Penguin Books, 1971. (*Penguin Companion to Literature*, vol. 3), p. 15 - 280.
- The New Encyclopedia of Britannica*. 15th ed., Chicago, Encyclopedia Britannica, 1974. vol. 10, p. 1086 - 1264.
- Spiller, Robert B. *The Cycle of American Literature*. New York, New American Library, 1962.
- Weber, Olga S. *Literary and Library Prizes*. 9th ed., New York, R.R. Bowker, 1976. p. 1 - 468.
- مصاحب، غلامحسین. «دایرة المعارف فارسی». تهران، فرانکلین، جیبی ۱۳۴۵ - ۱۳۵۶، ۲ ج.

بخش دوم

ادبیات انگلیس

ادبیات کهن انگلیسی

(۶۰۰ ق. م. تا ۱۰۶۶ م.)

پیشینه تاریخی. کهن ترین ساکنان جزیره بریتانیا ایریان بودند که با کشاورزی زندگی می کردند. نزدیک سال ۶۰۰ ق. م. سلتها به بریتانیا روی آوردند، بر ایریان غلبه یافتند و با آنان درآمیختند. این قوم آهن و مفرغ داشتند و زیورآلات زرین به کار می بردند. بلژها، آخرین دسته سلتها بودند که در حدود سال ۷۵ ق. م. به بریتانیا هجوم آوردند و شخم زنی و ضرب سکه را رواج دادند.

رومیان در سال ۵۵ ق. م. به فرماندهی ژول سزار به بریتانیا تاختند. در ۴۳ ق. م. نیز امپراتور کلاودیوس اول به جزیره لشکر کشید و بخشی از آن را اشغال کرد. سرانجام، پس از قریب پنج قرن، رومیان در سال ۴۰۷ م. از بریتانیا رفتند. در سال ۴۱۰ م. نیز امپراتور هونوریوس به بریتانیای روم خودمختاری داد. دوره سلطه رومیها بر بریتانیا نیمه اول سده سوم میلادی بود که در طی آن فرهنگ رومی کمابیش متداول شد.

از نیمه سده پنجم تا آغاز قرن هفتم میلادی آنگلوسا کسونها (از اقوام ژرمن) بخش وسیعی از بریتانیا را (که در این دوره انگلستان خوانده شد) تحت تسلط خود درآوردند. آنگلوسا کسونها با ساکنان بریتانیا (سلتها) درآمیختند، و تنها در اسکاتلند و ولز بود که سلتها استقلالشان را حفظ کردند. گذشته از این، سلتها در ایرلند نیز باقی ماندند. مسیحیت که در سده های نخستین وارد بریتانیا شده بود، در سده ششم بار دیگر از طریق ایرلند و رم وارد انگلستان شد. در این دوره انگلستان مشتمل بر چند مملکت بود که مهمترینشان نورثامبریا،

کینت و وسکس نام داشتند. در سده نهم (سال ۸۲۹) این ممالک به سرکردگی وسکس متحد شدند، و اگبرت، شاه وسکس، را به عنوان شاه شاهان شناختند. در اوایل سده نهم نورمانها (که انگلیسیها آنان را دانمارکی می خواندند) به انگلستان هجوم آوردند. آلفرد کبیر، شاه آنگلوساکسون، شکستهایی بر نورمانها وارد کرد، لکن نیمه شرقی و شمالی انگلستان به دست نورمانها افتاد. در سده دهم این مناطق بازگرفته شد و وحدت واقعی تأمین گردید. آنگلوساکسونها مسیحیت را رواج دادند و در آبادانی شهرها کوشیدند. در اواخر سده دهم باز هجوم دوکهای نورماندی آغاز شد، و سرانجام در ۱۰۶۶ انگلستان مغلوب ویلیام فاتح، دوک نورماندی، گردید.

نظر اجمالی. اصولاً زبان انگلیسی امروزی دنباله زبان انگلیسی کهن یا آنگلوساکسون است که احتمالاً از حدود ۶۰۰ تا ۱۱۰۰ م. متداول بوده است. انگلیسی کهن در نیمه سده یازدهم جای خود را به انگلیسی میانه سپرد، و آن نیز بعدها جای خود را به انگلیسی کنونی داد.

بزرگترین منظومه به انگلیسی کهن بیوولف^۱ نام دارد که احتمالاً در اواخر سده هفتم م. در اطراف نورثامبریا تألیف یافته است. این منظومه که کهن ترین حماسه انگلیسی هم به شمار می رود، تقریباً ۳,۲۰۰ بیت دارد و سراینده آن ناشناخته است. حوادث بیوولف در دانمارک و سوئد روی می دهد. تالارپذیرایی هروتگارا^۲، شاه دانمارک، هر شب مورد هجوم گرندل^۳ قرار می گیرد که موجودی وحشتناک است که در دریاچه ای زندگی می کند و شب هنگام با هجوم بر تالار، تنی چند از جنگجویان هروتگارا را از پای درمی آورد و می خورد. بیوولف، قهرمان جوان و دلاور اهل جنوب سوئد، به یاری هروتگارا می شتابد. او شبی در کمین گرندل مرموز می نشیند، و سرانجام شدیداً با وی درگیر می شود. بیوولف دستهای غول را می پیچاند و از شانه جدا می کند و به هلاکتش می رساند. شب بعد، مادر گرندل برای انتقام به تالار می آید. بیوولف با او نیز درگیر می شود، او را تا قعر دریاچه دنبال می کند و با شمشیری جادویی می کشد.

بیوولف سالها بعد به پادشاهی کشورش می رسد. پنجاه سال با کامیابی سلطنت می کند.

1) Beowulf

2) Hrothgar

3) Grendel

عاقبت، در دفاع از سرزمین خویش با اژدهایی آتشین دم درگیر می‌شود. بیوولف اژدها را، که نگهبان گنجی عظیم نیز هست، از پای درمی‌آورد. اما خود او هم زخمی مهلک برمی‌دارد و جان می‌سپارد. و منظومه با توصیف اندوهبار مراسم سوزاندن بیوولف پایان می‌یابد.

مواد حماسه بیوولف بیشتر از تاریخ و اساطیر و افسانه‌های قومی اسکاندیناوی مایه می‌گیرد. این حماسه تصویری گیرا از زندگی در آن روزهای کهن ترسیم می‌کند، و داستان نبردهای سخت، دلاوریها، و نیز رنجهای انسان آن روزگار را باز می‌گوید. این منظومه قافیه ندارد؛ در عوض، با هماوایی آغازین لخته‌های شعر^۴ زینت یافته است.

منظومه‌های دیگری هم از انگلیسی کهن به یادگار مانده، که سفرپیدایش^۵ و سفر پیدایش^۶، از آن جمله‌اند. سفرپیدایش ۱ منظومه‌ای خسته‌کننده و کمابیش حاوی تاریخ قدیم است و از کتاب مقدس گرفته و در قالب نظم انگلیسی کهن ریخته شده است. منظومه کوتاه سفرپیدایش ۲، در باب آغاز جهان است و کیفر خداوند برای شیطان و نیز جایگاه مجازات در جهنم را به گونه‌ای جذاب توصیف می‌کند. منظومه‌های دیگر هم از کتاب مقدس مایه گرفته‌اند. سفرخروج^۷، حکایت می‌کند که چگونه بنی اسرائیل مصر را ترک گفتند؛ و منظومه مسیح و شیطان^۸، ماجراهای زندگی عیسی را روایت می‌کند.

نام دو شاعر انگلیسی کهن، کدمن^۹ (سده هفتم م.) و کینیوولف^{۱۰} (اوایل سده نهم م.)، شناخته است. کدمن نخستین شاعر مسیحی انگلیسی است. او چوپانی بیسواد بوده که شبی در عالم رؤیا فرشته‌ای بروی ظاهر می‌شود و او را به سرودن شعر در ستایش خداوند فرمان می‌دهد. از آن زمان به بعد، کدمن در دیری به سرودن اشعاری داستانی با الهام از تواریخ کتاب مقدس و آراسته به هماوایی آغازین لخته‌ها می‌پردازد. از او بخشی از یک ستایش بلند باز مانده است.

(۴) alliteration: همچنان که قبلاً نیز توضیح داده‌ایم، عبارت است از همنوایی و تکرار حروف و هجاهای خاصی در شعر. در بدیع سنتی «توزیع» خوانده می‌شود و امروزه معادلهای دیگری را هم برای آن مصطلح کرده‌اند، از قبیل نغمه حروف، واج آرای و غیره. برای اطلاع از نمونه‌های غربی آن بنگرید به

ذیل همین واژه در: *A Dictionary of Literary Terms*, by J. A. Cuddon, Penguin Books

5) Genesis A

6) Genesis B

7) Exodus

8) Christ and Satan

9) Caedmon

10) Cynewulf

کینیوولف، شاعر دیگر انگلیسی کهن هم آدمی مذهبی بوده است. او دست کم سرایندهٔ چهار منظومهٔ برخورد از هماوایی آغازین است: جولیان^{۱۱}، سرنوشت حواریون^{۱۲}، مسیح^{۱۳}، و الهه^{۱۴}.

اشعار غنائی بازمانده از انگلیسی کهن «گلایهٔ دیور»^{۱۵}، «پیام شوهر»^{۱۶}، «سرگشته»^{۱۷} و «گلایهٔ زن»^{۱۸} نام دارند.

در مورد آثار منشور انگلیسی کهن، قطع نظر از قوانینی که در اوایل سدهٔ هفتم م. تألیف یافتند، و اصولاً از مقولهٔ ادبیات نبودند، باید به سالنامهٔ انگلوساکسون^{۱۹} (حدود ۸۹۱ تا ۹۲۴) اشاره کرد که ادوار آغازین تاریخ انگلستان را در بر می‌گیرد. سرپرستی سالنامه، که از منابع مهم تاریخی به شمار می‌رود، با آلفرد کبیر (حدود ۸۴۹ تا ۹۰۱)، یکی از محبوبترین شاهان انگلستان بوده است. او تعدادی از آثار لاتینی را هم به انگلیسی کهن برگردانده و در توسعهٔ علم و دانش کوشا بوده است.

برجسته‌ترین نثر نویس انگلیسی کهن آلفریک^{۲۰} (حدود ۹۵۵ تا ۱۰۲۰) نام داشته است. آثار عمدهٔ او مثل مواعظ^{۲۱} (۹۰۰ تا ۹۰۴) و زندگانی قدیسان^{۲۲} (۹۹۳ تا ۹۹۶) در زمینهٔ امور مذهبی بود. آلفریک هم به لاتینی و هم به انگلیسی کهن می‌نوشت، و نثر او نیز موزون و آراسته به هماوایی آغازین مصرعهاست.

11) *Juliana*14) *Elene*17) *Wanderer*20) *Aelfric*12) *Fates of the Apostles*15) *Deor's Complaint*18) *Wife's Complaint*21) *Homilies*13) *Christ*16) *Husband's Message*19) *Anglo-Saxon Chronicle*22) *Lives of Saints*

ادبیات انگلیسی میانه

(۱۰۶۶ م. تا ۱۴۸۵ م.)

پیشینه تاریخی. انگلستان در فاصله سالهای ۱۰۶۶ تا ۱۱۵۴ م. تحت تسلط شاهان نورمان بود. سلطنت ویلیام فاتح، دوک نورماندی، که در سال ۱۰۶۶ تاج و تخت انگلستان را حق خود اعلام داشت، آغاز دوره جدیدی در تاریخ این جزیره به شمار می رود. در سال ۱۱۵۴ تاج و تخت کشور به هانری دوم، از خاندان پلانتاژنت رسید. در زمان او یک رشته اصلاحات قضائی به عمل آمد و شیوه های قدیمی دادرسی از طریق محکمه الهی، یعنی دوئل و آزمایش با آهن گداخته یا آب جوش، منسوخ گردید. در زمان پادشاه دیگر این خاندان، جان لکلند^۱ (سلطنت ۱۱۹۹ تا ۱۲۱۶)، بارونها و کلیسا و شهروندان بر ضد او متحد شدند و امتیازات خود را به موجب ماگنا کارتا^۲ یا «منشور بزرگ آزادی» (۱۲۱۵) تثبیت کردند. این منشور قدرت پادشاه را از نظر قانونی مرتباً کاهش می داد، اما لکلند و جانشین او هانری سوم (سلطنت ۱۲۱۶ تا ۱۲۷۲) هیچ یک اصول منشور را اجرا نکردند. بارونها باز سر به شورش برداشتند و سپاه شاه را در هم شکستند (۱۲۶۴). سرانجام، بارونها در ۱۲۶۵ شورایی تشکیل دادند که نخستین پارلمان انگلستان خوانده می شود. این پارلمان که نماینده قشرهای بالای جامعه، یعنی بارونها، روحانیون عالیمقام، شوالیه ها، و شهروندان ثروتمند بود، بعدها به «نهاد عالی قانونگذاری» مبدل شد.

1) John Lackland

2) Magna Carta

از وقایع عمده بخش آخر سده های میانه یعنی سالهای ۱۳۰۷ تا ۱۴۸۵، وقوع جنگهای صد ساله (۱۳۳۷ تا ۱۴۵۳) بین فرانسه و انگلستان بود. در سالهای ۱۳۴۸ تا ۱۳۴۹ طاعون (مرگ سیاه) که سراسر انگلستان را در بر گرفت، قحطی و مسئله کمبود کارگر را پیش آورد، و دهات خالی از سکنه شد. مالیاتهای جنگی نیز که از دهقانان تهیدست گرفته می شد، همچنان افزایش می یافت. آغاز جنگهای صدساله موجب نارضایتی بیشتر مردم شد. سرانجام، در شرق انگلستان قیام دهقانی برای الغای بردگی بر پا شد (۱۳۸۱). این قیام به دست فئودالها، شهروندان، ثروتمندان و شوالیه ها سرکوب شد، اما با این همه ضربت سختی بر فئودالیسم انگلستان وارد آورد؛ و عاقبت هم در سده پانزدهم رسم بردگی و برده داری در این جزیره روبه زوال رفت.

در اواخر سده پانزدهم بین دو خاندان لنکستر و یورک رشته جنگهای معروف به جنگ گلها^۳ (۱۴۵۵ تا ۱۴۸۴)، بر سر تصاحب تاج و تخت انگلستان روی داد، که در پایان، هانری هفتم از خاندان تودور به سلطنت رسید. تاریخ جدید انگلستان از بدو سلطنت وی در سال ۱۴۸۵ آغاز می گردد.

نظر اجمالی. ادبیات انگلیسی میانه عنوانی است که به ادبیات انگلستان در سالهای ۱۱۰۰ تا ۱۵۰۰ م. اطلاق می شود.

جفری چاسر^۴ (حدود ۱۳۴۰ تا ۱۴۰۰)، بزرگترین شاعر انگلیسی در عصر میانه بود، که وی را «پدر شعر انگلیسی» نامیده اند. مردی تحصیل کرده، لاتین دان، و آشنا با شعر فرانسوی و ایتالیایی بود. در لندن، در خانواده ای خادم دربار، به دنیا آمد. خود نیز در سال ۱۳۵۷ به خدمت شاهزاده ای به نام لیونل درآمد. در ۱۳۵۹ در حمله ارتش انگلستان به فرانسه شرکت داشت، و به اسارت درآمد، ولی در سال ۱۳۶۰ با دادن فدیة آزاد گردید. چاسر در ۱۳۶۶ ندیمه ملکه انگلستان را به زنی گرفت؛ و در سالهای ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۸ به مأموریت های خفیه سیاسی به خارجه، و بیشتر به فرانسه، رفت.

Wars of the Roses: نشانه لنکسترها گل رز و علامت یورکهارز سفید بوده، و به همین سبب جنگ میان دو خاندان به «جنگ گلها» شهرت یافته است. -م.

آثار اولیه چاسر مثل، کتاب دوشس^۵ (۱۳۶۶) و داستان گل سرخ^۶ (۱۳۷۰)، ترجمه از فرانسه)، به شدت تحت تأثیر سنت شعر عاشقانه فرانسوی است. این دو کتاب چاسر در قالب اشعار هشت هجائی سروده شده است. تأثیر ادبیات ایتالیایی، بویژه دانته، در منظومه های چاسر به نامهای خانه شهرت^۷ (حدود ۱۳۸۰) و مجلس شورای مرغان^۸ (حدود ۱۳۸۲) آشکار است. از منظومه های دیگر چاسر، ترویلوس و کرسیده^۹ (حدود ۱۳۸۵)، اقتباسی از فیلوستراتو، منظومه مشهور بوکاچو است.

شاهکار چاسر، قصه های کنتربری^{۱۰} (حدود ۱۳۸۷)، گنجینه ای است از قصه های گوناگون، که از زبان زائرانی که برای زیارت مزار قدیس تامس بِکِت از لندن به کنتربری می روند، نقل می شود. مجموعه قصه های کنتربری مشتمل بر ۲۴ قصه است که در ۱۷,۰۰۰ بیت، در قالب ابیات ده هجائی سروده شده اند. در خلال قصه ها شخصیت زائران، که مردمان کوچه و بازار، بازرگان، حقوقدان، آشپز، دریانورد، کشاورز، و آسیابان هستند، به گونه ای زنده و واقعی توصیف شده است.

چاسر شعر قافیه دار را جایگزین ابیات بدون قافیه ای که تنها آراسته به هماوایی آغاز لختها بود کرد، لکن هر چند او خود از هماوایی آغازین استفاده نمی کرد، باز این قالب کمابیش در عرصه روی رواج داشت. منظومه رؤیای پیرز شخم کار^{۱۱} (حدود ۱۳۶۲ تا حدود ۱۳۷۸)، که بیشتر آن سروده کسی به نام ویلیام لانگلند^{۱۲} (حدود ۱۳۳۲ تا حدود ۱۴۰۰) است، آراسته به هماوایی آغازین است. لانگلند در این تمثیل اخلاقی و طنز اجتماعی در عالم رؤیا غمگانه حکایت می کند که چگونه بیشتر مردم گنجینه های دروغین این جهان را به گنجهای حقیقی بهشت ترجیح می دهند.

در منظومه سرگاوین و دلاور سبز پوش^{۱۳} (حدود ۱۳۷۰)، سروده شاعری گمنام موسوم به شاعر مروارید^{۱۴}، هم از هماوایی آغازین استفاده شده است. این شاهکار انگلیسی میانه یکی از افسانه های آرتور شاه و دلاوران میزگرد را حکایت می کند. سرگاوین، دلاور این

5) *Book of the Duchess*7) *House of Fame*9) *Troilus and Criseyde*11) *Vision of Piers the Ploughman*13) *Sir Gawain and the Green Knight*6) *Romaunt of the Rose*8) *Parliament of Fowls*10) *Canterbury Tales*12) *William Langland*14) *Pearl Poet*

افسانه، با قدرت و زیرکی بسیار با نیروهای جادویی به مبارزه برمی خیزد، و سرانجام، ماجرا را با سرافرازی به پایان می رساند.

شاید شاعر مروارید (اواخر سده چهاردهم) افزون بر منظومه سرگاوین، سراینده سه منظومه مروارید^{۱۵}، پاک^{۱۶}، و شکبایی^{۱۷} هم باشد، که هر سه به شیوه هماوایی آغازین سروده شده اند.

نثر انگلیسی میانه کمابیش مذهبی است. بهترین نمونه نوشته های مذهبی اولیه قطعه ای است به نام آداب پارسایان^{۱۸} (۱۲۳۷؟)، که مشتمل بر یک رشته دستورات دقیق برای زنان زاهد است. دیگر اثر منشور مذهبی این دوره به نام شیوه به کمال زیستن^{۱۹}، اثر ریچارد رول آو همپول^{۲۰} زاهد (حدود ۱۳۰۰ تا ۱۳۴۹) است. او که آثار بسیاری به لاتینی و انگلیسی نگاشته است، در سطر سطر نوشته هایش شور مذهبی موج می زند. نثر رول در تاریخ نثر انگلستان اهمیت بسیار دارد.

جان ویکلیف^{۲۱} (حدود ۱۳۲۰ تا ۱۳۸۴). دیگر نثرنویس برجسته انگلیسی میانه، حکیم الهی و اصلاح طلب بود. او که بسیاری از اندیشه های مذهبی عصر خود را به باد حمله گرفت، معتقد بود که همه مسیحیان باید به کتاب مقدس به زبان بومی خود دسترسی داشته باشند، و نخستین ترجمه کامل آن را به انگلیسی فراهم آورد. ویکلیف بخشهایی از کتاب مقدس را خود ترجمه کرد، و بقیه را یاران وی. کار ترجمه در سال ۱۳۸۸ به پایان رسید، اما تا سال ۱۸۵۰ انتشار نیافت. ویکلیف از جهت حملات کوبنده اش بر رهبانیت و عقاید خشک و جزمی، به «ستاره فجر اصلاح دینی» شهرت دارد. دیگر اثر منشور مهم انگلیسی میانه، مرگ آرتور^{۲۲}، نوشته سیرتامس مالوری^{۲۳} (حدود ۱۴۰۸ تا ۱۴۷۱) است. این اثر در حدود سال ۱۴۶۹، که مالوری در زندان بود، کامل شد،

15) *Pearl*16) *Purity*17) *Patience*18) *Ancren Riwe*19) *Form of Perfect Living*20) *Richard Rolle of Hampole*21) *John Wyclif*22) *Morte D'Arthur*23) *Sir Thomas Malory*

و در ۱۴۸۵ به همت ویلیام کاکستن^{۲۴} به چاپ رسید. کاکستن مجموعه زیبای مرگ آرتورا که شامل هشت داستان جداگانه از آرتور شاه و دلاوران است به شکل داستانی بلند درآورده است.

افسانه‌های آرتور شاه و دلاوران او همواره الهام‌بخش بسیاری از نویسندگان بوده است. در اطراف آرتور، که شخصیتی نیمه تاریخی و نیمه افسانه‌ای است، داستانهای بسیاری فراهم آمده است. مضامین اصلی این داستانها نیز جستجوی جام مقدس، و نبردهای آرتور با دشمنان، بویژه رومیهاست.

نخستین نمایشنامه‌های انگلیسی داستانهای مذهبی را تصویر می‌کردند، و در اطراف یا درون کلیساها اجرا می‌شدند. این نمایشنامه‌های کهن، نمایش معجزات^{۲۵} و نمایش رمز و راز^{۲۶} نامیده می‌شدند؛ و برحسب شهر محل اجرای‌شان به چهار دسته یورک^{۲۷}، کاونت^{۲۸}، چستر^{۲۹}، و ویکفیلد^{۳۰} تقسیم می‌شدند.

نمایشنامه‌های رمز و راز بر پایه کتاب مقدس استوار بودند، و نمایشنامه‌های معجزات بر اساس معجزات و کرامات مریم مقدس و قدیسان. مضامین نمایشنامه‌های معجزات یا کشف و کرامت گسترده و متنوع بود: نافرمانی آدم و حوا، نوح و طوفان بزرگ، ابراهیم و اسحاق، زندگی عیسی، و نظایر اینها. این نمایشنامه‌ها را افراد آماتور بر روی نوعی صحنه که عبارت از وسیله‌ای ارابه‌مانند بود اجرا می‌کردند. ارابه متحرک به مناطق مختلف شهر برده می‌شد و نمایشنامه در هر محله به اجرا درمی‌آمد.

گرچه نمایشنامه‌های معجزات مقاصد مذهبی و جلدی را دنبال می‌کردند، با وجود این، کمدی انگلیسی از بطن آنها به وجود آمد.

در اواخر سده چهاردهم نوع جدیدی از نمایشنامه پیدایش یافت که به نمایشنامه اخلاقی^{۳۱} مشهور است. این گونه نمایشنامه‌ها بلندتر از نمایشنامه‌های رمز و راز و معجزات بودند، و گاه به همت بازیگران حرفه‌ای به اجرا درمی‌آمدند. اشخاص نمایشنامه‌های اخلاقی

۲۴) William Caxton (حدود ۱۴۲۲ تا ۱۴۹۱): مطبعه دار انگلیسی. او نخستین چاپخانه را در ۱۴۷۶ تا

۱۴۷۷ در وست‌مینستر دایر کرد و حدود یکصد کتاب انتشار داد. -م.

25) Miracle Plays

26) Mystery Plays

27) York Cycle

28) Coventry Cycle

29) Chester Cycle

30) Wakefield Cycle

31) Morality Play

در قالب صفات و فضائل مجرد، چون حقیقت و انتقام و خرد، ظاهر می شدند. نمایشنامه های اخلاقی از نظر شیوه پرداخت تکامل بسیار یافتند. در پایان سده پانزدهم با پیدایش یکی از بهترین نمایشنامه های اخلاقی به نام *هر انسان*^{۳۲}، درام کم کم به جانب پختگی کامل پیش می رفت. نمایشنامه *هر انسان*، که از هلندی به انگلیسی برگردانده شد، داستان پایان زندگی «هر انسانی» را، به هنگامی که مرگ بر او دست می یازد، تصویر می کند. از شخصیت های این نمایشنامه «زیبایی»، «دانش»، «قدرت»، و «کردار نیک» هستند. شخصیت اصلی نمایش «انسان» است که چون مرگ او را فرا می خواند، بیهوده می کوشد «دوستی»، «یاری»، «مهربانی»، «ثروت»، و «زیبایی» را. همسفر خویش سازد؛ اما همه وی را ترک می کنند، تنها «کردار نیک» است که به او وفادار می ماند و همواره همراه اوست.

در سده های پانزدهم و شانزدهم نوع دیگری از نمایشنامه موسوم به میان پرده^{۳۳} هم متداول بود. تاریخ پیدایش و ماهیت میان پرده ها دقیقاً معلوم نیست، ولی احتمالاً این نمایشنامه ها شکل انتقالی بین نمایش معجزات و نمایش اخلاقی است. نمایشنامه های میان پرده بیشتر خنده آور بودند، و معمولاً دور از کلیساها، در کالجه ها و باغها و خانه های ثروتمندان، اجرا می شدند. بهترین نمونه آن میان پرده ای است به نام *چهارپ*^{۳۴} (اجرا حدود ۱۵۲۰؛ انتشار حدود ۱۵۴۴)، نوشته جان هی وود^{۳۵} (حدود ۱۴۹۷ تا ۱۵۸۰)، که شاعر طنز پرداز و میان پرده ساز است. در این میان پرده چهار نفر (که شغلشان با حرف «پ» آغاز می شود) بر سر گفتن بزرگترین دروغ با هم مسابقه می دهند، و مردی برنده می شود که می گوید هرگز زنی کم حوصله ندیده است.

32) *Everyman*33) *Interlude*34) *Four P's*35) *John Heywood*

۸

رנסانس و عصر الیزابت

(۱۴۸۵ تا ۱۶۲۵)

پیشینه تاریخی. دوران سلطنت خاندان تودور (۱۴۸۵ تا ۱۶۰۳)، عصر شکوفایی سرمایه داری انگلستان و از ادوار درخشان تاریخ این جزیره است. خاندان تودور قدرت تقریباً نامحدودی به دست آورد، و دوره آنها به صورت عصر حکومت مطلقه انگلستان درآمد. هانری هشتم کلیسای انگلستان را از کلیسای رم منتزع کرد، و خود را رهبر کلیسای نوبنیاد انگلیکان^۱ اعلام نمود (۱۵۳۴). او اصلاح دینی را به اجرا درآورد، اختیارات پاپ را مردود اعلام کرد و دیرها را منحل نمود. در عصر او کلیسای انگلیکان به کلیسای دولتی مبدل گردید و تمام انگلیسیان به تبعیت از آن ملزم شدند. کلیسای جدید، بورژوازی و اشراف نوپا را ارضاء نمی کرد. بورژوازی می خواست کلیسا ساده تر و کم خرج تر، و از بقایای آیین کاتولیک پاک شود. طرفداران این تطهیر در انگلستان به پیرایشگران مشهور شدند. انگلستان در زمان ادوارد ششم مذهب پروتستان را پذیرفت. سرمایه داری با توسعه صنعت پشم و از راه تجارت با روسیه و عثمانی و هند آغاز شد. در زمان الیزابت اول (۱۵۵۸ تا ۱۶۰۳) رقابتهای تجاری و سیاسی به جنگ انگلستان و اسپانیا انجامید، که از بطن آن انگلستان به صورت یک قدرت دریایی سر برآورد. در دوره الیزابت تجارت و صناعت نیز تشویق شد، و شرکتهای تجارتی، که مهمترینشان کمپانی هند شرقی بود، مورد حمایت قرار گرفتند.

۱) Anglican

در سده شانزدهم در انگلستان تعالیم جدید توسعه یافت و گرایشهای انسانگرایانه روبه رشد نهاد. بزرگترین انسانگرای انگلیسی در این عصر سرتامس مور^۲ (۱۴۷۸ تا ۱۵۳۸) بود، که آرمانشهر^۳ (۱۵۱۶) او، بیانیه انسانگرایی اولیه انگلیسی است. با مرگ ملکه الیزابت سلسله تودور منقرض گردید، و پادشاه اسکاتلند جیمز اول استوارت (۱۶۰۳ تا ۱۶۲۵) بر تخت سلطنت انگلستان نشست. در این زمان روابط پارلمان و پادشاه تیره شد. طبقه متوسط و بازرگانان ثروتمند نفوذ بسیار یافتند. اختلافات میان کلیسای رسمی و پیرایشگران (که طرفدار پارلمان و مخالف پادشاه بودند) نیز شدت یافت؛ و کشور به دو اردوی متخاصم — هواخواهان شاه و طرفداران پارلمان — تجزیه شد، و عاقبت هم کار به انقلاب پیرایشگری و جنگ داخلی کشید.

۶

نظر اجمالی. دوره سلطنت طولانی ملکه الیزابت اول (۱۵۵۸ تا ۱۶۰۳)، عصر صلح و رفاه بود. او بر سلطه مذهبی و سیاسی بیگانگان پایان داد؛ آیین پروتستان را بار دیگر تثبیت کرد، و روحیه ملیت گرایی و وحدت طلبی را تقویت نمود. در عصر او انگلستان به صورت یک قدرت دریایی و یک امپراتوری بزرگ درآمد. در دوره وی بسیاری از «اولین ها» و «بزرگترینها» در ادبیات پیدا شدند. دربار الیزابت پایگاه شعر غنائی زمان، و جولانگاه شاعرانی چون سرفیلیپ سیدنی شد. الیزابت شیفته درام هم بود و بسیاری از نمایشنامه های شکسپیر در دربارش به اجرا درآمد. در هر حال، عصر ملکه الیزابت را گاه دوران رنسانس انگلستان می خوانند. و این عصر درخشان، در قلمرو سیاست با اعدام ماری استوارت (۱۵۸۷) آغاز می گردد، و در ادبیات با انتشار سالنمای چوپان (۱۵۷۹)، سروده ادموند اسپنسر.

شعر

سرتامس وایت^۴ (۱۵۰۳؟ تا ۱۵۴۲) و هنری هوارد، ارل آو ساری^۵ (۱۵۱۷؟ تا ۱۵۴۷) را معمولاً پایه گذار مکتب شعر غنائی انگلیسی، که از میانه سده شانزدهم شکوفان شد و تا سده هفدهم ادامه یافت، می دانند. این دو شاعر تغزل پرداز هر دو از شاعران ایتالیا الهام گرفتند؛ اما نخستین بار وایت غزل را به انگلستان آورد. هوارد از این لحاظ اهمیت دارد که نخستین شعر سپید را به انگلیسی سرود.

در عصر الیزابت، و حتی قبل از آن، شعر سرودن بخشی از آموزش نجیب زادگان بود، و جنگهای غزل و اشعار غنائی بازاری گرم داشت. از بهترین این جنگها، ترانه ها و غزلها^۶ (۱۵۵۷)، تألیف ریچارد تاتل^۷ مطبوعه دار بود، که ۹۶ شعر از وایت، ۴۰ شعر از هوارد، و ۱۳۵ شعر از شاعران دیگر را در بر می گرفت. این نخستین جنگ انگلیسی در فاصله چند ماه به ویرایش دوم رسید؛ که امروزه به جنگ تاتل^۸ مشهور است.

ادموند اسپنسر^۹ (۱۵۵۲؟ تا ۱۵۹۹). بزرگترین شاعر غیر دراماتیک عصر، در سالهای ۱۵۹۱ تا ۱۵۹۹ ملک الشعرای دربار بود. او در سال ۱۵۷۹ سالنمای چوپان^{۱۰}، مجموعه ۱۲ شعر شبانی را منتشر کرد که از بهترین شبانیهای انگلیسی است.

شاهکار اسپنسر، ملکه پریان^{۱۱} (۱۵۸۹ تا ۱۵۹۶)، در ۱۲ کتاب طرحریزی شده بود، اما اسپنسر تنها شش کتاب نخست و دو بخش از کتاب هفتم را سرود. این اثر عظیم یک حماسه ملی در باب عظمت عصر الیزابت و انگلستان، یک رمانس تخیلی، و یک تمثیل مذهبی و اخلاقی از روح انسان در جستجوی رستگاری است، و بیانگر بینش عمیق

4) Sir Thomas Wyatt

6) Songs and Sonnets

8) Tottel's Miscellany

10) Shepherd's Calendar

5) Henry Howard, Earl of Surrey

7) Richard Tottel

9) Edmund Spenser

11) Faerie Queen

اخلاقی، استادی در فن شعر، و تسلط شاعر بر کلام. در این حماسه، گلوریانا^{۱۲}، هم ملکه پریان است، هم مظهر مفهوم مجرد «شکوه»، و هم خود ملکه الیزابت. طحریزی صورت کامل کتاب به این قرار است که در ۱۲ کتاب ۱۲ شهسوار نماینده ۱۲ فضیلت اند؛ و شاهزاده آرتور - که همه این فضائل در او به کمال می رسند، شخصیت وحدت بخش تمامی حماسه است. سپنسر در سرودن این شاهکار بزرگ، افزون بر الهام از ادبیات گذشته انگلستان تحت نفوذ شاعران کلاسیک (هومر و ویرژیل)؛ سرایندگان منظومه های دلاوری (آریوستو و تاسو)؛ و تمثیل پردازان (دانت و چاسر) قرار داشته است. اونه تنها بیانی کهن را متناسب با مضمون حماسه برمی گزیند، بلکه از سنتهای حماسه کلاسیک، نظیر توسل به الهگان نه گانه شعر و هنر، و آغاز حماسه از میانه داستان، بهره بسیار می گیرد.

سپنسر در این حماسه ناتمام از وزنی خاص استفاده می کند. قالب قطعاتی که ابداع کرده، نه مصرع دارند؛ هشت مصرع نخست در وزن پنج رکنی ایامبیک، و مصرع نهم در وزن شش رکنی ایامبیک سروده شده اند.

به کوتاه سخن، عظمت ملکه پریان بیش از آن که در اندیشه نهفته در آن یا گیرایی و کشش داستان باشد، مرهون احساس جادویی، آهنگ شگفتی آوارشعار، و زیبایی اصوات آن است.

سپنسر که عاشق زنی به نام الیزابت بویل^{۱۳} بود، ۸۸ غزل با عنوان آمورتی^{۱۴}، در بیان ماجراهای عاشقانه خویش سرود. او در سال ۱۵۹۴ با الیزابت ازدواج کرد، و اشعاری بیانگر اوج عشق خویش تحت عنوان سرود عروسی^{۱۵} سرود. این دو مجموعه در سال ۱۵۹۵، یکجا با نام آمورتی انتشار یافتند. از آثار دیگر سپنسر منظومه استرفل^{۱۶} (۱۵۸۶)، در رثای سر فیلیپ سیدنی است.

سپنسر دارای مذهب پروتستان و هواخواه حکمت افلاطون بود. عمیقاً به مسائل تاریخی و مذهبی عصر دلبستگی داشت، و آثارش بیانگر مفهوم رنسانس شعری به عنوان والاترین وسیله تعلیم اخلاق شناخته می شود.

12) Gloriana

13) Elizabeth Boyle

14) Amoretti

15) Epithalamion

16) Astrophel

سرفیلیپ سیدنی^{۱۷} (۱۵۵۴ تا ۱۵۸۶). شاعر، سیاستمدار، درباری، دانشمند، سپاهی، و الگو و نمونه واقعی و کامل یک نجیب زاده عصر رنسانس بود. او که از شمعهای فروزان دربار ملکه الیزابت اول هم به شمار می آمد، چند بار به مأموریت‌های سیاسی به اروپا رفت؛ و در سال ۱۵۷۷ به مقام سفارت کشورش در آلمان برگزیده شد.

از آثار منشور سیدنی رساله ای است در باب ماهیت شعر به نام دفاع از شعر^{۱۸} (۱۵۹۵)؛ که شاید شیواترین و محکم ترین نقد عصر الیزابت باشد. آرکادیا^{۱۹} (۱۵۹۰)، کتاب دیگر سیدنی، رمانس منشوری است آمیخته با شعر غنائی. کتاب غزلیات سیدنی، استروفل و استلا^{۲۰} (۱۵۹۱)، از عشق‌های وی مایه گرفته است. شعر سیدنی با همه پیوندهایش با سنت‌های پترارکی، از لحاظ متانت، استادی در وزن، و قدرت لحن مکان ویژه ای دارد.

سروالترالی^{۲۱} (۱۵۵۲؟ تا ۱۶۱۸). سپاهی، دریانورد، کاشف، سیاستمدار موسیقیدان، شیمیدان، مورخ، شاعر، و درباری مقرب دربار ملکه الیزابت بود. اما کم کم از چشم ملکه افتاد، و عاقبت به جرم همدستی در کشتن جیمز اول، به مدت ۱۳ سال در برج لندن زندانی گردید؛ و سرانجام هم وی را به اتهام الحاد گردن زدند. بیشتر اشعار رالی از میان رفته، اما قطعات کوتاهی که در جنگ‌ها از وی بازمانده، بیانگر استعداد و بیان شاعرانه اوست.

سمیوئل دانیل^{۲۲} (۱۵۶۲ تا ۱۶۱۹). شاعر و درامنویس، در آکسفورد تحصیل کرد، و مدتی در اروپا به سیر و سفر پرداخت. شهرت دانیل مرهون تهذب کلام، و سلاست و ظرافت شعر اوست. او که در عصر خود به «دانیل خوش زبان» مشهور بود، سراینده یک رشته غزلیات گیرا به نام دلیا^{۲۳} (۱۵۹۲) است. از آثار دیگر اوست: جنگ‌های داخلی^{۲۴} (۱۵۹۵) تا

17) Sir Philip Sidney

19) Arcadia

21) Sir Walter Raleigh

23) Della

18) An Apologie For Poetrie

20) Astrophel and Stella

22) Samuel Daniel

24) Civil Wars

۱۶۰۹)، که تاریخ منظوم جنگ گلهاست، و دفاع از قافیه^{۲۵} (۱۶۰۳)، که رساله‌ای در باب قافیه‌بندی در شعر انگلیسی است.

شاعران دیگری هم در عصر الیزابت کمابیش درخششی داشتند. مایکل دریتون^{۲۶} (۱۵۶۳ تا ۱۶۳۱)، یکی از پرکارترین این شاعران بود. اشعار اولیه او بیشتر رنگ و روح مذهبی داشت؛ و کم‌کم به سرودن شعر شبانی گرایش یافت. او در شعر غنائی هم دستی داشت و در سال ۱۵۹۴ مجموعه‌ای از غزلیاتش را منتشر کرد. کریستوفر مارلو^{۲۷} (۱۵۶۴ تا ۱۵۹۳)، بزرگترین سیمای درامنویسی عصر الیزابت پیش از شکسپیر، و بزرگترین شاعر عصر خود بود. اشعار غنائی او ظریف و آهنگین و پراحساس است. تامس کمپتون^{۲۸} (۱۵۶۷ تا ۱۶۲۰)، موسیقیدان و شاعر ترانه‌سرا، به سبب ترانه‌هایی که برای آهنگهای تصنیف خود سروده، مشهور است. این ترانه‌ها در مجموعه‌هایی چون کتاب آهنگها^{۲۹} (حدود ۱۶۱۳) گرد آمده‌اند.

بن جانسن^{۳۰} (۱۵۷۲ تا ۱۶۳۷). نمایشنامه‌نویسی چیره‌دست و شاعری پرمایه بود. از مشهورترین اشعار او غزلی است به نام «نغمه‌ای برای سلیا»^{۳۱}.

۳

نثر

نثر عهد الیزابت به مراتب کندتر از شعر تکامل یافت. شماری از اندیشه‌مندان برجسته زمان، چون مور و بیکن، همچنان به لاتین دلبستگی داشتند. مترجمانی نظیر سرتامس نورث^{۳۲}، در پیشرفت سبک نثر انگلیسی دست به تجربیات مهمی زدند. نورث، که یکی از بهترین مترجمان عصر بود، با تسلط بر کلمات و توانایی ترکیب آنها در عباراتی پرقدرت، به ترجمه حیات مردان نامی، نوشته پلوتارک، تحت عنوان حیات مردان برجسته یونان و

25) *Defence of Rime*

27) Christopher Marlowe

29) *Book of the Airs*31) *To Celia*

26) Michael Drayton

28) Thomas Campion

30) Ben Jonson

32) Sir Thomas North

رم^{۳۳} (۱۵۷۹)، همت گمارد. این کتاب که از متن فرانسوی به انگلیسی برگردانده شد، تأثیری شگرف بر نشر عهد الیزابت گذاشت.

ریچارد هکلوت^{۳۴} (۱۵۳۳ تا ۱۶۱۶). دانشمند و روحانی انگلیسی، مجموعه دریانوردیها، سفرها، و کشفیات مهم ملت انگلیس^{۳۵}، را گرد آورد که در سال ۱۵۳۸ منتشر شد. این کتاب کم بسط و گسترش یافت و در سالهای ۱۵۹۸ تا ۱۶۰۰ در سه جلد به چاپ رسید که به نام «حماسه منثور ملت انگلیس» مشهور است.

ساموئل پرچس^{۳۶} (۱۵۷۵ تا ۱۶۲۶). روحانی و مؤلف انگلیسی، مجموعه هکلوت را با دستیابی به یادداشتهای وی ویراست و با عنوان سفرهای پرچس، مشتمل بر تاریخ جهان در سفرهای دریایی و زمینی^{۳۷} (۱۶۲۵) منتشر کرد. در این کتاب گزارش سفر به هند، ژاپن، چین، آفریقا و چند سرزمین دیگر بازگویی شود. دو اثر دیگر این نویسنده عبارت است از: سفرهای پرچس، یا مناسبات جهان و مذاهب در همه اعصار^{۳۸} (۱۶۱۳)، و سفرهای پرچس، یا تاریخ انسان^{۳۹} (۱۶۱۹).

تامس ناش^{۴۰} (۱۵۶۷ تا ۱۶۰۱). طنز پرداز و درامنویس، نویسنده ای مبتکر و دارای شخصیتی برجسته بود. ناش در زمینه داستان منثور، شاهکار خود را به صورت کتابی کوچک به نام مسافر بدبخت، یا زندگی جک ویلتن^{۴۱} (۱۵۹۴) نوشت. این رمانس پرماجرا که از جهت سبک نزدیک به روزنامه نگارش قابل ملاحظه است، از نخستین رمانهای

33) *Lives of the Noble Grecians and Romans*

34) Richard Hakluyt

35) *Principal Navigations, Voyages, and Discoveries of the English Nation*

36) Samuel Purchas

37) *Purchas, His Pilgrims, Containing a History of the World in Sea Voyages and Land Travels*

38) *Purchas, His Pilgrims, or Relations of the World and the Religions Observed in All Ages*

39) *Purchas, His Pilgrims, or the History of Man*

40) Thomas Nash

41) *Unfortunate Traveller, or Life of Jack Wilton*

انگلیسی به شمار می‌رود. برخی از منتقدان این کتاب را، که از نخستین رمانهای پیکار سک انگلیسی نیز هست، از زیباترین نمونه‌های داستان منشور عصر خود می‌دانند.

رابرت گرین^{۴۲} (۱۵۵۸؟ تا ۱۵۹۲). درامنویس و نثرنویسی پرکار بود. رمانس منشور وی به نام پندوستو^{۴۳} (۱۵۸۸) الهامبخش شکسپیر در نمایشنامه داستان زمستان بود. گرین رسالتهای چون لطیفه‌ای به ارزش یک پشیز که با یک میلیون ندامت خریداری شده^{۴۴} (۱۵۹۲) هم نگاشت، که زندگی طبقه محروم لندن را به گونه‌ای زنده و جذاب تصویر می‌کند.

راجر اسکام^{۴۵} (۱۵۱۵ تا ۱۵۶۸). نثرنویس، انسان‌گرا، و معلم ملکه انگلستان پیش از جلوس وی به تخت سلطنت بود. او برخلاف بسیاری از معاصران خود آثار منشورش را به انگلیسی می‌نگاشت. بهترین آثار او عبارت است از: تیراندازان^{۴۶} (۱۵۴۵)، که رساله‌ای است در باب تیراندازی؛ و مدیر مدرسه^{۴۷} (۱۵۷۰)، در فن تعلیم و تربیت.

جان لیلی^{۴۸} (۱۵۵۴؟ تا ۱۶۰۶). نثرنویس، شاعر و درامنویس بود. در آکسفورد تحصیل کرد. در لندن به عنوان یکی از «خداوندان ذوق دانشگاهی»^{۴۹} بلندآوازه شد، و به دربار راه یافت. شهرت لیلی مرهون دو رمانس منشور وی، یوفیوئیز، کالبدشناسی ذوق^{۵۰} (۱۵۷۹) و دنباله‌اش یوفیوئیز و انگلستان او^{۵۱} (۱۵۸۰) است. این دو اثر را معمولاً نخستین رمانهای انگلیسی می‌دانند؛ هر چند طرح هر دو داستان برای لیلی بهانه‌ای است تا اندیشه‌های خود را در باب عشق، زن، وفاداری، دوستی، تعلیم و تربیت و اصول اخلاقی

42) Robert Greene

43) Pandosto

44) *A Groatworth of Wit Bought with a Million of Repentance*

45) Roger Ascham

46) *Taxophilus*47) *Schoolmaster*

48) John Lyly

۴۹) University Wits: نام گروهی از نویسندگان جوان انگلیسی در سده‌های آخر سده پانزدهم، که همگی تحصیلکرده آکسفورد یا کمبریج بودند و در لندن بیشتر رساله و درام می‌نوشتند. آنها در تکامل طنز، تراژدی از نوع سنکایی و کمدی رمانتیک نقشی عمده داشتند. مهمترین اعضای گروه کریستوفر مارلو، تامس ناش، و رابرت گرین بودند. م.

50) *Euphues, The Anatomy of Wit*51) *Euphues and His England*

بیان کند. در دو کتاب یوفیونیزم... (که به نام قهرمان آن نامیده شده)، لیلی کوشیده است تا سبکی آرمانی برای نثر به وجود آورد، و از این رو کتاب او دارای سبکی استادانه، متوازن، ظریف، و بسیار مزین است. جملات پیچیده و بلند، و دارای تشبیهات و صنایع بدیعی فراوان، از قبیل توزیع و نغمه حروف، جناس و غیره است. این سبک که اصطلاح یوفیونیزم^{۵۲} از نام آن مایه گرفته است، در تاریخ ادب پیروان بسیار دارد. اصولاً یوفیونیزم به سبک تصنیی رایج در گفتار و نوشتار عصر الیزابت اطلاق شده است.

سرفرانسیس بیکن^{۵۳} (۱۵۶۱ تا ۱۶۲۶). فیلسوف، مؤلف و سیاستمدار بود، در کمبریج تحصیل کرد، سالها بر آن بود تا به دربار راه یابد، اما ملکه به وی بی اعتناء بود. با وجود این، بیکن در سال ۱۵۸۳ به نمایندگی پارلمان برگزیده شد، و بعد عضو دیوان عالی کشور گردید. او در سال ۱۶۰۶ مشاور قضائی سلطنتی، و در ۱۶۱۳ معاون دادستان کل شد. و سرانجام در سال ۱۶۱۸ به مقام صدارت عظمی رسید.

شهرت بیکن در عالم ادبیات مرهون مقالات اوست که با نثری محکم و موجز و صریح نگارش یافته اند، و سرشار از تشبیهات، کنایات و استعاراتند. بعضی از گفته های او در این مقالات به صورت امثالی سایر در آمده است. سخنان بیکن حتی در باب موضوعات پیش پا افتاده نو و اصيل می نماید. از آثار اوست: پیشرفت دانش^{۵۴} (۱۶۰۵)، رساله ای است در باب شیوه های گوناگون پیشرفت دانش و شاخه های آن، نظیر تاریخ؛ و ارغنون نو^{۵۵} (۱۶۲۰)، رساله ای دیگر درباره روش استقراء. بیکن برای کور کردن چشمه خطاهای انسان، و برای شکستن بتهای ذهن (بت در اصطلاح او عبارت است از هرگونه تصور نادرست از حقیقت)، به بازکاوی اشتباهات می پردازد و آنها را طبقه بندی می کند. این بتهای از دیدگاه بیکن عبارتند از: بتهای قبیله ای، بتهای غاریا اشتباهات فردی و شخصی، بتهای

۵۲) یوفیونیزم (Euphuism): سبک نثری پر آب و تاب و مطمئن و تصنیی سرشار از صنایع بدیعی و انواع مجازات زبانی. -م.

53) Sir Francis Bacon

54) Advancement of Learning

55) Novum Organum

بازاری، و بتهای نمایشی^{۵۶}. از آثار داستانی بیکن، اتلانتیس نو^{۵۷} (۱۶۲۶)، درباره سفری به جزیره ای خیالی در اقیانوس آرام است. در این کتاب بیکن اندیشه های اجتماعی را در قالب داستان بازگو می کند.

«کتاب مقدس کینگ جیمز»^{۵۸}، یا «متن مجاز»^{۵۹} (۱۶۱۱). یک اثر بزرگ انگلیسی، و احتمالاً بزرگترین اثر منشور در زبان انگلیسی است. ترجمه کتاب مقدس به انگلیسی تاریخی مفصل دارد، و برگردان سال ۱۶۱۱، در واقع اوج ترجمه های کتاب مقدس است. در انگلیسی کهن، چند ترجمه از اسفار کتاب مقدس به عمل آمد، اما نخستین برگردان کامل در سال ۱۳۸۸ به همت پیروان جان ویکلیف فراهم آمد، که به کتاب مقدس ویکلیف مشهور است. ویلیام تیندال^{۶۰} (۱۴۹۲ تا ۱۵۳۶)، واعظ پروتستان نیز، عهد جدید را از یونانی به انگلیسی برگرداند، که در سال ۱۵۲۵ انتشار یافت؛ و این نخستین ترجمه انگلیسی بود که چاپ شد. تیندال سپس اسفار پنجگانه تورات را از عبری به انگلیسی ترجمه کرد (۱۵۳۰). تیندال در سال ۱۵۳۶ به خاطر اعتقاداتش سوزانیده شد، اما ترجمه دقیق او همچنان زنده باز مانده، و ترجمه مجاز کتاب مقدس نیز کمابیش بر برگردان او استوار است. در سده شانزدهم ترجمه های دیگری هم از کتاب مقدس به عمل آمد. مایلز کاوردیل^{۶۱} (۱۴۸۸ تا ۱۵۶۸)، کشیش انگلیسی، با استفاده از منابع لاتینی و آلمانی، متن کامل کتاب مقدس را به انگلیسی فراهم آورد، که در سال ۱۵۳۵ منتشر شد و نخستین کتاب مقدس کامل چاپ شده به زبان انگلیسی است.

متن مجاز یا ترجمه کینگ جیمز به همت گروهی از اهل کلیسا و عده ای از علمای دینی انگلستان به فرمان جیمز اول، پادشاه انگلستان از سال ۱۶۰۴ تا ۱۶۱۱ تهیه شد و در سال ۱۶۱۱ انتشار یافت. متن مجاز بیشتر بر ترجمه های پیشین، از جمله بر ترجمه ویکلیف و تیندال متکی است. این ترجمه بزودی کتاب مقدس همه فرقه های پروتستان

۵۶) برای اطلاع درباره چگونگی هر یک از این بتها بنگرید به «سیر حکمت در اروپا» محمدعلی فروغی، ج ۱، ذیل نام فرنسوس بیکن. ص.

انگلیسی زبان شد. زبان ترجمه ناب و نیرومند، و سبک آن فصیح و ساده است. متن مجازبر ادبیات و زبان انگلیسی تأثیری عظیم داشته است، و بیشتر نویسندگان انگلیسی زبان از جهاتی تحت نفوذ کلام زیبای آن قرار داشته اند. افزون بر این، از سده هفدهم به بعد، در بیشتر خانه های انگلیسیان نسخه ای از متن مجازوجود داشته، که بخشهایی از آن به طور روزانه خوانده می شده است. زبان انگلیسی زیبای کتاب آن را در ردیف آثار جاودان ادبیات انگلیسی قرار داده است.

نمایشنامه

اوج شکوفایی ادبیات بارور عصر الیزابت در نمایشنامه نویسی است. پیش از آغاز این عصر چند نمایشنامه انتشار یافته بود، که بهترین آنها بر روی هم کمدها بودند، با وجود این، نخستین کمدی کامل انگلیسی را نیکلاس یودال^{۶۲} (۱۵۰۴ تا ۱۵۵۶)، نمایشنامه نویس عصر الیزابت، نوشت. کمدی یودال که رالف رویستر دوستر^{۶۳} (اجرا ۱۵۵۳؛ انتشار ۱۵۶۶) نام داشت، در قالب نظمی خشن، و بر پایه الگوهای لاتینی در پنج پرده سروده شده است.

دومین کمدی انگلیسی، سوزن گامر گورتن^{۶۴} (اجرا ۱۵۶۶؛ انتشار ۱۵۷۵)، منسوب به جان استیل^{۶۵} (۱۵۴۳؟ تا ۱۶۰۷) است. این کمدی خشن نیز که بر پایه درامهای لاتینی استوار است، داستان شاد گم شدن و پیدا شدن یک سوزن را تصویر می کند.

نخستین تراژدی کامل انگلیسی، گوربادوک^{۶۶} (اجرا ۱۵۶۱؛ انتشار ۱۵۶۵)، نوشته تامس ساکویل^{۶۷} (۱۵۳۶ تا ۱۶۰۸) و تامس نورتن^{۶۸} (۱۵۳۲ تا ۱۵۸۴) است. این تراژدی که بر پایه درامهای سنکا استوار است، نخستین نمایشنامه انگلیسی در قالب شعر سپید، و یکی از اولین نمایشنامه های انگلیسی است که مضمونشان را از تاریخ انگلستان گرفته اند. گوربادوک، پادشاه بریتانیا، قلمرو سلطنت خود را بین دو پسر خویش تقسیم می کند، اما

62) Nicholas Udall

64) Gammer Gurton's Needle

66) Gorboduc

68) Thomas Norton

63) Ralph Roister Doister

65) John Still

67) Thomas Sackville

میان دو برادر آتش جنگ افروخته می شود.

در همین سالها، نمایشنامه از نوع بازاری و مردم پسند کمابیش در مسیر تکامل پیش می رفت، و گروههای بازیگری شکل می گرفت. بازیگران وابسته به دربار شاه یا کاخ لردی قدرتمند بودند، و افزون بر نمایش خصوصی در حضور ولینعمت، در برابر عامه مردم هم هنرشان را به نمایش درمی آوردند.

سرانجام، جیمز بریج^{۶۹} بازیگر (درگذشت ۱۵۹۷)، «تئاتر»^{۷۰} را در سال ۱۵۷۶ در خارج از محدوده شهر لندن تأسیس کرد، که نخستین تماشاخانه انگلستان بود. این تئاتر الگوی تقریباً همه تئاترهای شد که بعد از آن گشایش یافتند و پاتوق مردم از اقشار مختلف اجتماع گردید.

در میان نخستین درامنویسانی که نمایشنامه هایی برای تماشاخانه های عمومی نگاشتند، «گروه خداوندان ذوق دانشگاهی» — فارغ التحصیل از آکسفورد و کمبریج — بودند. رابرت گرین، تامس لاج، جان لیلی، تامس ناش، جورج پیل و کریستوفر مارلو، برجسته ترین سیماهای این گروهند. همچنین باید به تامس کید^{۷۱} (۱۵۵۸ تا ۱۵۹۴)، دیگر درامنویس تماشاخانه های عمومی اشاره کرد که از قرار معلوم اصلاً تحصیلات دانشگاهی نداشته است.

رابرت گرین از بنیادگذاران نمایشنامه نویسی در انگلیس، آدمی بی بند و بار بود که زندگی در کنار اوباشان گذشت، و سرانجام هم به ندامت افتاد. از مهمترین نمایشنامه های اوست: تاریخ کمیک آلفونسوس، شاه آراگون^{۷۲} (حدود ۱۵۸۷)؛ فرایر بیکن و فرایر بانگی^{۷۳} (۱۵۸۹)، که کمدی است درباره کیمیاگریهای افسانه ای راجر بیکن^{۷۴} و تامس بانگی^{۷۵}؛ و اورلاندوی خشمگین^{۷۶} (اجرا ۱۵۹۲)، که اقتباسی از اثر مشهور آریوستو به همین نام است.

69) James Burbage

70) Theatre

71) Thomas Kyd

72) *Comical History of Alphonsus, King of Arragon*

73) *Friar Bacon and Friar Bungy*

74) Roger Bacon (حدود ۱۲۱۲ تا ۱۲۹۲): فیلسوف و دانشمند انگلیسی. م.

75) Thomas Bungy (سده ۱۳ م): ساحر و پیشگوی مشهوری که سرگذشتش با افسانه در آمیخته

است. م.

76) *Orland Furioso*

تامس لاج^{۷۷} (۱۵۵۸؟ تا ۱۶۲۵)، شاعر و نمایشنامه‌نویس، از بهترین پیروان سبک یوفیوئیزم به شمار می‌رود. از درامهای وی تنها دو نمایشنامه به یادگار مانده است: آئینه‌ای برای لندن و انگلستان^{۷۸} (۱۵۹۴)، که با همکاری رابرت گرین نگاشته است؛ و زخمهای جنگ داخلی^{۷۹} (۱۵۹۴).

جان لیلی، هشت نمایشنامه برای کودکان جهت اجرا در دربار نگاشته است. بهترین آنها عبارتند از: اسکندر و کمپاسپه^{۸۰} (۱۵۸۴)، چاپ دوم با عنوان مختصر کمپاسپه، (۱۵۹۱)، درباره اسکندر و زن محبوبش کمپاسپه؛ اندیمیون^{۸۱} (۱۵۹۱)، و میداس^{۸۲} (۱۵۹۲). لیلی طرح درامهایش را از ادبیات یونان و روم گرفته، و آنها را با اشاراتی به دربار و سیاست عصر خویش درهم آمیخته است. لیلی گذشته از زن ماه^{۸۳} (۱۵۹۷)، بقیه نمایشنامه‌هایش را به شیوه یوفیوئیزم نگاشته است.

تامس ناش، افزون بر نمایشنامه تراژدی دیدو، ملکه کارتاژ^{۸۴} (۱۵۹۴)، با همکاری مارلو، یک نمایشنامه کمدی هم نوشته است، که آخرین تصمیم تابستان و وصیتنامه^{۸۵} (۱۵۹۳) نام دارد.

جورج پیل^{۸۶} (۱۵۵۷؟ تا ۱۵۹۶)، شاعر غنائی با استعداد و استاد درام شاعرانه بود. شهرت او بیشتر مرهون تدبیری است که در آمیزش واقعگرایی و تفنن در نمایشنامه قصه خاله زنکها^{۸۷} (۱۵۹۵) اتخاذ کرده است. این نمایشنامه نخستین درام بورلسک در ادبیات انگلیسی است.

کریستوفر مارلو (۱۵۶۴ تا ۱۵۹۳)، نخستین درامنویس بزرگ زمان بود، که درخشش نبوغ شگفتی انگیزش جهان تئاتر عصر الیزابت را تابناک ساخته است. نخستین تراژدی او، تیمور لنگ^{۸۸} (۱۵۸۷)، در قالب شعر سپید فخمی سروده شده، که مارلو در درامنویسی معمول کرد. این تراژدی رمانتیک که بر محور زندگی تیمور لنگ می‌گردد، شامل دو بخش

77) Thomas Lodge

79) Wounds of Civil War

81) Endimion

83) Woman of the Moon

85) Summer's Last Will and Testament

87) Old Wives' Tale

78) A Looking-Glass for London and England

80) Alexander and Campaspe

82) Midas

84) Tragedy of Dido, Queen of Carthage

86) George Peele

88) Tamburlaine

است. در بخش نخست تیمور چوپان، راهزنی شریر می شود، و عاقبت به پادشاهی ایران می رسد. در بخش دوم، تیمور خونخوار و وحشی، سوار بر کالسکه ای که دو پادشاه آن را می کشند، به بابل سفر می کند؛ و سرانجام، بیرحمی و خشونت و ستمگریش او را به فلاکت می کشاند. در این تراژدی، خشونت و ستمکاری در کنار ابیات پرشکوه مارلو، موج می زند.

تراژدی دیگر مارلو، *یهودی مالتی*^{۸۹} (۱۵۸۹)، باز آکنده از خشونت است. در این تراژدی تصویری دراماتیک از باراباس، یهودی ثروتمند، ترسیم می شود. او که از پرداختن مالیات به حاکم مسیحی مالت سرباز می زند، به ناحق مورد ستم واقع می شود، و زندگی خشونتباری در پیش می گیرد. دختر خود و ساکنان یک دیر را به هلاکت می رساند، و باز به خشونت های دیگری متوسل می شود. اما سرانجام، خود با وضعی رقت انگیز در دیگ آب جوشان می میرد.

بهترین نمایشنامه مارلو به نام *دکتر فاستوس*^{۹۰} (۱۵۹۰)، داستان مشهور فاستوس را حکایت می کند که روحش را در ازای بیست و چهار سال زندگی پراز شکوه و قدرت به مفیستوفلس شیطان می فروشد. مارلو در پایان نمایشنامه، آن جا که فاستوس با نزدیک شدن مرگ، سراپا وحشت می شود، برجسته ترین فصول دراماتیک را می آفریند.

شاهکار مارلو، *ادوارد دوم*^{۹۱} (۱۵۹۳)، بر مبنای زندگی ادوارد دوم، پادشاه انگلستان، استوار است. در این نمایشنامه که طرح استادانه ای دارد، مارلو برخورد خردمندانه تری با ضعفها و محدودیتهای انسان دارد.

تامس کید، بهترین نمونه تراژدی مشهور به «خون و انتقام» را با عنوان تراژدی اسپانیایی^{۹۲} (۱۵۹۲) نگاشت. در این گونه تراژدیها، که بر پایه درامهای سنکا استوار بودند، خون و مرگ نقشی برجسته دارد.

ویلیام شکسپیر^{۹۳} (۱۵۶۴ تا ۱۶۱۶). سلطان شاعران و نمایشنامه نویسان قرون و اعصار در خانواده بازرگانی در شهر زیبای استراتفورد آن اون^{۹۴} دیده به جهان گشود. از زندگی او چندان اطلاعی در دست نیست. در زادگاهش به مدرسه رفته، لاتینی و کمی

89) *Jew of Malta*90) *Dr. Faustus*91) *Edward II*92) *Spanish Tragedy*93) *William Shakespeare*94) *Stratford-on-Avon*

یونانی آموخته، و احتمالاً مدتی معلم شده است. شکسپیر در هیجده سالگی (۱۵۸۲) با زنی هشت سال بزرگتر از خود ازدواج کرد؛ و در سال ۱۵۸۵ عشق تئاتر او را به لندن کشاند. در سال ۱۵۹۴ به «گروه بازیگران لرد چمبرلن»^{۹۵}، که از مشهورترین گروههای تئاتری بود، پیوست. در سال ۱۵۹۷ ملک وسیعی در استراتفورد خرید، و در سال ۱۵۹۹ از سهامداران تماشاخانه نوبنیاد گلوب^{۹۶} شد که پایگاه گروه لرد چمبرلن بود و کم کم به صورت مشهورترین تئاتر عصر درآمد. در همین تئاتر بود که شماری از مشهورترین درامهای او به نمایش درآمد، و از درآمد آنها ثروتی اندوخت.

شکسپیر در سال ۱۵۹۲ در مقام درامنویس و بازیگری شهر بود. نخستین آثاری که از وی به چاپ رسید، منظومه های داستانی ونوس و آدونیس^{۹۷} (۱۵۹۳) و نجاوزه لوکرس^{۹۸} (۱۵۹۴) بود. شکسپیر از این زمان، تا سال ۱۶۱۳ که در استراتفورد عزلت گزید، یک رشته نمایشنامه نگاشت که از بزرگترین درامهای جهان شناخته می شوند.

ظاهراً نخستین آثار شکسپیر بعضی از نمایشنامه های تاریخی او، نظیر هنری ششم^{۹۹} (بخش ۳، ۱۵۹۰ تا ۱۵۹۲)، بوده است. او در نمایشنامه های تاریخی بعدیش، ریچارد سوم^{۱۰۰} (۱۵۹۳) و ریچارد دوم^{۱۰۱} (۱۵۹۵)، در هنر خویش به حد تسلط می رسد.

نخستین تراژدی شکسپیر، تیتوس اندرونیکوس^{۱۰۲} (۱۵۹۰ تا ۱۵۹۲) بود؛ و نخستین تراژدی از سلسله تراژدیهای بزرگ او، رومئو و ژولیت^{۱۰۳} (۱۵۹۶). طرح داستان اخیر که عشقی ناب و غم انگیز را بازگو می کند، در سراسر جهان مشهور است. در این تراژدی، مرگ دو عاشق، که از دو خانواده دشمنند، تنها راه گریز از موقعیت یأس آور آنهاست.

نخستین کمدی شکسپیر، کمدی اشتباهات^{۱۰۴} (حدود ۱۵۹۴) بود. طرح این نمایشنامه بر محور شباهت عجیب دو پسر دوقلوبا دو خدمتکار دوقلوی آنها، و اشتباهات ناشی از این شباهت دور می زند. دو کمدی بعدی شکسپیر، دونجیب زاده ورونا^{۱۰۵} (حدود ۱۵۹۲) و

95) Lord Chamberlain's Company of Actors

96) Globe

97) *Venus and Adonis*98) *Rape of Lucrece*99) *Henry VI*100) *Richard III*101) *Richard II*102) *Titus Andronicus*103) *Romeo and Juliet*104) *Comedy of Errors*105) *Two Gentlemen of Verona*

رنج بیهوده عشق^{۱۰۶} (حدود ۱۵۹۴) بودند.

شکسپیر از سال ۱۵۹۴ تا پایان قرن درخشانترین کمدیهایش را می نویسد: رام کردن زن سرکش^{۱۰۷} (حدود ۱۵۹۴)، رؤیای شب نیمه تابستان^{۱۰۸} (حدود ۱۵۹۵)، تاجرونیزی^{۱۰۹} (۱۵۹۶)، هر طور که بخواهید^{۱۱۰} (۱۵۹۹)، هیاهوی بسیار برای هیچ^{۱۱۱} (حدود ۱۵۹۹)، زنان سرخوش وینزور^{۱۱۲} (۱۵۹۷ تا ۱۶۰۰) و شب دوازدهم^{۱۱۳} (۱۵۹۹).

شکسپیر بهترین نمایشنامه های تاریخی، هنری چهارم^{۱۱۴} (۲ بخش، ۱۵۹۷ تا ۱۵۹۸)، هنری پنجم^{۱۱۵} (۱۵۹۸) و ریچارد دوم (۱۵۹۵) را هم در فاصله سال ۱۵۹۴ تا پایان قرن می نگارد. او در هنری چهارم، شخصیت غول آسای کمیک، یعنی سرجان فالستاف^{۱۱۶}، را به جهانیان معرفی کرد. این شخصیت تن پرور لافزن، که در کمدی زنان سرخوش وینزور هم ظاهر می شود، مشهورترین سیمای کمیک در ادبیات دراماتیک به شمار می رود.

دوره آفرینش تراژدیهای بزرگ شکسپیر با یولیوس سزار^{۱۱۷} (۱۵۹۹ تا ۱۶۰۰) آغاز می شود. این تراژدی، که یکی از بهترین نمایشنامه های شکسپیر است، توطئه علیه یولیوس سزار، قتل او، و شکست توطئه گران به وسیله مارک آنتونی، سردار رومی را ترسیم می کند. شخصیت اصلی تراژدی بروتوس است که در توطئه قتل سزار به دسیسه کاران می پیوندد. در هر حال، شکسپیر در فاصله سالهای ۱۶۰۰ تا ۱۶۰۹ مشهورترین تراژدیهایش را می نگارد:

«هملت»^{۱۱۸} (حدود ۱۶۰۱). مشهورترین نمایشنامه شکسپیر، و یکی از جذابترین درامهای ادبیات جهان است. هملت، شاهزاده دانمارک، پس از مرگ پدر تاجدارش گرفتار نوعی ماخلولیا می شود. گمان او این است که عمویش کلاودیوس، که با مادر او ازدواج کرده و پادشاه شده، قاتل پدر اوست. شبح پدر هملت نیز بر وی ظاهر

106) *Love's Labour's Lost*

108) *A Midsummer Night's Dream*

110) *As You Like It*

112) *Merry Wives of Windsor*

114) *Henry IV*

116) *Sir John Falstaff*

118) *Hamlet*

107) *Taming of the Shrew*

109) *Merchant of Venice*

111) *Much Ado about Nothing*

113) *Twelfth Night*

115) *Henry V*

117) *Julius Caesar*

می شود، و کلاودیوس را قاتل خود معرفی می کند. هملت به فکر انتقام می افتد. اما در اندیشه فرو می رود و به تردیدی جانکاه دچار می شود. او بسیار فکر می کند اما نمی تواند دست به عمل بزند. راز عظمت نمایشنامه نیز در طبیعت غریب و اندیشه مندانه او، که بیشتر خلق و خوی فلسفی و چون و چرا کننده دارد تا شور تحرک و فعالیت، نهفته است.

«اتللو»^{۱۱۹} (حدود ۱۶۰۴). مثل تراژدی هملت، کاوشی ژرف در روح انسانی است. این نمایشنامه داستان اتللو زنگی مغربی، فرمانده دلاور قشون ونیز در قبرس، و همسر زیبای او دزدمونا، را حکایت می کند. اتللو، درجه کاسیو، سپاهی فلورانسی را بالا می برد و ندانسته دشمنی و حسادت یاگو، سرباز پیر و شریر را برمی انگیزد. یاگو، به دروغ به اتللو خبر می رساند که کاسیو و دزدمونا روابط عاشقانه دارند. اتللو، که این سخن را باور می کند، دزدمونا را می کشد. اتللو هنگامی که به اشتباه وحشتناک خویش پی می برد، درخواست می کند از او به عنوان مردی که «نه خردمندانه، بلکه زیاده عاشق بود» یاد شود و خود را می کشد.

«لیر شاه»^{۱۲۰} (حدود ۱۶۰۶). شکسپیر در این درام، که عده ای آن را بزرگترین تراژدی او می دانند، به ژرفنای روح بشر دست می یابد. لیر، شاه پیر و خسته بریتانیا، که شیفته چاپلوسی است، قلمرو حکومتش را به دو دختر شریر و متملق خویش می بخشد، و همین دو دختر او را از وطن و کاشانه اش بیرون می رانند.

«مکبث»^{۱۲۱} (۱۶۰۶). کوتاهترین نمایشنامه شکسپیر، و مطالعه ای است ژرف در مسأله ترس. شخصیت اصلی درام، مکبث است که سه ساحره مرموز پیشگویی کرده اند که در آینده شاه اسکاتلند خواهد شد. و مکبث تصمیم می گیرد تا به یاری سرنوشت به سلطنت دست یابد. به مباشرت همسرش پادشاه را ناجوانمردانه می کشد، اما رنگ خون به هیچ روی از دستان او و زنش زایل نمی شود، و سرانجام همین خون گریبان این دو را می گیرد.

«آنتونی و کلئوپاترا»^{۱۲۲} (حدود ۱۶۰۷). تراژدی برجسته دیگر شکسپیر، بر محور عشق آنتونی سردار رومی و کلئوپاترا ملکه مصر می گردد.

«کورولیونوس»^{۱۲۳} (حدود ۱۶۰۸). موضوع این تراژدی زندگی و مرگ کایوس

مارسیوس کوریولانوس، فرمانده مغرور رومی است که عاقبت به سبب غرورش به هلاکت می‌رسد.

کوریولانوس و تیمون آتنی^{۱۲۴} (حدود ۱۶۰۸)، آخرین تراژدیهای شکسپیر به شمار می‌روند.

از نمایشنامه‌های دیگر شکسپیر که در فاصله سالهای ۱۶۰۰ تا ۱۶۰۹ نگارش یافته‌اند، نمایشنامه طنزآمیز او، ترویلوس و کرسیدا^{۱۲۵} (حدود ۱۶۰۱) است؛ و «دو کمدی سیاه» با عنوان، آن چیز خوشست کاخرش خوش باشد^{۱۲۶} (۱۶۰۲)، و کلوخ انداز را پاداش سنگ است^{۱۲۷} (حدود ۱۶۰۴).

آخرین نمایشنامه‌های شکسپیر دو کمدی رمانتیک و گیرای داستان زمستان^{۱۲۸} (حدود ۱۶۱۱) و طوفان^{۱۲۹} (حدود ۱۶۱۲) نام دارند، که طوفان، در واقع آخرین نمایشنامه اوست. شکسپیر با ۳۸ نمایشنامه‌ای که در پرتونبوغ شگفتی آور خویش نگاشته، در مقام بزرگترین درام‌نویس جهان شهرتی ابدی یافته است. افزون بر این، اشعار گرم و پراحساس درامهایش، در شمار زیباترین سروده‌های زبان انگلیسی شناخته می‌شود. اصولاً، شکسپیر یکی از بزرگترین شاعران غنائی است. غزلیات^{۱۳۰} او (بر روی هم ۱۵۴ غزل، ۱۶۰۹)، که در سالهای ۱۵۹۳ تا ۱۶۰۱ سروده شده‌اند، در نوع خود، از زیباترین غزلیات جهانند. ویژگی عمده این غزلیات، که نمایانگر ذوق معجزه‌آسای موسیقی شکسپیرند، قدرت بیان اندیشه‌های ناب با احساس لطیف و عمیق همدردی است.

شکسپیر سیمای کامل انسانگرایی رنسانس است. همدردی عمیقش با انسانیت، وی را تا گنه روح اشخاص درامهایش پیش برده، و استعداد بی نظیرش در شعر، زنان و مردان نمایشنامه‌هایش را جاودانگی بخشیده است.

بن جانسن^{۱۳۱} (۱۵۷۳ تا ۱۶۳۷). سیمای درخشان درام انگلستان بعد از شکسپیر بود. او از پدر یتیم به دنیا آمد، و در خانواده تهیدست ناپدریش که بتا بود پرورش یافت. در

124) *Timon of Athens*126) *All's Well That Ends Well*128) *Winter's Tale*130) *Sonnets*125) *Troilus and Cressida*127) *Measure for Measure*129) *Tempest*131) *Ben Jonson*

مدرسه وست مینستر تحصیل کرد، و یکچند به بنائی پرداخت. سپس، مدتی را در هلند به سربازی گذرانید، و در سال ۱۵۹۷ به عنوان بازیگر و نمایشنامه نویس در لندن وارد تئاتر شد. جانسن در سال ۱۵۹۸ یکی از بازیگران همکارش را در دوئل کشت، و به جرم قتل غیر عمد به زندان افتاد. اما سرانجام از مجازات گریخت و آزادیش را بازیافت.

جانسن که یکی از خردمندترین مردم زمانه بود و آشنا با آثار کلاسیک بود، مورد توجه جیمز اول قرار گرفت و به دربار راه یافت. او در سال ۱۶۲۱ استاد نمایشهای دربار شد. در این سالها در اوج شهرت و اعتبار بود. اما در سال ۱۶۲۳ کتابخانه بزرگش در آتش سوخت، سلامتیش را از دست داد، و باز گرفتار تنگدستی شد.

جانسن نزدیک به ۲۰ نمایشنامه را به تنهایی، و چند تا را با همکاری درامنویسان دیگر نگاشت. نخستین نمایشنامه اش کمدی هر کس به حال خود^{۱۳۲} (۱۵۹۸) بود، که با بازیگری شکسپیر به اجرا درآمد. دومین کار او نیز کمدی هر کس بیرون از حال خود^{۱۳۳} (۱۵۹۹) بود که در تئاتر گلوب به نمایش درآمد. در این دو نمایشنامه، که استعداد طنزنویسی و واقعگرایی جانسن را آشکار می سازند، اشخاص نمایش هر کدام خلق و خوی ویژه خود را دارند. جانسن در شخصیت سازی هیچگاه انسانی را تمام و کمال ترسیم نمی کند، بلکه دانسته یک صفت بارز را برجسته نشان می دهد. بدین ترتیب، اشخاص کمدیهایش (پدری غضبناک، شوهری حسود، آدمی لافزن) بیشتر شکل کاریکاتور می گیرند تا شخصیت. جانسن پنج کمدی دیگر هم نگاشته است. ولپن^{۱۳۴} (۱۶۰۷)، یک کمدی طعنه آمیز است؛ زن ساکت^{۱۳۵} (۱۶۱۰)، یک فارس شاد؛ کیمیاگر^{۱۳۶} (۱۶۱۰)، کمدی هیجان انگیزی است که مشت دغلبازان را باز می کند؛ بازار مکاره بارثولومبو^{۱۳۷} (۱۶۱۴)، کمدی شلوغ و سرزنده ای است که در آن پیرایشگران، فاحشه ها، آدمهای بی دست و پا، جیب برها، فروشنده ها، اوباشان، فاسقان و اصلاح طلبان، در کنار هم زندگی، و گاه با هم نزاع می کنند؛ و شیطان خراست^{۱۳۸} (۱۶۱۶)، که آخرین کمدی اوست. در این کمدیها آزمندان و ریاکاران، استثمارگران و ساده لوحان، شریران و ابلهان به باد تمسخر گرفته

132) *Every Man in His Humour*134) *Volpone*136) *Alchemist*138) *Devil is an Ass*133) *Every Man out of His Humour*135) *Silent Woman*137) *Bartholomew Fair*

می شوند؛ و خلق و خوی تیپهای گوناگون انگلیسیان عصر به نمایش درمی آید. شهرت جانسن بیشتر مرهون همین کمدیهاست، اما تراژدیهای او نیز کمابیش تحسین شده اند.

نخستین تراژدی کلاسیک جانسن، سقوط سیانوس^{۱۳۹} (۱۶۰۳)، و دومین آنها کاتیلین^{۱۴۰} (۱۶۱۱) بود. این دو تراژدی که از اشارات تاریخی به رم قدیم آکنده اند، شور و حرارت و سرزندگی کمدیهای جانسن را ندارند، و فاقد عمق شخصیت سازی و بینش روانشناختی لازم برای تراژدی اند. در هر حال، این دو تراژدی بر پایه الگوهای کلاسیک استوارند.

جانسن آفریننده یک رشته نمایش با نقاب^{۱۴۱} هم بود، که آنها را از سال ۱۶۰۵ به بعد برای اجرا در دربار نوشت. این نمایشنامه های کوتاه که بر محور داستانهای اساطیری می گشتند، با رقص و آواز و موسیقی همراه بودند.

جانسن استاد ادبیات کلاسیک بود و نویسندگان رومی را سرمشق خویش قرار داد؛ انسانگرایی بود که تهذب و انضباط آثار کلاسیک را به قالبهای ادبی انگلیسی پیوند زد؛ و معلم اخلاقی بود که درام را وسیله آموزش و انتقاد قرار داد.

سده هفدهم

(۱۶۲۵ تا ۱۷۰۰)

پیشینه تاریخی. تیرگی مناسبات شاه و پارلمان در زمان چارلز اول (سلطنت ۱۶۲۵ تا ۱۶۴۹)، جانشین جیمز اول به اوج خود رسید. در سال ۱۶۲۹ چارلز پارلمان را تعطیل کرد و با خود کامگی بر کشور فرمان راند. در این دوره تعقیب و آزار پیرایشگران شدت گرفت و بازجویی با آهن گداخته و بریدن گوش و دماغ باب شد. سرانجام، چارلز که با شورش اسکاتلند، وضع بد مالی، و فریاد اعتراض مردم روبرو بود، ناگزیر با فعالیت پارلمان موافقت کرد (۱۶۴۰). اما اختلافات بر سر مسائل اقتصادی و سیاسی و مذهبی، تیرگی روابط پارلمان و شاه را به نهایت رسانید، و چارلز در سال ۱۶۴۲ به پارلمان اعلان جنگ داد.

جنگ داخلی انگلستان^۱ در دو مرحله آغاز شد. در مرحله نخست (۱۶۴۲ تا ۱۶۴۶)، جنگ میان هواخواهان شاه و پارلمان در گرفت. اشراف و طرفداران کلیسای انگلستان جانب شاه را داشتند، و طبقه متوسط مردم و پرسبیترینها^۲ (کالونیستها) از پارلمان پشتیبانی می کردند. این مرحله با پیروزیهای پارلمان پایان یافت. در مرحله دوم (۱۶۴۸ تا ۱۶۵۲)، نبرد میان شاه و ارتش پارلمان بروز کرد. در این مرحله، حزب استقلال^۳ به سرکردگی اولیور کرامول^۴ (۱۵۹۹ تا ۱۶۵۸)، پشت سر پارلمان ایستاده بود. نیروی عمده این حزب را پیرایشگران و دیگر مخالفان کلیسای رسمی انگلستان تشکیل می داد. کرامول با سربازان

1) English Civil War

2) Presbyterians

3) Independent Party

4) Oliver Cromwell

مقاوم و سختکوش خود در چند نبرد سپاه شاه را در هم کوبید. سرانجام، در سال ۱۶۴۹ چارلز به جرم خیانت گردن زده شد، و در انگلستان حکومت جمهوری اعلام شد که به دست پارلمان اداره می شد. در همین احوال، کرامول در صدد سرکوبی ایرلند برآمد. ارتش او به وحشیگری بی نظیری دست زد، و مناطق مسکونی بسیاری را به آتش کشید. ایرلند قهرمانانه جنگید، اما در سال ۱۶۵۳ ناگزیر تسلیم شد. کرامول پس از ایرلند، متوجه اسکاتلند گردید. طی چند جنگ ارتش چارلز دوم، پادشاه اسکاتلند، را در هم شکست، و این سرزمین را تحت انقیاد درآورد. سرانجام در سال ۱۶۵۴ انگلستان و اسکاتلند و ایرلند تحت حکومت واحد درآمدند.

موفقیت‌های کرامول در زمینه‌های نظامی، اقتصادی، و سیاست خارجی، پایه‌های حکومت جمهوری را استحکام بخشید. در سال ۱۶۵۲ خود کرامول به عنوان «لرد حامی»^۵ جمهوری انگلستان برای تمام عمر برگزیده شد و حکومت مطلقه خود را زیر این عنوان آغاز کرد. در دوره دیکتاتوری کرامول (۱۶۵۲ تا ۱۶۵۸) انگلستان قدرت و نفوذ بین‌المللی کم نظیری یافت. کرامول در سال ۱۶۵۸ در اوج قدرت درگذشت. در سال ۱۶۶۰ چارلز دوم استوارت (پسر شاه معدوم) با رأی پارلمان پادشاه انگلستان اعلام گردید، و قانون اساسی قدیم احیاء شد. در تاریخ انگلستان این استقرار مجدد شاه به «دوران بازگشت»^۶ مشهور شده است. سیاست داخلی و خارجی چارلز، و کوشش وی در راه استقرار استبداد نارضایی شدیدی را به وجود آورد. در جریان مبارزه چارلز با پارلمان دو حزب توری و ویگ تشکیل شد. زمینداران طرفدار سلطنت مطلقه در حزب توری اجتماع کردند، و بورژواهای هواخواه قدرت پارلمان در حزب ویگ. پس از مرگ چارلز دوم (۱۶۸۵)، برادر خشک مغز او جیمز دوم (سلطنت ۱۶۸۵ تا ۱۶۸۸) به پادشاهی رسید. او بی محابا در راه استقرار مجدد خودکامگی و آیین کاتولیک در انگلستان گام نهاد، از سوی دیگر جیمز آشکارا از کیش کاتولیک پیروی می کرد، و با تولد پسرش بیم آن می رفت که سلطنت به دست یک کاتولیک بیفتد. به همین سبب، توریها و ویگها متحد شدند، و پس از انقلابی بدون خونریزی جیمز را برکنار کردند؛ و ویلیام اورانژ (ویلیام سوم) و ماری (دختر پروتستان جیمز) را مشترکاً به سلطنت رسانیدند. ویلیام و ماری (۱۶۸۹ تا ۱۷۰۲) اعلامیه حقوق را که

پارلمان تصویب کرده بود، به رسمیت شناختند، و بدین ترتیب تفوق حکومت پارلمانی «بر حق الهی» پادشاه تحقق پذیرفت. رویدادهای سالهای ۱۶۸۸ تا ۱۶۸۹، که منجر به برکناری جیمز، و روی کار آمدن ویلیام و ماری شد، به «انقلاب باشکوه»^۷ معروف گردیده است.

نظر اجمالی. پیرایشگران و هواداران شاه نه تنها در سیاست و مذهب دشمن همدیگر بودند، بلکه در ادبیات نیز با یکدیگر فاصله‌ای دراز داشتند. پیرایشگران تمامی میراث‌های هنری را دلخوشکنکهای دنیاپرستان می‌انگاشتند، و اشراف هواخواه شاه نیز بیذوقی پیرایشگران را به تحقیر می‌نگریستند. درام که در عصر الیزابت، با همه گیرایی و غنای شاعرانه‌اش هنری برای مردم و نیز برای اشراف و دربار بود، در دوره جیمز اول و چارلز اول دارای ساختمانی پخته‌تر و لحن اخلاقی سست‌تری شد و به صورت مایه سرگرمی اشراف درآمد. چنین درامی به شدت مورد حمله پیرایشگران قرار گرفت، و عاقبت هم در سال ۱۶۴۲ درهای تئاترها به تصویب پارلمان بسته شد.

در دوره بازگشت خاندان استوارت تحولاتی در درام و تئاترها پدید آمد. تئاترها مستطیل‌شکل و مسقف بنا شدند، و نور و آرایش صحنه متداول شد. برای نخستین بار نیز زنان، به جای نوجوانان، اجرای نقش‌های زنانه را به عهده گرفتند. در این دوره دو نوع درام، تراژدی قهرمانی و کمدی رفتارها، شکوفان شد. تراژدی قهرمانی خوشایند ذوق اشراف و درباریان بود، و کمدی رفتارها هرزگی و فساد تالارهای ادبی را با زبانی زنده بیان می‌کرد. ویژگی دیگر درام این سالها تکامل شخصیتها، بویژه در کمدی رفتارها بود. بهترین نمونه این تکامل شخصیت در کارهای درآیدن جلوه گرمی شود.

در شعر غنائی، در اوایل دوره خاندان استوارت دو شاعر برجسته، بن جانسن و جان دان درخشیدند. بر گرد بن جانسن خردمند شاعران و نویسندگانی گرد آمدند که با افتخار خود را «فرزندان بن» می‌نامیدند. بزرگترین این مریدان، رابرت هریک بود، که مثل استادش تحت تأثیر شاعران لاتینی قرار داشت. او از درخشانترین سیماهای گروه شاعران غنائی وابسته به دربار چارلز اول بود که به شاعران کاوالیر^۸ مشهور شده‌اند. شهرت این شاعران بیشتر

مرهون اشعار لطیف غنائی و عاشقانه آنهاست که بیانگر زندگی و فرهنگ طبقه اشراف انگلستان آن عصر است.

جان دان، شاعر دیگر عصر، بر نسل خویش تأثیری شگرف گذاشت. دان بنیانگذار مکتب مابعدالطبیعه^۹ بود که پیروان بسیار یافت. ویژگیهای عمده شعر پیروان این مکتب عبارت است از: ابهام و فشرده‌گی فوق‌العاده معانی، پیچیدگی استعارات و اشارات، غرابت ترکیبات، و گونه‌ای تصویرسازی غیرمعمول که از فلسفه، مذهب و الهیات، هنر، علوم، و زندگی روزمره آن عصر مایه گرفته است.

نثر دوره خاندان استوارت از لحاظ جذابیت به پای شعر غنائی نمی‌رسد. بیشتر آثار مذهبی عالمانه و جدلی این دوره تقریباً مرده و منسوخ شده‌اند، اما مواعظ عده‌ای از علمای عضو کلیسای انگلستان، نظیر جان دان، لانسلوت و جرمی تیلور، از دیدگاه بعضی صاحب‌نظران امروزی گیرا و درخور توجه است.

در این عصر، قالب تازه‌ای از نثر به نام شخصیت‌پردازی^{۱۰}، با الهام از تئوفراستوس، نویسنده یونانی، متداول شد. این قالب راه را برای مقاله و رمان سده هیجدهم هموار ساخت. اصولاً «شخصیتها» نوشته‌های کوتاهی بودند در بیان فضائل یا شرارتهای تپه‌های خاص اجتماعی. پیروان این مکتب بیشتر اوصاف تپه‌های گوناگون، و نه افراد عصر را به شیوه توصیفی، تحلیلی، یا طنزآمیز می‌نوشتند. در میان بهترین شخصیت‌پردازان عصر می‌توان جوزف هال و میرتامس اوربری را نام برد. پیروان شخصیت‌پردازی زمینه را برای هنر پیچیده شخصیت‌سازی در رمان فراهم کردند.

ملخص کلام، پیشرفت علوم در سده هفدهم انسانها را بیشتر به بیان واقعیات علاقه‌مند کرد تا آفرینشهای تخیلی و وهمی. این دل‌بستگی به واقعیات و نیز عقل، تأثیرش برای نخستین بار در ادبیات دوران بازگشت آشکار می‌شود.

شعر کا والیرھا و پیرایشگران

شعر کاوالیرها و پیرایشگران

جان دان^{۱۱} (۱۵۷۳ تا ۱۶۳۱). یکی از برجسته‌ترین شاعران انگلستان، و نخستین و بزرگترین شاعر مابعدالطبیعه این سرزمین است. او کاتولیک زاده شد، الهیات و حقوق تحصیل کرد، و در سال ۱۶۱۴ به کلیسای رسمی انگلستان گروید. در سال ۱۶۱۵ به مرتبه کشیشی رسید، و در سال ۱۶۲۱ در رأس کلیسای جامع سنت پل قرار گرفت. دان در دوران زندگی در مقام بزرگترین روحانی عصر و بانفوذترین واعظ زمان بلندآوازه شد. در اشعار مابعدالطبیعه او عقل و عشق با هم درآمیخته است.

بهترین اشعار دان به دو گروه تقسیم می‌شود: اشعار طنزآمیز و عاشقانه دوران جوانی، و اشعار مذهبی زمان پختگی و کمال. در اشعار دسته نخست، نوعی دنیادوستی و بدبینی و بیقراری موج می‌زند. در اشعار گروه دوم، آرزوی یگانگی با خدا با قدرت بیان می‌شود. از دان تعدادی سوکنامه و نامه منثور نیز به یادگار مانده است. اشعار دان از جهت قدرت اندیشه، عمق دانش، شدت عواطف و زیبایی تصاویر جذاب است. و اشعار عاشقانه او از نظر بازکاوی دقیق ماهیت و روانشناسی عشق بسیار مورد تقلید قرار گرفته است. بیشتر اشعار دان پس از مرگش در سال ۱۶۳۳ منتشر شد، و در نسل بعد تأثیری عظیم داشت.

جورج هربرت^{۱۲} (۱۵۹۳ تا ۱۶۳۳). از میریدان جان دان در شیوه مابعدالطبیعه، و نیز در بیان تجربیات صمیمانه شخصی است. همه اشعار او دارای مایه مذهبی است. ویژگیهای عمده این اشعار سادگی بیان، گیرایی لحن محاوره‌ای، و استفاده از رمز و تمثیل در تصویر مناسک کلیسا، مزارع، و وقایع زندگی روزمره است. دفتر شعر هربرت به نام معبد^{۱۳}، که در سال ۱۶۳۳ منتشر شد، مقبولیت بسیار یافت. هربرت را بیانگر زیبایی تقدس و صدای کلیسای انگلستان می‌دانند.

ریچارد کراشاو^{۱۴} (۱۶۱۲ تا ۱۶۴۹). فرزند یک واعظ پیرایشگر بود. در کمبریج تحصیل کرد، و با آغاز جنگ داخلی به اروپا گریخت. در دهه سی به مذهب کاتولیک گروید، و از پاریس به رم مهاجرت کرد. مجموعه بهترین اشعار کراشاو در سال ۱۶۴۶ با عنوان گامهایی به سوی معبد^{۱۵} در پاریس انتشار یافت. «قلب سوزان»^{۱۶}، نیایشی برای سن ترزا، که از پرهیزکاری شاعر حکایت دارد، بهترین و قویترین شعر این مجموعه است. کراشاو نماینده برجسته شاعران مابعدالطبیعه در زمان بود. شهرت او بر پایه اشعار مذهبیست استوار است، هر چند اشعاری ناسوتی نیز سروده است. وی تعدادی شعر به زبان لاتینی هم دارد.

هنری وان^{۱۷} (۱۶۲۲ تا ۱۶۹۵). در ولز دیده به جهان گشود. مدتی در آکسفورد درس خواند، و سپس برای تحصیل حقوق به لندن رفت. با شعله ور شدن آتش جنگ داخلی به زادگاهش بازگشت تا پزشکی تحصیل کند. با پایان جنگ، در ولز پزشک روستا شد و زندگی آرامی در پیش گرفت.

مجموعه اشعار مذهبی وان به نام سنگ چخماق درخشان^{۱۸} (بخش، ۱۶۵۰، ۱۶۵۵) انتشار یافت. او از مریدان جورج هربرت، و از جمله آخرین شاعران مابعدالطبیعه به شمار می رود.

رابرت هریک^{۱۹} (۱۵۹۱ تا ۱۶۷۴). بهترین شاعر غنائی سرای سده هفدهم بعد از مهلتن است. شهرت او نیز به خاطر شبانیها و اشعار غنائی عاشقانه است. هریک با این که روحانی بود، با شاعران لندنی، «خداوندان ذوق دانشگاهی»، و شاعران مشهور به «فرزندان بن جانسن»، مناسبات نزدیک داشت. او سلطنت طلب و عضو گروه شعرای کاوالیر نیز بود. وی مثل استادش بن جانسن تحت نفوذ شاعران لاتینی قرار داشت، و سخت شیفته روستا

14) Richard Crashaw

15) Steps to the Temple

16) Flaming Heart

17) Henry Vaughan

18) Silex Scintillans

19) Robert Herrick

بود. ویژگیهای عمده بهترین اشعارش سادگی، گونه‌ای زیبایی سازگار با شوخ‌طبعی و صلابت کلام، تنوع و سرزندگی تصاویر، و تسلط بر قالب و غنای عواطف است. بسیاری از اشعار کوتاه‌ش به صورت ترانه‌های غنائی مقبولیت یافته‌اند که از آن جمله است شعر «غنیمت شمردن وقت»^{۲۰}، که یکی از مشهورترین ترانه‌های سده هفدهم شناخته می‌شود. بر روی هم، هر یک بیشتر درباره آداب و رسوم روستایی و خرافات، گلها، پریان، شراب، شعر، و معشوقه‌های خیالی شعر می‌سراید. اما اشعار مذهبی زیبایی هم سروده است که در تنها مجموعه اشعارش به نام هسپردیز^{۲۱} (۱۶۴۸) آمده است.

جورج ویتز^{۲۲} (۱۵۸۸ تا ۱۶۶۷). در آکسفورد درس خواند و کارش را با سرودن چند سوکنامه، طنز، و شعر شبانی آغاز کرد. کم‌کم بیشتر با پیرایشگران همفکر شد، و افزون بر تعدادی سرود و نیایش، چند رساله سیاسی و کلامی نوشت. به هنگام انقلاب پیرایشگری در خدمت ارتش بود، و بعد اسیر هواخواهان شاه شد، اما به زحمت فرار کرد. ویتز با انتشار اشعاری چون مجموعه شبانی فی چوپان^{۲۳} (۱۶۱۴)، فیدلیا^{۲۴} (۱۶۱۵)، و مجموعه نشانهای قدیم و جدید^{۲۵} (۱۶۳۵) شهرت یافت.

ویلیام براون^{۲۶} (۱۵۹۱ تا ۱۶۴۳). از شاعران شبانی سرای بانفوذی است که کمابیش بر میلتن و کیتس تأثیر داشته است. او با اشعار رثائی خویش نظیر «دو مرثیه»^{۲۷} (۱۶۱۳)، در مرگ هنری، پسر ارشد جیمز اول، و اشعار غنائیش مشهور شد. رمانس منظوم وی شبانیهای بریتانیا^{۲۸} (۱۶۱۳) نام دارد.

تامس کرو^{۲۹} (۱۵۹۸ تا ۱۶۳۹). فارغ التحصیل هاروارد، و از نخستین شاعران مشهور به کاوالیر، و شاید بهترین آنها، بود. او که از جمله «فرزندان بن جانسن» هم به شمار

20) To Make Much of Time

22) George Wither

24) *Fidella*

26) William Browne

28) *Britannia's Pastorals*21) *Hesperides*23) *Shepherd's Pipe*25) *Collection of Emblems, Ancient and Modern*27) *Two Elegies*

29) Thomas Carow

می رفت، از جهت اشعار زیبای سرشار از خوشدلی و شوخ طبعیش در عصر خویش شهرتی یافته بود.

ادموند والر^{۳۰} (۱۶۰۶ تا ۱۶۸۷). در خانواده‌ای سلطنت طلب دیده به جهان گشود، اما بعدها جانب انقلابیون تحت فرمان کرامول را گرفت. شهرت والر مرهون کوششهای وی در استفاده از قالب شعر رزمی است، که بعد از وی به طور گسترده‌ای متداول شد. والر شعر مشهورش «فرار اعلیحضرت»^{۳۱} (۱۶۲۵) را در همین قالب سروده است.

سرجان ساکلینگ^{۳۲} (۱۶۰۹ تا ۱۶۴۲). در کمبریج تحصیل کرد؛ سپس به اروپا رفت، و چون به انگلستان بازگشت اسیر قمار شد. او از گروه شاعران کاوالیرو درباری بود. اشعارش سرشار از شوخ طبعی، سرخوشی و اغراق است. مجموعه اشعار و نامه‌ها و رسالات او پس از مرگش در سال ۱۶۴۶ انتشار یافت.

ریچارد لاولیس^{۳۳} (۱۶۱۸ تا ۱۶۵۷). فارغ التحصیل آکسفورد و یکی از خوش سیماترین مردان روزگار خویش بوده است. او در خلال جنگ داخلی دوبار از طرف پارلمان زندانی شد. لاولیس از جدیت‌ترین شاعران کاوالیر به شمار می‌رود. مهمترین دفتر شعرش لوکاسترا^{۳۴} (۱۶۴۹) نام دارد.

ابراهام کاولی^{۳۵} (۱۶۱۸ تا ۱۶۶۷). از شاعران کاوالیر بود که از کمبریج اخراج شد و به آکسفورد رفت. او یکی از آخرین و افراطی‌ترین شاعران مابعدالطبیعه بود، که در پانزده سالگی دفتر شعرش را به نام شکوفه‌های عشق^{۳۶} (۱۶۳۳) انتشار داد. اثر بعدی او یک کمدی شبانی به نام معمای عشق^{۳۷} (۱۶۳۸) بود. امروزه شهرت کاولی بیشتر مرهون رسالات اوست.

30) Edmund Waller

31) His Majesty's Escape

32) Sir John Suckling

33) Richard Lovelace

34) *Lucasta*

35) Abraham Cowley

36) *Love's Blossoms*37) *Love's Riddle*

اندرو مارول^{۳۸} (۱۶۲۱ تا ۱۶۷۸). در کمبریج تحصیل کرد و در سال ۱۶۵۹ به نمایندگی پارلمان برگزیده شد. شهرت وی بیشتر به سبب اشعار غنائی اولیه اش نظیر «به معشوق شرمرو»^{۳۹} می باشد که یکی از بهترین اشعار غنائی و عاشقانه در زبان انگلیسی به شمار می رود. از اشعار غنائی مشهور دیگر مارول، «باغ»^{۴۰}، و «تعریف عشق»^{۴۱} مشهور شده اند. در هر حال، مارول از گروه شاعران مابعدالطبیعه بود، و شعرش بیشتر از زندگی خود وی مایه می گرفت.

جان میلتن^{۴۲} (۱۶۰۸ تا ۱۶۷۴). عموماً میلتن را بزرگترین شاعر انگلیسی بعد از شکسپیر می دانند. او شاعری است که همه چیزش — کردارش، شخصیتش، اندیشه هایش، و آثارش — قهرمانانه می نماید. در لندن به دنیا آمد. مادرش زنی نیکوکار بود و پدرش آهنگسازی معتبر. خانواده با فرهنگ و مرفه او از پیرایشگران ثابت قدم شناخته می شد. میلتن نخست در مدرسه سنت پل تحصیل کرد، و سپس وارد کرایست کالج کمبریج شد (۱۶۲۵). پس از پایان تحصیلات دانشگاهی در سال ۱۶۳۲، به هورتن (نزدیک لندن) رفت و تا سال ۱۶۳۸ در خانه پدریش به مطالعاتی گسترده پرداخت و معلومات فراوان کسب کرد. در آن جا کم کم نبوغش شکوفان شد. بعد، دو سالی در اروپا به سیر و سفر پرداخت. در همین دوره بعضی از درخشانترین آثارش را سرود:

«ایل پنسروسو»^{۴۳} (۱۶۳۲). به معنای مرد اندیشه مند، و «لالرگو»^{۴۴} (۱۶۳۲) به معنای مرد خوشحال. دو شاهکار میلتن به شمار می روند. این دو شعر تجربه ۲۴ ساعت از زندگی روحی شاعر را حکایت می کنند. لالرگو در سپیده دم آغاز و با تاریکی غروب پایان می یابد. در این جا شاعر در فصل پاییز روز هنگام مطالعه می کند و شبانگاه در کلیسای بزرگ به نوای پرشکوه موسیقی گوش فرا می دهد. ایل پنسروسو با تاریکی شب آغاز و به دمیدن سپیده ختم می شود. در این شعر، شادی زندگی روستا در بهاران بازگو می شود. «کاموس»^{۴۵} (۱۶۳۴). یک نمایش با نقاب بود، که هم زیبایی و هنر عصر

38) Andrew Marvell

39) To His Coy Mistress

40) Garden

41) Definition of Love

42) John Milton

43) Il Penseroso

44) L'Allergo

45) Comus

الیزابت را جلوه گر می سازد و هم روحیه پیرایشگری میلتن را. مضمون نمایشنامه مبارزه میان پاکدامنی و لذات جسمانی است؛ و هر دو موضوع با شیوایی بیان می شود. این نمایشنامه از نظر غنای زبان و تنوع بیان در نوع خود کم نظیر است.

«لیسیداس»^{۴۶} (۱۶۳۷). منظومه شبانی غم انگیزی در مرگ ادوارد شاه، همکلاس میلتن در کمبریج است. این اثر که یک معجزه هنر غنائی، و از مرثیه های مشهور انگلیسی است، نه تنها مرگ شاه را روایت می کند، بلکه به جهانی که در آن خوبان جوان می میرند و کشیشان و شاعران ریاکار شاد کام می زنند، نیز اشاره دارد.

میلتن در فاصله سالهای ۱۶۴۱ تا ۱۶۴۲ سرودن «اشعار بزرگ» خویش را کنار نهاد، و دوره ای طولانی از رساله نویسی پیرامون مسائل پیرایشگری را آغاز کرد. او طی این مدت پنج رساله ضد اسقفی نوشت. بلندترین و گیراترین این رسالات، دلیل حکومت کلیسا^{۴۷} (۱۶۴۲) است، که کلیسای انگلستان را از جهت پیروی از قدرت سیاسی محکوم می کند. میلتن در این رساله جدایی کلیسا و دولت را مطرح و اشاره می کند که وجدان آدمی تنها داور او در امور و احوال روحانی است.

میلتن کوششهایش را در راه آزادی و استقلال فردی با رساله مهمش به نام در باب آموزش و پرورش^{۴۸} (۱۶۴۴) ادامه داد. او از تعلیم و تربیت انسانگرایانه دفاع می کند، و بر تماس با انسانهای کارآزموده و مشاهده دقیق نهادها و فعالیتهای جاری به عنوان مکملی برای معلومات کتابی اصرار می ورزد.

«اریوپاجیتیکا»^{۴۹} (۱۶۴۴). که احتمالاً بهترین اثر منشور میلتن است، رساله ای است در دفاع از آزادی مطبوعات، با سبکی نسبتاً ساده. اعتقاد صمیمانه او به آزادی بیان و قلم این رساله را از احساس صداقت سرشار ساخته است.

در همین سالها مبارزات پیرایشگران به اوج شدت رسید؛ و میلتن همچنان با رسالاتش از جمهوری و کرامول دفاع می کرد. اما آرام آرام بینایش را از دست می داد. هنگام نگارش دفاع از ملت انگلستان^{۵۰} (۱۶۵۱)، رساله ای در پاسخ به دشمنان جمهوری، دید گانش نور

46) *Lycidas*48) *Of Education*50) *Defence of the English People*47) *Reason of Church Government*49) *Areopagitica*

چندانی نداشت؛ و سرانجام در سال ۱۶۵۲ پاک نابینا بود. با وجود این باز مدافع پرشور انقلاب بود. در سال ۱۶۵۵ از خدمت دولتی کناره گرفت. در سال ۱۶۵۶ برای دومین بار ازدواج کرد، اما همسرش ۱۵ ماه بعد درگذشت. میلتن برای بار سوم در سال ۱۶۶۳ ازدواج کرد؛ این بار همسرش ۳۰ سال جوانتر از او بود. سالهای بازنشستگی و کناره‌گیری بار دیگر مجال شعر گفتن به او بخشید، و سه شاهکار بزرگش یادگار همین سالهاست:

«بهشت گمشده»^{۵۱} (۱۲ کتاب، ۱۶۶۷). بزرگترین منظومه داستانی انگلیسی، و یکی از بزرگترین حماسه‌هایی است که به زبانهای جدید سروده شده است. این کتاب از ماجرای نخستین نافرمانی انسان حکایت دارد، و از میوه آن شجره ممنوعه که با طعم مرگبارش بهشت از دست رفت، و مرگ و غم به جهان آمد. صحنه این منظومه سراسر کائنات، و از جمله بهشت و جهنم است. از سوی دیگر، ظاهراً میلتن در سرودن بهشت گمشده به تمامی اشعار، معارف، و افسانه‌های کهن و سده‌های میانه و دوران رنسانس نظر داشته، و در طرح و ساختمان منظومه از کتاب مقدس، تلمود، ایلید، اودیسه، انیید، تراژدی یونان کهن، رنسانس ایتالیا، و نویسندگان لاتینی و فرانسوی و انگلیسی، و... سود برده است. و این چنین اشارات و تلمیحات بسیار به منابع معارف، نه برای آرایش صرف، که جزء بافت منظومه است. احتمالاً هیچ منظومه دیگری از چنین دانش گسترده‌ای سرشار نشده است. میلتن این حماسه عظیم را در قالب شعر سپید^{۵۲} سروده است.

«بهشت بازیافته»^{۵۳} (۴ کتاب، ۱۶۷۱). دنباله بهشت گمشده است که پیروزی نهائی مسیح را بر شیطان روایت می‌کند. به سخن دیگر، موضوع این منظومه پایداری پیروزمندان مسیح در برابر وسوسه شیطان، و بازیافتن بهشت از دست رفته است.

«مبارزات شمشون»^{۵۴} (۱۶۷۱). این تراژدی که در قالب شعر سپید سروده شده است، آخرین روزهای زندگی شمشون، از پهلوانان بنی اسرائیل، را حکایت می‌کند که به دست فلسطینیان اسیر و در معبد به زنجیر کشیده می‌شود.

این تراژدی که آخرین شاهکار میلتن به شمار می‌رود، همراه با بهشت گمشده و بهشت

51) *Paradise Lost*

۵۲) در فصل ۸ جلد دوم کتاب حاضر درباره تفاوت مفهوم شعر سپید در جهان غرب و در اصطلاح شعر جدید فارسی توضیح داده شده است. -م.

53) *Paradise Regained*

54) *Samson's Agonistes*

بازیافته، بیانگر والاترین کمالی است که شاعری انگلیسی بعد از شکسپیر بدان دست یافته است. این سه شاهکار ثمره کشاکش و تحولات درونی میلتن به عنوان یک وارث سنتهای رنسانس و یک پیرایشگر مؤمن نیز هست.

نثر کاوالیرها و پیرایشگران^{۵۵}

شخصیت پردازان.

جان ارل^{۵۶} (۱۶۰۰ تا ۱۶۶۵). یکی از برجسته ترین شخصیت پردازان عصر، و اثر منشورش، جهان کوچک نگاری^{۵۷} (۱۶۲۸)، از بهترین آثار شخصیت پردازان سده هفدهم بود. این کتاب در دوران زندگی جان ارل اسقف ده بار ویرایش شد و شمار شخصیتها که در چاپ نخست ۲۴ بود، در ویرایش دهم به ۷۸ رسید. ارل که شیفته روانشناسی بود، افزون بر پرداختن به اوصاف شخصیتهايش که از مردم عادی بودند، به علل و انگیزه های رفتار و کردار آنها هم نظر داشت. در هر حال، جهان کوچک نگاری یک «کمدي انسانی» کوچک^{۵۸} اندیشه مندانه و بذله آمیز است.

ایزاک والتن^{۵۸} (۱۵۹۳ تا ۱۶۸۳). یکی از محبوبترین نویسندگان انگلیسی است. او که در لندن کارگزار آهن آلات بود، کار ادبی خود را بعد از چهل سالگی با اثر

55 Cavalier and Puritan Prose

56) John Earle

57) Microcosmography

توضیحاً microcosm (در حکمت اسلامی: عالم صغیر یا اصغر) یعنی انسان، در برابر macrocosm (عالم کبیر یا اکبر) که به معنای مجموعه جهان است. -م.

58) Izaak Walton

کوتاهش، زندگی دان^{۵۹} (۱۶۴۰) آغاز کرد. والتن در سالهای بعد داستان زندگی شخصیت‌های دیگری را بدان افزود، و ویرایش کامل آن در سال ۱۶۷۰ با عنوان زندگینامه‌های والتن^{۶۰} انتشار یافت. این مجموعه پرخواننده سده هفدهم به نثری ساده و زیبا نگارش یافته، و یک منبع اطلاعات در باب تاریخ اجتماعی آن عصر به شمار می‌رود. شهرت والتن بیشتر مرهون اثر مشهور رساله وارث ماهیگیر خبره^{۶۱} (۱۶۵۳) است. والتن که شیفته ماهیگیری بود، و اصولاً ماهیگیری را نه گونه‌ای سرگرمی، بلکه یک علم و هنر و حتی داروی همه دردها می‌دانست، در این رساله منشور، که در قالب گفتگو نوشته شده است، با نثری ساده و گیرا به هنر ماهیگیری و وصف مناظر کرانه رودها می‌پردازد.

سر توماس براون^{۶۲} (۱۶۰۵ تا ۱۶۸۲). نویسنده‌ای دانشمند و پزشکی موفق بود که زندگیش، بجز سالهای تحصیل در آکسفورد و اروپا، در شهر نورویچ گذشت. او سلطنت طلبی ثابت قدم بود. طبیعتی افسرده، عارف‌وار، و زودباور داشت، و به زبان و دانش کلاسیک عشق می‌ورزید. به پیشرفت علوم نیز علاقه خاصی داشت، و کتابخانه‌عالیش در انگلستان نظیر نداشت.

نخستین و بزرگترین کتاب براون به نام مذهب یک پزشک^{۶۳} (۱۶۴۲) شاهکاری است از بیان بی‌پرده و صمیمی در باب ایمان و مذهب او. براون خود پیرو کلیسای انگلستان است، اما در این اندیشه نیست که دیگران هم راه او را برگزینند، چه انسانها در همه جا می‌توانند آفریدگارشان را پرستش کنند. این کتاب هم از لحاظ سبک و هم از نظر محتوا کاملاً بیانگر حالات نویسنده است.

«خطاهای رایج»^{۶۴} (۱۶۴۶). بلندترین و استادانه‌ترین اثر براون در رد باورهای نادرست در علوم، تاریخ، جغرافیا، و جز اینهاست. این کتاب قطبهای متضاد شخصیت براون را آشکار می‌سازد. او از یک سوبت‌شکنی است که به انتقاد از عقاید نادرست (مثلاً این که عنقا از خاکستر خود دوباره متولد می‌شود) می‌پردازد. از سوی دیگر،

59) *Life of Donne*60) *Walton's Lives*61) *Compleat Angler*62) *Sir Thomas Browne*63) *Religio Medici (A Physician's Religion)*64) *Pseudodoxia Epidemica (Vulgar Errors)*

خود عقاید نادرستی دارد، و معتقد به جن و پری است. «تدفین خاکستر مردگان»^{۶۵} (۱۶۵۸). آخرین اثر بزرگ براون و از شاهکارهای نثر انگلیسی است. او در اواخر عمر با الهام از کشف ظروفی که خاکستر مردگان را در روزگار کهن در آن نگهداری می‌کردند به فکر مرگ افتاد و اندیشه‌هایش را در این کتاب به تحریر کشید. جان کلام براون این است: برای آن که از کوتاهی عمر افسرده نشویم، نیاز به امید جاودان ماندن داریم. سبک نثر پرطنین و آهنگین براون، با ساخت غنی و تصاویر شگفتی‌آورش، در اوج کمال و درخشش نثر انگلیسی است.

جان بانین^{۶۶} (۱۶۲۸ تا ۱۶۸۸). بانین و میلتن تنها نویسندگان بزرگی بودند که در دامان پیرایشگری پرورش یافتند، اما این دو راه‌های متفاوتی پیمودند تا در زمینه الهیات به موفقیت رسیدند.

بانین فرزند تعمیرکار خرده‌پایی اهل بدفوردشایر بود. مدتی حرفه پدرپیشه کرد، و سالهای ۱۶۴۴ تا ۱۶۴۶ را در خدمت ارتش پارلمان گذرانید. در سال ۱۶۴۸ با زنی پارسا ازدواج کرد، و به مطالعه یک رشته رسالات پیرایشگران پرداخت. مدتی بعد در روستاها واعظ شد، و خیلی زود در دل روستاییان نفوذ کرد. اما بی‌اعتنایی او به ممنوعیت موعظه برای کسانی که پیرو کلیسای رسمی انگلستان نبودند، مایه گرفتاریش شد، و در سال ۱۶۶۰ به زندان افتاد. در خلال ۱۲ سال حبس، به مطالعه کتاب مقدس و کتاب شهداء^{۶۷}، اثر جان فاکس^{۶۸}، سرگرم شد و بسیاری از آثار خویش را نگاشت. از جمله این آثار، خودزندگی‌نامه شگفتی‌آور اوست تحت عنوان، رحمت خاصه خدا بر بیشتر گناهکاران^{۶۹} (۱۶۶۶). این کتاب که پیشگام رمان روانشناختی جدید به شمار می‌رود، از کشمکشهای روحی و تکامل اعتقادات مذهبی وی حکایت دارد.

65) *Um Burial, or Hydriotaphia*

۶۶) John Bunyan: چون بانین یکی از دو سیمای بزرگ پیرایشگری است (دیگری میلتن)، احوال و آثار او در این بخش بررسی شد، هرچند بیشتر آثارش را در دوران بازگشت نگاشته است. م.

67) *Book of Martyrs*

۶۸) John Foxe (۱۵۱۷ تا ۱۵۸۷): انگلیسی، نویسنده تذکره شهداء. م.

69) *Grace Abounding to the Chief of Sinners*

بانین پس از آزادی در سال ۱۶۷۲، کشیش کلیسای کوچکی در بدفورد شد. سه سال بعد باز به مدت شش ماه زندانی کشید. در این دوره از حبس، نگارش شاهکارش *سپرو سلوک* ژانر^{۷۰} را آغاز کرد که در دو کتاب در سالهای ۱۶۷۸ و ۱۶۸۴ انتشار یافت. بانین این کتاب را، که «تمثیل بزرگ پروتستان» نامیده شده، با الهام از کتاب مقدس و فرهنگ قومی طبقات پایین اجتماع نگاشته است؛ و در آن با شخصیت سازی زنده، تصاویر واقعگرایانه روستاییان انگلستان، سبک پویا و جاندار و زبان زیبا، بدون توسل به مسائل مبهم و پیچیده الهیات، با پیگیری سرگذشت قهرمان کتاب، راه بهشت را ترسیم می کند. *سپرو سلوک* ژانر احتمالاً بعد از کتاب مقدس (متن مجاز، ۱۶۱۱) تا مدت سه قرن پرخواننده ترین کتاب در جهان انگلیسی زبان بوده است. در این کتاب سنتهای سده های میانه به زبان تمثیل، و دور از هرگونه تصنع و ریزه کاریهای ادبی حکایت می شود.

«جنگ مقدس»^{۷۱} (۱۶۸۲). آخرین اثر مهم بانین است که چگونگی رستگاری روح را در قالب داستانی تمثیلی بیان می کند. آثار بانین که از شور و شوق مذهبی سرشارند، از جهت سادگی و قدرت بیان همواره ستوده شده اند.

شعر و درام دوران بازگشت

جان درآیدن^{۷۲} (۱۶۳۱ تا ۱۷۰۰). شاعر، نمایشنامه نویس، منتقد، و سیمای برجسته ادبیات دوران بازگشت بود. در خانواده ای پیرایشگر دیده به جهان گشود، و در وست مینستر و کمبریج تحصیل کرد. در زندگی مذهبی و سیاسی خویش بارها دچار تحول شد. در سال ۱۶۵۹ با «شعری در مرگ عالیجناب کرامول فقید، لرد حامی انگلستان»، که مرثیه ای خشک و رسمی بود، رهبر پیرایشگران را بسیار ستود. و چون چارلز دوم به سلطنت رسید، وی را مدح گفت. در سال ۱۶۷۰ ملک الشعراء و تاریخنگار دربار شد. در ۱۶۸۲ شعر «مذهب عام»^{۷۳} را در دفاع از کلیسای انگلستان و انتقاد از مذهب کاتولیک سرود.

70) *Pilgrim's Progress*71) *Holy War*72) *John Dryden*73) *Religio Laici*

اما پنج سال بعد، او خود به کاتولیکی پرشور بدل شده بود، و در شعر «گوزن و پلنگ»^{۷۴} (۱۶۸۷)، با ستایش از کلیسای کاتولیک، کلیسای انگلستان را به باد حمله گرفت. در این شعر تمثیلی، که به سبب شوخ طبعی و فصاحت کم نظیرش، از مشهورترین آثار درآیدن به شمار می رود، گوزن کلیسای رم، پلنگ کلیسای انگلستان، و جیمز دوم شیری است پشتیبان گوزن.

درآیدن معاش خود را از راه قلم تأمین می کرد. او شاعری باذوق و نویسنده ای دانشمند بود، و آثاری در قالبهای گوناگون، همچون تراژدی، کمدی، اپرا، منظومه داستانی، طنز، ترانه، غزل، رساله، و نقد ادبی آفرید. افزون بر این، سبکی را تکامل بخشید که فصیح، پر قدرت، مهذب، روان، و به زبان تحصیل کرده ها بسیار نزدیک بود. او سبک شعر رزمی را نیز به کار گرفت، و با تسلطی عجیب آثار طنزآمیز و تعلیمیش را سرود. این سبک شعری مدت یک قرن سبکی غالب و رایج بود.

درآیدن بیست سالی از عمر خود را وقف نمایشنامه نویسی کرد، و با سرودن نمایشنامه هایی در قالب شعر حماسی و مقفی، در شمار بزرگان این نوع ادبی جای گرفت. از بهترین نمایشنامه های او به زبان شعر حماسی، فتح غرناطه^{۷۵} (۱۶۷۰) است که با زبانی طبیعی و رسا سروده شده است. نمایشنامه خوب دیگر درآیدن، که آخرین درام قافیه دار اوست، اورنگ زیب^{۷۶} (۱۶۷۵)، نام دارد، که قهرمان آن اورنگ زیب (۱۶۱۸ تا ۱۷۰۷)، یکی از بزرگترین امپراتوران مغول (گورکانی) در هند است.

نخستین نمایشنامه کمدی درآیدن، ازدواج به سبک روز^{۷۷} (۱۶۷۲) بود که در قالب شعر سپید سروده شده است.

بهترین نمایشنامه درآیدن تراژدی همه چیز در راه عشق^{۷۸} (۱۶۷۸)، در قالب شعر سپید، و بر پایه آنتونی و کلئوپاترا، سروده شکسپیر است. در این تراژدی، که آخرین روزهای آنتونی و کلئوپاترا را تصویر می کند، وحدتهای زمان، مکان، و عمل دقیقاً رعایت شده است.

دون سباستین^{۷۹} (۱۶۹۱)، آخرین نمایشنامه درآیدن یک تراژدی-کمدی و قهرمان آن دون سباستین (۱۵۵۴ تا ۱۵۷۸)، پادشاه پرتغال (۱۵۵۷ تا ۱۵۷۸) است.

74) *Hind and the Panther*76) *Aurengzebe*78) *All for Love*75) *Conquest of Granada*77) *Marriage à la Mode*79) *Don Sebastian*

اشعار اولیه درآیدن در قالب قطعات چهار مصرعی سروده شده‌اند. مشهورترین این اشعار «آنوس میرابیلیس»^{۸۰} (سال عجیب، ۱۶۶۷)، شعری است در وصف رویدادهای مهم سال ۱۶۶۱، یعنی، آتش سوزی بزرگ لندن، جنگ با هلند و طاعون.

بیشتر اشعار درآیدن، بویژه طنزها و ترجمه‌هایش، ابیاتی قافیه دارند. از نمونه‌های خوب اشعار سیاسی طنزآلود درآیدن، «ابسالوم و اخیتوفل»^{۸۱} (۱۶۸۱) است که در قالب شعر رزمی و با استفاده از اصطلاحات کتاب مقدس سروده شده است. نمونه خوب دیگر، «مک فلکنو»^{۸۲} (۱۶۸۲)، طنز گزنده‌ای است در هجوتامس شدول، شاعر رقیب درآیدن. عنوان این شعر بر کشیش ایرلندی، ریچارد فلکنو^{۸۳} (حدود ۱۶۰۰ تا حدود ۱۶۷۸)، که به شعر بدگفتن مشهور است، اشاره دارد.

در میان اشعار غنائی درآیدن، «سرودی برای روز سن سیلیا»^{۸۴} (۱۶۸۷) و «عید اسکندر»^{۸۵} (۱۶۹۷)، مقبولیت بسیار یافته‌اند. عید اسکندر، که غزلی برای روز سن سیلیاست، با الهام از زندگی اسکندر مقدونی (اثر پلوتارک) سروده شده است. بسیاری از منتقدان، این غزل را بزرگترین شعر غنائی درآیدن، و یکی از بهترین تغزلات ادبیات انگلیسی می‌دانند.

سرچارلز سدلی^{۸۶} (۱۶۳۹؟ تا ۱۷۰۱). شاعر و درامنویس دیگر دوران بازگشت؛ در عصر خویش از جهت بذله‌پردازی و رکاکت کلام شهرتی داشت. از مشهورترین آثارش دو نمایشنامه باغ توت^{۸۷} (۱۶۶۸) و بلامبر^{۸۸} (۱۶۸۹) قابل ذکرند.

جان ویلمت، ارل راجستر^{۸۹} (۱۶۴۸ تا ۱۶۸۰). شاعری درباری بود که در عصر خویش به «ارل شرور» شهرت داشت. آدمی ملحد و هرزه بود، و اشعارش سرشار از وقاحت. با این همه، شاعری فوق‌العاده با استعداد بود، و اشعار غنائی زیبایی سروده است.

80) Annus Mirabilis

82) Mac Flecknoe

84) A Song for St. Cecilia's Day

86) Sir Charles Sedley

88) Bellarmine

81) Absalom and Achitophel

83) Richard Flecknoe

85) Alexander's Feast

87) Mulberry Garden

89) John Wilmot, Earl of Rochester

طنزهایش نیز بسیار تند و گزنده‌اند. بلندترین اثر طنزآمیز وی، که آکنده از بدبینی است، «هجو بشر»^{۹۰} (۱۶۷۵) نام دارد.

سر جورج اتریج^{۹۱} (۱۶۳۵؟ تا ۱۶۹۱). از جمله نخستین درامنویسانی بود که نوع جدیدی از کمدی، مشهور به کمدی رفتارها^{۹۲} را در انگلستان رواج داد. این گونه کمدیها شاد و لطیفه‌دار و اشخاص آنها فاقد عاطفه‌اند، و معمولاً بر محور دسایس عاشقانه طبقه اشراف جامعه می‌گردند. مشهورترین کمدی رفتاری اتریج به نام مرد آداب^{۹۳} (۱۶۷۶)، جلوه‌ای از آداب و عادات فاسد جامعه عصر را عرضه می‌کند.

ویلیام ویچرلی^{۹۴} (۱۶۴۰ تا ۱۷۱۶). نمایشنامه‌نویس طنزپرداز دوران بازگشت، از بابت طنز خشن، واقعگرایی بدبینانه، و شوخیهای زننده‌اش شهرت یافته است. نخستین کمدی او، عشق در جنگل^{۹۵} (۱۶۷۱) نام داشت؛ بهترین کمدیهای ویچرلی، همسر روستایی^{۹۶} (۱۶۷۵) و دلال ساده‌دل^{۹۷} (۱۶۷۶) نام دارند، که هر دو از شوخیهای خشن و رکیک آکنده‌اند.

تامس آتوی^{۹۸} (۱۶۵۲ تا ۱۶۸۵). نویسنده یکی از بهترین تراژدیهای دوران بازگشت به نام ونیز مصون از خطر^{۹۹} (۱۶۸۲) است. این تراژدی قهرمانی که به شعر سپید سروده شده است، بر محور توطئه‌ای برای سرنگونسازی حکومت ونیز دور می‌زند. در میان درامهای دیگر آتوی، دو تراژدی، دون کارلوس^{۱۰۰} (۱۶۷۶) و یتیم^{۱۰۱} (۱۶۸۰)، که هر دو در قالب شعر سپید سروده شده‌اند، مشهورند. آتوی در بیان عشق، احساسات، بدبختی و پرداخت صحنه‌های رقت‌انگیز دستی توانا دارد.

90) Satire Against Mankind

93) Man of Mode

96) Country Wife

99) Venice Preserved

91) Sir George Etherege

94) William Wycherly

97) Plain Dealer

100) Don Carlos

92) Comedy of Manners

95) Love in a Wood

98) Thomas Otway

101) Orphan

سرجان وانبرو^{۱۰۲} (۱۶۶۴ تا ۱۷۲۶). نمایشنامه‌های وانبرو بر روی هم خشن، زیرکانه، و تا حدی بیانگر رفتار طبقه بالای جامعه عصرند. اشخاص درامهای او متمایزند، و طرح درامها گیراست. به طور کلی، نمایشنامه‌های اوایل سده هیجدهم وانبرو، نویددهنده اختتام دوران بازگشت و آغاز تحول از هجو و بذله‌پردازی به جانب نمایشهای متین و سنگین در تئاتر انگلستان هستند.

مهمترین نمایشنامه‌های وانبرو، بازگشت^{۱۰۳} (۱۶۹۶) و همسر زنجیده^{۱۰۴} (۱۶۹۷) نام دارند.

ویلیام کانگریو^{۱۰۵} (۱۶۷۰ تا ۱۷۲۹). معمولاً کانگریو را استاد کمدی رفتارها در دوران بازگشت می‌دانند. او تمام نمایشنامه‌هایش را از بیست تا سی سالگی نگاشته و سپس نوشتن را ترک گفته است، تا یک جنتلمن باشد نه نمایشنامه‌نویس. «پیرپسر»^{۱۰۶} (۱۶۹۳). نخستین کمدی کانگریو درباره مردی سالخورده است که وانمود می‌کند از زنان بیزار است، اما با زنی بد ازدواج می‌کند. «آدم دورو»^{۱۰۷} (۱۶۹۴). کمدی بعدی کانگریو درباره عاشقان خشمگین است.

«عشق به خاطر عشق»^{۱۰۸} (۱۶۹۵). باز نمایشنامه‌ای کمدی است که شخصیت‌هایش ابله‌اند و گفتگوهایش زننده و جذّاب. «راه و رسم جهان»^{۱۰۹} (۱۷۰۰). شاهکار کانگریو، یکی از بهترین کمدیهای زمان اوست. با این وجود، این کمدی اقبالی نیافت، و کانگریو دیگر نمایشنامه‌ای ننوشت.

«عروس سوکوار»^{۱۱۰} (۱۶۹۷). تنها تراژدی کانگریو است، که بیشتر به عنوان منبع این کلمه قصار که «موسیقی را چنان افسونی است که دل‌های سرکش را آرام می‌سازد»، شهرت دارد.

102) Sir John Vanbrugh

103) Relapse

104) Provoked Wife

105) William Congreve

106) Old Bachelor

107) Double Dealer

108) Love for Love

109) Way of the World

110) Mourning Bride

نثر دوران بازگشت

درآیدن در زمینه نثر، شیوه نگارش انگلیسی روشن، معقول و متناسب را تکامل بخشید. اثر انتقادی مهم او رساله در باب شعر درامی^{۱۱۱} (۱۶۶۸) است که وی را منتقدی فوق العاده آگاه و دقیق معرفی می‌کند. این رساله به شیوه‌ای روشن، منظم و نیرومند درام انگلیسی و فرانسوی را با هم می‌سنجد، و محدودیتهای درام فرانسوی را از نظر رعایت وحدتهای سه گانه بیان می‌دارد. افزون بر این، درآیدن در این رساله، که به صورت الگوی نثر درآمده است، از درام مقفی دفاع می‌کند.

پیشگفتارهای نمایشنامه‌های درآیدن که نخستین آثار انتقادی در ادبیات انگلیسی به‌شمار می‌روند، سنت سبک نثر جدید انگلیسی را بنیاد نهادند. درآیدن در این پیشگفتارهای انتقادی و مقدمه‌های ترجمه‌هایش، به هرگونه مسأله ادبی، از قبیل شیوه پرداخت درام، وحدتهای سه گانه، ماهیت و تاریخ طنز و حماسه و ترجمه، می‌پردازد.

سمیوئل پپس^{۱۱۲} (۱۶۳۳ تا ۱۷۰۳). خاطره‌نویس و سیاستمدار برجسته، فرزند مردی خیاط بود. او در سایه روابطش با شخصیت‌های زمان، مسیر پیشرفت خویش را هموار ساخت، و در دوران بازگشت مقامی والا یافت. مدتی وزیر نیروی دریایی بود؛ یک‌بار به نمایندگی مجلس عوام رسید؛ و در سال ۱۶۸۴ به ریاست انجمن سلطنتی برگزیده شد. سرانجام، با سقوط دوستش جیمز دوم در سال ۱۶۸۸، همه سمت‌هایش را از دست داد، و به کتابخانه بزرگش پناه برد.

یکصد سال پس از مرگ پپس، خاطرات^{۱۱۳} وی، که به صورت رمز در فاصله سالهای ۱۶۶۰ تا ۱۶۶۹ نگارش یافته است، پیدا شد. و سرانجام، پس از این که کلید رمز خاطرات

111) *An Essay of Dramatic Poetry*

112) Samuel Pepys

113) *Diary*

نیز تا حدی به دست آمد، برای نخستین بار در سال ۱۸۲۵ انتشار یافت. اما متن کامل کتاب در سالهای ۱۸۹۳ تا ۱۸۹۹ به چاپ رسید. خاطرات تصویری کامل از نخستین دهه دوران بازگشت در لندن ترسیم می‌کند، و زندگی خانوادگی و اجتماعی و سیاسی نویسنده‌اش را بیان می‌دارد.

سده هیجدهم

(۱۷۰۰ تا ۱۷۹۸)

پیشینه تاریخی. پس از «انقلاب باشکوه» (۱۶۸۸) پادشاه تابع پارلمان شد. بویژه، بعد از آن که به موجب قانون جانشینی (۱۷۰۱) سلطنت در سال ۱۷۱۴ به خاندان هانور^۱ انتقال یافت، قدرت پارلمان استوار شد. یکی دیگر از نتایج «انقلاب باشکوه» یکی شدن پارلمانهای انگلستان و اسکاتلند بود. و باز از ثمرات انقلاب جنگ با فرانسه، رقیب مستعمراتی و تجارتي انگلستان، بود. در این جنگها دست فرانسه از امریکای شمالی و هند کوتاه شد و امپراتوری بریتانیای کبیر^۲ توسعه یافت. توسعه متصرفات مستعمراتی و استعمار^۳ زلاندنو و استرالیا و پیروزیهای دیگر، سرانجام این کشور را به نیرومندترین قدرت استعماری مبدل کرد.

در زمینه سیاست داخلی قدرت کاملاً در دست پارلمان بود، که نتیجه آن برقرار شدن دولت پارلمانی به ریاست سر رابرت والپول (۱۶۷۶ تا ۱۷۴۵) بود. والپول که نخستین نخست وزیر بریتانیای کبیر به شمار می رود، رهبر حزب ویگ بود که دولت او از سال ۱۷۲۱ تا ۱۷۴۲ بر سر کار بود. اصولاً در پارلمان برتری با ویگها بود، و تا سال ۱۷۶۰، به استثنای دورانهایی کوتاه، حکومت در اختیار آنان بود. حزب ویگ که زمینداران ثروتمند

1) Hanover

۲) انگلستان پس از اتحاد با اسکاتلند در ۱۷۰۷، بریتانیای کبیر نامیده شد، که مشتمل بر انگلستان و اسکاتلند و ولز بود. م.

و بازرگانان عمده را در بر می‌گرفت، نفوذ و امکانات عظیمی داشت و برای استقرار حکومت پارلمانی از همه امکانات استفاده می‌کرد.

در سده هیجدهم با اجرای قوانین محصور کردن اراضی عام (که تعیین حدود عمومی و حصارکشی روستاها را مقرر می‌داشت)، انقلابی در کشاورزی پیش آمد. انقلاب صنعتی (۱۷۵۰ تا ۱۸۵۰) نیز تغییرات اساسی در ساختمان اقتصادی بریتانیای کبیر به وجود آورد و کشور از مرحله کشاورزی و بازرگانی به مرحله صنعتی گام نهاد. این تغییرات منشاء پیدایش دو طبقه، صاحبان صنعت و کارگران صنعتی، و کشمکشهای آنان گردید.

نظر اجمالی. سده هیجدهم را معمولاً «عصر خرد»^۳ می‌نامند. اندیشه فلسفی این عصر بیشتر بر ذهن و خرد تأکید می‌ورزد تا عواطف و تخیل. نظم در اندیشه انسان خرد گرای این دوره اهمیت می‌یابد. مطابق قانون نیوتن عالم مادی تابع نظم است. اکنون این پرسش مطرح است که آیا مذهب نیز می‌تواند تحت چند قاعده کلی و فراگیر، همچون قانون جاذبه عمومی درآید یا نه. افزایش گرایش به معتقداتی نظیر دیانت طبیعی سرانجام به «خدایپرستی» (دئیسم) می‌انجامد. این دیانت که بر خرد، در مقابل مکاشفه و الهام، تکیه دارد، در سده هیجدهم به منتهی^۱ درجه شکوفان می‌شود.

در سده هیجدهم ارزشهای سنتی پیشینیان در هنر و ادبیات دوباره نیرو می‌گیرد. برجسته‌ترین شاعران و نویسندگان زمان آثار کلاسیک یونان و روم را سرمشق قرار می‌دهند و بر قالب، توازن، انضباط، فضیلت خرد، وحدت طرح و هدف، روشنی، و تناسب تأکید می‌ورزند. قالب شعر حماسی نیز که مناسب شعر مبتنی بر تعقل است و به همت درآیدن کمال یافته بود، در سراسر قرن متداول می‌ماند. گرایش این دوره به اقتباس از الگوهای کلاسیک سبب شده است تا سده هیجدهم را عصر نو کلاسیک^۴ هم بنامند. از زمان مرگ درآیدن (۱۷۰۰) تا مرگ پوپ (۱۷۴۴) نوکلاسیک در انگلستان به اوج باروری می‌رسد.

سده هیجدهم را عصر آوگوست^۵ نیز نام نهاده‌اند. این تسمیه از آن‌جاست که ادیس، ستیل، سویفت، پوپ، و نویسندگان معاصر آنها همان عظمتی را به ادبیات انگلستان بخشیدند، که ویرژیل و هوراس در عصر سزار آوگوستوس به ادبیات روم. عصر آوگوست در

زمینه شعر تنها به یک شاعر بزرگ، یعنی الگزاندر پوپ، می‌بالید؛ چه این عصر اساساً عصر نثر بود، که در آثار سوئیفت به اوج قدرت و کمال رسید.

تلاش نویسندگان سده هیجدهم در جهت پیراستن زبان انگلیسی بس چشمگیر است. این نویسندگان جنبه‌های گوناگون ادبیات انگلیسی را نیز تکامل بخشیده‌اند. در لغت‌نویسی سمیوئل جانسن، در درام اولیور گلدسمیت، در سیاست ادmondبرک، در تاریخ‌نویسی دیوید هیوم و ادوارد گیبون، و در اقتصاد سیاسی آدام اسمیت، شهرتی عالمگیر یافته‌اند. اما مهمترین پیشرفت‌ها در زمینه رمان‌نویسی بود. اساساً رمان انگلیسی تاریخی طولانی دارد. در ادبیات این سرزمین نزدیکترین نوشته‌ها به رمان مسافربدبخت، اثر تامس ناش به‌شمار می‌رود. دانیل دفونیز با رمانهای ماجرائیش مهمترین گام‌ها را به‌سوی رمان برداشت. داستانهای او آنچه را لازمه رمان است دارند، مگر طرح. شخصیت‌پردازان سده هفدهم نیز با تصویر سیمای اشخاص راه رمان را هموار ساخته بودند. بدین ترتیب، در سال ۱۷۴۰ نخستین رمان انگلیسی به نام پاملا، یا تقوای مأجور به قلم سمیوئل ریچاردسن انتشار یافت. این رمان در قالب نامه نگاشته شده است؛ چه، ریچاردسن طرح یک سلسله نامه را در خصوص مسائل عادی زندگی ریخت. بعد به فکر افتاد با پیوند دادن نامه‌ها با داستان خدمتکاری پاکدامن، نوعی وحدت به آنها ببخشد، و چنین بود که پاملا به وجود آمد، و رمان‌نویسی متداول شد. اما بزرگترین رمان سده هیجدهم در ادبیات انگلیسی را هنری فیلدینگ نگاشت. این رمان نام جونز بود، که یکی از شاهکارهای ادبیات انگلیسی به‌شمار می‌رود.

نهضت رمانتیسیم، که واکنشی در برابر کلاسیسیسم بود، در اواخر سده هیجدهم پیدایش یافت. پیشروان این جنبش، که در مقابل خرد و اندیشه برتخیل و عواطف تأکید داشتند، گری، کالینز، کوپر، برنز، چترتن، و بلیک بودند. از جمله نهضت‌های پیش از رمانتیک در انگلستان، مکتب گورستان بود. شاعران این مکتب، چون پارنل، بلر، و یانگ، بیشتر به تنهایی و افسردگی گرایش دارند، و موضوع غالب اشعارشان شب، تنهایی، مرگ و گور است.

عصر پوپ: شعر

الگزاندروپوپ^۶ (۱۶۸۸ تا ۱۷۴۴). بزرگترین شاعر سده هیجدهم انگلستان و طنزنویس چیره دست، فرزند پارچه فروشی کاتولیک مذهب بود. پوپ در انگلستان ضد کاتولیک، که کاتولیکها را راهی به مدارس و دانشگاههای بزرگ نبود، زیر نظر معلمان خصوصی و در مدارس کاتولیک درس خواند. در کودکی سخت بیمار شد، که در نتیجه هرگز روی سلامت به خود ندید، و آدمی شد گوژ پشت و علیل. به همین لحاظ، حساس و عصبی مزاج و مغرور بار آمد.

پوپ در شانزده سالگی با الهام از ویرژیل شبانیه^۷ (۱۷۰۹) را که چهار شعر درباره چهار فصل بود سرود. با این اشعار، که مهارت وی را در وزن شعر نشان می داد، نام و آوازه ای یافت. اما پوپ با شعر تعلیمی، گفتاری در نقد ادبی^۸ (۱۷۱۱)، که در بیست و یک سالگی در قالب نظم حماسی و در باب هنر شاعری سرود، به اوج اشتها رسید. در این اثر کوتاه و پرنکته موازین و نظریات مربوط به سخن سنجی عصر، همراه با تاریخ مختصر نقد ادبی بیان می شود.

بهترین شعر پوپ، «تطاؤل به حلقه گیسو»^۹ (۱۷۱۴)، شاهکار تقلید تمسخر آمیز از منظومه های حماسی در ادبیات انگلیسی است. پوپ در این شعر برخورد جوانکی زنباره را با دزد حلقه گیسوی بانویی زیبا، همچون رویدادی بس عظیم و خطیر به شیوه ای عالی و ماهرانه روایت می کند. این طنز درخشان اجتماعی از گوهرهای بی نظیر شعر انگلیسی است.

از آثار دیگر پوپ، «حماسه ابلهان»^{۱۰} (۱۷۲۸) نیز تقلید تمسخر آمیزی از اشعار حماسی است. پوپ در این شعر شارلا تان بازی ادبی را با قدرت به باد حمله می گیرد. رساله درباره

6) Alexander Pope

7) Pastorals

8) An Essay on Criticism

9) Rape of the Lock

10) Duncied

انسان^{۱۱} (۱۷۲۳)، اثری فلسفی است، باز در قالب شعر حماسی. در این اثر ارتباط انسان با کائنات، با خودش، با جامعه، و با خوشبختی بیان می شود. اثر دیگر پوپ، رسالات اخلاقی^{۱۲} (۱۷۳۱ تا ۱۷۳۵)، مشتمل بر چهار شعر تعلیمی، در قالب نامه است. این رسالات به ترتیب به استفاده از ثروت، دانش و شخصیت مردان، باز به استفاده از ثروت، و شخصیت زنان (که به نظر پوپ بیشترشان اساساً شخصیتی ندارند) می پردازد.

پوپ دو اثر مشهور هومر، ایللیاد (۱۷۱۵ تا ۱۷۲۰) و اودیسه (۱۷۲۵ تا ۱۷۲۶)، را هم به انگلیسی برگرداند. او با ترجمه این دو شاهکار حماسی ثروتی (نه هزار لیره) به هم زد. و بدین ترتیب، برای نخستین بار در تاریخ انگلستان نویسنده ای از راه قلم ثروتمند شد. اصولاً پوپ بدون مقرری کلیسا یا پشتیبانی ولینعمتی، از برکت نبوغ و قلم خویش زندگی می کرد؛ و از این لحاظ نیز با پوپ عصر وابستگی اهل ادب به ولینعمت یا منصب دولتی پایان می گیرد، و دوران استقلال و اتکاء آنها به خوانندگان آثارشان آغاز می گردد.

پوپ تجسم بخش نوکلاسیسیسم انگلستان به شمار می رود. او که شاعر عصر خردگرایی بود، طبیعتاً نبوغش هم بیشتر در قلمرو تعقل شکوفان شد تا عرصه عاطفه. اهمیت وی نیز نه از جهت احساسات عمیق، که مرهون اندیشه های روشن، بیان زنده و واقعگرا، و شوخ طبعی تقلیدناپذیر اوست. پوپ استاد شعر حماسی است؛ و اشعارش با ویژگیهایی چون نیروی ابداع، بذله پردازی درخشان، کمال فنی، قدرت بیان، بلاغت و سلاست طبیعی، کم نظیر است.

عصر پوپ: نثر^{۱۳}

دانیل دفو^{۱۴} (۱۶۶۰ تا ۱۷۳۱). رمان نویس، وقایعنگار و رساله نویس، فرزند قصابی لندنی بود. در جوانی چند سالی را به تجارت گذرانید، اما گویی او برای وقایعنگاری زاده شده بود، و چون نویسندگی پیشه کرد، بیش از ۲۵۰ اثر نگاشت. افزون بر این، وی را مؤلف احتمالی ۱۵۰ اثر دیگر هم می دانند. دفو با این که مؤمن به پیرایشگری

بود و به همین لحاظ رنج زندان کشید، با وجود این، گاهی در خدمت ویگها بود، و گاه همکار توریها. یک روز برای این حزب جاسوسی می‌کرد، و روز دیگر برای آن حزب، و گاهی هم جاسوس دوجانبه می‌شد.

دفو از سال ۱۷۰۴ تا ۱۷۱۳ نشریه ریویو^{۱۴} را انتشار داد، که در آن در باب هر موضوعی قلمفرسایی می‌کرد. جالب این که دفو تقریباً شصت ساله بود که استعدادش در رمان‌نویسی شکوفان شد. او با تکیه بر تجارب، خاطرات، و اعترافات خود و دیگران، و با شیوه‌ای مبتنی بر واقع‌نگری، آثار داستانی را به قلمرو واقعیت کشانید. چنان که براساس ماجراهای دریانورد کشتی شکسته اسکاتلندی، الکساندر سلکرک (۱۶۷۶ تا ۱۷۲۱)، رمان مشهور رابینسن کروزوئه^{۱۵} (۱۷۱۹) را نوشت، که نامش را در سراسر جهان بر سر زبانها انداخت. در این رمان، سرگذشت مردی خویش‌نماد و مبتکر به نام رابینسن کروزوئه، که مدت ۲۴ سال در جزیره‌ای دورافتاده تنها زندگی می‌کند نقل می‌شود. او در پرتو جرأت، شکیبایی، قابلیت‌ها، قدرت هوش و ابتکار شگفتی‌آورش با مشکلات و حوادث گوناگون دست و پنجه نرم می‌کند و بر همه آنها پیروز می‌شود.

دفو بعد از رابینسن کروزوئه، که در زمره نخستین رمانهای انگلیسی است، داستانهای دیگری نگاشت که بهترینشان کاپتن سینگلتن^{۱۷} (۱۷۲۰)، روایتی است از دزدی دریایی در ساحل افریقا؛ و مول فلاندرز^{۱۸} (۱۷۲۲)، رمانی است پیکارسک، که در قالب خاطرات نویسنده بازگویی شود. قهرمان داستان، مول فلاندرز، زنی است که در خلال شصت سال عمر، پنج بار ازدواج می‌کند؛ ۱۲ سال را به روسپیگری، ۱۲ سال را به دزدی، و ۸ سال را به تبهکاری می‌گذراند، و سرانجام ثروتمند و شرافتمند می‌شود، و توبه کار می‌میرد. از رمانهای دیگر دفو، کلنل جک^{۱۹} (۱۷۲۲) و رکسانا^{۲۰} (۱۷۲۴) است.

معمولاً یادداشتهای روزانه سال طاعون^{۲۱} (۱۷۲۲) را بهترین اثر دفو می‌دانند. این کتاب گزارش صادقانه‌ای است از یک شهروند لندنی. او سراسر سال ۱۶۶۵ را، که طاعون وحشتناک در لندن شایع بود در شهر گذراند.

14) Review

15) Alexander Selkirk

16) Robinson Crusoe

17) Captain Singleton

18) Moll Flanders

19) Colonel Jack

20) Roxana

21) Journal of the Plague Year

دفعه‌ای دو جهت در ادبیات انگلیسی می‌درخشد. نخست این که او راه را برای رمان انگلیسی هموار ساخته است. رمانسهای وی هر آنچه لازمه رمان است به استثنای طرح استوار و مناسب رمان، دارند. دوم این که دفعه در تکامل نثر انگلیسی سهمی عظیم دارد — و این در مورد او که هیچ گونه توجهی به سبک نداشت، عجیب می‌نماید. بی‌اعتنایی دفعه به ملاحظات رسمی، و شاید هم شتابش در نوشتن، به سبکی صریح و سباده (به قول خودش) انجامید. کیفیت نثر زنده و محاوره‌ای او بر ظرافت و وقار ساختگی نثر انگلیسیان غلبه یافت، و در تثبیت لحن نثر انگلیسی روزمره نقشی عمده داشت.

جانسن سوئفت^{۲۲} (۱۶۶۷ تا ۱۷۴۵). طنزپرداز، رساله‌نویس، و شاعر بود. در خانواده‌ای انگلیسی تبار و تهیدست در دوبلین زاده شد. در همین شهر تحصیل کرد و از ترینیتی کالج درجه گرفت. در سال ۱۶۸۹ به انگلستان رفت و منشی سر ویلیام تمپل^{۲۳} شد. و در خدمت همین تمپل بود که سوئفت با استر جانسن^{۲۴} آشنا شد، و این آشنایی به یک عمر دوستی، و احتمالاً ازدواجی پنهانی در سال ۱۷۱۶، انجامید. سوئفت در گزارش به استلا^{۲۵} (۱۷۱۰ تا ۱۷۱۳)، که در قالب نامه خطاب به استر نگارش یافته، این زن را جاودانگی بخشیده است. این کتاب امیدها، نگرانیها، زندگی اجتماعی و دسیسه کاریهای سیاسی نویسنده‌اش را بر ملا می‌سازد. در خانه تمپل سوئفت از سیاست نیز چیزها آموخت، و نخستین اثر مهم منشورش، داستان خمره^{۲۶} (۱۷۰۴) را نوشت، که طنزی تمثیلی در باب فرقه‌های مسیحی و اختلافات کلیساهای مسیحی است. با داستان خمره، نبرد کتابها^{۲۷} (۱۷۰۴) هم به چاپ رسید. سوئفت در این طنز حماسه‌های قهرمانی و همچنین جادو و جنجال ادبی عصر بر سر برتری دیروزیان یا امروزیان را به ریشخند می‌گیرد. اما او خود به سبب نزدیکی پیشینیان با طبیعت، جانب آنان را می‌گیرد.

سوئفت در سال ۱۷۱۰ از ویگها برید، و به توریها پیوست. رساله استادانه‌اش، رفتار متعدها^{۲۸} (۱۷۱۱)، بیانگر صلح طلبی توریها در جنگ جانشینی اسپانیاست. در سال

22) Jonathan Swift

23) Sir William Temple

24) Esther Johnson

25) Journal to Stella

26) Tale of a Tub

27) Battle of the Books

28) Conduct of the Allies

۱۷۱۳ ملکه آن، سویت را، برخلاف خواست خودش، به سرپرستی صومعه سنت پاتریک برگزید. در همین حال، قدرت توریها نیز به افول گرایید، و سویت سرخورده و غمگین به تبعید در ایرلند رضا داد، و سالیان آخر عمر را با رنج و اندوه به پایان برد.

شاهکار سویت سفرنامه گالیور^{۲۹} (۱۷۲۶)، بیانگر تلخترین حملات طنزآمیز او بر نوع بشر است. این طنز شگفتی انگیز، که چهار کتاب را دربر می گیرد، داستان مسافرت گالیور، پزشک یک کشتی بازرگانی است که ناخدا می شود و به سرزمینهای دورافتاده و پراز عجایب سفر می کند. در کتاب نخست، کشتی گالیور در هم می شکند و او به سرزمین لیلیپوت^{۳۰}، که ساکنانش کوتوله هایی به اندازه یک بند انگشتند می افتد. سویت در این جا آدمها و همه چیز را کوچک می کند، تا انسانها و دنیایشان را حقیر و مضحک جلوه دهد. در کتاب دوم، گالیور در برابر دینگانگ^{۳۱}، سرزمین غول پیکران، تصویر می شود. سویت در این بخش، با بزرگ کردن مقیاسها و تبدیل آدمها به غول، آنها را نفرت انگیز می نمایاند. در کتاب سوم، گالیور به جزایری بس عجیب، چون لاپوتا^{۳۲}، قلمرو حکومت خردمندان، سفر می کند. سویت در این بخش، فلاسفه، دانشمندان و سیاستمداران را به هجو و تمسخر می گیرد. در کتاب چهارم، گالیور به هوین نم لند^{۳۳}، دیار اسبان خردمند، می رسد. اسبان که هوین نم نام دارند، با خرد و سادگی و تقوا و خیراندیشی زندگی می کنند. آنان در واقع تجسم بخش فضائل نوع بشرند. هوین نم ها به ناگزیر از حیواناتی انسان نما به نام یاهوها^{۳۴}، که پست نژاد و نفرت انگیزند، فرمان می برند. گالیور نیز کاملاً شبیه همین فرومایگان است، اما بیهوده اصرار می ورزد که از آنها نیست؛ چه خود سویت تأکید دارد که همه انسانها یاهو هستند.

سفرنامه گالیور را معمولاً کتاب سرگرم کننده ای برای کودکان می دانند، اما این اثر یک طنز گزنده سیاسی و اجتماعی از زندگی و ارزشهای عصر خویش است. اساساً سویت این کتاب را با خشمی شدید علیه خشونت، شرارت، خیانت، و حماقت بشریت، و به منظور آزردن جهانیان نگاشته است، نه برای سرگرم کردن آنها.

29) *Gulliver's Travels*

30) Lilliput

31) Brobdingnag

32) Laputa

33) Houyhnhnamland

34) Yahoos

از دیگر نمونه های طنز تلخ و گزنده سویت رساله ای است به نام یک پیشنهاد کوچک^{۳۵} (۱۷۲۹)، که از شاهکارهای طنز و ریشخند به شمار می رود. سویت در این جا پیشنهاد می کند که تنگدستان اطفالشان را برای خوراک سر میز ثروتمندان به فروش برسانند.

جوزف ادیسن^{۳۶} (۱۶۷۲ تا ۱۷۱۹). شاعر و مقاله نویس انگلیسی، و سرریچارد ستیل^{۳۷} (۱۶۷۲ تا ۱۷۲۹)، مقاله نویس و نمایشنامه پرداز ایرلندی، دو همکار صمیمی و دویار نزدیک در زندگی بودند. با وجود این، شخصیت و خلق و خویشان با یکدیگر تفاوت آشکار داشت. ادیسن کمرو، گوشه گیر، آرام، دست و دلباز، و دانش آموخته بود؛ و ستیل خونگرم، مهربان، اجتماعی، و اغلب بی اعتنا به مسئولیت.

ادیسن با اشعار لاتینی، مقالات گوناگون و منظومه حماسی نبرد^{۳۸} (۱۷۰۴) به شهرت رسید. اثر قابل ملاحظه دیگر او کاتو^{۳۹} (۱۷۱۳) تراژدی کلاسیکی است که به شعر سپید و برطبق قواعد بوالو سروده شده است.

ستیل با نخستین نمایشنامه اش، آیین دفن^{۴۰} (۱۷۰۱)، که یک کمدی در هجو مقاطعه کاران کفن و دفن است، آوازه ای یافت. دومین کمدی او، عاشق دروغگو^{۴۱} (۱۷۰۳)، نیز مقبول افتاد.

اما شهرت ادیسن و ستیل مرهون مقالات آنها در دو نشریه تاتلر^{۴۲} (۱۷۰۹ تا ۱۷۱۱) و سپکتاتور^{۴۳} (۱۷۱۱ تا ۱۷۱۲) است. تاتلر که به همت ستیل هفته ای سه شماره انتشار می یافت، بیشتر حاوی طنزهای اجتماعی و نقدهای آداب و رسوم عصر بود. مقالات این نشریه پنج گروه را در بر می گرفت: سرگرمی، شعر، اخبار داخلی و خارجی، و موضوعات متفرقه. از مجموع ۲۷۱ مقاله ای که در دوران انتشار تاتلر به چاپ رسید، ۱۸۸ مقاله به قلم ستیل، و بقیه نوشته ادیسن و دیگران بود.

سپکتاتور نیز هفته ای سه بار انتشار می یافت و بیشتر مقالاتش در باب مدهای زنانه، دیدنیهای لندن، تئاترها، لذات تخیل، زبان انگلیسی، حکایات، نقدهای ادبی، و مباحثات

35) *A Modest Proposal*38) *Campaign*41) *Lying Lover*

36) Joseph Addison

39) *Cato*42) *Tatler*

37) Sir Richard Steele

40) *Funeral*43) *Spectator*

مذهبی بود. در این نشریه مجموعاً ۵۵۵ مقاله به چاپ رسید، که ۲۱۴ مقاله نوشته ادیسن بود و ۲۳۶ مقاله نگاشته ستیل.

مقالات این دو نشریه تا مدت یک قرن سرمشق مقاله نویسان مجلات بود. به طور کلی، خوانندگان آنی که در پی صمیمیت و ابتکار و احساس بودند، مقالات ستیل را تحسین می کردند؛ و آنها که جویای خرد بودند، ادیسن را.

عصر جانسن: نثر

سمیوئل جانسن^{۴۴} (۱۷۰۹ تا ۱۷۸۴). مشهور به دکتر جانسن، لغت نویس، مقاله نویس، شاعر، و معلم اخلاق، سیمای برجسته ادبیات در نیمه دوم سده هیجدهم بود. وی در لیچفیلد، در خانواده کتابفروشی تنگدست زاده شد. در همین شهر به مدرسه رفت، و سپس وارد کالجی در آکسفورد شد. اما فقر شدید او را از تحصیل باز داشت. چند سالی در زادگاهش مدیر مدرسه و کتابفروش بود، و در سال ۱۷۳۷ به لندن رفت، و سالهای تهیدستی و پریشانی و بیماریش آغاز شد. او برای چند سکه دست به هرکاری می زد، و برای یکی از مجلات هم مطلب می نوشت. در همه نوشته هایش نفوذ لاتینی، هم در سبک و هم در واژگان آشکار است.

جانسن در سال ۱۷۳۷ شعر طنزآمیزش «لندن»^{۴۵} را انتشار داد، و در سال ۱۷۴۹ شعر دیگرش، «بیهودگی امیال انسانی»^{۴۶}، را، که موفقیت اندکی یافت. در همین سال تراژدی او به نام ایرنه^{۴۷} هم منتشر شد، که شهرتی برایش به همراه داشت. جانسن کم کم با سلسله مقالاتش تحت عنوان چرند و پرند^{۴۸} (۱۷۵۰ تا ۱۷۵۲) و بیکاره^{۴۹} (۱۷۵۸ تا ۱۷۶۰)، به عنوان نثرنویس مقبولیت یافت. بعضی از مقالات چرند و پرند در باب موضوعات اخلاقی، و بقیه دارای مضامین ادبی و اجتماعی است. جانسن در سال ۱۷۵۹، هنگامی که از مرگ

44) Samuel Johnson

46) Vanity of Human Wishes

48) Rambler

45) London

47) Irene

49) Idler

مادرش غمزده بود، رمانس فلسفی راسلاس^{۵۰} را نوشت. قهرمان رمان، راسلاس، شاهزاده حبشی است که در دره خوشبختی زندگی می‌کند. او که از زندگی آسوده خسته می‌شود، با شاعری متفلسف از دره می‌گریزد تا خوشبختی کامل را پیدا کند. جانسن که میزان بدبختیهای زندگی را بیش از شادیها می‌دانست، در این داستان پوچی آرزوها و بیهودگی جستجوی خوشبختی کامل را بیان می‌دارد. جالب این که او این کتاب را در یک هفته نوشت، تا هزینه تشییع جنازه مادرش را تأمین کند.

اثر مشهور و ماندگار جانسن، لغتنامه زبان انگلیسی^{۵۱} (۱۷۵۵)، است که تنها در دوره عمر خود او پنج بار ویرایش و طبع شد. جانسن در سالهایی که هنوز گمنام بود تألیف کتاب را آغاز کرد، و یک تنه، در عین فقر و ناراحتی و بیماری و غم آن را به پایان برد. هدف او از تألیف این اثر عظیم تثبیت تلفظ، سهولت دستیابی به واژه‌ها و تعیین حدود مرز کاربرد آنها در زبان انگلیسی بود. جانسن با انتشار لغتنامه به عنوان یکی از درخشانترین سیماهای ادبی عصر شناخته شد. تعریفات جالب و پرفرقتی که جانسن در این کتاب از کلمات به دست داده بیانگر خلق و خوی اوست.

جانسن در اواخر عمر غنی‌ترین اثرش، زندگانی شاعران^{۵۲} (۱۷۷۹ تا ۱۸۸۱)، را نگاشت. در این کتاب احوال و آثار ۵۲ شاعر برجسته انگلیسی نقد و ارزیابی می‌شود. سبک جانسن به طور کلی متوازن، پرمغز، فشرده و متأثر از سیاق نگارش لاتینی است.

جیمز بازول^{۵۳} (۱۷۴۰ تا ۱۷۹۵). ادیب و زندگینامه‌نویس اسکاتلندی، که از سال ۱۷۶۳ دوست و شاهد زندگی جانسن بوده است، احوال و گفته‌های خردمندانه او را در کتاب زندگانی سمیوئل جانسن^{۵۴} (۱۷۹۱) به رشته تحریر کشیده است. این کتاب که بزرگترین زندگینامه انگلیسی به شمار می‌رود، جانسن را یکی از جالبترین سیماهایی که ادبیات انگلستان به خود دیده است معرفی می‌کند. در واقع، در پرتو نبوغ و پشتکار بازول، هیچ نویسنده‌ای چون جانسن به انگلیسیان شناسانده نشده است.

50) *Rasselas*51) *Dictionary of the English Language*52) *Lives of the Poets*53) *James Boswell*54) *Life of Samuel Johnson*

نوشته‌های بازول که سالیان دراز از بین رفته تلقی می‌شد، در سال ۱۹۴۹ به دست آمد. این نوشته‌ها که از جمله مهمترین یافته‌های سده بیستم اند، شامل نامه‌ها و خاطرات شخصی بازول، دستنوشته‌های جانسن و رینولدز، و چند نوشته دیگرند.

اولیور گلدسمیت^{۵۵} (۱۷۲۸ تا ۱۷۷۴). رمان‌نویس، نمایشنامه‌پرداز، مقاله‌نویس و شاعری برجسته بود. در ایرلند، در خانواده کشیشی پروتستان و تهیدست دیده به جهان گشود. در زادگاهش تحصیل کرد، و در سال ۱۷۵۲ به ادینبورگ رفت. یک سال و نیم بعد راهی لیدن در فرانسه شد و مدتی درس پزشکی خواند. سپس در اروپا به سفر پرداخت، و در سال ۱۷۵۶ به لندن رسید. در این شهر به هر کاری دست زد، و سرانجام نویسنده‌ای مزدور شد. در این احوال، سی ساله و تنگدست بود، و حوصله همه یارانش را سر آورده بود. گلدسمیت سرانجام به مطالعات جدی روی آورد، و سلسله مقالات و داستانهایی برای مجله بی^{۵۶} (۱۷۵۹)، که عمری کوتاه داشت، نوشت و کم‌کم اعتباری یافت. اما با رمان طنزآمیز اهل جهان^{۵۷} (۱۷۶۲) بود که نام گلدسمیت بر سر زبانها افتاد. این رمان که در قالب نامه و به نثر محاوره نگارش یافته است، در سالهای ۱۷۶۰ تا ۱۷۶۱ به شکل سلسله مقالاتی با عنوان نامه‌های چینی در یکی از مجلات به چاپ رسیده بود. شعر مشهور گلدسمیت به نام «مسافر»^{۵۸} (۱۷۶۴)، که در قالب حماسی سروده شده بود، شهرتش را تثبیت کرد. در این احوال وضع مالی او هم سروسامانی یافت، هر چند باز هم حساب دخل و خرجش را نداشت و همواره بدهکار بود.

گلدسمیت با رمان کشیش ویکفیلد^{۵۹} (۱۷۶۶)، که از بهترین رمانهای قرن شمرده می‌شد، قلب خوانندگان را تسخیر کرد. این رمان، که دوست‌داشتنی‌ترین رمان قرن شمرده شده، داستان خانواده‌ای نجیب و باتقواست که بدبختیهای بسیار دارد، اما عاقبت همه چیز روبه‌راه می‌شود. اشعار گیرایی چون «مرثیه برای سگی دیوانه»، این اثر کلاسیک را زینت بخشیده است؛ و شوخ‌طبعی نویسنده در لابلای همین اشعار جلوه می‌کند. مشهورترین شعر گلدسمیت، «دهکده متروک»^{۶۰}، در سال ۱۷۷۰ منتشر شد. او در این

55) Oliver Goldsmith

56) Bee

57) Citizen of the World

58) Traveller

59) Vicar of Wakefield

60) Deserted Village

شعر خالی شدن روستاها از سکنه را در نیمه دوم سده هیجدهم تصویر می‌کند، و علل آن را تجمل پرستی، تجارت خارجی، حصارکشی چراگاهها، و رشد سرطانی لندن می‌داند. گلدسمیت در درامنویسی هم دستی داشت. نخستین نمایشنامه اش، مرد خوش طینت^{۶۱} (۱۷۶۸)، یک کمدی موفق بود. دومین کمدی او، زنی که تمکین می‌کند تا تسخیر کند^{۶۲} (۱۷۷۳)، یکی از زیباترین نمایشنامه‌ها در زبان انگلیسی است. گلدسمیت از لحاظ قابلیت‌های گوناگونش نابغه ادبیات عصر خود بود.

شعر پیش از رمانتیک

جیمز تامسن^{۶۳} (۱۷۰۰ تا ۱۷۴۸). مشهورترین شاعر انگلیسی در نیمه اول سده هیجدهم بعد از پوپ بود. او که از پیشگامان نهضت رمانتیک خوانده می‌شود، در اسکاتلند به دنیا آمد. به قصد ورود به کلیسا در دانشگاه ادینبورگ تحصیل کرد، اما از این اندیشه دست کشید و در سال ۱۷۲۵ به لندن رفت تا ذوق خویش را در نویسندگی بیازماید. انتشار شعر «زمستان» در سال ۱۷۲۶ مایه موفقیتش شد، و در سال ۱۷۲۷ «تابستان»، و بعد «بهار» (۱۷۲۸) را منتشر کرد. و چون «پائیز» را هم سرود، هر چهار شعر در دفتری با نام فصول^{۶۴} (۱۷۳۰) انتشار یافتند. اشعار این کتاب، که در قالب شعر سپید سروده شده، از جمله نخستین اشعار زبان انگلیسی در وصف طبیعتند. تامسن با این کتاب در شمار نخستین شاعرانی جای می‌گیرد، که شعر طبیعت را به شیوه رمانتیک‌های سالهای بعد سرودند. اساساً او شاعری بود که احساس زیبایی طبیعی را دوباره کشف کرد، و با شهادت در مقام مدافع شعر طبیعت گام پیش نهاد. او در فصول شاعری است دورنماساز، که با صمیمیت به تصویر جنگلها، مزارع، پرندگان، و دشتها می‌پردازد. آخرین شعر تامسن، «قلعه کاهلی»^{۶۵} (۱۷۴۸) بود، که همچنان آکنده از عشق به طبیعت است.

61) *Good Natur'd Man*63) *James Thomson*65) *Castle of Indolence*62) *She Stoops to Conquer*64) *Seasons*

تامس گری^{۶۶} (۱۷۱۶ تا ۱۷۷۱). فرزند یک رباخوار فاسد اهل لندن بود. او به همت مادرش در ایتن تحصیل کرد، و سپس به کمبریج رفت، اما خیلی زود آن جا را ترک گفت، و با دوستش هوراس والپول راهی سفر اروپا شد.

نخستین دفتر شعر گری، **قصایدی در باب بهار^{۶۷}** (۱۷۴۲) بود که برایش شهرتی به همراه آورد. اما با انتشار منظومه مشهورش «مرثیه ای در گورستان یک دهکده»^{۶۸} (۱۷۵۰) بود که به عنوان بزرگترین شاعر روز شناخته شد. این اثر که یکی از زیباترین منظومه های انگلیسی است، اندیشه های وی را به هنگام نظاره گور روستاییان بیان می کند. همین منظومه است که گری را در گروه «شاعران مکتب گورستان» جای می دهد.

دفتر مشهور دیگر گری، **شش شعر^{۶۹}**، در سال ۱۷۵۳ منتشر شد. سپس، دو غزل وی به سبک پیندار با عنوان «پیشرفت فقر»^{۷۰} و «رامشگر»^{۷۱}، در سال ۱۷۵۷ به چاپ رسید. در همین سال، گری لقب ملک الشعرائی یافت، اما خود آن را نپذیرفت. رامشگر، که بر پایه افسانه های ولز سروده شده، خطاب به شاه ادوارد اول است که همه رامشگران ولزی را به مرگ محکوم کرد.

گری در سال ۱۷۶۸ به استادی تاریخ و زبانهای جدید در کمبریج برگزیده شد. در اواخر عمر ايسلندی آموخت، و اشعاری در مضامین ايسلندی و سلتی سرود.

ویلیام کالینز^{۷۲} (۱۷۲۱ تا ۱۷۵۹). نخستین شاعر سده هیجدهم بود که تخیل با روح و ظرافت عصر الیزابت را جانی تازه بخشید. نخستین کار او، **شبانیهای فارسی^{۷۳}** (۱۷۴۲) بود، که بعد با عنوان **شبانیهای شرقی^{۷۴}** (۱۷۵۷) انتشار یافت. کالینز نوع تازه ای از غزل وصفی و تمثیلی را متداول ساخت. او نیز از نخستین پیشگامان رمانتیک بود، که بیشتر اشعارش در باب طبیعت، و سرشار از تخیل و احساس است.

66) Thomas Gray

67) Odes on Spring

68) Elegy Written in a Country Churchyard

69) Six Poems

70) Progress of Poverty

71) Bard

72) William Collins

73) Persian Eclogues

74) Oriental Eclogues

ویلیام کوپر^{۷۵} (۱۷۳۱ تا ۱۸۰۰). استعداد و نبوغ این شاعر را پرتو درخشش شاعران بعد از وی تحت الشعاع قرار داده است. اما نفوذ او در تغییر سلائق به جانب رهیافتهای سده نوزدهم بیش از همه پیش رمانتیکها بوده است. زندگی شعری کوپر در سالیان آخر عمر وی آغاز شد، و او در فرصتی کوتاه نیایشها، اشعار تعلیمی و مذهبی، و غزلهایش را در وصف طبیعت سرود. و همین اشعار بیانگر آغاز جدایی از سبک رسمی پوپ و گرایش به سوی بیان طبیعی تر و ساده تری است که بعدها در آثار وردزورث و کولریج جلوه گر شد.

مشهورترین اثر کوپر به نام تکلیف^{۷۶} (۱۷۸۵)، منظومه ای است در قالب شعر سپید، و در باب موضوعاتی چون طبیعت، زندگی روستایی، حیوانات، مردمان ساده دل و سختکوش، و اصلاحات اجتماعی. هدف این منظومه، که لحنی خودزندگینامه وار دارد، به گفته خود کوپر، فرونشاندن شور و شوق تازه نسبت به زندگی در لندن، و توصیه به بهره گیری از آسایش و فراغت روستاست. مشهورترین گفته های موجز و پرمعنای کوپر (چون «خدا روستا را آفرید و انسان شهر را») در همین منظومه گرد آمده است.

}

رابرت برنز^{۷۷} (۱۷۵۹ تا ۱۷۹۶). بزرگترین شاعر اسکاتلندی است که به سبب پیوندش با آب و خاک و مردم صمیمی و ساده، عنوان نخستین شاعر تمام عیار رمانتیک سده هیجدهم را، همراه با ویلیام بلیک، پیدا می کند. او که در اسکاتلند، در میان زارعان تنگدست زاده شد، چند سالی بیشتر به مدرسه نرفت؛ اما شور و شوقی عجیب به مطالعه ادبیات انگلیسی داشت. برنز شیفته گردآوری ترانه های غنی اسکاتلند هم بود، و اصولاً شهرتش مرهون اشعاری تغزلی است که درباره طبیعت، عشق، میهن دوستی و زندگی روستایی، به لهجه اسکاتلندی سروده است. او سراینده صدها ترانه و شعر غنائی زیباست که جذابترین آنها «ماری ماریسن»^{۷۸}، و «جان اندرسن»^{۷۹} نام دارند. امروزه برنز بیشتر از بابت منظومه داستانی، نام آشناتر^{۸۰} (۱۷۹۱)، که شاهکار اوست، و نیز از جهت ترانه های

75) William Cowper

76) Task

77) Robert Burns

78) Mary Morriason

79) John Anderson

80) Tam O'Shanter

عاشقانه لبریز از شور و زیبایش شهرت دارد.

برنز، مثل بایرون و چاسر، در استفاده از آهنگ کلام محاوره‌ای مهارت کامل داشت.

ویلیام بلیک^{۸۱} (۱۷۵۷ تا ۱۸۲۷). شاعر و نقاش و حکاک بود. در لندن زاده شد. در کلیسای سن پل در رشته هنر تحصیل کرد. مدتی هم در آکادمی سلطنتی آموزش دید. ذوق نقاشی او در کودکی شکوفان شد، و در عین حال ترانه‌های کنایه‌داری سرود. چنان که درباره‌اش گفته‌اند در ده‌سالگی هنرمند بود و در دوازده‌سالگی شاعر. او از کودکی در رؤیاهای خاص خویش می‌زیست، و از بطن این رؤیاها اساطیر خود را آفرید.

شهرت بلیک مرهون پیچیدگی و رمز و اشارات اشعار اوست. بسیاری از اشعارش معانی رازگونه دارند و فهمشان دشوار است. بلیک فردی انقلابی در برابر عصر خرد بود. او به قدرت دنیوی و واقعیت ماده، اعتقادی نداشت، و از انقلاب صنعتی بیزار بود. او همه آنچه را در سده هیجدهم مورد تأیید بود به دور افکند، و طرحی نو در انداخت. در واقع، مبانی مذهبیش نیز ساخته و پرداخته ذهن خود او بود. در هر حال، بینش کاملاً نو و خصوصیات غریب بلیک موجب شد که عده‌ای وی را دیوانه‌گونه بپندارند. با این احوال، آثارش، از سرود و ترانه‌های ناب گرفته تا حماسه‌های پیچیده‌ای که از ژرفنای ناخودآگاه می‌جوشند، جملگی درخششی خیره‌کننده دارند.

طرح‌های شاعرانه^{۸۲} (۱۷۸۳)، مجموعه ترانه‌های بلیک از نظر بهره‌وری از زبان زلال و روشن، آهنگ زنده، و تصاویر جذاب از بهترین سروده‌های وی به شمار می‌روند.

دو دفتر شعر بلیک به نامهای **سرودهای عصمت**^{۸۳} (۱۷۸۷) و **سرودهای تجربه**^{۸۴} (۱۷۹۴) تباین میان معصومیت و تجربه، یعنی دو حالت متضاد روح بشر را تصویر می‌کنند. در اشعار کتاب نخست، شاعر از عشق الهی و احساس همدردی به وجد و سرور می‌آید؛ و در کتاب دوم، از قدرت یافتن شر و شیطان غمگین می‌شود. در این دو دفتر، که بلیک در آنها به کاملترین بیان شعری دست می‌یابد، شادی کودکی در برابر غم کودکی، شکوفه در برابر گل افسرده، و بره (نشانه خیر و بی‌گناهی) در برابر ببر (نشانه شر و تجربه) با زیبایی تصویر می‌شود.

81) William Blake

82) Poetical Sketches

83) Songs of Innocence

84) Songs of Experience

دیگر دفتر شعر بلیک وصلت بهشت و جهنم^{۸۵} (۱۷۹۳) نزدیکی اندیشه‌های وی را با فلسفه شرق نشان می‌دهد. در این اشعار، بیگناهی و تجربه، خیر و شر و جسم و روح به گونه درهم آمیخته و وحدت یافته ارائه شده‌اند.

بلیک در اشعارش در پی شور الهی و الهام بود و طبیعتی افراطی داشت؛ و این خلاف عقل سلیم و خرد و اعتدالی بود که پوپ و جانسن و درایدن تعلیم می‌دادند. او به سرمشقهای پیشینیان نیز اعتقادی نداشت و می‌گفت، اگر با خودمان و تخیلاتمان صمیمی باشیم، به الگوها و معیارهای یونانی نیازی نخواهیم داشت. در مورد خود او نیز چنین بود؛ غزلیات و اشعارش با وجود ناهمواریها و تناقضهای لفظی سرشار از بارقه‌های نبوغند.

بلیک حکاک و مصویری برجسته نیز بود، و تصاویر بسیاری از اشعار خود و شعرای دیگر، از جمله بهشت گمشده، اثر میلتن را حکاکی کرد؛ و از این لحاظ در مقام یک هنرمند، در جهان مقامی والا دارد.

سده نوزدهم

پیشینه تاریخی. در سده نوزدهم از اتحاد صاحبان صنایع و ویگها، حزب لیبرال به وجود آمد. این حزب در سال ۱۸۳۲ قدرت سیاسی را از طبقه اشراف به طبقه متوسط انتقال داد، و تا مدت ۴۰ سال آراء حزب در باب آزادی عمل و تجارت حکمفرما شد. در دوران سلطنت ۶۴ ساله ملکه ویکتوریا (۱۸۳۷ تا ۱۹۰۱) رونق و شوکت انگلستان به اوج خود رسید. لوایح اصلاحی منشاء اصلاحات سیاسی گردید، و قوانین اقتصادی بیهذالتهای اجتماعی را از میان برد. منافع اقتصادی بریتانیای کبیر، جنگ تریاک (۱۸۳۹ تا ۱۸۴۲) با چین را پیش آورد، که سرانجام جنگ به نفع بریتانیا پایان یافت. همچنین سیاست اروپایی بریتانیا، این کشور را در جنگ کریمه (۱۸۵۴ تا ۱۸۵۶) وارد کرد.

از رجال معروف بریتانیا در سده نوزدهم ویلیام اوارت گلادستون (۱۸۰۹ تا ۱۸۹۸) و بنجامین دیزرایلی (۱۸۰۴ تا ۱۸۸۱) بودند. گلادستون که رهبر لیبرالها بود، چهار بار به نخست وزیری بریتانیا رسید. او برای پیشرفت ایرلند، تغییرات و اصلاحات انتخابات، برقراری آزادی تجارت، و شناسایی اتحادیه های کارگری کوشش بسیار کرد. لکن دیزرایلی نقطه مقابل او و مدافع اصول حفظ منافع تجارت داخلی بود. او که در سال ۱۸۷۴ نخست وزیر شد، رهبری حزب محافظه کار را داشت، و مظهر اهداف استعمارطلبانه بریتانیا به شمار می رفت.

یکی از اصلاحات داخلی در سده نوزدهم ایجاد طبقه کارمندان دولت بود، که اداره امور

را بهبود بخشید. در همین دوره اتحادیه های کارگری نیز بسط یافت. بحران اقتصادی سده نوزدهم، در عین این که امپراتورسازی را رونق داد، کارگران را، که در سالهای ۱۸۱۷ و ۱۸۸۵ حق رأی به دست آورده بودند تشویق به بسط اتحادیه های کارگری کرد و حزب کارگر از این جا به وجود آمد (۱۹۰۰). در برابر این حزب، محافظه کاران قرار داشتند، که سخنگویان استعمارگری امپراتوری بریتانیا بودند، و این کشور را بیش از پیش در راه توسعه طلبی در مصر و آفریقای جنوبی وارد کردند.^۱

عصر رمانتیک

(۱۷۹۸ تا ۱۸۳۲)

ریشه های رمانتیسم سده نوزدهم را باید در سده پیش جست: در دور شدن از تعالیم نامدارانی چون تامسن، گری، کالینز، چترتن، و کوپر؛ در شتاب تند انقلاب صنعتی در کشور؛ در انقلاب فرانسه، و انقلاب ادبی آلمان. افزون بر این، برنز و بلیک، رمانتیک به مفهوم واقعی کلمه بودند.

اما رمانتیسم انگلستان از سال ۱۷۹۸ تا ۱۸۳۲ در آثار وردزورث، کولریج، شلی، بایرون، کیتس، ساوئی، سکات، و لندور شکوفان شد. سال ۱۷۹۸ شاهد انتشار چکامه های غنائی، کار مشترک وردزورث و کولریج، دو نظریه پرداز پیشگام نهضت رمانتیک، بود. و سال ۱۸۳۲ نه تنها سال تصویب یک لایحه مهم اصلاحات، بلکه آغاز عصر ویکتوریا بود.

در سده نوزدهم با این که شماری از نویسندگان نمایشنامه هایی نوشتند، اما نمایشنامه نویسی تقریباً به طور کامل از رونق افتاد. در عوض، رمان به منتها درجه باروری و شکوه خود رسید. بر روی هم رمان که در سده هیجدهم خوش درخشیده و در دوره پیش از رمانتیک راه کمال پیموده بود، در این قرن نیز همچنان شکوفان ماند. در ضمن، رمان مبتنی بر وحشت و رمز و راز، مشهور به رمان گوتیک^۲، که به همت هوراس والپول^۳ (۱۷۱۷ تا

(۱) با استفاده از «دایرة المعارف فارسی».

2) Gothic Novel

3) Horace Walpole

(۱۷۹۷)، با رمان قلعه اوترانتو^۴ (۱۷۹۴)، آغاز شده بود، در رمانهای آن رادکلیف^۵ (۱۷۶۴) تا (۱۸۲۳)، نظیر رمانس جنگل^۶ (۱۷۹۱)، اسرار یودالفو^۷ (۱۷۹۴) و ایتالایی^۸ (۱۷۹۷) به اوج تکامل رسید. بهترین نمونه رمانهای گوتیک، رمان غریب ویلیام بکفورد^۹ (۱۷۶۰ تا ۱۸۴۴) به نام واثق^{۱۰} بود، که نخست به فرانسه نوشته شد و سپس به انگلیسی درآمد.

رمانهای وحشتزا در پیشبرد نهضت رمانتیک تأثیری عظیم داشتند. در نخستین سالهای سده نوزدهم ماثیوگریگوری لوئیس^{۱۱} (۱۷۷۵ تا ۱۸۱۸)، نگارش این قبیل رمانها را با آثاری چون راهب^{۱۲} (۱۷۹۶) و داستانهای وحشت^{۱۳} (۱۸۰۰) ادامه داد. و سرانجام، ماری شلی^{۱۴} (۱۷۹۷ تا ۱۸۵۱) مشهورترین رمان گوتیک، فرانکنشتین (۱۸۱۸) را نگاشت.

شعر

ویلیام وردزورث^{۱۵} (۱۷۷۰ تا ۱۸۵۰). در ناحیه لیک دیستریکت کمبرلند دیده به جهان گشود. در هشت سالگی مادرش را از دست داد و در سیزده سالگی پدرش را. پس از پایان تحصیلات متوسطه، در سنت جان کالج تحصیلاتش را ادامه داد (۱۷۸۷ تا ۱۷۹۱). در سال ۱۷۹۰ پیاده به فرانسه، دره راین، سوئیس و ایتالای شمالی سفر کرد. سال بعد نیز به فرانسه رفت و تا ۱۹۷۲ در اورلئان ماندگار شد. در این سالها با شور و حرارت از انقلاب فرانسه سخن می گفت و به شدت تحت نفوذ روسو قرار داشت. اما بعدها زیاده رویهای انقلاب فرانسه آزرده اش کرد. اصولاً او هر چه سالخورده تر می شد، محافظه کارتر هم می شد. نخستین اشعار وردزورث در دو دفتر، گردش شبانه^{۱۶} و طرحهای توصیفی^{۱۷}، در سال ۱۷۹۳ انتشار یافت. این اشعار در قالب وزن حماسی، و تحت تأثیر شعر مکتب گورستان سروده شده بود.

4) *Castle of Otranto*

5) *Ann Radcliff*

6) *Romance of the Forest*

7) *Mysteries of Udolpho*

8) *Italian*

9) *William Beckford*

10) *Vathek*

11) *Mathew Gregory Lewis*

12) *Monk*

13) *Tales of Terror*

14) *Mary Shelly*

15) *William Wordsworth*

16) *An Evening Walk*

17) *Descriptive Sketches*

وردزورث در سال ۱۷۹۹ با خواهرش دوروتی، که همدم همیشگیش بود به ناحیه دریایچه‌ها بازگشت. معمولاً وردزورث، ویار و همکار دیگرش کولریج، و ساوثی را شاعران لیک دیستریکت می‌خوانند. و این به خاطر علاقه آنها به زندگی در لیک دیستریکت در شمالغرب انگلستان بود.

مهمترین اثر بعدی وردزورث، چکامه‌های غنائی^{۱۸} (۱۷۹۸)، یادگار همکاری او با کولریج بود. وردزورث در این کتاب که شماری از زیباترین اشعارش را در بر می‌گیرد، کوشیده است آنچه را معمولی و پیش‌پاافتاده می‌نماید، جادویی و شگفتی آور جلوه بخشد، همچنان که کولریج بر آن بوده است تا موضوعات فوق‌طبیعی را به گونه واقعی ارائه دهد. وردزورث بر ویرایش دوم چکامه‌های غنائی، که در سال ۱۸۰۰ چاپ شد، پیشگفتار بلند و مهمی نوشت که بیانگر نظریات او در شعر و یکی از مهمترین مدارک انتقادی در ادبیات انگلیسی است.

یکی از بلندترین و گیراترین قطعات وردزورث «اشارات جاودانی»^{۱۹} (۱۸۰۷) است. شعر مشهور دیگر او به نام «سیر»^{۲۰} (۱۸۱۴)، بخش میانی یک اثر بزرگ فلسفی است که وردزورث خیال سرودنش را داشت، اما توفیق این کار را نیافت. قطعه شعر بلند دیگر او به نام «درآمد»^{۲۱} (۱۸۵۰)، در واقع زندگینامه خود شاعر است. این شعر گزارش صادقانه‌ای است از تجارب ذهنی و عاطفی او. در این جا وردزورث به سالهای کودکی خویش، به دوران تحصیلاتش در کمبریج، و به روزگار اقامتش در فرانسه عصر انقلاب بازمی‌گردد، و با مرور زندگیش رشد ذهنی خویش را ترسیم می‌نماید.

وردزورث شاعری اصیل و مبتکر بود. طبیعت را صمیمانه ستایش می‌کرد، و خود شاعر طبیعت بود؛ اما تنها نقاش چیره‌دست مناظر طبیعی نبود. برای او هر آنچه از طبیعت می‌شنید، و هر آنچه از طبیعت بروی الهام می‌شد، اهمیت داشت. در واقع، او شاعری اندیشه‌مند بود که منبع اندیشه‌هایش را در طبیعت می‌یافت. وجود او چنان از عشق به طبیعت آکنده بود، که می‌گفت زبان شعر باید همان زبان ساده زارعان بی‌ریا باشد، لکن تخیل نیرومندش وی را به قلمروی ورای زندگی و اندیشه‌های انسان روستایی کشاند. او کلمات

پر زرق و برق و میان تهی را به دور افکند و شعر خاص خود را با زبانی ساده و بی پیرایه آفرید.

سمیوئل تیلر کولریج^{۲۲} (۱۷۷۲ تا ۱۸۳۴). شاعر و نظریه پرداز پیشگام نهضت رمانتیک انگلستان، فرزند سیزدهم یک روحانی اهل دونشایر بود. او نخست در لندن در یک مدرسه خیریه تحصیل کرد، و سپس در سال ۱۷۹۱ وارد کمبریج شد؛ اما در سال ۱۷۹۳ آن جا را ترک گفت و به لندن رفت. کولریج در آکسفورد رابرت ساوثی را ملاقات کرد، و این دو به فکر تأسیس جامعه ای آرمانی بر پایه نظریات روسو و گادوین افتادند. اما این آرمانشهر به علت فقدان پشتوانه مالی هیچگاه به وجود نیامد.

کولریج در سال ۱۷۹۶ نخستین دفتر شعرش را انتشار داد، و در همین سال روزنامه سیاسی آزادیخواه و اچمن^{۲۳} را به راه انداخت، که بیش از ده شماره دوام نیافت.

دوستی کولریج با وردزورث که در سال ۱۷۹۷ آغاز شد، کولریج را به سرودن زیباترین اشعارش برانگیخت. والا ترین ثمره این دوستی چکامه های غنائی بود، که منظومه «دریانورد فرتوت»^{۲۴}، سروده کولریج را در بر می گرفت. این منظومه بلند شگفت ترین شعر رمانتیک داستانی در ادبیات انگلیسی است. دهشتناک قوی و فراموش نشدنی و شگفتی انگیزند، و تمامی اثر لبریز از زیبایی غنائی است. داستان منظومه از زبان دریانورد پیری حکایت می شود که در یخهای قطبی پرنده ای را با گلوله می زند و کشتی او دچار نفرین می شود. باد مخالف وزیدن می گیرد، ذخیره آب ته می کشد، ملوانان از گرسنگی می میرند، و دریانورد پیر تنهای تنها می ماند.

کولریج و وردزورث در سال ۱۷۹۷ به آلمان سفر کردند، و کولریج در دانشگاه گوتینگن فلسفه تحصیل کرد و آلمانی فرا گرفت. وی پس از بازگشت به انگلستان در ناحیه دریایچه ها سکونت گزید تا به وردزورث نزدیک باشد؛ اما آب و هوای نمناک ناحیه به حالش سازگار نبود، و او که مریض احوال و پریشان خاطر شده بود، به تریاک پناه برد و خیلی زود به تریاک خوری معتاد شد. در سال ۱۸۰۴ به امید درمان به مالت رفت، اما در ۱۸۰۶ بی نتیجه

22) Samuel Taylor Coleridge

23) Watchman

24) Rime of the Ancient Mariner

به وطن بازگشت. او در خلال سالهای ۱۸۰۹ تا ۱۸۱۰ نشریه‌ای سیاسی فلسفی به نام *فرند*^{۲۵} انتشار داد. در سال ۱۸۱۷ مهمترین اثر منشورش، *تذکره ادب*^{۲۶} را به چاپ رسانید، که بهترین نقدهای ادبی وی را دربرمی‌گیرد؛ و همین کتاب او را بزرگترین منتقد اروپا در عصر رمانتیک معرفی می‌کند.

دو اثر مشهور دیگر کولریج، «*کریستابل*»^{۲۷} (۱۸۱۶) و «*قوبلاخان*»^{۲۸} (۱۸۱۶) نام دارند که هر دو نیز ناتمام مانده‌اند. کریستابل، یکی از زیباترین اشعار انگلیسی است که از جهت قالب موزون و متناسب شهرت یافته است. و قوبلاخان، قطعه شاعرانه‌ای است سرشار از اسرار و ابهام و معنی و مفهوم. خود کولریج اشاره می‌کند که این شعر زیبا را در خوابی افیونی سروده، و در عالم بیداری تحریر کرده است.

کولریج یکی از سخنسرایان برجسته زمانه خود و از سیماهای جاودانه نهضت رمانتیک انگلستان به شمار می‌رود. او فلسفه اصالت تصور آلمانی را به انگلستان آورد و هم میهنانش را با گنجینه‌های ادبیات آلمانی آشنا کرد. او تخیلی بس نیرومند داشت، و سالها اعتیاد به افیون وی را سخت در خود فروبرد و در رؤیا غرقه کرد و بر حال و هوای شعر جادویی او تأثیر نهاد.

جورج گوردون بایرون^{۲۹} (۱۷۸۸ تا ۱۸۲۴). مشهور به *لرد بایرون*^{۳۰}، قهرمان نهضت رمانتیک بود. در سه سالگی پدر و لخرج و ماجراجویش را از دست داد و در کنار مادرش در اسکاتلند بزرگ شد. در سال ۱۷۹۸ وارث عنوان و املاک خانوادگی گردید، و در سال ۱۸۰۸ تحصیلاتش را در کمبریج به پایان رسانید. در سال ۱۸۰۹ کرسی مجلس عوام را به دست آورد. بایرون در نوزده سالگی نخستین مجموعه اشعارش را با نام *ساعات بطالت*^{۳۱} (۱۸۰۷) انتشار داد که با انتقادات کوبنده‌ای روبرو شد. او در تابستان ۱۸۰۹ راه سفر درپیش گرفت و از پرتغال و اسپانیا و مدیترانه و قسطنطنیه و آسیای صغیر و یونان دیدار کرد. این سفر طبیعت رمانتیک بایرون را شکوفا و مشتعل کرد و الهام بخش بسیاری از سروده‌هایش شد.

25) *Friend*26) *Biographia Literaria*27) *Christabel*28) *Kubla Khan*29) *George Gordon Byron*30) *Lord Byron*31) *Hours of Idleness*

بایرون در سال ۱۸۱۱ به وطن بازگشت و دو بخش اول *سیروسلوک جابلد هارولد*^{۳۲} (۱۸۱۲) را انتشار داد. این منظومه روایی بلند (بخش سوم، ۱۸۱۶؛ بخش چهارم، ۱۸۱۸) که مایه شهرت بایرون شد، داستان مردی دلزده از لذات ابلهانه زندگی (در واقع خود بایرون) را حکایت می‌کند که به سفرهای دورودراز می‌رود، و در هر سرزمینی به وصف گذشته‌های آن دیار می‌پردازد.

در میان سروده‌های بعدی بایرون، *عروس ابدوس*^{۳۳} (۱۸۱۳)، داستانی عاشقانه در باب عشق و مرگ، با زمینه شرقی است؛ *دزد دریایی*^{۳۴} (۱۸۱۴) و *لارا*^{۳۵} (۱۸۱۴) نیز دو منظومه داستانی، در وزن حماسی، با زمینه شرقی اند، و باز مضمون آنها را آمیزه‌ای از عشق و مرگ تشکیل می‌دهد. قهرمان این دو منظومه، یعنی کنراد و لارا، آدمهایی افراط‌کار رمانتیک، و اسرارآمیزند؛ و در واقع نمونه‌های نوعی قهرمان بایرونی.

بهترین اثر بایرون، *دون ژوان*^{۳۶} (۱۸۱۸ تا ۱۸۲۴)، طنز حماسی ناتمامی است سرشار از روح مردانگی، دلیری توأم با شوخ طبعی و برخورداری از شیوایی سخن. بایرون، در این شعر بلند و فخیم رمانتیک، با نقل ماجراهای حیرت‌انگیز سفرهای عاشقانه دون ژوان، به اوج شور و التهاب و الهام شاعرانه دست می‌یابد و نبوغ قهرمانی و مطایبه‌آمیزش را ظاهر می‌سازد. او در خلال ماجراهای سفر دون ژوان از اسپانیا به انگلستان از راه یونان و ترکیه و روسیه، اغلب رشته سفر را می‌برد، و اندیشه‌هایش را در باب موضوعاتی چون ثروت، قدرت، جامعه، پاکدامنی، شاعران، سیاستمداران، و انگلستان بیان می‌کند.

بایرون از سال ۱۸۱۲ به بعد قهرمان رمانتیک محافل لندن بود و با عده‌ای از زنان سرشناس ارتباط داشت. سرانجام، در ۱۸۱۵ با آن میلبنک^{۳۷} ازدواج کرد، که سال بعد به جدایی انجامید. چه، بایرون پس از ازدواج نیز در پی زنجارگی و ماجراهای عاشقانه بود، و بر سر این کار، و به سبب روابط احتمالش با ناخواهری خود، در چنبر رسوایی افتاد. ناچار، در ۱۸۱۶ انگلستان را ترک کرد و مدتی را در سوئیس گذرانید و سپس در ایتالیا ماندگار شد. در این سرزمین با نهضت میهن‌پرستان همکاری نزدیک داشت، اما از ماجراهای عاشقانه اش هم غافل نماند. بایرون سرانجام به یونان رفت و در نبرد استقلال آن دیار شرکت

32) *Childe Harold's Pilgrimage*33) *Bride of Abydos*34) *Corsair*35) *Lara*36) *Don Juan*37) *Anne Isabella Milbank*

جست. و در همین سرزمین بیمار شد و از شدت تب درگذشت. بایرون در سالهای اقامتش در ایتالیا نیز منظومه‌هایی سرود که از آن میان زندانی شیلان^{۳۸} (۱۸۱۶) شهرت یافته است. بایرون شاعری پویا، پرشور، رند، عاشق‌پیشه، دل‌باخته زیبایی طبیعت و زن، شیفته آزادی انسان، و دارای قریحه طنز و طبع سلیم و در یک کلام مردی تمام عیار بود. زندگی پریشان و اشعار پرشور و احساسش مظهر رمانتیسم زمانه اوست. اگر روسورا پیامبر نهضت رمانتیک بخوانیم، بایرون قهرمان آن است.

پرسی بیش شلی^{۳۹} (۱۷۹۲ تا ۱۸۲۲). در خانواده‌ای ثروتمند و محافظه کار دیده به جهان گشود، اما در اوایل جوانی تحت نفوذ رهیافتهای روشنفکری عصر قرار گرفت و با شور و شوق به دفاع از آزادی و مبارزه برضد گرفت و گیرهای سیاسی و مذهبی پرداخت. او در سال ۱۸۱۰ برای تحصیل وارد آکسفورد شد. در آن جا رساله‌ای با عنوان ضرورت انکار خدا^{۴۰} (۱۸۱۱) را انتشار داد. با توزیع این رساله، او را به جرم الحاد و طغیان، از دانشگاه بیرون راندند. در این حال، شلی نوزده ساله، دل به عشق هاریت وستبروک^{۴۱}، دختر محصل شانزده ساله بست و با وی به اسکاتلند گریخت. این دو ازدواج کردند (۱۸۱۱)، و در انگلستان و ایرلند به پخش رسالات خود شلی از جمله اعلامیه حقوق^{۴۲} (۱۸۱۲)، و سخنرانی علیه بیعدالتی سیاسی پرداختند. کم کم بین آن دو اختلاف افتاد، و در سال ۱۸۱۴ پیوندشان به جدایی انجامید. در همین سال، هاریت خودکشی کرد؛ شلی با ماری، دختر ویلیام گادوین، به اروپا گریخت؛ و دو سال بعد با وی ازدواج کرد. او و همسرش از ۱۸۱۸ به بعد در ایتالیا سکونت گزیدند، و شلی در آن‌جا زیباترین آثارش را سرود. عاقبت، این محبوبترین سیمای عصر رمانتیک، با واژگونی قایقش در دریا از دنیا رفت.

نخستین شعر مهم شلی منظومه «آلاستور»^{۴۳} (۱۸۱۶)، در قالب شعر سپید، و بیانگر نفوذ وردزورث بود. شعر بعدی شلی، منظومه حماسی «طغیان اسلام»^{۴۴} (۱۸۱۸) بود که فریادی از ستمکاری جهان است. نمایشنامه غنائی و رمزواره او، پرومته آربند رسته^{۴۵} (۱۸۲۰)، مبارزه انسان را با قدرت خدایان دروغین تصویر می‌کند. زیباترین سروده شلی منظومه

38) *Prisoner of Chillon*41) *Harriet Westbrook*44) *Revolt of Islam*39) *Percy Bysshe Shelley*42) *Declaration of Rights*45) *Prometheus Unbound*40) *Necessity of Atheism*43) *Alastor*

«آدونائیس»^{۴۶} (۱۸۲۱)، مرثیه ای در سوک کیتس، و یکی از بزرگترین اشعار رثائی انگلیسی است. قطعات کوتاه و غنائی شلی از نظر گیرایی و زیبایی کم نظیرند. مشهورترین این اشعار قصیده ای برای باد مغرب^{۴۷} (۱۸۲۰)، یکی از درخشان ترین اشعار غنائی انگلیسی و شعری به کمال و کم نظیر است. این قطعه از پنج پاره تشکیل یافته است، که در پاره اول شاعر باد ناآرام و تند و مغرور پائیزی را در جنگل توصیف می کند، در پاره های دوم و سوم از باد در آسمان و دریا می گوید، و در پاره چهارم تصاویر جنگل و آسمان و دریا را به هم می آمیزد، و در لابلای پاره آخر پیام خود را فریاد می کند. قطعه زیبای دیگر شلی، «ابر»^{۴۸} (۱۸۲۰) نام دارد که در آن شاعر داستان زندگی پاره ابری را در لابلای تصاویر جذبه آمیز نور و باران و تگرگ و رعد و برق و برف و غروب و ماهتاب بازگو می کند. منظومه انقلابی مشهور دیگر شلی، «ملکه مب»^{۴۹} (۱۸۲۱) بود که در آن بر بنیادهای اجتماعی و شاهان و کشیشان می تازد و درمان دردهای اجتماعی را در نابودی آنها می داند.

از آثار منشور شلی، «دفاع از شعر»^{۵۰} (۱۸۲۱) است که در آن عشق و تخیل را در شعر لازم می داند.

شلی شاعر جوانی و شور و شوق جوانی بود. به قابلیت انسان در رسیدن به کمال از طریق عشق ایمان داشت؛ و اساساً عشق آرمانی مضمون عمده اشعار ساده و لطیف و روان او بود.

جان کیتس^{۵۱} (۱۷۹۵ تا ۱۸۲۱). خوش قریحه ترین شاعر رمانتیک انگلستان در لندن به دنیا آمد. در هشت سالگی پدرش را که کاروانسرا دار بود از دست داد؛ و در چهارده سالگی مادرش را. کیتس در پانزده سالگی از تحصیل محروم شد و نزد جراح و داروگری به کارآموزی پرداخت. در سال ۱۸۱۵ به عنوان دانشجوی پزشکی وارد یکی از بیمارستانهای لندن شد؛ و سرانجام اجازه طبابت گرفت. اما او پزشکی را رها کرد و یکسره به شعر پرداخت.

نخستین مجموعه اشعار کیتس در سال ۱۸۱۷ با نام اشعار جان کیتس^{۵۲} انتشار یافت.

46) Adonais

47) Ode to the West Wind

48) Cloud

49) Queen Mab

50) Defence of Poetry

51) John Keats

52) Poems of John Keats

سال بعد، اثر دیگرش، اندیمبون^{۵۳} (۱۸۱۸) به چاپ رسید. این کتاب که با الهام از افسانه کهن یونانی در باب عشق الهه ماه به شبانی جوان سروده شده، تمثیل بلندی از روح در جستجوی زیبایی آرمانی است.

هیپریون^{۵۴} (۱۸۱۸ تا ۱۹۱۹)، زیباترین شعر کیتس، که ناتمام مانده، حماسه‌ای در قالب شعر سپید است. این شعر که بر پایه اسطوره یونانی درباره آفرینش استوار است، بیانگر داستان هیپریون، ایزد پیر آفتاب، و سرنگونی وی به دست آپولو، نماینده نسل جدید خدایان تحت ریاست زئوس است.

شب عید سن آگنس^{۵۵} (۱۸۱۹)، رمانس جذابی است بر پایه افسانه‌ای از سده‌های میانه، که می‌گوید اگر دختری در شب عید سن آگنس در حال روزه‌داری به بستر برود، همسر آینده‌اش را در خواب خواهد دید.

کیتس چکامه زیبایی هم سروده، که «بانوی زیبای بی‌ترحم»^{۵۶} (۱۸۱۹) نام دارد، و از بهترین چکامه‌های انگلیسی است. داستان درباره شوالیه‌ای است که بانوی زیبایش را در خواب می‌بیند، اما چون بیدار می‌شود خود را بر تپه‌ای سرد می‌یابد. کیتس قصاید پرمایه‌ای نیز سروده، که بیانگر ایمان او به زیبایی است. به اعتقاد کیتس، که او را «پیامبر زیبایی» خوانده‌اند، زیبایی حقیقت، و تنها سرچشمه شادیهاست. برخی از قصاید عالی او عبارتند از: «قصیده‌ای برای بلبل»^{۵۷}، «قصیده‌ای برای ماخولیا»^{۵۸} و «قصیده‌ای برای پائیز»^{۵۹}.

نامه‌های کیتس نیز از جهت بینش شعری و فلسفی درخور توجهند. به کوتاه‌سخن، اشعار کیتس از بلندترین چامه‌ها و غزلیات زبان انگلیسی است. همچنان که نامه‌های او نیز با برخورداری از همان روح بلند و ذوق سلیمی که در اشعارش مشهود است از شاهکارهای نوع خود به شمار می‌رود.

53) *Endymion*54) *Hyperion*55) *Eve of St. Agnes*56) *La Belle dame sans merci*57) *Ode to a Nightingale*58) *Ode to Melancholy*59) *Ode to Autumn*

رابرت ساوئی^{۶۰} (۱۷۷۴ تا ۱۸۴۳). از رهبران نهضت رمانتیک در عصر خود، و از شاعران به اصطلاح «لیک دیستریکت» بود؛ او که امروزه شاعری با استعداد متوسط شمرده می‌شود، اشعار بسیاری همچون شعر حماسی «تالابای ویرانگر»^{۶۱} و شعر تعلیمی «دلخوشیهای پیرمرد»^{۶۲} را سرود که در نوع خود از جذابیت برخوردارند. اشعار ساوئی بیشتر بازگوکننده داستانهایی است که صحنه‌هایشان سرزمینهای دور است.

ساوئی که از سال ۱۸۱۳ تا ۱۸۴۳ ملک الشعراء انگلستان بود، نقدهای ادبی و زندگینامه‌های کوتاهی هم نگاشته که مشهورترین آنها زندگی ویلسن^{۶۳} (۱۸۱۳) نام دارد.

والتر ساویج لندر^{۶۴} (۱۷۷۵ تا ۱۸۶۴). شاعر، نثرنویس و منتقد ادبی، از چهره‌های غریب عصر رمانتیک بود. او در خانواده پزشکی مشهور دیده به جهان گشود. در کمبریج تحصیل کرد، و به شدت تحت تأثیر جو انقلابی زمان قرار گرفت. در سال ۱۸۰۵ با مرگ پدرش به ارثیه کلانی دست یافت، و زندگی دلخواهش را در پیش گرفت. سه سال بعد به اسپانیا رفت و در نبرد با ناپلئون شرکت کرد. پس از بازگشت به زادگاهش به ازدواجی ناسعادتمند تن داد، و از ۱۸۱۴ به بعد در ایتالیا سکونت گزید.

نخستین دفتر شعر لندر در سال ۱۷۹۵ انتشار یافت، و داستان شرقی او به نام «گبیر»^{۶۵}، که درباره مسلمانان اسپانیاست، در سال ۱۷۹۸. آثار بعدی لندر شامل چند کتاب شعر به لاتینی بود، که دلبستگی عمیق وی را به تاریخ و ادبیات روم آشکار می‌ساخت.

گفتگوهای خیالی^{۶۶} (۵ جلد، ۱۸۲۴ تا ۱۸۵۳)، مشهورترین اثر لندر، حاصل مطالعات پردامنه و دلبستگی او به گذشته است. در این کتاب که نثری موزون و آهنگین (آمیخته به شعر سپید) دارد، یک سلسله مباحثات بین شخصیت‌های تاریخی در موضوعات گوناگون در می‌گیرد؛ و لندر در لابلای مکالمات، بی‌پروا دریافت و تفسیر خویش را از تاریخ از زبان شخصیتها بیان می‌دارد.

(60) Robert Southey

(61) Thalaba the Destroyer

(62) Old Man's Comforts

(63) Life of Wilson

(64) Walter Savage Landor

(65) Gebir

(66) Imaginary Conversations

لندر در ۱۸۴۶ هلیکا^{۶۷} را به طبع رسانید که ترجمه انگلیسی یکی از چکامه های لاتینی او بود.

لندر با آن که در دوره غنا و بارخیزی رمانتیک می زیست، بیشتر با کلاسیسیسم سده هیجدهم پیوند داشت. در واقع او سیمایی بود که در مرحله انتقالی بین گرایش به نظم و تهذیب در سده هیجدهم و عشق به گرمی تخیل در سده نوزدهم می زیست.

تامس کمپبل^{۶۸} (۱۷۷۷ تا ۱۸۴۴). شهرت این شاعر اسکاتلندی مرهون چکامه «دختر لرد اولین»^{۶۹} است. کمپبل اشعار غنائی جذابی نیز درباره جنگ سروده است، که مهمترین آنها «نبرد بالتیک»^{۷۰} (۱۸۰۹)، و «شما دریانوردان انگلستان»^{۷۱} (۱۸۰۰) نام دارند.

نثر

چارلز لمب^{۷۲} (۱۷۷۵ تا ۱۸۳۴). مقاله نویس و منتقد پیشگام عصر رمانتیک، استعدادش را در زمینه شعر و درام آزمود، اما موفقیت او در مقاله نویسی بود. او که سی و سه سال از عمرش را به عنوان حسابدار کمپانی هند شرقی در لندن گذراند، تنها نویسنده رمانتیک نسل خویش بود که زندگی در شهر را بر روستاها و دامن طبیعت ترجیح می داد، و دلش در هوای گرما و شادی، هیاوو و دیدنیهای و انسانیت لندن می تپید. نخستین اثر لمب، نمونه هایی از شاعران درام نویس معاصر شکسپیر^{۷۳} (۱۸۰۸) بود که درام نویسان فراموش شده عصر الیزابت را بازمی شناساند و ارزیابی جدیدی از بهترین آثار آنها می کرد.

شهرت لمب مرهون مقالات اوست که با نام مستعار الیا^{۷۴}، در فاصله سالهای ۱۸۲۰ تا

67) Helenica

68) Thomas Campbell

69) Lord Ullin's Daughter

70) Battle of the Baltic

71) Ye Mariners of England

72) Charles Lamb

73) Specimens of English Dramatic Poets Contemporary with Shakespeare

74) Elia

۱۸۲۵ در مجله لندن مگزین به چاپ رسید. این مقالات سپس در دو مجموعه به نامهای مقالات الیا^{۷۵} (۱۸۲۳) و آخرین مقالات الیا^{۷۶} (۱۸۳۳)، انتشار یافت.

از آثار دیگر لمب، رمانس منشوروی، رزاموند گری^{۷۷} (۱۷۹۸)، و ماجراهای اولیس^{۷۸} (۱۸۰۸)، که برای کودکان نوشته است، درخور توجهند. لمب با همکاری خواهرش ماری، داستانهای شکسپیر^{۷۹} (۱۸۰۷) را نیز برای کودکان فراهم آورده است.

لمب شیفته اشیاء باستانی و عجیب بود، و به تورق کتابهای زیادرفته عشق می ورزید. سراسر زندگی — کودکی، روزهای درس و مشقش، سالهای کارش، تجاربش، رؤیاهای و امیدهایش، و کتابهای محبوبش — در نثر با روح او انعکاس یافته اند. نامه ها و مقالات لمب با برخورداری از بیان صمیمانه احساسات و روحیات او با خواننده انس و الفت برقرار می کند، و همین خصوصیات است که از او یکی از دوست داشتنی ترین سیماهای ادبیات انگلیسی را ساخته است.

ویلیام هزلت^{۸۰} (۱۷۷۸ تا ۱۸۳۰). منتقد و مقاله نویس پیشگام عصر رمانتیک، در خانواده یک کشیش به دنیا آمد. سه سالی به یک کالج علوم الهی رفت، و سپس مدت ده سال با حرارت به آموختن رموز نقاشی پرداخت، و در سال ۱۸۲۰ به پاریس رفت تا شاهکارهای موزه لوور را مطالعه کند. اما سرانجام دریافت که نبوغش در نویسندگی نهفته است، و پس از بازگشت به زادگاهش، در باب مضامین گوناگون، از قبیل سیاست، اقتصاد، فلسفه، و دستور زبان، به نوشتن پرداخت. او دارای علایق و معلوماتی بس گسترده بود و با حساسیت هنری و حرارت و قدرت نظریاتش را در موضوعات گوناگون می نوشت. انقلاب فرانسه را می ستود و به آن عشق می ورزید، و در سراسر عمرش به این عشق وفادار ماند. کلید واژه های مقالاتش آزادی، برادری، و حقوق بشر بود، و با خشونت بر اشراف، توریها، مدبرستان، و کلیساهای روم و انگلستان می تاخت. بزرگترین کشف زندگی گیش کولریج بود، آنچنان که در مقاله زیبایش با نام، «نخستین آشنایی من با شاعران»^{۸۱}

75) *Essays of Elia*77) *Rosamund Gray*79) *Tales from Shakespeare*81) *My First Acquaintance with Poets*76) *Last Essays of Elia*78) *Adventures of Ulysses*80) *William Hazlitt*

(۱۸۲۳) می نویسد: تلاؤنبوغ کولریج در روحم پرتوانداخت، همان گونه که آفتاب در دست اندازهای جاده ها پرتو می افکند.

هزلت با بررسیها و مقالات و سخنرانیهایش درباره احوال و آثار شاعران و نمایشنامه نویسان عصر الیزابت شهرت یافت. چهار سخنرانی درخشان او، درباره اشخاص نمایشنامه های شکسپیر^{۸۲} (۱۸۱۷)، درباره شاعران انگلستان^{۸۳} (۱۸۱۸)، درباره لکاهی نویسان انگلستان^{۸۴} (۱۸۱۹) و درباره ادبیات نمایشی عصر الیزابت^{۸۵} (۱۸۲۰)، اهمیتی بسزا یافته اند. در میان آثار دیگر هزلت، میزگرد^{۸۶} (۱۸۱۷) و روح عصر^{۸۷} (۱۸۲۵) قابل توجهند.

هزلت با نثر محکم و با صلابتش یکی از استادان نثر انگلیسی به شمار می رود.

تامس دوکوینسی^{۸۸} (۱۷۸۵ تا ۱۸۵۹). مقاله نویس و منتقد بزرگ نهضت رمانتیک در خانواده بازرگانی ثروتمند، در منچستر متولد شد. در کودکی در خانه مردی روحانی یونانی و لاتینی آموخت، و در باث وارد مدرسه شد. اما دو سال بعد به علت ضربه ای که بر سرش وارد شد، مدتی تحت مراقبتهای پزشکی قرار گرفت. در سال ۱۸۰۰، پس از سیاحتی در ایرلند، در مدرسه ای در منچستر سرگرم تحصیل شد، اما یک سال ونیم بعد از درس و مشق گریخت و پیاده در شمال ایرلند به سیر و سفر پرداخت. در ۱۸۰۳ به زادگاهش بازگشت و این بار وارد آکسفورد شد. در همین دوره برای تسکین درد معده به تریاک خوردن پناه برد، و کم کم معتاد شد. در این احوال از ثروت پدر هم چیزی نمانده بود، و نیازمادی وی را ناگزیر به نوشتن کشاند.

نخستین اثر مهم دوکوینسی که در لندن مگزین به چاپ رسید، اعترافات یک انگلیسی الفیون خور^{۸۹} (۱۸۲۲) بود، که در آن خیالات و اوهام خویش را به نثری پیراسته و شیوا بیان داشته است. از ویژگیهای این اثر قدرت تخیل شگفتی انگیز و نثر پخته و باشکوه

82) Characters of Shakespeare's Plays

83) Lectures on the English Poets

84) Lectures on the English Comic Writers

85) Lectures on the Dramatic of the Age of Elizabeth

86) Round Table

87) Spirit of the Age

88) Thomas de Quincey

89) Confessions of an English Opium Eater

دوکونیسی است. موفقیت این کتاب او را به جانب مجلات کشانید، و در واقع، مقام والای او در ادبیات انگلیسی نیز مرهون دست کم ۱۵۰ مقاله‌ای است که در زمینه‌های ادبیات، فلسفه، تاریخ، اقتصاد، و موضوعات صرفاً تخیلی، در مجلات نوشته است. دوکونیسی ده سال آخر عمر را به گردآوری و ویرایش مجموعه آثارش، که در ۲۴ جلد در فاصله سالهای ۱۸۵۱ تا ۱۸۵۹ انتشار یافت، همت گماشت. این آثار در سه گروه دسته‌بندی می‌شود:

(۱) آثار توصیفی، تاریخی و زندگینامه‌ای (اعترافات، خودزندگینامه، شرح احوال کولریج، وردزورث، ساوئی، هارولد لمب، شکسپیر، میلتن، پوپ، لسینگ، هردن، و طرح‌های تاریخی او نظیر سزار و شورش تاتارها^{۹۰}).

(۲) آثار نظری، تعلیمی و انتقادی (کانت، بلاغت، سبک، نظریه تراژدی یونانی).^{۹۱}

(۳) نوشته‌های تخیلی و اشعار منشور (قتل یکی از هنرهای زیباست^{۹۲}، راهبه نظامی اسپانیایی^{۹۳}، و مناظری از اعماق^{۹۴}).

همه این آثار کنجکاوی و شوق و شوروی به مطالعه و تحقیق را آشکار می‌سازند. دوکونیسی هر چند در قلمرو نقد، داوریه‌اش جامعیت و کلیتی ندارند، اما آثار تخیلی او از لحاظ درخشش و ثبت رویاهای سکرآلود افیون بی‌همتا است.

نثر دوکونیسی در منتهای زیبایی است. این نثر که به هنگام وصف رؤیای افیون به اوج شکوه و آراستگی و گاه سادگی می‌رسد، دارای پاره‌ای از ویژگیهای شعری از قبیل آهنگ کلام، وزن، و بیان تخیلی است.

رمان‌نویسان

سر والتر سکات^{۹۵} (۱۷۷۱ تا ۱۸۳۲). شاعر و رمان‌نویس اسکاتلندی که به «پدر

داستانهای تاریخی و رمانتیک سده نوزدهم» شهرت یافته است، در خانواده یک وکیل

90) Revolt of the Tartars

92) Murder Considered as One of the Fine Arts

94) Suspiria de Profundis

91) Theory of Greek Tragedy

93) Spanish Military Nun

95) Sir Walter Scott

دهاوی در ادینبورگ به دنیا آمد. در دوسالگی به علت ابتلاء به فلج اطفال پای راستش لنگ شد. کودکیش در مزرعه پدرش در اسکاتلند گذشت، و در همین دوره با افسانه‌ها و ترانه‌های عامیانه آشنا شد. او که پیشه پدر را دنبال می‌کرد، در سال ۱۷۹۲ اجازه وکالت عدلیه یافت، و در سال ۱۷۹۹ نماینده سیاسی و قضائی دولت در سلکرشایر شد. با وجود این، چندان علاقه‌ای به وکالت نداشت، و عشق رمانس با وجودش عجین شده بود.

سکات در سالهای ۱۸۰۲ تا ۱۸۰۳ مجموعه آثار خنیاگران اسکاتلند^{۹۶} را در سه جلد به چاپ رسانید. اما نخستین دفتر سروده‌هایش نغمه آخرین خنیاگر^{۹۷} (۱۸۰۵) بود، که وی را به عنوان شاعری اصیل بلندآوازه کرد. دو اثر بعدی او، دو داستان عاشقانه و جنگی هارمیون^{۹۸} (۱۸۰۸) و بانوی دریاچه^{۹۹} (۱۸۱۰) بود که شهرت وی را در مقام شاعر و داستانسرای برجسته عصر تثبیت کرد. در این اشعار باروح، وزن محسوس، بیان نو، وصفها روشن، و شخصیت‌سازی برجسته و درخشان بود. سکات بعد از این اشعار نقلی و داستانی که بازار گرمی هم داشت، به رمان‌نویسی روی آورد. گفتنی است که در سال ۱۸۱۳ بنگاه انتشاراتی برادران بالانتین^{۱۰۰}، که سکات در آن سهم بود، ورشکسته شد. وی که گرفتار مشکلات مالی سنگین شده بود، برای ادای وامهای خود به نوشتن پرداخت. و این نوشتن شب و روز، و تا بستر بیماری و مرگ ادامه یافت.

نخستین رمان سکات، ویورلی^{۱۰۱} (۱۸۱۴)، نام داشت که سرسلسله رمانهای معروف او به همین نام بود. این رمانها بیشتر با زندگی مردم اسکاتلند در سده هیجدهم ارتباط داشتند، و اصولاً سکات از افسانه‌ها و تاریخ، بویژه تاریخ اسکاتلند، بهره‌ها برده است و به همین لحاظ نیز به استاد رمان تاریخی مشهور شده است.

در میان رمانهای مهم سکات، عتیقه‌جو^{۱۰۲} (۱۸۱۶)، داستانی عاشقانه از روزگار جورج سوم را حکایت می‌کند. آیوانهو^{۱۰۳} (۱۸۱۹) داستان ریچارد اول و بازگشت او به انگلستان است. کنیلورث^{۱۰۴} (۱۸۲۱) با دربار ملکه الیزابت سروکار دارد. کوئنتین

96) *Minstrelsy of the Scottish Border*97) *Lay of the Last Minstrel*98) *Marmion*99) *Lady of the Lake*100) *Brothers Ballantyne*101) *Waverley*102) *Antiquary*103) *Ivanhoe*104) *Kenilworth*

دوروارد^{۱۰۵} (۱۸۲۳) در فرانسه عصر لوئی یازدهم روی می دهد؛ و طلسم^{۱۰۶} (۱۸۲۵) به نبرد بین ریچارد اول و صلاح الدین ایوبی می پردازد.

سکات در اشعار و رمانهایش روح حماسی مردم اسکاتلند را زنده نگاه می دارد. او نویسنده ای است نیرومند و برخوردار از مردانگی. بررسیهای تاریخی عمیق، و وصف او از جزئیات دقیق است. اما سبک آثارش تا حدودی خسته کننده است. به طور کلی، او قدرت تصویر انسانها را، که قابلیت اساسی در رمان نویسی است، ندارد؛ و در میان انبوه زنان زیبا و مردان اشرافی رمانهایش، مردم واقعی کمتر جلوه پیدا می کنند. در واقع، اشخاص داستانهای او آدمکهای بیش نیستند.

جین آوستین^{۱۰۷} (۱۷۷۵ تا ۱۸۱۷). رمان نویسی که هیچ گونه پیوندی با رمانتیکها نداشت، و لحن سخن و کیفیت آثارش او را به کلاسیکها پیوند می داد. وی رمان خانوادگی^{۱۰۸} را به منتها درجه از کمال رسانید. او با این که رمانهایش را در سالهای آشفته ای نوشت که انقلاب فرانسه را در بر می گرفت، باز داستانهایش تصاویر آرامی از زندگی جامعه به دست می دهد. جین که هفتمین فرزند کشیشی روستایی بود، تقریباً همه عمر را در ییلاقات کوچک، که الهام بخش او بود، گذراند. هرگز ازدواج نکرد، و با محافل ادبی لندن هم ارتباطی نداشت. زندگی آرام و محدود بود. صحنه داستانهای اجتماعی او نیز همین گونه است. با وجود این، آگاهی و اطلاعات او در قلمرو زندگی خودش عمیق و دقیق بود.

نخستین رمان آوستین، الینور و ماریان^{۱۰۹} (۱۷۹۵) نام داشت که ویرایش دوم آن با عنوان عقل و احساس^{۱۱۰} (۱۸۱۱) منتشر شد. رمان مشهور وی غرور و تعصب^{۱۱۱} (۱۸۱۳) است، که داستان خانواده ای از طبقه متوسط را بازگو می کند. رمان مهم دیگرش *اما*^{۱۱۲} (۱۸۱۶)، بر محور ویژگیهای سنتی جامعه انگلیسی، مثل خودفریبی و فکر طبقاتی و آداب دانی می گردد. آخرین رمان آوستین به نام اغوا^{۱۱۳} (۱۸۱۸)، داستانی عاشقانه است.

105) *Quentin Durward*106) *Talisman*107) *Jane Austen*108) *Novel of Family*109) *Ellnor and Marianne*110) *Sense and Sensibility*111) *Pride and Prejudice*112) *Emma*113) *Persuasion*

جین آوستین که بسیاری از منتقدان وی را بزرگترین زن رمان‌نویس می‌دانند، از جهت قریحه بذله‌پردازی، بررسی‌های هوشمندانه از طبیعت پیچیده انسانی، درک عالی اخلاقی، برداشت هنرمندانه از اشخاص داستان و کنایه‌های ملایم شهرتی پایا یافته است. او با چیره‌دستی اشخاص رمانهایش را، که گاه آفریده‌های ادبی دست‌اول هستند، پیش می‌برد. نکته‌سنجی و مهارت وی در ترسیم سیمای اشخاص رمانهایش، و نیز سبک استوار و معتدل او، آثارش را در شمار شاهکارهای جهانی قرار داده است.

عصر ویکتوریا

(۱۸۳۲ تا ۱۹۰۰)

نظراً جمالی. در دوره سلطنت ۶۴ ساله ملکه ویکتوریا (۱۸۳۷ تا ۱۹۰۱)، علم‌گرایی و صنعت‌گرایی و طلوع دموکراسی، خوی و شیوه زندگی انسانها را کاملاً دگرگون ساخت. از ویژگیهای نیمه اول این دوره، اصلاحات سیاسی تدریجی و پیوسته، رشد پرشتاب صنعت، افزایش جمعیت، و قدرت یافتن طبقه متوسط صنعتی است، که مبارزاتش با طبقه کارگر و اشراف، مضمون اصلی ادبیات عصر ویکتوریا را تشکیل می‌دهد. از خصوصیات نیمه دوم، کاهش تعداد موالید، رشد ملیت‌گرایی تعصب‌آمیز، نمودار شدن شبح غول آسای بیکاری، بحران اقتصادی، و تمایل علوم و اندیشه‌های جدید به از میان بردن باورهای ریشه‌دار مذهبی است؛ و ادبیات عصر بازتاب سرخوردگی از ارزشهای اخلاقی و سنتی است.

در سراسر دهه‌های ۳۰، ۴۰ و ۵۰، بسیاری از نویسندگان فسادها و آلودگیهای شایع اجتماعی را برملا کردند. وضع بینوایان، زیانهای کار خردسالان، رنجهای کارگران، و جدال دائمی طبقه متوسط و کارگر، در آلبورت‌نویست و روزگارتنگدستی، اثر چارلز دیکنز، با قدرت و استادی بیان شده است.

در دهه‌های ۶۰، ۷۰ و ۸۰، ارزشهای دوره میانی عصر ویکتوریا سخت مورد حمله قرار گرفت. جان راسکین به ستایش زیبایی طبیعت و هنر پرداخت، و زشتی جهان صنعتی را در آثاری چون کنگد و زنبقها، و تاج زیتون وحشی ترسیم کرد.

چارلز رابرت داروین^۱ (۱۸۰۹ تا ۱۸۸۲)، کاشف بزرگ قوانین تکامل طبیعی، با انتشار اصل انواع^۲ (۱۸۵۹)، بنیان جهان‌بینی کهن را فرو ریخت. این کتاب بیانگر نظریه مشهور داروین در باب چگونگی و عوامل تکامل و اصل انتخاب طبیعی یا بقای اصلح بود. در دهه آخر سده نوزدهم دیگر هیچ گونه پناهگاه فکری و فلسفی استواری نمانده بود تا معتقدان به مواریت فکری دوره میانی سلطنت ویکتوریا در آن بیارامند. باورهای کهن از زوایای مختلف مورد حمله ماهرانه نویسندگان انگلیسی چون باتلر، کنراد، وایلد، ولز، شاو و نویسندگان بیگانه نظیر زولا، موپاسان و داستایفسکی قرار گرفته بود. در این احوال، خواننده معمولی چاره‌ای جز این نداشت که یا در راه‌های نو و اغلب ناشناخته به دنبال این نویسندگان روان شود، و یا برای فرار از زندگی مبتذل و یکنواخت خویش همراه با رابرت لوئی استیونسن و رادیرد کیپلینگ به دریا‌های جنوب و سرزمینهای دورافتاده سفر کند.

شاعران عصر ویکتوریا

لرد آلفرد تنی سن^۳ (۱۸۰۹ تا ۱۸۹۲). در خانواده کشیشی در لینکنشایر به دنیا آمد. از کودکی با شعر آشنا شد و به تقلید از پوپ، سکات، تامس مور و بایرون علاقه مند گشت. در هیجده سالگی با همکاری برادرش چارلز دفتری با عنوان اشعاری از دو برادر^۴ (۱۸۲۷) انتشار داد، و در سال ۱۸۲۸ وارد کمبریج شد. در سال ۱۸۳۰ سروده‌هایش را در مجموعه اشعاری بیشتر غنائی^۵، به چاپ رسانید، و سال بعد تحصیلاتش را ناتمام رها کرد. تنی سن که تحت نفوذ شاعران رمانتیک انگلستان، بویژه جان کیتس قرار داشت، در ۱۸۳۲ مجموعه دیگری از اشعارش را با عنوان اشعار آلفرد تنی سن^۶ منتشر کرد، که از جمله زیباترین شعرهای آن «کاخ هنر»^۷، و «خیال‌بافان بی غم»^۸ است. تنی سن در سال ۱۸۳۳

1) Charles Robert Darwin

2) *Origin of Species*

3) Lord Alfred Tennyson

4) *Poems by Two Brothers*5) *Poems, Chiefly Lyrical*6) *Poems by Alfred Tennyson*7) *Palace of Art*8) *Lotus-Eaters*

بهترین و عزیزترین دوستش آرتور هنری هلم^۹ (۱۸۱۱ تا ۱۸۳۳) شاعر و مقاله‌نویس را از دست داد و سخت متألم شد. تنی سن در سوگ او مراثی کتاب به یاد آ...^{۱۰} (۱۸۵۰) را سرود، که شامل عالی‌ترین مراثی در ادبیات انگلیسی است. این مراثی بیانگر امیدها و تردیدهای نسل تنی سن و بیان آرزوهای روح انسانی است که سرانجامی جز مرگ ندارد.

تنی سن پس از ده سال سکوت، باز در سال ۱۸۴۲ به سرودن و انتشار اشعار اندیشه‌مندانه و دقیق خویش پرداخت؛ و خیلی زود در مقام شاعری توانا و مانوس با عوالم گسترده تخیل شهرت یافت. «اولیس»^{۱۱} (۱۸۴۲)، یکی از دلنشین‌ترین اشعار تنی سن، با الهام از سرگذشت اولیس قهرمان اودیسسه هومر سروده شده است. در این منظومه قهرمان پیر از آرزوهایش برای سفر به سرزمینهای دور سخن می‌گوید. منظومه داستانی شاهدخت^{۱۲} (۱۸۴۷)، که زیباترین اشعار غنائی تنی سن را در بر می‌گیرد، در واقع رمانی است در قالب شعر منشور؛ و «چکامه‌های شاه»^{۱۳} (۱۸۵۹)، که سیاحتی دلکش در سرزمین خیال‌انگیز آرتور شاه است.

از تنی سن یک تراژدی سه بخشی تاریخی هم به یادگار مانده، که شامل ملکه ماری^{۱۴} (۱۸۷۵)، هارولد^{۱۵} (۱۸۷۷) و بکت^{۱۶} (۱۸۸۴) است.

اشعار تنی سن از لحاظ تلفیق واژه‌های آهنگین، اوزان پخته و تصاویر دقیق و فشرده بس درخشانند. او نماینده عصر ویکتوریا در انگلستان است و اشعارش بیانگر آگاهی و ارزشهای فکری و اخلاقی عصر ویکتوریا و طبقه اجتماعی حاکم بر آن عصر. تنی سن در اواخر سده نوزدهم و اوایل قرن بیستم آماج حملات شاعران انگلیسی و آمریکایی مخالف معیارهای عصر ویکتوریا قرار گرفت، و متهم به احساساتی بودن، بی‌روحی، کم‌مایگی فکری، و ملیت‌گرایی کوتاه‌نظرانه شد. اما در سالهای بعد منتقدان همواره مهارت وی را در وزن و تصویرسازیهای برجسته بعضی اشعار غنائیش ستوده‌اند.

رابرت براونینگ^{۱۷} (۱۸۱۲ تا ۱۸۹۹). در حومه لندن به دنیا آمد. پدرش کارمند بانک انگلستان بود و شیفته افسانه‌های سده‌های میانه. مادرش نیز در موسیقی ذوق و

9) Arthur Henry Hallam

10) *In Memoriam A...*11) *Ulysses*12) *Princess*13) *Idylls of the King*14) *Queen Mary*15) *Harold*16) *Becket*

17) Robert Browning

استعداد فراوان داشت. پدر و مادر براونینگ هیچ یک عضو کلیسای رسمی انگلستان نبودند؛ از این رو رابرت از تحصیل در دانشگاه محروم ماند. اما کتابخانه خانوادگی آنها، با مجموعه‌ای غنی از کتابهای گوناگون، برای وی دانشگاهی بزرگ بود؛ و براونینگ در خانه معارف گسترده کلاسیک، موسیقی، تاریخ و فلسفه را فرا گرفت. افزون بر این، عشق او به اشعار کیتس و شلی، وی را به دنیای شعر کشاند.

نخستین دفتر شعر براونینگ به نام پولین^{۱۸} (۱۸۳۳)، هیچ گونه موفقیتی نیافت و به فروش نرفت. اشعار این دفتر بیانگر تصورات براونینگ از شاعر به عنوان موزن روح بشر است. دفتر اشعار بعدی براونینگ، پاراسلسوس^{۱۹} (۱۸۳۵) نام داشت که وی را در محافل ادبی لندن بلندآوازه کرد.

براونینگ به تشویق دوستش، ویلیام چارلز مکردی^{۲۰} (۱۷۹۳ تا ۱۸۷۳) بازیگر و مفسر تراژدیهای شکسپیر، چند درام برای اجرا نگاشت، که موفقیتی نیافت. تنها تراژدی سترافورد^{۲۱} (۱۸۳۷) چند شب در لندن به صحنه آمد. اساساً براونینگ مهارت چندانی در پرداخت عناصر نمایش نداشت، اما در بیان دراماتیک، تک گویی و همچنین در نوشتن قطعات نمایشی کوتاه توانا بود. در هر حال، درامهای بعدی براونینگ عبارت بودند از: ویکتور شاه و چارلز شاه^{۲۲} (۱۸۴۲)، بازگشت دروسس^{۲۳} (۱۸۴۳)، ننگی در خانواده^{۲۴} (۱۸۴۳)، زادروز کلمب^{۲۵} (۱۸۴۴)، لوریا^{۲۶} (۱۸۴۶) و تراژدی روح^{۲۷} (۱۸۴۶).

براونینگ در فاصله سالهای ۱۸۴۱ تا ۱۸۴۶ یک رشته از اشعارش را با عنوان زنگها و انارها^{۲۸} منتشر کرد. وی در این مجموعه که جمعاً هشت اثر را در بر می‌گرفت کوشیده بود تا خطابه را با موسیقی، معنی را با صدا و اندیشه را با شعر ترکیب کند. در مجموعه اول زنگها و انارها موفق‌ترین شعر دراماتیک براونینگ، «پپا می‌گذرد»^{۲۹} (۱۸۴۱) جای داشت، که داستان یک دخترک فقیر ایتالیایی را حکایت می‌کند که در روز تعطیل سال نو آوازخوانان از کوی و برزن می‌گذرد و بر روح عده‌ای از مردم تأثیر می‌گذارد. مجموعه سوم زنگها و انارها،

18) *Pauline*19) *Paracelsus*20) *William Charles Macready*21) *Strafford*22) *King Victor and King Charles*23) *Return of the Druses*24) *A Blot in the 'Scutcheon*25) *Colombe's Birthday*26) *Lurla*27) *A Soul's Tragedy*28) *Bells and Pomegranates*29) *Pippa Passes*

«غزل‌های دراماتیک»^{۳۰} (۱۸۴۲) نام داشت که قطعاتی چون سخنان «راهب اسپانیایی»^{۳۱} را در بر می‌گرفت. در چنین قطعاتی بود که براونینگ به قالب کاملی برای نشان دادن استعداد خود در زمینه درام مبتنی بر روانشناسی دست یافت، و این قالب، تک‌گویی نمایشی بود. در سال ۱۸۴۵ هفتمین سلسله از مجموعه زنگ‌ها و فانرها با عنوان «رمانسها و غزل‌های دراماتیک»^{۳۲} منتشر شد که «رهبر گمشده»^{۳۳} از بهترین و مهمترین قطعات آن بود. براونینگ در ۱۸۴۶ پنهانی با شاعره برجسته، الیزابت برت (۱۸۰۶ تا ۱۸۶۱)، ازدواج کرد، و در ایتالیا سکونت گزید. برت که همواره علیل بود در ۱۸۶۱ درگذشت، و براونینگ افسرده به لندن بازگشت؛ اما بعد از مدتی با حرارتی بیش از پیش به کار پرداخت.

نخستین کتاب براونینگ که فروش و موفقیت کامل یافت، شخصیت‌های نمایشی^{۳۴} (۱۸۶۴) نام داشت، که از مشهورترین اشعار آن «رابی بن ازرا»^{۳۵} بود.

مشهورترین اثر براونینگ، انگشتی و کتاب^{۳۶} (۱۸۶۸ تا ۱۸۶۹)، منظومه بلندی است در ۱۲ کتاب، براساس محاکمه قتل‌ی در ایتالیا به سال ۱۶۹۸. در این کتاب که در قالب تک‌گویی نمایشی سروده شده است، ۱۲ شخصیت، هریک موضوع قتل را از دیدگاهی مختلف بازگو می‌کنند. براونینگ این داستان را بر پایه یک «کتاب زرد قدیمی» (در باره محاکمه یک قتل) که در سال ۱۸۶۰ در فلورانس یافته بود سرود.

شهرت براونینگ مرهون بینش روانشناختی او در بیان انگیزه‌های شخصیت‌ها، مهارت او در قالب تک‌گویی نمایشی، معلومات گسترده، گرایش وی به مضامین رنسانس ایتالیا و استفاده او از زبان محاوره‌ای پرتوان است.

الیزابت برت براونینگ^{۳۷} (۱۸۰۶ تا ۱۸۶۱). بزرگترین دختر خانواده‌ای با ۱۱ فرزند بود. روزهای خوش کودکی در منطقه زیبای هرفورد شایر، در مرز ولز گذشت. پدر خیراندیش اما خشک و خودرأیش نیز بر رفتار او مراقبت کامل داشت؛ در واقع، او تا پیش از ازدواج زندانی پدر بود، و کتاب انیس شب و روز او.

30) Dramatic Lyrics

32) Dramatic Romances and Lyrics

34) Dramatic Personae

36) Ring and the Book

31) Soliloquy of the Spanish Cloister

33) Lost Leader

35) Rabbi Ben Ezra

37) Elizabeth Barrett Browning

الیزابت در سیزده سالگی حماسهٔ نبرد ماراثون^{۳۸} را سرود که به هزینهٔ پدرش منتشر شد. در پانزده سالگی ستون فقراتش آسیب دید و تا پایان عمر روی سلامت به خویش ندید. همچنین ابتلای او به بیماری سل از زمان سکونتش در لندن مزیدی بر علت بود. الیزابت در سال ۱۸۴۳ دفتری از اشعارش را با نام فریاد کودکان^{۳۹} منتشر کرد، که در آن همدردی عمیق خود را با کودکانی که در معادن و کارخانه‌ها جان می‌کنند بیان می‌دارد و کسانی را که عامل استثمار خردسالانند به باد حمله می‌گیرد.

الیزابت در ۱۸۴۶ در پی عشقی پرشور پنهانی با رابرت براونینگ ازدواج کرد. ماجرای عشق و دلدادگی این دو، خشمگینی پدر لجوج الیزابت از این ماجرا، ازدواج سعادت‌آمیز این دو، گریزشان به ایتالیا و روزهای خوش بعد از پیوندشان، یکی از زیباترین رمانسهای ادبی به شمار می‌رود. یادگار این ازدواج رشته غزلیاتی است. که الیزابت در مجموعهٔ غزل‌های پرتغالی^{۴۰} (۱۸۵۰)، به شوهرش تقدیم کرده است. در میان اشعار دیگر الیزابت، پنجره‌های کازاگوئیدی^{۴۱} (۱۸۵۱)، شعر بلندی است در بیان آرزوهای ملی فلورانسها؛ و اورورا لی^{۴۲} (۱۸۵۶)، شعری داستانی دربارهٔ دخترکی یتیم.

بی‌اعتنایی برت به وزن و قافیه در پاره‌ای موارد، به شعر او لطافت بسیار زده است. با وجود این، صمیمیت او، حساسیتش نسبت به ستم اجتماعی و شیفتگی وی به زیباییهای طبیعت، اشعارش را در زمرهٔ بهترین سروده‌های روزگار او قرار داده است.

ادوارد فیتر جرال^{۴۳} (۱۸۰۹ تا ۱۸۸۳). ادیب و یکی از بزرگترین مترجمان شعر، در خانواده‌ای ثروتمند و دارای حیثیت اجتماعی قابل ملاحظه به دنیا آمد. تحصیلاتش را در سال ۱۸۳۰ در دانشگاه کمبریج به پایان رسانید، و به مطالعهٔ زبانهای شرقی، بویژه زبان و ادبیات فارسی پرداخت.

فیتر جرال در سال ۱۸۵۳ برگردان انگلیسی شش نمایشنامهٔ کالدرون^{۴۴} را منتشر کرد، و سپس با همکاری دوست شرقشناسش ا. ب. کاول^{۴۵}، منظومهٔ سلامان و ابسال، سرودهٔ جامی،

38) *Battle of Marathon*40) *Sonnets from Portuguese*42) *Aurora Leigh*44) *Six Dramas of Calderon*39) *Cry of the Children*41) *Casa Guldi Windows*43) *Edward Firtzgerald*45) *E. B. Cowell*

را به انگلیسی برگرداند، که در ۱۸۵۶ انتشار یافت. فیتز جرالده که در این احوال به عُمر خیام دلبستگی بسیار پیدا کرده بود، ترجمه رباعیات وی را آغاز کرد. برگردان منظوم او از رباعیات خیام در ۱۸۵۹ بدون نام مترجم منتشر شد. این ترجمه هر چند لفظ به لفظ نیست، و ترجمه‌ای کاملاً آزاد است، لکن فیتز جرالده روح اثر را حفظ کرده، و مفهوم کلی رباعیات و فلسفه خیام را به خوبی بیان داشته است.

ماتیو آرنولد^{۴۶} (۱۸۲۲ تا ۱۸۸۸). شاعر و منتقد برجسته، در خانواده کشیشی که مدیر مدرسه راگبی شده بود، دیده به جهان گشود. ماتیو در مدرسه پدر، که یکی از مشهورترین مدارس عمومی انگلستان به شمار می‌رفت، درس خواند، و در ۱۸۴۱ وارد آکسفورد شد. در آنجا به مطالعات گسترده‌ای پرداخت، و با ادبیات یونان و روم آشنا شد. در ۱۸۴۵ تحصیلاتش را به پایان رسانید و مدتی در مدرسه راگبی تدریس کرد. آرنولد در ۱۸۴۷ منشی خصوصی لرد لنزداون^{۴۷} سیاستمدار شد، و سه سال با وی همکاری کرد. سرانجام، در ۱۸۵۱ به سفارش لنزداون بازرس مدارس شد، و تا ۱۸۸۶ در این سمت باقی ماند. او بیشتر این مدت را به سفر در اروپا برای بررسی نظامهای آموزشی گذرانید، با وجود این، هیچگاه از شعر دور نماند، و در همین سفرها فرصت دیدار و آشنایی با نویسندگان برجسته‌ای چون سنت بوو و رنان را پیدا کرد.

نخستین دفتر اشعار آرنولد با عنوان خوشگذران آواره^{۴۸} در ۱۸۴۹ انتشار یافت. دفترهای بعدی او، امیدوکنس برائنا^{۴۹} (۱۸۵۲)، اشعار^{۵۰} (۱۸۵۳)، اشعار، مجموعه دوم^{۵۱} (۱۸۵۵)، تراژدی کلاسیکی به نام مروپ^{۵۲} (۱۸۵۸) و اشعار نو^{۵۳} (۱۸۶۷) نام داشتند. اشعار آرنولد بیشتر رثائی و حزن‌آلودند. بهترین نمونه این اشعار، «کولی حکیم»^{۵۴} (۱۸۵۳)، شعری است درباره یکی از دانشجویان آکسفورد که فقر و تنگدستی او را به دامان کولیهای ولگرد می‌اندازد؛ «ترسیس»^{۵۵} (۱۸۶۶)، که آرنولد بر مرگ دوستش آرثر هیوکلای سروده از زیباترین مرثیه‌های انگلیسی است. شاید مشهورترین شعر آرنولد «ساحل داون»^{۵۶} (۱۸۶۷)

46) Mathew Arnold

49) Empedocles on Etna

52) Menipe

55) Thyrsis

47) Lord Lansdowne

50) Poems

53) New Poems

56) Dover Beach

48) Strayed Reveller

51) Poems, Second Series

54) Scholar-Gypsy

باشد که پریشیدگی ذهن حساس او را در عصری آشفته بیان می‌کند. آرنولد در ۱۸۵۷ به استادی کرسی شعر دانشگاه آکسفورد برگزیده شد، و طی ده سالی که این مقام را داشت، سخنرانی‌های ایراد کرد که بخشی از مجموعه مقالات و نقدهای او را تشکیل می‌دهند. نخستین این مجموعه‌ها، در باب ترجمه هومر^{۵۷} (۱۸۶۱) بود، که آغاز دورهٔ نثرنویسی آرنولد به شمار می‌رود؛ و مجموعهٔ دوم، آخرین کلام در ترجمه هومر^{۵۸} (۱۸۶۲) نام داشت.

نخستین اثر منشور بزرگ آرنولد، مقالاتی در نقد^{۵۹} بود که در دو مجموعه (۱۸۶۵، ۱۸۸۸) انتشار یافت. مشهور است که این کتاب شیوهٔ نقدنویسی را به انگلیسیان آموخته است. نظریات آرنولد در باب اوضاع و احوال اجتماعی و سیاسی نیز در مجموعه مقالاتی با عنوان فرهنگ و اغتشاش^{۶۰} (۱۸۶۹) گرد آمده است. مجموعهٔ مهم دیگر آرنولد، ادبیات و جزمیات^{۶۱} (۱۸۷۳) بود که در آن کلامیون را از جهت تفسیر لفظ به لفظ و نادیده گرفتن روح کتاب مقدس ملامت می‌کند. به نظر آرنولد، کتاب مقدس بیشترین کتاب رفتار و سلوک است و اهمیت آن نیز در این است که می‌تواند انسانها را به سوی یک زندگی سالم و معتدل رهنمون باشد.

آرنولد بر دیدگاهها و جریانات فکری اواخر سدهٔ نوزدهم تأثیری ژرف گذاشته است. او در کنار کارلایل و راسکین، در برابر مادگرایی عصر سربه‌طغیان برداشت. اما برخلاف آنها، در پی ارزشهای معنوی قرون وسطی نبود، بلکه چشم بر آیندهٔ بشر دوخته بود. از نظر بسیاری از اندیشه‌مندان، با پیشرفت علوم، بنیان الهی اخلاقیات و معنویات فرو ریخته بود، و آرنولد خوب می‌دانست که ارزشی باید جایگزین ارزش مذهب شود؛ آنچه او پیشنهاد می‌کرد ارزشهای ذاتی نهفته در سرشت انسانها بود.

دنتی گبیریل روستی^{۶۲} (۱۸۲۸ تا ۱۸۸۲). شاعر و نقاش ایتالیایی تبار انگلیسی، در لندن به دنیا آمد. پدرش گابریل روستی (۱۷۸۳ تا ۱۸۵۴)، از شاعران وطن‌دوست و از

57) *On Translating Homer*59) *Essays in Criticism*61) *Literature and Dogma*58) *Translating Homer: Last Words*60) *Culture and Anarchy*62) *Dante Gabriel Rossetti*

پناهندگان سیاسی ایتالیایی در انگلستان بود. دنتی در کودکی در یک هنرکده تحصیل کرد و در هیجده سالگی وارد مدرسه آکادمی سلطنتی شد. در سال ۱۸۴۸ با تنی چند انجمن برادری پیش از رافائلیان^{۶۳} را تشکیل داد. وجه تسمیه آن این بود که اعضای انجمن معتقد بودند که حقیقت و صمیمیت در نقاشان بعد از رافائل از بین رفته است، و خود را هواخواه سادگی و صمیمیت نقاشان پیش از اومی شمردند. آنها در برابر قراردادهای جاری به اعتراض برخاستند و بازگشت به طبیعت را اعلام نمودند. ناشر افکار این انجمن نشریه‌ای به نام جرم^{۶۴} (۱۸۵۰) بود که چهار شماره بیشتر دوام نیافت. منظومه «دوشیزه خجسته»^{۶۵}، از اشعار نوزده سالگی روستی، و چند شعر دیگر او نخست در این نشریه به چاپ رسید.

نخستین دفتر سروده‌های روستی در ۱۸۷۰ با نام اشعار^{۶۶} انتشار یافت. از دفترهای دیگر او، چکامه‌ها و غزلها^{۶۷} (۱۸۸۱) بود که از نظر غنا و رازواری غزلهای خوش آهنگش تحسین منتقدان را برانگیخت. روستی آثار شاعران ایتالیایی و آلمانی و فرانسوی را نیز به انگلیسی برگرداند، اما شهرت او مرهون اشعار گرم و پراحساس خود اوست که تأثرانگیز است و از نقاشیهایش تفکیک پذیر نیست.

کریستینا روستی^{۶۸} (۱۸۳۰ تا ۱۸۹۴). خواهر دنتی گبیریل روستی و عضو انجمن برادری پیش از رافائلیان بود که به خاطر غزلها و اشعار غنائی مذهبی بلندآوازه است. او با درهم آمیختن لطف و تقوا و مطایبه، بهترین اشعار زنانه عصر ویکتوریا را سروده است. از کریستینا بر روی هم نهصد شعر کوتاه انگلیسی و شصت شعر ایتالیایی به یادگار مانده که بیشتر مذهبی و حزن‌انگیزند.

نخستین دفتر شعر کریستینا، بازار گابلین^{۶۹} (۱۸۶۲) بود که بیانگر استادی او در طرز بیان است. دفتر بعدی او پیشرفت شاهزاده^{۷۰} (۱۸۶۶) نام داشت.

63) Pre-Raphaelite Brotherhood

64) *Gem*65) *Blessed Damsel*66) *Poems*67) *Ballads and Sonnets*68) *Christina Rossetti*69) *Goblin Market*70) *Prince's Progress*

ویلیام موریس^{۷۱} (۱۸۳۴ تا ۱۸۹۶). شاعر، هنرمند و طراح چیره‌دست از خوش‌قریحه‌ترین اعضای انجمن برادری پیش از رافائلیان بود. او در کمبریج تحصیل کرد و مدتی هم از دنتی گیبریل روستی نقاشی آموخت. سپس برای ایجاد تحولی در مبلمان و تزئین منازل، شرکتی تأسیس کرد و به طراحی و تولید پرده‌های نقش‌دار، کارهای چوبی، شیشه‌های رنگی و لوازم سفالی و فلزی پرداخت. بعد، ذوق و سلیقه خویش را در صحافی و طراحی کتاب به کار گرفت. او چاپخانه‌ای هم به راه انداخت و کتابهای نفیسی چاپ کرد.

نخستین دفتر شعر موریس، دفاع گونور^{۷۲} (۱۸۵۸)، بیانگر شور و دل‌بستگی به سده‌های میانه بود. مشهورترین کتاب او، بهشت خاکی^{۷۳} (۱۸۶۸ تا ۱۸۷۰)، مجموعه‌ای از داستانهای شاعرانه است.

موریس داستانهای منشوری هم نگاشت و کتابهایی مثل اودیسه هومر را به انگلیسی برگرداند. او که سوسیالیستی ثابت‌قدم بود، در اواخر عمر آثاری هم در باب سوسیالیسم نوشت که از آن جمله اخبارناکجاآباد^{۷۴} (۱۸۹۶) را می‌توان نام برد.

الجرنن چارلز سوین برن^{۷۵} (۱۸۳۷ تا ۱۹۰۱). در خانواده‌ای قدیمی و سرشناس در لندن به دنیا آمد. پدرش دریا سالار نیروی دریایی انگلستان بود، و مادرش هم تبار اشرافی داشت. سوین برن در کودکی فرانسه و ایتالیایی آموخت، و در آکسفورد یونانی و لاتینی تحصیل کرد. او در سال ۱۸۵۷ به گروه پیش از رافائلیان پیوست و از مریدان دنتی گیبریل روستی شد. سوین برن سخت شیفته شلی و ویکتور هوگو هم بود، و تحت نفوذ افسانه‌های یونانی و ادبیات کلاسیک روم، رمانسهای سده‌های میانه و درام عصر الیزابت قرار داشت. او از جهت طغیان در برابر قراردادهای عصر ویکتوریا، همدردی با نهضتها و رهبران انقلاب سیاسی عصر، و همچنین غنای موسیقی شعرش شهرت یافته است.

71) William Morris

72) Defence of Guenevere

73) Earthly Paradise

74) News from Nowhere

75) Algernon Charles Swinburne

سوین برن در ۱۸۶۰ دو درام شاعرانه *ملکه مادر*^{۷۶} و *روزاموند*^{۷۷} را منتشر کرد، و در ۱۸۶۴ در اروپا به سیر و سفر پرداخت. پس از بازگشت، در لندن سکونت گزید و از ۱۸۷۹ تا پایان عمر در انزوا زیست. آثارش آمیزه‌ای از ویژگیهای کلاسیک و آراستگیهای رمانتیسم را در خود جمع دارد. مجموعه اشعارش که به ۲۵ جلد می‌رسد بیانگر استادی او در فنون و صنایع شعری است. *آتلانته در کالدون*^{۷۸} (۱۸۶۵)، تراژدی شاعرانه او که در قالب درام کلاسیک یونانی سروده است، کمابیش مایه شهرتش شد. اثر بعدی وی به نام *چسترلند*^{۷۹} (۱۸۶۵)، نخستین کتاب از یک درام سه بخشی (تریلوژی) بود که دو بخش دیگر *باث‌ول*^{۸۰} (۱۸۷۴) و *ماری استوارت*^{۸۱} (۱۸۸۱) نام داشتند. نام سوین برن با دو مجموعه به نام اشعار و ترانه‌ها^{۸۲} (۱۸۶۶، ۱۸۷۴) بر سر زبانها افتاد، اما به سبب پرداختن به عشق و لذات جسمانی سرزنش بسیار نیز شد. سوین برن در آثار دیگری چون *ترانه ایتالیا*^{۸۳} (۱۸۶۷) و *ترانه‌های صبحگاهی*^{۸۴} (۱۸۷۱)، با پرداختن به مسئله استقلال ایتالیا، دلبستگی خود را به آزادی سیاسی نشان می‌دهد. *منظومه تریسترام لاینسی*^{۸۵} (۱۸۸۲)، که بهترین اثر سوین برن به شمار می‌رود، داستان جاودانه تریسترام و ایزولت را روایت می‌کند. او در این کتاب از هماوایی آغازین واژه‌ها بهره فراوان می‌گیرد.

سوین برن در اشعار اولیه خویش بیانگر تجربیات جنسی مبهم است؛ اما در اشعار پخته‌تر خود با برخورداری از قابلیت‌های فنی شگرف به مسائل فکری روی می‌آورد و از رمانتیسم دوران جوانی دور می‌شود. با این همه، اهمیت او بیش از هر چیز مرهون جادوی کلام و موسیقی اشعار اوست.

جرارد منلی هاپکینز^{۸۶} (۱۸۴۴ تا ۱۸۸۹). در اسکس زاده شد و در آکسفورد تحصیل کرد. در ۱۸۶۶ به آیین کاتولیک رم گروید و در سال ۱۸۶۸ کشیش یسوعی شد. در ۱۸۸۴ نیز به استادی کرسی زبان یونانی در دانشگاه دوبلین رسید.

76) *Queen Mother*78) *Atalanta in Calydon*80) *Bothwell*82) *Poems and Ballads*84) *Songs before Sunrise*86) *Gerard Manley Hopkins*77) *Rosamond*79) *Chatterland*81) *Mary Stuart*83) *A Song of Italy*85) *Tristram of Lyonesse*

نخستین دفتر شعر هاپکینز پس از مرگش در سال ۱۹۱۸ با عنوان اشعار^{۸۷} انتشار یافت. این کتاب لبریز از احساس ژرف و تصاویر تند و متراکم است. شهرت هاپکینز نیز از جهت اشعار درخشان او در باب مذهب و طبیعت، نوآوریهای انقلابی او در شیوه‌های پرداخت و توازن و تناسب کامل اجزاء و عناصر شعر اوست.

ویلیام ارنست هنلی^{۸۸} (۱۸۴۹ تا ۱۹۰۳). شاعر، نمایشنامه‌نویس و روزنامه‌نگار بود. از کودکی مبتلا به سل شد و به همین لحاظ یک پایش را از دست داد. تحصیلاتش نیز محدود به دورهٔ مدرسه بود. او در سال ۱۸۷۷ همکاری خود را با نشریات لندن آغاز کرد و سردبیر چند نشریهٔ برجسته شد، و کم‌کم در نقدنویسی نام‌ونشانی یافت. هنلی بیست ماهی را هم در بیمارستان به سربرد و دفتری از اشعارش را با نام *در بیمارستان*^{۸۹} (۱۸۷۳ تا ۱۸۷۵) انتشار داد.

هنلی که از پیشروان شعر آزاد در انگلستان بود، از بابت مجموعه‌هایی چون کتاب *نظم*^{۹۰} (۱۸۸۸)، *ترانهٔ شمشیر*^{۹۱} (۱۸۹۳) و به خاطر انگلستان^{۹۲} (۱۹۰۰) شهرت یافته است.

فرانسیس تامپسن^{۹۳} (۱۸۵۹ تا ۱۹۰۷). فرزند پزشکی کاتولیک بود که به خواست پدر مدتی طب تحصیل کرد، اما موفقیتی نیافت و از آن دست کشید. بقیهٔ عمر او در لندن در تنگدستی و بیماری و اعتیاد به تریاک گذشت.

تامپسن در سالهایی که با فلاکت و تهیدستی دست به گریبان بود، اشعاری سرود که از نظر رنگ و تصویرسازی بیانگر نفوذ کیتس و شلی در اوست، و از لحاظ روح و لحن یادآور اشعار شاعران مابعدالطبیعه. او اغلب اشعار عارفانه وارث را با رؤیا و جذبهٔ بهشت در هم آمیخته است. مشهورترین شعر او نیز «تازی بهشت»^{۹۴} نام گرفته است. از تامپسن سه مجموعهٔ شعر به یادگار مانده که با عنوان اشعار^{۹۵} (۱۸۹۳)، *ترانه‌های همانند*^{۹۶} (۱۸۹۵) و

87) *Poems*89) *In Hospital*91) *Song of the Sword*93) *Francis Thompson*95) *Poems*88) *William Ernest Henley*90) *A Book of Verses*92) *For England's Sake*94) *Hound of Heaven*96) *Sister-Songs*

اشعار نو^{۹۷} (۱۸۹۷) انتشار یافته اند.

آلفرد ادوارد هاوسمان^{۹۸} (۱۸۵۹ تا ۱۹۳۶). استاد شعر غنائی ناب و دانشمند ادبیات کلاسیک بود. در آکسفورد تحصیل کرد. چند سالی در اداره ثبت اختراعات بریتانیا به کار پرداخت؛ آنگاه، نخست در دانشگاه لندن، و پس از سال ۱۹۱۱ در کمبریج استاد زبان لاتینی شد.

شهرت هاوسمان مرهون مجموعه اشعار غنائیش، جوانک شرابشایی^{۹۹} (۱۸۹۶) است که بیانگر روح طنز و استهزاء، احساس غم ناشی از سرخوردگی جوانی، گذرایی عشق و جوانی، اندوه و رنج زندگی و بدبینی عمیق شاعری است که مرگ را تسلی بخش همه انسانها می داند. هاوسمان پس از انتشار این مجموعه تا مدت ۲۶ سال دیگر شعری نسرود و تنها در سال ۱۹۲۲ دفتری با نام آخرین اشعار^{۱۰۰} را منتشر کرد.

رادیارد کیپلینگ^{۱۰۱} (۱۸۶۵ تا ۱۹۳۶). شاعر و داستان نویس برجسته در بمبئی در خانواده ای انگلیسی به دنیا آمد. از شش تا هفده سالگی در انگلستان تحصیل کرد، سپس در هند به روزنامه نگاری اشتغال یافت، و به عنوان مفسر زندگی هندیان برای امپراتوری بریتانیا و مردم جهان شهرت یافت.

کیپلینگ در بیست و یک سالگی مجموعه ای از اشعارش را با عنوان سرودهای اداری^{۱۰۲} (۱۸۸۶) منتشر کرد. اثر بعدی او، داستانهای بی پرده از تپه ها^{۱۰۳} (۱۸۸۸) بود که بیشتر از اشعارش مقبولیت یافت. و سرانجام، با انتشار مجموعه تازه ای از داستانهایش به نام موانع زندگی^{۱۰۴} (۱۸۹۱)، نویسنده پیشرو داستانهای کوتاه در انگلستان شناخته شد. اما مشهورترین اثر کیپلینگ، کتاب جنگل^{۱۰۵} (۲ جلد، ۱۸۹۴، ۱۸۹۵) بود که یک رشته فابلهای جذاب را در بر می گرفت و برای نوجوانان نوشته شده بود. او دو رمان هم به نامهای

97) *New Poems*

99) *A Shropshire Lad*

101) *Rudyard Kipling*

103) *Plain Tales from the Hills*

105) *Jungle Book*

98) *Alfred Edward Housman*

100) *Last Poems*

102) *Departmental Ditties*

104) *Life's Handicaps*

نوری که روشنی نبخشید^{۱۰۶} (۱۸۹۰) و کیم^{۱۰۷} (۱۹۰۱)، نوشت اما در این زمینه توفیقی نیافت. موفقیت او مرهون داستانهای کوتاهش بود.

کیپلینگ با تنوع و گستردگی دامنه آثارش برای نسل خود جذابیت فراوان داشت. او از بسیاری جهات نخستین شاعر امپراتوری بریتانیا هم شمرده می شود، زیرا دیدگاه او تنها به انگلستان محدود نمی گردد، بلکه در اشعارش از استرالیا و کانادا گرفته تا افریقای جنوبی و دورافتاده ترین نقاط قلمرو امپریالیسم بریتانیا پیش می رود. و در همین اشعار در پس پرده وطن پرستی، به هواداری از امپریالیسم کشورش پرداخته، که همین موضوع شهرت او را لکه دار کرده است. در هر حال، کیپلینگ از جهت اشعاری چون «گونگادین»^{۱۰۸} و «ماندلی»^{۱۰۹}، که در مجموعه سروده های سربازخانه^{۱۱۰} (۱۸۹۲) گرد آمده، جاودانه شده است. او نخستین شاعر انگلیسی برنده جایزه نوبل ادبیات (۱۹۰۷) نیز هست.

ارنست داونسن^{۱۱۱} (۱۸۶۷ تا ۱۹۰۰). تحصیلکرده آکسفورد، از پیروان مکتب مشهور به اصحاب انحطاط^{۱۱۲} بود که شاعران فرانسوی رمبو، ولن و مالارمه از پیشگامان آن شمرده می شدند. هنرمندان وابسته به این مکتب از موضوعات ساده و طبیعی دوری می گزیدند و به جانب مضامین پیچیده و تصنعی گرایش داشتند. آنها با اعتقاد به این که هنر هدفی جز خودش ندارد، از پرداختن به هرگونه مطالب اخلاقی یا اجتماعی اجتناب می کردند. داونسن، برجسته ترین نماینده اصحاب انحطاط در انگلستان، همانند هنرمندان هم مکتب فرانسوی خود شیوه های بیان شعری را تکامل بخشید، اما حرف زیادی برای گفتن نداشت. مجموعه سروده های او در دو دفتر کم حجم با عنوان اشعار^{۱۱۳} (۱۸۹۶) و زینتها^{۱۱۴} (۱۸۹۹) انتشار یافته است. شهرت داونسن بیش از هر چیز مرهون شعری است با نام سی نارا، که یکی از مشهورترین اشعار عصر شاعر شناخته می شود و خطاب به دخترکی که دل از وی ربوده بود سروده شده است.

106) *Light that Failed*107) *Kim*108) *Gunga Din*109) *Mandalay*110) *Barrack-Room Ballads*111) *Ernest Dowson*112) *Decadents*113) *Verses*114) *Decorations*

رمان نویسان عصر ویکتوریا

بنجامین دیزرایلی، ارل آو بیکنزفیلد^{۱۱۵} (۱۸۰۴ تا ۱۸۸۱). سیاستمدار محافظه کار و رمان نویس انگلیسی، فرزند یک ادیب یهودی بود. او در سیزده سالگی تعمید یافت و مسیحی شد اما غرور تبار خویش را هیچگاه از دست نداد. دیزرایلی در سال ۱۸۳۷ نماینده پارلمان شد و بعد به رهبری مجلس عوام رسید. او دوبار، در ۱۸۶۸ و ۱۸۷۴، به نخست وزیری انگلستان برگزیده شد و دولتی با سیاست امپریالیستی تشکیل داد. در پرتو ابتکارات او بود که اختیار امور کانال سوئز به دست انگلستان افتاد، و ملکه ویکتوریا به عنوان امپراتور هند تاجگذاری کرد (۱۸۷۶).

دیزرایلی زندگی ادبی خود را با انتشار رمان ویون گری^{۱۱۶} (۱۸۲۶) آغاز کرد. سپس شش داستان و چند مقاله سیاسی نوشت و رمانی با نام دوک جوان^{۱۱۷} (۱۸۳۱)، داستان عاشقانه معبد هنرنا^{۱۱۸} (۱۸۳۶)، و رمانهای دیگری منتشر کرد. اما مشهورترین اثر داستانی او رمانی سه بخشی است که نخستین آنها، کانیگزبی^{۱۱۹} (۱۸۴۴)، حاوی بسیاری از نظریات سیاسی او در باب مسائل اجتماعی عصر است. رمان دوم، سیبیل^{۱۲۰} (۱۸۴۶)، به سنجش زندگی مردم ثروتمند و طبقه فقیر کارگر در انگلستان دهه ۱۸۴۰ می پردازد. و رمان سوم، تنکرد^{۱۲۱} (۱۸۴۷)، درباره جوانی رؤیایی است که از محافل اجتماعی لندن عصر می بُرد و راهی شرق و ارض مقدس می شود. دیزرایلی دو رمان سیاسی هم با نام لوئر^{۱۲۲} (۱۸۷۰) و اندیمیون^{۱۲۳} (۱۸۸۰) نگاشته است.

آثار غیرداستانی دیزرایلی از نظر تاریخی قابل ملاحظه اند. اما این نوشته ها نیز مثل رمانهایش بیانگر عقاید محافظه کارانه او و گویای مباحثات او به امپراتوری و تاج و تخت بریتانیا است.

115) Benjamin Disraeli, Earl of Beaconsfield

116) Vivian Grey

117) Young Duke

118) Henrietta Temple

119) Coningsby

120) Sybil

121) Tancred

122) Lothair

123) Endymion

ویلیام مکپیس ناکری^{۱۲۴} (۱۸۱۱ تا ۱۸۶۳). رمان نویس و طنز پرداز توانا، در کلکته زاده شد. در شش سالگی پدرش را که بازرگانی ثروتمند و از شخصیت‌های برجسته کمپانی هند شرقی بود، از دست داد و روانه انگلستان شد. مدتی در آکسفورد به تحصیل پرداخت، اما دانشگاه را ترک گفت. چندی هم حقوق خواند، و سپس به روزنامه نگاری و هنر روی آورد. در این احوال، اثریۀ پدر را در قمار و سفته بازی برباد داد، و در ۱۸۳۳ به پاریس رفت و سه سالی نقاشی آموخت، اما در این رشته نیز توفیقی نیافت. در ۱۸۳۶ با دختری ایرلندی ازدواج کرد و به انگلستان بازگشت تا استعداد خویش را در نویسندگی نیز بیازماید. او کم کم با نوشته هایش در مجلاتی مثل تایمز و فریزر، و با کتابهایی چون داستان فقیر اعیان نما^{۱۲۵} (۱۸۴۰) شهرتی یافت. اما روزهای خوش موفقیت او دیری نپایید، و دیوانگی همسرش در ۱۸۴۰، او را برای همه عمر پریشان و آزرده خاطر کرد.

ناکری با کتاب خودنماها^{۱۲۶} (۱۸۴۸)، که مجموعه ای از طنز بود، و با رمان یاوه بازار^{۱۲۷} (۱۸۴۸)، که به قول خودش درباره مردمی است که بدون خدا در جهان زندگی می کنند، پایه های شهرتش را استوار ساخت. او در آثارش بیشتر به توصیف زندگی و خلقیات اشراف و طبقات بالای جامعه انگلستان با زبان طنز آمیزی می پردازد. رمانهایش با این که سطحی و سست بافت می نمایند، شخصیت پردازیهای جذاب و نثری شیوا دارند. اصولاً ناکری در گزینش و ترسیم اشخاص رمانهایش بصیرتی شگرف دارد و با درک نیرومندی که از صحنه های زندگی اجتماعی دارد می تواند موقعیتهای پرتحرک بیافریند. او تصاویری زیبا و استادانه از جامعه انگلستان سده هیجدهم ترسیم می کند، و با بیان خصوصیات عجیب اشخاص رمانهایش، پرده از فساد و دنائتهای اخلاقی اشراف برمی گیرد. او بر روی هم نویسنده ای است دارای دید اجتماعی نافذ و سبکی ساده و دلپسند. از دیگر آثار مشهور اوست: رمانهای پندنیس^{۱۲۸} (۱۸۴۸ تا ۱۸۵۰)، هنری اسموند^{۱۲۹} (۱۸۵۲)؛ و همچنین کتاب فکاهی نویسان انگلیسی در قرن هیجدهم^{۱۳۰} (۱۸۵۱).

124) William Makepeace Thackeray

125) *A Shabby-Genteel Story*126) *Book of Snobs*127) *Vanity Fair*128) *Pendennis*129) *Henry Esmond*130) *English Humourists of the Eighteenth Century*

چارلز دیکنز^{۱۳۱} (۱۸۱۲ تا ۱۸۷۰). مشهورترین رمان‌نویس انگلیسی و یکی از بزرگترین رمان‌نویسان جهان، فرزند یک کارمند نیروی دریایی بود. در دوازده سالگی پدر تهیدست او به زندان طلبکاران افتاد و چارلز ناگزیر از درس و مشق محروم ماند. او را از مدرسه به یک کارخانه واکس‌سازی فرستادند، و شش ماهی در آنجا کار کرد، که همین مدت دنیای پاک و روشن کودکی را تیره و تار ساخت، و بیرحمی جامعه تا اعماق وجودش نفوذ کرد. بعد، به کارهای کوچکی چون پادوی یک دفتر حقوقی اشتغال یافت، و سرانجام، در سال ۱۸۳۵ خبرنگار پارلمانی یکی از روزنامه‌ها شد. در ضمن، طرحهایی طنزآمیز از زندگی روزمره لندن نوشت که از ۱۸۳۳ تا ۱۸۳۵ با نام مستعار «باز» به شکل پاورقی در یک مجله انتشار یافت. موفقیت این به اصطلاح طرحهای باز^{۱۳۲} به حدی بود که دیکنز مجموعه دیگری با عنوان نامه‌های بازمانده باشگاه پیک‌ویک^{۱۳۳} (۱۸۳۶) را منتشر کرد. این نوشته‌ها که در قالب رمانی با نام نامه‌های پیک‌ویک^{۱۳۴} هم انتشار یافت، دیکنز را در بیست و چهار سالگی به شهرت رساند.

دیکنز با آلبورتویست^{۱۳۵} (۱۸۳۷ تا ۱۸۳۸)، که پایه‌های شهرت او را استوار کرد، مبارزه با پلیدیهای اجتماعی را آغاز نهاد. او در این رمان با ترسیم دنیای فقر و جنایت کارگاههای لندن سده نوزدهم، داستان فلاکت پسری بینوا و ستمهایی را که بر او می‌رود بازگو می‌کند. رمان نیکلاس نیکل‌بی^{۱۳۶} (۱۸۳۸ تا ۱۸۳۹)، باز داستان زندگی پسری گرسنه است که به مدرسه‌ای به نام دو دبویزها^{۱۳۷} فرستاده می‌شود که مدیری حیوان‌صفت و چهل کودک بینوا دارد. دیکنز در این رمان وضع رقت‌انگیز این چنین مدارسی را سخت به باد حمله می‌گیرد، همان‌گونه که در آلبورتویست به انتقادی کوبنده از کارگاههای آنچنانی می‌پرداخت.

دیکنز در ۱۸۴۲ به ایالات متحد آمریکا سفر کرد. در این سرزمین به سبب اصرارش بر

131) Charles Dickens

132) *Sketches by Boz*

133) *Posthumous Papers of the Pickwick Club*

134) *Pickwick Papers*

135) *Oliver Twist*

136) *Nicholas Nickleby*

137) *Do the Boys Hall*

الغای بردگی و حمایتش از حقوق مؤلفان، برخی از محافل را سخت رنجانید. او پس از بازگشت به وطن، کتاب یادداشتهای امریکایی^{۱۳۸} (۱۸۴۲) و رمان طنزآمیز مارتین شوزلویت^{۱۳۹} (۱۸۴۴) را بر ضد بردگی و کوته‌فکری امریکاییان نوشت، که در انگلستان خوش درخشیدند.

با دیوید کاپرفیلد^{۱۴۰} (۱۸۴۹ تا ۱۸۵۰) نگارش آثار پخته‌تر دیکنز آغاز می‌شود. او در این رمان، که فصل دردناکی از زندگی خود وی را در بر می‌گیرد، باز از ستمی که بر کودکان انگلیسی در سده نوزدهم می‌رود، سخنها دارد. در رمان بلیک هاوس^{۱۴۱} (۱۸۵۲) به افشای فساد سیاسی و تعلل و تسامح دادگاهها در رسیدگی به جرائم می‌پردازد، و نهادهای دولتی گرفتار شیوه‌های کهنه و کاغذبازی را به حمله می‌گیرد. رمان اجتماعی روزگار تنگدستی^{۱۴۲} (۱۸۴۵) کوبنده‌ترین کیفرخواست دیکنز علیه توجیه فلسفی صنعت‌گرایی نیمه سده نوزدهم در انگلستان است. رمان دوریت کوچک^{۱۴۳} (۱۸۵۵) تا (۱۸۵۷)، که بیانگر خاطرات پدر دیکنز در زندان طلبکاران است، شدیدترین ضربات انتقاد نویسنده را بر پیکر پوسیده نظام اداری عصر فرود می‌آورد. رمان تاریخی داستان دوشهر^{۱۴۴} (۱۸۵۹) داستانی است درباره انقلاب فرانسه، و رویدادهای دوشهر لندن و پاریس. آرزوهای بزرگ^{۱۴۵} (۱۸۶۰ تا ۱۸۶۱)، رمانی است حاوی اشاراتی به زندگی دیکنز، و از موفقترین آثار او. دوست مشترک ما^{۱۴۶} (۱۸۶۴) را بسیاری از منتقدان زیباترین اثر دیکنز، و شماری دیگر بی‌لطف و پرطول و تفصیلش خوانده‌اند. سراسر فضای داستان را غبار (کنایه از پول)، فریب و مرگ آکنده است که این فضا سازی گویای بدبینی ژرف دیکنز نسبت به طبقات بالای جامعه است.

دیکنز طبعی عصبی داشت. جوانمرگ شدن خواهرزنش، که عاشقانه دوستش داشت، اندوهی همیشگی بر دلش نشانده بود. زندگی زناشوییش هم نابخشودنی بود، و در ۱۸۵۸ پس از ۲۶ سال زندگی مشترک، و با ده فرزند، از همسرش جدا شد. اما در عالم نویسندگی، کمتر

138) *American Notes*139) *Martin Chuzzlewit*140) *David Copperfield*141) *Bleak House*: با عنوان «خانه قانون زده» به فارسی منتشر شده است. -م.142) *Hard Times*143) *Little Dorrit*144) *A Tale of Two Cities*145) *Great Expectations*146) *Our Mutual Friend*

کسی به پایه توفیق او رسیده است. راز نبوغ خلاق وی در شناخت عمیق او از دنیای کودکان نهفته است. و هیچ نویسنده‌ای چون او نتوانسته است معصومیت کودکان و رفتار ظالمانه بزرگسالان را با آنها ترسیم کند و جهانی از شخصیت‌های گوناگون همچون ظالم، دردمند، مضحک و یا نفرت‌انگیز بیافریند. او در رمان‌هایش به همه جا — از مدارس بچه‌های گرسنه و ادارات سردرگم گرفته تا خانه‌های محنت زده و محلات کثیف — سر می‌زند؛ و سراغ هر نوع آدمی، از قبیل دزدها، قاتلان، بدهکاران، زنان و مردان ساده دل و کودکان یتیم و بی پناه را می‌گیرد. قدرت او در ترسیم سیمای این اشخاص و احساساتشان، و نیز چیره‌دستی در تجسم بخشیدن به صحنه‌های زندگی آنان حیرت‌انگیز است. هدف او پرورش نهال دوستی و نیکی در دل‌هاست، و در این طریق، با نثری متنوع و خواندنی، و با به کار گرفتن شیوه اشک و خنده، دنیای خویش را می‌آفریند و بدان زندگی و حرکت می‌بخشد.

چارلز رید^{۱۴۷} (۸۱۴ تا ۱۸۸۴). کارش را با نمایشنامه‌نویسی آغاز کرد. نخستین درام او نقابها و چهره‌ها^{۱۴۸} (۱۸۵۲) بود که آن را به قالب رمانی با عنوان پگ و فینگتن^{۱۴۹} (۱۸۵۳) درآورد. شخصیت اصلی این رمان هنر پیشه مشهور ایرلندی مارگرت و فینگتن^{۱۵۰} (۱۷۱۴؟ تا ۱۷۶۰) است که جلوه‌های هنر او در قالب دو شخصیت خارق‌العاده در دو اثر یادشده تجلی می‌کند. شهرت رید مرهون رمان تاریخی او راهب و آتشدان^{۱۵۱} (۱۸۶۱) است که ماجراهایش در اروپای اواخر سده پانزدهم می‌گذرد. رید در رمان‌های دیگرش بیشتر به مسائل اجتماعی می‌پردازد و بر نارواییهای اجتماعی می‌تازد. از جمله این رمانها، برای اصلاح هرگز دیر نیست^{۱۵۲} (۱۸۵۶)، بررسی داستانی کشف طلا در استرالیاست. رید در این داستان نخستین گامها را در تصویر سیمایی خوشایند از یهودیان برمی‌دارد. رمان بعدی او، کم دوستم بدار، همیشه دوستم بدار^{۱۵۳} (۱۸۵۹) و دنباله آن سکه نقد^{۱۵۴} (۱۸۶۴) وضع رقتبار تیمارستانهای خصوصی انگلستان را بر ملا می‌سازد.

147) Charles Reade

149) Peg Woffington

151) Clotel and the Hearth

153) Love Little, Love Me Long

148) Masks and Faces

150) Margaret Woffington

152) It is Never Too Late to Mend

154) Hard Cash

آنتونی ترالپ^{۱۵۵} (۱۸۱۵ تا ۱۸۸۲). فرزند پدری حقوقدان و مادری نویسنده بود. تحصیلاتش را به سبب تنگدستی خانواده‌اش ناتمام رها کرد و در سال ۱۸۳۴ به خدمت اداره پست درآمد. کم‌کم ترقی کرد و در سال ۱۸۴۱ ممیز اداره پست ایرلند شد و ده‌سالی در آن جا ماند.

ترالپ نویسنده‌ای پرکار هم بود و رمانهای بسیاری با الهام از زندگی عصر ویکتوریا نگاشت که در دو گروه، وقایعنامه‌های بارستشایر^{۱۵۶} و رمانهای پارلمانی، انتشار یافته‌اند. وقایع رمانهای دسته نخست در شهر تخیلی و کلیسایی بارستشایر می‌گذرد، و ترالپ در آنها زندگی روستاهای دورافتاده از لندن و مناسبات مردم با کلیسا را تصویر می‌کند. مشهورترین این رمانها، سرپرست^{۱۵۷} (۱۸۵۵)، برجهای بارستشایر^{۱۵۸} (۱۸۵۸) و آخرین وقایعنامه بارست^{۱۵۹} (۱۸۶۷) نام داشتند. رمانهای پارلمانی درباره زندگی سیاسی، و بر محور پارلمان بریتانیا می‌گردند. از جمله این رمانها نخست‌وزیر^{۱۶۰} (۱۸۷۶) و فرزندان دوک^{۱۶۱} (۱۸۸۰) را می‌توان نام برد.

برونته^{۱۶۲}. نام خاندان انگلیسی ایرلندی تبار که سه تن از رمان‌نویسان انگلستان در سده نوزدهم از آن برخاسته‌اند. این سه تن که شارلوت، امیلی و آن نام دارند، در دهکده هاورث^{۱۶۳} (در یورکشایر) در محیطی مذهبی و فقیر بزرگ شدند و از کودکی رویایی و خیالپرور بار آمدند. دو خواهر بزرگتر، شارلوت و امیلی، در یک مدرسه دینی شبانه‌روزی درس خواندند، یکچند خود معلم شدند، و در ۱۸۴۲، به بروکسل رفتند و دنبال تحصیلاتشان را گرفتند.

155) Anthony Trollope

157) Warden

159) Last Chronicle of Barset

161) Duke's Children

163) Haworth

156) Chronicles of Barsetshire

158) Barsetshire Towers

160) Prime Minister

162) Brontë Family

شارلوت برونته^{۱۶۴} (۱۸۱۶ تا ۱۸۵۵). نخستین رمان شارلوت، پروفیسور^{۱۶۵} (۱۸۵۷)

بود که بر محور زندگی مدیر مدرسه‌ای در بروکسل دور می‌زد. شارلوت بعد از این رمان، که برای انتشارش به هردری زد، جین ایر^{۱۶۶} (۱۸۴۷) را نوشت و شهرتی جاودانه یافت. او در این رمان جذاب و خیال‌انگیز که داستان زندگی دخترکی یتیم را تصویر می‌کند، به شیوه‌ای رمانتیک، که با واقعگرایی زنانه درهم آمیخته، گوشه‌هایی از دنیای تار و غمبار خویش را نیز بازگو کرده است. ماجراهای سومین رمان شارلوت، شرلی^{۱۶۷} (۱۸۴۹)، در یورکشایر در سالهای آخر دوره جنگهای ناپلئونی، و در حول و حوش صنعت کساد پشم می‌گذرد. آخرین رمان او، ویلت^{۱۶۸} (۱۸۵۳)، بیانگر تجربیات خود او به هنگام اقامت در بروکسل است.

امیلی برونته^{۱۶۹} (۱۸۱۸ تا ۱۸۴۸). معمولاً امیلی را خوش‌قریحه‌ترین خواهران برونته می‌دانند، و این مرهون رمان درخشانش، بلندبهای بادخیز^{۱۷۰} (۱۸۴۷)، و پاره‌ای اشعار زیبای اوست. بلندبهای بادخیز، که تا به امروز هم در میان آثار کلاسیک پرفروش جهان، شاهکاری خارق‌العاده به‌شمار می‌رود، داستان شهوتی است غول‌آسا که نسلی را می‌بلعد، قصه موجودی است زشت و ناهنجار، با عشقی شهوانی و وحشتناک.

آن برونته^{۱۷۱} (۱۸۲۰ تا ۱۸۴۹). کوچکترین دختر خانواده شوربخت برونته، که استعداد چندان درخشانی هم نداشت، دو رمان به نامهای آگنس گری^{۱۷۲} (۱۸۴۷) و مستاجر وایلدفل‌هال^{۱۷۳} (۱۸۴۸) نوشت که امروزه تقریباً فراموش شده‌اند. رمان اول، داستان زندگی معلمه‌ای تنهاست که با معاون کشیش یک بخش ازدواج می‌کند؛ و دومی، ماجرای شوهری است عیاش و ولخرج.

164) Charlotte Brontë

165) Professor

166) Jane Eyre

167) Shirley

168) Villette

169) Emily Brontë

۱۷۰) Wuthering Heights: این رمان را علی‌اصغر بهرام‌بیگی با عنوان «بلندبهای بادگیر» (چاپ دهم، تهران،

نشر نو، ۱۳۶۹) به فارسی برگردانده است. -م.

171) Anne Brontë

172) Agnes Grey

173) Tenant of Wildfell Hall

جورج الیوت^{۱۷۴} (نام مستعار ماری آن اوانز^{۱۷۵}: ۱۸۱۹ تا ۱۸۸۰). بانوی رمان نویس طراز اول عصر ویکتوریا، دختر یک کارگزار زمین در واریکشایر بود، و بیشتر عمرش در این ولایت گذشت. الیوت در اوایل دههٔ چهل با دیدگاه‌های جدید دانشجویان آلمانی در حکمت الهی آشنا شد و زندگی مسیح^{۱۷۶} (۱۸۳۵)، نوشتهٔ دیوید فردریک اشتراوس^{۱۷۷} را در ۱۸۴۶ به انگلیسی برگرداند. او در سال ۱۸۵۱ به صف همکاران مجلهٔ متریقی وست‌مینستر ریویویست و تا ۱۸۵۴ معاون سردبیر آن بود. در این احوال با جورج هنری لیوئیس^{۱۷۸} (۱۸۱۷ تا ۱۸۷۸)، منتقد آثار دراماتیک و نویسندهٔ آثاری در زمینهٔ زیست‌شناسی و روانشناسی و فلسفه، آمدوشد پیدا کرد. لیوئیس مردی متأهل بود که از زنش جدا شده بود، اما نمی‌توانست اجازهٔ طلاق بگیرد. الیوت بی‌اعتنا به رسوم قراردادی، و بدون این که رسماً با لیوئیس ازدواج کند تا مرگ او در کنارش بود.

نخستین آثار داستانی الیوت، شامل سه داستان کوتاه، در ۱۸۵۷ در مجلهٔ بلاک وود^{۱۷۹} انتشار یافت. نخستین رمان وی، آدام بید^{۱۸۰}، نیز در ۱۸۵۹ از چاپ درآمد. او پس از این رمان، که با الهام از خاطرات کودکی‌اش نگاشته بود، دو رمان به نام‌های آسیاب کنارفلوس^{۱۸۱} (۱۸۶۰) و سایلاس مارنر^{۱۸۲} (۱۸۶۱) نوشت. این سه رمان که بیانگر گرایشهای اخلاقی نویسنده‌اند، تصاویر واقع‌بینانه‌ای از زندگی طبقهٔ متوسط ترسیم می‌کنند.

شاهکار الیوت رمان چهارجلدی میدل‌مارچ^{۱۸۳} (۱۸۷۱ تا ۱۸۷۲) است که در آن تصویری روشن از اجتماع یک شهر با چهره‌های گوناگون و مشخص ارائه می‌دهد. آخرین رمان وی، دانیل دروندا^{۱۸۴} (۱۸۷۶)، بیانگر فلسفهٔ اخلاقی او بود.

اصولاً الیوت هدفی تعلیمی دارد، و رمانهایش ابزاری است برای پرداختن به مسائل اجتماعی و اخلاقی عصر. او عقاید مذهبی و اخلاقی و اندیشه‌های سیاسی خویش را نیز

174) George Eliot

175) Mary Ann Evans

176) *Life of Jesus*

177) David Friedrich Strauss (۱۸۰۸ تا ۱۸۷۴): حکیم الهی آلمانی. م.

178) George Henry Lewes

179) *Blackwood*180) *Adam Bede*181) *Mill on the Floss*182) *Silas Marner*183) *Middlemarch*184) *Daniel Deronda*

به قلمرو رمان می‌کشد، و با درک و ارزیابی دقیق اشخاص داستانهایش، و با دیدی زنانه و تیزبین، که شوخ‌طبعی و نکته‌سنجی از آن می‌بارد، دنیای دهقانان و شهروندان را ترسیم می‌کند.

ویلکی کالینز^{۱۸۵} (۱۸۲۴ تا ۱۸۸۹). عموماً [ویلیام] ویلکی کالینز را نخستین نویسنده انگلیسی رمانهای جدی پلیسی و اسرارآمیز می‌دانند. او در تکامل این قبیل رمانها از لحاظ ابتکار و طرح و فضای ترس و جلب انظار به این نوع ادبی تأثیر فراوان داشت. شهرت کالینز مرهون دو رمان اسرارآمیز او، زن سپیدپوش^{۱۸۶} (۱۸۶۰) و حجرالقمصر^{۱۸۷} (۱۸۶۸) است. اولی، داستانی پیچیده است که طرح آن بر محور شباهت وارثه‌ای ثروتمند با زنی سپیدپوش و اسرارآمیز که در تیمارستانی زندگی می‌کند می‌گردد؛ و دومی، اسرارناپدید شدن قطعه الماسی قیمتی است که روزگاری زینت بخش بتی در هند بوده و بعد هم به دست یک افسر انگلیسی افتاده است. گروهبان کاف^{۱۸۸} که به جستجوی این الماس برمی‌آید، احتمالاً نخستین کارآگاه در ادبیات انگلیسی است.

جورج مردیت^{۱۸۹} (۱۸۲۸ تا ۱۹۰۹). رمان‌نویس، شاعر و منتقد پیشرو انگلیسی، در خانواده پدری ولزی تبار و مادری ایرلندی‌نژاد به دنیا آمد. در چهارده سالگی برای تحصیل به مدرسه طراز اولی در آلمان فرستاده شد که در آنجا شیوه پژوهش را فراگرفت و با نظریه جهان‌وطنی و رمانتیسیم افراطی آشنا شد. پس از بازگشت به انگلستان تا ۱۸۹۴ به عنوان روزنامه‌نویس و ویراستار برای ناشری کار کرد.

نخستین دفتر شعر مردیت به نام اشعار^{۱۹۰} (۱۸۵۱) با بی‌اعتنایی عامه روبرو شد، و بنابراین او به رمان‌نویسی روی آورد. اولین رمان موفق او، رنج ریچارد فوریل^{۱۹۱} (۱۸۵۹)، گرفتاریهای پسرکی را حکایت می‌کند که به جای مدرسه، در خانه با برنامه‌های آموزشی

185) Wilkie Collins

186) *Woman in White*187) *Moonstone*188) *Sergeant Cuff*

189) George Meredith

190) *Poems*191) *Ordeal of Richard Feverel*

پدرش، تحصیل کرده است. شاهکار مردیت رمان خودپرست^{۱۹۲} (۱۸۷۹) بود که خودپرستی و غرور مرد را در عشق تجسم می‌بخشد. اصولاً مردیت که از خودپرستی نفرت داشت، در این رمان که به کم‌دی معنوی نزدیک می‌شود، منتهای قدرت خود را جلوه گرمی‌سازد. از رمانهای دیگر مردیت، رمان تاریخی او به نام ویتوریا^{۱۹۳} (۱۸۶۶)، و کم‌دینهای غم‌انگیز^{۱۹۴} (۱۸۸۰)، که رمانی است برپایه زندگی سوسیالیست یهودی آلمانی فردیناند لاسال^{۱۹۵} (۱۸۲۵ تا ۱۸۶۴)، مقبولیت یافته‌اند.

از مردیت اثر غیرداستانی درخشانی هم به یادگار مانده به نام دریاب اندیشه کم‌دی^{۱۹۶} (۱۸۷۷) که تحلیلی هوشمندانه از روح کم‌دی است. او در این کتاب، با بیان ایمانش به نیروی خنده، این نظریه را ارائه می‌دهد که کم‌دی، احساساتیگری افراطی و خودپرستی و غرور را تعدیل می‌کند.

با این که نخستین دفتر اشعار مردیت توفیقی نیافت، او مجموعه‌های دیگری هم انتشار داد که در میان آنها، عشق مدرن^{۱۹۷} (۱۸۶۲) و سرودها و اشعار زندگی مصیبت‌بار^{۱۹۸} (۱۸۸۷) خوش درخشیده‌اند.

مردیت در پرداختن صحنه‌های رمانهایش بس توانا، و از لحاظ قوه درک و برداشت و سرعت انتقال و حدت ذهن کم‌نظیر است. اما شعر و نثر او، تا هنگامی که خواننده با شگردهای سبک وی آشنا نشود، دشوار می‌نماید.

تامس هاردی^{۱۹۹} (۱۸۴۰ تا ۱۹۲۸). رمان‌نویس و شاعر پرکار، در مرکز ایالت دورچستر، که در رمانهایش وسکس نام گرفته است، زاده شد. او که فرزند یک بتا بود در لندن به مدرسه رفت. در شانزده سالگی به خدمت یک معمار درآمد و هنر معماری آموخت؛ اما با وجود قابلیت‌هایش در معماری، که جوایزی را هم برایش به همراه داشت، هوای شاعری و داستان‌سرایی در سر داشت؛ و عاقبت هم نویسندگی پیشه کرد.

192) *Egoist*193) *Vittoria*194) *Tragic Comedians*195) *Ferdinand Lassalle*196) *On the Idea of Comedy*197) *Modern Love*198) *Ballads and Poems of Tragic Life*199) *Thomas Hardy*

هاردی نخستین رمان موفق خود، چاره‌جویی‌های نوپیدانه^{۲۰۰} (۱۸۷۱) را با نامی مستعار منتشر کرد. رمان دیگر وی که نام او را بر خود داشت یک جفت چشم آبی^{۲۰۱} (۱۸۷۳) بود، که خریداران بسیاریافت. هاردی تقریباً تا شصت سالگی، به طور تمام وقت به نوشتن رمانهایی آکنده از جبرگرایی و بدبینی ژرف مشغول بود. در این رمانها - که خودش آنها را «رمانهای شخصیت و محیط» نام نهاده - تقدیر و شانس کورنقشی عمده دارند؛ اشخاص داستان در دامهای گوناگون گرفتارند، و عاقبت هم دست و پا بسته در می‌مانند، و اسیر سرنوشت می‌شوند. رمانهای هاردی بر روی هم تصاویری از انسان در کشمکش با بخت و سرنوشتند، و هاردی توصیه می‌کند که باید ضربه‌های سرنوشت را با آرامش پذیرفت. در رمانهای هاردی طبیعت نیز نقشی برجسته دارد، و در واقع طبیعت خود یک شخصیت است؛ و هاردی مفسر آن.

در میان درخشان‌ترین رمانهای هاردی، بدو از مردم شوریده^{۲۰۲} (۱۸۷۴)، بازگشت بومی^{۲۰۳} (۱۸۷۸)، شهردار کاستربریج^{۲۰۴} (۱۸۸۶) و نس دوربرویل^{۲۰۵} (۱۸۹۱)، شهرتی پایا یافته‌اند. آخرین رمان هاردی، جود گمنام^{۲۰۶} (۱۸۹۶)، با بی‌اعتنائی خوانندگان روبه‌رو شد، و بنابراین، هاردی پیر، همچون سالهای جوانی، باز به شعر روی آورد. این دوره از زندگی او سخت پربار بود. اشعاری که هاردی در فاصله سالهای ۱۸۹۸ تا ۱۹۲۸ سروده هم از لحاظ کمیت و هم از نظر اصالت، ارزشی والا دارند. بزرگترین اثر او درام حماسی سردودمانان^{۲۰۷} (سه کتاب، ۱۹۰۳، ۱۹۰۶، ۱۹۰۸)، یادگار همین دوره است. این نمایشنامه کامل (که در آن علت و معلول اشخاص نمایش را در حلقه زنجیر خود می‌کشد و بین طرح و بازیگرانش ارتباطی منطقی به وجود می‌آورد) دارای ۱۹ پرده و ۱۳۰ صحنه است، که بر محور ناپلئون و رویدادهای تاریخی مربوط به او دور می‌زند. بدین ترتیب در این درام تدارک ناپلئون برای حمله به انگلستان و نبردهای او، مرگ نلسون در نبرد ترافالگار، شکست پروس در نبرد وینا، ازدواج ناپلئون با ماری لوئیز، و شکست او در واترلو توصیف می‌شود. در این نمایشنامه، که به نظم و نثر آمیخته است، ارواحی خارج از این جهان، بر همه

200) *Desperate Remedies*

201) *A Pair of Blue Eyes*

202) *Far from the Madding Crowd*

203) *Return of the Native*

204) *Mayor of Casterbridge*

205) *Tess of the D'Urbervilles*

206) *Jude the Obscure*

207) *Dynasts*

رویدادها نظارت دارند، و هاردی با بدبینی عمیق نشان می‌دهد که چگونه عالم خلقت با خشونت آدمها را به بازی می‌گیرد و بعد که از بازی خسته شد، نابودشان می‌سازد.

اصولاً هاردی شاعر فرانکر و تصویرساز، که اندیشه‌هایش از نظریه‌های مادیگری و جبرگرایی سده نوزدهم شکل گرفته است، انسان را گرفتار قدرتهایی می‌بیند که نه آنها را می‌فهمد و نه بر آنها تسلطی دارد. و در زمینه‌سازی رمانهای او تکیه اصلی بر روی سببیت است. طرح و نقشه اولیه رمان از نویسنده است، و اشخاص داستان ناگزیر تسلیم شرایط آن. خلاصه، رمانهای هاردی بررسی زندگی است، و شخصیت‌های او انسانهایی در کشمکش با محیط اجتماعی و طبیعی، و درگیر با انگیزه‌های خویش‌اند، و سرانجام هم به تسلیم درمی‌آیند.

رابرت لوئی ستیونس^{۲۰۸} (۱۸۵۰ تا ۱۸۹۴). رمان‌نویس، شاعر و مقاله‌نویس نامدار در ادینبورگ (اسکاتلند) به دنیا آمد. پدر و پدر بزرگش مهندسانی برجسته بودند که از جهت تأسیس رشته برجهای نور در سواحل اسکاتلند شهرت داشتند. ستیونس در زادگاهش به مدرسه رفت و از بهترین امکانات آموزشی هم برخوردار شد؛ با وجود این، چون از کودکی فوق‌العاده ظریف و ضعیف بود، تحصیلات رسمیش نامنظم ماند. در هر حال، او برای ادامه حرفة پدریش تعلیم یافت و خوب هم پیشرفت کرد؛ تا آن جا که مقالاتی فنی درباره مهندسی برجهای نور نوشت. اما، دلش به این پیشه گرم نبود، و از آن دست کشید تا درس حقوق بخواند. در این رشته نیز موفق بود، و پس از پایان تحصیلاتش، اجازه وکالت یافت، لکن این کار نیز خوشایند ذوقش نبود و از آن نیز روی گرداند و راهی سفر شد. تقدیر چنان بود که ستیونس به نبردی طولانی با بیماری سل درگیر باشد. او از بیست و پنج سالگی تا پایان عمر تقریباً پیوسته در سفر، و در جستجوی سلامت بود.

ستیونس که از روزهای کودکی شوق مطالعه داشت و شیفته کتابهای تخیلی چون هزارویکشب بود، با خواندن آثار نویسندگان بزرگ انگلستان و تقلید شیوه نگارش آنها، مشق نویسندگی می‌کرد، و بدین ترتیب سبک خویش را تکامل می‌بخشید.

نخستین نوشته‌های ادبی ستیونس مثل «سفر داخلی»^{۲۰۹} (۱۸۷۸) و «سفرهایی با یک

الاغ»^{۲۱۰} (۱۸۷۹)، در وصف مسافرت‌هایش بودند. بعد، ستیونس مقالات، داستان‌هایی کوتاه و آثاری تخیلی نوشت که در مجلات چاپ شدند. او پس از سفری به اروپا و آمریکا، در ۱۸۸۰ به اسکاتلند بازگشت و دو مجموعه مقاله و چند اثر دیگر خود را انتشار داد. مهمترین کتاب داستانی او در این دوره رمان ماجراجویی جزیره گنج^{۲۱۱} (۱۸۸۳) بود که برایش اعتبار و ثروتی به ارمغان آورد. سال ۱۸۸۵ شاهد انتشار مجموعه اشعارش برای بچه‌ها به نام باغ شعر کودک^{۲۱۲} و رمان‌هایش شاهزاده اوتو^{۲۱۳}، و مرده دزد^{۲۱۴} بود، که نامش را بر سرزبان‌ها انداخت. ستیونس با انتشار رمانس تاریخی بچه دزدیده شده^{۲۱۵} و رمان روانشناختی قصه عجیب دکتر جکیل و آقای هاید^{۲۱۶}، در ۱۸۸۶ شهرتی عظیم و پایا یافت. وی در رمان اخیر که دارای مفهوم روانشناختی عمیق درباره مسائل اخلاقی است، از کالونیسم اسکاتلندی مفهوم زنده‌ای از بدی و کشمکش آن با نیکی در نهاد آدمی را می‌گیرد، و داستان پر آشوب شخصیت دوگانه دکتر جکیل را حکایت می‌کند. در ۱۸۸۷ مجموعه‌ای از داستان‌های کوتاه ستیونس، مردان خوشحال^{۲۱۷}، و مجموعه‌ای از مقالاتش با عنوان خاطرات و تصاویر^{۲۱۸}، منتشر شدند.

امروزه شهرت ستیونس تا حدی مرهون ذوق داستان‌سرایی، و نیز سبک شیوای نگارش اوست.

اسکار [فینگال افلاهرتی ویلز] وایلد^{۲۱۹} (۱۸۵۴ تا ۱۹۰۰). رمان‌نویس، شاعر و درامنویس ایرلندی، در دوبلین در خانواده‌ای یک چشم‌پزشک برجسته به دنیا آمد. مدتی در ترینیتی کالج تحصیل کرد، سپس وارد آکسفورد شد. در این دوره از برجسته‌ترین دانشجویان ادبیات کلاسیک به شمار می‌آمد، و شعری از او به نام «راونا»^{۲۲۰}، جایزه

210) *Travels With a Donkey*

212) *A Child's Garden of Verses*

214) *Body Snatchers*

216) *Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde*

218) *Memories and Portraits*

220) *Ravenna*

211) *Treasure Island*

213) *Prince Otto*

215) *Kidnapped*

217) *Merry Men*

219) Oscar [Fingal O'Flahertie Wills] Wilde

نیو دیگیت^{۲۲۱} (۱۸۷۸) را نصیب وی کرد. در همین دوره به سلک مریدان والتر پاتر، منتقد انگلیسی درآمد و به تبلیغ فلسفه زیبایی شناسی وی (که معتقد بود هنر و زیبایی شناسی خود یکی از هدفهای زندگی است) پرداخت. وایلد پس از پایان تحصیلاتش به لندن رفت و در پرتو روح عاصی، طبع حساس، بیان گیرا، ذوق لطیف، و شیفتگی به هنر و زیبایی خیلی زود شهرت یافت و به عنوان پیامبر زیباپرستی و رهبر نهضت زیبایی شناسی که از نظریه هنر برای هنر طرفداری می کرد، شناخته شد. او با نظریه زیبایی شناسی خود در ادبیات و هنر طوفانی برانگیخت. حتی در زندگی خصوصی و لباس پوشیدن هم جنبشی برپا کرد. موهایش را بلند نگه می داشت، لباسهای عجیب و غیر معمول می پوشید، همواره در پی مد و زیبایی و خلاصه گسستن زنجیرهای عادات و آداب بود.

وایلد در سال ۱۸۸۱ سروده هایش را در دفتری به نام اشعار^{۲۲۲}، با جلدی بسیار زیبا انتشار داد. سال بعد به دعوت امریکاییان برای ایراد سخنرانی به آن سرزمین رفت. این سفر شهرت وایلد را دوچندان کرد، و او پس از بازگشت به انگلستان با شور و شوق به مقاله نویسی و داستانرایی پرداخت. در سال ۱۸۸۴ مجموعه ای از قصه های پریان را با نام شاهزاده خوشحال^{۲۲۳}، و در سال ۱۸۹۱ مجموعه دیگری را با عنوان انبارانار^{۲۲۴} انتشار داد. در همین سال سلسله مقالات انتقادی درخشانش، تصورات^{۲۲۵}، و شاهکار جاویدانش تصویر دوریان گری^{۲۲۶}، را به چاپ رساند. وایلد در مقدمه این رمان بزرگ، عقاید خویش را درباره هنر و هنرمندان و زیبایی و آثار اخلاقی به صراحت، و بی اعتنا به سنتهای قومی و روح محافظه کار انگلیسیان، بیان می دارد:

آشکار ساختن هنر و نهان داشتن هنرمند، منظور هنر است.

سر تا پای هنر، رمز و راز است.

هنرمند آفریننده زیباییهاست.

اندیشه و زبان، به نزد هنرمند افزار هنر است.

(۲۲۱) Newdigate Prize: جایزه شعر دانشگاه آکسفورد، که پایه گذار آن سر راجر نیو دیگیت (۱۷۱۹ تا

۱۸۰۶) متفه شناس انگلیسی بود. -م.

222) Poems

223) Happy Prince

224) House of Pomegranates

225) Intentions

226) The Picture of Dorian Gray

پلیدی و پاکی، نزد هنرمند مصالح هنر است. چیزی به نام کتاب اخلاقی و نوشته خلاف اخلاق وجود ندارد. کتابها یا خوب نوشته شده است، و یا بد. والسلام.

تصویر دوریان گری با چنین مقدمه‌ای مورد انتقاد و تکفیر معلمان اخلاق و خشکه مقدسها قرار گرفت، و بغض و کینه شدیدی نسبت به وایلد ایجاد کرد؛ اما او بی اعتنا به همه چیز همچنان سرگرم نوشتن بود.

وایلد در سال ۱۸۹۲ با کمدی انتقادی اجتماعی بادبزن خانم ویندرمیر^{۲۲۷}، موفقیتی خیره کننده یافت. در ۱۸۹۳ با دو نمایشنامه زن بی اهمیت^{۲۲۸}، و سالومه^{۲۲۹} (به فرانسه)، منتهای استادی و ظرافت و ذوق خویش را آشکار ساخت. و سرانجام، در سال ۱۸۹۵ با انتشار نمایشنامه‌های شوهر دلخواه^{۲۳۰}، و اهمیت جدی بودن^{۲۳۱}، طنز و کنایه و شوخ طبعی و سرزندگی را به سنت کمدی انگلیسی بازگرداند و تاثیرهایی را که سالیان دراز سرد خاموش مانده بودند گرمایی دوباره بخشید. اهمیت جدی بودن، که شاهکار وایلد به شمار می رود، به خاطر لطیفه‌های نیشدار، ایجاد موقعیتهای زیرکانه، و طنز گزنده‌اش درباره اشراف و روحانیون انگلیسی، غوغایی برانگیخت و وایلد به شهرت و محبوبیتی کم نظیر دست یافت.

اما سال اوج موفقیت وایلد سال ذلت و سقوطش نیز بود. او به سبب نبوغ درخشان خویش، که آمیزه‌ای از ذوق لطیف و شیرین زبانی و شوخ طبعی و جاذبه و بیان نافذ و طبیعتی حساس و طوفانی بود، بغض و نفرت حاسدان را برانگیخته بود. در معاشرت‌ها و در آثارش نیز با شوخیهای نیشدار و زخم زبان و انتقادهای پوست کنده و بذله گوییهای تند و گزنده‌اش جمعی دشمن برای خود تراشیده بود. افزون بر این، برخلاف جریان آب هم شنا می کرد، و عادات و آداب و امور اجتماعی کهنه و قیود و شرایط محیط و زمان و متانت اخلاقی قومی را به هجو و تمسخر می گرفت. به همین جهات، روح محافظه کار انگلیسی در

227) *Lady Windermere's Fan*

228) *A Woman of No Importance*

229) *Salomé*

230) *An Ideal Husband*

231) *Importance of Being Earnest*

صدد انتقام و تنبیه وی برآمد. وایلد را به همجنس گرایی متهم کردند. از طرف دستگاه قضائی به محاکمه اش کشیدند و به دو سال زندان با اعمال شاقه (۱۸۹۵ تا ۱۸۹۷) محکومش کردند. او در چهار دیواری زندان ریدینگ گل^{۲۳۲} صمیمی ترین اثر خویش، چکامه ریدینگ گل^{۲۳۳}، را سرود که سرشار از احساس عاطفه و بشردوستی است.

وایلد پس از رهایی از زندان، در حالی که جسم و روحش فرسوده شده بود، با نام مستعار سباستیان ملموث^{۲۳۴} به پاریس رفت و تا روز مرگ با فقر و تلخی و نومیدی زندگی کرد.

جوزف کنراد^{۲۳۵} (نام مستعار ژوزف تشودور کنراد کورزنیفسکی^{۲۳۶}، ۱۸۵۷ تا ۱۹۲۴). رمان نویس لهستانی الاصل انگلیسی در اوکراین به دنیا آمد. پدرش از ملی گرایان نظامی لهستان بود که به جرم فعالیت های انقلابی به روسیه شمالی تبعید شده بود، و سال های کودکی کنراد هم در آن منطقه سپری شد. او در ۱۸۷۸ به خدمت یک کشتی بازرگانی بریتانیایی درآمد، و تا ۱۸۹۴ در کشتی های مختلف کار کرد. کنراد سرانجام به درجه ناخدایی رسید و در سال ۱۸۸۶ به تابعیت بریتانیا درآمد. او در ۱۸۹۴ از خدمت دریایی کناره گیری کرد، و در نزدیک لندن سکونت گزید تا باقی عمر را وقف نویسندگی کند.

نخستین رمان های کنراد، حماقت المایر^{۲۳۷} (۱۸۹۵) و رانده از جزایر^{۲۳۸} (۱۸۹۶)، سرشار از وصف های رمانتیک و دارای فضایی اسرارآمیز و رازواره بودند. زمینه بیشتر آثار کنراد دریاست و شهرت او مرهون داستان های دریایی او. یکی از بزرگترین رمان هایش به نام لرد جیم^{۲۳۹} (۱۹۰۰)، داستان مردی انگلیسی است که یک کشتی در شرف غرق شدن را ترک می کند. رمان کوتا هترش، طوفان^{۲۴۰} (۱۹۰۳)، ماجرای ناخدایی را حکایت می کند که از طوفانی جان سالم بدر می برد و سرنشینان کشتی را به ساحل نجات می رساند. قدرت توصیفی کنراد در تصویر ماشین آلات و موتورخانه کشتی در خلال اوج داستان شگفتی انگیز

232) Reading Goal

234) Sebastian Melmoth

236) Jozef Teodor Konrad Korzeniowski

238) An Outcast of the Islands

240) Typhoon

233) Ballad of Reading Goal

235) Joseph Conrad

237) Almayer's Folly

239) Lord Jim

است. بیشتر رمان‌های دوران پختگی کنراد، که آمیزه‌ای از واقع‌گرایی و رمانتیسیم‌اند، بر محور انحطاط اخلاقی، تنهایی و غربت، و کشمکش درونی انسان‌ها دور می‌زنند، و در واقع، کنراد نویسنده کشفیات اخلاقی، آدم‌های غریب و بی‌کس است. از جمله این رمان‌ها، *مأمور مخفی*^{۲۴۱} (۱۹۰۷)، *زیر چشم‌های غربی*^{۲۴۲} (۱۹۱۱)، *بخت*^{۲۴۳} (۱۹۱۳) و *پیروزی*^{۲۴۴} (۱۹۱۵)، خوانندگان بسیار یافته‌اند. کنراد در تصویر جنگ‌ل‌ها و فضای گرفته و اسرارآمیز آنها نیز دستی توانا دارد. داستان کوتاه «دل تاریکی»^{۲۴۵} (۱۹۰۲)، بهترین نمونه این داستان‌هاست که از سفر ششماهه نویسنده به کنگوی بلژیک مایه می‌گیرد.

کنراد استاد شیوه پرداخت آثار داستانی است. نثر بدیع و دلنشین او از بسیاری از نویسندگان انگلیسی‌الاص‌ل غنی‌تر است؛ و این خود از شگفتی‌های تاریخ ادبیات است که نویسنده‌ای که تا بیست‌سالگی یک کلمه انگلیسی نمی‌دانست، بعدها در شمار استادان نثر جدید انگلیسی مقامی والا یافت.

رمان‌نویسان دیگر

در عصر بارور ویکتوریا، افزون بر رمان‌نویسان برجسته‌ای که شرح احوال و آثارشان گذشت، شمار دیگری نیز با آثار داستانی کمابیش موفق خود در تاریخ ادبیات نامی ماندگار یافته‌اند:

فردریک ماریات^{۲۴۶} (۱۷۹۲ تا ۱۸۴۸). ناخدای برجسته نیروی دریایی بریتانیا، پس از سال‌ها زندگی در دریا به رمان‌نویسی روی آورد. او با معلوماتش از زندگی دریایی، و قدرت قلم و شوخ‌طبعیش، نمونه‌های درخشانی از نخستین «رمان‌های دریا» را آفرید.

241) *Secret Agent*

243) *Chance*

245) *Heart of Darkness*

242) *Under Western Eyes*

244) *Victory*

246) *Frederick Marryat*

مشهورترین این رمانها، پیتر ساده لوح^{۲۴۷} (۱۸۳۴)، داستان پسری را حکایت می‌کند که در دریا ماجراهایی ابلهانه می‌آفریند.

ادوارد جورج ارل لیتن بولور-لیتن^{۲۴۸} (۱۸۰۳ تا ۱۸۷۳). بولور-لیتن ملقب به بارون لیتن که ۱۵ سال نماینده پارلمان بریتانیا بود، ذوق و استعدادش را در انواع رمانهای متداول عصر آزمود. او با الهام از قهرمانان لرد بایرون، آدمهای خودساخته را در رمانهای فالکلند^{۲۴۹} (۱۸۲۷) و پلهام^{۲۵۰} (۱۸۳۲) تصویر کرد. بعد، در رمانهای پاول کلیفورد^{۲۵۱} (۱۸۳۰) و یوجین آرام^{۲۵۲} (۱۸۳۲)، زندگی و روحیات جنایتکاران را توصیف کرد. سپس، تحت نفوذ رمانهای تاریخی والتر سکاوت، آخرین روزهای پومپئی^{۲۵۳} (۱۸۳۴)، آخرین بارونها^{۲۵۴} (۱۸۴۳) و هارولد^{۲۵۵} (۱۸۴۸) را نوشت. از بولور-لیتن چند نمایشنامه هم بازمانده، که مشهورترین آنها ریشلیو^{۲۵۶} (۱۸۳۹) است.

الیزابت کلیورن گسکل^{۲۵۷} (۱۸۱۰ تا ۱۸۶۵). این بانوی رمان‌نویس که نام او در خانه پدرستینسن^{۲۵۸} بود به خاطر تصاویرش از زندگی روستایی و بررسیهای بدیعی از برخورد بین کار و سرمایه‌داری در جامعه صنعتی عصر ویکتوریا مشهور است. زیباترین رمان او کرانفورد^{۲۵۹} (۱۸۵۳) نام دارد که زندگی آرام ساکنان دهکده‌ای به همین نام را ترسیم می‌کند. از رمانهای اجتماعی گسکل، ماری بارتن^{۲۶۰} (۱۸۵۵)، بیانگر همدردی عمیق او با مردم زحمتکشی است که در کارخانه‌ها جان می‌کنند؛ و شمال و جنوب^{۲۶۱} (۱۸۵۵)، بررسی زندگی انگلیسیان فقیر در شمال و خوشبختها در جنوب است.

247) Peter Simple

249) Falkland

251) Paul Clifford

253) Last Days of Pompeii

255) Harold

257) Elizabeth Cleghorn Gaskell

259) Cranford

261) North and South

248) Edward George Earl Lytton Bulwer-Lytton

250) Pelham

252) Eugene Aram

254) Last of the Barons

256) Richelieu

258) Stevenson

260) Mary Barton

چارلز کینگزلی^{۲۶۲} (۱۸۱۹ تا ۱۸۷۵). روحانی و رمان‌نویس انگلیسی، از پایه‌گذاران سوسیالیسم مسیحی^{۲۶۳}، و از پیشروان نهضت اصلاحات اجتماعی در عصر خود بود. نخستین رمانهای کینگزلی، بیست^{۲۶۴} (۱۸۴۸) و آلتن‌لاک^{۲۶۵} (۱۸۵۰)، بیانگر آرمانهای اصلاح‌طلبانه او و همدردیش با طبقه کارگر است. بویژه آلتن‌لاک از نخستین رمانهای انگلیسی در بازکاوی موقعیت صنعتی انگلستان است. کینگزلی با رمانهای تاریخیش نیز اعتباری یافته است. هیپاتیا^{۲۶۶} (۱۸۵۳)، که صحنه آن اسکندریه سده پنجم است بر محور مسیحیت اولیه می‌گردد. به سوی مغرب^{۲۶۷} (۱۸۵۵)، رمانی درباره اسپانیای آمریکا و دریانوردان عهد الیزابت است.

نثرنویسان

تامس کارلایل^{۲۶۸} (۱۷۹۵ تا ۱۸۸۱). در جنوب اسکاتلند به دنیا آمد. پدرش مردی سنگ‌کار بود که بعدها مزرعه‌داری پیشه کرد. خانواده کارلایل پیرویکی از فرقه‌های سختگیر آیین کالون بودند، و او در فضایی پرمهر اما آمیخته با ریاضت بزرگ شد. در چهارده سالگی به سبب استعداد درخشانش در تحصیل، او را به دانشگاه ادینبورگ فرستادند تا درس روحانیت بخواند (۱۸۰۹). کارلایل در سال ۱۸۱۸ از روحانی شدن منصرف شد و چند سالی به تدریس پرداخت. در سال ۱۸۱۹ آموختن زبان آلمانی را آغاز کرد، و خیلی زود شیفته شعر و فلسفه آن سرزمین شد. تا آن زمان آثار ادبیات آلمانی در انگلستان ناشناخته مانده بود، و کارلایل که تحت تأثیر جادوی اندیشه و فلسفه آلمان قرار

262) Charles Kingsley

263) Christian Socialism: نظریه‌ای که هدفش تلفیق تعلیم مسیح با سوسیالیسم است و بویژه نهضتی که در ۱۸۲۸ به رهبری فد. موریس و چارلز کینگزلی در انگلستان بوجود آمد. هدف اصلی آن وارد کردن آرمانهای مسیحیت در زندگی اقتصادی مردم، و مبارزه با عملکرد بیرحمانه رهبران صنعتی بود. -م.

264) Yeast

265) Alone Locke

266) Hypatia

267) Westward Ho!

268) Thomas Carlyle

داشت، ترجمه آنها را آغاز کرد. نخستین کار او برگرداندن بخشی از استاد ویلهلم، اثر گوته بود. در این حال، مقالاتی هم برای مجلات می نوشت. از جمله این مقالات، که به شکل کتاب درآمد، *سارتور ربارتوس*^{۲۶۹} (۱۸۳۳ تا ۱۸۳۴)، *هجوی فلسفی*، و *خود زند گینامه* روحی نویسنده بود.

با گذشت زمان، کشمکشهای عاطفی و فکری کارلایل، کشف وی از فلسفه برتری گرایی آلمان، و نفرتش از همه آنچه زمانه اش بدانها می بالید، شور و شوقی در او برافروخت تا عصرش را از سقوط در چنگال مادیگری برهاند. آثار او، اعم از تاریخ، نقد ادبی، سیاست، جامعه شناسی و زند گینامه، همه از این شور درونی مایه می گیرند. تاریخ انقلاب فرانسه^{۲۷۰} (جلد ۳، ۱۸۳۷)، حماسه منثوری است بیانگر شهامت روحی او. کارلایل در این کتاب صحنه هایی دراماتیک از رویدادهایی که جهان را تکان دادند ترسیم می کند. *قهرمان و قهرمان پرستی*^{۲۷۱} (۱۸۴۱)، بیانگر ستایش او از رهبران است. او قهرمانان را نه تنها در میان فرمانروایان و جنگجویان، بلکه در بین شاعران و نویسندگان — و آنها که سرنوشت ساز عصرشان بوده اند — جستجو می کند. کارلایل اصولاً به توده مردم، دموکراسی و برابری انسانها اعتقادی نداشت. او شیفته قدرت فرد، بویژه رهبران قدرتمند قهرمان و حکومت آنان بود. و این عقیده با نظریه ابرمرد، که بعدها نیچه مفسرش شد، شباهتهای فراوان دارد. کتابهایی چون *آلبور کرامول*^{۲۷۲} (۱۸۴۵) و *تاریخ فردریک کبیر*^{۲۷۳} (۱۸۵۸ تا ۱۸۶۵) کارلایل نیز بر پایه همین اعتقاد اوست.

کارلایل در کتاب *گذشته و حال*^{۲۷۴} (۱۸۴۸) مسائل سیاسی عصر خود را بی پروا مطرح می کند. او بر کوردلی و میانمایگی، که آن را زاییده انقلاب صنعتی و دموکراسی می داند، می تازد، و آرمانهای رهبانیت سده های میانه را برای جامعه پیشنهاد می کند. نا گفته نماند که کارلایل اساساً رستگاری بشریت را هم در صداقت و کار و شهامت می داند.

به کوتاه سخن، کارلایل دشمن شیادی و ریاکاری و مادیگری بود. انقلاب صنعتی — و نیز انقلاب فرانسه — در نظرش مصائبی دهشتناک می نمود. سبک وی پر قدرت، و تند و خشن است. در واقع، سبک اصیلش آمیزه ای است از شکوه و سادگی، غم و لودگی، و در

269) *Sanior Resartus*271) *Heroes and Hero-Worship*273) *History of Frederick the Great*270) *History of the French Revolution*272) *Oliver Cromwell*274) *Past and Present*

نهایت سرزنده، باروح، و آراسته به عبارات فراموش ناشدنی. و سخن آخر، او شاعری است نثرنویس، با بینشی پیامبرگونه.

تامس بابینگتن مکولی^{۲۷۵} (۱۸۰۰ تا ۱۸۹۵). سیاستمدار، شاعر، مورخ، مقاله‌نویس و زندگینامه‌نویس چیره‌دست، در خانواده‌ی مردی بشردوست که هواخواه پرشور القای تجارت برده بود دیده به جهان گشود. تامس در محیطی سخت مذهبی بزرگ شد. از چهار سالگی قدرت درک و استعداد عجیبش مایه‌ی شگفتی اطرافیان‌ش شد؛ و به‌راستی که یکی از حیرت‌انگیزترین حافظه‌ها را داشت. هنوز کودک‌کی بیش نبود که سراسر بهشت گمشده، سروده‌ی میلتن، را از حفظ می‌خواند؛ و اتفاقاً نخستین مقاله‌اش هم «در باره‌ی میلتن»^{۲۷۶} (۱۸۲۵) بود. تامس در تربیتی کالج کمبریج در رشته‌ی حقوق تحصیل کرد و در سال ۱۸۲۶ اجازه‌ی وکالت یافت. در عین حال، به‌طور جدی به نویسندگی پرداخت، و قابلیت‌های بسیارش به او در محافل لندن اعتباری بخشید. در سی سالگی به مجلس عوام راه یافت، و سخنرانی‌های گیرایش در مباحثات «لایحه‌ی اصلاحات» او را به عنوان رهبر سیاست انگلستان شناساند. تامس در دهه‌ی چهل چند بار به وزارت رسید، و در پارلمان و وزارت مستعمرات سیمایی برجسته بود. سرانجام در انتخابات سال ۱۸۴۷ کرسی خود را در پارلمان از دست داد، و تقریباً برای همیشه از کار کناره گرفت تا عمر خود را وقف نویسندگی کند. مکولی تا بهار ۱۸۴۳ روی هم ۳۶ مقاله‌ی انتقادی نوشته بود که در سه جلد انتشار یافت. این مقالات در موضوعات گوناگون — ادبی، تاریخی، سیاسی — بود. اما مهمترین اثر او تاریخ انگلستان^{۲۷۷} (جلد ۱ و ۲، ۱۸۴۸؛ جلد ۳ و ۴، ۱۸۵۵؛ جلد ۵، ۱۸۶۱) بود که مکولی برای نگارش آن گزارش‌های پارلمان، نامه‌ها و خاطرات گوناگون و منابع بسیاری را زیرورو کرد، و به دورافتاده‌ترین گوشه‌های انگلستان سفر نمود. او در آغاز کار خیال داشت تاریخ کشورش را از جلوس جیمز، شاه اسکاتلند تا روزگار خویش بنویسد، اما نتوانست آن را از مرگ ویلیام سوم فراتر برد. با وجود این، روند زندگی سده‌ی هفدهم انگلستان را با چنان قدرتی بازسازی کرده است که کمتر می‌توان نظیری برای آن یافت. او کوشیده است تا

275) Thomas Babington Macaulay

276) On Milton

277) History of England

تاریخ را نه تنها به گونه ای دقیق بلکه چون رمانی دلنشین روایت کند. راز مقبولیت کتاب نیز در همین است.

اثر مهم دیگر مکولی، افسانه های رم باستان^{۲۷۸} (۱۸۴۲)، مشتمل بر اشعار داستانی او در باره قهرمانان رومی است. اما شهرت او مرهون تاریخ انگلستان است، هر چند منتقدان در این اثر هم او را کوتاه فکر خوانده اند و بروی خرده گرفته اند که اغلب به نتایجی نادرست رسیده است.

نشر مکولی که در عصر او بسیار تحسین می شد، تا حدی یکنواخت، خشک و رسمی است. در هر حال، آثار منشور او با آن که گاه بیروح و تعصب آلود و اغراق آمیز است، کمابیش گیرا و نمونه سلیقه ها و معیارهای عصر ویکتوریا است.

جان راسکین^{۲۷۹} (۱۸۱۹ تا ۱۹۰۰). در خانواده ای مرفه در لندن به دنیا آمد. پدرش که تاجر شراب بود ذوق ادب و هنر را در او برانگیخت. مادرش خواندن کتاب مقدس را به وی آموخت؛ و جان تعلیم نقاشی هم دید. که همه اینها در پرورش استعدادهایش تأثیری بسزا داشت، آنچنان که در هشت سالگی اشعاری زیبا می سرود. و هنگامی که وارد آکسفورد شد تا درس روحانیت بخواند، جایزه شعر نیودیگیت را ربود. در هر حال، راسکین در سال ۱۸۴۲ تحصیلاتش را در آکسفورد به پایان رسانید، اما از ورود به سلک روحانیت، که بدان منظور تعلیم دیده بود، سر باز زد.

راسکین در سال ۱۸۳۲ به دفتر شعری با طرحهایی از نقاش انگلیسی ج. م. و. ترنر^{۲۸۰} (۱۷۷۵ تا ۱۸۵۱) دست یافت. شناخت این هنرمند غوغایی در وجودش برانگیخت و در نخستین جلد کتابش به نام نقاشان جدید^{۲۸۱} (۵ جلد، ۱۸۴۳ تا ۱۸۶۰)، به تحسین از ترنر و برتریش بر استادان کهن پرداخت. مجلدات بعدی این کتاب به تشریح این دیدگاه راسکین می پردازد که هنر مبتنی بر حقیقت و پرهیزکاری فردی و ملی است. سبک درخشان و اندیشه های اصیل کتاب، ترنر را به انگلیسیان بازشناساند و شهرت راسکین را در مقام منتقد هنری تثبیت کرد.

278) *Lays of Ancient Rome*

279) John Ruskin

280) Joseph Mallord William Turner

281) *Modern Painters*

راسکین دیدگاههای خویش را به هنر معماری هم تسری داده است. کتاب هفت چراغ معماری^{۲۸۲} (۱۸۴۹) او در باب هفت مفهومی است که بشر در بناهای عظیم بدانها معنی داده است؛ و این مفاهیم هفتگانه، فداکاری، حقیقت، قدرت، زیبایی، زندگی، خاطره، و فرمانبرداری است. شاهکار دیگر راسکین، سنگهای ونیز^{۲۸۳} (۳ جلد، ۱۸۵۱ تا ۱۸۵۳)، باز در باب معماری و تاریخ پرجاذبه و شگفتیهای معماری ونیز است. او در این کتاب پیشرفت معماری بیزانس و گوتیک در ونیز، و انحطاط اخلاقی، حیاتی، و هنری این شهر را با نثری زیبا بیان می‌کند.

مجموعه خطابه‌های راسکین مثل سخنرانیهای درباره هنر^{۲۸۴} (۱۸۷۰)، آشیانه عقاب^{۲۸۵} (۱۸۷۱) و سخنرانیهای درباره دورنما سازی^{۲۸۶} (۱۸۹۸) نیز تکامل فلسفه هنر او را نشان می‌دهند.

راسکین معتقد بود که «باشکوه‌ترین تصاویر» آن تصویری است که «بیشترین و والاترین اندیشه‌ها را به ذهن بیننده» منتقل کند، و مرادش هم از والاترین اندیشه‌ها قدرت، تقلید، حقیقت، زیبایی و ارتباط بود. او از یک زیبایی‌شناسی اساساً مذهبی، که در آن درک اخلاقی زیبایی از خود زیبایی برتر بود، جانبداری می‌کرد.

راسکین معتقد بود ایمان، اخلاقیات، تعلیم و تربیت، و اوضاع و احوال اجتماعی مناسب، لازمه آفرینش هنر ارزنده است، از سال ۱۸۶۰ به بعد، موضوع اصلاحات اجتماعی و اقتصادی را در آثارش پیش کشید. از کتابهایش در این زمینه گنجده و زنبقها^{۲۸۷} (۱۸۶۵) و تاج زیتون وحشی^{۲۸۸} (۱۸۶۶) است.

لوئیس کرول^{۲۸۹} (نام مستعار چارلز لاتویج داجسن^{۲۹۰}، ۱۸۳۲ تا ۱۸۹۸). ریاضیدان و فیلسوف انگلیسی، استاد دانشگاه آکسفورد بود که کتابهای در ریاضیات و منطق نوشت. کرول هنر چرندنویسی^{۲۹۱} را در زبان انگلیسی به منتها درجه از مقبولیت

282) *Seven Lamps of Architecture*

284) *Lectures on Art*

286) *Lectures on Landscape*

288) *A Crown of Wild Oliver*

290) Charles Lutwidge Dodgson

283) *Stones of Venice*

285) *Eagle's Nest*

287) *Sesame and Lilies*

289) Lewis Carroll

291) *Nonsense*

رسانید. همچنین آثاری گیرا برای کودکان نوشت. امروزه شهرت او نیز مرهون همین کتابها، بویژه آلیس در سرزمین عجایب^{۲۹۲} (۱۸۶۵) و از میان آینه‌ها^{۲۹۳} (۱۸۷۲) است.

سمیوئل باتلر^{۲۹۴} (۱۸۳۵ تا ۱۹۰۲). رمان‌نویس طنزپرداز انگلیسی سیمایی غریب و شوریده حال بود. او در خانواده‌ای مذهبی دیده به جهان گشود و در کمبریج درس روحانیت خواند، اما شک در امور مذهبی او را از خدمت در کلیسا منصرف کرد. باتلر در سال ۱۸۵۹ به زلاندنورفت و چند سالی گله‌داری پیشه کرد. از این راه ثروتی به هم زد و در ۱۸۶۴ به انگلستان بازگشت. در این احوال، که نظریات داروین مسئله روز بود، باتلر مقالاتی در نقد نظریات داروین و کتابهایی درباره تکامل نوشت. مقاله «داروینیسم در بن بست»^{۲۹۵}، و کتابهای زندگی و عادت^{۲۹۶} (۱۸۷۷) و تکامل، کهنه و نو^{۲۹۷} (۱۸۷۹) او هنوز هم خواندنی و جالبند. اما شهرت باتلر مرهون آثار طنزآمیز اوست.

شاهکار طنزآمیز باتلر، ارون^{۲۹۸} (۱۸۷۲)، یکی از درخشان‌ترین رمانهای سده نوزدهم به شمار می‌رود. این رمان که ماجراهایش در یک ناکجاآباد می‌گذرد، گرایشهای اخلاقی، اجتماعی، مذهبی و علمی عصر را هجومی‌کند. رمان دیگر باتلر، همه راه‌تن^{۲۹۹} (۱۹۰۳)، آینه‌ای است که زندگی خانوادگی عصر ویکتوریا را به روشنی بازمی‌نمایاند.

والتر پاتر^{۳۰۰} (۱۸۳۹ تا ۱۸۹۴). مقاله‌نویس و منتقد انگلیسی در محله‌ای فقیرنشین در لندن به دنیا آمد. در چهارده سالگی به کنتربری فرستاده شد تا برای خدمت در جامعه روحانیت تحصیل کند. سپس، در ۱۸۵۸ وارد آکسفورد شد و تحصیلاتش را ادامه داد. اما همین تحصیلات چنان شک مذهبی وی را شدت بخشید که در بیست و یک سالگی دیگر ایمانی به مسیحیت نداشت. در این حال، شیفته فلسفه، بویژه آثار افلاطون و اندیشه‌مندان آلمانی شد. مطالعات پاتر در زمینه زیبایی‌شناسی او را به جانب رنسانس کشانید و در ۱۸۶۵

292) *Alice's Adventures in Wonderland*

294) Samuel Butler

296) *Life and Habit*298) *Erewhon*

300) Walter [Horatio] Pater

293) *Through the Looking-Glass*295) *Deadlock in Darwinism*297) *Evolution, Old and New*299) *Way of all Flesh*

به ایتالیا رفت تا هنر کلاسیک و رنسانس را دقیقاً بررسی کند. شناخت دانشمند آلمانی وینکلمان از رویدادهای مهم زندگیش بود. در ۱۸۶۷ نیز مقاله‌ای با عنوان «وینکلمان»^{۳۰۱} منتشر کرد که سرآغاز سلسله مقالاتش درباره هنر رنسانس بود. این مقالات در ۱۸۷۳ در کتابی با نام بررسیهایی در تاریخ رنسانس^{۳۰۲} انتشار یافت.

از پاتر رمانی هم باز مانده که ماریوس اپیکوری^{۳۰۳} (۱۸۸۵) نام دارد. این رمان فلسفی که شاهکار پاتر به شمار می‌رود، رم عصر مارکوس اورلیوس را تصویر می‌کند. پاتر از جمله اندیشه‌مندانی است که هنر و زیبایی را از هدفهای زندگی می‌دانند؛ و این رهیافت را در همه آثار خویش با نثری ناب و دقیق بازگو می‌کند.

301) Winckelmann

302) *Studies in the History of the Renaissance*

303) *Marius the Epicurean*

سده بیستم

پیشینه تاریخی. در نخستین دهه های سده بیستم شیوه زندگی عصر ویکتوریا کم کم منسوخ شد. ملت انگلستان به انتها درجه ثروت و شوکت دست یافت. قدرت سیاسی طبقه کارگر فزونی گرفت. «بودجه ملی» به منظور گسترش خدمات اجتماعی و افزایش مالیات بر درآمدهای بالا اعتبار قانونی یافت. پارلمان به بسیاری از خواسته های طبقه زحمتکش، از قبیل پرداخت غرامت به کارگران، تحریم معاملات و کار در خلال اعتصابات، برقراری مستمری دوره پیری، تدوین قوانین حداقل دستمزد، و همچنین تصویب قانون بیمه بیکاری و بیمه بهداشت ملی، تن در داد.

در نخستین دهه سده بیستم رقابتهای مستعمراتی و دریایی بریتانیا با آلمان شدت گرفت. به همین لحاظ، بریتانیا یک سلسله اتحادیهایی در اروپا تشکیل داد. و اروپایی که در نتیجه رقابتهای سیاسی، اقتصادی، و نظامی قدرتهای بزرگ در آستانه جنگ قرار گرفته بود، صحنه مسابقات تسلیحاتی، و سرانجام میدان جنگ جهانی اول (۱۹۱۴ تا ۱۹۱۸) شد. این فاجعه که شمار کشتگانش ۱۰ میلیون نفر و خرابیهایش در تاریخ بیسابقه بود، به موجب معاهده ورسای (۱۹۱۹) پایان یافت.

پس از جنگ، بریتانیای پیروز اما بی رمق با مشکلات عمده ای چون بدهیهای جنگ، شورشهای ایرلند، رویدادهای هند، و اعتصابات بزرگ روبرو بود. با وجود این، در سالهای ۱۹۱۹ تا ۱۹۲۰ از رفاه اقتصادی کم نظیر اما گذرای برخوردار شد؛ چه، دهه بعدی دوران

انحطاط اقتصادی کشور بود. و بریتانیای کبیر به دشواری از بحران اقتصادی عالمگیر ۱۹۲۹ تا ۱۹۳۱ گذشت.

در این احوال، انگلیسیان با نگرانی ناشی از قدرت یافتن استالین، هیتلر، و موسولینی، تجاوزات ژاپن، و تدارک جنگ در اسپانیا و چین، بیرون مرزهای خود را می‌پاییدند. نوئل چمبرلن (۱۸۶۹ تا ۱۹۴۰)، نخست‌وزیر محافظه کار انگلستان (۱۹۳۷ تا ۱۹۴۰) به منظور تأمین صلح و دلجویی از دول محور سیاست مسالمت‌آمیزی را پیش گرفت که با انعقاد پیمان مونیخ با هیتلر (۱۹۳۸) به اوج خود رسید. سیاست مدارای انگلستان، و همچنین فرانسه، در برابر آلمان متجاوز، اساس جامعه ملل را متزلزل ساخت. در این حال، هر دو کشور، استقلال قربانیهای احتمالی دول محور مثل لهستان را تضمین نمودند. اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی هم با آلمان همپیمان شد، و هیتلر به لهستان حمله برد. و جنگ جهانی دوم (۱۹۳۹ تا ۱۹۴۵) رسماً آغاز شد. در خلال جنگ، و پس از شکست بریتانیا در نروژ، سر وینستن چرچیل، سیاستمدار محافظه کار انگلستان، نخست‌وزیر (۱۹۴۰ تا ۱۹۴۵) دولت ائتلافی شد. او در سالهای سخت شکست در جنگ مظهر مقاومت انگلستان بود، و با نطقهای آتشین خود روح فداکاری و قهرمانی انگلیسیان را به منتها درجه خود رساند. آلمان در این جنگ کوشید تا بریتانیا را با بمباران هوایی گسترده به زانو درآورد، اما ایالات متحد آمریکا به یاری این کشور شتافت و با کمکهای فراوان آن را نجات داد. سرانجام، با تسلیم آلمان (۱۹۴۵)، این جنگ بزرگ نیز پایان یافت.

در پایان جنگ، حزب کارگر در بریتانیا زمام امور را به دست گرفت. در این دوره، بریتانیا ناگزیر از هند دست برداشت (۱۹۴۸)؛ مسئله فلسطین را به سازمان ملل متحد سپرد؛ و با فرانسه، بلژیک، لوکزامبورگ، و هلند پیمان ۵۵ ساله بست. برنامه ملی کردن صنایع و خدمات پزشکی و اصلاحاتی در آموزش و پرورش و مسئله مسکن هم به اجرا درآمد. افزون بر این، این کشور در ۱۹۵۳ سلاحهای اتمی خود را آزمایش کرد، و در سال ۱۹۵۶ نخستین کارخانه نیروی هسته‌ای خود را به کار انداخت.

نظر اجمالی. نیمه نخست سده بیستم با تحولات حیرت‌انگیزش حتی تیزبین‌ترین مورخان اجتماعی را در ترسیم انگاره‌ای روشن با دشواری روبرو می‌سازد. و کار مورخان ادبیات به مراتب دشوارتر است. چه، این عصر مجموعه پیچیده‌ای است از استعدادها،

ستیزه کاریها، و رهیافتهای گوناگون.

نوگرایی^۱ چشمگیرترین ویژگی ادبیات عصر ماست. و با این که تاکنون تعریف جامع و دقیقی از نوگرایی در هنر نشده است، لکن هنگام برخورد با نقاشی پیکاسو، موسیقی شبرگ^۲، یا داستان گرتروود ستاین می توان آن را بازشناخت. ریشه یابی نوگرایی معلوم می دارد که در این نهضت تنها پای شیوه پرداخت و شگرد در میان نیست، بلکه نویسندگان همواره جویای موضوعات نو و سبکهای نو بوده اند؛ و در پرتو تجربه، به بازکاوی همه چیز، حتی ناخودآگاه آدمی همت گماشته اند. و در میان انبوه تجربه ها، حتی اشاره به نهضت های نوگرا، که شماری از آنها (ایماژیسم، دادائیسم، ورتیسیسم، سوررئالیسم، اگزیستانسیالیسم، ...) به ممالک مختلف راه یافته اند، بس دشوار می نماید.

نوگرایی در ادبیات هر چند تاکنون مقبولیت عامه نیافته، لکن حتی نقادان و خبرگان محافظه کار نتوانسته اند ارزش کار شاعران و نویسندگانی را که در گسترش دامنه فنون و مضامین کوشیده اند انکار کنند و عظمت آنها را نادیده انگارند. آنچنان که، تی. اس. الیوت، از پیشگامان نهضت نوگرایی و تجربه کاری، امروزه از درخشان ترین سیماهای ادبیات عصر ما به شمار می رود. تأثیر جیمز جویس، با ابتکارات انقلابی در هنر رمان نویسی؛ و د. ه. لارنس، با آثار داستانی بینهایت بدیع و نفوذ هم بس عظیم بوده است. جویس ابعاد تازه ای به زبان و به قالب رمان بخشید، و شیوه های پرداخت ذهنی - نقلی را که به جریان سیال ذهن و تداعی آزاد و تک گویی درونی معروف است غنی ساخت. و لارنس برخوردها و کشمکشهایی را که در تاریخ و روشن جهان درون و در عرصه ضمیر ناآگاه رخ می دهد، با قدرتی کم نظیر توصیف کرد. بررسی کار لارنس در تکوین نظریات فروید نقشی عمده داشت.

لارنس در بعضی از رمانهایش مثل فرزند دلدادگان، که ماجراهایش در شهری معدنی می گذرد، فریاد اعتراض خود را علیه جامعه ای که به سوی فاجعه می شتابد، بلند می کند. اصولاً او طغیانگری در برابر جامعه صنعتی، و قراردادهای توخالی اجتماعی بود. جورج برنارد شاو، استاد کمدی نویس عصر هم در نمایشنامه هایی که با بذله گویی و

1) Modernism

۲) Arnold Schönberg (۱۸۷۲ تا ۱۹۵۱): آهنگساز اتریشی تبار آمریکایی. - م.

تمسخر و گستاخی آمیخته‌اند، در برابر قراردادهای قالبهای پوچ و بیمعنی اجتماعی به اعتراض برمی‌خیزد. او بتها را بر زمین می‌افکند، رژیم منحط اجتماعی و فرهنگ مبتذل بورژوازی را در هم می‌کوبد و منطق سرمایه‌داری را به باد تمسخر می‌گیرد. جان گالزورثی با رمانها و نمایشنامه‌هایش علیه کوتاه‌نظری قشر بالای طبقه متوسط می‌شورد و بر ضعفها، ناتوانیها، و ادعاهای آنان می‌تازد، و با قربانیان این طبقه همدردی می‌کند. ویلفرد اوون نیز در اشعارش وحشت و بیرحمی میدانهای نبرد را با نیشخند توصیف می‌کند، و از این که هزاران جوان انگلیسی در جنگ جهانی اول به خاک و خون درغلطیدند زبان به اعتراض می‌گشاید. شاعرانی چون اودن و اسپندرهم که در دهه ۳۰ عضو گروه نویسندگان مارکسیست بریتانیا بودند، نظام اجتماعی را مورد انتقاد قرار دادند، و اعلام داشتند که تنها سوسیالیسم می‌تواند بیماریهای سیاسی و اقتصادی تمدن را درمان کند.

گفتنی است که با وجود شور و حرارت تجربه‌گران و پیشتازان نهضت نوگرایی به قالبها و مضامین نو، بسیاری از مشهورترین نویسندگان عصر همچنان به سنت ادبیات انگلیسی وفادار مانده‌اند؛ و در عین حال شاهکارهایی با زبان خاص خود و سرشار از طراوت و ابتکار آفریده‌اند. هربرت جورج ولز، داستان‌نویس و مورخ و جامعه‌شناس، نخستین نویسنده بزرگ داستانهای علمی با جنبه کاملاً اجتماعی است. او از یک سوت‌کامل زیست‌شناختی انسان را مبنای داستانهایش قرار می‌دهد، و از سوی دیگر با قرار دادن زمان وقوع داستانها در آینده بهانه‌ای برای طرح مشکلات اجتماعی و سیاسی عصر و حل آنها می‌یابد. نویسنده پرکار دیگر، آرنولد بنت، رمان‌نویسی را با روزنامه‌نگاری در هم می‌آمیزد. ادوارد مورگان فورستر، با ریشخندی آرام، در همه رمانهایش نقایص اخلاقی و عاطفی طبقه متوسط انگلیسی را بر ملا می‌کند. در میان بااستعدادترین زنان نویسنده، ویرجینیا وولف، از جهت استفاده از شیوه‌های گفتگوی درونی و جریان سیال ذهن در رمانهایش، شهرتی پایا یافته است. و دهها شاعر و نویسنده دیگر...

در پایان، باید به رنسانس ادبی ایرلند که در پایان سده نوزدهم آغاز شد اشاره کرد. این نهضت به پیدایش انجمن ادبی ایرلند در لندن (۱۸۹۱)، انجمن ادبی ملی ایرلند (۱۸۹۲) در دوبلین، و تئاتر ابی^۳ (۱۹۰۱) انجامید که با نمایش آثار درامنویسان بزرگ آن سرزمین

(۳) ابی (Abi): تماشاخانه‌ای در دوبلین ایرلند، که وابسته به انتعاش ادبی ایرلند در اوایل سده بیستم است. در ۱۹۰۲ افتتاح شد و اشخاص معروفی چون لیدی ا. گرگوری، و.ب. ییتس و ج.م. سننگ از

در تقویت حس ملیت ایرلندیها تأثیری عظیم داشت. شاید بزرگترین درامنویس این نهضت جان میلینگتن سینگ باشد که گفتگوهای نمایشنامه‌هایش برپایه زبان روستاییان ایرلند و آهنگ سخن ایشان بنا گشته است. رهبر این رنسانس نیز ویلیام باتلریستیس شاعر و درامنویس بود که از رهبران نهضت آزادی ایرلند هم به شمار می‌رود. بیتس، که از پایه‌گذاران تئاترایی است، به ایرلند و فرهنگ قومی و اساطیرش عشقی عمیق داشت و در پیوند دادن شاعران و نویسندگان با مردم ایرلند سخت کوشا بود. درامنویس دیگر ایرلندی، شون اوکیسی، هم درامهایش در تئاترایی به اجرا درآمدند، لکن خارج از رنسانس ادبی ایرلند جای می‌گیرد، زیرا درامهایش بیشتر با مسائل اجتماعی و سیاسی شهری سروکار دارند تا فرهنگ قومی و مضامین روستایی ایرلند.

شاعران سده بیستم

رابرت بریجز^۴ (۱۸۴۴ تا ۱۹۳۰). شاعر غنائی انگلستان، در سال ۱۹۱۳ ملک الشعراء کشورش شد. او مدتی در ایتن و آکسفورد درس پزشکی خواند و طبابت پیشه کرد. اما خیلی زود از آن دست کشید تا فرصت کافی برای جستجوی زیبایی، که مایه ذوقش بود، داشته باشد.

مهمترین کار بریجز، آثار شاعرانه^۵ (۶ جلد، ۱۸۹۸ تا ۱۹۰۵)، مشتمل بر زیباترین اشعار غنائی او و هشت نمایشنامه در موضوعات کلاسیک است. اما مشهورترین دفتر شعرش، «وصیت زیبایی»^۶ (۱۹۲۹)، شعر بلندی است که در سن ۸۵ سالگی سروده است. اشعار بریجز روح و بیانی کلاسیک دارند، و اصولاً او از طرفداران بازگشت به شیوه بیان سده هیجدهم و زبان پاک و پیراسته بود. به همین لحاظ با چند شاعر دیگر انجمن زبان انگلیسی پاک^۷ را در ۱۹۱۳ دایر کرد. بریجز دانشمند و نقادی توانا هم بود و آثاری در نقد شعر نوشت.

نمایشنامه‌نویسان و دست‌اندرکاران آن بودند. محل آن در ۱۹۵۲ سوخت. «دایرة المعارف فارسی» به سرپرستی غلامحسین مصاحب. م.

4) Robert Bridges

5) Poetical Works

6) Testament of Beauty

7) Society for Pure English

ویلیام باتلر یتس^۸ (۱۸۶۵ تا ۱۹۳۹). شاعر و درامنویس اهل دوبلین، فرزند یک نقاش مشهور ایرلندی بود. خودش نیز سه سالی برای خشنودی پدر نقاشی آموخت، اما دلش برای شعر و نمایشنامه می‌تپید. او در نوزده سالگی اشعارش را در مجلات دوبلین به چاپ سپرد، و نخستین دفتر شعرش، «سرگردانیهای اویسین»^۹ را در ۱۸۸۹ منتشر کرد.

یتس در زندگی به سه چیز، هنر، ملیت گرایی ایرلندی، و مطالعه اسرار غیب، دلبستگی داشت و در اواخر عمر عمیقاً مجذوب نوعی نظریه اختراگویی درباره عوالم غیب و گردش ایام شد. بسیاری از اشعارش نیز بر محور همین دلبستگیها می‌گردند. نوعی افسردگی رمانتیک و شیفتگی به اساطیر و افسانه‌های ایرلند در اشعار اولیه یتس موج می‌زند. اما بهترین سروده‌هایش اشعار دوران کهنسالی و پختگی اوست که از ویژگیهای آنها کیفیات غنائی و دراماتیک، نمادگرایی، بهره‌گیری از اساطیر فرهنگ ایرلندی و اسرار غیبی، مضامین سیاسی و احوال شخصی، زیبایی نفسانی، دقت، و صرفه‌جویی در کلام است. یتس معتقد بود که وظیفه شاعران ایرلندی ارتباط با مردم ایرلند است. اشعار ساده و صریح دو دفتر شعر او، باد در نزارها^{۱۰} (۱۸۹۹) و در هفت جنگل^{۱۱} (۱۹۰۳)، نمایانگر همین اعتقاد است. دفترهای بعدی یتس، کلاه خود سبز^{۱۲} (۱۹۱۰)، پلکان مارپیچ^{۱۳} (۱۹۲۲) و برج^{۱۴} (۱۹۲۸)، نام دارند که در آنها شاعر به مسائل جهان امروز کمتر علاقه نشان می‌دهد.

یتس که از پایه‌گذاران تئاتر ابی بود، خود نیز نمایشنامه‌هایی نوشت. سرزمین دلخواه^{۱۵} (۱۸۹۴)، از جمله این نمایشنامه‌هاست که در تئاتر ابی به اجرا درآمد.

یتس رهبر رنسانس ایرلند و همچنین از رهبران نهضت آزادی ایرلند بود، و از سال ۱۹۲۲ تا ۱۹۲۸ نیز نماینده سنا در کشور آزاد ایرلند شد. او که یکی از بزرگترین شاعران سده بیستم هم به شمار می‌رود، در سال ۱۹۲۳ جایزه نوبل ادبیات را به دست آورد.

8) William Butler Yeats

10) *Wind Among the Reeds*12) *Green Helmet*14) *Tower*9) *Wanderings of Oisín*11) *In The Seven Woods*13) *Winding Stair*15) *Land of Heart's Desire*

جان میسفیلد^{۱۶} (۱۸۷۴ تا ۱۹۶۷). شاعر، درامنویس و رمان نویس انگلیسی از سال ۱۹۳۰ ملک الشعراء کشورش بود. شهرت وی بیشتر مرهون اشعار دریایی اوست که مجموعه ای از آنها در نخستین دفترش، منظومه های آب شور^{۱۷} (۱۹۰۲)، انتشار یافته است. از زیباترین اشعار میسفیلد شعر نقلی بلندی است با نام «رحمت ابدی»^{۱۸} (۱۹۱۱)، که از نظر تصویر زندگی روستایی و نیز زبان محاوره ای و گاه بسیار عامیانه اش اهمیت یافته است. این شعر سرفصل اشعار شاعران عصر جورج^{۱۹} نیز هست. این دسته از شاعران در مضمون به طبیعت و زندگی روستایی نظر داشتند و در پرداخت به شیوه سنتی وردزورث. از اشعار نقلی دیگر میسفیلد، «پنجره خیابان پرت»^{۲۰} (۱۹۱۲)، داستان یک اعدام را حکایت می کند؛ و «مزارع نرگس زرد»^{۲۱} (۱۹۱۳)، داستان یک قتل را. شعر نقلی مشهور «نقاش ناشی»^{۲۲} (۱۹۱۳) داستان غم انگیز خیاطی است که آرزوی نقاش شدن دارد و مایه تمسخر اطرافیان می شود.

میسفیلد تعدادی نمایشنامه منظوم هم نگاشته است که در میان آنها تراژدی یک راهبه^{۲۳} (۱۹۰۸)، بهترین تراژدی عصر او شناخته می شود.

روپرت بروک^{۲۴} (۱۸۸۷ تا ۱۹۱۵). شاعر سنتگرای عصر جورج، از گروه شاعرانی است که در جنگ جهانی اول جان باخت، و به «شاعر جنگ» مشهور است. بروک امروزه از بابت اشعاری که در جنگ و در باب جنگ سروده شهرت دارد. بویژه رشته غزلهایی که با عنوان ۱۹۱۴^{۲۵} سروده، بیانگر آرمانگرایی مبتنی بر وطنپرستی او در نخستین سالهای جنگ جهانی اول است. بروک در اواخر عمر تحت نفوذ شاعران سده هفدهم قرار گرفت، و اشعاری طنزآمیز و اصیل چون «بهشت»^{۲۶} و «غبار»^{۲۷} را سرود.

16) John Masefield

17) Salt-Water Poems

18) Everlasting Mercy

19) Georgian: گروهی از شاعران انگلیسی معاصر جورج پنجم پادشاه انگلستان. -م.

20) Window in the Bye Street

21) Daffodil Fields

22) Dauber

23) Tragedy of a Nun

24) Rupert Brooks

25) 1914

26) Heaven

27) Dust

ویلفرد اوون^{۲۸} (۱۸۹۳ تا ۱۹۱۸). یکی از بهترین شاعرانی است که اشعارش را در جنگ و در باب جنگ جهانی اول سروده است. او یک بار در جنگ زخمی شد و به محض التیام باز به جبهه شتافت؛ و سرانجام یک هفته پیش از ترک مخابره، با آتش مسلسل نازیها کشته شد.

اوون، آن گونه که در نامه هایش می نویسد، در سراسر جنگ شعر را تنها به عنوان ابزاری به کار می گرفت تا به کمک آن حقیقت جنگ را بیان کند. اشعار تجربی اوون بیانگر نفرت شاعر از جنگ اند، و وحشت و بیرحمی میدان نبرد را با پوزخند تمسخر بازمی گویند. اوون در دوره زندگی فقط شاهد انتشار چهار شعر خویش بود، و مجموعه او به نام اشعار^{۲۹} (۱۹۲۰) پس از مرگش به چاپ رسید. او در مقدمه این دفتر می نویسد: این کتاب درباره قهرمانان نیست، درباره رویدادها یا سرزمینها، یا افتخار و عظمت و شکوه و سلطنت و پادشاهی، یا قدرت هم نیست؛ درباره جنگ است. من به طور کلی علاقه ای به شعر ندارم. موضوع کار من جنگ است، و تأسف از جنگ.

در هر حال، «عشق بزرگتر»^{۳۰}، «ملاقات عجیب»^{۳۱}، و «سرودی برای جوانی محکوم به فنا»^{۳۲}، بهترین اشعار اوون درباره جنگ به شمار می روند.

ویستن هیو اودن^{۳۳} (۱۹۰۷ تا ۱۹۷۳). در خانواده یک پزشک در یورک زاده شد و در آکسفورد تحصیل کرد. در این دانشگاه رهبر گروه ادبی جناح چپ شد و در شمار مشهورترین اعضای گروه نویسندگان مارکسیست بریتانیا، که سومبیالیسم را درمان مشکلات اقتصادی و سیاسی عصر می دانستند، درآمد. اودن در سالهای ۱۹۲۸ تا ۱۹۳۳ در اسکاتلند و انگلستان به تدریس زبان انگلیسی اشتغال یافت؛ و سپس شش ماهی هم به ساختن فیلمهای مستند سرگرم شد. در ۱۹۳۶ سیر و سفر آغاز کرد. نخست با شاعر هموطنش لوئی مک نیس به ایسلند رفت؛ و سال بعد در جنگ داخلی اسپانیا رانندگی

28) Wilfred Owen

29) Poems

30) Greater Love

31) Strange Meeting

32) Anthem for Doomed Youth

33) Wysten Hugh Auden

آمبرولانس را عهده دار شد. در ۱۹۳۸ با کریستوفر ایشروود از چین دیدار کرد، و سال بعد با همسرش اریکا مان (دختر توماس مان) به ایالات متحد مهاجرت کرد و تبعه آن جا شد. اودن دلنشین ترین اشعارش را در دهه ۳۰ سرود. و اصولاً او از گروه شاعران آکسفورد (اسپندر، مک نیس، سسیل دی لویس) بود که در دهه ۳۰ به شهرت رسیدند، و در اشعارشان کمونیسم را تبلیغ می کردند. در این دوره اودن نیز مبلغ این اندیشه بود که بیماریهای سیاسی و اقتصادی جامعه را سوسیالیسم درمان می کند، بیماریهای روانی را روانکاوی درمان می بخشد، و عشق داروی همه دردهاست. در خلال جنگ جهانی دوم، اودن از سوسیالیسم دیده برگرفت و شیفته مسیحیت شد؛ کیرکه گارد و حکمای جدید پروتستان نیز جای مارکس و فروید را در اندیشه هایش گرفتند. و اشعارش کم کم ابعاد معنوی هم پیدا کرد. شعر اودن به نام «نامه سال نو» (۱۹۴۱) بازکاوی همین تکامل فکری و تغییر دیدگاههای اوست. مهمترین دفترهای اولیه اودن با عنوان اشعار^{۳۴} (۱۹۳۰)، خطبا^{۳۵} (۱۹۳۲)، بیگانه، بنگر^{۳۶} (۱۹۳۶)، و زمان دیگر^{۳۷} (۱۹۴۰) انتشار یافته اند. او نمایشنامه منظوم طنزآمیز *رقص مرگ*^{۳۸} (۱۹۳۵) و نمایشنامه های تجربی و مارکسیستی *سگ زیر پوست*^{۳۹} (۱۹۳۵)، *صعود براف*^{۴۰} (۱۹۳۶) و *در جبهه*^{۴۱} (۱۹۳۸) را با همکاری ایشروود نوشت. نامه هایی از ایسلند^{۴۲} (۱۹۳۷)، آمیزه ای از نظم و نثر و حاصل همکاری اودن با مک نیس بود؛ و سفری برای جنگ^{۴۳} (۱۹۳۹)، درباره جنگ چین و ژاپن، باز یادگار همکاریش با ایشروود. آثار دوران پختگی اودن، که رنگ کاملاً مذهبی دارد و برادری جهانی بر پایه تعالیم مسیح را تبلیغ می کند، سلسله غزلهایی است با عنوان *جستجو*^{۴۴} (۱۹۴۱)؛ و *دریا و آینه*^{۴۵} (۱۹۴۴)، که تفسیری است بر نمایشنامه طوفان اثر شکسپیر. دو دفتر شعر او در این زمینه نیز *عصر اضطراب*^{۴۶} (۱۹۴۷) و *زره آخیلوس*^{۴۷} (۱۹۵۵) نام دارند.

34) *Poems*37) *Another Time*40) *Ascent of F6*43) *Journey to A War*46) *Age of Anxiety*35) *Orators*38) *Dance of Death*41) *On The Frontier*44) *Quest*47) *Shield of Achilles*36) *Look, Stranger*39) *Dog Beneath the Skin*42) *Letters from Iceland*45) *Sea and the Mirror*

لوئیس مک‌نیس^{۴۸} (۱۹۰۷ تا ۱۹۶۳). شاعر ایرلندی تبار انگلیسی، در دهه ۱۹۳۰ با شاعران جناح چپ همکاری می‌کرد، اما زیاد هم سرسپرده نظریات مارکسیستی نبود. از ویژگیهای شعر مک‌نیس لحن محاوره‌ای، و گاه آمیخته به طنز و طعنت، و استفاده از تصورات و تصاویر زمان است.

دفترهای شعر مک‌نیس، آتشبازی کور^{۴۹} (۱۹۲۹)، مجموعه اشعار^{۵۰} (۱۹۴۹)، دنباله پائیز^{۵۱} (۱۹۵۴)، و انقلابات^{۵۲} (۱۹۶۱) نام دارند. او یک دانشمند آثار کلاسیک هم بود، و تراژدی آگاممنون اثر آیسخولوس؛ و نیز فاوست اثر گوته، را به انگلیسی برگرداند.

سسیل دی لیویس^{۵۳} (۱۹۰۴ تا ۱۹۷۲). شاعر انگلیسی متولد ایرلند و نویسنده داستانهای پلیسی (با نام مستعار نیکلاس بلیک^{۵۴}) هم در دهه ۳۰ وابسته به شاعران مارکسیست بریتانیا بود. مثل آنها اشعاری تعلیمی سرود، و تصاویر جامعه صنعتی را به کار گرفت. اشعار او در اواخر عمر شخصی تر و اندیشه مندانه تر بودند.

دفترهای شعر دی لیویس، ازبهرها تا آهن^{۵۵} (۱۹۳۱)، کوه مغناطیس^{۵۶} (۱۹۳۳)، وقت رقصیدن^{۵۷} (۱۹۳۵)، و دیداری از ایتالیا^{۵۸} (۱۹۵۳) نام دارند. او دو مجموعه مقالات انتقادی به نامهای امیدی برای شعر^{۵۹} (۱۹۳۴) و انقلاب در نویسندگی^{۶۰} (۱۹۳۵) را هم درباره هدفهای شاعران مارکسیست نوشته است. دی لیویس آثار ویرژیل مثل انشید را ترجمه کرده و کتابهایی هم برای کودکان نگاشته است. از رمانهای پلیسی او نیز، کرم مرگ^{۶۱}، در ۱۹۶۱ منتشر شده است.

ستیفن سپندر^{۶۲} (۱۹۰۹ - ...). بزرگترین عضو شاعران گروه جناح چپ آکسفورد بعد از اودن بود. او که پدرش هارولد سپندر نیز در رمان نویسی و روزنامه نگاری

48) Louis Mac Neice

51) Autumn Sequel

54) Nicholas Blake

57) A Time to Dance

60) Revolution in Writing

49) Blind Fireworks

52) Solstices

55) From Feathers to Iron

58) An Italian Visit

61) Worm of Death

50) Collected Poems

53) Cecil Day Lewis

56) Magnetic Mountain

59) A Hope for Poetry

62) Stephen Spender

شهرتی داشت، سالهای ۱۹۲۸ تا ۱۹۳۱ را در دانشگاه آکسفورد تحصیل کرد. در همین دوره به ویراستاران جنگ شعر آکسفورد پیوست و دو دفتر کم حجم اشعار خودش را با نام *تجربه*^{۶۳} (۱۹۲۸) و *بیست شعر*^{۶۴} (۱۹۳۰) انتشار داد. سومین دفتر اشعار^{۶۵} او نیز در ۱۹۳۳ به چاپ رسید، و شهرتش را در مقام شاعری جدی و درخشان استحکام بخشید.

سپندر همانند اودن، در آشوبهای سیاسی بین‌المللی که نزدیکی فاجعه جنگ جهانی دوم را خبر می‌داد، غوطه می‌خورد. در ۱۹۳۴ در شورش بی‌نتیجه سوسیالیستها در وین، و در ۱۹۳۷ در کنگره بین‌المللی نویسندگان در اسپانیا شرکت داشت؛ و چند ماهی در آنجا ماند تا حمایت نیروهای هوادار سلطنت را در جنگ داخلی جلب کند. در مبارزه فزاینده بین کمونیسم و فاشیسم در اروپا نیز با حرارت از جناح چپ هواداری می‌کرد؛ با وجود این، او انصاف نمی‌دید که زیاده‌رویهای افراطیون را نادیده انگارد، و احترامش به آزادی هنری، او را از سرسپردگی مطلق به نظامی که شاعران را در خدمت اهداف یک حزب خاص قرار می‌داد باز می‌داشت.

اشعار سپندر بر روی هم بیانگر واکنشهای عاطفی او در برابر بیکاری، فقر، رنج و بیعدالتی است، و روشنگر اعتقادات سیاسی و اخلاقیش. «وین»^{۶۶} (۱۹۳۵)، یک شعر ضد نازی است؛ *محاكمة قاضی*^{۶۷} (۱۹۳۸)، تراژدی منظوم پنج‌پرده‌ای است که ستم نازیسم را تصویر می‌کند؛ *کاکتوس آتشی*^{۶۸} (۱۹۳۶)، یک رمانچه و چهار داستان کوتاه را در بر می‌گیرد؛ و *عنصر مخرب*^{۶۹} (۱۹۳۵)، کتابی است در نقد که در آن سپندر احوال هنری جیمز، بیتس، الیوت، اودن، وعده‌ای دیگر را با توجه به تلاششان در برابر طوفانها و آشفته‌گیهای یک «جهان بدون ایمان» بازکاوی می‌کند. *مرکز آرام*^{۷۰} (۱۹۳۹)، خرابه‌ها و رؤیاهای^{۷۱} (۱۹۴۲)، و اشعار اهدائی^{۷۲} (۱۹۴۷) نیز آخرین دفترهای شعر او هستند. شاهد اروپایی^{۷۳} (۱۹۴۶)، گزارش سیاحت نویسنده در اروپای ویران در تابستان و پائیز ۱۹۴۵ است. *خودزندگی‌نامه سپندر به نام جهان در جهان*^{۷۴} (۱۹۵۱)، نیز از جهت اشاراتی که

63) *Nine Experiments*66) *Vienna*69) *Destructive Element*72) *Poems of Dedication*64) *Twenty Poems*67) *Trial of a Judge*70) *Still Centre*73) *European Witness*65) *Poems*68) *Burning Cactus*71) *Ruins and Visions*74) *World Within World*

به دوستان وی (اودن، ایشروود، مک نیس، و دی لیویس) دارد، و نیز به سبب بیان عقاید سیاسی و تکامل فکری نویسنده دلبذیر و خواندنی است.

شاعران دیگر

از شاعران انگلیسی سده بیستم تعداد بسیاری را می توان ذکر کرد، که از این میان بعضیها تنها با یک دفتر شعر به شهرت رسیده اند؛ اما به سبب تنگی مجال به ذکر تنی چند از شاعران سرشناس بسنده می شود.

رالف هاجسن^{۷۵} (۱۸۷۱ تا ۱۹۶۲). شاعر انگلیسی عصر جورج، روی هم رفته کم کار بود. با وجود این، دفترهای کم حجم اشعار غنائیش، آخرین توکا^{۷۶} (۱۹۰۷)، نر گاو^{۷۷}، حوا^{۷۸}، و سرود افتخار^{۷۹} (۱۹۱۳)، تحسین منتقدان را برانگیخته اند. شهرت هاجسن اساساً مرهون اعتراضات پرشور وی علیه ستم انسان بر حیوانات، و نیز از جهت اشعار ساده، سبک روشن، غرابت خوشایند، صمیمیت، و عشق او به طبیعت است. هاجسن از پرداختن به زندگی خصوصی خویش همواره طفره می زد؛ و از احوال او اطلاعات زیادی در دست نیست. به همین لحاظ، در بهار ۱۹۴۶ که جایزه یک هزار دلاری سالانه انستیتوی ملی هنر و ادبیات امریکا به وی داده شد، بسیاری از شیفتگان اشعارش شگفت زده شدند. چه، این جایزه به پاس «موفقیت‌های چشمگیریک هنرمند، آهنگساز، یا نویسنده خارجی ساکن امریکا»، به وی تعلق می گیرد؛ و خیلیها نمی دانستند که هاجسن مدتی ساکن امریکا بوده است.

ادیث سینول^{۸۰} (۱۸۸۷ تا ۱۹۶۴). شاعره و نثرنویس بلندپایه به سبب الگوهای درخشان و تجربی صدا و تصویر پردازی در اشعارش شهرت یافته است. نخستین دفتر موفق

75) Ralph Hodgson

76) Last Blackbird

77) Bull

78) Eve

79) Song of Honour

80) Edith Sitwell

شعرش، خانه‌های شون^{۸۱} (۱۹۱۸) بود. و بعد شعر بلند و دشوارش، سردر^{۸۲} (۱۹۲۲)، انتشار یافت. اشعار سالهای جنگ دوم سیتول عاطفی، پرشور، و مذهبی بودند. «هنوز باران می بارد»^{۸۳}، که از بهترین اشعار اوست، اندیشه‌های تصلیب را با تأثیرات بمبارانهای هوایی لندن در هم می آمیزد. دو مجموعه دیگر اشعارش، باغبانان و منجمان^{۸۴} (۱۹۵۳) و موسیقی و تشریفات^{۸۵} (۱۹۶۳) نام دارند.

آزبرت سیتول^{۸۶} (۱۸۹۲ تا ۱۹۶۹). شاعر و نثرنویس، برادر ادیث سیتول بود. شهرت وی بیشتر بر پایه خودزندگی‌نامه پنج جلدی او استوار است که بر محور خانواده او، و انگلستان اشرافی دوران کودکی و جوانی خودش دور می زند. این پنج جلد به ترتیب تاریخی عبارتند از: دست چپ! دست راست!^{۸۷} (۱۹۴۴)، درخت سرخ^{۸۸} (۱۹۴۵)، صبح بزرگ^{۸۹} (۱۹۴۷)، خنده در اتاق مجاوز^{۹۰} (۱۹۴۸) و گوهر اضییل^{۹۱} (۱۹۵۰). اشعار آزبرت که در مجموعه آرگونات و جاگرنات^{۹۲} (۱۹۱۹) گرد آمده، طنزآمیز و در باب جنگ است.

سفورل سیتول^{۹۳} (۱۸۹۴-۱۹۸۸) برادر ادیث و آزبرت سیتول؛ با دفترهای شعرش، صد و یک دلفک^{۹۴} (۱۹۲۲) و عشق مقدس و کفرآمیز^{۹۵} (۱۹۴۰)، شهرت یافته است. او درباره هنر، بویژه موسیقی، و درباره سفر از دیدگاه هندوستان هم آثاری نگاشته است. دیوار زرین و برج دیدبان^{۹۶} (۱۹۶۱)، سفرنامه‌ای درباره کشور پرو، از جمله این آثار است.

81) Chown's Houses

83) Still Falls the Rain

85) Music and Ceremonies

87) Left Hand! Right Hand!

89) Great Morning

91) Noble Essence

93) Sacheverell Sitwell

95) Sacred and Profane Love

82) Facade

84) Gardeners and Astronomers

86) Sir Osbert Sitwell

88) Scarlet Tree

90) Laughter in the Next Room

92) Argonaut and Juggernaut

94) Hundred and the One Harlequin

96) Golden Wall and Mirador

دیلان تامس^{۹۷} (۱۹۱۴ تا ۱۹۵۳). شاعر و نثرنویس ولزی در انگلستان و ایالات متحد شهرتی گسترده دارد. اشعارش به سبب قدرت غنائی، جنبه‌های سوررئالیستی، استعاره‌های فشرده و زنده، و جناسها و الگوهای پیچیده صدا و معنی، اهمیت یافته‌اند. بیشتر این اشعار از شیفتگی شاعر به شکوه و عظمت تکوین زندگی، رویش و مرگ مایه می‌گیرند. نخستین دفتر شعر تامس، هیجده شعر^{۹۸} (۱۹۳۴) بود که سبک رؤیابیش تحسین رهبران نهضت مکاشفه نو^{۹۹} را برانگیخت. موضوعات عمده اشعار این دفتر آب و آتش و خون و استخوان بود. مجموعه اشعار^{۱۰۰} او نیز در ۱۹۵۳ انتشار یافت. نخستین آثار منثور تامس داستانهای کوتاه سوررئالیستی بود، که در کتابی با عنوان ماجراهای تجارت پوست^{۱۰۱} (۱۹۵۵) گرد آمده است. تامس در دهه ۱۹۴۰ در زمینه فیلم و فیلمنامه هم کار کرد؛ و آثاری مردم‌پسند و فکاهی اما در عین حال به نثر شاعرانه نوشت، که بیانگر عشق بسیارش به زندگی بودند. تصویر هنرمند در مقام یک سگ جوان^{۱۰۲} (۱۹۴۰)، مجموعه داستانهای این دوره از زندگی اوست، که باز از کودکی و جوانی خود او مایه می‌گیرد (عنوان آن برگرفته از رمان جیمز جویس، تصویر هنرمند در مقام یک مرد جوان^{۱۰۳} است).

97) Dylan Thomas

98) *Eighteen Poems*

99) New Apocalypse: عنوان نهضتی رمانتیک و سوررئالیستی در شعر انگلیسی، که از رهبران آن ج.س. فریزر (متولد ۱۹۱۵) شاعر اسکاتلندی و هنری تریس (۱۹۱۲ تا ۱۹۶۶) شاعر انگلیسی را می‌توان ذکر کرد. این نهضت به عنوان واکنشی در برابر اشعار اجتماعی شاعران برجسته دهه ۱۹۳۰، نظیر ویستن هیو اودن، بوجود آمد و عمری کوتاه داشت. -م.

100) *Collected Poems*101) *Adventures in the Skin Trade*102) *A Portrait of the Artist as a Young Dog*103) *A Portrait of the Artist as a Young Man*

رمان نویسان سده بیستم

جورج مور^{۱۰۴} (۱۸۵۲ تا ۱۹۳۳). رمان نویس، نمایشنامه نویس، شاعر، و منتقد ایرلندی؛ از بنیانگذاران تئاتر ادبی دوبلین^{۱۰۵}؛ و نویسنده نمایشنامه های اعتصاب در آربلینگتن^{۱۰۶} (۱۸۹۳) و خم کردن شاخه^{۱۰۷} (۱۹۰۰) بود.

مور در آثار داستانی خود تحت نفوذ بالزاک، زولا، و فلوبر، در پی آفرینش رمانهایی صریح و واقعگرا بود؛ و در واقع، با رمانهایش واقعگرایی را وارد رمان انگلیسی کرد. در رمان **همسر بازیگر^{۱۰۸}** (۱۸۸۵)، پایان دهشتناک زندگی زن قهرمان داستان (که از مشروبخواری می میرد) نتیجه رویدادهای زندگی خود اوست. رمان مشهور مور به نام **استرواترز^{۱۰۹}** (۱۸۹۴) نیز داستان دختری خدمتکار ایرلندی است و تلاش او برای بزرگ کردن پسر حرامزاده اش. رمان سه بخشی **درود و بدرود^{۱۱۰}** (۱۹۱۱ تا ۱۹۱۴)، که شاهکار نشر روشن است، بر محور زندگی خود نویسنده می گردد. این کتاب نموده های گوناگون شخصیت غریب مور را که در آن حساسیت و بی احساسی و صراحت غیر عادی و دروغ و قاحت آمیز و ذوق و استعداد و ابله‌ی به هم آمیخته اند نشان می دهد. **هلوئیز و آبلار^{۱۱۱}** (۱۹۲۱) رمانی تاریخی است و **آفرودیت در اولیس^{۱۱۲}** (۱۹۳۱) اثری افسانه ای؛ و هر دو کتاب سبکی زیبا و دل انگیز دارند.

مور در نقد، مدافع مکتب امپرسیونیسم در نقاشی و مکتب طبیعتگرایی در ادبیات بود. از دفترهای شعر او نیز **گل‌های احساسات^{۱۱۳}** (۱۸۷۸) به چاپ رسیده است.

104) George Moore

106) *Strike at Arlington*108) *Mummer's Wife*110) *Hail and Farewell*112) *Aphrodite in Aulis*

105) Dublin Literary Theater

107) *Bending the Bough*109) *Esther Waters*111) *Hélène and Abélard*113) *Flowers of Passion*

هربرت جورج ولز^{۱۱۴} (۱۸۶۶ تا ۱۹۴۶). رمان‌نویس و روزنامه‌نگار دانشمند در خانواده‌ای نسبتاً تهیدست به دنیا آمد. پدرش بازرگانی خرده‌پا و چوگان‌بازی حرفه‌ای بود. هربرت مدتی در خدمت یک داروساز کار کرد و بعد وارد کالج سلطنتی علوم شد و در آن‌جا درس زیست‌شناسی خواند. سپس، چندسالی معلمی پیشه کرد، و بعد وارد عالم روزنامه‌نگاری شد.

ولز نخستین نویسنده بزرگ داستان علمی^{۱۱۵} است. شهرتش نیز بر پایه داستانهای علمی، رمانهای طنزآمیز، و نوشته‌های مردم‌پسند او درباره تاریخ و علم استوار است. او به سبب هواداری از سوسیالیسم، دشمنی سرسختانه با امپریالیسم و فاشیسم، اعتقاد به برابری زن و مرد، جانبداری از اصالت تکامل، اصالت عقل و حقانیت علم نیز نامی جاودان یافته است. ولز پیشرفتهای تازه علمی را مبنای طرح داستانهایش قرار داد، و از این لحاظ کارش کم سابقه بود. در رمان علمی ماشین زمان^{۱۱۶} (۱۸۹۵)، داستان درباره ماشینی است که در زمان (و نه در فضا) حرکت می‌کند؛ و مخترع ماشین با سفر در آینده، به سیر در مراحل تحولی زندگی می‌پردازد. در رمان جنگ دنیاها^{۱۱۷} (۱۸۹۸)، موجوداتی از مریخ با ماشینهای پیشرفته به کره زمین یورش می‌آورند. رمان نخستین انسانها در ماه^{۱۱۸} (۱۹۰۱)، حدود ۶۰ سال قبل از این که شیء ساخته انسان با ماه تماس یابد منتشر شد. ولز در رمانهای علمی آینده را بهانه‌ای برای طرح و حل مشکلات اجتماعی و سیاسی زمان حال می‌داند؛ گو این که دید او کلاً خوشبینانه است. رمانهای جنگ دنیاها، نخستین انسانها در ماه، مرد نامرئی^{۱۱۹} (۱۸۹۷) و مائده خدایان^{۱۲۰} (۱۹۰۴)، همه از این دست‌اند.

ولز علیه قراردادهای خشک و فرسوده اخلاقی و مذهبی، بیعدالتی اجتماعی و عوامفریبی سیاسی مبارزه می‌کرد. رمانهای تعلیمی و آمیخته به طنز و شوخ طبعی او این مقصود را دنبال می‌کنند. در رمانهای کیپس^{۱۲۱} (۱۹۰۵) و سرگذشت آقای پالی^{۱۲۲} (۱۹۱۰) شخصیت‌های اصلی داستان، آرتور کیپس و آقای پالی، که از نمونه‌های عالی

114) *Herbert George Wells*117) *War of the Worlds*120) *Food of the Gods*115) *Science-Fiction*118) *First Men in the Moon*121) *Kipps*116) *Time Machine*119) *Invisible Man*122) *History of Mr. Polly*

شخصیت‌پردازی و باریک‌بینی و شوخ‌طبعی و بینش عمیق‌اند، اساساً سیماهایی نبودند، زیرا که از دیدگاه طبقه وسیعی که از نظر دور مانده بود به زندگی و جامعه می‌نگریستند؛ این طبقه وسیع قشرهای فرودست‌تر طبقه متوسط یعنی کارمندان و شاگرد مغازه‌داران زحمتکش و پریشان‌روزگار بودند. ^{۱۲۳}تونو بنگه (۱۹۰۹)، که از بزرگترین رمانهای عصر و شاید شاهکار ولز باشد، داستانی اجتماعی است که به اعماق زندگی انفرادی و اجتماعی نظر می‌دوزد و جامعه انگلستان اواخر سده نوزدهم را تصویر می‌کند.

ولز که نویسنده داستان علمی، مورخ، جامعه‌شناس، و مبارز سیاسی بود، در آثار بعدی خود بیشتر به علم و سیاست و جامعه‌شناسی نظر داشت. از جمله آثار ولز در این دوره کلیات تاریخ ^{۱۲۴}(۱۹۲۰)، در باب حوادث سیاسی و اجتماعی بشر است و سرگذشت انسان را از بدو پیدایش تا عصر حاضر تصویر می‌کند. ولز در این کتاب تقریباً کلاسیک با اتکاء به این عقیده که میان انسانها از نظر تاریخی جدایی وجود ندارد، و تاریخ حاصل کار همه انسانهاست، بالیدن به تمدنی خاص را خودفریبی محض می‌داند. کلیات تاریخ نخستین کتاب ولز از یک مجموعه سه بخشی است. دو کتاب دیگر، علم حیات ^{۱۲۵}(با همکاری فرزندش، ۱۹۲۹) در باب علم و اکتشافات علمی، و کار، ثروت و سعادت بشر ^{۱۲۶}(۱۹۳۲) در زمینه جامعه‌شناسی است.

ولز معتقد بود که پیشرفتهای علمی بشر روی هم رفته بیشتر از تکامل فکری و اجتماعی او بوده است. و این اعتقاد در کتابهای مبتنی بر جامعه‌شناسی ولز آشکار است. از جمله این گونه آثار ولز پیش‌بینی‌ها ^{۱۲۷}(۱۹۰۱)، کتابی است درباره اصول فنی جامعه‌شناسی و پیشگویی ساختمان اجتماعی جهان آینده؛ آرومان شهر نو ^{۱۲۸}(۱۹۰۵) درباره راههای درمان جامعه، که عقیده به حفظ و رعایت مصالح همه ملتها، سوسیالیسم، و پیشرفت و کاربرد درست علم را در بر می‌گیرد. و انسانها مثل خدا ^{۱۲۹}(۱۹۲۵)، باز داستانی است درباره جهانی آرمانی.

ولز که به سوسیالیسم دلبستگی داشت و در جوانی به عضویت انجمن فابیان ^{۱۳۰} درآمده

123) *Tono Bungay*125) *Science of Life*127) *Anticipations*129) *Men Like Gods*124) *Outline of History*126) *Work, Wealth and Happiness of Man*128) *A Modern Utopia*130) *Fabian*

بود، عاقبت از آن کناره گرفت. چه، این انجمن که در اواخر سده نوزدهم به همت سوسیالیست‌هایی چون برنارد شاو تشکیل یافته بود، طرفدار نوعی سوسیالیسم محافظه کارانه و اصلاح طلب و معتقد به پیشرفت تدریجی، نه انقلاب و دگرگونی آنی بود؛ و ولز چنین شیوه‌ای را نمی‌پسندید. او هم به اصلاح و تحول تدریجی ایمان داشت، اما تربیت را عامل اساسی حل تضادهای اجتماعی می‌دانست. به گمان او هر چه انسانها آگاه‌تر و داناتر شوند، وحدت و همبستگی نوع بشر هم بیشتر امکان‌پذیر می‌گردد.

آرنولد بنت^{۱۳۱} (۱۸۶۷ تا ۱۹۳۱). رمان‌نویس، نمایشنامه‌نویس، و روزنامه‌نگاری واقع‌گرا بود. شهرت بنت مرهون دو رمان گیرای او، قصه خاله زنکها^{۱۳۲} (۱۹۰۸) و کلی‌هنگر^{۱۳۳} (۱۹۱۰) است که ماجراهای هر دو در ناحیه صنعتی انگلستان (در استافوردشایر جنوبی) می‌گذرد. این ناحیه که زادگاه نویسنده است، در رمانهای او پنج شهر^{۱۳۴} نام می‌گیرد. رمان قوی، صمیمی، و غمناک قصه خاله زنکها، بررسی محیط زندگی و تحول زندگی و شخصیت دو خواهر است که در برسلی^{۱۳۵}، شهری از پنج شهر، بزرگ می‌شوند، ازدواج می‌کنند، و می‌میرند. این دو خواهر در واقع کودکان زمانند، و زندگی روزمره ما نیز، از لحاظ زمان، درست همین گونه است. از رمانهای دیگر درباره پنج شهر، هیلدا لیسویز^{۱۳۶} (۱۹۱۱)، این دو قلوها^{۱۳۷} (۱۹۱۵)، رایسین سنس^{۱۳۸} (۱۹۲۳)، و کاخ سلطنتی^{۱۳۹} (۱۹۳۰) را می‌توان نام برد، که زندگی در شرایط فلاکت‌ناحیه صنعتی را تصویر می‌کنند. بنت که تحت نفوذ امیل زولا قرار داشت در این رمانهای طبیعت‌گرا، نشان می‌دهد که اشخاص داستانهایش آفریده محیطشان هستند.

بنت در داستانهای کوتاهش نیز زندگی غم گرفته پنج شهر را با وصفهای دقیق تصویر می‌کند. بهترین این داستانها در دو مجموعه قصه‌های پنج شهر^{۱۴۰} (۱۹۰۵) و گاوباز پنج شهر^{۱۴۱} (۱۹۱۲) گرد آمده‌اند.

ویژگیهای برجسته رمانهای بنت نمایش گذشت زمان، توصیف دقیق زندگی روزمره

131) Arnold Bennett

132) Old Wives Tale

133) Clayhanger

134) Five Towns

135) Bursley

136) Hilda Lessways

137) These Twain

138) Riceyman Steps

139) Imperial Palace

140) Tales of the Five Towns

141) Matador of the Five Towns

به گونه ای غمناک ولی غیر رمانتیک، و ترسیم غمخوارانه تصاویر زنان است. و کلام آخر، بنت که روزنامه نویسی موفق بود، روزنامه نگاری را استادانه با رمان نویسی درآمیخت.

جان گالزورثی^{۱۴۲} (۱۸۶۷ تا ۱۹۳۳). در خاندانی قدیمی از قشر بالای طبقه متوسط متولد شد. در آکسفورد درس حقوق خواند و در ۱۸۹۴ سیروسفر آغاز کرد. در همین سفرها با جوزف کنراد آشنا شد؛ فکر وکالت را از سر پیرون کرد و به ادبیات روی آورد. او در آغاز، در حالی که سخت تحت تأثیر تورگینف بود، چند داستان کوتاه و رمان با نام مستعار جان سینجان^{۱۴۳} نوشت. گالزورثی در این آثار بر کوته نظری و ریاکاری خانواده های قشر بالای طبقه متوسط انگلستان عهد ویکتوریا تاخت، و به دفاع از هنرمندان، شورشیان، و قربانیان بیعدالتیها پرداخت. او کم کم با انتشار رمان *مرد ملاک*^{۱۴۴} (۱۹۰۶) و نمایشنامه *جعبه سیمین*^{۱۴۵} (۱۹۰۹) به دوران پختگی گام نهاد.

مشهورترین اثر گالزورثی سلسله رمانهای او تحت عنوان «فورسایت ساگا»^{۱۴۶} (۱۹۰۶ تا ۱۹۲۲) است، که نوشتن آنها عمری ادامه یافت. این رمانها در شرح زندگی خاندانی است به نام فورسایت، که نماد طبقه مالدوست و دنیا دار است. گالزورثی داستان این خاندان را در سه قسمت، و هر قسمت را در سه جزء، حکایت کرده است. قسمت اول شامل سه رمان *مرد ملاک* (۱۹۰۶)، *دردادگاه*^{۱۴۷} (۱۹۲۰)، و *رهایی*^{۱۴۸} (۱۹۲۱) است؛ قسمت دوم که «کمدی نو»^{۱۴۹} (۱۹۲۹) نام دارد مشتمل بر سه رمان *میمون سفید*^{۱۵۰}، *فاشق نقره ای*^{۱۵۱}، و *آواز قو*^{۱۵۲} است. و قسمت سوم رمان سه بخشی پایان فصل^{۱۵۳} (۱۹۳۳) را شامل می شود. گالزورثی در این سلسله رمانها علیه قشر بالای طبقه متوسط، که حتی زنان خود را جزء اموال به حساب می آوردند، می شورد و بر ضعفها و دعویهای آنان می تازد، و با قربانیان این طبقه همدردی می کند.

در نمایشنامه های گالزورثی مسائل گوناگون اجتماعی با دیدی واقعگرا و طنزآمیز بازکاوی

142) John Galsworthy

145) *Silver Box*148) *To Let*151) *Silver Spoon*

143) John Sinjohn

146) *Forsyte Saga*149) *A Modern Comedy*152) *Swan Song*144) *Man of Property*147) *In Chancery*150) *White Monkey*153) *End of the Chapter*

می‌شود. از جمله این نمایشنامه‌ها، تلاش^{۱۵۹} (۱۹۰۹)، بر محوریک نزاع در محیط صنعتی بین کارگران و کارفرمایان می‌گردد، و وفاداریها^{۱۵۵} (۱۹۲۲)، بر مبنای مشکلات ناشی از اختلاف نژادها قرار دارد.

شهرت گالزورثی مرهون تصویر زندگی طبقه بالای بریتانیا و طنز اجتماعی اوست؛ و به پاس آثاری که در این زمینه دارد، جایزه نوبل ادبیات سال ۱۹۳۲ را ربوده است.

ویلیام سامرست موام^{۱۵۶} (۱۸۷۴ تا ۱۹۶۵). نویسنده رمان، نمایشنامه و داستان کوتاه، در کودکی پدرش را از دست داد و تحت سرپرستی عمویش که کشیش دهکده‌ای بود قرار گرفت. او در محیط مذهبی ده بزرگ شد و درس خواند. بعد هم در مدرسه سلطنتی به تحصیلاتش ادامه داد. پس از پایان دوران مدرسه، به آلمان رفت و دو سال هم در دانشگاه هایدلبرگ تحصیل کرد. پس از بازگشت به انگلستان، به تشویق عمویش در دانشکده پزشکی سنت تامس لندن درس پزشکی خواند و طبیب شد. اما از اشتغال به این حرفه سر باز زد و نویسندگی پیشه کرد.

نخستین رمان موام، لیزای لامبشی^{۱۵۷} (۱۸۹۷)، یادآور روزهای تحصیل او در بیمارستانی در محله لامبث، واقع در کوی کارگران لندن بود. موام در این بیمارستان از نزدیک با کارگران و زحمتکشان آشنا شده و تنگدستی، بیماری، درد و رنج، گرسنگی و محرومیت‌هایشان را با تمام وجود احساس کرده بود. و این رمان او نیز داستان عشق و زندگی دخترکی از ساکنان همین محله نکبت‌زده را حکایت می‌کند. داستان که به سنت طبیعت‌گرایی نگارش یافته از توصیف دقیق زندگی غمباریک کارگر، فقر و خشونت و بیماری‌های جسمی و روحی سرشار است. این رمان که پرده از فساد و بی‌عدالتی جامعه محافظه کار انگلستان برمی‌گرفت، به هنگام انتشار غوغایی برانگیخت، زیرا با سنن و قوانین زندگی اجتماعی آن‌روز سازگاری نداشت. رمان دوم موام، خانم کرادوک^{۱۵۸} (۱۹۰۲)، با مسائل جنسی سروکار دارد، و او از نخستین نویسندگانی است که برخلاف سنن و آداب انگلیسیان، بی‌پروا به مسائل جنسی پرداخته است. جادوگر^{۱۵۹} (۱۹۰۸)، رمان سوم موام، بر

154) *Sirife*155) *Loyalties*

156) William Somerset Maugham

157) *Line of Lambeth*158) *Mrs. Craddock*159) *Magician*

محور زندگی آلیستر کراولی^{۱۶۰} (۱۸۷۵ تا ۱۹۴۷)، شاعر و نویسنده انگلیسی کتابهایی در زمینه جادو و اسرار غیب، استوار است. بهترین رمان موام، اسارت بشری^{۱۶۱} (۱۹۱۵) است که بخش اول آن کمابیش زندگینامه خودنوشت اوست. قهرمان داستان به نام فیلیپ کری^{۱۶۲}، جوان یتیمی کج پا، حساس و با استعداد است که در خانه عمه و عموی سنگدل خود بزرگ می شود؛ و نویسنده تلاش جوان را برای استقلال، تکامل فکری، و عشق او به هنرمند شدن توصیف می کند. ماه و شش پشیز^{۱۶۳} (۱۹۱۹)، رمانی است که با الهام از زندگی پل گوگن^{۱۶۴} (۱۸۴۸ تا ۱۹۰۳) نقاش فرانسوی نوشته شده است. رمان مشهور دیگر موام، لبه تیغ^{۱۶۵} (۱۹۴۴)، سرگذشت مرد جوان دنیاپرستی است که به هندوئیسم می گروید. اشندن، یا مأمور بریتانیا^{۱۶۶} (۱۹۲۹)، رمانی است بر پایه تجربیات نویسنده که در جنگ جهانی اول به عنوان مأمور مخفی به روسیه رفت. این رمان از نخستین داستانهای است که بر محور مأموریت مخفی نگارش یافتند. از رمانهای دیگر موام، تنگنا^{۱۶۷} (۱۹۳۲) و تئاتر^{۱۶۸} (۱۹۳۷)، خواندنی هستند.

موام از سال ۱۹۰۴ جهانگردی و سیاحت آغاز کرد و در اروپا و آمریکا به گشت و گذار پرداخت. او بعدها به خاور دور هم رفت و از چین و اندونزی و مالزی دیدار کرد. همین سفرها الهام بخش او در آفرینش داستانهای شد که ماجراهایشان در ممالک شرقی یا سرزمینهای غربی می گذرد. این داستانها در واقع بررسیهایی است درباره ازدواجهای نژادهای مختلف، اختلافات طبقاتی، و تأثیرات آب و هوا بر سفیدپوستان. در میان این داستانهای کوتاه «دوشیزه تامپسن»^{۱۶۹} و «درخت کازوارینا»^{۱۷۰}، شهرتی پایا یافته اند. اهمیت این داستانها بیشتر مرهون شیوه پرداخت آنهاست.

موام در مقام نمایشنامه نویس هم سیمایی درخشان است. در میان نمایشنامه های

160) Aleister Crowley

162) Philip Carey

164) Paul Gauguin

166) *Ashenden: Or, British Agent*168) *Theatre*170) *Casuarina Tree*161) *Of Human Bondage*163) *Moon and Six-Pence*165) *Razor's Edge*167) *Narrow Corner*169) *Miss Thompson*

طنزآمیز، بدبینانه، و کاملاً مردمی او، دایره^{۱۷۱} (۱۹۲۱) و ازما بهتران^{۱۷۲} (۱۹۲۳) دلنشین و جالبند.

اثر برجسته دیگر موام، رمان نویسان بزرگ و رمانهای آنان^{۱۷۳} (۱۹۵۵)، مجموعه‌ای است در معرفی ده رمان بزرگ.

گیلبرت کیث چسترتن^{۱۷۴} (۱۸۷۴ تا ۱۹۳۶). رمان‌نویس، روزنامه‌نگار، مقاله‌نویس، شاعر، و منتقد پرکار، در لندن به دنیا آمد. در مدرسه سنت پل و کینگز کالج درس خواند. مدت کوتاهی هم تعلیم هنر دید و بعدها بعضی از کتابهای خودش را مصور کرد. در سال ۱۹۲۲ کیش کاتولیک رومی را پذیرفت و رسالات و کتابهایی در دفاع از این مذهب و دیدگاههای سیاسی محافظه کارانه خودش نوشت.

تنوع آثار چسترتن شگفتی‌انگیز است. او در واقع در هر زمینه‌ای قلم زده است. مقالاتش مثل، «مدافع»^{۱۷۵} (۱۹۰۲)، باروخ و زیرکانه‌اند. اشعارش، «لپانتو»^{۱۷۶} (۱۹۱۱) و «منظومه کاخ سفید»^{۱۷۷} (۱۹۱۵)، جذاب و آکنده از ذوقند. رمانهایش مثل، مردی که پنجشنبه بود^{۱۷۸} (۱۹۰۸)، اندیشه‌های جدی را به گونه‌ای وهمگانه تصویر می‌کنند. و همین رمان تمثیلی است طنزآمیز درباره‌ی آنارشیست‌ها، جاسوس‌ها، و کارآگاهان. چسترتن که نویسنده‌ای سنت‌گرا بود و عصر ویکتوریا را تحسین می‌کرد، تاریخ ارزنده‌ی عصر ویکتوریا در ادبیات^{۱۷۹} (۱۹۱۳) را نوشت. او در فلسفه و مذهب نیز چند کتاب خواندنی دارد که بهترین آنها، سنت‌گرایی^{۱۸۰} (۱۹۰۸) و دنیا را چه می‌شود؟^{۱۸۱} (۱۹۱۰) نام دارند. چسترتن در نقد

171) Circle

172) Our Betters

173) *Great Novelists and Their Novels*: ترجمه‌ی آزادی از این اثر موام به فارسی همراه با کتاب دیگر او به نام «دیدگاهها» *Points of View* به قلم کاوه دهگان تحت عنوان «هویزه‌ی رمان و داستان کوتاه» (چاپ سوم، تهران، جیبی، ۱۳۵۶) انتشار یافته است. -م.

174) Gilbert Keith Chesterton

175) Defendent

176) Lepanto

177) Ballad of the White House

178) *Man Who Was Thursday*179) *Victorian age in Literature*180) *Orthodoxy*181) *What's Wrong With the World?*

ادبی هم آثاری دربارهٔ براونینگ^{۱۸۲} (۱۹۰۳)، دیکنز^{۱۸۳} (۱۹۰۶) و شاو^{۱۸۴} (۱۹۰۸) از خود به یادگار گذاشته است. افزون بر این، او نویسندهٔ یک رشته رمان پلیسی نیز هست که نخستین آنها بیگناهی پدر براون^{۱۸۵} (۱۹۱۱) است.

جیمز جویس^{۱۸۶} (۱۸۸۲ تا ۱۹۴۱). نویسندهٔ رمان و داستان کوتاه و شاعر ایرلندی، در دبلین دیده به جهان گشود. پدرش کارمند دولت و مادرش زنی پارسا بود. او در مدارس یسوعی درس خواند، و با تعالیم کاتولیکها و چند زبان کاملاً آشنا شد. در سال ۱۹۰۲، در بیست سالگی، دبلین را ترک گفت و باقی عمر را در تبعید اختیاری، در پاریس و رم و زوریخ گذراند. با وجود این، جهانی که از آن گریخته بود، زمینهٔ آثارش شد.

جویس همهٔ عمر شیفتهٔ موسیقی بود و همهٔ عمر هم ستایشگر ایبسن. او حتی زبان نروژی آموخت تا آثار ایبسن را به زبان اصلی بخواند. نخستین اثر او نیز مقاله‌ای به نام «درامهای نو ایبسن»^{۱۸۷} بود که در سال ۱۹۰۰ در یکی از مجلات منتشر شد.

اشعار جویس در دو مجموعه منتشر شده‌اند. موسیقی مجلسی^{۱۸۸} (۱۹۰۷)، که بیشتر غزلیات عاشقانهٔ شاعر را دربر می‌گیرد؛ و اشعار یک پوشیزی^{۱۸۹} (۱۹۰۷)، که باز به شیوهٔ شعر سنتی است.

تنها نمایشنامهٔ جویس، تبعیدیها^{۱۹۰} (۱۹۱۸)، بیشتر جنبهٔ خودزندگینامه‌ای دارد. این نمایشنامهٔ طبیعتگرا که تأثیر ایبسن را بر نویسنده نشان می‌دهد، بیگانگی هنرمند نسبت به جامعه را تصویر می‌کند.

شهرت و اعتبار جویس بر پایهٔ چهار اثر داستانی او به نامهای دبلینی‌ها^{۱۹۱} (۱۹۱۴)، تصویر هنرمند در مقام یک مرد جوان^{۱۹۲} (۱۹۱۶)، اولیس^{۱۹۳} (۱۹۲۲)، و بیداری فینه گانها^{۱۹۴}

182) Browning

184) Shaw

186) James Joyce

188) Chamber Music

190) Exiles

192) Portrait of the Artist as a Young Man

194) Finnegans Wake

183) Dickens

185) Innocence of Father Brown

187) Ibsen's New Dramas

189) Poems Penyeach

191) Dubliners

193) Ulysses

(۱۹۳۹)، استوار است. و این چهار کتاب تحول زندگی و دیدگاه‌های نویسنده را از روزهای تنگدستی در مدرسه تا پایان دوران تبعید طولانی وی آشکار می‌سازد، و پیشرفت سبک او را از طبیعتگرایی صریح و روشن تا نمادگرایی پیچیده و مبهم ترسیم می‌کند. دوبلینی‌ها، مجموعه‌ای است از داستانهای کوتاه، که تا ده سال هیچ ناشری حاضر به چاپ آن نشد، و وقتی هم منتشر شد، به این سبب که به اسامی واقعی بعضی از دوبلینی‌ها اشاره داشت، به شدت مورد حمله قرار گرفت. جویس در این مجموعه با پرداختن به رویدادهای کودکی، جوانی، دوران پختگی، و زندگی اجتماعی دوبلینی‌ها، تصویری از دنیای عقیم که بر آن شوریده و از آن گریخته بود ترسیم کرده است. در واقع، او در این کتاب زندگی نمایندگان شهروندان دوبلین را، که در جهانی پست و پلشت می‌لولند، بازکاوی می‌کند.

تصویر هنرمند در مقام یک مرد جوان، نخستین رمان جویس، تقریباً خودزندگی‌نامه‌اوست. نویسنده در این کتاب روزهای کودکی، دوران تحصیل، جوانی، و اوایل سالهای کمال ستیفن دیدالس^{۱۹۵} را حکایت می‌کند. خودآگاهی فزاینده دیدالس در مقام یک هنرمند، او را بر آن می‌دارد تا از حقارت و کوتاه نظری دنیایی که در آن زندگی می‌کند، و از پیوندهای خانوادگی، ملیت‌گرایی، و مذهب کاتولیک رویگردان شود. او سرانجام نویسنده‌گی پیشه می‌کند، و در شرف ترک دوبلین به قصد پاریس است که رمان پایان می‌پذیرد.

اولیس، شاهکار جویس، برجسته‌ترین تجربه ادبی سده بیستم، و به گفته تی. اس. الیوت بزرگترین اثر تخیلی روزگار ما به زبان انگلیسی است. این رمان آمیزه‌ای است از واقعگرایی و تخیل و سرشار از تصاویر خیال‌انگیز اجتماعی، روانی، غم‌انگیز و خنده‌دار. وقایع داستان در چهارصد هزار کلمه، فقط یک روز معمولی (۱۶ ژوئن ۱۹۰۴) از زندگی سه شخصیت اصلی رمان، لئوپولد بلوم^{۱۹۶}، همسرش مولی^{۱۹۷}، و ستیفن دیدالس را در بر می‌گیرد. صحنه وقایع داستان دوبلین است، و موضوع آن سیریک آدم امروزی، از بامداد تا نیمه شب: برخاستن از بستر، تشییع جنازه، رفتن به دفتر روزنامه و کتابخانه و می‌فروشی، پرسه زدن در کنار دریا، گشتی در محله روسپیان، و سرانجام بازگشت به بستر. طرح داستان با اودیسه هومر همانند است. لئوپولد بلوم که یک یهودی آزمند، نفس‌پرست و ترسو است، یادآور

اولیس، قهرمان اودیسه است، و سیریکروزه او نمادی از سرگردانی نوزده ساله اولیس. خانم مولی بلوم هرزه و شهوت پرست همان پنلوپ، همسر اولیس است و ستیفن دیدالس هم در واقع تلما کوس پسر اولیس.

منتقدان جویس در باره اولیس گفته اند که برای فهم آن دست کم باید با الهیات کاتولیک رومی، تاریخ بدعتها، افسانه های ایرلند، تاریخ اروپا، اساطیر، نجوم، عبری، لاتینی، و زبان و اصطلاحات کولیها آشنا بود. مضمون اصلی رمان، یعنی تبعید، همواره جویس را به خود مشغول می داشت. دو شخصیت برجسته رمان، ستیفن و بلوم هم از خانه و دیار و مذهبشان تبعید شده اند. ستیفن به این سبب که از مادر رو به مرگش، و در مفهومی وسیعتر از ایرلند، رویگردان شده، و بلوم، به این دلیل که به کیش یهودی درآمده است. بلوم از یک جهت مظهر انسانیت است، چون در جستجوی شرایط کاملاً مطلوب اجتماعی، سیاسی و اخلاقی است، و حال آن که ستیفن، در پی ارزشهای معنوی و عاطفی است.

بیداری فینه گانها آخرین و انقلابی ترین رمان تجربی جویس، شعر منثوری است درباره زندگی و جهان رؤیا، و ناخودآگاه شخصی و جمعی. جویس در این رمان می کوشد تا تصاویر عجیب و بی شکل ذهنی خود را با کلمات و جملات بی شکل، و با زبان تکامل یافته و ساخته و پرداخته خویش ترسیم کند. در واقع، زبان داستان سرشار از جناس، ایهام، بازیهای گوناگون با کلمات و اصوات و کاربرد زبانهای بیگانه است. و جویس اشارات ادبی و تاریخی و فلسفی، اسامی اشخاص و محلهای دوبلینی، زبان عامیانه، عباراتی از روزنامه ها و ترانه های بازاری، اصطلاحات هنرها و ورزشها، و امثال اینها را به هم می آمیزد و به یاری همین زبان پیچیده و اشارات و تلمیحات بی شمار، داستان اصلی و نسبتاً مبهم کتاب را به تمامی تجربیات تاریخی، روانشناختی، مذهبی، و هنری نوع بشر پیوند می زند. به همین لحاظ، فهم این رمان، که نوشتن آن هفده سال (۱۹۲۲ تا ۱۹۳۹) به طول انجامید، بس دشوار است. شخصیت اصلی داستان به نام ارویکر^{۱۹۸}، مردی است میانسال، ایرلندی اسکاتلندی تبار و پروتستان مذهب، که در دوبلین میخانه دار است. موضوع داستان نیز رؤیاها و کابوسهای یک شب از زندگی ارویکر و خانواده اوست.

جویس، در رمان نویسی، نویسنده ای است غریب، با مواهب و نبوغی شگرف؛ و مبتکر

بدعتهای انقلابی در رمان‌نویسی است. او شیوه‌های گوناگون نقل ذهنی، همچون تک‌گویی درونی، و جریان سیال ذهن را (در دورمان اولیس و بیداری فینه گانها) به‌منتهای درجه از کمال رسانید. شهرت او نیز تا حدی مرهون استفاده از همین شیوه‌های تجربی نقلی، زبان بی‌نظیر آمیخته از واژه‌ها، جناس‌ها، شبکه‌ای از تلمیحات پیچیده و نمادهایی است که از اساطیر و تاریخ و ادبیات وام گرفته، و همچنین ترسیم و توصیف دقیق زندگی دوبلینی‌ها. مهارت استثنائی او در بازکاوی روانی و قدرت بذله‌پردازی اوست. به‌طور کلی جویس آمیزه‌ای است از یک شاعر و فانتزی‌نویس.

ویرجینیا وولف^{۱۹۹} (۱۸۸۲ تا ۱۹۴۱). رمان‌نویس، منتقد، و مقاله‌نویس برجسته و باذوق، در خانواده‌ای که کانون ادب و علم بود دیده به جهان گشود. پدرش لسلای ستیفن^{۲۰۰} (۱۸۳۲ تا ۱۹۰۴)، مردی ادیب، و همسرش لئونارد وولف^{۲۰۱} (۱۸۸۰ تا ۱۹۶۹)، نویسنده کتابهایی در سیاست و اقتصاد بود. ویرجینیا با خانواده بزرگانی چون چارلز داروین، سیموندز، لیتن سترچی، و جیمز راسل لوول (پدر بزرگش) خویشاوندی داشت. او عضو محفل نویسندگان، هنرمندان، و فیلسوفان مشهور به گروه بلومزبری^{۲۰۲} نیز بود، که نامدارانی مثل لیتن سترچی، ا.م. فورستر، راجر فرای^{۲۰۳}، و برتراند راسل را در بر می‌گرفت.

رمانهای وولف نمونه‌های عالی شیوه تک‌گفتار درونی و جریان سیال ذهن در آثار داستانی به‌شمار می‌روند. دورمان اول او، سفر دور^{۲۰۴} (۱۹۱۵) و شب و روز^{۲۰۵} (۱۹۱۹) تا حدی سنتی و واقعگرا هستند. اتاق جاکوب^{۲۰۶} (۱۹۲۲)، سرآغاز سلسله رمانهای اصیل و درخشان وولف بود. رمان دیگر این سلسله، خانم دالووی^{۲۰۷} (۱۹۲۵)، رویدادهای یک روز معمولی در زندگی زنی انگلیسی را ترسیم می‌کند. به‌سوی فانوس دریایی^{۲۰۸} (۱۹۲۷)، که بهترین رمان اوست، به شیوه جریان سیال ذهن و نمادگرایی، در چارچوب طرحی مختصر، اما در

199) Virginia Woolf

200) Leslie Stephen

201) Leonard Woolf

202) Bloomsbury Group

203) Roger Fry (۱۸۶۶ تا ۱۹۳۳): منتقد هنری و نقاش انگلیسی. م.

204) Voyage Out

205) Night and Day

206) Jacob's Room

207) Mrs. Dalloway

208) To The Lighthouse

گستره فضا و عواطفی غنی، اندیشه‌ها و زندگی لحظه به لحظه اشخاص رمان را بازگو می‌کند. وولف در این شاهکار، هم در زمینه استفاده از زمان و هم در خصوص ساختمان دوسطحی روایت منشور و نمادگرایی شعری، به تجربه‌ای بزرگ دست زده است. به سوی فانوس دریایی که بیشتر شعر منشور است تارمانی قراردادی، در واقع شرحی است درباره زمان و مرگ و دوام هنر. اورلاندو^{۲۰۹} (۱۹۲۸)، رمان متفاوت دیگر وولف، زندگینامه تخیلی شاعری است به همین نام، که نویسنده در آن با دیدی طنزآمیز تاریخ اجتماعی عصر این شاعر را بازکاوی می‌کند. خیزابها^{۲۱۰} (۱۹۳۱)، از نمونه‌های خوب شیوه کاوش جریان اندیشه به جای جریان وقایع است. وولف در این رمان فوق العاده اصیل و شاعرانه، باز با شیوه جریان سیال ذهن و گفتگوی درونی با خود، خوی و منش و زندگی و مناسبات شش شخصیت را توصیف می‌کند. سالها^{۲۱۱} (۱۹۳۷)، رمان قراردادی تر وولف، وقایعنامه یک خانواده انگلیسی از سال ۱۸۸۰ تا زمان تألیف کتاب است. آخرین رمان وولف به نام بین پرده‌ها^{۲۱۲} (۱۹۴۱)، نمایشی است از تاریخ انگلستان و تأثیر آن بر بینندگان.

از وولف داستانهای کوتاه دلپذیری هم به یادگار مانده، که بهترین آنها در مجموعه‌ای با نام دوشنبه یا سه شنبه^{۲۱۳} (۱۹۲۱) گرد آمده است. او نویسنده مقالاتی در نقد ادبی و موضوعات دیگر نیز هست. «آقای بنت و خانم براون»^{۲۱۴} (۱۹۲۴)، مقاله‌ای است در انتقاد از سه رمان نویس طبیعتگرا (آرنولد بنت، گالزورثی، وولز)؛ و «اتاقی از خود»^{۲۱۵} (۱۹۲۹)، مقاله دیگری است درباره وضع زنان و مشکلات یک زن هنرمند.

وولف معتقد بود که وظیفه رمان نویس است که با رها کردن آنچه نسبت به «آگاهی» بیگانه است نفس زندگی را ثبت کند. او خود در رمان نویسی تجربه‌گر و بدعتگذار است و در استفاده از شیوه تک‌گویی درونی و جریان سیال ذهن بسیار ماهر. رمانهایش نیز به سبب کیفیت شاعرانه و نمادگرایی، ظرافت و حساسیت شیوه بیان کاوش روانشناختی، و زمینه‌های تاریخی و ادبی مشهورند. صحنه بسیاری از این رمانها لندن است که عمر نویسنده در آن جا گذشت، و سرانجام، در همین شهر خود را در رودخانه غرق کرد.

209) *Orlando*210) *Waves*211) *Years*212) *Between the Acts*213) *Monday or Tuesday*214) *Mr. Bennett and Mrs. Brown*215) *A Room of One's Own*

ادوارد مورگان فورستر^{۲۱۶} (۱۸۷۹ تا ۱۹۷۰). نویسنده رمان، داستان کوتاه و مقاله بود، پس از پایان تحصیلات مدرسه‌ای، در سال ۱۸۹۷ وارد کینگزکالج کمبریج شد، و عمری با آن پیوند یافت. فورستر در کمبریج و لندن با گروه بلومزبری الفتی به هم رساند. به اروپا و هند هم سفر کرد، و مدتی را در اسکندریه گذرانید.

نخستین رمان فورستر، آن‌جا که فرشتگان از گام نهادن بیم دارند^{۲۱۷} (۱۹۰۵)، صحنه عمده‌اش ایتالیاست، و مضمون آن تأثیر فرهنگ بس متفاوت آن سرزمین بر شخصیت بریتانیایی‌ها. اتافی با یک منظره^{۲۱۸} (۱۹۰۸)، رمان دیگر فورستر، باز در ایتالیا می‌گذرد و مضمون آن تأثیر آداب و رسوم و کردار ایتالیایی‌ها بر انگلیسیان طبقه متوسط است. درازترین سفر^{۲۱۹} (۱۹۰۷)، سومین رمان فورستر، بر محور زندگی فکری و اجتماعی دانشجویان کمبریج می‌چرخد. گذری به هند^{۲۲۰} (۱۹۲۴)، شاهکار فورستر، رمانی است طنزآمیز که بعضی از مردم قشر متوسط انگلیس را در میان بیگانگان شرق دور تصویر می‌کند. به عبارت دقیق‌تر، این رمان بزرگ گونه‌ای بررسی مشکلات مناسبات نژادی و نیز مطالعه پیشداوری‌ها و تبعیض‌های حکومت انگلستان در هند استعمارزده است. هواردز اند^{۲۲۱} (۱۹۱۰)، آخرین رمان فورستر، یادآور خانه‌ای روستایی است که کودکی نویسنده در آن سپری شده است.

فورستر گذشته از پنج رمان، چندین اثر دیگر هم منتشر کرد، که عبارتند از: مجموعه داستانهای کوتاه به نام لحظه ابدی^{۲۲۲} (۱۹۲۸)؛ مجموعه مقالات ادبی و جامعه‌شناختی تحت عنوان دوهورا برای دموکراسی^{۲۲۳} (۱۹۵۱)؛ و کتاب جنبه‌های رمان^{۲۲۴} (۱۹۲۷) که مجموعه سخنرانیهای او در کمبریج است. فورستر در کتاب اخیر درباره هفت جنبه رمان، یعنی داستان، شخصیت، طرح، فانتزی، فرابینی، انگاره (الگو) و آهنگ (لحن)، به بحث می‌پردازد، و از رمان به عنوان قالب داستان منشور دفاع می‌کند.

216) Edward Morgan Forster

217) *Where Angels Fear to Treat*

218) *A Room With a View*

219) *Longest Journey*

220) *A Passage to India*

221) *Howards End*

222) *Eternal Moment*

223) *Two Cheers for Democracy*

224) *Aspects of the Novel*

رمانهای فورستر کلاً از نظر قالب محافظه کارانه اند و به سنت داستانهای اخلاقی انگلیسی نگارش یافته اند. در این رمانها، نویسنده با نیشخندی آرام معایب اخلاقی و عاطفی انگلیسیان طبقه متوسط را آشکار می سازد.

دیوید هربرت لارنس^{۲۲۵} (۱۸۸۵ تا ۱۹۳۰). رمان نویس، نویسنده داستانهای کوتاه، شاعر، و مقاله نویس بود. در ناتینگهام، ایالت شمالی انگلستان، به دنیا آمد. پدرش کارگر معدن زغالسنگ و آدمی میخواره بود. لارنس در زادگاهش سالهای دبستان و دبیرستان را به پایان رسانید و شغل معلمی در پیش گرفت. سه سال بعد، در حالی که بیماری سل آزارش می داد، وارد کالج آموزش و پرورش دانشگاه ناتینگهام شد. اما بیماری و تنگدستی او را از ادامه تحصیل باز داشت، و لارنس باز به تدریس در مدرسه روی آورد. در این حال، نخستین اشعارش را در یکی از مجلات به چاپ رسانید. و با انتشار نخستین رمانش، *طاووس سفید*^{۲۲۶} (۱۹۱۱)، برای همیشه دست از تدریس کشید تا نویسندگی پیشه کند.

لارنس با رمان *فرزندان و دلدادگان*^{۲۲۷} (۱۹۱۳)، که کمابیش زندگینامه خود اوست، نامش بر سر زبانها افتاد. این رمان پر شور که از جهت تصویر زندگی معدنچیان انگلیسی، شخصیت سازی زنده و گیرا، و وصف شاعرانه طبیعت، در شمار بهترین آثار نویسنده جای دارد، سروصدای زیادی برانگیخت، و منتقدان صراحت لارنس را در پرداختن به مسائل جنسی به باد حمله گرفتند. رمان بعدی او، *رنگین کمان*^{۲۲۸} (۱۹۱۵)، درباره زندگی عاطفی و عشقهای سه نسل یک خانواده زارع و پیشه ور انگلیسی بود که باز غوغایی بر پا کرد. دادگاه این کتاب را به اتهام پرده دری در مسائل جنسی منافی عفت جامعه شناخت و آن را توقیف کرد. در این احوال، لارنس رمان *زنان دلداده*^{۲۲۹} را نوشت، اما تا سال ۱۹۲۰ هیچ ناشری برای آن نیافت. او در این کتاب نیز اعماق مناسبات جنسی را با ظرافت و حساسیتی که در آثار داستانی کمیاب است، بازکاوی می کند. رمان مشهور لارنس، *فاسق خانم چترلی*^{۲۳۰} (۱۹۲۸) هم به خاطر زبان صریح و پوست کنده و توصیف دقیق عشق بازی

225) David Herbert Lawrence

226) White Peacock

227) Sons and Lovers

228) Rainbow

229) Women in Love

230) Lady Chatterley's Lover

توقیف شد. داستان درباره زنی است با شوهری اشرافی و افلیج. این زن با شکاربانی که عاشق اوست می‌گریزد.

لارنس در نوشتن داستان کوتاه هم دستی توانا داشت. دلنشین‌ترین نمونه داستانهای کوتاه او، «افسر پروس»^{۲۳۱} (۱۹۱۴)، نشان می‌دهد که لارنس در نمایش تنفر هم قدرتی شگرف دارد. در میان دیگر داستانهای کوتاه او، «خورشید»^{۲۳۲}، «روباه»^{۲۳۳}، «زنی که گریخت»^{۲۳۴} و «مردی که عاشق جزیره‌ها بود»^{۲۳۵}، خوش درخشیده‌اند.

نخستین آثار لارنس اشعار او بود که در مکتب ایماژیسم سروده شده بود. بهترین این اشعار در قالب شعر آزاد و درباره طبیعت درونی حیوانات و گیاهان است. جذاب‌ترین اشعار لارنس در مجموعه‌ای به نام پرندگان، جانوران و گلها^{۲۳۶} (۱۹۲۳) گرد آمده است. اشعار تعلیمی و طنزآمیز او نیز در مجموعه‌ای با نام بنفشه‌ها^{۲۳۷} (۱۹۲۹) منتشر شده است.

زندگی لارنس مدام در سفر گذشت و از راحت و آرامش به دور بود. او بویژه در آخرین دهه عمرش، در پی گریز از تمدن، در ایتالیا، سیسیل، آلمان، ساردنی، سیلان، استرالیا، مکزیک و جنوب فرانسه سرگردان بود. بیماری سل نیز روزه روز رنجورترش می‌کرد. جامعه محافظه کار انگلستان هم آثارش را نمی‌پسندید و لارنس آماج شدیدترین انتقادات بود. افزون بر این، با همسر آلمانش سازگاری نداشت و همواره کارشان به مشاجره و ستیز می‌کشید. و سربار همه این رنجها، بی‌پولی و فشار اقتصادی بود و لارنس هرگز نتوانست از زیر بار بدهیها کمر راست کند.

اندیشه‌های واقع‌بینانه لارنس درباره مناسبات جنسی، که روزگاری سبب رسوایش بود، امروزه مایه شهرت اوست، و نویسنده‌ای که در زمان خود به عنوان پلشت‌نگار^{۲۳۸} ملامت می‌شد، اکنون در مقام نیمه شاعر و نیمه پیامبر ستایش می‌شود. در واقع هم او از هوشمندترین و حساسترین نویسندگان سده بیستم و یکی از بزرگترین رمان‌نویسان انگلیسی است. وی از طریق حواس و درک شهودی خود با تمام مظاهر زندگی ارتباط برقرار می‌کند. در رمانهایش به جای پرداختن به چهره‌ها و رویدادهای معمولی، با کشمکشهای تاریک و

231) Prussian Officer

233) Fox

235) Man Who Loved Islands

237) Fancies

232) Sun

234) Woman Who Rode Away

236) Birds, Beasts and Flowers

238) Pornographer

روشن جهان درون و ضمیر ناآگاه سروکار پیدا می‌کند. و چون آشکارا می‌بیند که جامعه به جانب مصیبت می‌شتابد، به دنبال چاره برمی‌آید. به کوتاه سخن، آثار لارنس که از لحاظ حجم و تنوع بس گسترده‌اند، از جهت شدت احساس، بینش روانشناختی، ارائه تصاویر زنده از رویدادها و مکانها و مظاهر طبیعت، در شمار بدیع‌ترین و نفوذترین آثار ادبی جهان قرار دارند.

آلدوس هاگسلی^{۲۳۹} (۱۸۹۴ تا ۱۹۶۳). رمان‌نویس، مقاله‌نویس و طنزنویس برجسته در ساری (در جنوب انگلستان) به دنیا آمد. او برادر جیلین هاگسلی^{۲۴۰} (۱۸۸۷ تا ۱۹۷۵) زیست‌شناس بزرگ، و از سوی پدر نواده تامس هنری هاگسلی^{۲۴۱} (۱۸۲۵ تا ۱۸۹۵)، زیست‌شناس مشهور، و از سوی مادر نواده ماثیو آرنولد بود، و در واقع وارث ادبیات و علوم عصر ویکتوریا. در کنار این امتیازات، باید به تحصیلات هاگسلی در ایتن و آکسفورد اشاره کرد. او مدتی درس پزشکی هم خواند، اما بیماری چشم بینایش را به مخاطره انداخت و ناگزیر دست از تحصیل کشید. در همین احوال به عرفان و فلسفه هند گرایش یافت.

نخستین کتاب هاگسلی دفتر شعرش، چرخ سوزان^{۲۴۲} (۱۹۱۶) بود. اما او خیلی زود به عنوان نویسنده داستانهای درباره سرخوردگی سالهای پس از جنگ اعتبار یافت. رمانهای زرد کروی^{۲۴۳} (۱۹۲۱)، علف باستانی^{۲۴۴} (۱۹۲۳)، و آن برگهای بی‌حاصل^{۲۴۵} (۱۹۲۵)، طنزهای بیشکل و نومیدانه‌ای درباره جامعه دهه ۱۹۲۰ و روشنفکران پرمدعای این دوره‌اند. همین مضمون در رمان طنزآمیز، نغمه‌های همساز^{۲۴۶} (۱۹۲۸) ادامه می‌یابد. در این رمان که تصویری تمسخرآمیز از روشنفکران و مردم طبقه بالای انگلستان در دهه ۲۰ است، اشارات پیاپی به ادبیات، نقاشی، موسیقی، و سیاست زمانه می‌رود. در بهترین رمان هاگسلی، دنیای فشنگ نو^{۲۴۷} (۱۹۳۲)، آرمانشهرهای «کمونیسم علمی» با پوزخند به مسخره گرفته

239) Aldous Huxley

240) Julian Huxley

241) Thomas Henry Huxley

242) *Burning Wheel*243) *Chrome Yellow*244) *Antic Hay*245) *Those Barren Leaves*246) *Point Counter Point*247) *Brave New World*: این کتاب با همین عنوان به قلم سعید حمیدیان (تهران، پیام، ۱۳۵۲) به فارسی

برگردانده شده است. -م.

می‌شود. هاگسلی در این رمان طنزآلود که ماجراهایش در آرمانشهر آینده در سال ۶۳۲ ب. ف. (۶۳۲ سال بعد از فروید) می‌گذرد، تصویری شوم و ترسناک از دنیای آفریده پیشرفته‌های علمی و اجتماعی ترسیم می‌کند. و خطرات پیشرفت علوم و دستاوردهای آن را (بچه‌هایی که در انکوباتور عمل می‌آیند) با شرم‌ناز و نگرانی علمی یادآور می‌شود. نشر کتاب پیچیده و از اصطلاحات و مفاهیم علمی آکنده است.

رمانهای دهه ۱۹۳۰ هاگسلی بیانگر آغاز شیفتگی او به مطالعه علوم پنهان و اسرار عالم غیب است. در واقع، هاگسلی طنز پرداز در رمانهایی همچون ناینا در غزه^{۲۴۸} (۱۹۳۶)، پس از چندین تابستان قومی میرد^{۲۴۹} (۱۹۳۹)، و زمان باید بایستند^{۲۵۰} (۱۹۴۴)، در سیمای نویسنده‌ای عارف جلوه گر می‌شود.

با این که هاگسلی در مقام رمان‌نویس شهرت یافته، داستانهای کوتاه و مقالات انتقادی و فلسفی او نیز بیانگر وسعت نظر، طبع کنج‌کاو و تخیل نیرومند علمی اوست. خواندنی‌ترین داستانهای کوتاه او در دو مجموعه به نامهای ارشمیدس جوان^{۲۵۱} (۱۹۲۴) و شمعهای کم‌عمر^{۲۵۲} (۱۹۳۰) گرد آمده‌اند. در میان مهمترین مقالات هاگسلی، «موسیقی در شب»^{۲۵۳} (۱۹۳۱) و «آن سوی خلیج مکزیک»^{۲۵۴} (۱۹۳۴)، را می‌توان نام برد. در پایان، باید به چهل و پنجمین و آخرین کتاب او، ادبیات و علم^{۲۵۵} (۱۹۶۳) اشاره کرد که از دلبستگی نویسنده به هر دو مقوله مایه می‌گیرد.

جورج اورول^{۲۵۶} (نام مستعار اریک بلر^{۲۵۷}، ۱۹۰۳ تا ۱۹۵۰). رمان‌نویس، مقاله‌نویس، و منتقدی سوسیالیست و آزاداندیش بود. او در ایتن تحصیل کرد، و از سال ۱۹۲۲ تا ۱۹۲۸ را در خدمت پلیس برمه گذراند. سپس دو سالی را در پاریس، و بعد در لندن، سرگردان و خانه‌بدوش زندگی کرد. اورول در خلال جنگ داخلی اسپانیا راهی آن سرزمین شد و در صف جمهوریخواهان به نبرد پرداخت.

248) *Eyeless in Gaza*

250) *Time Must Have a Stop*

252) *Brief Candles*

254) *Beyond the Mexique Bay*

256) *George Orwell*

249) *After Many a Summer Dies the Swan*

251) *Young Archimedes*

253) *Music at Night*

255) *Literature and Science*

257) *Eric Blair*

نخستین آثار اورول بیشتر بررسی‌هایی دربارهٔ فرهنگ و زندگی طبقهٔ کارگر است. او در رمان *آس و پاسها در پاریس و لندن*^{۲۵۸} (۱۹۳۳) سالهای تنگدستی و آوارگیش را تصویر می‌کند. و در روزهای برمه^{۲۵۹} (۱۹۳۴)، که یادآور دوران همکاریش با پلیس برمه است، امپریالیسم بریتانیا را به باد حمله می‌گیرد. تعظیم بر کاتالونیا^{۲۶۰} (۱۹۳۸)، رمان دیگر اورول، سرخوردگی او را در جنگ داخلی اسپانیا بازگو می‌کند، و نفاق داخلی بین جمهوریخواهان و متحدان کمونیست، و نیز نیرنگ کمونیستها و نادرستی روشنفکران را بر ملا می‌سازد.

آخرین و مشهورترین رمان اورول، *قلعهٔ حیوانات*^{۲۶۱} (۱۹۴۵) و *۱۹۸۴* (۱۹۴۹) باطنی گزنده بر کمونیسم می‌تازد. در *قلعهٔ حیوانات*، گروهی از حیوانات که از بندگی برای ارباب (انسان) به ستوه آمده‌اند، انقلاب می‌کنند، و مزرعه‌ای آرمانی در خط کمونیسم پیاده می‌کنند. اما پس از دو سال تحت فرمانروایی اربابان جدید، یعنی خوکها، وضعشان بدتر از گذشته می‌شود. شعار عمدهٔ فرمانروایان (خوکها) این است: «همهٔ حیوانات برابرند، اما بعضی از حیوانات برابرترند». در هر حال، *قلعهٔ حیوانات* هجوی است از پیشرفت انقلاب روسیه تحت رهبری استالین. آخرین رمان اورول به نام *۱۹۸۴*، داستان مرد وزنی است که علیه نظام حکومتی مستبد و توتالیتری طغیان می‌کنند. صحنهٔ داستان جامعه‌ای در جهان آینده است، و به قول اورول یکه‌تازان چپ و راست بر آن حاکم. در این جامعهٔ دهشتناک جایی برای حقیقت وجود ندارد. حقایق تاریخی از بین رفته‌اند و تبلیغ جایگزین اطلاعات شده است. اندیشیدن و عشق ورزیدن مجازات دارد، و تنهایی و خلوت هم بی‌معناست. حاکم جامعه مرد قدرتمندی است که ناظر کبیر^{۲۶۲} خوانده می‌شود، و بر در و دیوار اعلان زده‌اند که «ناظر کبیر ناظر شماست». در واقع، ناظر کبیر همان استالین است، و طنز متوجه روسیه.

258) *Down and Out in Paris and London*259) *Burmese Days*260) *Homage to Catalonia*261) *Animal Farm*262) *Big Brother*

گراهام گرین^{۲۶۳} (۱۹۰۴ تا ۱۹۹۱). نویسنده رمان، داستان کوتاه، و نمایشنامه، در مدرسه برکامستد^{۲۶۴}، که پدرش مدیر آن بود، تحصیل کرد. بعد، وارد دانشگاه آکسفورد شد، و دفتر شعری انتشار داد. پس از ترک آکسفورد سه سالی در روزنامه تایمز به عنوان دستیار سردبیر کار کرد. در همین دوره، چند رمان نوشت که چهارمین آنها، قطار استانبول^{۲۶۵}، نامش را بر سرزبانها انداخت. گرین در این احوال، راهی غرب آفریقا شد و از لیبریا دیدار کرد (۱۹۳۵). ماجرای این سیرو سیاحت او در کتاب سفر بدون نقشه^{۲۶۶} (۱۹۳۶) حکایت شده است. سفر بعدی گرین به مکزیک بود. او که در سال ۱۹۲۶ به آیین کاتولیک روم گرویده بود، در ۱۹۳۸ از طرف کلیسای کاتولیک روم مأمور بررسی زجر و آزار مذهبی در مکزیک شد. مشهورترین رمان گرین (و احتمالاً یکی از بزرگترین رمانهای قرن)، قدرت و جلال^{۲۶۷} (۱۹۴۰)، ره آورد این سفر بود. داستان در آمریکای جنوبی، سرزمینی با مردمان بد، افسرده، چرک آلود، و ناامید، و در واقع، در جهنم روی زمین می‌گذرد. قهرمان داستان نیز کشیشی ولگرد و دائم الخمر است، که می‌گوید «بهشت این جاست»، رنج هم مقدمه بهشت است و جزئی از آن. او در برابر زجر و آزار سیاسی به مبارزه می‌ایستد و عاقبت مسیح‌وار می‌میرد.

گرین در سال ۱۹۴۱ باز به غرب آفریقا رفت و مدت سه سال در سیرالئون مأمور وزارت امور خارجه کشورش بود. یکی از بهترین رمانهای او و یکی از بزرگترین رمانهای بعد از جنگ، جان کلام^{۲۶۸} (۱۹۴۸)، یادگار این سه سال است. ماجراهای رمان در غرب آفریقا می‌گذرد؛ و قهرمان داستان یک انگلیسی کاتولیک است که در کشاکش عشق به دختری جوان و وظیفه در برابر همسر و مذهب گرفتار آمده است.

رمانهای گرین آمیزه عجیبی است از مطالعات روانشناختی، ماجراهای هیجان‌آور موضوعات اخلاقی، و حکمت الهی. و اشخاص رمانها درگیر نزاع حق و باطل. در میان این رمانها، صخره برایتن^{۲۶۹} (۱۹۳۸)، دارای عناصر داستان پلیسی است. وزارت ترس^{۲۷۰}

263) Graham Greene

265) *Istanbul Train*

267) *Power and Glory*

269) *Brighton Rock*

264) Berkhamsted

266) *Journey Without Maps*

268) *Heart of the Matter*

270) *Ministry of Fear*

(۱۹۴۳) و پایان یک پیوند^{۲۷۱} (۱۹۵۱)، ماجرایشان در لندن دوره جنگ می‌گذرد، و ابری از دلهره بر فضای آنها گسترده شده است. بعضی از رمانهای گرین صرفاً مایه سرگرمی خواننده‌اند. اما همین رمانها نیز آکنده از احساس گناهند. مرد سوم^{۲۷۲} (۱۹۵۰)، که به فیلم هم درآمده، از جمله این رمانهاست. صحنه بعضی از رمانهای گرین نیز سرزمینهایی است که مدتی بعد به صورت نقاط بحرانی جهان درآمدند؛ امریکایی آرام^{۲۷۳} (۱۹۵۵)، صحنه‌اش ویتنام در دوره جنگ سرد است؛ و مأمور ما در هاوانا^{۲۷۴} (۱۹۵۸)، یک ماجرای جاسوسی است که در کوبا روی می‌دهد.

گرین افزون بر ۳۰ رمان، سفرنامه، کتابهای کودکان، و مجموعه مقالات، داستانها و نمایشنامه‌هایی هم نگاشته که مضامین آنها مثل رمانهایش ترس، دلسوزی، خشونت، و جستجوی انسان برای رستگاری است. داستانهای کوتاه او در مجموعه‌ای به نام بیست و یک داستان^{۲۷۵} (۱۹۵۴) گرد آمده‌اند. از نمایشنامه‌هایش نیز، اتاق نشیمن^{۲۷۶} (۱۹۵۳)، از جهت مضمون تراژیک و پرداختن به نظریات بنیادی آیین کاتولیک، نقطه عطفی در درام دهه ۱۹۵۰ بریتانیا به شمار می‌رود.

رمان‌نویسان دیگر

بیان احوال و آثار همه رمان‌نویسان سده بیستم کاری است بس دشوار، که در حوصله این کتاب نمی‌گنجد. اما چه بسا داستان‌نویسانی که نام و نشانی یافته‌اند و نمی‌توان بی‌اشارتی از آنها گذشت. در این جا به معرفی اجمالی عده‌ای از آنها می‌پردازیم.

سرآرتور کنان دوئل^{۲۷۷} (۱۸۵۹ تا ۱۹۳۰). نویسنده رمانهای پلیسی و آفریننده شخصیت کارآگاه مشهور شرلوک هولمز^{۲۷۸} است. رمانهای او به نامهای ماجراهای

271) *End of the Affair*272) *Third Man*273) *Quiet American*274) *Our Man in Havana*275) *Twenty-One Stories*276) *Living Room*

277) Sir Arthur Conan Doyle

278) Sherlock Holmes

شرلوک هولمز^{۲۷۹} (۱۸۹۱)، خاطرات شرلوک هولمز^{۲۸۰} (۱۸۹۳) و دره ترس^{۲۸۱} (۱۹۱۵)، بر محور شخصیت هولمز و زندگی او می‌گردد. دویل به علوم غیبی هم دلبستگی داشت. کتاب روحگرایی^{۲۸۲} (۱۹۲۶)، بیانگر عشق او به عالم غیب است.

ساکی^{۲۸۳} (نام مستعار هکتور هیو مانرو^{۲۸۴}: ۱۸۷۰ تا ۱۹۱۶). نویسنده اسکاتلندی داستانهای کوتاه خنده‌دار، هجوآمیز، دهشتناک و مرگ‌آلود است. دو شخصیت برجسته و جوان داستانهای خنده‌دار و هجوآمیز او، رجینالد و کلوویس نام دارند که با خوشدلی و شوخی از دنیای پیر و ابله و خشک انتقام می‌گیرند. سلسله داستانهای کوتاه ساکی در مجموعه‌هایی با عنوان رجینالد^{۲۸۵} (۱۹۰۴) و وقایعنامه‌های کلوویس^{۲۸۶} (۱۹۱۲) انتشار یافته‌اند. از داستانهای غم‌انگیز و مرگ‌آلود او نیز موسیقی بر روی تپه^{۲۸۷} و اسمه^{۲۸۸} را می‌توان نام برد.

سر هیو [سیمور] والپول^{۲۸۹} (۱۸۸۴ تا ۱۹۴۱). نویسنده پرکار انگلیسی (متولد زلاندنو) از بابت رمانهای مردم‌پسندش مشهور است، اما داستانهای کوتاه، نقدها، مقالات گوناگون، سفرنامه‌ها، و نمایشنامه‌هایی هم از وی به یادگار مانده است. رمانهای والپول مضامینی بس گسترده دارند. آقای پیرن و آقای تریل^{۲۹۰} (۱۹۱۱)، مشهورترین این رمانها، بررسی جالبی از روانشناسی مرضی است. صحنه داستان یک مدرسه شبانه‌روزی پسرانه، و موضوع آن زندگی دو معلم بسیار متفاوت با یکدیگر دریکی از مدارس مناطق فقیر انگلستان است. اسب چوبی^{۲۹۱} (۱۹۰۹)، شکیبایی^{۲۹۲} (۱۹۱۳)، جنگل تاریک^{۲۹۳} (۱۹۱۶)، و کلیسای جامع^{۲۹۴} (۱۹۲۲)، از رمانهای دیگر این نویسنده است.

279) *Adventures of Sherlock Holmes*

281) *Valley of Fear*

283) *Saki*

285) *Reginald*

287) *Music on the Hill*

289) *Sir Hugh [Seymour] Walpole*

291) *Wooden Horse*

293) *Dark Forest*

280) *Memoirs of Sherlock Holmes*

282) *Spiritualism*

284) *Hector Hugh Munro*

286) *Chronicles of Clovis*

288) *Esme*

290) *Mr. Perrin and Mr. Traill*

292) *Fortitude*

294) *Cathedral*

کاترین منسفیلد^{۲۹۵} (نام مستعار کاتلین منسفیلد موری^{۲۹۶}: ۱۸۸۸ تا ۱۹۲۳). بانوی نویسنده داستان کوتاه، متولد زلاندنو است. از جهت ظرافت شاعرانه، کاوش روانشناختی و همدردی با کودکان و زنان مشهور است. منسفیلد معمولاً در داستانهایش به وصف مدت کوتاهی از زندگی شخصیت‌هایش بسنده می‌کند. در واقع، داستانهایش بر پایه رویدادی کوچک اما پراهمیت که سیمای قهرمان داستان را روشن می‌سازد، استوارند. نخستین مجموعه داستانهای منسفیلد به نام، *دریک پانسیون آلمانی*^{۲۹۷} (۱۹۱۱)، ره‌آورد سفر او به آلمان بود. سه مجموعه دیگر داستانهای کوتاه منسفیلد، *سعادت*^{۲۹۸} (۱۹۲۰)، *گاردن پارتی*^{۲۹۹} (۱۹۲۲) و *آشیانه کبوتر*^{۳۰۰} (۱۹۲۳)، نام او را زنده داشته‌اند. فضای داستانهای منسفیلد را ابری غم‌آلود تیره‌وتار کرده، که این بازتاب رنج‌ها و بیماری خود اوست.

جویس کری^{۳۰۱} (نام کامل: آرثور جویس لنل کری^{۳۰۲}: ۱۸۸۸ تا ۱۹۵۷). رمان‌نویس انگلیسی- ایرلندی، با رمانهایی که صحنه آنها آفریقا است، و به آفریقاییان، مشکلات نژادی، و وظایف حکومت و قانون می‌پردازند، شهرتی کسب کرد. در میان این سلسله از رمانهای او، *میهمان امریکایی*^{۳۰۳} (۱۹۳۳) و *ساحره آفریقایی*^{۳۰۴} (۱۹۳۶)، قدرت تخیل خلاق وی را آشکار می‌سازند. رمانهای بعدی کری، که از غنای شخصیت‌ها و حال‌وهوای داستانهای دیکنز برخوردارند، با تاریخ اجتماعی انگلستان ارتباط دارند. *ماهتاب*^{۳۰۵} (۱۹۴۶)، *شادی ترسناک*^{۳۰۶} (۱۹۴۹) و *اسیر و آزاد*^{۳۰۷} (۱۹۵۹)، مهمترین رمانهای این سلسله‌اند. از رمانهای دیگر این نویسنده، *دهان اسب*^{۳۰۸} (۱۹۴۴)، درباره یک هنرمند است؛ و *اسیر لطف*^{۳۰۹} (۱۹۵۲)، درباره یک سیاستمدار.

295) Katherine Mansfield

297) *In a German Pension*299) *Garden Party*

301) Joyce Cary

303) *An American Visitor*305) *Moonlight*307) *Captive and the Free*309) *Prisoner of Grace*

296) Kathleen Mansfield Murry

298) *Bliss*300) *Dove's Nest*

302) Arthur Joyce Lunel Cary

304) *African Witch*306) *A Fearful Joy*308) *Horse's Mouth*

آگاتا کریستی^{۳۱۰} (۱۸۹۱ تا ۱۹۷۶). بانوی نویسنده داستان پلیسی، از پرکارترین نویسندگان روزگار ماست. کریستی بیش از ۸۰ کتاب نگاشته، که همواره در فهرست کتابهای پرفروش جای داشته‌اند. قهرمان آفریده ذهن کریستی، هرکول پوارو^{۳۱۱}، یک کارآگاه بلژیکی است که در بیشتر داستانهای او با جنایتکاران دست و پنجه نرم می‌کند. استادانه‌ترین و صریح‌ترین داستان کریستی قتل راجراکروید^{۳۱۲} (۱۹۲۶)، از مشهورترین کتابهای او نیز به شمار می‌رود. کریستی افزون بر داستانهای پلیسی و اسرارآمیز، رمانهایی هم با نام مستعار ماری وستمکات^{۳۱۳} انتشار داده است. در میان کتابهای او اسب رنگ پریده^{۳۱۴} (۱۹۶۲)، داستانی اسرارآمیز با مضمونی فراطبیعی است؛ و گناه کبیره^{۳۱۵} (۱۹۶۱)، مجموعه‌ای از داستانهای کوتاه. کریستی درامهایی هم نگاشته که موفق‌ترین آنها شاهد برای تعقیب^{۳۱۶} (۱۹۵۳)، یک نمایشنامه مذهبی است.

ایوی کامپتن-برنت^{۳۱۷} (۱۸۸۴-۱۹۶۹). بانوی رمان‌نویس، روایتگر بیرحمی انسان و شهوت قدرت طلبی اوست. او جنبه‌های اجتماعی ترسناک و مضحک زندگی خانوادگی را، در قالب گفتگو، با نیش و کنایه بازگو می‌کند. همه رمانهایش قالبی همسان دارند. خانه‌های بزرگ روستایی انگلستان سالهای ۱۸۸۵ تا ۱۹۰۱ صحنه اصلی داستانهاست. زمینه داستانهایش نیز به مبارزه قدرت بین آدمی ستمگر و قربانی او محدود می‌شود، و اغلب پای قتل هم در میان است. حتی عنوان رمانهای او الگویی یکسان دارند: برادران و خواهران^{۳۱۸} (۱۹۲۹)، مردان و همسران^{۳۱۹} (۱۹۳۱)، تاریکی و روز^{۳۲۰} (۱۹۵۱)، حال و گذشته^{۳۲۱} (۱۹۵۳)، مادر و فرزند^{۳۲۲} (۱۹۵۵)،

310) Agatha Christie

313) Mary Westmacott

314) *Pale Horse*

316) *Witness for the Prosecution*

318) *Brothers and Sisters*

320) *Darkness and Day*

322) *Mother and Son*

311) Hercule Poirot

312) *Murder of Roger Ackroyd*

315) *Double Sin*

317) Ivy Compton-Burnett

319) *Men and Wives*

321) *Present and the Past*

دوروتی سیرز^{۳۲۳} (۱۸۹۳ تا ۱۹۵۷). بانوی نویسنده داستانهای پلیسی و کتابهایی در زمینه کلام مسیحی است. داستانهای پلیسی سیرز، که نقش قهرمان آنها را کارآگاه مؤدب و خوش برخورد، لرد پیتر ویمسی^{۳۲۴}، می آفریند، در میان روشنفکران بازار گرمی داشتند. زهر قوی^{۳۲۵} (۱۹۳۰)، و نه خیاط^{۳۲۶} (۱۹۳۴)، از بهترین این داستانها شناخته می شوند.

از سیرز نمایشنامه هایی هم بازمانده، که همچون درام مشهورش، مردی که برای پادشاهی زاده شد^{۳۲۷} (۱۹۴۲)، مبانی مذهبی دارند.

از کتابهای سیرز در علم کلام اعتقاد یا بی نظمی^{۳۲۸} (۱۹۴۷)، را می توان نام برد.

کلیو استپلز لیویس^{۳۲۹} (۱۸۹۸ تا ۱۹۶۳). رمان نویس، منتقد ادبی، و نویسنده مقالاتی درباره مسائل اخلاقی و کلام مسیحی. داستانهای علمی تخیلی لیویس در واقع تمثیلات مسیحی از خیر و شر است. بیرون از سیاره ساکت^{۳۳۰} (۱۹۳۸) و قدرت ترسناک^{۳۳۱} (۱۹۴۵) از رمانهای او در این زمینه است. از آثار او در الهیات و کلام مسیحی، مسأله رنج^{۳۳۲} (۱۹۴۰)، خوانندگان بسیار داشته است. از کتابهای لیویس در نقد ادبی، تمثیل عشق^{۳۳۳} (۱۹۳۶)، از لحاظ نزدیکی به روح سده های میانه جالب و خواندنی است.

سسیل سکات فورستر^{۳۳۴} (۱۸۸۹ تا ۱۹۶۶). رمان نویس انگلیسی، متولد قاهره. صحنه بسیاری از رمانهای او دریاست. شخصیت اصلی این رمانها، هوراشیو هورن بلاور^{۳۳۵}، آدمی با جرأت و شجاع اما حساس است. و نویسنده زندگی او را از درجات پایین نیروی

323) Dorothy Sayers

325) *Strong Poison*327) *Man Born To Be King*

329) Clive Staples Lewis

331) *Hideous Strength*333) *Allegory of Love*

335) Horatio Hornblower

324) Lord Peter Wimsey

326) *Nine Tailors*328) *Creed or Chaos*330) *Out of the Silent Planet*332) *Problem of Pain*

334) Cecil Scott Forester

دریایی تا دریاسالاری و جنگ با نیروهای ناپلئون بازگو می‌کند. مشهورترین رمانهای فورستر که بر محور شخصیت هورن بلاور تألیف یافته‌اند، بازگشت خوش^{۳۳۶} (۱۹۳۷) و لرد هورن بلاور^{۳۳۷} نام دارند. فورستر افزون بر رمانهای دریایی، رمان جنائی موفقی هم نگاشته که با عنوان قسط عقب افتاده^{۳۳۸} (۱۹۲۶) منتشر شده است. رمان درخشان دیگر او، ژنرال^{۳۳۹} (۱۹۳۶)، داستانی است درباره جنگ در خشکی.

نویل شوت^{۳۴۰} (نام مستعار نویل شوت نروی^{۳۴۱}: ۱۸۹۹ تا ۱۹۶۰). رمان‌نویس، مهندس پرواز، و مدیر یک کارخانه هواپیما سازی بود. بیشتر عمرش را در پرواز گذرانید و در سال ۱۹۳۰ دوبار با هواپیما از فراز اقیانوس اطلس گذشت. شوت روی هم ۲۰ رمان مردم‌پسند نوشت که بیشتر آنها بر طرح‌های هیجان‌آور استوارند. نخستین آثار شوت مثل اسارت کهن^{۳۴۲} (۱۹۴۰)، داستانهای ماجراجویی بودند. ماجراهای رمانهای بعدی شوت، یعنی، شهری چون آلیس^{۳۴۳} (۱۹۵۰) و در ساحل^{۳۴۴} (۱۹۵۷)، در استرالیا می‌گذرد. رمان اخیریک داستان علمی است که نابودی دنیا با بمب اتمی را تصویر می‌کند.

جیمز هیلتون^{۳۴۵} (۱۹۰۰ تا ۱۹۵۴). شهرت هیلتون بر پایه دو رمان پرفروش او، الهی گمشده^{۳۴۶} (۱۹۳۳) و خدا حافظ، آقای جیبس^{۳۴۷} (۱۹۳۴)، استوار است. رمان نخست درباره مسافری است که سرزمینی اسطوره‌ای و زیبا به نام شانگری-لا^{۳۴۸} را پیدامی‌کند. این آرمانشهر که از قرار معلوم در دل تبت جای دارد، سرزمین جوانی جاوید و صلح و صفاست. رمان کوتاه دوم، داستان زندگی مدیر مدرسه سالخورده‌ای است که بازنشسته می‌شود و از شاگردان خدا حافظی می‌کند.

336) *Happy Return*339) *General*342) *An Old Captivity*345) *James Hilton*348) *Shangri-La*337) *Lord Hornblower*340) *Nevil Shute*343) *A Town Like Alice*346) *Lost Horizon*338) *Payment Deferred*341) *Nevil Shute Norway*344) *On The Beach*347) *Good-Bye, Mr. Chips*

اولین و^{۳۴۹} (۱۹۰۳ تا ۱۹۶۶). رمان نویس بذله پرداز، در نخستین و مشهورترین رمانهایش جامعهٔ مدپرست لندن و روشنفکران جوان دههٔ ۱۹۲۰ را با طنزی گزنده به باد حمله گرفت. از جملهٔ این رمانها، انحطاط و سقوط^{۳۵۰} (۱۹۲۸) و آلودگان^{۳۵۱} (۱۹۳۰)، در واقع کمدیهای خنده آور ولی آمیخته به خشونت و بیرحمی اند. مشهورترین رمان و و به نام دیدار دوباره از برایدزهد^{۳۵۲} (۱۹۴۵)، زمینه ای کاتولیک دارد. و رمانهای جنگی هم نوشته است که همچون پرچمهای دیگری برافرازید^{۳۵۳} (۱۹۴۲)، صیغهٔ طنز و تمسخر دارند.

دافنه دوموریه^{۳۵۴} (۱۹۰۷- بانو و نویسندهٔ رمان و داستان کوتاه؛ نوهٔ جورج دوموریه^{۳۵۵} (۱۸۳۴ تا ۱۸۹۶) نقاش و رمان نویس انگلیسی و دختر سر جرارد دو موریه (۱۸۷۳ تا ۱۹۳۴)، هنر پیشهٔ مشهور بود. رمانهای بازاری دو موریه، آمیزه ای از ملودرام، داستانهای ماجراجویی و عاشقانه، چشم اندازهای ایالت کورنوال، و تاریخ است. از مشهورترین رمانهای اوست: مهمانسرای جامائیکا^{۳۵۶} (۱۹۳۶)، ریکا^{۳۵۷} (۱۹۳۸) و دختر عموی من راشل^{۳۵۸} (۱۹۵۱).

ویلیام گولدینگ^{۳۵۹} (۱۹۱۱-۱۹۹۱) از رمان نویسان برجستهٔ سالهای بعد از جنگ، استاد آفرینش موقعیتهای عجیب و پیچ و خمهای غافلگیر کننده در داستان نویسی است. تجربیات گولدینگ در نیروی دریایی در جنگ جهانی دوم و سالهای تدریس او به پسران خردسال نظریات فلسفی او را شکل بخشیده اند. و رمانهایش بیانگر دید عبوس و دهشتزدهٔ او از جهان است. جهانی که انسانهایش شریر و زندگی آنان گونه ای مبارزه با جنگ و دندان است. از مشهورترین رمانهای گولدینگ، خداوند گارمگسها^{۳۶۰} (۱۹۵۴)، داستان دسته ای از پسران است که در پی سقوط هواپیمایشان در جزیره ای بهشتی تنها

349) Evelyn Waugh

352) *Brideshead Revisited*

355) George du Maurier

358) *My Cousin Rachel*350) *Decline and Fall*353) *Put Out More Flags*356) *Jamaica Inn*

359) William Golding

351) *Vile Bodies*354) *Daphne du Maurier*357) *Rebecca*360) *Lord of the Flies*

می‌مانند. نویسنده در این کتاب داستانهای ماجراجویی کودکان و مردمشناسی را با بهشت عدن و گناه ذاتی قدرتمندانه درهم می‌آمیزد. وارثان^{۳۶۱} (۱۹۵۵)، رمانی روانشناختی دربارهٔ مردمی است سخت غیرعادی. دو رمان درخشان دیگر گولدرینگ، پینچر مارتن^{۳۶۲} (۱۹۵۶) و سقوط آزاد^{۳۶۳} (۱۹۵۹) نام دارند.

انگوس ویلسن^{۳۶۴} (۱۹۱۳ — ...). رمان‌نویس و نویسندهٔ داستانهای کوتاه. او تقریباً تمامی جنبه‌های زندگی اشخاص داستانهایش را با پوزخند طنز و تمسخر توصیف می‌کند. از مشهورترین رمانهایش، رهیافتهای آنگلو ساکسون^{۳۶۵} (۱۹۵۶)، بر محور شخصیت یک موزخ قرون وسطایی می‌گردد، و پیرمرد در باغ وحش^{۳۶۶} (۱۹۶۱)، دربارهٔ حیوانات و مدیران یک باغ وحش است. ویلسن در این رمان شکلهای گوناگون حکومت را با تمسخر می‌نگرد. در میان مجموعه داستانهای کوتاه ویلسن، دودوهای قشنگ^{۳۶۷} (۱۹۵۰)، دلنشین‌ترین داستانهای او را در بر می‌گیرد.

نمایشنامه‌نویسان سده بیستم

جورج برنارد شاو^{۳۶۸} (۱۸۵۶ تا ۱۹۵۰). سیمای درخشان درام انگلستان و استاد کمدی نویسی عصر، منتقد و مصلح اجتماعی ایرلندی در دوبلین به دنیا آمد. پدرش نخست کارمند دونهای دولت و بعد بازرگانی ناموفق بود. مادرش در موسیقی و آواز ذوق و مهارتی داشت و فرزند را با موسیقی و آثار بعضی آهنگسازان آشنا ساخت. شاو خواندن و نوشتن را هم در خانه فرا گرفت، و در زادگاهش به مدرسه رفت؛ اما در چهارده سالگی درس و مشق را

361) *Inheritors*362) *Pincher Martin*363) *Free Fall*364) *Angus Wilson*365) *Anglo-Saxon Attitudes*366) *Old Man at the Zoo*367) *dodo: Such Darling Dodos* مرغی است که قادر به پرواز نبوده و در جزیرهٔ موریس سکونت

داشته و بعداً از بین رفته است. —م.

368) *George Bernard Shaw*

ترک گفت. در شانزده سالگی کارمند اداره معاملات زمین شد؛ لکن چهار سال بعد از زندگی یکنواخت کارمندی هم دست کشید و بیست ساله بود که به لندن رفت. شاول در این شهر بزرگ بیشتر در پی فعالیتهای ادبی بود تا پرداختن به کار و تأمین معاش. به گفته خود او، «مادرش را به جای خود در معرکه زندگی درگیر کرد، و به خرج مادر از خود مردی ساخت». شاول در لندن با افکار سوسیالیستها آشنا شد و راه حل معضلات اجتماعی را در سوسیالیسم علمی و ملی کردن سرمایه و اراضی یافت. به همین لحاظ در سال ۱۸۸۴ رسماً به عضویت انجمن سوسیالیستی فایبان درآمد؛ و مقالاتی در باب سوسیالیسم، سیاست، اقتصاد، همچنین نقد و بررسی موسیقی نوشت. و دیری نگذشت که در مقام مبلغ سوسیالیسم و منتقد موسیقی آوازه‌ای یافت. او تا ۱۸۸۴ پنج رمان سوسیالیستی هم نوشته بود که توفیقی نیافته بودند، و بدین ترتیب، در ۱۸۸۵ نمایشنامه نویسی را آغاز کرد. اما درامهای او را سانسورچیان تحریم کردند؛ تماشاخانه‌ها هم از اجرای‌شان سر باز زدند.

سرانجام، نخستین مجموعه نمایشنامه‌های شاول با عنوان «نمایشنامه‌های مطبوع و نامطبوع»^{۳۶۹} (۱۸۹۸)، انتشار یافت. نمایشنامه‌های مطبوع عبارتند از: *سلاحها و انسان*^{۳۷۰} (۱۸۹۴)، که صحنه‌اش بلغارستان است و نظریات رمانتیک را درباره جنگ به باد تمسخر می‌گیرد؛ *کاندید*^{۳۷۱} (۱۸۹۴)، یکی از موفق‌ترین آثار تئاتری شاول، درباره مسئله ازدواج است؛ *مرد سرنوشت*^{۳۷۲} (۱۸۹۶)، درباره ناپلئون بوناپارت است، که خود را ابزاری در دست سرنوشت می‌داند؛ و شما هرگز نمی‌توانید بگویید^{۳۷۳} (۱۸۹۶). سه نمایشنامه نامطبوع نیز عبارتند از: *خانه‌های اجاره‌ای*^{۳۷۴} (۱۸۹۲)، که نخستین نمایشنامه شاول بود؛ *زنباره*^{۳۷۵} (۱۸۹۳)؛ و *کسب و کار خانم وارن*^{۳۷۶} (۱۸۹۳)، در باب فاحشگی. شاول با این مجموعه مقدمه نویسی بر نمایشنامه‌هایش را هم آغاز کرد؛ و این مقدمه‌های شیوا و ریشخندآمیز گاه از متن نمایشنامه‌ها بلندترند.

عنوان دومین مجموعه درامهای شاول «سه نمایشنامه برای پیوریتن‌ها»^{۳۷۷} (۱۹۰۰) بود.

369) *Plays Pleasant and Unpleasant*371) *Candida*373) *You Never Can Tell*375) *Philanderer*377) *Three Plays for Puritans*370) *Arms and the Man*372) *Man of Destiny*374) *Widowers' Houses*376) *Mrs. Warren's Profession*

این سه نمایشنامه مشتمل بود بر: *هرید شیطان*^{۳۷۸} (۱۸۹۷)، که صحنه‌اش امریکای سالهای انقلاب است، و به شیوه‌ای خاص ارتش آن کشور را دست می‌اندازد؛ تغییر کیش کاپتن *براس باوند*^{۳۷۹} (۱۹۰۰)، که صحنه‌اش مراکش است؛ و *قیصر و کلثوپاترا*^{۳۸۰} (۱۹۰۶)، دربارهٔ دسیسه کاری سیاسی در مصر کهن.

بهترین درامهای شاو، که وی را در شمار نمایشنامه‌نویسان طراز اول انگلستان قرار داده‌اند، از سال ۱۹۰۰ به بعد انتشار یافتند: *انسان و آترانسان*^{۳۸۱} (۱۹۰۳)، که عنوان فرعی «یک کمدی و یک فلسفه» را دارد؛ *کمدی آن تعقیب ابدی جنس نر به وسیلهٔ جنس ماده است*؛ و *فلسفهٔ آن، مذهب شاو، که تحوّل خلاق است*. سرگرد *باربارا*^{۳۸۲} (۱۹۰۵)، نمایشنامهٔ جذاب شاو، بر این نظر تأکید دارد که فقر «بدترین تبه‌کاریها» است. *آندروکلس و شیر*^{۳۸۳} (۱۹۱۲)، که بر پایهٔ افسانهٔ رومی آندروکلس^{۳۸۴} استوار است، دربارهٔ ایمان مسیحیان اولیه است. نمایشنامهٔ *پیگمالیون*^{۳۸۵} (۱۹۱۳) هم بر اساس افسانهٔ کلاسیک یونانی به همین نام نوشته شده، منتها شاو در این درام به مناسبات بشری و نظام اجتماعی جدید پرداخته است. این نمایشنامه در سال ۱۹۵۶ به قالب یک فیلم کمدی موزیکال موفق به نام «بانوی زیبای من»^{۳۸۶} درآمد. از نمایشنامه‌های موفق بعدی شاو، *دکتر برمر* دوره‌ای^{۳۸۷} (۱۹۱۸)، و درام تمثیلی و پیچیدهٔ *خانهٔ دلشکن*^{۳۸۸} (۱۹۲۰) دربارهٔ انقراض تمدن اروپایی است؛ *بازگشت به متوشالح*^{۳۸۹} (۱۹۲۲)، نمایشنامه‌ای طنزآمیز بر مبنای مضمون تمدید زندگی و کمال‌پذیری نژاد بشری است؛ و *سنت جان*^{۳۹۰} (۱۹۲۳)، یک درام نیرومند تاریخی بر محور شخصیت ژاندارک، دختر قهرمان فرانسوی.

378) *Devil's Disciple*380) *Caesar and Cleopatra*382) *Major Barbara*379) *Captain Brassbound's Conversion*381) *Man and Superman*383) *Androcles and the Lion*

384) *Androcles*: آندروکلس برده‌ای رومی در سدهٔ اول میلادی است که خاری را از پنجهٔ شیری بیرون می‌کشد، و بعدها شیر به یارش می‌شتابد. -م.

385) *Pygmalion*: پیگمالیون پادشاه قبرس بود که عاشق مجسمهٔ مرمری آفریدهٔ خودش می‌شود. آفرودیت مجسمه را به زنی مبدل می‌سازد که با پیگمالیون ازدواج می‌کند. -م.

386) *My Fair Lady*388) *Heartbreak House*390) *Saint Joan*387) *Doctor's Dilemma*389) *Back to Methuselah*

شاو که یکی از نمایشنامه‌نویسان طراز اول انگلستان و بعد از مولیر به عنوان بزرگترین کم‌دی‌نویس شناخته می‌شود، علاوه بر آنچه ذکر شد مقالات گوناگون، کتابی با عنوان *راهنمای زنان هوشمند به سوسیالیسم و کاپیتالیسم*^{۳۹۱} (۱۹۲۸)، و رمانهایی چون *ماجراهای دخترک سیاه در جستجوی خدا*^{۳۹۲} (۱۹۳۲) هم از خود به یادگار گذاشته است. افزون بر این، در پایان سده نوزدهم و آغاز قرن جدید، که عصر تحول اجتماعی بود و مباحثات بازاری گرم داشت، شاو در این مباحثات از پیشتازان به شمار می‌آمد.

شاو از نویسندگانی بود که می‌توانست هر دو روی سکه را ببیند، و می‌خواست چیزهای تکان‌دهنده‌ای بگوید تا مردم را به اندیشیدن برانگیزاند؛ و نمایشنامه‌های سرشار از روح جنبش و نیروی زیست او مشتمل بر اندیشه‌هایی نبودند. برای شاو دشوار بود قالبهای قراردادی و میان‌تهی و مکالمات بی‌معنی جامعه را بپذیرد. اندیشه ثابت کسانی که هرگز زحمت اندیشیدن درباره مسائل را به خود نمی‌دادند، برای ذهن روشن او ابلهانه می‌نمود. به همین لحاظ، از ویژگیهای آثار خود او تفکر منطقی، نکته‌سنجی، حقیقت‌جویی، جهان‌بینی، و درک علل فلاکتهای بشری است. او در نمایشنامه‌های آمیخته به‌بدله‌گویی و هجو و تمسخرش، به یاری نبوغ و هنر و منطق، سرمایه‌داری را به استهزاء می‌گیرد و رژیم منحن اجتماعی و فرهنگ مبتذل بورژوازی را فرو می‌کوبد. اصولاً نمایشنامه‌های شاو، و به سخن دقیق‌تر، کم‌دیهای نواو، که از برخوردهای فکری و نشاط حیات مایه می‌گیرند، بر پایه موضوعات اجتماعی استوارند. این نمایشنامه‌ها از واقعگرایی ایسن‌وار برخوردارند، منتها این واقعگرایی در لفافی از گستاخی و لطیفه‌گویی نهفته است. همین ویژگیها، جایزه نوبل ادبیات را در سال ۱۹۲۵ نصیب وی کرد.

می‌توان گفت شاو دارای دو سیمای ظاهری و حقیقی بود. شاو ظاهری، سیمایی که او از خود در برابر مردم آفریده بود، چنین ویژگیهایی داشت: جورج برنارد شاو، با ریش معروف و آبروان پرپشت، مدافع سوسیالیسم سیاسی و اقتصادی، مذهب جدید تحول خلاق، و گیاهخواری، ظرافت و گستاخی را با انتقادهای کوبنده به هم می‌آمیخت، حرمتی برای هیچ کس و هیچ چیز قائل نبود، به احساسات و افکار کسی رحم نمی‌کرد، بتها را

391) *Intelligent Woman's Guide to Socialism and Capitalism*

392) *Adventures of a Black Girl in Search of God*

به زمین درمی افکند و پایمال می‌کند. اما شاو حقیقی انسانی بود آرمانگرا، بشردوست، مهربان، فروتن، محبوب، باگذشت، صادق و بی‌ریا.

سر جیمز ماتیو بری^{۳۹۳} (۱۸۶۰ تا ۱۹۳۷). درام‌نویس و رمان‌نویس اسکاتلندی، در دانشگاه ادینبورگ تحصیل کرد و مدتی به روزنامه‌نگاری اشتغال یافت. از بهترین آثار اولیه او مارگرت اوگیلوی^{۳۹۴} (۱۸۹۶)، زندگی مادرش را حکایت می‌کند.

شهرت بری بر پایه نمایشنامه‌های احساساتی و وهم‌انگیز و داستانهای او درباره زادگاهش اسکاتلند استوار است. اصیلترین درام او، خیابان کیفیت^{۳۹۵} (۱۹۰۱)، بر محور داستانی عاشقانه دور می‌زند. از دیگر نمایشنامه‌های برجسته بری، کرین شگفت‌انگیز^{۳۹۶} (۱۹۰۲)، درباره خانواده‌ای اشرافی است که در جزیره‌ای پرت دچار کشتی‌شکستگی می‌شوند؛ و در این میان، در برابر درماندگی لین اشرافیان، قدرت و توان خدمتکار خانواده مایه شگفتی است. از نمایشنامه‌های موفق بعدی او، آنچه هرزنی می‌داند^{۳۹۷} (۱۹۰۸)، غرور و استغنا زدن جنس نر را به تمسخر می‌گیرد. اما مشهورترین نمایشنامه بری، پترین^{۳۹۸} (۱۹۰۴) نام دارد که درباره کودکان و برای کودکان نوشته شده است. قهرمان نمایش، پترین، پسری است که به سرزمینی عجیب می‌گریزد و با پریان همنشین می‌شود.

از رمانهای بری، کشیش کوچک^{۳۹۹} (۱۸۹۱)، درباره کشیشی اسکاتلندی است که دل به عشق دختری کولی می‌بندد؛ و تمامی احساساتی^{۴۰۰} (۱۸۹۶)، درباره جوانی است بهره‌مند از قدرت تخیل خارق‌العاده.

جان میلینگتن سینگ^{۴۰۱} (۱۸۷۱ تا ۱۹۰۹). از درام‌نویسان پیشرو رنسانس ادبی ایرلند، و از درخشان‌ترین سیماهای تئاتر ابی بود. او در دوبلین و آلمان و پاریس تحصیل کرد، و زندگی ادبی خویش را در فرانسه با ترجمه اشعار شاعران نمادگرا آغاز کرد. بعد،

393) Sir James Mathew Barrie

395) Quality Street

397) What Every Woman Knows

399) Little Minister

401) John Millington Synge

394) Margaret Ogilvy

396) Admirable Crichton

398) Peter Pan

400) Sentimental Tommy

به ترغیب بیتس، رهبر نسانس ادبی ایرلند، راهی غرب ایرلند شد. بیتس که سینگ را نمایشنامه نویسی بالفطره و بانوغ یافته بود، در گرایش او به افسانه های کهن ایرلند و زندگی و زبان و آهنگ سخن روستاییان و دهکده نشینان غرب این سرزمین تأثیری ژرف داشت. نخستین نمایشنامه سینگ، در سایه دره^{۴۰۲} (۱۹۰۳)، نام داشت. از نمایشنامه های بعدی او، تراژدی نک پرده ای سواران دریا^{۴۰۳} (۱۹۰۴)، یادآور قدرت و شکوه درامهای آیسخولوس است. جوان خوشگذران غرب^{۴۰۴} (۱۹۰۷)، که شاهکارش شناخته می شود، آمیزه ای است از واقعگرایی و تخیل و طنز. اجرای این نمایشنامه در تئاتر ابی ایرلندیها را سخت خشمگین کرد، و اعتراضات تندی در دوبلین برانگیخت، زیرا ظاهراً حرمت زنان ایرلند را نادیده گرفته بود. و تراژدی ناتمام سینگ، دیردرغم پرورد^{۴۰۵} (۱۹۱۵)، برپایه افسانه دیردن، بزرگترین داستان عاشقانه ایرلندی، استوار است.

جان درینک واتر^{۴۰۶} (۱۸۸۲ تا ۱۹۳۷). درامنویس، شاعر، و زندگینامه نویس، که نمایشنامه هایش بیشتر بر تاریخ و زندگینامه ها استوار است. نمایشنامه آبراهام لینکلن^{۴۰۷} (۱۹۱۸)، زندگی رئیس جمهور معروف امریکا، مشکلات بردگی، و جنگ شمال و جنوب را تصویر می کند. ماری استوارت^{۴۰۸} (۱۹۲۱) و آلیور کرامول^{۴۰۹} (۱۹۲۱) نیز دو درام تاریخی اند.

جیمز الروی فلکر^{۴۱۰} (۱۸۸۴ تا ۱۹۱۵). درامنویس و شاعر انگلیسی، که آخرین شاعر مکتب پارناس به شمار می رود. شهرت فلکر مرهون بت شکنیهای او، دلبستگی به یونان و شرق، و غنای تصویری درامهای اوست. مشهورترین نمایشنامه فلکر به نام حسن^{۴۱۱} (۱۹۲۳)، بیانگر معلومات دقیق و گسترده او از شرق و همچنین قدرت شاعرانه و دراماتیک اوست. این نمایشنامه شخصیت یک

402) *In the Shadow of the Glen*404) *Playboy of the Western World*406) *John Drinkwater*408) *Mary Stuart*410) *James Elroy Flecker*403) *Riders to the Sea*405) *Deirdre of the Sorrows*407) *Abraham Lincoln*409) *Oliver Cromwell*411) *Hassan*

شیرینی پز را تصویر می‌کند که به دربار بغداد راه می‌یابد و مقرب خلیفه می‌شود. نمایشنامه دیگر فلکر، دون ژوان^{۴۱۲} (۱۹۲۵) نیز کمابیش موفق بوده است.

از دفترهای شعر فلکر، پل آتش^{۴۱۳} (۱۹۰۸) و مسافرت زرین به سمرقند^{۴۱۴} (۱۹۱۳) دقت شاعر را در شیوه پرداخت و نیز برونگرایی وی را در مضمون نشان می‌دهند.

شون اوکیسی^{۴۱۵} (۱۸۸۴ تا ۱۹۶۴). درامنویس ایرلندی، دریکی از محلات کثیف دوبلین، در خانواده‌ای پروتستان به دنیا آمد. از کودکی گرسنگی و فقر و ناخوشی را احساس کرد و در دنیای آکنده از ترس و مرض و مستی بزرگ شد. چون چشمانی کم‌سو داشت، از مدرسه رفتن باز ماند. با این که تا دوازده سالگی قادر به خواندن و نوشتن نبود، بعدها با شور و شوقی که به کتاب خواندن یافت، سالهای عقب‌ماندگی را جبران کرد. اما تحصیلات او، بنا به گفته خودش، در خیابانهای دوبلین بود.

اوکیسی در اوایل جوانی به «نهضت انقلابی ایرلند» پیوست، به عضویت جمعیت گیلی^{۴۱۶} درآمد و زبان ایرلندی آموخت. او در این سالها به کارهای گوناگونی مثل رُفتگری و کارگری هم اشتغال یافت، و سرانجام عضو اتحادیه نوبنیاد کارگران بی‌تخصص شد. در این احوال، اعتصاب سال ۱۹۱۳ کارگران را سازماندهی کرد؛ و برای روزنامه اتحادیه مقالاتی نوشت.

اوکیسی که در انقلاب ایرلند سیمایی مبارز یافته بود، با سه نمایشنامه پرسروصدایش که در تئاتر ابی اجرا شدند، در مقام درامنویسی برجسته هم شهرت یافت. نخستین این نمایشنامه‌ها در پوست شیر^{۴۱۷} نام داشت که در سال ۱۹۲۳ به روی صحنه رفت. دومین نمایشنامه او، جونو و پی‌کوک^{۴۱۸} (۱۹۲۴)، آمیزه درخشانی از تراژدی و کمدی بود. او در این درام، که شاهکارش به شمار می‌رود، به یاری یک شیوه تراژیک - کمیک و در عین حال طبیعت‌گرا، زندگی مردم دوبلین را بر زمینه جنگ داخلی

412) *Don Juan*413) *Bridges of Fire*414) *Golden Journey to Samarkand*415) *Sean O'Casey*

۴۱۶) Gaelic League: سازمانی که به منظور حفظ و گسترش زبان گیلی (زبان بومی ایرلند) در

۱۸۶۳ بوجود آمد. -م.

418) *Juno and the Paycock*

سال ۱۹۲۲ ترسیم می‌کند. اجرای نمایشنامهٔ سوم، خیش و ستارگان^{۴۱۹} (۱۹۲۶)، در تئاتر ابی طوفانی برپا کرد و دامنهٔ اعتراض و شورش ایرلندیها — که احساساتشان سخت جریحه دار شده بود — به خیابانهای دوبلین کشید. سرانجام، تئاتر ابی در ۱۹۲۸ از اجرای نمایشنامهٔ بعدی اوکیسی به نام تامسی نقره‌ای^{۴۲۰}، خودداری ورزید. و اوکیسی از تئاتر ابی و از ایرلند برید و به انگلستان رفت و نمایشنامه‌هایی در باب سیاست و جنگ طبقاتی نوشت. این درامها نسبت به آثار ایرلندی او از اصالت و قدرت کمتری برخوردارند. او دور از ایرلند هرگز نتوانست به خوبی قبل بنویسد. اصولاً اوکیسی را بیرون از رنسانس ادبی ایرلند می‌دانند، زیرا درامهایش بیشتر با مسائل اجتماعی و سیاسی شهری، و با زمینه‌های واقعگرا سروکار دارند تا با امور و شخصیت‌های روستایی و فرهنگ قومی. سینگ، درامنویس بزرگ رنسانس ایرلند، نشان داده بود که نمایشنامه‌های خوب را می‌توان بر زندگی یک دهکدهٔ ایرلندی بنا کرد. اوکیسی این نمایشنامه‌های واقعگرا را بر زندگی شهری بنا نهاد. در هر حال، تامسی نقره‌ای، که درامی اکسپرسیونیستی دربارهٔ جنگ جهانی اول بود، در سال ۱۹۳۲ در لندن اجرا شد. نمایشنامهٔ دیگر اوکیسی، در دروازه^{۴۲۱} (۱۹۳۳)، که باز به شیوهٔ اکسپرسیونیستی است، یک بار دیگر همدردی عمیق او را با طبقات پایین جامعه آشکار می‌سازد. این نمایشنامه که صحنهٔ آن گردشگاهی در لندن است، بر محور برخورد یک اسقف با چند آدم آسمان‌جُل، یک ملحد، یک زن پلیس، یک زن روسی (که دختر اسقف از آب درمی‌آید)، و چند تن دیگر، دور می‌زند. و اشارات بسیار برستم اجتماعی، فقر، اخلاقیات و مذهب دارد. نمایشنامه‌های بعدی اوکیسی که از مایهٔ سرشار ذوق و قریحهٔ شخصیت‌پردازی درامهای اولیهٔ او تهی شده‌اند، و گونه‌ای پیام اجتماعی سوسیالیستی بر آنها سنگینی می‌کند، ناموفق بوده‌اند. غبار ارغوانی^{۴۲۲} (۱۹۴۰)، ستاره رنگ سرخ می‌گیرد^{۴۲۳} (۱۹۴۰) و سرخ گلها برای من^{۴۲۴} (۱۹۴۷)، از جملهٔ این نمایشنامه‌هاست.

اوکیسی در سال ۱۹۳۶ نخستین کتاب از خودزندگی‌نامهٔ شش جلدیش را با عنوان من در می‌زنم^{۴۲۵}، منتشر کرد؛ که اثری کاملاً غنائی و دارای نثری کمال‌یافته است.

419) *Plough and the Stars*420) *Silver Tassie*421) *Within the Gates*422) *Purple Dust*423) *Star Turns Red*424) *Red Roses for Me*425) *I Knock at the Door*

جیمز براییدی^{۴۲۶} (نام مستعار آزرین هنری مور^{۴۲۷}: ۱۸۸۸ تا ۱۹۵۱). نمایشنامه‌نویس اسکاتلندی است. نزدیک به ۳۰ نمایشنامه از وی بازمانده که آکنده از تفنن و شوخ‌طبعی اند. براییدی از درام‌نویسانی بود که نیازی به تلاش برای بهتر ساختن اوضاع و احوال اجتماعی احساس نمی‌کرد، با وجود این، همواره حرفی برای گفتن داشت. نخستین نمایشنامه‌های موفق براییدی، کالبدشناس^{۴۲۸} (۱۹۳۰) و کشیش خفته^{۴۲۹} (۱۹۳۳)، از قضایای جنائی پرسروصدا مایه گرفته‌اند. نمایشنامه دیگر او، آب در خوابگاه مورچگان^{۴۳۰} (۱۹۳۳)، ماجرایش در اسکاتلند می‌گذرد. از درامهای مشهور دیگر براییدی، ازدها و کبوتر^{۴۳۱} (۱۹۴۲)، درخششی چشمگیر داشته است. براییدی همه عمر نمایشنامه‌نویسی تجربه گر بود. به همین لحاظ درامهایش ساختمان محکمی ندارند. او بر روی هم در ترسیم صحنه‌ها تواناست، اما در شخصیت‌پردازی و بیان رویدادها ناموفق.

جان بوینتن پرستی^{۴۳۲} (۱۸۹۴-۱۹۸۴) درام‌نویس، رمان‌نویس، منتقد، مقاله‌نویس پرکار و مشهور در دانشگاه کمبریج تحصیل کرد. سالهای جنگ جهانی اول را در خدمت هنگهای دوک ولینگتن^{۴۳۳} و دون گذراند؛ و سالهای جنگ جهانی دوم را در بنگاه سخن‌پراکنی بریتانیا^{۴۳۴} (بی.بی.سی. سی.). پرستی در سال ۱۹۴۷ در پاریس و در ۱۹۴۸ در پراگ ریاست کنفرانس بین‌المللی تئاتر یونسکو را داشت؛ و در ۱۹۴۹ رئیس انستیتوی بین‌المللی تئاتر شد.

پرستی با رمان مصاحبان خوب^{۴۳۵} (۱۹۲۹) به شهرت رسید. این رمان که شخصیت‌های شاد و صحنه‌های گوناگون زندگی انگلیسی را تصویر می‌کند، در ۱۹۱۳ در قالب درام در

426) James Bridie

428) Anatomist

430) Storm in a Teacup

432) John Boynton Priestley

434) British Broadcasting Corporation (B.B.C.)

427) Osborne Henry Mavor

429) Sleeping Clergyman

431) Dragon and the Dove

433) Duke of Wellington

435) Good Companions

لندن به اجرا درآمد. از رمانهای مشهور دیگر او، جاده فرشته^{۴۳۶} (۱۹۳۰)، داستان کاسبکاران خرده پا و سرمایه داری حریص را حکایت می‌کند. از رمانهای بعدی او، جشنواره در فاربریج^{۴۳۷} (۱۹۵۱)، جادوگران^{۴۳۸} (۱۹۵۴) و سی و یکم ژوئن^{۴۳۹} (۱۹۶۱) را باید نام برد.

نمایشنامه‌های پرستی بر دو دسته‌اند: (۱) کمیدیهای خانوادگی درباره طبقه متوسط، که بهترین نمونه آنها گوشه خطرناک^{۴۴۰} (۱۹۳۲)، نخستین نمایشنامه اوست؛ (۲) نمایشنامه‌هایی تجربی درباره مسائل زمان. از جمله این درامها، زمان و خانواده کانوی^{۴۴۱} (۱۹۳۷)، بر محور حادثه‌ای در زمان آینده استوار است؛ و جانسن بر فراز اردن^{۴۴۲} (۱۹۳۹)، نمایشنامه‌ای است درباره خلبانی که در یک حادثه رویدادهای زندگی گذشته‌اش را دوباره تجربه می‌کند. از درامهای دیگر پرستی، من قبلاً این جا بوده‌ام^{۴۴۳} (۱۹۳۷)، باز بر محور مسائل زمان دور می‌زند؛ درخت لیندن^{۴۴۴} (۱۹۴۸)، بیحالی و حالت تدافعی سالهای پس از جنگ را تصویر می‌کند؛ اتاق خصوصی^{۴۴۵} (۱۹۵۳)، کمدی تک پرده‌ای است؛ و آنها به شهر آمدند^{۴۴۶} (۱۹۴۳)، درباره یک آرمانشهر است. از جمله آثار متعدد پرستی در نقد ادبی است: سیماهای ادبیات جدید^{۴۴۷} (۱۹۲۴)؛ ابلهان و فیلسوفان^{۴۴۸} (۱۹۲۵) درباره شخصیت‌های کمیک ادبیات انگلیسی؛ شخصیت‌های کمیک انگلیسی^{۴۴۹} (۱۹۲۵)؛ رمان انگلیسی^{۴۵۰} (۱۹۲۷)؛ و ادبیات و انسان غربی^{۴۵۱} (۱۹۶۰). از کتابها و رسالات او در نقد اجتماعی و سیاسی نیز اینها را می‌توان نام برد:

436) *Angel Pavement*438) *Magicians*440) *Dangerous Corner*442) *Johnson Over Jordan*444) *Linden Tree*446) *They Came to a City*448) *Fools and Philosophers*450) *English Novel*437) *Festival at Farbridge*439) *Thirty-First of June*441) *Time and the Conways*443) *I Have Been Here Before*445) *Private Room*447) *Figures in Modern Literature*449) *English Comic Characters*

(۲۵۱) *Literature and Western Man*: این کتاب با عنوان «سیری در ادبیات غرب» به قلم ابراهیم یونی به

فارسی ترجمه شده است. -م.

میمونها و فرشتگان^{۴۵۲} (۱۹۲۸)؛ بریتانیا در جنگ^{۴۵۳} (۱۹۴۲)؛ نیروی نفرات^{۴۵۴} (۱۹۴۴)، در بارهٔ تجهیز بریتانیا برای نبرد؛ سفر انگلیس^{۴۵۵} (۱۹۳۳)، گزارشی از سفری در انگلستان در سالهای بحران اقتصادی است؛ و سفر روس^{۴۵۶} (۱۹۴۶).

سمیوئل بکت^{۴۵۷} (۱۹۰۶-۱۹۸۹) درامنویس و رمان‌نویس ایرلندی، در دوبلین دیده به جهان گشود. در ترینیتی کالج آکسفورد تحصیل کرد، و در ۱۹۲۸ به فرانسه رفت. او در پاریس به سرودن شعر و نوشتن داستان پرداخت، و سفرهایی هم به انگلستان رفت. سرانجام، در ۱۹۳۷ پاریس را موطن خویش برگزید.

بکت نخستین رمانهایش به نامهای مورفی^{۴۵۸} (۱۹۳۸) و وات^{۴۵۹} (نوشتهٔ ۱۹۴۴، انتشار ۱۹۵۳) را به انگلیسی نوشت. اما از ۱۹۴۵ به بعد کتابهایش را نخست به زبان فرانسه می‌نگاشت و سپس خود آنها را به انگلیسی برمی‌گرداند. او در فاصلهٔ سالهای ۱۹۴۷ تا ۱۹۴۹ رمانهای مولوی^{۴۶۰}، مالون می‌میرد^{۴۶۱}، و بی‌آبرو^{۴۶۲} را نوشت که در واقع، رمانی سه‌بخشی (تریلوژی) است و مهمترین موفقیت ادبی وی به شمار می‌رود. مولوی (۱۹۵۱)، تفسیری تلخ از وضع مضحک و دردناک انسان و جستجوی او برای دستیابی به وضعی بهتر است. بخش نخست این رمان، داستان سرگردانی و جستجوی بیهودهٔ مولوی، پیرمرد فلج درهم شکسته، برای رسیدن به مادر خود، پیش از مرگ اوست. و بخش دوم، شرح جستجوی بی‌ثمر موریان، مأمور حقیر و گردن کلفت، برای یافتن مولوی است. مالون می‌میرد (۱۹۵۱)، داستان آدمی آواره است که چون در اتاقی عجیب در حال تنهایی به بستر مرگ می‌افتد، زندگی گذشته‌اش را به یاد می‌آورد. در پایان داستان معلوم می‌شود که او یک آدمکش بوده است؛ و وضع رقت‌انگیزش در روزپیری و تنهایی، تصویری از وضع همهٔ انسانهاست. بی‌آبرو (۱۹۵۳)، رمان سوم، به یاری شیوهٔ جریان سیال ذهن، داستان هستی‌پوچ شخصیت‌های از حرکت واماندهٔ بکت را حکایت می‌کند: داستان آدمی بی‌دست و پا که در خمره‌ای بزرگ زندگی می‌کند.

452) *Apes and Angels*455) *English Journey*458) *Murphy*461) *Malone Dies*453) *Britain at War*456) *Russian Journey*459) *Watt*462) *Unnamable*454) *Man Power*457) *Samuel Beckett*460) *Molloy*

بکت با نمایشنامه در انتظار خود^{۴۶۳} (۱۹۵۲)، شهرتی عالمگیر یافت. این اثر یکی تراژدی کمدی است، در بیان منتهای نومییدی و درماندگی انسان؛ انسانی که در زندگی — یا در واقع پس از مرگ — انتظار هیچ چیز را ندارد. داستان نمایش درباره دو آدم خانه بدوش، ولادیمیر^{۴۶۴} و استراگون^{۴۶۵}، است، و در آن هیچ اتفاقی نمی افتد، مگر رویدادهای جزئی و گفتگوهای تکراری و طعنه آمیز، که بر پوچی زندگی اشاره دارند. ولادیمیر و استراگون آسمان جُل، که بعداً مردی ثروتمند به نام یوتزو^{۴۶۶} و خدمتکارش لاکي^{۴۶۷} هم به آنها می پیوندند، بی آن که تصوّر روشنی از خود و داشته باشند، چشم به راه او هستند. برای وقت کشی به یک رشته «بازیهای» پوچ با کلمات سرگرم می شوند. و همچنان انتظار آمدن خود را می کشند. که البته نمی آید. هیچ چیز هم اتفاق نمی افتد. حتی گفتگوی دو مرد هم درباره هیچ است. در پایان، آن دو به فکر حلق آویز کردن خود می افتند، تا چیزی اتفاق افتد، و واقعاً کاری انجام دهند. اما طناب لازم است، و آنها نمی توانند پیدا کنند. آنها حتی نمی توانند خود را دار آویز کنند. پس، بر آن می شوند تا جدا شوند و حرکت کنند. اما از حرکت و زفتن هم باز می مانند. آن دو وابسته به یکدیگرند و هرگز هیچ کاری نخواهند کرد. آنها تا پایان نمایش فقط انتظار می کشند. راستی، خود کیست؟ آیا خداست؟ اما توضیحی داده نمی شود و سر رشته بر هیچ کس پدیدار نیست. این تراژدی کمدی دلنشین و صمیمی و در عین حال تفکرآمیز یکی از شاهکارهای تأثیر معروف به «پوچی»^{۴۶۸} است.

از درامهای بعدی بکت، آخرین نوار کرپ^{۴۶۹} (۱۹۵۸)، نمایشنامه ای تک پرده ای است. تنها شخصیت نمایش پیرمردی است به نام کرپ. او نوار گفتگوهایی را که در جوانی پر کرده دوباره می شنود و شور و شوق و آرزوهای سالهای جوانی و میانسالیش را، که اکنون هیچ شده اند، به مسخره می گیرد. مهمترین ویژگی آخرین نوار کرپ و همچنین نمایشنامه روزهای خوش^{۴۷۰} (۱۹۶۱) تکامل گفتگو به عنوان یک قالب تأثیری در آنهاست. از دیگر نمایشنامه های مشهور بکت آخر بازی^{۴۷۱} (۱۹۵۷) است و دو کار تجربی و غریب او: یکی

463) *Waiting for Godot*

466) Pozzo

469) *Krapp's Last Tape*

464) Vladimir

467) Lucky

470) *Happy Days*

465) Estragon

468) absurd

471) *Endgame*

به نام بازی^{۴۷۲} (۱۹۶۴)، که در آن پرده دوم دقیقاً تکرار پرده اول است؛ و دیگری با عنوان آمدوشد^{۴۷۳} (۱۹۶۷)، که دورزمان را در سه دقیقه نشان می‌دهد. نمایشنامه کوتاه دیگر بکت، دم^{۴۷۴} (۱۹۷۱) نام دارد و ایجاز زندگی را در سی ثانیه نشان می‌دهد.

درامهای بکت تمثیل بدبینانه و مضحکی از وضع انسانند. در این درامها ضعف و محرومیت و درماندگی انسانها بیشتر به یاری اشارات و حرکات مسخره دلقکهای سیرک تصویر می‌شود. به کوتاه سخن، این آفریننده سیماهای غریب در درام عصر، یکی از بزرگترین نویسندگان اروپا در سالهای پس از جنگ شناخته می‌شود.

کریستوفر فرای^{۴۷۵} (۱۹۰۷ - ...). نمایشنامه‌نویس، بازیگر و کارگردان اهل بریستول؛ بیشتر درامهایش را در قالب نظم سروده است. نمایشنامه‌های او که آکنده از بذله‌پردازی و تشبیهات شاعرانه‌اند، اغلب از سنتهای مذهبی مسیحی مایه می‌گیرند. پسری با ارابه^{۴۷۶} (۱۹۳۹)، یک نمایشنامه ساده مذهبی است. مضمون نمایشنامه نخست زاده^{۴۷۷} (۱۹۴۶)، از کتاب مقدس گرفته شده و به مرگ پسر فرعون و حرکت اسرائیلیان از مصر می‌پردازد. بانورا نسوزانید^{۴۷۸} (۱۹۴۹)، که مشهورترین درام اوست، درباره زن جوانی است که می‌خواهد زنده بماند، اما او جادوگر است و باید بمیرد. خواب زندانیان^{۴۷۹} (۱۹۵۱)، از بهترین نمایشنامه‌های ضد جنگ در عصر خود، بر پایه داستانهای کتاب مقدس استوار است. این درام که نخستین بار در کلیسای دانشگاه آکسفورد اجرا شد، اساساً برای اجرا در کلیسا نوشته شده است. آخرین نمایشنامه فرای، سال خورشید^{۴۸۰} (۱۹۷۰)، باز به شیوه نمایشنامه‌های منظوم اولیه او سروده شده است.

شهرت فرای مرهون استادی او در شعر و تجربه‌اش در بازیگری و اجرای درامهاست.

ترنس مروین راتیگان^{۴۸۱} (۱۹۱۱ - ...). در لندن به دنیا آمد. در تربیتی کالج آکسفورد تحصیل کرد؛ و از سال ۱۹۴۰ تا ۱۹۴۵ ستوان نیروی هوایی سلطنتی بود. راتیگان

472) Play

475) Christopher Fry

478) Lady's Not for Burning

481) Terence Morvyn Rattigan

473) Come and Go

476) Boy With a Cart

479) A Sleep of Prisoners

474) Breath

477) First-born

480) A Year of Sun

از ۱۹۳۴ کارش را با نوشتن کمدهای سبک و بازاری در باره طبقه متوسط آغاز کرد. کمدهای شاد و جسورانه او که در انگلستان و آمریکا به اجرا درآمدند، هر چند با زندگی اجتماعی عصر چندان پیوند نداشتند، تماشاگران بسیار یافتند.

نخستین نمایشنامه موفق رایتگان، فرانسویها بدون گریه^{۴۸۲} (۱۹۳۷) بود که در ۱۹۳۶ در لندن و در ۱۹۳۷ در نیویورک به صحنه آمد؛ و در ۱۹۳۹ در قالب فیلمنامه انتشار یافت. پسر وینزلو^{۴۸۳} (۱۹۴۶)، که بر پایه یک قضیه جنجال برانگیز حقوقی استوار است و تا حدی صیغه اجتماعی دارد، در ۱۹۴۶ در لندن و در ۱۹۴۷ در نیویورک اجرا شد. اما شهرت رایتگان بیشتر مرهون نمایشنامه های نقلی او، دریای عمیق آبی^{۴۸۴} (۱۹۵۲)، میزهای جدا^{۴۸۵} (۱۹۵۵)، تنوع در مضمون^{۴۸۶} (۱۹۵۸) و مرد و پسر^{۴۸۷} (۱۹۶۳)، است. در این نمایشنامه ها دو مضمون، تحقیر و نگرانی ذهنی، توأماً بازگویی شوند. قهرمان هر درام با وجود تحقیری که می بیند، مناعت طبع خود را باز می یابد. سه نمایشنامه تاریخی رایتگان به نام داستان ماجراجویی^{۴۸۸} (۱۹۵۰) در باره اسکندر، راس^{۴۸۹} (۱۹۶۰) در باره ت. ا. لارنس مشهور به لارنس عربستان، و میراث برای ملت^{۴۹۰} (۱۹۷۰)، در باره هوراشیونلسن، نقاط ضعف کوچک بشری را بازکاوی می کنند.

جان آذربرن^{۴۹۱} (۱۹۲۹ - ...). نمایشنامه نویس و کارگردان اهل لندن، در کالج بلمونت تحصیل کرد. او از رهبران گروه نویسندگان مشهور به «مردان جوان خشمگین»^{۴۹۲} بود که در دهه ۱۹۵۰ در انگلستان درخشیدند. آثار این گروه بیانگر خشم و نفرت طبقه پایین جامعه از نظام اجتماعی سیاسی بریتانیا و میانمایی و ریاکاری طبقه متوسط و بالای اجتماع انگلستان بود.

نخستین نمایشنامه مهم آذربرن، با خشم به یاد آر^{۴۹۳} (۱۹۵۶)، در سال ۱۹۵۶ در لندن به اجرا درآمد و سال بعد در نیویورک. شخصیت اصلی این نمایشنامه سه پرده ای جیمی

482) *French Without Tears*483) *Winslow Boy*484) *Deep Blue Sea*485) *Separate Tables*486) *Variation on a Theme*487) *Man and Boy*488) *Adventure Story*489) *Ross*490) *A Bequest to the Nation*491) *John Osborne*492) *Angry Young Men*493) *Look Back in Anger*

پورتر^{۴۹۴}، مردی از طبقه محروم جامعه و تحصیل‌کرده دانشگاه است که با زنی از طبقه بالا ازدواج می‌کند و خشم و نفرتش را از ارزشهای طبقاتی انگلستان بر همسرش فرو می‌بارد. جیمی خیلی زود قهرمان نسل جوانی شد مبهوت از انقلاب مجارستان، و سرخورده از فضاقت بریتانیا در سوئز، و سراپا اعتراض علیه بمبها و همه مسائل اجتماعی و سیاسی عصر. از نمایشنامه‌های دیگر آذربن، موضوع رسوایی و علاقه^{۴۹۵} (۱۹۶۱)، نمایشی تلویزیونی است؛ و لوتر^{۴۹۶} (۱۹۶۱)، درامی تاریخی درباره مارتین لوتر، مصلح دینی آلمان است. از درامهای مشهور بعدی آذربن، گواهی ناروا^{۴۹۷} (۱۹۶۵)، هتل آمستردام^{۴۹۸} (۱۹۶۸) و زمان حاضر^{۴۹۹} (۱۹۶۸) را می‌توان ذکر کرد.

هارولد پینتر^{۵۰۰} (۱۹۳۰ - ...). در منطقه کارگری لندن، در خانواده یک خیاط یهودی به دنیا آمد. مدتی در آکادمی سلطنتی هنرهای دراماتیک تحصیل کرد، و از ۱۹۴۹ تا ۱۹۶۰ بازیگر حرفه‌ای شد. پینتر در کنار بازیگری، نمایشنامه‌هایی را هم کارگردانی کرد. در عین حال، اشعارش را در مجله شعر لندن^{۵۰۱} به چاپ رسانید، و افزون بر درامهای بسیار، چند فیلمنامه و نمایشنامه تلویزیونی و رادیویی نیز نوشت.

نخستین نمایشنامه پینتر به نام اتاق^{۵۰۲} (۱۹۵۷) در سال ۱۹۶۰ در بریستول به اجرا درآمد. این درام تک‌پرده‌ای همراه با دو نمایشنامه بعدی نویسنده به نامهای جشن تولد^{۵۰۳} (۱۹۵۸) و آسانسور غذا^{۵۰۴} (۱۹۶۰)، به «کمدیهای ترس» شهرت یافته‌اند؛ چه، پینتر در این سه درام در زمینه‌سازی اتفاقی معمولی حالت ترسی محسوس را بر آن حکمفرما کرده است. جشن تولد، که نخستین نمایشنامه کامل پینتر بود، بارها در انگلستان و امریکا بازی شد و در ۱۹۶۸ به فیلم درآمد. سرایدار^{۵۰۵} (۱۹۶۰)، دومین درام کامل پینتر بود که در ۱۹۶۳ فیلمی از آن تهیه شد. در این نمایشنامه نیز همچون در انتظار خود و اثربکت، شخصیت

494) Jimmy Porter

496) Luther

498) Hotel in Amsterdam

500) Harold Pinter

502) Room

504) Dumb Waiter

495) A Subject of Scandal and Concern

497) Inadmissible Evidence

499) Time Present

501) Poetry London

503) Birthday Party

505) Caretaker

اصلی آدمی است آواره، گفتگوها دربارهٔ پوچی، شخصیتها و محیط ژولیده و کثیف، و سخن بر سر پوچی دنیای جدید و ناامیدی انسانهایی است که انتظار رستگاری و رهایی از غم را ندارند. بازگشت به وطن^{۵۰۶} (۱۹۶۵)، به گفتهٔ خود پینتر، نمایشنامه‌ای است دربارهٔ عشق و حرمان. دلبستگی پینتر به نبرد برای برتری و تسلط، در این نمایشنامه و درامهای بعدی او چون چشم انداز^{۵۰۷} (۱۹۷۰)، سکوت^{۵۰۸} (۱۹۶۹) و روزگار قدیم^{۵۰۹} (۱۹۷۱)، بُعدی جنسی می‌یابد.

کتابشناسی ادبیات انگلیس

- 1- *Blair, Walter and Gerber, John, The College Anthology*. Chicago, Scott, Foresman and Company, 1955
- 2- *Daiches, David, ed, British and commonwealth Literature*. Harmondsworth, Penguin Books, 1971 (Companion to Literature, Vol.1).
- 3- *Grebanier, Bernard D.[etal]. English Literature and its Backgrounds*. New york, Holt, Rinehart and Winston, 1961,
- 4- *The New Encyclopedia of Britannica*. 15 th ed, Chicago, Encyclopedia Britannica, 1974
- 5- *Webster's Third New Internatinal Dictionary of the English Language*, Spring field, Mass., Merriam Co., 1966.

۶- مصاحب، غلامحسین. دایرة المعارف فارسی. تهران، فرانکلین؛ جیبی، ۱۳۴۵، ۱۳۵۶

۷- مرکز خدمات کتابداری. فهرست مستند اسامی مشاهیر ومؤلفان. تهران، ۱۳۵۶

برندگان جایزه نوبل ادبیات

در میان جوایز ادبی، جایزه نوبل ارزشمندترین و افتخارآمیزترین آنهاست. این جایزه یکی از چند جایزه‌ای است که بنا بر وصیت آلفرد برنهارد نوبل (۱۸۳۳ - ۱۸۹۹) شیمیدان سوئدی، بوجود آمد. نوبل که با اختراع دینامیت و باروت بدون دود (نیتروگلیسرین) ثروت سرشاری عایدش شده بود، وقتی مشاهده کرد که از اختراع او، برخلاف انتظارش، برای افزایش قدرت سلاحهای جنگی و آدمکشی استفاده می‌شود سخت متأثر و نگران شد؛ و تمام سرمایه و دارایی خود را وقف پاداش به برگزیدگان علم و ادب و صلح جهانی کرد. بنا بر وصیتنامه نوبل، از درآمد سرمایه نه میلیون دلاری او، پنج جایزه در رشته های فیزیک، شیمی، پزشکی، ادبیات و صلح بوجود آمد تا هر سال به مردان و زنانی، صرفنظر از ملیت آنها، اعطاء شود که خدمات ارزنده‌ای به «نفع بشریت» انجام داده باشند. این جوایز نخستین بار در سال ۱۹۰۱ به برگزیدگان اعطاء شد. در ۱۹۶۹ هم جایزه‌ای برای علوم اقتصادی بوجود آمد.

جایزه نوبل ادبیات به «شخصی تعلق می‌گیرد که در زمینه ادبیات، برجسته‌ترین اثر - با ماهیت معنوی - را آفریده باشد.» این جایزه شامل مدال طلا، دیپلم و مبلغی پول است که مبلغ آن از ۴۲۰۰۰ دلار در ۱۹۵۳ به

۱,۴۰۰,۰۰۰ دلار در ۱۹۹۳ افزایش یافته است. جایزه در دسامبر هر سال - سالگرد مرگ نوبل - توسط آکادمی سوئد در استکهلم، با حضور پادشاه سوئد، اعطا می‌شود. معمولاً هم جایزه به مجموع آثار چاپی نویسنده تعلق می‌گیرد، نه به یک اثر خاص. گاهی هم جایزه به دو یا سه نویسنده بطور مشترک داده می‌شود. در بعضی از سالها هم ممکنست جایزه بدون برنده یا معوق بماند. کما اینکه در سالهای جنگ جهانی دوم، در فاصله سالهای ۱۹۴۳ - ۱۹۴۰، جایزه به کسی داده نشد.

۱۹۰۱	رنه فرانسواسولی پرو دوم (۱۸۳۹ - ۱۹۰۷ ، فرانسوی) به خاطر اشعارش
۱۹۰۲	تئودور مونرن (۱۸۱۷ - ۱۹۰۳ ، آلمانی) به خاطر آثار تاریخی.
۱۹۰۳	بیورنستیرنه بیورنسن (۱۸۳۲ - ۱۹۱۰ ، نروژی) به خاطر رمانها، اشعار و نمایشنامه‌هایش
۱۹۰۴	فردریک میسترال (۱۸۳۰ - ۱۹۱۴ ، فرانسوی) به خاطر اشعارش؛ و خوزه ایچگاری ای ایساگوئری (۱۸۳۲ - ۱۹۱۰ ، اسپانیایی) به خاطر نمایشنامه‌هایش.
۱۹۰۵	هنریک سینکیویچ (۱۸۴۶ - ۱۹۱۶ ، لهستانی) به خاطر رمانهایش.
۱۹۰۶	جوزوپه کاردوچی (۱۸۳۵ - ۱۹۰۷ ، ایتالیایی) به خاطر اشعارش.
۱۹۰۷	رادیرد کیپلینگ (۱۸۶۵ - ۱۹۳۶ ، انگلیسی) به خاطر داستانها، رمانها و اشعارش.
۱۹۰۸	رودولف کریستف اویکن (۱۸۴۶ - ۱۹۲۶ ، آلمانی) به خاطر داستانهای فلسفیش.
۱۹۰۹	سلمالاکرلوف (۱۸۵۸ - ۱۹۴۰ ، سوئدی) به خاطر رمانها و اشعارش.
۱۹۱۰	هل فن لودویگ هیزه (۱۸۳۰ - ۱۹۱۴ ، آلمانی) به خاطر اشعار،

- رمانها و نمایشنامه‌هایش.
- ۱۹۱۱ موریس مترلینگ (۱۸۶۲ - ۱۹۴۹ ، بلژیکی) به خاطر نمایشنامه‌هایش.
- ۱۹۱۲ گرهارت هاپتمان (۱۸۶۲ - ۱۹۴۶ ، آلمانی) به خاطر نمایشنامه‌هایش.
- ۱۹۱۳ سررابیندرانات تاگور (۱۸۶۱ - ۱۹۴۱ ، هندی) به خاطر اشعارش.
- ۱۹۱۴ جایزه داده نشد.
- ۱۹۱۵ رومن رولان (۱۸۶۶ - ۱۹۴۴ ، فرانسوی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۱۶ ورنر فن هایدنستام (۱۸۵۹ - ۱۹۴۰ ، سوئدی) به خاطر اشعارش.
- ۱۹۱۷ کارل گلرپ (۱۸۵۷ - ۱۹۱۹ ، سوئدی) به خاطر اشعار و رمانهایش؛ و هنریک پونتوپیدان (۱۸۵۷ - ۱۹۴۳ ، دانمارکی) به خاطر رمانها و داستانهای کوتاهش.
- ۱۹۱۸ جایزه داده نشد.
- ۱۹۱۹ کارل فردریک شپیتلر (۱۸۴۵ - ۱۹۲۴ ، سوئیس) به خاطر حماسه‌ها، داستانهای کوتاه و مقالاتش.
- ۱۹۲۰ کنوت هامسن (۱۸۵۹ - ۱۹۵۲ ، نروژی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۲۱ آنا تول فرانس (۱۸۴۴ - ۱۹۲۴ ، فرانسوی) به خاطر رمانها، داستانهای کوتاه و مقالاتش.
- ۱۹۲۲ خائینتو بناونته ای مارتینز (۱۸۶۶ - ۱۹۵۴ ، اسپانیایی) به خاطر نمایشنامه‌هایش.
- ۱۹۲۳ ویلیام باتلر ییتس (۱۸۶۵ - ۱۹۳۹ ، ایرلندی) به خاطر اشعارش.
- ۱۹۲۴ ولادیسلاو ستانیسلاو رایمونت (۱۸۶۷ - ۱۹۲۵ ، لهستانی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۲۵ جورج برنارد شاو (۱۸۵۶ - ۱۹۵۰ ، انگلیسی) به خاطر نمایشنامه‌هایش.

- ۱۹۲۶ گراتسیا دلدا (۱۸۷۵ - ۱۹۳۶ ، ایتالیایی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۲۷ هانری برگسون (۱۸۵۹ - ۱۹۴۱ ، فرانسوی) به خاطر آثار فلسفیش.
- ۱۹۲۸ سیگرید اوندست (۱۸۸۲ - ۱۹۴۹ ، نروژی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۲۹ توماس مان (۱۸۷۵ - ۱۹۵۵ ، آلمانی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۳۰ سینکلر لوئیس (۱۸۸۵ - ۱۹۵۱ ، آمریکایی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۳۱ اریک آکسل کارلفت (۱۸۶۴ - ۱۹۳۱ ، سوئدی) به خاطر اشعار غنائیش.
- ۱۹۳۲ جان گالزورثی (۱۸۶۷ - ۱۹۳۳ ، انگلیسی) به خاطر رمانها، نمایشنامه‌ها و داستانهای کوتاه‌اش.
- ۱۹۳۳ ایوان الکسیویچ بونین (۱۸۷۰ - ۱۹۵۳ ، روسی) به خاطر رمانها، داستانهای کوتاه و اشعارش.
- ۱۹۳۴ لوئیجی پیرآندلو (۱۸۶۷ - ۱۹۳۶ ، ایتالیایی) به خاطر نمایشنامه‌هایش.
- ۱۹۳۵ جایزه داده نشد.
- ۱۹۳۶ یوجین گلادستون اونیل (۱۸۸۸ - ۱۹۵۳ ، آمریکایی) به خاطر نمایشنامه‌هایش.
- ۱۹۳۷ روزه مارتن دوگار (۱۸۸۱ - ۱۹۵۷ ، فرانسوی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۳۸ پرل س. باک (۱۸۹۲ - ۱۹۷۳ ، آمریکایی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۳۹ فرانس امیل سیلانپا (۱۸۸۸ - ۱۹۶۴ ، فنلاندی) به خاطر رمانهایش.
- ۴۳ - ۱۹۴۰ جایزه داده نشد.
- ۱۹۴۴ یوهانس ویلهلم ینسن (۱۸۷۳ - ۱۹۵۰ ، دانمارکی) به خاطر اشعار و رمانهایش.
- ۱۹۴۵ گابریلا میسترال (۱۸۹۹ - ۱۹۵۷ ، شیلیایی) به خاطر اشعارش.

هرمان هسه (۱۸۷۷ - ۱۹۶۲ ، آلمانی) به خاطر اشعار و مقالاتش.	۱۹۴۶
آندره ژید (۱۸۶۹ - ۱۹۵۱ ، فرانسوی) به خاطر رمانهایش.	۱۹۴۷
توماس استرنز الیوت (۱۸۸۸ - ۱۹۶۵ ، انگلیسی) به خاطر اشعار، مقالات و نمایشنامه‌هایش.	۱۹۴۸
ویلیام فاکنر (۱۸۹۷ - ۱۹۶۲ ، آمریکایی) به خاطر رمانهایش.	۱۹۴۹
برتراند راسل (۱۸۷۲ - ۱۹۷۰ ، انگلیسی) به خاطر آثار فلسفیش.	۱۹۵۰
پرفایان لاگرکویست (۱۸۹۱ - ۱۹۷۴ ، سوئدی) به خاطر رمانهایش، مخصوصاً باراباس.	۱۹۵۱
فرانسوا موریاک (۱۸۵۵ - ۱۹۷۰ ، فرانسوی) به خاطر رمانها، مقالات و اشعارش.	۱۹۵۲
سروینستن چرچیل (۱۸۷۴ - ۱۹۶۵ ، انگلیسی) به خاطر مقالات و آثار تاریخی.	۱۹۵۳
ارنست همینگوی (۱۸۹۹ - ۱۹۶۱ ، آمریکایی) به خاطر رمانها و داستانهای کوتاه‌اش.	۱۹۵۴
هارولد لاکسنس (۱۹۰۲ -) ، ایسلندی) به خاطر رمانهایش.	۱۹۵۵
خوان رامون خیمه‌نز (۱۸۸۱ - ۱۹۵۱ ، اسپانیایی) به خاطر اشعارش.	۱۹۵۶
آلبر کامو (۱۹۱۳ - ۱۹۶۰ ، فرانسوی) به خاطر رمانهایش.	۱۹۵۷
بوریس پاسترناک (۱۸۹۰ - ۱۹۶۰ ، روسی) به خاطر رمانهایش، مخصوصاً دکترژیواگو. او جایزه را نپذیرفت.	۱۹۵۸
سالواتور کواسیمودو (۱۹۰۱ - ۱۹۶۸ ، ایتالیایی) به خاطر اشعار غنائیش.	۱۹۵۹
سن ژان پرس (۱۸۸۷ -) ، فرانسوی) به خاطر اشعارش.	۱۹۶۰
ایوو آندریچ (۱۸۹۲ - ۱۹۷۵ ، یوگسلاویائی) به خاطر رمانهایش.	۱۹۶۱
جان استاینبک (۱۹۰۲ - ۱۹۶۸ ، آمریکایی) به خاطر رمانهایش.	۱۹۶۲

- ۱۹۶۳ گئورگ سفریس (۱۹۰۰ - ۱۹۷۱، یونانی) به خاطر اشعار غنائیش.
- ۱۹۶۴ ژان پل سارتر (۱۹۰۵ - ۱۹۸۰، فرانسوی) به خاطر آثار فلسفیش. او جایزه را نپذیرفت.
- ۱۹۶۵ میخائیل شولوخوف (۱۹۰۵ - ۱۹۸۴، روسی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۶۶ شمیوبل یوزف آگنان (۱۸۸۸ - ۱۹۷۰، اسرائیلی) به خاطر داستانهایش درباره یهودیان اروپای شرقی؛ و نلی زاکس (۱۸۹۱ - ۱۹۷۰، آلمانی - سوئدی) به خاطر اشعار و نمایشنامه‌هایش درباره یهودیان.
- ۱۹۶۷ میگل آنخل آستوریاس (۱۸۹۹ - ۱۹۷۴، گواتمالایی) به خاطر آثارش درباره شخصیت و سنتهای مردم کشورش.
- ۱۹۶۸ یاسوناری کاواباتا (۱۸۹۹ - ۱۹۷۲، ژاپنی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۶۹ سمیوئل بکت (۱۹۰۶ - ۱۹۹۰، ایرلندی) به خاطر رمانها و نمایشنامه‌هایش.
- ۱۹۷۰ آکساندر سولژنیتسین (۱۹۱۸ - ، روسی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۷۱ پابلو نرودا (۱۹۰۴ - ۱۹۷۳، شیلیایی) به خاطر اشعارش.
- ۱۹۷۲ هاینریش بل (۱۹۱۷ - ۱۹۸۵، آلمانی) به خاطر رمانها، داستانهای کوتاه و نمایشنامه‌هایش.
- ۱۹۷۳ پاتریک وایت (۱۹۱۲ - ، استرالیایی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۷۴ ایونید یونس (۱۹۰۰ - ۱۹۷۶، سوییسی) به خاطر رمانها و داستانهای کوتاهش؛ و هانری ادموند مارتینس (۱۹۰۴ - ۱۹۷۸، سوییسی) به خاطر مجموعه آثارش.
- ۱۹۷۵ یوجینیو مونتهاله (۱۸۹۶ - ۱۹۸۱، ایتالیایی) به خاطر اشعارش.
- ۱۹۷۶ سائول بلو (۱۹۱۵ - ، آمریکایی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۷۷ ویسنته آکسیاندر (۱۸۹۸ - ۱۹۸۴، اسپانیایی) به خاطر اشعارش.

- ۱۹۷۸ ایساک بشویس سینگر (۱۹۰۴ - ، متولد لهستان) به خاطر رمانها و داستانهای کوتاهش
- ۱۹۷۹ اودیثوس ایلیتیس (۱۹۱۲ - ۱۹۹۶ ، یونانی) به خاطر اشعارش.
- ۱۹۸۰ چسلاو میلوش (۱۹۱۱ - ، لهستانی) به خاطر اشعارش.
- ۱۹۸۱ الیاس کانتی (۱۹۰۵ - ، متولد بلغارستان) به خاطر آثار داستانی و غیر داستانش.
- ۱۹۸۲ گابریل گارسیا مارکز (۱۹۲۸ - ، کلمبیایی) به خاطر رمانها و داستانهای کوتاهش
- ۱۹۸۳ ویلیام گلدینگ (۱۹۱۱ - ، انگلیسی) به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۸۴ یاروسلاو سیفرت (۱۹۱۰ - ، چکسلواکی) به خاطر اشعارش.
- ۱۹۸۵ کلودسیمون (۱۹۱۳ - ، فرانسوی) به خاطر اشعارش.
- ۱۹۸۶ ول سوینکا (۱۹۳۴ - ، نیجریه‌ای) به خاطر اشعار، نمایشنامه‌ها و رمانهایش.
- ۱۹۸۷ ژوزف برودسکی (۱۹۴۰ - ، روسی) به خاطر اشعارش.
- ۱۹۸۸ نجیب محفوظ (۱۹۱۲ - ، مصری) به خاطر رمانها و داستانهای کوتاهش.
- ۱۹۸۹ کامیلو خوزه سلا (۱۹۱۶ -)، اسپانیایی، به خاطر رمانهایش.
- ۱۹۹۰ اوکتاویوپاز (۱۹۱۴ - ، مکزیک) به خاطر اشعارش.
- ۱۹۹۱ نی دین گوردمیر (۱۹۲۳ - ، اهل آفریقای جنوبی) به خاطر مجموعه آثارش.
- ۱۹۹۲ درک والکات (-)، اهل جزایر هند غربی) به خاطر آثار ادبی شعرگونه‌اش.
- ۱۹۹۳ تونی ماریسن (۱۹۳۱ - ، سیاه پوست آمریکایی) به خاطر مجموعه آثارش.
- ۱۹۹۴ کنزا بورو اوئه (۱۹۳۵ -)، ژاپنی، به خاطر رمانهایش.

-
۱۹۹۵	شیموس هینی (۱۹۳۹ -)، ایرلندی، به خاطر بیان مصائب ملت ایرلند در اشعارش.
۱۹۹۶	ویسلاو شیمبورسکا (۱۹۲۳ -)، لهستانی، به خاطر اشعارش.

فهرست راهنما

- آب در خوابگاه مورچگان، ۱۱۴۱
 آبراهام لینکلن، ۱۱۳۸، ۹۳۰
 آب، و هوا، ۵۴۳
 آپسو، ۹
 آپوکریف، ۴۳، ۴۱، ۲۷
 آپلودوروس، ۱۴۸
 آپولوژی ← دفاع از سقراط
 آپولون، ۳۱۹-۳۱۶، ۳۱۴، ۹۸
 آپولونیوس رودسی، ۱۶۷
 آپولیوس (لوکیوس آپولیوس)، ۲۰۱،
 ۳۴۵، ۳۴۳، ۳۱۸، ۲۰۲، ۱۳۳
 ۵۶۶، ۳۵۸
 آپوس و ویرجینیا، ۶۲۶
 آتالا، ۴۵۹، ۴۵۷
 آتالانت، ۴۲۴، ۴۲۱، ۳۱۷، ۳۱۵
 آتالانت در کالودون، ۱۰۶۳
 آترتوس، ۱۲۱، ۸۹
 آتش، ۳۹۳
 آتش‌آور، ۸۷۳
 آتش‌بازی، ۵۴۸
 آتش‌بازی کور، ۱۱۰۱
 آتشیهای دیگر، ۷۶۴
 آتلانتیک، ۸۲۰
 آتتا، ۱۶۵
 آتثوم، ۶۵۵
 آتته، ۳۱۷-۳۱۴، ۱۰۱، ۹۲، ۹۰، ۶۵، ۶۱، ۵۷
 آتوسا، ۸۸
 آت وی، تامس، ۱۰۱۴، ۶۹۴
 آتیلا، ۲۴۵، ۲۳۵، ۲۳۴
 آثار بزرگ مسیحی آمریکا، ۷۸۱
 آثار شاعرانه، ۱۰۹۶
 آثار کامل، ۸۱۱

- آثار کامل آرتموس وارد، ۸۱۱
 آثار مختلف المضمون، ۱۷۴ - ۱۷۰
 آثرتون، گرتروود [فرانکلین] ۸۸۴
 آخارنه‌ایها، ۱۰۸
 آخایائیها، ۵۲
 آخر بازی، ۱۱۴۴
 آخرین، ۷۶۴
 آخرین اشعار، ۱۰۶۵، ۶۶۰
 آخرین ایستگاه، ۷۰۴
 آخرین بارونها، ۱۰۸۴
 آخرین تایکون، ۸۹۹
 آخرین تحلیل، ۹۲۰
 آخرین تصمیم تابستان و وصیتنامه، ۹۸۷
 آخرین توکا، ۱۱۰۳
 آخرین روزهای پومپی، ۱۰۸۴
 آخرین فرصت، ۵۵۱
 آخرین کلام در ترجمه هومر، ۱۰۶۰
 آخرین مقالات الیا، ۱۰۴۷
 آخرین منظومه، ۵۱۳
 آخرین موهیکما، ۸۰۶
 آخرین نوار کرب، ۱۱۴۴
 آخرین وقایعنامه بارست، ۱۰۷۲
 آخمتووا، آنا، ۷۶۸
 آخیلوس، ۵۷، ۵۸، ۶۱، ۹۲، ۹۳، ۱۱۵، ۱۶۸، ۱۹۵، ۲۶۵، ۳۴۸
 آخیلیس ۱۹۵
 آداب پارسایان، ۹۷۲
 آدابنامه، ۲۰
 آدایا و باد جنوب، ۱۰
 آدام، ۲۸۴
 آدام بید، ۱۰۷۴
 آدامز، جان، ۷۸۹
 آدامز، نیک، ۹۰۶
 آدامز، هندی [بروکس]، ۸۷۵، ۸۷۶
 آدامو، ۳۷۲
 آدام، وی‌یه‌دولیل، ۵۲۳
 آدلکی، ۳۷۷
 آدم با عشق شوخی نمی‌کند، ۴۷۶
 آدمتوس، ۹۷
 آدم دورو، ۱۰۱۵
 آدمک حصیری، ۵۳۵
 آدمکشها، ۹۰۸
 آدمهای خرسند، ۴۱۱
 آدولفوبکر، گوستاو، ۵۹۶
 آدونائیس، ۱۰۴۳
 آدونت، ۳۷۷
 آدونیس، ۳۱۵
 آدهومبلا، ۳۲۰
 آرابسک، ۷۳۴
 آراس، ۲۸۴
 آراگون، ۲۸۹، ۲۹۲
 آراگون، شاعر مقاومت فرانسه، ۵۴۸
 آراگون، فردیناند، ۲۸۹
 آراگون، لوئی، ۵۴۸، ۵۵۵
 آراء مختلف ارادتمند شما پترولیوم وی. نسبی، ۸۱۰
 آرینوم، ۱۵۵

آروسمیث، ۸۹۵	آرتموس وارد، ۸۱۱
آریادنه، ۳۱۷	آرتمیس، ۳۱۸، ۳۱۵، ۳۱۴، ۱۰۰، ۹۹
آریادنه درناکروس، ۶۹۴	آرتور شاه، ۲۶۵، ۲۵۵، ۲۵۴، ۲۳۳
آریستارخوس، ۵۵	۳۹۷، ۳۵۱، ۲۶۸، ۲۳۲
آریستوفانس، ۱۱۲ - ۱۰۵، ۹۱، ۷۶	آرتور مروین، ۷۹۵
آریل: زندگی شلی، ۵۴۳	آرجونا، ۱۴
آریوستو، ۳۳۶، ۳۳۵، ۱۸۱، ۱۷۴، ۱۶۹	آرچیتا، ۳۴۸
۵۶۱، ۵۷۹، ۴۰۶، ۲۵۷ - ۲۵۱، ۳۴۹، ۱۴۴	آردن، ۳۳۷، ۲۴۳
آریون، ۷۲	آرزوهای بزرگ، ۱۰۷۰
آزادی، ۸۲۳	آرس، ۳۱۹، ۳۱۴
آزادی اراده، ۷۸۵	آرسه، گاسپارنونیات د، ۵۹۷
آزبرن، جان، ۱۱۴۷، ۱۱۴۶	آرکادی، ۷۳۸
آژاکس، ۹۲	آرکادیا، ۹۷۸
آسانسور غذا، ۱۱۴۷	آرکلائوس، ۹۶
آستاپوو، ۷۴۶	آرکوا، ۳۳۷
آستروفسکی، آلکساندر نیکولایویچ، ۷۳۰	آرکیاس، ۱۵۷
آسترومیر، ۷۱۸، ۷۱۷	آرکیلوخوس، ۱۷۱، ۶۹
آستره، ۴۱۶	آرگامانت، ۳۵۶، ۳۵۵
آستوریا، ۸۰۰	آرگونات و جاگرنات، ۱۱۰۴
آستوریاس، ۵۹۴	آرمادای شکست‌ناپذیر، ۵۷۶، ۵۵۶
آستولفو، ۳۵۶	آرمانشهر، ۹۷۶
آستی، ۳۷۴	آرمانشهر نو، ۱۱۰۸
آستیاناکس، ۴۲۳	آرموریکا، ۲۲۶
آسکرا، ۶۲	آرنولد، ماثیو، ۱۱۲۲، ۱۰۶۰، ۱۰۵۹، ۱۰۴۴
آسمانها و زمین، ۹۴۶	۱۶۹، ۱۶۶
آس و پاس در پاریس و لندن، ۱۱۲۴	آرنیم، لودویگ یواخیم فون، ۶۶۷، ۶۶۳
آسوری، ۹۱۶	۶۵۵
آسوس، ۱۲۱	آرورو، ۸

- آسیابان آنژیو، ۴۶۱
 آسیاب کنار فلوس، ۱۰۷۴
 آسیابهای کاوانوف، ۹۴۹
 آسیزی، ۲۹۷
 آشنایی اتفاقی، ۸۴۸
 آشوب، ۸۸۶
 آشوریانی پال، ۷
 آشیانه عشق، ۹۵۷
 آشیانه عقاب، ۱۰۸۹
 آشیانه کبوتر، ۱۱۲۸
 آشیانه نجبا، ۷۳۹
 آشیانه ولفرت، ۸۰۰
 آشیل ← آیسخولوس
 آغاز خرد، ۹۴۶
 آغوش آبراهام، ۹۵۶
 آفتاب زمستان، ۸۷۴
 آفروdit در اولیس، ۱۱۰۶
 آفروditه، ۳۳۸، ۳۱۳، ۱۷۸، ۵۷
 آفریکانوس، سکیو، ۳۳۸
 آقای اسحاق، ۸۶۴
 آقای اهل سانفرانسیسکو، ۷۵۷
 آقای ایندیانا، ۸۸۶
 آقای برزره در پاریس، ۵۳۵
 آقای بنت و خانم براون، ۱۱۱۸
 آقای پروخارچین، ۷۴۱
 آقای پرین و آقای تریل، ۱۱۲۷
 آقای پیتر سکوئتز، ۶۱۴
 آقای دولی، ۸۷۸
 آقای دولی در صلح و جنگ، ۸۷۸
 آقای هومس، ۸۵۰
 آکادمیا، ۱۲۲، ۱۱۹
 آکایویچ، آکاکی، ۷۳۶
 آکتیوم، ۱۷۶، ۱۷۱
 آکساکوف، سرگئی تیمافیویچ، ۷۳۱
 آکسل، ۵۲۳
 آکسیوس، ۹۹
 آکونتیوس، ۱۷۸
 آکونیناس، توماس، ۳۰۱، ۲۹۹
 آکونینوم، ۱۹۳
 آگاتیاس، ۱۲۸
 آگاثون، ۶۲۱، ۶۲۰، ۱۰۹
 آگامنون، ۹۲، ۹۰، ۸۶، ۶۹، ۵۸، ۵۷
 ۵۲۷، ۱۸۸، ۱۸۷، ۱۰۰، ۹۹
 آگامونه، ۳۷۵
 آگاوام، ۷۷۹
 آگاوه، ۱۰۰
 آگاه، ۲۸۳
 آگریجنتو، ۱۱۷
 آگریکولا، ۱۹۸
 آگنس برناور، ۶۷۰
 آگنس گری، ۱۰۷۳
 آگورا، ۵۳
 آگهی‌هایی برای خودم، ۹۲۳
 آگیلا، ۷۴۳
 آل، آدم دو، ۲۸۵، ۲۸۴
 آلارکون ای مندوتا، ۵۸۶

- آلارکون ای آریتا، آنتونیود، ۵۹۴
 آلاریک، ۱۸۵
 آلاستور، ۱۰۴۲
 آلام مسیح، ۲۸۲
 آلبا، دوک، ۵۸۳، ۵۷۷
 آلبرتوس، ۴۸۱
 آلبرتین گریخته، ۵۳۱
 آلبی، ادوارد [فرانکلین]، ۹۶۱، ۹۶۲
 آلیگترز، ۶۶۲
 آلتن لاک، ۱۰۸۵
 آلت ← آلتیس
 آلستر، ۲۶۲، ۲۶۳
 آلتیس، ۴۲۹، ۹۷
 آلسیوس، ۱۵۴، ۷۰
 آلفرد کبیر، ۲۰۶
 آلفریک، ۹۶۸
 آلفونسوی دانا، ۱۹۳، ۲۹۲
 آلفیری، ۴۳۷، ۱۸۹، ۹۰
 آلکالاد انارس، ۵۸۳
 آلکالا گالیانو، خوان والیرای، ۵۹۳
 آلکایاگا، لوسیلا گودوی ی، ۵۹۷
 آلکساندر دوم، ۷۵۶، ۷۱۷
 آلکسیس، ۱۱۳
 آلکسیس، ویلیالد، ۶۶۷
 آلکمن، ۱۴۳، ۷۲
 آلکمون، ۳۱۸
 آلکینوئوس، ۶۱، ۶۰
 آلمان، ماتئو، ۵۶۸، ۵۶۷
 آلموگاور، خوان بوسکان، ۵۵۹
 آلن پو، ۷۱
 آلن، جیمز لین، ۸۳۶
 آلودگان، ۱۱۳۲
 آلوینگ، اسوالد، ۶۷۸، ۶۷۷
 آلیس آدامز، ۸۸۶
 آلیس در سرزمین عجایب، ۱۰۹۰
 آلیسکانس، ۲۶۴
 آلیس کوچولو، ۹۶۲
 آلیو آدا، ۷۲
 آلیور نویست، ۱۰۶۹
 آلیور کرامول، ۱۱۳۸، ۱۰۸۶
 آلیوشا، ۷۴۴
 آمادیس گل، ۵۶۳
 آمادئوس ساو وایی، ۵۹۱
 آمارانتا، ۳۵۸
 آمریگو و سپوچی، ۷۷۵
 آمال، ۲۳۴
 آمالی، ۶۵۹
 آمبروس، قدیس، ۲۰۴
 آمپدوکلس، ۱۵۱، ۱۱۷
 آمد و شد، ۱۱۴۵
 آمریکا، ۷۰۲
 آمریکا ارض موعود بود، ۹۴۴
 آمریکای کوچک زرین، ۷۷۰
 آمریکایی، ۹۱۸، ۸۵۲
 آمریکایی آرام، ۱۱۲۶
 آمفی پولیس، ۷۸

- آمفتریون، ۱۴۴، ۱۴۳
 آملیا، ۶۴۷
 آمورتی، ۹۷۸
 آموزش زیبایی شناسی انسان، ۶۴۶
 آموزش عاطفی، ۵۰۱
 آموزش هنری آدامز، ۸۷۶، ۸۷۵
 آمتنا، ۱۶۵
 آمیتاس دوم، ۱۲۱
 آنا باز، ۸۱
 آنابل لی، ۸۰۲
 آناکارینا، ۷۵۳، ۷۵۲
 آناکریستی، ۹۵۲
 آناکرئون، ۱۷۱، ۷۲، ۷۱
 آناکساگوراس، ۱۱۸، ۹۶، ۳۸
 آناکسیمنس، ۱۱۷
 آنالوطیقا ← تحلیل
 آن برگهای بی حاصل، ۱۱۲۴
 آنپو و باتا، ۵
 آنتونیای من، ۸۹۱
 آنتونی ← مارکوس اورلیوس آنتونیوس
 آنتونیوس پیوس، ۱۸۴
 آنتونیوس ← مارکوس اورلیوس آنتونیوس
 آنتونی و کلثوباتی، ۱۰۱۲، ۹۹۱، ۴۱۰
 آنتی سمیتیسم، ۴۸۷
 آنتی فدرالیستها، ۷۸۹
 آنتیفو، ۱۴۹
 آنتیگونه، ۹۶، ۹۵، ۹۳، ۹۲، ۸۶
 آنتیوخوس ایفانس، ۴۲
 آن ثروت، ۸۷۸
 آن جاکه فرشتگان از گام نهادن بیم دارند، ۱۱۱۹
 آنجلا بورجیا، ۶۹۰
 آنجلیکا، ۳۵۶ - ۳۵۴
 آنچه به آن اعتقاد دارم، ۷۵۴
 آنچه دختران جوان خواب می بینند، ۴۷۶
 آنچه میزی می دانست، ۸۵۳
 آنچه هر زنی می داند، ۱۱۳۷
 آن چیز خوشست کآخرش خوش باشد، ۹۹۲
 آندرسن، شرود، ۸۹۱، ۸۹۰
 آندرسن، ماکسول، ۹۵۵، ۹۵۴
 آندروکلس، ۱۱۳۵
 آندروکلس و شیر، ۱۱۳۵
 آندروماک، ۴۲۳ - ۴۲۱، ۱۰۸، ۹۷
 آندره کرنلی، ۵۳۰
 آندریا ← زن آندروس
 آندرینو، ۵۹
 آندریینی، جوانی باتسیتا، ۳۷۲
 آنزو، ۴۰۴
 آنسلم، ۴۳۰
 آن سوی افق، ۹۵۲
 آن سوی برادوی، ۹۵۵
 آن سوی خلیج مکزیک، ۱۱۲۳
 آن سوی رودخانه و در میان درختان، ۹۰۷
 آنفورتاس، ۲۳۳
 آنگله، ۲۴۷
 آنگلولم، ۴۶۶
 آنو، ۱۰، ۹

- آنوس میرابیلیس، ۱۰۱۳
 آنها برای وطن جنگیدند، ۷۶۹
 آنها در برابر حماقت سر فرود آوردند، ۸۸۹
 آنها کتابها را سوزاندند، ۹۴۶
 آنی کیلبرن، ۸۴۹
 آنیما، ۱۵۲
 آنیموس، ۱۵۲
 آنیمیست، ۲۶
 آنیوس میلون، ۱۵۷
 آوارگان، ۷۷۶
 آواز برای نفر حوتب، ۵
 آواز چکاوک، ۸۹۱
 آوازخوان، ۷۳۸
 آواز خوش، ۵۱۷
 آواز قو، ۱۱۱۰
 آواز دبوره، ۳۲
 آواز شبانه مرد آواره، ۶۳۶
 آواز شهر، ۸۸۶
 آواز شیرین قدیمی عشق، ۹۱۷
 آواز قو، ۷۶۰
 آواز گله گاو، ۱۷
 آوازا و گفته‌های عمور موس، ۸۳۳
 آواکوم، ۷۱۹
 آوای وحش، ۸۶۸، ۸۶۹
 آوریل سیاه، ۸۹۴
 آوستین، جین، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲
 آوگوست، کارل، ۶۴۰، ۶۳۴، ۶۲۰
 آوگوستوس، اوکتاویانوس سزار ← سزار، ژول
- آوگوستینوس، قدیس، ۲۰۵ - ۲۰۳، ۴۵
 آوگیاس، ۳۱۸
 آولاندا، فرناندث د، ۵۷۰
 اولیس، ۱۰۰
 آویانوس، ۲۷۷
 آوینیون، ۳۲۹
 آنها به شهر آمدند، ۱۱۴۲
 آهن داغ، ۶۱۰
 آهنگ برنات، ۷۰۸
 آیا چنین چیزهایی ممکن است؟، ۸۶۱
 آیالا، رامون پرث د، ۵۹۷
 آیتس، ۳۱۹
 آیخن دورف، یوزف فون، ۶۶۲، ۶۵۸، ۶۵۵
 آیسخولوس، ۹۹ - ۹۶، ۹۵ - ۹۱، ۸۷
 ۱۸۹ - ۱۸۷، ۱۳۴، ۱۱۰، ۱۰۵
 آیسلین، ۶۰۶
 آیندگان، ۷۰۰
 آینهارد، ۲۶۲
 آیناس ← داستان انه آس
 آیوانهو، ۱۰۵۰
 آیولیائی، ۱۲۸، ۷۱
 آیولیاها، ۵۳، ۵۲
 آیین دفن، ۱۰۲۶
 آیین سزی، ۹۰۱
 آئینه‌ای برای دادرسان، ۳۵۰
 آئینه‌ای برای لندن و انگلستان، ۹۸۷
 آئینه تاریخ، ۲۲۹

آئینه نهی، ۹۵۰

اپیکتوس، ۱۲۹

اپیکوروس، ۱۵۲، ۱۵۱، ۱۲۹، ۱۱۳

ایگونها، ۶۸۶، ۶۳

اپی متوس، ۳۱۶، ۳۱۴

اتاق، ۱۱۴۷

اتاق پهناور، ۹۴۵

اتاق جاکوب، ۱۱۱۷

اتاق جوانی، ۹۲۴

اتاق خصوصی، ۱۱۴۲

اتاق شماره شش، ۷۵۹، ۷۵۸

اتاق نشیمن، ۱۱۲۶

اتاقی از خود، ۱۱۱۸

اتاقی با یک منظره، ۱۱۱۹

اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، ۷۶۶

اتحاد مردگان، ۹۴۹

اتحادیه آزادیهای مدنی آمریکا، ۸۹۲

اتحادیه آلمان شمالی، ۶۵۲

اتحادیه آلمانی، ۶۵۲

اتحادیه تئاتر، ۹۵۱

اتحادیه دلوسی، ۷۴

اتریج، سرجورج، ۱۰۱۴

اتلانتیس نو، ۹۸۴

اتللو، ۹۹۱

اتوبوس سرگردان، ۹۱۱

اتوبوسی به نام هوس، ۹۵۹

اتوی برونسویکی، ۲۹۶

اتوی ساکسون، ۲۹۵

اتوی کبیر ← اتوی ساکسون

الف

ا.ب. کاوول، ۱۰۵۸

ایانی، ۸، ۹

ابر، ۱۰۴۳

ابراهیم، ۲۸، ۲۶

ابرها، ۱۰۸

ابسالوم! ابسالوم!، ۹۰۴

ابسالوم و اختیفل، ۱۰۱۳

ابشالوم، ۲۹

ابطال مغالطات، ۱۲۲

ابلوموف، ۷۳۱

ابله، ۷۴۳

ابلهان و فیلسوفان، ۱۱۴۲

ابله و مرگ، ۶۹۴

ابلیس، ۷۲۸

ابن مقفع ← عبدالله ابن مقفع

ابوالهول، ۸۹

ابی، ۱۱۳۹-۱۱۳۷، ۱۰۹۷، ۱۰۹۵

ایملک، ۲۹

اپامینونداس، ۷۵

اپراکمیگ، ۲۸۵

اپودها، ۱۷۳، ۱۷۱

اپوفورتا، ۱۹۲

اپیدیکوس، ۱۴۶

- اتنوکلس، ۹۹، ۸۹
 اثنان فروم، ۸۸۴
 اثر وودا، ۱۲
 اجتماع خانوادگی، ۹۴۲
 اجتماع دروین، ۹۵۷
 احاب، ۸۰۷
 احازیا، ۲۹
 احتیاط، ۸۰۵
 احمق بیچاره، ۹۱۳
 اخاب، ۴۲۴
 اخبار ناکجا آباد، ۱۰۶۲
 اختاپوس، ۸۶۷
 اختلاف بزرگ، ۸۷۳
 اختیارات، ۸۸۶
 اخریا، ۴۲۴
 آخسورش، ۳۵
 اخلاق نیکوماخوس، ۱۲۳
 اخو، ۳۱۵
 ادا، ۳۱۹، ۲۴۲، ۲۲۷
 ادای سنوری ← ادای منشور
 ادای منشور، ۲۴۳
 ادای منظوم، ۲۴۲ - ۲۴۴
 ادبیات و انسان غربی، ۱۱۴۲
 ادبیات و جزییات، ۱۰۶۰
 ادبیات و زندگی، ۸۴۷
 ادبیات و علم، ۱۱۲۳
 ادگار هانتلی، ۷۹۵
 ادوارد دوم، ۹۸۸
 ادوارد هفتم و عصر او، ۵۴۳
 ادیسن، ۴۳۷، ۱۷۴
 ادیسن، جوزف، ۱۰۲۷، ۱۰۲۶، ۱۰۱۹
 ادیسه ← اودیسه
 ارابه، ۷۵۹
 ارابه گل، ۱۵
 اراخنه، ۳۱۵
 اراده به اعتقاد، ۸۶۰
 اراده معطوف به قدرت، ۶۵۴
 اراده ملت، ۷۵۶
 اراده یکک پسر، ۹۲۸
 اراسموس، ۶۰۷، ۶۰۵، ۶۰۴، ۱۳۳
 ارباب و برده، ۵
 ارباب میهمانخانه، ۸۸۶
 ارتباط ادبیات با زندگی، ۸۷۷
 ارخوطس، ۶۲۱
 اردک وحشی، ۶۷۸، ۶۷۴
 ارزشهای ادبی، ۸۷۴
 ارسطو، ۱۰۵، ۱۰۱ - ۸۹، ۸۶، ۷۶، ۷۱
 ۲۰۵، ۲۰۲، ۱۷۳، ۱۵۶
 ارسیلا، ۱۶۹
 ارشمیدس جوان، ۱۱۲۳
 ارغنون، ۹۳۲، ۱۲۲
 ارغنون نو، ۹۸۳
 ارفورت، ۶۰۶
 ارک، ۲۶۸ - ۲۳۲
 ارکان جامعه، ۶۸۰، ۶۷۷
 ارکسترا، ۸۵

- ارگا ← کارها و روزها
 ارگاسیلوس، ۱۴۴
 ارل، ۱۲۶
 ارل، جان، ۱۰۰۸
 ارل کینگ، ۶۳۶
 ارماناریک، ۲۳۴
 ارمنونویل، ۴۴۷
 ارمیاء، ۳۱، ۳۰
 ارنانی، ۴۷۳
 ارنینا، ۸
 ارواح آسیب دیده، ۸۷۷
 ارواح برهنه، ۸۷۷
 اروپایها، ۸۵۲
 ارون، ۱۰۹۰
 اروینگ، واشینگتن، ۸۰۰، ۷۹۹
 ارویکر، ۱۱۱۶
 اریحا، ۲۹
 اریدیا، ژوزه - ماریادو، ۵۱۳
 اریس، ۵۷
 ارینوس، ۳۱۳
 اریو پاجیتیکا، ۱۰۰۶
 از بامداد تا نیمه شب، ۶۹۸
 از بیخ گوش ما، ۹۰۲
 از چاله به چاه، ۶۷۱
 از پرها تا آهن، ۱۱۰۱
 ازدواج به سبک روز، ۱۰۱۲
 ازدواج بیوه، ۸۰۹
 ازدواج راهب، ۶۹۰
 ازدواج زبیده، ۶۹۴
 ازدواج شاد، ۹۴۴
 ازدواج فریب آمیز، ۵۷۴
 ازدواج لوتی، ۵۳۳
 از راه شرق، ۸۳۴
 از زمان و رودخانه، ۹۰۹
 از سوراخ سوزن، ۸۵۰
 از سوی دیگر، ۸۶۷
 از ما بهتران، ۱۱۱۳
 از مادرت پیرس، ۹۴۷
 از ماساچوست تا ویرجینیا، ۸۲۳
 از مرگ تا صبح، ۹۰۹
 از مهتابی، ۹۱۴
 از میان آینه‌ها، ۱۰۹۰
 از میر، ۵۵
 از نماز صبح تا نماز شب، ۵۴۶
 ازوپ، ۴۳۲، ۲۶۷
 ازدها و کبوتر، ۱۱۴۱
 ازدهای نه سر، ۳۱۸
 ازیتوس، ۹۰
 اسارت بشری، ۱۱۱۲
 اسارت کهن، ۱۱۳۱
 اسارت و غربت کودکان اوستاک، ۲۵۲
 اساطیر نورس، ۲۴۳
 اسب تروا، ۹۴۵
 اسب چوبی، ۱۱۲۷، ۸۹۷
 اسب راه را می‌شناسد، ۹۱۵
 اسب رنگ پریده، ۱۱۲۹

- اسب رنگ پریده، سوار رنگ پریده، ۸۹۸
 اسب سرخ، ۹۱۲
 اسب سواری در آسمان، ۸۱۶
 اسپارتاکوس، ۹۱۸
 استاتیوس، ۳۴۷، ۱۹۵، ۱۹۴، ۱۸۶
 استاد، ۲۴۰
 استاد بر سر میز صبحانه، ۸۲۰
 استاد خنیاگر، ۶۰۳
 استادس لانیکان، ۹۱۴
 استاد مایسترسانگر نورنبرگ، ۶۱۰
 استاد معمار، ۶۷۹
 استاد ناقوس نواز، ۴۶۲
 استاد یواخیم پوزوانگ، ۷۰۱
 استاروت، ۳۵۲، ۳۵۳
 استال، مادام دو، ۴۶۱، ۴۵۶-۴۵۴
 استالینگز، لارنس، ۹۵۴
 استاوروگین، ۷۴۳
 استاین، گرترو، ۸۹۰
 استپ، ۷۶۰
 استر، ۸۷۵، ۴۲۱، ۴۱، ۳۵
 استراتفورد آن اون، ۹۸۸، ۹۸۹
 استراگون، ۱۱۴۴
 استرپسیادس، ۱۰۸
 استرفل، ۹۷۸
 استرن، ۱۷۴
 استرواترز، ۱۱۰۶
 استروفل و استلا، ۹۷۹
 استفانوس، ۳۷
 استلو، ۴۶۸
 استوارت، چارلز ادوارد، ۳۷۴
 استودارد، ریچارد هنری، ۸۷۳
 استورلوسون، سنوری، ۲۴۳
 استه، ۳۵۳، ۳۲۹
 استیخوس، ۱۴۵
 استیل، ۱۷۴، ۱۴۸
 استیل، جان، ۹۸۵
 اسحاق، ۲۸، ۲۶
 اسدراس اول، ۴۲، ۴۱
 اسدراس دوم، ۴۲
 اسرار یودالفو، ۱۰۳۷
 اسرافیل، ۸۰۲
 اسرائیل پاتر، ۸۰۸
 اسفار مجعوله، ۲۷
 اسک، ۳۲۱
 اسکارلت سیسترماری، ۸۹۴
 اسکالدی، ۲۴۴، ۲۴۲، ۲۱۷
 اسکام، راجر، ۹۸۲
 اسکلیوس، ۱۱۰
 اسکندر، ۴۲۱، ۲۷۵، ۲۴۰، ۱۳۱، ۱۲۵
 اسکندر و کمپاسپه، ۹۸۷
 اسکیلا، ۶۰
 اسکین، ۶۷۱
 اسکارد، ۳۲۲، ۳۲۰
 اسکارنال، ۴۲۸
 اسلاودوستان، ۷۵۶
 اسلاوونیک جنوبی، ۷۱۶، ۷۱۵

- اسلاوهای شرقی، ۷۱۵
اسمرالد، ۴۷۲
اسمردیاکوف، ۷۴۴
اسمولت، ۱۷۴
اسمه، ۱۱۲۷
اسوموار، ۵۰۴
اسیر، ۵۳۱
اسیر الجزایری، ۷۹۴
اسیران جنگی، ۱۴۴
اسیر لطف، ۱۱۲۸
اسیر و آزاد، ۱۱۲۸
اسیوط، ۱۳۲
اشارات جاودانی، ۱۰۳۸
اشباح، ۶۷۷، ۶۷۵، ۶۷۴، ۴۱۱
اشباح سرگردان، ۸۶۵
اشبیلیه، ۲۸۹
اشتاین بک، جان ارنست، ۹۱۰ - ۹۱۲
اشتراوس، دیوید فردریک، ۱۰۷۴، ۶۹۴
اشتر، هرمان، ۷۰۰
اشراق، ۵۱۸
اشعار، ۶۵۸، ۶۶۰، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۸۷، ۶۸۸، ۱۰۶۱، ۱۰۵۹، ۹۳۲، ۸۷۲، ۸۷۰، ۸۱۵
۱۰۰۲ - ۱۰۹۹، ۱۰۸۰، ۱۰۷۵، ۱۰۶۶
۱۰۶۴
اشعار آلفرد تنیسن، ۱۰۵۴
اشعار اقیانوس آرام، ۸۳۳
اشعار اهدایی، ۱۱۰۲
اشعار برگزیده، ۹۳۸، ۸۱۵
اشعار جان کیتس، ۱۰۴۳
اشعار جنگ، ۸۰۹
اشعار دو دوست، ۸۴۷
اشعار رثایی، ۱۷۵، ۱۵۵، ۶۸
اشعار شبانی، ۱۶۵
اشعار کهن و نو، ۴۶۸، ۴۶۶
اشعار کیوانی، ۵۱۷
اشعار: مجموعه دوم، ۱۰۵۹
اشعار مردم، ۹۲۷
اشعار منتشر نشده، ۸۷۰
اشعار نخستین، ۴۷۵
اشعار نو، ۱۰۵۹، ۶۹۵، ۶۸۸، ۶۶۰، ۴۷۵
۱۰۶۵
اشعار و گفتارها، ۹۳۸
اشعار ه.ک. بانر، ۸۶۵
اشعار: ۱۹۲۳ تا ۱۹۵۴، ۹۴۵
اشعار: ۱۹۱۷ تا ۱۹۵۲، ۹۴۴
اشعاری از دو برادر، ۱۰۵۴
اشعاری درباره خدا، ۹۳۸
اشعار یک پیشزی، ۱۱۱۴
اشعار یک یهودی، ۹۴۸
اشعیا، ۳۰ - ۳۲
اشنباخ، ولفرام فون، ۳۳۳
اشندن، یا مأمور بریتانیا، ۱۱۱۲
اصحاب انحطاط، ۵۱۶
اصالت حیات، ۵۲۵
اصالت عمل، ۸۶۰
اصحاب دایرة المعارف، ۴۳۸، ۴۳۶

- اصحاب مرافعه، ۴۲۱
 اصلاح دینی، ۶۰۹-۶۰۶، ۶۰۴-۶۰۱
 اصل انواع، ۱۰۵۴
 اصل تراژدی، ۹۵۵
 اصل مانرو، ۷۹۷
 اصول روانشناسی، ۸۶۰
 اصول شعری، ۸۰۴
 اطفال شنبه، ۹۵۴
 اطلس، ۳۱۹، ۳۱۲، ۳۱۳
 اعترافات، ۴۵۰، ۲۰۴
 اعترافات یک انگلیسی افیون خور، ۱۰۴۸
 اعتراف نیمه شب، ۵۳۹
 اعتراف یک کودک قرن، ۴۷۶
 اعتصاب در آرلینگتن، ۱۱۰۶
 اعتقادنامه آوگسبورگ، ۶۰۷، ۶۰۳، ۶۰۲
 اعتقاد یا بی نظمی، ۱۱۳۰
 اعراب ← ساراسنها
 اعراف ← برزخ
 اعلامیه استقلال، ۷۹۱
 اعلامیه بی گناهی، ۵
 اعلامیه حقوق، ۱۰۴۲
 اعمال پادشاه ← دورشارلمانی
 اعمال پولس و تکلا، ۴۱
 اعمال رسولان، ۲۸۲
 اغادیر، ۵۲۴
 اغوا، ۱۰۵۱
 افتادگان، ۵۱۴
 افسانه تیامت، ۹
 افسانه دره خاموش، ۷۹۹
 افسانه زنان خوب، ۳۵۰
 افسانه زنان مهربان، ۱۷۷
 افسانه زرین، ۳۴۵
 افسانه سن ژولین میهمان نواز، ۵۰۲
 افسانه سیزیفوس، ۵۵۰
 افسانه قرون، ۴۷۱
 افسانه‌ها، ۹۲۷
 افسانه‌ها و تفرزات، ۸۰۵
 افسانه‌های رم باستان، ۱۰۸۸
 افسر پروسی، ۱۱۲۱
 افسوس، ۱۱۷، ۶۹، ۶۷
 افسوسها، ۴۰۶
 افسوسیان، ۳۸
 افشاگران، ۸۶۲
 افق گمشده، ۱۱۳۱
 افلاطون، ۱۲۴، ۱۲۱-۱۱۸، ۷۶، ۷۱
 ۳۹۴، ۲۰۵، ۲۰۲، ۱۳۴، ۱۳۳
 افن باخ، ژاک، ۶۶۸
 افول خدایان ← راگناروک
 اقامتگاه ایزدان ← گلاد سهیم
 اقوال عیسی مسیح، ۴۱
 اکتاویوس سزار، ۱۴۱
 اکتایون، ۳۱۶، ۳۱۵
 اکروپولیس، ۹۵۷
 اکسپرسیونیسم، ۶۹۹-۶۹۵
 اکس لاشاپل، ۲۶۳
 اکواویوا، کاردینال، ۵۶۹

- اگر، آری و شاید، ٨٤٠
 اگریکولا، ١٩٨
 اگریستانسیالیسم، ٥٥١، ٥٥٢
 اگریستانسیالیسم و اصالت بشر، ٥٥٢
 اگلستون، ادوارد، ٨٣١
 الاعراف، ٨٠١
 الاغ طلائی، ٨٩٦، ٥٦٧
 التگد، جان پتر، ٩١٨
 التیا، ٣١٥
 الحمراء، ٧٩٩
 الدورادو، ٨٠٢
 الژیاک ← اشعار رثائی
 السی ونر، ٨٢٠
 العازر خندید، ٩٥٣
 الفاگران، ٧٩٧
 الفادور ← اودن
 الکترا، ١٠٠، ٩٩، ٩٤
 الکوین، ٧٩٥
 المرگتتری، ٨٩٥
 المیر، ٢٢٩
 الن، ٧٥٠، ٥٢٣
 النای زیرک ← دختر سلسیتنا
 النور آو آکیتن، ٢٧٣، ٢٥٧
 الوا، ٢٦٨
 الواح گل کاج، ٩٢٨
 الوسیوم، ٥٤
 الهة انتقام، ٩٠، ٣١
 الهة غم انگیز الهام، ٨٥٣
 الی، ٣٢٣
 الیا، ١٠٤٦، ٣٠
 الثا، ١١٧
 الیز، ٤٣٠
 الیزابت، ٧١٦
 الیزابت اول، ٧٧٩، ٢٠٦
 الیس، ١١٤، ٥٤
 الیسن، رالف والدو، ٩١٩
 الیشع، ٣٠
 الیفاز، ٣٣
 الینورا، ٨٠٤
 الینور و ماریان، ١٠٥١
 الینه، ٩٦٨
 الیوت، تامس سترنر، ٩٤٤، ٩٤٢-٩٣٨
 ٩٤٧
 الیوت، جورج، ١١٠٢، ١٠٧٤
 الیوسیسی، ٨٧
 الیهو، ٣٣
 إماء، ١٠٥١
 امانوئل کوینت، مسیح ابله، ٦٨٥
 امپدوکلس براتنا، ١٠٥٩
 امپراتور جونز، ٩٥٢
 امدادگر غیبی، ٢٨٣، ٨٦، ٨٥
 امرسون، ١٨٩، ١٤، ١٣
 امرسن، رالف والدو، ٨٢٢، ٨١٦-٨١٣
 امر مطلق، ٦١٧
 امشب فی البداهه می سازیم، ٣٨٧
 امفال، ٢٨١

- امواج دریا و عشق، ۶۶۶
 امهال، ۵۵۱
 امیان، ۵۳۰
 امید، ۵۴۲
 امید مورتن، ۸۱۲
 امیدی برای شعر، ۱۱۰۱
 امیگره، ۴۵۶
 امیل، ۴۴۹، ۴۵۰
 امیلیا، ۳۴۸
 امیلیا گالتوتی، ۶۲۶، ۶۲۷
 انبار انار، ۱۰۸۰
 انبار غله پرستو، ۸۰۸
 انتقاد جدید، ۹۳۸
 انتقاد و قصه، ۸۴۸، ۸۴۷
 انتقال به تابستان، ۹۳۲
 انتقام کریمهیلد، ۶۷۰
 انجمن برادری پیش از رافائلیان، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲
 انجمن پاسیون، ۲۸۲
 انجمن تاریخ آمریکا، ۸۲۹
 انجمن دوستان، ۷۸۶
 انجمن زبان انگلیسی پاک، ۱۰۹۶
 انجمن زنان، ۱۱۰، ۱۱۲
 انجمن فلاسفه آمریکا، ۷۸۶
 انجیری چند از خاربوته‌ها، ۹۴۳
 انجیل لوقا، ۳۶، ۳۷
 انجیل متی، ۳۶
 انجیل مرقس، ۳۶
 انجیل نیکودیموس، ۴۱
 انجیل یوحنا، ۳۶، ۳۷
 انحطاط، ۱۰۶۶
 انحطاط و سقوط، ۱۱۳۲
 اندرز به یک پیامبر، ۹۴۹
 اندرزها، ۴۱۶
 اندرزهای جاش بیلینگز، ۸۱۰
 اندوه، ۷۶۰
 اندوه پامچالها، ۵۴۶
 اندیز، ۱۶۵
 اندیشه‌ها ← درباره خود
 اندیشه‌ها، ۴۷۱، ۴۱۶
 اندیشه‌های نظم و ترتیب، ۹۳۲
 اندیشه‌هایی در باب فلسفه تاریخ بشر، ۶۳۰
 اندیمیون، ۱۰۶۷، ۱۰۴۴، ۹۸۷
 انریکو، ۵۸۵
 انسان آینه‌ای، ۷۰۹
 انسان طاغی، ۵۵۰
 انسان کامل، ۳۳۲
 انسان و آبر انسان، ۱۱۳۵
 انسان و توده‌ها، ۶۹۹
 انسانها مثل خدا، ۱۱۰۸
 انسینا، خوان‌د، ۵۷۵
 انعکاس در چشم طلایی، ۹۲۱
 انقلاب، ۹۳۸، ۸۹۸
 انقلابات، ۱۱۰۱
 انقلاب باشکوه، ۹۹۷
 انقلاب در نویسندگی، ۱۱۰۱
 انکیدو ← ابانی

اوتفرید، ۲۲۹	انگشت پای شیطان، ۸۰۶
اوتو اول، ۲۳۰	انگشتری، ۲۴۵
اوتیدموس، ۱۰۶	انگشتری تقدیر، ۱۵
اوتیفرون، ۱۲۰	انگشتری گمشده، ۱۵
اوج خوشبختی، ۹۰۱	انگشتری و کتاب، ۱۰۵۷
اود، ۲۶۳	انگشتری یاقوت، ۵۳۵
اودتس، کلیفورد، ۹۵۷، ۹۵۸	انگلس، فریدریش، ۶۵۳
اودن، ۳۲۵ - ۳۲۰	انگلیکان، ۹۷۵
اودن، ویستن هیو، ۱۱۰۳ - ۱۰۹۹	انگلهاموس، کریستین، ۶۶۹
اودواکر، ۱۸۵	انگیزشها، ۹۳۶
اودیپ ← اودیپوس	انواع تجربیات دینی، ۸۶۰
اودیپ جبار ← اودیپ شاه	انوشیروان، ۱۶
اودیپ درکولونوس، ۹۴	انه آس ← آیناس
اودیپدیا، ۶۳	انیوس، ۱۶۷، ۱۵۱، ۱۴۳
اودیپ شاه، ۹۳	انیت، ۲۳۲
اودیپوس، ۱۸۷، ۹۹، ۹۳، ۸۹، ۶۳	انثید، ۲۳۲، ۱۹۵، ۱۹۴، ۱۷۰ - ۱۶۷
۲۵۲	۲۳۵
اودیسه، ۹۲، ۶۴، ۶۱، ۶۰، ۵۸ - ۵۵، ۱۳	او، ۹۴۶
۹۴، ۱۰۱، ۱۴۲، ۱۶۷، ۱۶۸	اوانز، ماری آن، ۱۰۷۴
اودیثوس، ۱۷۷، ۱۶۸، ۱۰۱، ۹۴، ۹۲، ۶۴، ۶۱، ۵۸	اوبرامرگاوا، ۲۴۱
اوران، ۵۴۹	اوبرون، ۶۲۱، ۲۶۳
اورانژه، ویلهلم فون، ۲۳۳	اوپانیشادها، ۱۳
اورانوس (آسنان)، ۳۱۳، ۳۱۲	اویٹس، مارتین، ۶۱۳، ۶۱۲
اوربری، ۱۲۶	اویسکین، فوما، ۷۴۱
اوربینو، ۳۱۶	اوتا، ۹۳
اوپرت، ۳۴۱	اوتاواریما، ۳۵۲، ۳۵۰، ۳۴۷
اورست، ۴۲۳، ۳۷۵	اوتلو، ۴۴۲
اورستس، ۱۰۰، ۹۹، ۹۴، ۹۰	اوتنه پیشتم، ۹

- اورستیا، ۸۹، ۸۴
اورسینا، ۶۲۷
اورشلیم آزاد، ۳۳۵
اورشلیم مغلوب، ۵۷۸
اورفه، اونوره دو، ۴۱۶
اورفتوس، ۳۱۶
اورل، ۷۳۶
اورلاندو، ۱۱۱۸
اورلاندوی خشمگین، ۹۸۶، ۵۷۹، ۲۵۷-۲۵۵، ۲۲۵
اورلشان، شارل دو، ۲۷۴
اورلوف و همسرش، ۷۶۳
اورلطان، شارل دو، ۲۷۴
اورلیوس آگوستینوس ← آگوستینوس، قدیس
اورموند، ۷۹۵
اورنگ زیب، ۱۰۱۲
اورورالی، ۱۰۵۸
اوروک، ۸
اورول، جورج، ۱۱۲۴، ۱۱۲۳
اوریدس، ۱۰۸، ۱۰۵، ۹۶، ۸۶-۸۳، ۷۶
۱۸۷، ۱۶۷، ۱۴۲، ۱۳۴، ۱۰۹
۴۲۴، ۴۰۹، ۱۸۸
اوریدیس، ۹۳
اوریستوس، ۳۱۸
اورینگن تریل، ۸۱۳
اوزس، ۴۲۱
اوزیریس، ۵
اوزن، ۴۱۱
اوزنی گراند، ۴۹۸، ۴۹۴
اوزیه، امیل، ۵۲۷، ۵۲۰
اوسپاک، ۲۴۵
اوستروگوتها، ۲۳۴، ۲۲۶
اوسلندر، ژوزف، ۳۴۱
اوسناک، ۲۵۳، ۲۵۱
اوسیان ← اوسین
اوسین، ۲۵۳
اوفوریون، ۸۷
اونیگ، ۲۴۶، ۲۴۵
اوک، ۲۵۸
اوکاسن و نیکولت، ۲۶۹
اوکتاویا، ۱۶۶
اوکتاویانوس ← سزار، ژول
اوکتانوس، ۳۱۳، ۳۱۲
اوکیسی، شون، ۱۱۴۰، ۱۱۳۹
اوگوست کنت، ۴۵۳
اوگوگیا، ۶۰
اوگون، ۴۲۹
اولالوم، ۸۰۲
اولانت، یوهان لودویگ، ۶۵۶
اولشا، یوری، ۷۶۹
اولفیلاس ← وولفیلا
اولگا، ۷۲۵
اولمپ، ۳۱۴
اولمپیک، ۵۴
اولنین، ۷۴۸
اولون، ۲۵۵
اولیس، ۱۱۱۷-۱۱۱۴، ۱۰۵۵

- اولیس ← اودیستوس
 اولیور، ۳۵۱
 اومبریا، ۱۴۳
 اومو: روایتی از ماجراهای دریا‌های جنوب، ۸۰۷
 اونانیمیس، ۵۴۰
 اونرو، فریتس فون، ۶۹۷
 اونیدموس، ۱۲۰
 اونیل، ۹۰
 اونیل، یوجین [گلدستون]، ۹۵۴ - ۹۵۱
 اوون، ویلفرد، ۱۰۹۹
 اووید (پوبلیوس اوویدیوس ناسو)، ۱۵۵، ۹۸
 - ۳۴۳، ۲۷۹، ۱۹۸، ۱۸۸، ۱۸۱ - ۱۷۵
 ۳۵۸، ۳۵۵، ۳۴۹، ۳۴۵
 اوهارا، جان [هنری]، ۹۱۵، ۹۱۴
 او، هارتمان فون، ۲۳۳، ۲۳۲
 اویسمان، ژوریس کارل، ۵۱۶
 اوئیل، ۲۵۹
 اهالی کاله، ۶۹۷
 اهل جهان، ۱۰۲۹
 اهمیت جدی بودن، ۱۰۸۱
 اهمیت مرزن‌نشین در تاریخ آمریکا، ۸۲۹
 ایالات مؤتلفه آمریکا، ۷۹۷
 ایامبوس، ۶۹
 ابامیک، ۱۸۸، ۱۱۷، ۱۵۵، ۱۵۱، ۱۴۷، ۸۶، ۶۹
 ایام پیشین، ۸۹۹
 ایانت، ویسته بلاسکو، ۵۹۴
 ای بریابان، ۹۵۳
 ایری، ۲۸۸
 ایریان، ۲۸۸
 ایسن، هنریک، ۶۸۳ - ۶۷۱، ۱۸۰
 ایسویج، ۷۷۹
 ایپولیتو، ۳۵۴
 ای پشروان، ۸۹۱
 ایتا، ۲۹۳
 ایتاکا، ۱۷۷، ۶۰ - ۵۸
 ایتالیای من، ۳۴۰
 ایتالیایی، ۱۰۳۷
 ائتلاف انگلستان نو، ۷۷۶
 ایتولوس، ۳۱۷
 ایدونا، ۳۲۱
 ایرانیان، ۱۴۶، ۱۰۵، ۸۸
 ایرن، ۴۴۱
 ایرنه، ۱۰۲۷، ۶۸۰، ۶۷۹
 ایریارت، توماس د، ۵۹۶
 ایرینا، ۷۳۹، ۷۳۸
 ایزابل، ۵۵۶، ۵۵۵، ۴۲۴
 ایزابل کاستیل، ۲۸۹
 ایزوت، ۲۳۴
 ایزیدرو، ۵۷۹
 ایسایوا، ماریا، ۷۴۰
 ایست کوکر، ۹۴۱
 ایستگاه اتوبوس، ۹۵۸
 ایستمی، ۵۴
 ایسلای ای روخو، خوزه فرانسیسکو د، ۵۹۳
 ایسمن، ۹۳
 ایستوکراتس، ۱۲۱

- ایسولت، ۲۶۶
ایسیس، ۲۰۲
ایشتار، ۸
ایفی ژنی، ۴۲۱، ۱۰۰، ۹۹
ایفی ژنی در آولیس، ۱۰۰
ایفی ژنیا در تاوریس، ۶۳۹، ۱۰۰، ۹۹
ایکابد، ۸۲۳
ایکن، کنراد [پاتر]، ۹۴۳
ایگدراسیل، ۳۲۰
ایگوانا، ۹۶۰
ایل پنسروسو، ۱۰۰۵
ایل دو فرانس، ۵۴۶
ایلف، ایلیا، ۷۷۰
ایلوستر، ۴۲۶
ایلیا، ۲۹
ایلیاد، ۱۰۱، ۱۰۰، ۶۴، ۶۱، ۵۸-۵۵، ۱۳
۲۵۱، ۲۳۶، ۲۳۵، ۱۶۸، ۱۶۷
ایلیاد کوچک، ۶۴
ایلیون، ۵۶
ای مادر نژادی پر قدرت، ۸۰۱
ایمان، ۸۶۵
ایمان پدران، ۹۵۶
ایمبلا، ۳۲۱
ایمرمان، کارل لبرشت، ۶۸۶
ایمنزه، ۶۸۷
ایمیر، ۳۲۰
ای ناخدا، ای ناخدای من، ۸۲۶
اینترامنا، ۱۹۸
اینث پریرا، ۵۷۶
اینجا بمانید، ۹۱۹
این دو قلوها، ۱۱۰۹
ایندیانا، ۳۶۱
این سوی بهشت، ۸۹۹
اینفاتتا دو، دوک، ۵۸۶
اینگرید، ۶۷۶
اینک، ویلیام، ۹۵۹، ۹۵۸
اینل، ۲۵۳
اینوس، ۱۵۱
اینوسنت سوم، ۲۸۶
ایو، ۳۱۶
ایوان، ۷۴۴
ایوانجلین، ۸۱۸
ایوان چهارم، ۷۱۸
ایوانز، ۵۱
ایوان سوم مسکو، ۷۱۶
ایوانف، ۷۶۰
ایوانف، ویاجسلا و ایوانوویچ، ۷۵۷
ایوب، ۹۴۵، ۳۳
ایورودیکه، ۳۱۶
اثول، ۱۷۷
اثولالیوس، قدیس، ۲۵۹
اثومنیدس، ۱۰۰، ۹۴، ۹۰
ایون، ۲۳۳، ۱۲۰
بابا، تو دیوانه‌ای، ۹۱۶

ب

- باباگوریو، ۴۹۴
 بابل، ایزاک ایمانوئیلویچ، ۷۶۸، ۷۶۹
 بابیت، ۸۹۵
 باتای، هانری، ۵۲۷
 باترفیلد، ۸، ۹۱۴
 باتلر، سمیوئل، ۱۰۹۰
 باتن مولدر، ۶۷۷
 باثان، امیلیا پاردو، ۵۹۴
 باث ول، ۱۰۶۳
 باچشمان شرقی، ۸۹۴
 باخشم به یاد آر، ۱۱۴۶
 باخونسردی، ۹۲۳
 بادبان، ۷۲۹، ۷۳۶
 بادبزین خانم ویندرمیر، ۱۰۸۱
 باد در بوته گل سرخ، ۸۴۰
 باد در نزارها، ۱۰۹۷
 باد شرق، ۹۲۷
 باد شرقی، باد غربی، ۸۹۷
 بادن وایلر، ۷۵۸
 باربادیو، آلونسو جرونیمود سالاس، ۵۶۸
 باربارا فریچی، ۸۲۳
 باربیزون، ۴۸۸
 بارتا، گیوم دو، ۴۱۵
 بارتی، جوزیه، ۳۷۴
 باردخ، امیلی، ۶۷۹
 باردها، ۲۵۰
 بار دیگر آتش، ۹۲۴
 بارکلی، کاترین، ۹۰۶
 بارلو، جوئل، ۷۹۳
 بارنلهم، مینا، ۶۲۶، ۶۵۱
 باروخ، ۴۱
 باروخا، پیو، ۵۹۴
 باروری، ۵۰۵
 باروک، ۴۱۳
 بارونس، ۷۰۳
 بازار گابلین، ۱۰۶۱
 بازار مکاره بارثولوميو، ۹۹۳
 بازاروف، ۷۳۸
 بازرس، ۷۳۳ - ۷۳۵
 بازرگان، ۱۴۴
 بازگشت، ۱۰۱۵
 بازگشت آترید، ۶۴
 بازگشت از شوروی، ۵۳۷
 بازگشت باک گاوین، ۹۰۹
 بازگشت بومی، ۱۰۷۷
 بازگشت به متوشالغ، ۱۱۳۵
 بازگشت به وطن، ۱۱۴۸
 بازگشت خوش، ۱۱۳۱
 بازگشت دروسس، ۱۰۵۶
 بازگشت ده هزار نفری ← آنا باز
 بازل، ۶۰۴
 بازول، جیمز، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹

بالزاک ، اونوره دو، ۵۰۲، ۵۰۰، ۹۴۷-۳۹۱
 ۵۱۲، ۵۰۴
 بالها، ۸۷۹
 بالهای کبوتر، ۸۵۳
 بامداد یک ملاک، ۷۵۴
 بانبری ، لیدیا، ۳۶۶
 بانداماناساگا، ۲۴۵
 باندلو ، ماتتو ۳۴۵
 بانر ، هنری کایلر، ۸۶۵
 بانگی ، تامس، ۹۸۶
 بانو را نسوزانید، ۱۱۴۵
 بانوی آروستوک، ۸۴۸
 بانوی افسوس، ۱۹۱
 بانوی دریا، ۶۷۵
 بانوی دریاچه، ۱۰۵۰
 بانوی دلسوز، ۶۸۱
 بانوی زیبای بی‌ترحم، ۱۰۴۴
 بانوی زیبای من، ۱۱۳۵
 بانوی گمشده، ۸۹۱
 بانویل ، تئودوردو، ۵۱۲
 بانوی ولایتی، ۷۳۷
 بانیان، ۳۰۱
 بانین ، جان، ۱۰۱۱، ۱۰۱۰
 بیرون، ۳۵۷، ۳۵۳، ۳۰۶، ۱۷۴، ۱۵۵، ۸۹
 ۱۰۴۲-۱۰۴۰، ۵۸۴، ۲۹۶
 بیرون ، ادوارد، ۵۴۳، ۵۲۲
 بایزید، ۳۲۱
 بائیف ، آنتوان دو، ۳۰۳، ۳۰۲، ۱۴۵

بازی، ۱۱۴۵
 بازی خدایان، ۸۷۴
 بازیگران میدان واشینگتن، ۹۵۱
 بازیل، ۸۴۸، ۵۳
 بازی مرواریدهای شیشه‌ای، ۷۰۱
 باستیل، ۴۳۵
 باشگاه نان و کره، ۸۰۵
 باغ، ۱۰۰۵
 باغ آلبالو، ۷۶۱، ۷۶۰
 باغ اپیکور، ۵۳۶
 باغبانان و منجمان، ۱۱۰۴
 باغ توت، ۱۰۱۳
 باغ شعر کودک، ۱۰۷۹
 باغ غول، ۸۹۲
 باغ گل سرخ، ۲۳۴
 باغ وحش شیشه‌ای، ۹۵۹
 باغهای این جهان، ۸۶۷
 باکانت، ۱۰۰
 باک ، پرل، ۸۹۸، ۸۹۷
 باکره‌های صخره‌ها، ۳۸۳
 باکوس، ۶۲۰، ۵۶۱، ۳۱۴، ۷۲
 بالا د اعدام شدگان، ۲۸۶
 بالاد بانوان گمشده، ۲۸۶
 بالای فنجانه‌های چای، ۸۲۰
 بالدر، ۳۲۴، ۳۲۱
 بالدوین، ۳۵۰
 بالدوین ، جیمز، ۹۲۴، ۹۲۳

- بتشیع، ۲۹
 بتولیا، ۴۲
 بتهای خرد شونده، ۸۵۷
 بتهای نمایشی، ۹۴۷
 بتهوون: دوره‌های خلاقیت‌های بزرگ، ۵۳۸
 بتی نیا، ۱۹۶، ۱۵۳
 بچه دزدیده شده، ۱۰۷۹
 بچه‌های امروزی، ۲۸۳
 بچه‌های جنگل، ۸۷۰
 بچه‌های عموتام، ۹۱۷
 بحران، ۸۸۷
 بحران آمریکا، ۷۸۷
 بحران فیلم، ۹۳۷
 بخت، ۱۰۸۳
 بخت‌نصر، ۴۲، ۷
 بخشنده سوداگر، ۸۴۶
 بدیویر، ۲۵۵
 بدیه، ژوزف، ۲۶۶
 برابری، ۸۶۳
 براد استریت، آن، ۷۸۲، ۳۹۶
 برادامانت، ۳۵۶، ۳۵۵
 برادران، ۱۴۹
 برادران بالانتین، ۱۰۵۰
 برادران راهزن، ۷۲۵
 برادران سراپیون، ۶۶۸
 برادران کارامازوف، ۷۴۳
 برادران گنگور، ۵۰۸
 برادریم ابو، ۵۳۳
 برادران و خواهران، ۱۱۲۹
 براکدن براون، چارلز، ۷۹۵
 براکنریج، هیو هنری، ۷۹۴
 براگی، ۳۲۱، ۲۴۳
 برانت، زباستیان، ۵۶۶، ۲۵۰
 براند، ۶۷۶، ۶۷۴
 براون، تامس، ۴۰۹
 براون، جان، ۸۷۷
 براون، جان فارر، ۸۱۱
 براون، سرتامس، ۱۰۱۰، ۱۰۰۹
 براون، ویلیام، ۱۰۰۳
 براون هیل، ویلیام، ۷۹۵، ۷۹۴
 براونینگ، ۱۷۴، ۸۹، ۷۱
 براونینگ، الیزابت برت، ۱۰۵۸، ۱۰۵۷
 براونینگ، رابرت، ۱۱۱۴، ۱۰۵۸، ۱۰۵۵
 برای آرکیاس شاعر، ۱۵۷
 برای اصلاح هرگز دیر نیست، ۱۰۷۱
 برایتینگر، یوهان یاکوب، ۶۱۸
 برایدی، جیمز، ۱۱۴۱
 برای لانسوت اندروز، ۹۴۲
 برای میلون، ۱۵۷
 براین برو، ۲۴۸
 برانت، ویلیام کالن، ۸۰۵، ۸۰۲، ۸۰۰
 براینهیلد، ۲۴۵، ۲۴۴
 بریج، جیمز، ۹۸۶
 برج، ۱۰۹۷، ۶۹۴
 برج عاج، ۹۴۴، ۸۵۴
 برج کج، ۸۹۸

- برجهای بارستشایر، ۱۰۷۲
 برخوردها، ۵۳۶
 بردفورد، گملیل، ۸۷۶، ۸۷۷
 بردگی، ۸۱۷، ۸۳۹، ۸۴۶
 بردگی در ماساچوست، ۸۱۶
 بردگی و عظمت نظامی، ۴۶۸
 بررسیهای آداب و عادات، ۴۹۳، ۴۹۴
 بررسیهای تحلیلی، ۴۹۳، ۴۹۵
 بررسیهای فلسفی، ۴۹۳
 بررسیهایی در تاریخ رنسانس، ۱۰۹۱
 برزویه طیب، ۱۶
 برس، سوفیا آندریوونا، ۷۴۵
 برسلاو، ۶۲۳
 برسلی، ۱۱۰۹
 برشی از زندگی، ۷۳۰
 بر ضد کاتی لین، ۱۵۷
 برفهای کلیمانجارو، ۹۰۸
 برکامستد، ۱۱۲۵
 برکه والدن، ۸۱۶
 برگزیده اشعار، ۹۴۳، ۹۳۶
 برگن، ۶۷۲
 برگهای پاییزی، ۴۷۱
 برگهای عجیب از ادبیات عجیب، ۸۳۴
 برگهای علف، ۸۲۶، ۸۲۵
 برگهایی از دفتر خاطرات مارگریت سمیت، ۸۲۲
 برنار، سارا، ۵۰۷
 برنار، کلود، ۵۰۳
 برنتانو، کلمنس، ۶۵۵
 برنت نورتن، ۹۴۰
 برنده، ۹۵۶
 برنده سهمی ندارد، ۹۰۸
 برنز، رابرت، ۱۰۳۶، ۱۰۳۳، ۱۰۳۲
 برنه، آلکساندر دو، ۲۶۵
 برنيس، ۴۲۳، ۴۲۱
 برنی، فرانچسکو، ۳۵۴
 برنیک، کارستن، ۶۷۷
 برو آن را بر روی کوه بگو، ۹۲۳
 پروتوس، ۴۴۲، ۱۷۰، ۱۵۷
 بروز، جان، ۸۷۴
 بروک، روپرت، ۱۰۹۸
 برول، باث، ۲۶۶
 بروته، آن، ۱۰۷۳
 بروته، امیلی، ۱۰۷۳
 بروته، شارلوت، ۱۰۷۳
 بروندیسیوم، ۱۷۱
 برونو، جور دانو، ۳۸۶
 برونیلد، ۲۴۴، ۲۳۵
 برهما، ۱۲
 برهماناها، ۱۳
 برهنهای انگلستان نو، ۸۱۷
 برهنه پا در آتن، ۹۵۵
 برهنه و مرده، ۹۲۲
 بری، ۳۶۲، ۳۶۰
 بریتانیا در جنگ، ۱۱۴۳
 بریتانیای کبیر، ۱۰۹۳، ۱۰۳۵، ۱۰۱۹، ۱۰۱۸
 بریتانیکوس، ۴۲۱

- بریزجز، ۸۹
 بریزجز، رابرت، ۱۰۹۶
 بریزئیس، ۵۸
 بری، سرجیمز ماتیو، ۱۱۳۷
 بریمن، جان، ۹۴۸، ۹۴۹
 بریو، اوژن، ۵۲۷
 بریوسوف، والری یاکوویچ، ۷۵۷
 بریون، فریدریکه، ۶۳۴
 بزاسون، ۴۶۹
 بزرگترین رمان قرن، ۵۰۱
 بزرگترین نویسنده داستانهای کوتاه، ۶۸۸
 بزوخوف، ۷۴۹
 بزوخوف، پی‌یر، ۷۵۰، ۷۵۱
 بزیمنسکی، آلكساندر، ۷۶۸
 بزار، آرماند، ۴۲۶، ۴۲۷
 بسا شبها، ۶۹۳
 بُسْتَن، ۸۹۲
 بُسْتِیها، ۸۵۲
 بشارتی که به مریم رسید، ۵۲۷
 بشر چیست، ۸۴۵
 بشکه آمونتیادو، ۸۰۳
 بشکه سحرآمیز، ۹۲۰
 بطلمیوس، ۳۳۰، ۱۴۱، ۱۲۷، ۱۲۵، ۴۱
 بعد از ظهر یک فون، ۵۱۹
 بعضی اشباح چینی، ۸۳۴
 بعل، ۴۲۴
 بعل و ازدها، ۴۱
 بکت، سمیوئل، ۱۱۴۷ - ۱۱۴۳، ۱۰۵۵
 بکر، یوهانس رابرت، ۶۹۷
 بکفورد، ویلیام، ۱۰۳۷
 بک، هانری، ۵۲۲
 بل آمی، ادوارد، ۸۶۳، ۸۶۲
 بلاست، ۹۳۵
 بلاسکو، دیوید، ۸۷۸
 بلاک وود، ۱۰۷۴
 بلامی، ۱۴۸
 بلامیرا، ۱۰۱۳
 بلانشفلور، ۲۶۹
 بلان، لوئی، ۴۵۳
 بلاهت، ۳۴۶
 بلایا، ۵۱۴
 بلبل چینی، ۹۳۱
 بلبل ویتن برگ، ۶۰۹
 بلدد، ۳۳
 بلر، اریک، ۱۱۲۳
 بلژ، ژهان لومردو، ۴۰۵
 بلشازر، ۶۶۱
 بَلْشَصْر، ۳۵
 بلعام، ۲۸
 بلندیه‌های بادخیز، ۱۰۷۳
 بلوا، ۴۰۴
 بلو، رمی، ۴۰۳، ۴۰۲
 بلو، سال، ۹۲۰
 بلوط کار، ۸۶۸

- بلوک ، آلکساندر آلکساندروویچ، ۷۵۷
 بلوم ، لئوپولد، ۱۱۱۵، ۱۱۱۶
 بلیط یکسره، ۹۴۷
 بلیک ، نیکلاس، ۱۱۰۱
 بلیک ، ویلیام، ۱۰۳۶، ۱۰۳۴-۱۰۳۲، ۳۲
 بلیک هاوس، ۱۰۷۰
 بمبو، ۱۷۴
 بن آنوین ← شاه هادس
 بنال وطن، ۹۵۵
 بنت ، آرنولد، ۱۱۱۸، ۱۱۱۰، ۱۱۰۹
 بن بست، ۷۳۲
 بنت ، استیفن وینسنت، ۹۴۶
 بنجی، ۹۰۳
 بندر، ۹۰۷، ۸۹۴، ۷۷۰
 بندر مرموز، ۸۸۸
 بندیکت ، آرنولد، ۸۷۷
 بندیکتوس، ۳۹۷
 بندیکتیان، ۳۹۷
 بنفشه زرد، ۸۰۰
 بنفشه ها، ۱۱۲۱
 بنگاه سخن پراکنی بریتانیا، ۱۱۴۱
 بنه ، و.ر، ۷۰۴
 بن هور، ۸۶۶
 بنیادهای فرانسه معاصر، ۴۹۰
 بواسی، ۴۴۶
 بوالو - دیرئونیکولا، ۱۷۴، ۱۷۳، ۱۳۴، ۷۱
 ۵۹۲، ۵۶۱، ۴۲۱، ۱۹۳، ۱۸۱
 بوتیا، ۵۲
 بوخنوالد، ۷۰۳
 بودا ، گاوتمه، ۲۳۱، ۲۲۷، ۲۱۰، ۱۶، ۱۱
 بودل ، ژان، ۲۸۳، ۲۷۳
 بودلر، شارل پیر، ۹۲۹، ۵۱۸، ۵۱۵، ۵۱۴، ۴۸۲، ۷۱
 بودمر ، یوهان یاکوب، ۶۳۱، ۶۲۰، ۶۱۸
 بودن بروک، ۷۰۶، ۷۰۵
 بودیونی، ۷۶۸
 بور، ۳۳۱
 بوربون، ۴۵۲
 بورجا، ۳۵۹
 بوردو، ۲۶۳
 بورژه ، پل، ۵۳۰
 بورگوندی، ۲۴۵
 بورلسک، ۲۸۵
 بور ، لودویگ، ۲۳۶
 بورن ، برتران دو، ۲۷۲
 بورنی ، گیرو دو، ۲۷۲
 بورنیه ، هانری دو، ۵۲۸
 بورودینو، ۷۵۱
 بورو ، روبردو، ۲۶۸
 بوری، ۳۲۲
 بوریس گودونوف، ۷۲۷
 بو ، ژروه دو، ۲۷۸
 بوسوته ، ژاک، ۴۱۶
 بوسه، ۷۶۰
 بوشر ، جانسن، ۷۹۰

- بوغر، ۳۴ به این بزرگی، ۸۹۶
- بوطیقا ← فن شعر به خاطر انگلستان، ۱۰۶۴
- بوکاچو، ۳۳۴، ۳۳۱، ۲۷۶، ۲۰۲، ۱۶۹ به خدایی ناشناخته، ۹۱۰
- ۳۳۵، ۳۳۷، ۳۳۹، ۳۴۱ - ۳۵۱ به دنبال خدایان بیگانه، ۹۴۲
- ۳۵۵، ۳۵۸، ۳۵۸، ۳۹۴، ۴۳۲، ۵۸۳ بهاگاوادگیتا، ۱۴
- بوکبرگ، ۶۲۹ بهانه‌ها، ۵۳۶
- بوکر، جورج هنری، ۸۰۹ بهانه‌های تازه، ۵۳۶
- بوکولیکها ← اشعار شبانی بهای پروزی، ۹۵۴
- بولور - لیتن، ادوارد جورج ارل، ۱۰۸۴ به بروتوس و پاسخهای او، ۱۵۹
- بولونیا، ۳۳۶ به دور از مردم شوریده، ۱۰۷۷
- بوله، ۵۳ به راستی اولین، ۳۸۳
- بومارشه، پی‌یر اوگوستن دو، ۴۳۹ به سوی اصفهان، ۵۳۳
- بومه، یاکوب، ۶۱۲ به سوی فانوس دریایی، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸
- بوناردو، ماتئو، ۳۵۶ - ۳۵۳، ۳۴۹، ۳۳۵ به سوی مشرق، به قصد کاردیف، ۹۵۱
- بونی فاسیوس، ۷۸۱ به سوی مغرب، ۱۰۸۵
- بونین، ایوان آلکسی یویچ، ۷۵۷ به شهر ما خوش آمدید، ۹۰۹
- بوواری، اِما، ۵۰۲، ۵۰۱ به کوشاد پزمرده، ۸۰۱
- بوواری، مادام، ۵۰۱ بهشت، ۱۰۹۸
- بووه، ۴۲۰ بهشت باز یافته، ۱۰۰۸، ۱۰۰۷
- بوژیوس، ۲۵۹، ۲۰۶، ۲۰۵ بهشت خاکی، ۱۰۶۲
- بویکوف، ۷۴۱ بهشت عدن، ۲۸۱
- بویل، الیزابت، ۹۷۸ بهشت گمشده، ۱۰۸۷، ۱۰۳۴، ۱۰۰۷
- بویون، دوشس، ۴۲۴ بهشت مقصد من است، ۹۰۱
- به آشنایان، ۱۵۹ به کوئینتوس، ۱۵۹
- به اتر، ۶۵۷ به معشوق شرمرو، ۱۰۰۵
- به اتیکوس، ۱۵۹ به هلن، ۸۰۲
- به اشراف مسیحی ملت آلمان، ۶۰۸ به یاد آ....، ۱۰۵۵
- به اعضای شوراهاى همه...، ۶۰۸ به یک مرغ آبی، ۸۰۱

- بی، ۱۰۲۹
بی آبرو، ۱۱۴۳
بثا تریچه، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۲
بیا، محبوب من، ۸۹۸
بیان رازها، ۴۶۵
بیان رازهای نو، ۴۶۶
بیانیه کمونیست، ۶۵۳
بیثا، ۶۷۸
بیتس، ۳۲
بیدار شو و بخوان، ۹۵۷
بیداری، ۹۴۸، ۸۳۸
بیداری بهار، ۶۹۶
بیداری فینه گانها، ۱۱۱۴، ۱۱۱۶، ۱۱۱۷
بیرس، امروز [گوینت]، ۸۶۱ - ۸۶۲
بیرق هفت مرد نیکوکار، ۶۸۹
بیرون از سیاره ساکت، ۱۱۳۰
بیست سال بعد، ۴۷۹
بیست شعر، ۱۱۰۲
بیست و پنجمین سال عروسی، ۵۲۰
بیست و پنجمین ماه غسل آنها، ۸۵۰
بیست و شش مرد و یک دختر، ۷۶۳
بیست و هفت واگن پر از پنبه، ۹۶۰
بیست و یک داستان، ۱۱۲۶
بیسمارک، ۳۶۰
بیشه مقدس، ۹۴۱
بیفراست، ۳۲۵، ۳۲۰
بیکاره، ۱۰۲۷
بیکن، راجر، ۹۸۶
بیکن، سرفرانسیس، ۹۸۴، ۹۸۳
بیگانگان همیشه جوان، ۹۳۰
بیگانه، ۹۱۷، ۵۴۹
بیگانه، بنگر، ۱۱۰۰
بیگانه مرموز، ۸۴۵
بیگانه‌ها و رهگذرها، ۸۴۰
بیگناه، ۳۸۳
بیگناهی پدر براون، ۱۱۱۴
بیل آرپ، ۸۱۱
بیل بیلز، ۱۹۲
بیل نی، ۸۱۱
بیل نی و بومرنگ، ۸۱۱
بیلی باد، ۸۰۸
بیلینگز، جاش، ۸۱۰
بیماری قرن، ۴۵۸
بین پرده‌ها، ۱۱۱۸
بین دو جهان، ۹۵۶، ۸۹۳
بینوایان، ۴۷۲
بیون، ۳۵۸، ۱۶۶
بیولف، ۹۶۷، ۹۶۶
بیوه یهودی، ۶۹۷
بیهودگی امیال انسانی، ۱۰۲۷
پ
- پاپیانوس، ۶۱۳
پاتر، ۲۰۲

- پاترسن، ۹۳۲
پاتر، والتر، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱
پاتروکلوس، ۵۸
پاتریک، سنت، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۳
پادشاه جیمز، ۳۱، ۳۲، ۲۷
پادوا، ۳۳۷، ۱۸۲
پاراسلسوس، ۱۰۵۶، ۷۰۱
پارتسر، گریل، ۷۱
پارتولون، ۲۵۱
پارتیزان، ۸۰۹
پارزیفال، ۲۳۳
پارکمن، فرانسیس، ۸۱۳
پارمنیدس، ۱۲۰
پارناس، ۵۱۷-۵۱۲، ۴۸۸
پارناس برچرخ، ۸۹۷
پارناس معاصر، مجموعه اشعار نو، ۵۱۲
پارناسیسم، ۴۸۸
پارنل، ۶۵
پاروس، ۶۹
پاریس، ۱۷۷، ۵۸، ۵۷
پاسترناک، بوریس، ۷۶۸
پاسخ دهنده، ۸۳
پاسکال، بلز، ۴۱۶
پاسیفائه، ۳۱۷
پاسیون، ۳۷۷
پاشنه آهنین، ۸۶۹
پافنوتیوس، ۵۳۵
پاکدلان دور از کشور، ۸۴۲
پاکی، ۹۷۲
پالاس، ۳۱۴
پالمرین انگلستان، ۵۶۳
پالمونه، ۳۴۸
پامپی نیا، ۳۴۵
پان، ۳۱۷
پان پیائو، ۲۳
پانتاگروئلیسم، ۴۰۰
پانتہ آ، ۱۰۰، ۸۲
پانتئون شعر، ۷۲۳
پان چائو، ۲۳
پانداماناساگا ← هم پیمانان
پاندورا، ۳۴۸، ۳۱۶، ۶۲
پاندوها ← پندوها
پانزدهم مارس، ۹۰۱
پانفیلو، ۳۴۴
پان کو، ۲۳
پانگلو، ۴۴۴
پانورژ، ۳۹۹، ۳۹۸
پاورچین پاورچین، ۸۸۸
پاول پاتوف، ۸۶۴
پاول در میان یهودیان، ۷۰۹
پاول، ژان، ۷۶۵، ۶۶۸، ۶۶۷
پاول، کارگردان خیمه شب بازی
پاول کلیفورد، ۱۰۸۴
پاولوف، ۷۷۱
پاولوی، ۵۸۵
پاوند، ازرا [لومیس]، ۹۳۹، ۹۳۶، ۹۳۵-۹۳۴

- پایان جهان، ۸۹۳، ۸۳۱
 پایان فصل، ۱۱۱۰
 پایان یک پیوند، ۱۱۲۶
 پای مومیایی، ۴۸۱
 پیل، ۷۶۴
 پیس، سمیوئل، ۱۰۱۶
 پتاح حوتپ، ۴
 پترارک، فرانسیس، ۳۳۱، ۱۸۱، ۱۷۴، ۱۶۹، ۳۵۰، ۳۴۶، ۳۴۳، ۳۳۶، ۳۳۴
 ۴۰۶، ۴۰۳، ۳۵۸
 پترارک گرایبی، ۴۰۴
 پترکین، جولیا، ۸۹۴
 پتروف، یوگنی پتروویچ، ۷۷۰
 پترونیوس، ۵۶۶، ۱۹۲، ۱۹۱
 پچورین، ۷۲۹
 پدران، ۱۴۹
 پدر دور از بهشت، ۹۵۸
 پدر و پسر، ۹۱۴
 پدران و پسران، ۷۳۸
 پراتو، ۳۸۲
 برادون، ۴۲۴
 پراکریت، ۱۵، ۱۱
 پراکساگور، ۱۱۰
 پراکنده‌ها، ۵۴۷
 پرایتور، ۱۵۶
 پرایدری، ۲۵۵
 پرتگاه، ۷۳۱
 پرچس، ساموئل، ۹۸۱
 پرچم سفید، ۸۳۲
 پرچم نو، ۸۶۷
 پرذا، خوزه ماریا د، ۵۹۴
 پرسیتترینها، ۹۹۵
 پرستار بیمارستان، ۸۴۰
 پرسس، ۶۲
 پرسفونه، ۳۱۴
 پرسکات، ویلیام هیکلینگ، ۸۱۲
 پرسه، ۶۲
 پرسوال، ۲۶۸، ۲۶۷، ۲۴۳
 پرندگان، ۱۰۹
 پرندگان، جانوارن و گلها، ۱۱۲۱
 پرندگان و شاعران، ۸۷۴
 پرنده آبی، ۵۲۳
 پرنده شیرین جوانی، ۹۶۰
 پرنده و شاعر، ۸۷۴
 پرنل، ۴۲۹
 پرواز به غرب، ۹۵۶
 پروپرتیوس، ۱۷۶، ۱۷۵، ۱۶۶
 پروتاگوراس، ۱۲۰، ۱۱۴، ۹۶
 پرو دوم، رنه فرانسوا آرمان سولی، ۵۱۴
 پرودون، پی‌یر ژوزف، ۴۵۳
 پروست، مارسل، ۵۴۳، ۵۳۲ - ۵۳۰
 پروسرینا، ۳۱۴
 پروفراک و مشاهدات دیگر، ۹۳۹
 پروفسور، ۱۰۷۳
 پروفسور برنهاردی، ۶۹۶
 پروفسور نخاله، ۷۰۰

- پروکلوس، ۶۳
 پروکنه، ۳۱۷
 پرومتئ آتش افروز، ۸۹
 پرومتئ از بند رسته، ۱۰۴۲، ۸۹
 پرومتئ ← پرومتئوس
 پرومتئ در زنجیر، ۸۹
 پرومتئوس، ۳۱۶، ۳۱۴-۳۱۲، ۶۲
 پروئلو، ۳۴۹
 پرووانسال، ۲۶۲، ۲۵۶، ۲۳۱
 پره وو، آبه، ۴۴۰
 پریایا، ۱۶۵
 پریام، ۱۷۷، ۱۶۷، ۵۷
 پریر، ۱۷۴
 پرستلی، جان بوینتن، ۱۱۴۲، ۱۱۴۱
 پریشانگویی، ۵۱۹
 پریکلس، ۱۱۵، ۷۵
 پریگور، ۴۰۷
 پرین، هستر، ۸۲۴
 پزشک با شرافت، ۵۸۸
 پزشک دهکده، ۷۰۳
 پزشک روستا، ۴۹۴
 پزشک روستایی، ۲۷۷
 پسارو، ۳۳۹
 پس از چندین تابستان قومی می‌میرد، ۱۱۲۳
 پس از سقوط، ۹۶۱
 پس از طوفان، ۹۰۸
 پسران سناتور، ۶۸۷
 پسر بومی، ۹۱۷
 پسر پابرهنه، ۸۲۳
 پسر پزشک، ۹۱۵
 پسر خدایان، ۸۶۱
 پسر طلایی، ۹۵۸
 پسر عمو پن، ۴۹۴
 پسرک سیاه، ۹۱۷
 پسر گرگ، ۸۶۹
 پسر گمشده، ۹۴۸
 پسر نامشروع، ۵۲۱
 پسر ویندی مک فرسن، ۸۹۰
 پسر وینزلو، ۱۱۴۶
 پسری از مرز میانه، ۸۵۷
 پسری با ارابه، ۱۱۴۵
 پسوخه، ۲۰۲
 پسکارا، ۳۸۲
 پسکوف، ۷۲۴
 پشم زرین، ۶۶۶، ۳۱۹
 پشه‌ها، ۹۰۳
 پطرس، ۳۶
 پطرکیر، ۷۲۵، ۷۲۴، ۷۱۹، ۷۱۸، ۷۱۶
 پکرنیف، ۴۳۱
 پک وینگتن، ۱۰۷۱
 پگی، شارل، ۵۴۷، ۵۴۶
 پل، ۹۴۷، ۵۱۰
 پل آتش، ۱۱۳۹
 پلاته، ۸۷، ۷۷، ۷۴

- پل اسکندر، ۸۹۱
 پلاسگوس، ۸۸
 پلاسگیها، ۵۱، ۵۲
 پلاگیوس، ۲۰۴
 پلانیآ ← دلیا
 پلانیکوس، ۱۶۰
 پلاوتوس، ۴۱۰، ۱۵۰، ۱۴۷-۱۴۳، ۱۳۶
 پلاوتوس در دیر، ۶۹۰
 پلایو، مناندث ای، ۵۸۴، ۵۶۵
 پل سن لوئی ری، ۹۰۱
 پلشت نگار، ۱۱۲۱
 پلکان مارییچ، ۱۰۹۷
 پل گوگن: زندگی و قلب او، ۹۳۷
 پلوپس، ۸۹
 پلوپونز، ۷۵
 پلوپونزوس، ۷۹
 پلوتارک، ۱۳۱
 پلوتوس، ۱۱۲-۱۱۰
 پلوتون، ۳۱۹، ۳۱۴
 پلوتینوس، ۱۳۳
 پل و ویرزینی، ۴۴۰
 پلهام، ۱۰۸۴
 پلتاس و ملیزاند، ۵۲۳
 پلی برای عبور، ۸۹۸
 پلیسیه، ژ، ۵۱۲
 پلینی بزرگ، ۱۹۶، ۱۹۵
 پلینی کوچک، ۲۰۰، ۱۹۸-۱۹۶
- پلئوس، ۱۱۵، ۵۸، ۵۷
 پلیه تیه، ژاک، ۴۶
 پلییاد، ۴۰۶-۴۰۲، ۳۹۶
 پن انوین، ۲۵۴
 پنتسیلیا، ۶۶۴
 پنجره خیابان پرت، ۱۰۹۸
 پنجره مارتین، ۱۱۳۳
 پنجره های اطاق مطالعه من، ۸۲۲
 پنجره های کازاگوئیدی، ۱۰۵۸
 پنجشنبه دلپذیر، ۹۱۲
 پنجشنبه سبز، ۸۹۴
 پنج شهر، ۱۱۰۹
 پنج کتاب، ۱۶
 پنج کتاب کلاسیک، ۱۹
 پنج مرد و پمپی، ۹۴۶
 پنجه تنره، ۱۶
 پندار، ۷۲۳
 پندارگرایی مطلق، ۶۵۳
 پندارها، ۳۵۵
 پندوستو، ۹۸۲
 پندوها، ۱۴، ۱۳
 پندیس، ۱۰۶۸
 پنلوپه، ۱۷۷، ۶۰-۵۸
 پواتیه، گیوم دو، ۲۷۲
 پو، ادگار الن، ۸۰۴-۸۰۱
 پواکتسم، ۸۹۳
 پوانکاره، هانری، ۵۳۱

پولوفموس، ۱۰۱، ۶۰، ۵۹	پوپ، الگزاندرو، ۷۸۴، ۴۳۷، ۱۷۴، ۱۳۴
پولوفموس عاشق، ۱۶۶	۱۰۳۴، ۱۰۳۲، ۱۰۳۰، ۱۰۲۲-۱۰۱۹
پولوکراتس، ۷۱	۱۰۵۴، ۱۰۴۹
پولونیکس، ۹۹، ۹۳، ۸۹	پوتسدام، ۴۴۱
پولووتسیها، ۷۱۸	پوتیایی، ۵۴
پولیتسیانو، ۳۳۴	پوچو - ئی، ۲۲۱، ۲۲۰
پولین، ۱۰۵۶، ۴۲۰	پوچی، ۱۱۴۸، ۱۱۴۴
پولیو، ۱۶۶	پودنتیلا، ۲۰۱
پولیوکت، ۴۲۰	پوراموس و تیسبه، ۶۱۴
پومپونیوس سکوندوس، ۱۹۶	پورتر، جیمی، ۱۱۴۷
پومپی، ۱۹۴، ۱۶۱، ۱۵۷، ۱۴۱	پورتر، کاترین آن، ۸۹۹، ۸۹۸
پویل، ۲۶۴	پورت روایال، ۴۲۰
پیام ادبی جنوب، ۸۰۱	پورتر، ویلیام سیدنی، ۸۸۵
پیامبران ناشناخته، ۳۲، ۳۱	پورتوریش، ژرژ دو، ۵۲۷
پیام شوهر، ۹۶۸	پورفیری، ۲۰۵
پیادی، جوزفین پرستن، ۸۷۹	پوزا، مارکی، ۶۴۷
پیامی گذرد، ۱۰۵۶	پوزیتیویسم، ۴۵۳
پیبرکورن، ۷۰۶	پوزتیدون، ۳۱۸، ۳۱۳، ۱۷۷، ۹۸
پیتر بریندایزنر، ۷۰۰	پوشکین، الکساندر سرگیویچ، ۷۳۹، ۷۲۰-۷۲۴
پیترین، ۱۱۳۷	پوکهاننس، ۷۷۸
پیتردون، فیلی، ۸۷۸	پول، ارنست، ۸۹۴
پیتر ساده لوح، ۱۰۸۴	پولتاوا، ۷۲۵
پیتر کامزینت، ۷۰۱	پولچی، لویجی، ۵۶۶، ۳۵۶، ۳۵۱-۳۳۵
پیتر و بمبو، ۳۶۱	پول درشت، ۹۰۰
پیتون، الن، ۹۵۵	پولدینگ، جیمز کرک، ۷۹۹
پیتیس، ۶۱۹، ۶۱۶	پولس، ۴۰-۳۸، ۳۶
پیچ، تامس نلسون، ۷۳۷	پولر، ۵۶۴
پیچک، ۲۶۷	پولویوس، ۱۸۲، ۱۳۰

- پیراندلو، لوئیجی، ۳۸۷ - ۳۸۴
 پیرایشگران، ۷۷۹، ۴۰۱
 پیر دختر، ۸۸۵
 پیر پسر، ۱۰۱۵
 پیر گینت، ۶۷۷، ۶۷۶، ۶۷۴ - ۶۷۲
 پیر مرد در باغ وحش، ۱۱۳۳
 پیر مرد و دریا، ۹۰۷
 پیروزی، ۱۰۸۳
 پیروزی بی‌وفایی، ۷۹۲
 پیروزی تخم‌مرغ، ۸۹۰
 پیروزی عجیب، ۹۳۳
 پیروزی علم پزشکی، ۵۴۲
 پیروزی مرگ، ۳۸۳
 پیروزی نورمانها، ۲۷۰
 پیروزیها، ۵۱۳، ۳۴۰، ۳۳۹
 پیروزیهای برتونها، ۲۶۹
 پیروس، ۴۲۳
 پیزان، کریستین دو، ۲۷۴، ۲۷۳
 پیسمسکی، آلکسی فیوفیلکتوویچ، ۷۳۱
 پیسو، ۱۷۲
 پیسیستراتوس، ۵۶
 پیش از شامگاهان، ۶۸۵
 پیش از طلوع، ۶۸۳
 پیش از طلوع آفتاب، ۷۷۱
 پیش از ناشتایی، ۹۵۲
 پیش‌بینی‌ها، ۱۱۰۸
 پیش‌تازان، ۸۰۶
 پیش‌تازان فرانسوی در دریای نو، ۸۱۳
 پیشخدمت گوستاو آدولف، ۶۹۰
 پیش درآمد، ۱۰۷، ۸۵
 پیشرفت بی‌ذوقی، ۷۹۲
 پیشرفت دانش، ۹۸۳
 پیشرفت شاهزاده، ۱۰۶۱
 پیشرفت فقر، ۱۰۳۱
 پیشرفت و فقر، ۸۵۹
 پیشروی به سوی معادن، ۷۸۵
 پیشقراول خندان، ۹۵۶
 پیشکوف، آلکسی ماکسیموویچ، ۷۶۲
 پیشگامان یک ملت، ۸۳۱
 پیشگویی سیل، ۲۴۲
 پیکارا، ۵۶۸
 پیکارسک، ۲۰۱
 پیکروشول، ۳۹۸
 پیک نیک، ۹۵۸
 پیکولومینی، اوکتاویو، ۶۴۸
 پیگمالیون، ۱۱۳۵
 پیلاتوس، پونتیوس، ۵۳۵
 پیلان، ۹۰، ۵۹
 پیل، جورج، ۹۸۷، ۹۸۶
 پیلمون و آرسایت، ۳۴۸
 پیمان ورسای، ۶۹۱
 پین، تامس، ۷۸۷، ۷۸۶
 پینتر، هارولد، ۱۱۴۸، ۱۱۴۷
 پیندار، ۱۷۱، ۱۶۷، ۷۳، ۷۲

پینه‌دوز ساده آگاوام، ۷۷۹

پی‌یر، ۸۰۸، ۴۷۲

ت

تابستان، ۸۸۵

تابستان و دود، ۹۵۹

تا پای کارد، ۷۳۲

تاتلر، ۱۰۲۶

تاتل، ریچارد، ۹۷۷

تاتیانا، ۷۳۸، ۷۲۶، ۷۲۵

تأثرنگاری، ۷۵۷، ۶۹۳

تأثیرات و تجربیات، ۸۴۸

تاجر اهل یونکرس، ۹۰۲

تاجر ونیزی، ۹۹۰

تاج زیتون وحشی، ۱۰۸۹

تاج غم‌انگیز، ۵۷۸

تاجگذاری رنار، ۲۷۷

تاجگذاری لوئی، ۲۶۴

تاراس بولبا، ۷۳۴

تارانت، ۶۲۱، ۱۴۲

تارب، ۴۸۰

تارتارن بر فراز آلپ، ۵۰۷

تارتارن دو تاراسکون، ۵۰۷، ۵۰۶

تارتاروس، ۳۱۲

تارتوف، ۴۲۹

تارکینگتن، [نیوتن] بوث، ۸۸۶

تا روزی که بمیرم، ۹۵۸

تاریخ، ۱۶۲، ۷۶

تاریخ آبراهام لیتکلن، ۸۳۲

تاریخ ادبیات انگلستان، ۴۹۰

تاریخ انقلاب فرانسه، ۱۰۸۶، ۴۸۳

تاریخ انگلستان، ۱۰۸۸، ۱۰۸۷، ۵۴۳

تاریخ انگلستان نو، ۷۷۹

تاریخ انهدام تروا، ۲۶۵

تاریخ ایالات متحد در دوران زمامداری...، ۸۷۵

تاریخ بریتونها، ۲۵۵

تاریخ پور - رویال، ۴۸۵

تاریخ تروا، ۳۴۸

تاریخ تمدن اروپا، ۴۸۳

تاریخ تمدن فرانسه، ۴۸۳

تاریخ جنگ پلوپونزوس، ۷۸

تاریخ جنگ یهود، ۱۳۰

تاریخ حقیقی، ۱۳۳

تاریخ خط مرزی، ۷۸۵

تاریخ زندگی و سفرهای کریستف کلمب، ۷۹۹

تاریخ زیروندنیها، ۴۶۶

تاریخ سلطنت شارل پنجم، ۸۱۲

تاریخ سلطنت فردیناندو ایزابل کاتولیک، ۸۱۲

تاریخ سلطنت فیلیپ دوم، شاه اسپانیا، ۸۱۲

تاریخ شارل دوازدهم، ۴۴۳

تاریخ شاهان بریتانیا، ۲۷۰ - ۲۶۶

تاریخ طبیعی، ۴۳۸، ۱۹۶

تاریخ عمومی، ۱۳۰

تاریخ عمومی ویرجینیا، جزایر سامر و

- انگلستان نو، ۷۷۸
تاریخ فتح انگلستان به دست نورمانها، ۴۸۳
تاریخ فتح پرو، ۸۱۲
تاریخ فتح مکریک، ۸۱۲
تاریخ فرانسه، ۴۸۳
تاریخ فردریک کبیر، ۱۰۸۶
تاریخ قوم اسرائیل، ۴۸۹
تاریخ کشتارار پلیموت، ۷۷۸
تاریخ کشور روسیه، ۷۲۱
تاریخ کمبیک آلفونسوس، شاه
آراگون، ۹۸۶
تاریخ کلیسای انگلستان نو، ۷۸۱
تاریخ کهن یهود، ۱۳۰
تاریخ گریز لدا، ۲۸۳
تاریخ معاصر، ۵۳۵
تاریخ نباتات، ۱۲۶
تاریخ نویسی، ۱۳۳
تاریخ نیروی دریایی، ۸۰۶
تاریخ نیویورک، ۷۹۸
تاریخ ویرانی تروا، ۲۸۲
تاریخ هندی شمر دگان کونکتیکت، ۸۶۵
تاریخ هنر در عهد باستان، ۶۲۴
تاریخ یک شهر، ۷۳۲
تاریکی در بالای پلکان، ۹۵۸
تاریکی و روز، ۱۱۲۹
تازی بهشت، ۱۰۶۴
تاسو، نورکواتو، ۳۳۶، ۳۳۵، ۱۷۴، ۱۶۹
۶۴۰، ۶۳۹، ۵۶۱، ۳۵۸، ۲۵۷، ۳۴۹
تاسیت ← تاسیتوس
تاسیتوس، ۲۰۳، ۱۹۸، ۱۹۱
تاسی نقره‌ای، ۱۱۴۰
تاگاشته، ۲۰۳
تاگانرگ، ۷۵۸
تالابای ویرانگر، ۱۰۴۵
تالار، ۶۶۱
تالیتاس، ۷۲
تامار، ۹۳۷
تام‌آشانتز، ۱۰۳۲
تامپسن، فرانسیس، ۱۰۶۴
تامس، آگستس، ۸۷۸
تام سایر در خارج، ۸۴۵
تام سایر کارآگاه، ۸۴۵
تامس، دیلن، ۱۱۰۵
تامس، کالوین، ۶۴۳
تامسن، جیمز، ۱۰۳۶، ۱۰۳۰
تامی احساساتی، ۱۱۳۷
تانئالوس، ۳۲۰، ۳۱۸، ۸۹
تانگ، دودمان، ۲۱۹، ۲۱۸
تانیت، ۵۰۱
تاوریس، ۹۹
تای، ۲۰
تایلر، رویال، ۷۹۴
تای پی: نگاهی به زندگی در پولیتزی، ۸۰۷
تاو، آیین، ۲۲، ۲۱، ۱۸
تاو چی یی، ۲۲
تاو - د - چینگ، ۱۹

- تاوئیوان - مینگ، ۲۲
 تاوئیسم، ۱۹
 تائیس، ۵۳۵
 تبائیدها، ۱۹۴، ۱۹۵، ۴۲۱
 تب، جان بانستر، ۸۷۲
 تبر دوسر، ۹۳۸
 تبعید، ۸۹۸
 تبعید سینوحه، ۵
 تبغیدیه، ۱۱۱۴
 تب و لرزها، ۹۳۸
 تپه بلند، ۹۵۵
 تپه‌های سبز آفریقا، ۹۰۸
 تپه‌هایی مانند فیله‌های سفید، ۹۰۸
 ترالوژی، ۵۰۵، ۹۸، ۹۷، ۸۹، ۸۸، ۸۴
 تئیس، ۵۸، ۵۷
 تثلیث، ۳۰۵
 تجاوز به لوکرس، ۹۸۹
 تجلیل مسخره‌آمیز، ۱۹۰
 تحلیل، ۱۲۲
 تحوّل تمدن، ۸۳۱
 تخته سنگهای غرب آفتاب سوخته، ۹۳۰
 تخیل، ۶۵۴
 تدفین خاکستر مردگان، ۱۰۱۰
 تذکره ادب، ۱۰۴۰
 تراخیس، ۹۳
 تراخینیا ← زنان تراخیس
 تراژدی اسپانیایی، ۹۸۸
 تراژدی چترتون، ۴۶۹
 تراژدی دیدو، ملکه کارتاژ، ۹۸۷
 تراژدی روح، ۱۰۵۶
 تراژدی ویلسون کله‌پوک، ۸۴۴
 تراژدی یک راهبه، ۱۰۹۸
 تراس، ۱۷۷، ۵۹
 ترالپ، آنتونی، ۱۰۷۲
 ترامبل، جان، ۷۹۲
 ترانه، ۳۳۹
 ۷۷ ترانه اروپایی، ۹۴۹
 ترانه ایتالیا، ۱۰۶۳
 ترانه پاییزی، ۵۱۷
 ترانه چنگ باف، ۹۴۳
 ترانه درختان و سرور، ۸۷۱
 ترانه رولان، ۲۳۰
 ترانه شخم زدن، ۷۲۳
 ترانه شمشیر، ۱۰۶۴
 ترانه عشق جی. آلفرد پروفراک، ۹۳۹
 ترانه قرن ← سرود پیروزی
 ترانه میکه‌ده غم‌انگیز، ۹۲۱
 ترانه‌ها و طنزها، ۹۲۷
 ترانه‌ها و غزلها، ۹۷۷
 ترانه‌های ایتالیا، ۸۳۲
 ترانه‌های تابستان، ۸۷۳
 ترانه‌های جنگ صلیبی، ۲۷۲
 ترانه‌های روح، ۸۳۲
 ترانه‌های زنان غمگین، ۲۷۱
 ترانه‌های سیرا، ۸۳۲
 ترانه‌های شبانی، ۲۷۲

- ترانه‌های صبحگاهی، ۱۰۶۳
 ترانه‌های عاشقانه، ۹۳۳
 ترانه‌های عامیانه، ۶۳۰
 ترانه‌های عشقی، ۶۰۳
 ترانه‌های فرانسوی، ۵۴۶
 ترانه‌های کار، ۲۷۱
 ترانه‌های نو، ۳۸۳
 ترانه‌های ولگردان، ۸۷۲
 ترانه‌های همانند، ۱۰۶۴
 ترانه‌هایی برای حوا، ۹۴۵
 ترایانوس، ۱۸۴، ۱۹۶
 تربیت خطیب، ۱۹۷، ۱۹۸
 تربیت کوروش، ۸۱
 ترولیانوس، ۲۰۳
 ترجمه هفتادی، ۴۱
 ترزاریما، ۲۵۲، ۳۵۲، ۲۵۰-۳۴۸، ۳۴۰، ۲۰۲
 ترزای آویلائی، قدیسه، ۵۸۹
 ترز، قدیسه، ۵۵۷
 ترزه، ۶۳۸
 ترس، ۵۱۱
 ترسیس، ۱۰۵۹
 ترقی سیلاس لفام، ۸۴۹
 ترموپیل، ۷۷
 ترنتیوس لوکانوس، ۱۴۸
 ترنر، ج. م. و.، ۱۰۸۸
 ترنر، فردریک جکسون، ۸۲۹
 ترنس، ۴۱۰، ۲۰۰، ۱۵۰-۱۴۷، ۱۳۶
 تروا، ۱۰۱، ۱۰۰، ۶۴، ۵۹-۵۶
 ۱۶۷، ۱۷۷، ۲۶۸، ۳۴۸
 تروا ← ایلئون
 تروا، کرتین دو، ۲۷۳، ۲۶۸، ۲۵۵، ۲۳۲، ۱۸۱
 تروبادورها، ۳۲۹، ۳۳۷، ۲۷۳، ۲۷۲، ۱۸۱
 تروکائیک، ۱۵۱، ۱۴۷، ۸۷
 تروگایوس، ۱۰۹
 تروورها، ۲۸۳، ۲۷۳، ۲۷۲، ۲۶۵
 ترویلو، ۳۴۸
 ترویلوس، ۲۷۵، ۲۶۵
 ترویلوس و کرسیدا، ۹۹۲، ۹۷۱، ۳۴۸
 تریستان ← تریسترام
 تریستان و ایزوت، ۲۳۴
 تریسترام، ۹۲۶، ۲۶۷، ۲۶۶، ۲۲۳
 تریسترام لاینسی، ۱۰۶۳
 تریسترام وایسولت، ۲۶۷، ۲۶۶
 تریلوژی، ۹۲، ۸۷، ۸۴
 تریم، ۳۲۳
 تریمالچیو، ۱۹۱
 ترینوموس، ۱۴۵
 ترئوس، ۳۱۷
 تزار بوریس، ۷۲۳
 تزار تئودور، ۷۲۳
 تزار سکویه سلو، ۷۲۴
 ترائیده، ۳۴۷
 تره ← تره ئوس
 تره ئوس، ۳۱۷، ۱۷۷، ۹۸، ۷۴
 تسالونیکیان، ۳۸
 تسالی، ۳۱۴، ۲۰۲، ۱۷۷

- تسپیس، ۸۴، ۸۳
تسخیرناپذیر، ۹۰۴
تس دوربرویل، ۱۰۷۷
تسلیت به پولوپوس، ۱۹۰
تسلیت به مادرش، هلویا، ۱۹۰
تسلیت به مارسیا، ۱۸۹
تسلّی فلسفه، ۲۰۶، ۲۰۵
تسمان، جولیان، ۶۷۴
تسولفراین، ۶۵۲
تسیزن، فیلیپ فون، ۶۱۹
تشریفات، ۹۴۹
تصاویر زنان، ۸۷۷
تصاویری از دنیای موج، ۹۲۸
تصاویری از مردم گل و خصوصیات اهالی تروا، ۴۰۵
تصوّف یافا، ۵
تصمیمات خداوند درباره برگزیدگان خود، ۷۸۲
تصنیف دسته جمعی، ۱۰۷
تصورات، ۱۰۸۰
تصورات آمریکائیان، ۸۰۵
تصویر دوریان گری، ۱۰۸۱، ۱۰۸۰
تصویرگرایی، ۹۳۴
تصویرهای سفر، ۶۶۱
تصویر هنرمند در مقام یک سگ جوان، ۱۱۰۵
تصویر هنرمند در مقام یک مرد جوان، ۱۱۰۵
۱۱۱۴، ۱۱۱۵
تصویر یک زن، ۸۵۲
تضاد، ۷۹۳
تطاؤل به حلقه گیسو، ۱۰۲۱
تعالیم پتاح حوتپ، ۴
تعالیم رسولان، ۴۱
تعالی گرای، ۸۱۷-۸۱۳
تعریف عشق، ۱۰۰۵
تعظیم بر کاتالونیا، ۱۱۲۴
تعظیم در برابر خورشید فروزان، ۹۱۳
تعقیب سنت کاستین، ۸۴۰
تعلیم شیرین، ۵۸۳
تعلیمی، ۷۵۳
تغزلات، ۸۷۲
تغزلاتی از آفتاب و سایه، ۸۷۴
تغزلاتی از زندگی حقیرانه، ۸۷۴
تغییر کیش کاپتن براس باوند، ۱۱۳۵
تفاسیر جنگ داخلی، ۱۶۱
تفاسیر جنگ گل، ۱۶۱
تفتیش عقاید، ۵۵۷، ۵۵۵
تفکرات شاعرانه، ۴۶۵
تفکرات مقدماتی من ...، ۷۸۲
تفکرات نو، ۴۶۵
تفکر درباره مرگ، ۸۰۰
تفکیک گرایان، ۵۵
تقدّم با احمقهاست، ۹۲۰
تقویم روح، ۶۹۳
تکامل، کهنه و نو، ۱۰۹۰
تکلا، ۶۴۸
تکلیف، ۱۰۳۲
تلاش، ۱۱۱۱
تلگونیا، ۶۴

- تلمانخوس، ۶۰، ۵۸
 تلمانک ← تلمانخوس
 تلمود، ۴۴، ۲۶
 تلهایم، ۶۲۶
 تله‌موش، ۸۴۷
 تماشچی، ۷۶۴
 تمایلات شعر جدید آمریکایی، ۹۲۷
 تمام بچه‌های خدا بال دارند، ۹۵۲
 تمام پسران من، ۹۶۱
 تمام مردان شاه، ۹۱۵
 تمپل، سرویلیام، ۱۰۲۴
 تمثیل عشق، ۱۱۳۰
 تمدن، ۵۳۹
 تمیستوکلس، ۱۱۵
 تن، ایبولیت آدلوف، ۴۹۰
 تنکرد، ۱۰۶۷
 تنگ اهریمنی، ۸۵۴
 تُنگها و سیبها، ۹۳۷
 تنت، گیلبرت، ۷۸۴
 تنوع در مضمون، ۱۱۴۶
 تنها عشق، ۶۹۳
 تنهاییها، ۵۱۴
 تنی سن، ۲۶۶، ۱۸۱، ۱۶۹، ۱۵۵، ۷۱
 ۱۰۵۵، ۱۰۵۴، ۳۴۷
 تو آس شاه، ۶۳۹
 تواریخ، ۱۹۹
 تواریخ ایام، ۲۷
 تواریخ ← سالنامه‌ها
 توان همدردی، ۷۹۴
 تواین، مارک، ۸۴۵ - ۸۴۱
 توتونی‌نژاد، ۲۳۶
 تو دیگر نمی‌توانی به خانه بازگردی، ۹۰۹
 تور، ۳۲۵، ۳۲۳، ۳۲۲، ۲۵۷، ۲۵۲
 ۴۹۲
 تورتیلافت، ۹۱۰
 تورس ناآرو، بارتولومه دِ، ۵۷۵
 تورسن، سوزانا، ۶۷۲
 تورکاتوتاسو، ۶۴۰، ۶۳۹
 تورگنیف، ایوان سرگیویچ، ۷۶۱، ۷۴۷، ۷۳۹-۷۳۶
 تورنب، اوده دو، ۴۱۱
 تورنوس، ۱۶۸
 توروالد هلمری، ۶۷۷، ۶۷۳
 تورولدوس، ۲۶۲
 توری، ۷۹۲، ۷۶
 تورینگیا، ۶۰۶
 تورینو، ۳۷۴
 توسکان، ۳۵۱
 توسیدیدس، ۱۶۲ - ۱۴۲، ۸۲، ۷۸ - ۷۶
 توصیفی اجمالی از نیویورک، ۷۸۱
 توطئه پونتیاک، ۸۱۳
 توطئه پیزون، ۱۹۴، ۱۹۱، ۱۸۶
 توطئه ونیز، ۵۹۵
 توقفگاه، ۵۳۰
 توک، ۳۲۴
 توکویل، آلکسی دو، ۴۸۳
 تولدو، ۲۸۹

- تولد یک انسان، ۷۶۳
 تولد، ارنست، ۶۹۹ - ۶۹۷
 تولستوی، آ.ک، ۷۲۳
 تولستوی، آ.ن، ۷۶۹
 تولستوی، ل.ن، ۷۶۱، ۷۵۵، ۷۴۵
 تولستوئیسیم، ۷۴۷، ۷۴۶
 تولوز، ۳۳۷
 توماس، ۲۲۳
 توماس برتانی، ۲۶۶
 تومی، ۱۸۰، ۱۷۶
 تونوبنگه، ۱۱۰۸
 تونیا، ۷۷۰
 تونیوکروگر، ۷۰۶
 توهمات زمستان، ۴۸۱
 توئستس، ۱۸۷
 تهوع، ۵۵۱
 ته وه نن، دنیس، ۵۳۹
 تهیدستی روتوف، ۲۷۵
 تئاتر، ۱۱۴۱، ۱۱۱۲، ۹۹۳، ۹۸۹، ۹۸۶
 تئاتر ادبی دوبلین، ۱۱۰۶
 تئاتر نوشته‌ها، ۸۵۴
 تیار، پونتو دو، ۴۰۲
 تیالفی، ۳۲۳
 تیامت، ۱۰، ۹
 تیبریوس، ۱۹۹
 تیو، ژاک آناتول، ۵۳۴
 تیبولوس، ۱۷۶، ۱۷۵
 تیپهای شخصیت‌های آمریکایی، ۸۷۷
 تیتان، ۶۶۸، ۳۱۶، ۳۱۳، ۳۱۲
 تیتانیا، ۲۶۳
 تیتانیا - اوبرون، ۶۲۲، ۶۲۱
 تیتورل، ۲۳۳
 تیتوس، ۴۲۳، ۱۳۰، ۱۲۰، ۲۵
 تیتوس اندرونیکوس، ۹۸۹
 تیر، ۳۲۱
 تیر، آدولف، ۴۸۳
 تیرانت سفید، ۵۶۴
 تیراندازان، ۹۸۲
 تیرزیاس، ۱۱۴، ۹۳
 تیرول، ۲۳۸
 تیری، اوگوستن، ۴۸۳، ۴۸۲
 تیزدیل، سارا، ۹۳۳
 تیطس، ۳۸
 تیغه‌های شمشیر و تخم خشخاش، ۹۲۷
 تیک، یوهان لودویگ، ۶۶۵، ۶۶۳
 تیلر، ادوارد، ۷۸۲
 تیمائوس، ۱۲۰، ۳۸
 تیمرود، هنری، ۸۰۴
 تیموتاؤس، ۳۸
 تیمورلنگ، ۹۸۷، ۸۰۱
 تیمون فیلوسی، ۱۲۵
 تین بوکلی، ۲۵۳، ۲۵۲
 تینتورتو، ۳۳۴
 تیندال، ویلیام، ۹۸۴
 تیوچف، فیودور ایوانوویچ، ۷۲۳
 تئودوریک کبیر، ۲۳۴، ۲۲۶، ۲۰۵

- تئوس، ۷۱
تئوفاستوس، ۱۱۳، ۱۲۶
تئوفیل، ۲۷۵
تئوکراتیس، ۴۰۲
تئوکریئوس، ۴۰۴، ۳۵۸، ۱۶۶، ۱۲۸-۱۲۶، ۷۱
- جام مقدس، ۳۹۹، ۲۶۷، ۲۶۶، ۲۴۲
جام مقدس بزرگ، ۲۶۸
جان اندرسن، ۱۰۳۲
جان بارلیکورن، ۸۶۹
جان سمیت، ۷۷۸
جانسن، استر، ۱۰۲۴
جانسن بر فراز اردن، ۱۱۴۲
جانسن، بن، ۹۸۰، ۱۷۴، ۱۵۵، ۱۴۴، ۷۳
۱۰۰۳، ۱۰۰۲، ۹۹۷، ۹۹۴
جانسن، سمیوئل، ۱۰۲۷، ۱۹۳، ۱۲۰
۱۰۳۴، ۱۰۲۹
جانشینان، ۳۵۵
جان کلام، ۱۱۲۵
جان کیتس، ۹۲۸
جان وین امین، ۸۶۵
جاودان، ۵۰۸
جاهای باز در جنگل بلوط، ۸۰۶
جایادیوا، ۱۷
جایزهٔ تئاتری تایم، ۹۵۸
جایزهٔ ملی کتاب، ۹۱۹
جایزهٔ یادبود او. هنری، ۸۸۵
جایگاه الهگان ← فینگولف
جایگاه فولان ← یوتونهم
جایی که صلیب در بست می‌شود، ۹۵۲
جبر سرنوشت ← دون آوارو
جدال، ۱۰۷
جدهون، ۲۹
جده، ۶۶۵
- ث
- ثارو، هنری دیوید، ۸۲۲، ۸۱۷، ۸۱۶
ثاکری، ۱۰۶۸، ۵۶۶، ۵۰۶
ثمرات روشنفکری، ۷۵۴
- ج
- جاتکه‌ها، ۱۶
جادوگر، ۱۱۱۱
جادوگران، ۱۱۴۲
جادوگران شهر سالم، ۹۶۱
جادوی سفید، ۸۶۷
جادهٔ تنباکو، ۹۱۳
جادهٔ رُم، ۹۵۷
جاده‌سازان مرز میانه، ۸۵۷
جادهٔ فرشته، ۱۱۴۲
جاسپر شاه، ۹۲۶
جاسوس، ۸۰۵
جام زرین، ۸۵۴، ۶۶۸

- جراحی، ۷۶۰
جرزی، ۴۷۰
جرم، ۱۰۶۱
جروم، قدیس، ۲۰۳
جری در جزیره، ۸۶۹
جزایر بهشت، ۱۳۳
جزایر ساندویچ، ۸۴۱
جزایر مارکه ساس، ۸۰۷
جزیره پنگوئن‌ها، ۵۳۵
جزیره رمانس، ۸۸۹
جزیره گنج، ۱۰۷۹
جزیره مرداب، ۸۴۰
جزیره نعمتها، ۶
جزئیات ظالمانه تعقیب و آزار مذهبی، ۷۸۰
جستجو، ۱۱۰۰
جسد جان براون، ۹۴۶
جشن تولد، ۱۱۴۷
جشن درو دیسمتر، ۱۲۷
جشنواره در فاربریج، ۱۱۴۲
جعبه، ۹۶۲
جعبه جواهر نشان، ۱۴۶
جعبه سیمین، ۱۱۱۰
جعبه شنی، ۹۶۲
جعبه صدفی، ۵۳۵
جعبه مرمر سفید، ۸۳۶
جفرز، [جان] رایینسن، ۹۳۷
جفرسن، تامس، ۷۸۹
جدال در شب، ۹۵۸
جلاد، ۸۰۵
جلالی نائینی، محمدرضا، ۱۳
جلیات، ۲۹
جلیقیه، ۲۸۸
جمعیت گیلی، ۱۱۳۹
جمهور، ۱۱۹
جمهوریخواه، ۷۸۹
جن، ۶۹۶
جنایت در کوی غسالخانه، ۸۰۳
جنایت سیلوستر بونار، ۵۳۵
جنایت عاشقانه، ۵۳۰
جنایت و مکافات، ۷۵۳، ۷۴۲
جنبه‌های رمان، ۱۱۱۹
جنتلمن سختگیر، ۶۹۴
جنجال در صحنه، ۵۷۵
جن زدگان، ۷۴۳
جنگ با نکرز هیل، ۷۹۴
جنگ بزرگ، ۸۳۹
جنگ بزرگ آلمان، ۶۹۹
جنگ تاتل، ۹۷۷
جنگ جانشینی اتریش، ۴۳۵
جنگ جانشینی اسپانیا، ۴۳۵
جنگ داخلی انگلستان، ۹۹۵
جنگ داخلی ← فارسالیا
جنگ دنیاها، ۱۱۰۷
جنگ دهقانان، ۶۸۴
جنگ سال، ۱۸۱۲
جنگ سپون ریور، ۹۲۷، ۹۲۶

- جنگ سی ساله، ۶۴۵، ۶۱۳، ۶۱۱، ۶۱۲
 ۶۴۸، ۶۸۹، ۶۹۹
 جنگ شاه جرج، ۷۷۷
 جنگ شاه فیلیپ، ۷۷۶
 جنگ شاه ویلیام، ۷۷۷
 جنگ طبقات، ۸۷۰
 جنگ کریمه، ۴۸۶
 جنگ گلها، ۹۷۰
 جنگل، ۸۹۲، ۷۳۰
 جنگلبان موروئی، ۶۷۱
 جنگل تاریک، ۱۱۲۷
 جنگل مردگان، ۷۰۳
 جنگلها و قصبه‌ها، ۷۰۳
 جنگ مقدس، ۱۰۱۱
 جنگ مکریک، ۴۸۶
 جنگ ملکه، ۷۷۷
 جنگ منظمه‌های گوناگون، ۵۵۸
 جنگ مهربان است، ۸۵۹
 جنگ و صلح، ۷۵۳، ۸۵۲، ۷۴۹، ۷۴۶
 جنگ و صلح قزاقها، ۷۶۹
 جنگهای داخلی، ۹۷۹
 جنگهای داخلی آمریکا، ۷۹۷
 جنگهای صلیبی، ۴۸۲
 جنگهای هفت ساله، ۷۷۷، ۶۲۳، ۶۱۶، ۴۲۵
 جنوب آرام، ۸۳۵
 جنوب کهن، ۸۳۷
 جنی گره‌ه‌ارت، ۸۸۷
 جوانا، ۳۵۰
 جوان خوشگذران غرب، ۱۱۳۸
 جوانک شرابشیری، ۱۰۶۵
 جوانی بازگشته، ۷۷۰
 جوانی و کمال استادس لانیکان، ۹۱۴
 جوانی هانری چهارم، ۷۰۰
 جوتها، ۲۴۷
 جوجه عقاب، ۵۲۹، ۵۲۸
 جود گمنام، ۱۰۷۷
 جودیت، ۶۶۹
 جورج، هنری، ۸۵۹
 جو کریمس، ۹۰۴
 جولیان، ۹۰۴
 جونو و پی کوک، ۱۱۳۹
 جوونال، ۳۴۳، ۱۹۷، ۱۹۳
 جوئت، سارا اورن، ۸۴۰، ۸۳۹
 جولیس، جیمز، ۱۳۴، ۱۱۷ - ۱۱۴
 جهان در جهان، ۱۱۰۲
 جهان کوچک نگاری، ۱۰۰۸
 جهان نو، ۵۸۱
 جهان واقعی، ۸۸۶
 جایزه نیو دیگبیت، ۱۰۸۸، ۱۰۸۰
 جی، جان، ۷۹۰
 جیسن، ۹۰۳
 جیسون ادوارز: آدمی معمولی، ۸۵۶
 جیم دندی، ۹۱۷
 جیمز، ویلیام، ۸۶۱ - ۸۶۰
 جیمز، هنری، ۸۶۱، ۸۶۰، ۸۵۵ - ۸۵۱، ۴۹۷
 جیمنتو، ریسور، ۳۷۱

- جین ایر، ۱۰۷۳
جین تالبوت، ۷۹۵
- چستر، ۱۰۶۳
چسترلند، ۱۰۶۳
چشم انداز، ۱۱۴۸
چشم اندازهای دموکراسی، ۸۲۶
چشمه، ۸۳۷، ۸۰۰
چشمهای پلنگ، ۸۶۱
چشمه گوسفند، ۵۸۱
چشمه مقدس، ۸۵۳
چشمه وست رانینگ، ۹۲۸
چکامه، ۵۵۸
چکامه اول اولمپاد، ۷۳
چکامه ریدینگ گل، ۱۰۸۲
چکامه شبانی فیه زوله، ۳۴۹
چکامه ها، ۱۷۳، ۱۷۱
چکامه ها و غزلها، ۱۰۶۱
چکامه های بربری، ۳۸۲
چکامه های شاه، ۱۰۵۵
چکامه های غنایی، ۱۰۳۹، ۱۰۳۸، ۶۵۵
چک برنجی، ۸۹۳
چله تابستان، ۸۸۸
چلینی، بنونوتو، ۳۹۴، ۳۳۵
چمنزار، ۸۰۶
چمنزار بزرگ، ۸۹۵
چمنزار بژین، ۷۳۸
چنگ باف و اشعار دیگر، ۹۴۳
چنگ علفی، ۹۲۳
چنین گفت زرتشت، ۶۵۴
- چاد، ۸۵۴
چارلز استوارت، ۶۱۳
چاره جویهای نومیدانه، ۱۰۷۷
چاسر، جفری، ۱۹۵، ۱۸۱، ۱۷۷، ۱۶۹
۲۶۶، ۲۷۳، ۲۰۶، ۲۷۶، ۲۷۹
۳۳۹، ۴۳۱، ۳۴۴، ۳۴۷-۳۵۰
۳۵۳، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۸، ۱۰۳۳
چانینگ، ویلیام الری، ۸۱۷
چخوف، آنتون پاولوویچ، ۷۶۱، ۷۵۷
چراغ و زنگ، ۹۴۴
چراغی برای شبانگاه، ۹۱۳
چراگاه آهو، ۹۲۲
چراگاههای آسمان، ۹۱۱
چرتالدو، ۳۴۲، ۳۴۳
چرچیل، وینستن، ۸۸۷
چرخ سوزان، ۱۱۲۲
چرخ و فلک، ۸۸۶، ۶۹۶
چرم ساغری، ۴۹۵
چرند نویسی، ۱۰۸۹
چرند و پرند، ۱۰۲۷
چروسکانس، ۶۶۵
چستر، ۹۷۳

- چوانگ - ترو، ۲۱
چوپانه‌های بیت اللحم، ۵۷۹
جولی، ۲۰
چون چی یو، ۲۱
چوهسی، ۲۲۲
چویوان، ۲۲
چهار انجیل، ۵۰۵
چهار پ، ۹۷۴
چهارشنبه خاکستر، ۹۴۰
چهار قدیس در سه پرده، ۸۹۰
چهارگانه ← ترالوزی
چهارمیلیون، ۸۸۵
چهره‌های ادبی، ۴۸۵
چهره‌های زمین، ۸۹۳
چهره‌های معاصر، ۴۸۵
چه کسی از ویرجینیولف می‌ترسد؟، ۹۶۲
چه کسی می‌تواند در روسیه خوشبخت بزید
۷۲۳
چهل روز موسادا، ۷۰۸
چیچیکوف، ۷۳۵
چیزهای این دنیا، ۹۴۹
چیس، مری الن، ۸۹۶
چیتئو، جیرالدی، ۳۳۵
چینی کافر، ۸۳۱
- حادثات ضمنی، ۱۰۷
حادثه در ویشی، ۹۶۱
حادثه کوچک، ۸۹۶
حال و گذشته، ۱۱۲۹
حاکم مطلق میز صبحانه، ۸۲۰
حاکمیت و نیکی خداوند، ۷۸۱
حامی، ۴۷۳
حبّوق، ۳۱
حجر القمر، ۱۰۷۵
حرامزاده، ۹۱۳
حرف وی، ۹۴۸
حریره فوری، ۷۹۳
حزب استقلال، ۹۹۵
حزب فدرالیست، ۷۸۹
حزقیال، ۳۲
حسن، ۱۱۳۸
حق با شماست اگر ...، ۳۸۶
حقوق بشر، ۷۸۷
حقه‌بازها، ۷۲۱
حقیقت، ۸۷۹
حقیقت مشکوک، ۵۸۶
حکایات عجیب و غریب، ۸۶۲
حکایات دو برادر، ۵
حکایتها، ۷۳۲
حکمت سلیمان، ۴۴
حکمت، علی اصغر، ۱۵
حکمت یسوع، ۴۳
حلزون، ۷۲۹
- ح
- حاجی مراد، ۷۵۴

- حماسه آرکانزاس، ۹۳۶
 حماسه ابلهان، ۱۰۲۱
 حماسه پنتا - اور، ۶
 حماسه فرانسیاد، ۴۰۵
 حماسه گیلگمش، ۸
 حماسه نیلوننگن، ۲۳۵، ۲۴۴
 حماسه‌های درباری، ۲۳۲
 حماسه‌های قومی، ۲۹۰
 حماسه‌های کوچک، ۱۲۸
 حماسه‌های مردم پسند، ۲۳۴
 حماسه‌های مینسترل، ۲۳۰
 حماقت المایر، ۱۰۸۲
 هوا، ۱۱۰۳
 حوریان دریا، ۳۴۴
 حیات مردان برجسته یونان و روم، ۹۸۱
 حیات مردان نامی، ۲۰۰
 حیات مردان نامی ← حیاتهای موازی
 حیاتهای موازی، ۱۳۱
 حیثیها، ۶
- خاطرات پس از مرگ، ۴۵۹
 خاطرات تاریخی، ۲۳
 خاطرات خانه مردگان، ۷۴۲
 خاطرات روستایی راستین، ۶۳
 خاطرات سمیوئل سیوال، ۷۸۱
 خاطرات شاعرانه، ۴۶۵
 خاطرات شخصی ژاندارک، ۸۴۴
 خاطرات شرلوک هلمز، ۱۱۲۷
 خاطرات و تصاویر، ۱۰۷۹
 خاطرات یک آدم بیکاره، ۶۵۸
 خاطرات یک خوابگرد، ۷۹۵
 خاطرات یک شهروند آمریکایی، ۸۸۶
 خاطره، ۴۷۶
 خاک خوب، ۸۹۷
 خالد، ۸۶۴
 خالسیس، ۱۲۲
 خاندان چو، آیین، ۲۰
 خاندان گالاولیف، ۷۳۲
 خاندان گراندیسم ...، ۸۲۵
 خانم دالووی، ۱۱۱۷
 خانم زیبا، ۷۵۷
 خانم سارا سمپسون، ۶۲۵
 خانم کرادوک، ۱۱۱۱
 خانم فارستر، ۸۹۱
 خانواده او، ۸۹۴
 خانواده شروفنشتاین، ۶۶۴
 خانواده کنتون، ۸۵۰
 خانه اربابی، ۹۰۴
- خادم وفادار به ارباب، ۶۶۶
 خارج از موضوع، ۸۴۶
 خارمیدس، ۱۲۰
 خارونه آ، ۱۱۵، ۱۳۱
 خاطرات، ۱۰۱۷، ۱۰۱۶، ۷۸۰، ۲۶۱، ۸۰

خ

خدای برهنه، ۹۱۸	خانه ارواح، ۱۴۴
خدای عادل، ۸۶۶	خانه باز، ۹۴۸
خدای نیاکان او، ۸۶۹	خانه برنارد آلبا، ۵۹۵
خدمت فعال، ۸۵۸	خانه خوشی، ۸۸۵
خدمتکار رنجور، ۵۱۴	خانه دلشکن، ۱۱۳۵
خرابه‌ها و رؤیاها، ۱۱۰۲	خانه دیگر، ۸۵۳
خربلعام، ۲۸	خانه زرّین، ۸۷۸
خرد، ۵۱۷	خانه شب، ۷۹۱
خرس، ۷۶۰، ۹۰۵	خانه شهرت، ۹۷۱
خرقه سفید، ۸۹۴	خانه عروسک، ۶۷۷، ۶۷۵ - ۶۷۳
خرمن آون، ۹۲۶	خانه کونلی، ۹۵۶
خر طلائی، ۲۰۱	خانه‌های اجاره‌ای، ۱۱۳۴
خروج، ۱۰۷	خانه‌های شون، ۱۱۰۴
خزه‌های خانه قدیمی کشیش، ۸۲۳	خانه‌های ییلاقی تولدو، ۵۸۳
خسیس، ۴۳۰، ۴۲۹	خانه هفت شیروانی، ۸۲۴
خشک از آب باز گرفته‌ها، ۹۴۱	ختا، ۹۳۵
خشم و هیاهو، ۹۰۳	خلا بدون رعد، ۹۳۸
خش و خش، ۵۲۲	خداپرستی ← دئیسم
خصوصیات انگلیسیان، ۸۱۵	خداحافظ، آقای چیپس، ۱۱۳۱
خطابه مدحی، ۱۹۷	خداوندان ذوق دانشگاهی، ۹۸۶، ۹۸۲، ۱۰۰۲
خطیب، ۱۵۷	خداوندان ذوق هارتفورد یا کونکتیکت
خطاکار، ۸۳۸	۷۹۱
خطاهای رایج، ۱۰۰۹	خداوندان صاعقه، ۹۵۴
خطبا، ۱۱۰۰	خداوند بزرگ براون، ۹۵۲
خطر ثروتهای تازه، ۸۴۹	خداوندگار مگسها، ۱۱۳۲
خلقت عالم، ۳۹۶	خداوند ما، ۸۲۳
خل مادرزاد، ۹۱۹، ۹۰۳، ۸۹۶	خداوند میدان، ۹۵۶
خم کردن شاخه، ۱۱۰۶	خدایان تشنه‌اند، ۵۳۶

- خنده برای جلوگیری از گریه، ۹۴۷
 خنده در اتاق مجاور، ۱۱۰۴
 خنده مرموز، ۸۹۱
 خنیا، ۳۵
 خنیاگران دوره گرد، ۳۵۱
 خواب آلود، ۷۵۹
 خواب زندانیان، ۱۱۴۵
 خواب هینوتیزم، ۴۹۲
 خواجه، ۱۴۸
 خواستگاری، ۷۶۰
 خواستگاری اتین، ۲۵۱
 خواستگاری کشیش، ۸۳۹
 خواستگار وحشتناک، ۶۹۶
 خوانا، ۵۸۵
 خواهر کاری، ۸۸۷
 خودآزار، ۱۴۸
 خودپرست، ۱۰۷۶
 خودتحقیقی، ۶۷۵
 خود زندگینامه ویلیام کارلوس ویلیامز، ۹۳۳
 خودکشی دیدو، ۴۱۰
 خودگرای، ۶۷۵
 خودنماها، ۱۰۶۸
 خورشید، ۱۱۲۱
 خورشید همچنان می درخشد، ۹۰۶
 خورف، ۷۲۰
 خوش اقبال اردوگاه پریهاو، ۸۳۱
 خوشگذران آواره، ۱۰۵۹
 خوشه چینی در مزارع بودا، ۸۳۳
 خوشه های خشم، ۹۱۱
 خوم بیه، ۸
 خون آشام، ۷۲۳
 خوولیانوس، گاسپار ملچور، ۵۹۶
 خیابان اصلی، ۸۹۵
 خیابان جرسی و کوچه جرسی، ۸۶۵
 خیابان چهل و دوم موازی، ۹۰۰
 خیابان کیفیت، ۱۱۳۷
 خیابانهای ماه، ۹۴۴
 خیال، ۷۶۴
 خیالبا فان بی غم، ۱۰۵۴
 خیر ابدی، ۸۲۳
 خیزابها، ۱۱۱۸
 خیش و ستارگان، ۱۱۴۰
 خیمه نر، رامون، ۵۹۷
 خیوس، ۵۵
- د**
 داجسن، چارلز لاتویج، ۱۰۸۹
 داد از شوخی، ۷۳۰
 دادائیسیم، ۵۴۸
 دادزورث، ۸۹۵
 دادگاه عالی، ۶۸۶
 دادگستری، ۵۰۵
 دارا شکوه، ۱۳
 دارس فریگیایی، ۲۶۵

داستان فقیر اعیان‌نما، ۱۰۶۸	داروار، ۴۳۱
داستان کلاه‌فرنگی غربی، ۲۱۲	داروین، چارلز رابرت، ۱۰۹۰، ۱۰۵۴
داستان کوچک، ۳۳۵	۱۱۱۷
داستان گل سرخ، ۲۸۰، ۲۷۹، ۲۷۴	داروینسم در بن‌بست، ۱۰۹۰
۹۷۱	داریو، روبن، ۵۹۷
داستان ماجرای، ۱۱۴۶	داریوش، ۴۱
داستان نویسی، ۸۸۵	داستان اسکندر، ۲۶۵
داستانها، ۷۶۰	داستان انه آس، ۲۶۵
داستانهای آرگوناتها، ۸۳۱	داستان پابلو، ۵۶۸
داستانهای اسپانیا و ایتالیا، ۴۷۵	داستان باغ وحش، ۹۶۱
داستانهای اغراق آمیز، ۸۴۲	داستان پتی شز، ۵۰۷
داستانهای انسان و اشباح، ۸۸۵	داستان تب، ۲۶۵
داستانهای انگلستان نو، ۸۴۰	داستان تُپلی، ۵۱۱، ۵۰۹
داستانهای اودسا، ۷۶۹	داستان تروا، ۲۶۵
داستانهای بی‌پرده از تپه‌ها، ۱۰۶۵	داستان خمره، ۱۰۲۴
داستانهای پیش از نیمه‌شب، ۹۴۶	داستان دو شهر، ۱۰۷۰
داستانهای خدا، ۶۹۵	داستان راهب، ۳۵۰
داستانهای خنده‌آور، ۴۹۳	داستان روباه، ۲۷۸، ۲۷۷، ۲۳۰
داستانهای دوباره گفته شده، ۸۲۳	داستان رونسو، ۳۵۳
داستانهای رنگارنگ، ۷۵۹	داستان زمستان، ۹۹۲
داستانهای روتاباگا، ۹۳۰	داستان زندگی بوسکن، ۵۶۹، ۵۶۸
داستانهای رومیان، ۳۴۵	داستان ژول رومن، ۵۱۱
داستانهای زمان و مکان، ۸۳۸	داستان ستا، ۶
داستانهای زوربخ، ۶۸۹	داستان سه پادشاهی، ۲۲۳
داستانهای ساحل خلیج، ۹۱۳	داستان شبانی آمیتو، ۳۴۴
داستانهای سه گانه هوس، ۸۸۷	داستان شمشون، ۲۹
داستانهای شکسپیر، ۱۰۴۷	داستان شوالیه و پیلمون و آرسایت، ۳۴۸
داستانهای عجیب و غریبانه، ۸۰۳	داستان علمی، ۱۱۰۸، ۱۱۰۷

- داستانهای عصر جاز، ۹۰۰
داستانهای کوتاه، ۷۳۷
داستانهای میهمانسرای کنار راه، ۸۱۹
داستانهای نمونه، ۵۷۴
داستانهای واقعی عجیب لوئیزیانا، ۸۳۵
داستانهای وحشت، ۱۰۳۷
داستان یک پاییز، ۸۹۷
داستان یک رمان، ۹۱۰
داستان یک زندگی، ۵۱۰
داستانهای یک مسافر، ۷۹۹
داستانهایی از آفریقای جنوبی، ۷۰۱
داستانهایی از دو جهان، ۷۰۹
داستایفسکی، ۷۳۷، ۷۳۹-۷۴۵، ۷۴۷
۷۵۳-۷۵۴، ۷۶۱، ۷۶۵
داشتن و نداشتن، ۹۰۶
داغ ننگ، ۸۲۴
دافنه، ۳۱۷
دافنیس، ۱۶۶، ۱۲۷
داکینو، ماریا، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۸
داگاما، ۵۶۲
دالامبر، ۴۳۸
داماد آقای پواریه، ۵۲۰
دامهایی برای گرفتن باد، ۹۳۳
دانا، ۲۵۱
دانا، ریچارد هنری، ۸۰۸
دانانها، ۵۲
دانائوس، ۸۸
داناه، ۶۲۰، ۶۲۱
دانائیدها، ۸۸
دانه (دورانه)، آلیگری، ۳۳۴، ۱۹۵، ۱۶۹
۳۳۹، ۳۴۲-۳۴۳، ۳۴۶، ۳۴۷
۳۵۱، ۳۹۴
دان، جان، ۱۰۰۱، ۹۹۸، ۹۹۷
دانش آموز مدرسه هوسیه، ۸۳۱
دانشجوی جوان، ۶۲۵
دانشکده‌های من، ۷۶۴
دانشگاه نیمه، ۳۹۴
دانونتسیو، گابریله، ۳۸۳، ۳۸۲
دانونزیو، ۱۸۷، ۹۸
دانیال، ۳۵
دانیل دروندا، ۱۰۷۴
دانیل، سمیوئل، ۹۷۹، ۳۲
داود، ۶۳۲، ۳۴، ۲۹، ۲۵
داوران، ۲۹، ۲۵
داوری، ۱۱۴
داوسن، ارنست، ۱۰۶۶
داوینچی، لئوناردو، ۳۹۳، ۳۳۴، ۳۳۲
دایرةالمعارف، ۴۴۷، ۴۳۸
دایره، ۱۱۱۳
دایره بزرگ، ۹۴۳
دایل، ۸۱۴
دایوید، ۲۵۵
دایی وانیا، ۷۶۱
دبوره، ۲۹
دبوسی، ۵۲۳، ۵۱۹
دپورت، فیلیپ، ۳۹۶

- دینه، مادام، ۴۴۷
 دتو، مادام دو، ۴۴۸
 دختران، ۸۹۶
 دختران کشاورز، ۹۳۳
 دختر برفها، ۸۶۸
 دختر تنها، ۶۶۳
 دختر ده، ۹۵۸
 دختر راپاچینی، ۸۲۳
 دختر رؤیا، ۹۵۶
 دختر سلسیتنا، ۵۶۸
 دختر عموت، ۴۹۴
 دختر عمومی من راشل، ۱۱۳۲
 دختر لرد اولین، ۱۰۴۶
 دختری از مرز میانه، ۸۵۷
 دختری با چشمان سبز، ۸۷۹
 در آفتاب، ۵۱۱
 درآمد، ۱۰۳۸
 درازترین سفر، ۱۱۱۹
 در اعماق، ۷۶۴
 دراگوننتا، ۵۷۸
 دراماتورژی هامبورگ، ۶۲۴
 درامهای نو ایسن، ۱۱۱۴
 در انتظار خودو، ۱۱۴۷، ۱۱۴۴
 در انتظار دست چپها، ۹۵۸
 درآیدن، ۳۴۸، ۱۷۴، ۱۶۹، ۱۴۴، ۱۲۴، ۹۳
 ۱۰۱۹، ۱۰۱۶، ۱۰۱۳-۱۰۱۱، ۳۴۷
 ۱۰۳۴
 درایزر، تئودور |هرمان آلبرت|، ۸۸۸، ۸۸۷
 در این زندگی ما، ۸۸۹
 در باب آموزش و پرورش، ۱۰۰۶
 در باب آزادی رودس، ۱۱۶
 در باب آزادی یک مسیحی، ۶۰۸
 در باب آسودگی خاطر، ۱۸۹
 در باب احسان، ۱۹۰
 در باب اندیشه کمدی، ۱۰۷۶
 در باب بخشش، ۱۹۰
 در باب پیری، ۱۵۸
 در باب تاج، ۱۱۶
 در باب ترجمه هومر، ۱۰۶۰
 در باب توطئه کاتی لینا، ۱۶۲
 در باب ثبات خردمندان، ۱۸۹
 در باب جمهوری، ۱۵۸
 در باب جنگ، ۵۳۸
 در باب جنگ یوگارتا، ۱۶۲
 در باب خشم، ۱۸۹
 در باب زنان نامی، ۳۵۰
 در باب دموکراسی آمریکا، ۴۳۸
 در باب دودمان خدایان بت پرستان، ۳۴۹
 در باب دوستی، ۱۵۸
 در باب زندگی سعادت‌مندان، ۱۸۹
 در باب سخنوری، ۱۵۷، ۱۵۶
 در باب سقوط مردان نامی، ۳۴۹
 در باب شعر پاک و احساساتی، ۶۴۶
 در باب طبیعت اشیاء، ۱۵۲، ۱۵۱
 در باب عاقبت نیکی و بدی، ۱۵۸
 در باب عقاید افلاطون، ۲۰۲

- در باب قانون تقسیم اراضی، ۱۵۷
 در باب قوانین، ۱۵۸
 در باب کاتی لینا ← بر ضد کاتی لین
 در باب کائنات، ۲۰۲
 در باب کوتاهی عمر، ۱۸۹
 در باب لطف و وقار، ۶۴۵
 در باب ماهیت خدایان، ۱۵۹
 در باب مسائل روستایی، ۱۶۳
 در باب مشیت، ۱۸۹
 در باب وظیفه، ۱۵۸
 درباره آلمان، ۴۵۵، ۴۵۶
 درباره ادبیات نمایشی عصر الیزابت، ۱۰۴۸
 درباره اشخاص نمایشنامه‌های شکسپیر، ۱۰۴۸
 درباره خود، ۱۳۱
 درباره زبان لاتینی، ۱۶۳
 درباره شاعران انگلستان، ۱۰۴۸
 درباره فکاهی نویسان انگلستان، ۱۰۴۸
 درباره کشاورزی، ۱۶۷، ۱۶۶
 درباره میلتن، ۱۰۸۷
 درباری، ۵۹۰، ۳۶۱، ۳۳۲
 در بیمارستان، ۱۰۶۴
 در پوست شیر، ۱۱۳۹
 در پیشگاه خدا، ۵۲۳
 در تعقیب خط استوا، ۸۴۳
 در تنگ، ۵۳۷
 در تنگنا، ۱۱۱۲
 در جبهه، ۱۱۰۰
 در جذبه بیقراری، ۹۲۹
- در جستجوی زمان از دست رفته، ۵۳۱
 در حضور آدم، ۸۶۹
 درخت سرخ، ۱۱۰۴
 درخت شاهد، ۹۲۹
 درخت شب، ۹۲۳
 درخت کازوارینا، ۱۱۱۲
 درخت گوجه، ۸۹۶
 درخت لیندن، ۱۱۴۲
 در خدمت یک بانو، ۲۳۹
 درد، ۸۳۹
 در دادگاه، ۱۱۱۰
 در دروازه، ۱۱۴۰
 در دروازه بهشت، ۹۱۵
 در دفاع از نادانی، ۹۴۸
 در زمان جنگ، ۸۶۶
 در زمان ما، ۹۰۶
 در ژاوین، گاوریل رومانوویچ، ۷۲۱، ۷۲۰
 در ساحل، ۱۱۳۱
 در سایه دختران جوان و گلها، ۵۳۱
 در سایه درّه، ۱۱۳۸
 در ستایش بانو برادستریت، ۹۴۸
 درسی برای دختران، ۷۲۱
 در شاهراه، ۷۶۰
 در شفق، ۷۶۰
 در غرب خبری نیست، ۷۰۳
 در قصر شاه، ۸۶۴
 در کوههای تنسی، ۸۳۷
 درمان عشق، ۱۷۹، ۱۷۸

- در محاصره، ۵۴۹
در مراکش، ۸۸۵
در میزور، ۸۷۸
در میان کتابهایم، ۸۲۲
در میان مردم، ۷۶۴
در میانه زندگی، ۸۶۱
در نبردی مشکوک، ۹۱۱
در نفس، ۱۲۳
در نیویورک قدیم، ۸۸۵
درود و بدرود، ۱۱۰۶، ۶۳۶
دروزوس، ۱۸۲
دروغگو، ۵۸۶، ۴۱۸
در ویرجینیای قدیم، ۷۳۷
دروئیدها، ۲۴۸
درّه بزرگ، ۹۲۷
درّه ترس، ۱۱۲۷
درّه دراز، ۹۱۲
در هفت جنگل، ۱۰۹۷
درّه ماه، ۸۶۹
در هم باید باز باشد هم بسته، ۴۷۶
دریاچه، ۴۶۵
دریانورد فرتوت، ۱۰۳۹
دریانوردیها، سفرها و کشفیات مهم ملت
انگلیس، ۹۸۱
دریا و آینه، ۱۱۰۰
دریای آزاد، ۹۲۷
دریای بزرگ، ۹۴۷
دریای دیگر، ۸۱۸
دریای عمیق آبی، ۱۱۴۶
دریتون، مایکل، ۹۸۰
دریفوس، ۴۸۷
در یک پانسیون آلمانی، ۱۱۲۸
دریک، جوزف رودمن، ۷۹۹
دریک، فرانسیس، ۵۷۸
دزد دریایی، ۱۰۴۱، ۹۵۴
دزدی، ۸۶۸
دژانیر، ۹۴، ۹۳
دسامبرها، ۷۱۷
دست چپ! دست راست!، ۱۱۰۴
دست مطمئن خدا، ۹۱۳
دستور زبان روسی، ۷۲۰
دستوش، فیلیپ نیکولا، ۴۳۹
دستهای آلوده، ۵۵۱
دسته فرشتگان، ۹۱۶
دستیار، ۹۱۹
دشمن مردم، ۶۷۸
دعای ابله، ۸۷۲
دعای منسی، ۴۱
دفاع از سقراط، ۱۱۹، ۸۰
دفاع از شعر، ۱۰۴۳، ۹۷۹
دفاع از قافیه، ۹۷۹
دفاع از ملت انگلستان، ۱۰۰۶
دفاع گونور، ۱۰۶۲
دفاع و تجلیل از زبان فرانسوی، ۴۰۲
دفتر دوم اشعار، ۸۷۰
دفتر سرخ، ۵۱۴

دلفی، ۵۴	دفتر سۆم اشعار، ۸۷۰
دلفین، ۴۵۵	دفتر شرق، ۸۷۳
دلگادو، خوزه اسپروندالای، ۵۹۶	دفتر وقایع روزانه، ۷۷۹
دل من و تن من، ۸۹۵	دفتر وقایع سالون، ۵۴۰
دلوس، ۷۵	دفترهای پانزده روزه، ۵۴۷
دلهای نیرومند، ۸۳۵	دفتری از نظم، ۹۲۶
دلیا، ۹۷۹، ۱۷۵	دفو، دانیل، ۱۰۲۲ - ۱۰۲۴
دلیل حکومت کلیسا، ۱۰۰۶	دکارت، رنه، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۸
دلیون، فری لویس، ۵۶۰	دکامرون، ۳۳۵، ۳۳۹، ۳۴۴، ۳۴۷
دم، ۱۱۴۵	۵۸۳، ۳۵۱، ۳۵۰
دمتر، ۳۱۴، ۳۱۳، ۱۲۷	دکتر اشتوگمان، ۶۷۸
دمل، ریشارد، ۶۹۳	دکتر بر سر دوراهی، ۱۱۳۵
دموتی، ۴	دکتر زیواگو، ۷۶۸
دموستن ← دموستینس	دکتر سوییر، ۸۳۵
دموستینس، ۱۵۷، ۱۴۲، ۱۳۴، ۱۳۱، ۷۶	دکتر فاستوس، ۷۰۷، ۹۸۸
دموکرات آمریکایی، ۸۰۵	دکتر فاوست، ۶۰۳
دموکراسی، ۸۷۵	دکتر کلاودیوس، ۸۶۳
دموکراسی و خطابه‌های دیگر، ۸۲۲	دگرگونیهای زیبا، ۹۴۹
دموکریتوس، ۱۵۲، ۱۵۱	دلاکروث، سان خوان، ۵۶۰
دمیان، ۷۰۱	دلال ساده دل، ۱۰۱۴
دمیفو، ۱۴۹	دلاله، ۹۰۲
دن آرام، ۷۶۹	دلاور، ۷۷۶
دنایتیهای سیرا، ۸۳۳	دلاور آزمند، ۷۲۶
دنبار، پاول لاورنس، ۸۷۴	دلاوران، ۱۰۸
دنباله پاییز، ۱۱۰۱	دلبنده، ۷۵۹
	دل تاریکی، ۱۰۸۳
	دل خوشی‌های پیرمرد، ۱۰۴۵
	دلخوشی یک آدم ابله، ۹۵۷

- دنتون، دانیل، ۷۸۱
 دندان اژدها، ۸۹۳
 دنیا انسان را خسته می‌کند، ۵۲۲
 دنیا را چه می‌شود؟، ۱۱۱۳
 دنیا‌های من، ۸۹۸
 دنیای دیگر، ۵۲۳
 دنیای قشنگ نو، ۱۱۲۲
 دنیای شانس، ۸۵۰
 دنیای نو، ۹۲۷، ۵۲۳
 نیست، ۱۸۵
 دوازده تن، ۷۵۷
 دوازده صندلی، ۷۷۰
 دوازده کمدی نواز استاد تیرسودمولینا، ۵۸۳
 دوازده مرد، ۸۸۸
 دو استال، ۷۱
 دو انسان، ۶۹۳
 دوایت، تیموثی، ۷۹
 دوبارتا، گیوم، ۳۹۶
 دوباری، ۳۳۷
 دو باکید، ۱۴۵
 دوبروسلوا، باربارا، ۷۴۱
 دوبله، ژوآشم، ۳۹۷، ۳۴۱، ۱۸۲، ۱۷۴
 ۴۰۶، ۴۰۲
 دوبلینی‌ها، ۱۱۱۵، ۱۱۱۴
 دوبه هم زنی، ۸۶۵
 دوینیه، اگریا، ۳۹۶
 دویوار، روزریگودیا، ۲۹۱
 دوپمپادور، ۴۳۷
 دو تا به آخر مانده، ۸۶۲
 دوتوی، لوکاس، ۲۹۲
 دو خواهر برومند ویرجینیا و مریلند، ۷۸۱
 دود، ۷۳۸
 دود بویزها، ۱۰۶۹
 دودره، ۹۱۸
 دودریاسالار، ۸۰۶
 دودمان تانگ، ۱۸
 دودمان خدایان، ۶۳، ۶۲
 دودمان هان، ۲۳، ۱۸
 دو دوست، ۵۱۱
 دودو فولاد، ۹۳۰
 دودون، ۵۴
 دودوهای قشنگ، ۱۱۳۳
 دوده، آلفونس، ۵۰۸ - ۵۰۶
 دورا، ژان، ۴۰۳، ۴۰۲
 دوران بازگشت، ۱۰۱۷ - ۹۹۶
 دوران تعدیل، ۹۶۰
 دوران کودکی، ۷۶۴
 دوراهی، ۸۸۷
 دور چستر، ۷۸۰
 دور دون دو مایانس، ۲۶۴، ۲۶۱
 دور شارلمانی، ۲۶۱
 دور شعبه سرخ ← کوچولین
 دورفینی، ۲۵۳
 دور گیوم دورانژ، ۲۶۴، ۲۶۱
 دورنمای صلح، ۷۹۳
 دوروال، ماری، ۴۶۶

- دوروتئا، ۵۷۹
دوره فترت، ۷۵۸، ۷۵۶
دوره گردی، ۶۹۸
دروه مودت، ۷۹۶
دوریت کوچک، ۱۰۷۰
دورینها، ۵۲
دوزخیان، ۸۷۰
دوزن شلخته و پادشاه، ۹۴۴
هوزه، الثونورا، ۳۸۳
دو سال در برابر دکل، ۸۰۸
دوس پاسوس، جان [روذریگو]، ۹۰۰
۹۰۱
دوستان قدیم و جدید، ۸۴۰
دوستان ما، ۵۲۱
دوستان و آشنایان ادبی، ۸۴۸
دوستان و آشنایان خواهر جین، ۸۳۳
دوست جهان، ۷۰۷
دوست خوب، ۵۱۱
دوست مشترک ما، ۱۰۷۰
دو سرباز هنگ پیاده، ۶۶۰
دوسکالوس، ۱۱۳
دو سن پی‌یر، برناردن، ۴۴۰
دوشس دورلثان، ۴۳۱
دوشنبه‌های نو، ۴۸۵
دوشنبه یا سه شنبه، ۱۱۱۸
دوشیانتا، ۱۵
دوشیزه تامپسن، ۱۱۱۲
دوشیزه خجسته، ۱۰۶۱
دو عاشق، ۲۶۷
دو فارست، جان ویلیام، ۸۶۵
دو قلوها، ۱۴۶
دو قلوهای عجیب، ۸۴۵
دوک ارنست، ۲۳۰
دوک استاکبریج، ۸۶۳
دوکاسترو، ۲۹۲
دوک جوان، ۱۰۶۷
دوک دومورنی، ۵۰۶، ۵۰۷
دوک ولینگتن، ۱۱۴۱
دوکوندورسه، ۳۷۶
دوکوینسی، تامس، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹
دوگا، لوبه ← وگا، دِ لوبه
دوگانه انگاری وجودی، ۶۵۳
دولثینا، ۵۷۱
دولثینا دل توبوسو، ۵۷۲
دولچی، ۱۴۵
دولماتوفسکی، یوگنی، ۷۶۸
دولثیا، ۵۷۱
دولوراس، ۵۹۷
دوما، آلکساندر، ۵۲۰، ۴۷۹-۴۷۷
۵۲۱
دو مرزنشین، ۹۳۷
دومنتون، ۴۲۱
دومنی، ۸۹۳
دو موریه، جورج، ۱۱۳۲
دو موریه، دافنه، ۱۱۳۲
دو موسه، آلفرد، ۳۴۷، ۱۷۴

- دو میتیان، ۲۰۰، ۱۹۷، ۱۹۳، ۴۰
 دومین آوریل، ۹۴۳
 دومینیکیان، ۷۸۷، ۲۷۸
 دون آوارو، ۵۹۵
 دونا آنا، ۵۸۶
 دوناتوس، ۲۰۴
 دوناتیان، ۲۰۴
 دوناماریا، ۵۸۵
 دوناوار، مارگریت، ۳۹۶، ۳۹۴
 دون اورسینو، ۸۶۴
 دو نجیب‌زاده خویشاوند، ۳۴۸
 دو نجیب‌زاده ورونا، ۹۸۹
 دون خوان تنوریو، ۵۹۶
 دون خیل سبزپوش، ۵۸۵
 دون رودریگو، ۳۷۸
 دون ژوان، ۱۱۳۹، ۱۰۴۱، ۴۲۸
 دون سباستین، ۱۰۱۲
 دون کارلوس، ۱۰۱۴
 دون کارلوس، شاهزاده اسپانیا، ۶۴۷
 دون کیخوته ← دون کیشوت
 دون کیشوت، ۵۷۱، ۵۶۴، ۵۶۳، ۳۹۸
 ۵۷۴، ۵۹۶
 دون گونزالو، ۵۸۴
 دو حامل، ژرژ، ۵۴۱-۵۳۹
 دو هفتگی، ۸۴۹
 دو هورا برای دموکراسی، ۱۱۱۹
 دوئل، ۷۵۹
 دوئل، سر آرتور کنان، ۱۱۲۷، ۱۱۲۶
 دهاتی دو سکالوس، ۱۱۳
 دهان اسب، ۱۱۲۸
 دهانه آتشفشان، ۸۰۶
 دهقانان، ۷۵۹، ۴۹۴
 دهکده، ۹۰۴، ۸۹۴
 دهکده دوستی، ۸۸۹
 دهکده متروک، ۱۰۲۹
 دهمین الهه شعر ...، ۷۸۲
 دیاز ← دیاش
 دیاز، روز ریگو، ۴۱۹-۲۹۰
 دیاش، بارتولومئو، ۳۳۰
 دیانا، ۵۶۴، ۳۱۴
 دیانای عاشق، ۵۶۴
 دیانت طبیعی، ۴۵۸، ۴۵۲، ۴۳۶، ۳۳۴
 ۷۸۳، ۷۸۷، ۷۹۲
 دیباچه یک زندگی، ۸۸۹
 دیترمینیسیم، ۴۸۷
 دیتمارفون آیست، ۲۳۱
 دیتورامب، ۸۹، ۸۴، ۸۳، ۷۳، ۷۲
 دیدار دوباره از برایدزهد، ۱۱۳۲
 دیدارهای کنار جاده، ۸۵۷
 دیداری از ایتالیا، ۱۱۰۱
 دیدالس، ستیفن، ۱۱۱۶، ۱۱۱۵
 دیدرپک نیکر بوکر، ۷۹۹
 دیدو، ۴۴۸-۴۴۵، ۴۳۹-۴۳۶، ۱۶۹-۱۶۷
 دید وسیعتر، ۹۲۹
 دیراله، ۱۶۵
 دیردر، ۲۵۲

- دیدر غم پرورد، ۱۱۳۸
 دیزرائیلی، ۱۰۶۷، ۵۴۳
 دیزی میلر، ۸۵۴
 دیژون، ۴۴۸
 دیسکورد ← اریس
 دیستا، خواکوئین، ۵۹۵
 دیشان، اوستایش، ۲۷۳
 دیفیلس، ۱۱۳
 دیکتاتور، ۵۴۱
 دیکتوس کرتی، ۳۴۸، ۲۶۵
 دیکتز، ۱۰۷۱ - ۱۰۶۹، ۵۶۶، ۴۳۱
 ۱۱۱۴
 دیکینسن، جان، ۷۹۰
 دیکینسن، امیلی [الیزابت]، ۸۷۱، ۸۷۰
 ۹۲۶، ۹۲۵
 دیگر شبی در کار نخواهد بود، ۹۵۷
 دیلمون، ۹
 دی لیویس، سسیل، ۱۱۰۱، ۱۱۰۰
 ۱۱۰۳
 دیمتری، ۷۴۴
 دینامیسم، ۵۲۵
 دیوار، ۹۱۸، ۵۵۱
 دیوار اسگارد، ۳۲۳
 دیوار زرین و برج دیدبان، ۱۱۰۴
 دیوار گوش دارد، ۵۸۶
 دیوکتیانوس، ۱۸۵
 دیومد ← دیومدس
 دیومدس، ۳۴۸، ۳۱۹، ۱۰۱
 دیون، ۳۱۳
 دیونوسوس، ۱۰۰۶، ۸۴، ۸۳، ۷۲
 ۳۱۷، ۳۱۴
 دیونوسیای شهر، ۱۰۶، ۸۴
 دیونوسیوس، ۱۳۴
 دیوینالوث ← سانچو
 دیووشکین، ماکار، ۷۴۱
 دیوها و بتکده‌ها، ۹۳۶
 دیوید کاپرفیلد، ۱۰۷۰
 دیویس، ریچارد هاردینگ، ۸۸۷
 دی هایمات، ۶۸۲
 دئیسیم ← دیانت طبیعی
- د
- رآ، ۳۱۳
 رابرتسون، ۶۴۹
 رابله، فرانسوا، ۴۰۱، ۳۹۹ - ۳۹۶، ۳۵۳
 ۴۰۸
 رابی بن ازرا، ۱۰۵۷
 راینسن، ا. آ، ۹۲۶، ۹۲۵، ۲۶۶
 راینسن کروزوئه، ۱۰۲۳
 راینسون نعلبند، ۸۰۸
 راتیسبون، ۲۳۰
 راتیگان، ترنس مروین، ۱۱۴۶، ۱۱۴۵
 راحیل، ۲۸
 رادا، روزریگو، ۲۸۲

- رادفر، ابوالقاسم، ۲۳۰
 رادکلیف، آن، ۱۰۳۷
 رادومونت، ۳۵۵
 رادیشچف، آلکساندر، ۷۱۷
 رادیونوونا، آرینا، ۷۲۴
 راز قهرمانی، ۸۵۸
 راز ماری روزه، ۸۰۳
 راس، ۱۱۴۶
 راستان، ۵۴۹، ۵۵۰
 راسکولنیکوف، ۷۴۲
 راسکین، جان، ۱۰۸۸، ۱۰۸۹
 راسل، اروین، ۸۳۶
 راسلاس، ۱۰۲۸
 راسین، ژان، ۱۸۷، ۱۷۴، ۱۰۰ - ۹۸
 ۵۹۲، ۴۲۵، ۴۲۰
 رافائل، ۴۶۵، ۳۳۴
 رافائلیان، ۵۱۸
 راگناروک، ۳۲۴
 رالف رویستردویستر، ۹۸۵
 رالی، سر والتر، ۹۷۹
 راما، ۱۴
 رامایانا، ۱۴
 رامبویه، ماکیز دو، ۴۱۷، ۴۱۳
 رامسس دوم، ۲۴، ۶
 رامشگر، ۱۰۳۱
 رام کردن زن سرکش، ۹۹۰
 رام کردن مرد سرکش، ۴۶۱
 رانده از جزایر، ۱۰۸۲
 راندییلی، ۳۹۹
 راوانا، ۱۴
 راوانا، ۱۰۷۹
 راه، ۱۰۷، ۵۸
 راه آزادی، ۹۱۸
 راهب، ۱۰۳۷
 راه بازگشت، ۷۰۴
 راهب اسپانیایی، ۱۰۵۷
 راهب و آتشدان، ۱۰۷۱
 راهب و دختر مرد جلاد، ۸۶۲
 راهبه انگلستان نو، ۸۴۰
 راهبه نظامی اسپانیایی، ۱۰۴۹
 راه ثروت، ۷۸۶
 راه جلجتا، ۷۶۹
 راهزنان، ۶۴۶
 راه سوآن، ۵۳۱
 راه صلیب، ۸۶۴
 راه گرمات، ۵۳۱
 راه من که آلمانی و یهودیم، ۷۰۴
 راهنمای زنان هوشمند ...، ۱۱۳۶
 راه و رسم جهان، ۱۰۱۵
 راههای آزادی، ۵۵۱
 راههای پر رفت و آمد، ۸۵۶
 راههای پر رفت و آمد دیگر، ۸۵۶
 راههای سرنوشت، ۸۸۶
 راههای غرب، ۸۶۶
 راههای هوایی، ۹۰۱
 راهیاب، ۸۰۶

- راهی برای گرفتار کردن ماهتاب، ۹۳۱
رایت، ۲۷۶
رایت، ریچارد، ۹۱۷
رایس، المر، ۹۵۵
رایسین ستیس، ۱۱۰۹
رایمر، تامس، ۷۲۸
راین، ۲۶۶
ربکا، ۱۱۳۲
رجو، ۳۵۳
رجینالد، ۱۱۲۷
رحمت ابدی، ۱۰۹۸
رحمت خاصه خدا بر بیشتر گناهکاران، ۱۰۱۰
رختکن، ۸۵
رُز، ۲۸۰، ۲۷۹
رز آودوچرزکولی، ۸۵۶
رزاموندگری، ۱۰۴۷
رزوس، ۱۰۱، ۱۰۰
رژیم کهن و انقلاب، ۴۸۳
رسالات، ۴۰۸، ۱۱۹
رسالات اخلاقی، ۱۰۲۲، ۱۹۰
رسالات پولس به اهالی شهر لاودکیه ...، ۴۱
رسالات نه گانه، ۱۳۲
رسالت شعرهانس ساکس، ۶۱۰
رساله آداب و رسوم و روح ملل، ۴۴۳
رساله اقتصاد، ۸۰
رساله اول پولس به قرنتیان، ۳۸، ۳۹
رساله اول و دوم پطرس، ۳۹
رساله اول یوحنا، ۴۰
رساله‌ای برای ثبت آثار بارزه مشیت الهی
۷۸۰
رساله‌ای در باب آزادی و الزام - لذت و درد
۷۸۶
رساله به افسوسیان، ۳۸
رساله به تسالونیکیان اول و دوم، ۳۸
رساله به تیموتاؤس، ۳۸
رساله به عبرانیان، ۳۹
رساله به غلاطیان، ۳۸
رساله پولس به رومیان، ۳۹
رساله در باب شعر درامی، ۱۰۱۶
رساله در باب قافیه، ۹۴۸
رساله درباره انسان، ۱۰۲۱
رساله دوم پولس به قرنتیان، ۳۹
رساله دوم و سوم یوحنا، ۳۹
رساله سوم پولس به قرنتیان، ۴۱
رساله‌های پولس رسول، ۳۷
رساله یعقوب، ۳۹
رساله یهودا، ۳۹
رستاخیز، ۷۵۴، ۷۵۳
رسم سفیدپوستان، ۹۴۷
رشته طلایی، ۶۰۳
رشید ← روزتا
رضیه، ۶۲۲
رع، ۵
رعد و برق، ۷۳۰
رفاقت، ۵۲۰
رفتار متحدان، ۱۰۲۴

- رفقای دانیال، ۴۱
 رقص مرگ، ۱۱۰۰
 رکاناتی، ۳۷۹
 رُکسان، ۵۲۸، ۵۲۹
 رکسانا، ۱۰۲۳
 رمارک، اریش ماریا، ۷۰۳، ۷۰۴
 رمان انگلیسی، ۱۱۴۲
 رمان ایستا، ۸۳۹
 رمان پیکارسک، ۵۶۶، ۵۶۷
 رمانتیسیم نو، ۵۲۵
 رمانچه، ۴۹۴
 رمان خانوادگی، ۱۰۵۱
 رمان رفتار، ۵۹۳
 رمان رنار ← داستان روباه
 رمانس پروتوس، ۲۶۶، ۲۶۹
 رمانس بلیزدیل، ۸۲۴
 رمانس جنگل، ۱۰۳۷
 رمانس رو، ۲۷۰
 رمانس شبانی، ۵۶۴
 رمانس شوالیه گر، ۵۶۳، ۵۶۴
 رمانسها، ۸۴۷
 رمانسها و غزلهای دراماتیک، ۱۰۵۷
 رمان گوتیک، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷
 رمان مناطق دور دست، ۵۳۳
 رمان نویسان بزرگ و رمانهای آنان، ۱۱۱۳
 رمان واقعگرایی، ۵۶۴
 رمبو، آرتور، ۵۱۸-۵۱۶، ۳۹۶، ۳۸۲
 ۵۲۶
 رم در خاکستر، ۵۸۱
 رنار حبله گر، ۲۷۸
 رنار کهن، ۲۷۷
 رنار نو، ۲۷۸
 رنان، ارنست، ۴۸۹
 رنج بیهوده عشق، ۹۹۰
 رنج ریچارد فوریل، ۱۰۷۵
 رنجهای ورترو جوان، ۶۳۷، ۶۳۴
 رنسانس، ۹۴۳
 رنسوم، جان کرو، ۹۳۸
 رنگ لحن، ۵۱۸
 رنگ محلی، ۹۲۳
 رنگین کمان، ۱۱۲۰
 رنگین کمان طلایی، ۹۳۳
 رنه، ۴۶۷، ۴۵۹-۴۵۷
 رنه لوساز، آلن، ۴۳۹
 رنیارد، ۱۴۴
 رنیه، هانری دو، ۵۱۶
 روان، ۶۸۷، ۴۱۷
 روانشناسی هنر، ۵۴۲
 روان نگاری، ۸۷۷، ۸۷۶
 روایت چاپی، ۶۴۰
 روباه، ۱۱۲۱
 ردبرن، ۸۰۷
 روبرتس، الیزابت مادوکس، ۸۹۵
 روبک، ۶۸۰، ۶۷۹
 روبنده بثاتریس، ۶۹۶
 روبن و ماریون، ۲۸۵، ۲۸۴

روز رستاخیز، ۹۱۴	روت، ۳۴
روز قیامت، ۷۸۳	روتبوف، ۲۸۳، ۲۷۵
روزگاران قدیم بر رودخانه میسیسیپی	روت‌ر شاه، ۲۳۰
۸۴۲	روترو، ۱۴۴
روزگار تنگدستی، ۱۰۷۰	روتروای زیبا، ۶۶۳
روزگار قدیم، ۱۱۴۸	روتولی، ۱۶۸
روزگار مهاجران سفیدپوست قدیمی لوئیزیانا	روتکه، تودور، ۹۴۸
۸۳۵	روجر، ۳۵۶، ۳۵۵
روز ماه مه، ۸۱۵	روح القوانین، ۴۳۸
روزمر، ۶۷۸	روح رمانس، ۹۳۶
روزمرس هولم، ۶۷۵، ۶۷۸	روح عصر، ۱۰۴۸
روزنامه نگاران، ۶۸۶	روحگرایی، ۱۱۲۷، ۴۹۲
روزنامه‌های سانفرانسیسکو، ۸۴۱	روح مقدس، ۶۰۸
روزن کاوالیر، ۶۹۴	روح ملیست، ۸۹۳
روزولت، ۹۵۷، ۹۲۵، ۸۸۴، ۸۲۸	رودریک هودسن، ۸۵۲
روزولت و هاپکینز، ۹۵۷	رودریگ، ۴۱۹
روزهای برمه، ۱۱۲۴	رودس، ۵۵
روزهای بی‌پایان، ۹۵۳	رودل، ژوفر، ۲۷۲
روزهای خشم، ۹۱۴، ۵۴۲	رود من نگهبان، ۸۳۷
روزهای خوش، ۱۱۴۴	رودیگر، ۲۳۶
روزهای کاستیلی، ۸۳۲	رودوپه، ۶۷۰
روزهای نمونه، ۸۲۶	رودین، ۷۳۹
روسپی بزرگوار، ۵۵۱	رورینتال، نایث هارت فون، ۲۳۹
روستان، ادمون، ۵۸۴، ۵۲۸	روزالی، ۵۱۰
روستایی، ۱۴۸ - ۱۴۶	روزاموند، ۱۰۶۳
روستایی پاریسی، ۵۴۸	روزاموند آدریاتیک، ۶۱۹
روستایی تازه به دوران رسیده، ۴۳۹	روزتا، ۳
روستوف، ۷۵۱ - ۷۴۹	روز داوری، ۷۰۸، ۹۵۶

- روستی، دنتی گیریل، ۱۰۶۰ - ۱۰۶۲
 روستی، کریستینا، ۱۰۶۱
 روسلان و لیودمیل، ۷۲۴، ۷۲۵
 روسو، ژان ژاک ، ۴۳۸، ۴۳۶، ۱۵۳
 - ۴۵۹، ۴۵۷، ۴۵۰ - ۴۴۵، ۴۴۰
 ۴۶۱، ۴۶۴، ۴۶۹، ۵۹۶
 روسوئیس، ۶۱۷
 روشفوکو، ۴۱۶
 روشنایی جهان، ۹۰۸
 روشنایی در ماه اوت، ۹۰۴
 روشناییها: شنها و شاخه، ۹۳۶
 روگوزین، ۷۴۳
 روگون - ماکار، ۵۳۲، ۵۰۵، ۵۰۴
 رولان، ۳۵۱
 رولان بلیک، ۸۶۶
 رولان، رومن، ۵۳۹، ۵۳۸، ۲۶۲
 رولندسن، ماری، ۷۸۱
 رولن هاگن، ۶۵
 رولینگ ستون، ۸۸۵
 رومانس تروا، ۳۴۸
 رومانوف، پاتلیمون، ۷۶۹
 رومن، ژول، ۵۴۲ - ۵۴۰
 رومیایی، ۱۶
 رومثو و ژولیت، ۹۸۹
 رومثو و ژولیت ده، ۶۸۸
 روندو، مادلن، ۵۳۶
 رونسار، پی یردو، ۱۷۴، ۱۶۹، ۷۳، ۷۱
 ۴۰۵، ۴۰۳، ۳۴۱، ۱۸۱
 رونسو، ۲۹۱
 رؤیای آمریکایی، ۹۶۲، ۹۲۲
 رونی، ۲۲۸
 رؤیای پیرز شخم کار، ۹۷۱
 رؤیای سرلانفل، ۸۲۱
 رؤیای سیپو، ۱۵۸
 رؤیای شب نیمه تابستان، ۹۹۰
 رؤیای عاشقانه، ۳۴۸
 رؤیای طولانی، ۹۱۷
 رؤیای کلمبوس، ۷۹۳
 رؤیای ماکار، ۷۵۷
 رویتر، فریتس، ۶۵۶
 رویتر، کریستین، ۶۱۹
 رویث، خوان، ۲۹۳
 روئدا، لوپه دِ، ۵۷۶
 رویشلین، یوهان، ۶۰۷، ۶۰۲
 روئیث، خوان، ۵۶۵
 رها از ترس، ۴۶۹
 رهایی، ۱۱۱۰
 رهبر گمشده، ۱۰۵۷
 رهگذر پیاده، ۸۷۹
 رهیافتهای آنگلو ساکسون، ۱۱۳۳
 ریاکار ← تارتوف
 ریاگا، ۵۲۱
 ریانون، ۲۵۴
 ری بلاس، ۴۷۳
 ریپلی، جورج، ۸۱۴
 ریپ ون و نیکل، ۷۹۹

- ریچارد دوم، ۹۸۹، ۹۹۰
 ریچارد سن، ۱۷۴، ۴۳۷
 ریچارد سوم، ۹۸۹
 ریچارد شیردل، ۵۷۸
 ریچارد کارول، ۸۸۷
 رید، چارلز، ۱۰۷۱
 ریدینگ گل، ۱۰۸۲
 ریزش نخستین برف، ۸۲۱
 ریسمان، ۱۴۶
 ریش تراش اشبیلیه، ۴۳۹
 ریشتر، فریدریش، ۶۶۷
 ریشلیو، دوک دو، ۴۱۴، ۴۱۲، ۱۰۸۴
 ریگا، ۶۲۸
 ریگ ودا، ۱۲
 ریکله، راینر ماریا، ۷۰۷، ۶۹۴، ۶۹۳
 رینالدو، ۳۵۵، ۳۵۴
 رینسی، کولادا، ۳۳۷
 ریویرا، ۵۱۱، ۵۰۹
 ریویو، ۱۰۲۳
 رئیس، ۷۰۰
- زالتسبرون، ۶۸۳
 زامیاتین، یوگنی، ۷۶۸
 زاهد و زن وحشی، ۸۸۵
 زائر پنسیلوانیایی، ۸۲۳
 زائر مشتاق، ۸۵۴
 زبان اوئیل، ۲۵۸
 زخمها در باران، ۸۵۹
 زخمهای جنگ داخلی، ۹۸۷
 زربابل، ۴۱، ۴۲
 زرتشت، ۸۶۴
 زرد کرومی، ۱۱۲۲
 زره آخیلوس، ۱۱۰۰
 زره سیاه، ۹۳۳
 زرنهایم، ۶۳۴
 زکریاء، ۳۰
 زلیخا، ۶
 زمان بازیافته، ۵۳۱
 زمان باید بایستد، ۱۱۲۳
 زمان حاضر، ۱۱۴۷
 زمان دیگر، ۱۱۰۰
 زمان زندگی شما، ۹۱۷
 زمان و خانواده کانوی، ۱۱۴۲
 زمانهای جدید، ۵۵۰
 زمانی که غرب غرب بود، ۸۸۴
 زمستان ناراضیها، ۹۱۲
 زمین، ۵۰۵
 زمین بایر، ۹۳۹، ۸۸۹
 زمین غم انگیز، ۹۱۳
- زبان ساده جیمز راستگو، ۸۳۱
 زادروز کلمب، ۱۰۵۶
 زادگاه، ۶۸۲
 زادینگ، یا سرنوشت، ۴۴۴

- زمین مادر ← گایا
 زمین میراث ماست، ۷۰۳
 زمین نو، ۷۳۹
 زمین و سیاست مادر باب زمین، ۸۵۹
 زن آندروس، ۱۴۸
 زنان تراخیس، ۱۸۷، ۹۴، ۹۳
 زنان تروا، ۷۰۸، ۱۸۷، ۹۸
 زنان در تسموقوریا، ۱۰۹
 زنان سرخوش ونیزور، ۹۹۰
 زنان سیراکوزی، ۱۲۷
 زنان دلداده، ۱۱۲۰
 زنان فضل فروش، ۴۲۸
 زنان فینیقی، ۱۸۷، ۹۹
 زنان قهرمان، ۱۸۸، ۱۷۸، ۱۷۷
 زنان نُدبه سرا، ۹۷، ۸۸
 زنان همواره کمایش هر کدام یک دلیل اند، ۴۶۷
 زنباره، ۱۱۳۴
 زن باشرف، ۸۶۵
 زنبق سرخ، ۵۳۶
 زنبور عسل زحمتکش، ۷۲۰
 زنبورها، ۴۲۱، ۱۰۹، ۱۰۸
 زن بی اهمیت، ۱۰۸۱
 زن بی سایه، ۶۹۴
 زن پاریسی، ۵۲۲
 زن پلنگ، ۸۸۸
 زن جادوگر، ۱۲۷
 زنچیرها، ۸۸۸
 زندانیان، ۵۱۱
 زندانی شیلان، ۱۰۴۲
 زندانی قفقاز، ۷۲۵
 زندگانی آباء، ۳۴۵
 زندگانی سمیوئل جانسن، ۱۰۲۸
 زندگانی شاعران، ۱۰۲۸
 زندگی آبراهام لینکلن در جنگ، ۸۴۶
 زندگی آواز من است، ۹۳۷
 زندگی اولیور گدسمیت، ۸۰۰
 زندگی بالاتفاق، ۵۴۰
 زندگی بر روی مسی سی پی، ۸۴۲
 زندگی پاریسی، ۵۲۲
 زندگی پر نشیب و ... ← لازاریلوی نورمی
 زندگی خوش و کوتاه فرانسیس مکومبر
 ۹۰۸
 زندگی دان، ۱۰۰۹
 زندگی در عزلت، ۵۶۰
 زندگی در میان مادوکها، ۸۳۳
 زندگی رؤیاست، ۶۶۶، ۵۸۷
 زندگی ساده، ۷۰۳
 زندگی ستایش انگیز ...، ۳۹۸
 زندگی سزارها، ۲۰۰
 زندگی شهداء، ۵۳۹
 زندگی صحرانشینی، ۵۱۱
 زندگی عیسی، ۳۸۹
 زندگی قدیسان، ۹۶۸
 زندگی کلیم سامگین، ۷۶۴
 زندگی ماریان، ۳۳۹
 زندگی مردان برجسته، ۲۰۳

- زندگی مسیح، ۱۰۷۴
 زندگی مصون، ۸۸۹
 زندگینامه خود نوشت بنجامین فرانکلین، ۷۸۶
 زندگینامه سن لوئی، ۲۷۰
 زندگینامه شارلمانی، ۲۶۲
 زندگینامه‌ها، ۱۶۳
 زندگینامه‌های والتن، ۱۰۰۹
 زندگی نظامی در یک هنگ سیاهان، ۸۷۷
 زندگی و آثار جنک داوینک، ۸۱۰
 زندگی واشینگتن، ۸۰۰
 زندگی و سرگذشت سالون، ۵۳۹، ۵۴۰
 زندگی و عادت، ۱۰۹۰
 زندگی و گلها، ۵۲۳
 زندگی و مرگ جان بارنولد، ۸۱۲
 زندگی و من، ۸۷۷
 زندگی ونیزی، ۸۴۷
 زندگی ویلسن، ۱۰۴۵
 زن دورانیش، ۵۸۵
 زنده باد، ۸۰۵
 زن ساکت، ۹۹۳
 زن سپیدپوش، ۱۰۷۵
 زن عجیب، ۵۲۱
 زنگها و انارها، ۱۰۵۶، ۱۰۵۷
 زنگها برای که به صدا در می‌آید، ۹۰۷
 زنگی برای آدانو، ۹۱۸
 زن ماه، ۹۸۷
 زن میهمانخانه‌دار، ۷۴۱
 زنوبای پالمیرایی، ۱۳۴
 زن و جهان، ۶۹۳
 زنون کیتیومی، ۱۲۸، ۱۲۹
 زنیاء، ۱۹۲
 زنی از آندروس، ۹۰۱
 زنی که تمکین می‌کند تا تسخیر کند، ۱۰۳۰
 زنی که گریخت، ۱۱۲۱
 زوال سدوم، ۶۸۲
 زوپه، ۲۶۸
 زودرمان، هرمان، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۹۵
 زورق مست، ۵۱۸
 زورگه، راینهارت یوهانس، ۶۹۷
 زوزه، ۹۵۰
 زوشچنکو، میخائیل میخائیلوویچ، ۷۷۰
 ۷۷۱
 زولا، امیل، ۴۹۷
 زونیکا، ۵۶۱، ۵۶۲
 زهر قوی، ۱۱۳۰
 زیارت شارلمانی از بیت المقدس، ۲۶۳
 زیبا و نفرین شده، ۸۹۹
 زیبایی آنزلیکا، ۵۷۹
 زیباییهای سانتاکروز، ۷۹۱
 زیتون، ۴۰۶
 زیر چشمهای غربی، ۱۰۸۳
 زیر دست، ۷۰۰
 زیگفرد، ۲۳۵، ۲۴۴
 زیگفرد جان سخت، ۶۷۰
 زیگفوسون، زائموند، ۲۴۲
 زیگورد ولسونگ، ۲۴۴، ۲۴۵

- زیگونه، ۲۳۳
 زیلاند، ۲۳۷
 زینتها، ۱۰۶۶
 زیو ← تیر
 زئوس، ۱۰۹، ۱۴۳، ۳۱۳، ۳۱۴
 ۳۱۶-۳۱۸
 زئیر، ۴۴۲
 ژول سزار ← سزار، ژول
 ژولی، ۴۴۸، ۴۴۹
 ژولیا، ۱۷۸
 ژولین سورل، ۴۹۷
 ژولیوس آگریکولا، ۱۹۸
 ژونگلورها، ۲۶۱
 ژونون، ۳۱۳
 ژوئنویل، ژان دو، ۲۷۰
 ژید، آندره پل گیوم، ۵۴۷، ۵۳۷، ۵۳۶
 ژیراردن، سن مارک، ۴۸۴
 ژیرودو، ۱۴۴
 ژیرونیمو ولاسکت، ۵۷۷
 ژیلبر، نیکولا، ۴۶۸
 ژیل بلاس، ۴۳۹
- ژ**
- ژاکوبنها، ۷۸۷
 ژام، فرانسیس، ۵۴۵
 ژاندارک، ۵۴۷، ۵۴۶، ۲۸۲، ۲۵۸
 ژان دولاروش، ۴۶۲
 ژان کریستف، ۵۳۹، ۵۳۸
 ژان والزان، ۴۷۲
 ژرمنی ← نورس
 ژرمینال، ۵۰۴
 ژروتته، ۴۲۸
 ژنرال، ۱۱۳۱
 ژنرال ویلیام بوث وارد بهشت می شود، ۹۳۱
 ژوپتر، ۳۱۳
 ژودل، اتین، ۴۰۲، ۴۰۳
 ژوستی نین، ۱۲۹
 ژوسلین، ۴۶۵
 ژوکوفسکی، واسیلی آندریوویچ، ۷۲۱
 ۷۳۹
- س**
- سابلیر، دولا، ۴۳۱
 سایننا، ۴۱۹
 ساسپو، ۵۰۸، ۱۷۱، ۱۵۵، ۱۵۴، ۷۲، ۷۰
 ۹۳۲، ۶۶۵
 ساتورنی، ۱۴۲
 ساتیرها، ۸۴، ۸۳
 ساتیریکون، ۵۶۱، ۱۹۲، ۱۹۱
 ساحره آفریقایی، ۱۱۲۸
 ساحل داور، ۱۰۵۹
 ساخالین، ۷۵۸

- ساختمان کشتی، ۴۳۱
 ساختمانهای سفید، ۹۴۷
 ساختن آمریکاییان، ۸۹۰
 ساده دل، ۵۰۲
 ساده لوح، ۳۳۵
 سارا، ۴۳
 ساراسنها، ۲۶۴، ۲۶۲
 ساراسینسکا، ۸۶۴
 ساراگوسا، ۲۶۲
 سارتر، ژان پل، ۵۵۰ - ۵۵۲
 ساردو، ویکتورین، ۵۲۱
 سارتورسارتوس، ۱۰۸۶
 سارتوریس، ۹۰۴، ۹۰۳، ۹۰۲
 سارویان، ویلیام، ۹۱۷، ۹۱۶
 سازش، ۱۸۵۰، ۷۹۷
 سازمان آلمان جوان، ۶۵۹
 ساس طلایی، ۸۰۴
 ساشا، ۷۶۰
 ساعات، ۶۴۴
 ساعات بطلالت، ۱۰۴۰
 ساعت بی عقربه، ۹۲۱
 ساعت سیزده، ۹۴۶
 ساکتی، فرانکو، ۳۳۵
 ساکس - وایمار، ۶۲۰
 ساکس، هانس، ۶۱۰، ۶۰۸، ۳۳۷، ۲۴۰
 ۶۲۵
 ساکلینگ، سرجان، ۱۰۰۴
 ساکو و وانزنی، ۸۹۲
 ساکویل، تامس، ۹۸۵
 ساکی، ۱۱۲۷
 ساگاها، ۲۴۲، ۲۳۴
 سالامانکا، ۵۶۰
 سالامبو، ۵۰۲ - ۵۰۰، ۴۹۹
 سالامیس، ۸۷، ۷۷
 سالتیکوف، میخائیل یوگرافیویچ، ۷۳۲
 سال خورشید، ۱۱۴۵
 سالرنیتانو، ماسوچو، ۳۳۵
 سالگرد، ۷۶۰
 سالنامه انگلوساکسون، ۹۶۸
 سالنامه بهار و خزان، ۲۱
 سالنامه ریچارد بیچاره، ۷۸۶
 سالنامه ها، ۱۹۹، ۱۸۲
 سالنمای چوپان، ۹۷۷، ۹۷۶
 سالنمای چوپانی، ۱۸۰
 سالنمای رومی، ۱۸۰
 سالوست، ۶۷۲، ۶۷۱، ۱۶۳، ۱۶۲
 سالومه، ۱۰۸۱، ۶۹۴
 سالومین، ۷۹۳
 سالویاتی، ۴۰۴
 سالها، ۱۱۱۸
 سالهای جوانی من، ۸۴۸
 سالهای شاگردی استاد ویلهلم، ۶۳۷
 سالهای کودکی نوه باگروف، ۷۳۱
 سالینجر، جروم دیوید، ۹۲۲، ۹۲۱
 سامارا، ۷۴۵
 سامنر، چارلز، ۸۳۹

- سام ودا، ۱۲
ساموس، ۱۱۷، ۱۲۹
ساموساتا ← سمیسات
ساناتسارو، ۳۳۵، ۳۴۴، ۳۵۷، ۳۵۸
سان ایزیدرو لابرادور، ۵۷۹
سانتاکلارا، ۳۳۶
سانتاکلوز، ۹۴۶
سانتیاگو، ۹۰۷
سانچوپانترا، ۳۹۸، ۵۷۱، ۵۷۳
ساند، ژرژ، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۶۲ - ۴۶۰
۴۹۱
ساوئی، رابرت، ۱۰۴۵، ۱۰۴۹
ساودرا، آنخل دِ، ۵۹۵
ساونارولا، ۶۶۲
ساووا، ۴۱۲، ۳۸۰
ساوویار، ۴۴۹
سایلاس مارنر، ۱۰۷۴
سائول، ۳۷۵
سایه، ۸۰۴، ۶۶۳
سایه عقاب، ۸۹۳
سایه ماه، ۹۳۳
سایه و عمل، ۹۱۹
سایه‌ها بر صخره، ۸۹۲
سبا، ۲۹
سبوسگیران، ۹۳۰
سپکیتور، ۱۰۲۶
سپندر، ستیفن، ۱۱۰۲ - ۱۱۰۰
سپنسر، ادموند، ۱۷۳، ۱۶۹، ۱۶۶، ۱۳۲
- ۳۴۹، ۳۴۱، ۲۶۶، ۱۸۱، ۱۸۰
۹۷۸ - ۹۷۶، ۳۶۱، ۳۵۸ - ۳۵۳
سپید دندان، ۸۶۹
سپیده دم خزان، ۹۳۲
سپیریديون، ۴۶۲
ستاتیوس، ۳۵۵
ستاره آنها که به دنیا نیامده‌اند، ۷۰۸
ستاره جنوب، ۹۳۶
ستاره رنگ سرخ می‌گیرد، ۱۱۴۰
ستاره غربی، ۹۴۶
ستاره گرد، ۸۶۹
ستاره میثاق، ۶۹۳
ستاگیرا، ۱۲۱
ستایش بلاهت، ۶۰۴، ۶۰۵
ستایش تو راست، ای عیسی مسیح، ۶۰۸
سترافورد، ۱۰۵۶
ستریش، لامبرت، ۸۵۴
ستمبرینی، ۷۰۶
ستندال، ۴۹۸، ۴۹۷، ۴۹۱
ستو، کالوین ۱، ۸۳۹، ۸۳۸
ستولبرگ، لوئیز، ۳۷۴
ستومفالیس، ۳۱۸
ستون پنجم، ۹۰۸
ستو، هریت بیچر، ۸۳۹، ۸۳۸
ستیریا، ۲۳۴
ستیفن، لسل، ۱۱۱۷
ستیل سرریچارد، ۱۰۲۷، ۱۰۲۶، ۱۰۱۹
ستیونز، والاس، ۹۳۲، ۹۳۱

- ستیونس، ۱۰۸۴، ۱۰۷۹، ۱۰۷۸
 سختیهای زندگی، ۸۴۲
 سخنان بی ضرر، ۷۶۰
 سخنانی برای باد، ۹۴۸
 سخنرانیهای درباره دورنما سازی، ۱۰۸۹
 سخنرانیهای درباره هنر، ۱۰۸۹
 سدان، میشل ژان، ۴۳۹
 سراب، ۹۲۷
 سراسر شب، ۹۱۳
 سرافیتا، ۵۷۶، ۴۹۵
 سراجبر، ۱۳
 سرایدار، ۱۱۴۷
 سرباز، ۹۴۳
 سرباز لافزن، ۱۴۵
 سربازی که در فیلیپین کشته شد، ۸۷۳
 سرپرست، ۱۰۷۲
 سرتور، ۳۲۵
 سرتیپ، ۷۲۱
 سرخپوستان، ۸۰۶
 سرخ قبای کنتاکی، ۸۳۶
 سرخ گل خلنگزار، ۶۳۶
 سرخ گل محبوب در دامن خارها، ۶۱۴
 سرخ و سیاه، ۴۹۷
 سرخ گلها برای من، ۱۱۴۰
 سردر، ۱۱۰۴
 سردودمانان، ۱۰۷۷
 سرزمین آزاده‌ها، ۹۴۴
 سرزمین آمریکا، ۹۱۳
 سرزمین صنوبرهای نوک تیز، ۸۳۹
 سرزمین موعود، ۵۳۰
 سرزمین نامکشوف، ۸۴۹
 سرزمین ناهمانندی، ۹۴۹
 سرشکستگان و آزرندگان، ۷۴۱
 سر طلائی، ۵۲۷
 سرگاوین و دلاور سبزپوش، ۹۷۱، ۹۷۲
 سرگردانیهای اویسین، ۱۰۹۷
 سرگرد باربارا، ۱۱۳۵
 سرگذشت آقای پالی، ۱۱۰۷
 سرگذشت ساده، ۷۳۱
 سرگذشت شوالیه ده گریو...، ۴۴۰
 سرگذشت کشتی اسنارک، ۸۶۸
 سرگذشت واعظ شهیر...، ۵۹۳
 سرگذشت یک قصه گو، ۸۹۱
 سرگشته، ۹۶۸
 سرگوین، ۲۳۳
 سرمایه، ۶۵۳
 سرمایه دار، ۸۸۷
 سرنوشت بشر، ۵۴۲
 سرنوشت تلخ، ۷۳۲
 سرنوشت حواریون، ۹۶۸
 سرنوشت کودکان توئیرن، ۲۴۱
 سرنوشت کودکان لیر، ۲۵۱
 سرنوشت‌های مبهم، ۸۹۲
 سرنوشت همه، ۸۸۶
 سرنیزه اسپانیایی، ۹۴۶
 سروانتس، - ۵۶۹، ۵۶۴، ۳۵۷، ۳۵۳

- ۵۷۴، ۵۸۲
 سرود آفرینش، ۸۳۳، ۱۲
 سرود آفرودیت، ۶۵
 سرود اسکندر، ۲۳۰
 سرود افتخار، ۱۱۰۳
 سرود اکه، ۲۳۴
 سرود ایزدی، ۱۴
 سرود پیروزی، ۱۷۲
 سرود تریم، ۲۴۳
 سرود جشن انتف، ۵
 سرود خود من، ۸۲۶
 سرود دمتر، ۶۵
 سرود رستگاری، ۷۸۲
 سرود روز، ۶۹۳
 سرود رع، ۵
 سرود رولان، ۲۶۳، ۲۶۲، ۲۳۰
 سرود سپاه ایگور، ۷۱۸
 سرود سید، ۲۹۱
 سرود عروسی، ۹۷۸
 سرود گیوم، ۲۶۴
 سرود لودویگ، ۲۲۹، ۲۲۸
 سرود نیلونگن، ۲۵۱، ۲۳۷، ۲۳۴
 سرود ویلاند، ۲۴۳
 سرودها، ۹۳۵
 سرودها و اشعار زندگی مصیبت‌بار، ۱۰۷۶
 سرودها و ده‌های بابلی، ۱۰
 سرودهای اداری، ۱۰۶۵
 سرود هایاواثا، ۸۱۸
 سرودهای تجربه، ۱۰۳۳
 سرودهای سربازخانه، ۱۰۶۶
 سرودهای عصمت، ۱۰۳۳
 سرودهای نیایش، ۶۹۴
 سرودهای هومری، ۶۵
 سرودهای یونانی، ۶۵۸
 سرود هرمس، ۶۵
 سرود هیلد بران، ۲۱۷
 سرودی برای جوانی محکوم به فنا، ۱۰۹۹
 سرودی برای روز سن سسیلیا، ۱۰۱۳
 سرود یوزرتسان سوم، ۵
 سرهنگ شابر، ۴۹۴
 سریمنیر، ۳۲۱
 سرنی، ۳۲۰
 سزار، ژول، ۱۵۶، ۱۴۱، ۱۳۴، ۱۳۱
 ۱۷۲ - ۱۶۹ - ۱۶۴، ۱۶۲، ۱۶۷
 ۱۹۴، ۱۸۶ - ۱۸۲، ۱۷۹ - ۱۷۶
 ۲۸۱، ۲۵۸، ۲۵۱، ۲۰۰
 سعادت، ۱۱۲۸
 سعادت در انزوا، ۶۸۲
 سفالاس، ۱۲۸
 سفراء، ۸۵۳
 سفر آبی، ۹۴۳
 سفر آسمانی هانله، ۶۸۴
 سفر اعداد، ۲۸
 سفر انگلیس، ۱۱۴۳
 سفر بدون نقشه، ۱۱۲۵
 سفر بزرگ، ۹۵۶

- سفر به انگلستان نو وینوورک، ۷۹۳
 سفر به پارساوس، ۵۷۴
 سفر پیدایش، ۹۶۷
 سفر پیدایش ۲، ۹۶۷
 سفر پیدایش ۱، ۲۸
 سفر تشیه، ۲۸
 سفر خروج، ۹۶۷، ۲۸
 سفر داخلی، ۱۰۷۸
 سفر داوران، ۲۹
 سفر دور، ۱۱۷
 سفر دور و دراز به شب، ۹۵۳
 سفر دور و دراز به وطن، ۹۵۲
 سفر روس، ۱۱۴۳
 سفر عشق، ۹۳۲
 سفر لاویان، ۲۸
 سفر ماه غسل آنها، ۸۴۸
 سفر مگی، ۹۴۰
 سفرنامه گالیور، ۱۰۲۵
 سفرنامه هند، ۲۴
 سفر هارتس، ۶۵۹
 سفرهای استاد ویلهلم، ۶۳۷
 سفرهای ایتالیا، ۸۴۷
 سفرهای پرچس، مشتمل بر ...، ۹۸۱
 سفرهای پرچس، یا تاریخ انسان، ۹۸۱
 سفرهای پرچس، یا مناسبات ...، ۹۸۱
 سفرهای پرسیل و سیگیسموند، ۵۷۴
 سفرهای حقیقی، ۷۷۸
 سفرهای کریتیلو، ۵۹۰
- سفرهایی با یک الاغ، ۱۰۷۹
 سفری از سن پترزبورگ به مسکو، ۷۱۷
 سفری برای جنگ، ۱۱۰۰
 سفری به سرزمین عدن، ۷۸۵
 سفری کوتاه در جهان، ۸۷۸
 سفیدپوست بیچاره، ۸۹۱
 سفیزیا، ۱۱۳
 سقراط، ۱۲۱-۱۱۸، ۱۰۸، ۹۶، ۸۰
 سقوط، ۵۴۹، ۵۰۵
 سقوط آزاد، ۱۱۳۳
 سقوط در گرداب، ۸۰۳
 سقوط سیانوس، ۹۹۴
 سقوط شاهزادگان، ۳۵۰
 سقوط شهر، ۹۴۴
 سقوط یک فرشته، ۴۶۵
 سکات، سروالتر، ۱۰۵۴، ۱۰۵۱-۱۰۴۹
 ۱۰۸۴
 سکاها، ۷۷
 سکاندیانو، ۳۵۳
 سکرنیر، ۳۲۴
 سکریب، اوگوستن اوژن، ۵۲۰
 سکریبونا، ۱۶۶
 سکریمیر، ۳۲۳
 سکوت، ۱۱۴۸
 سکوت کلنل برامبل، ۵۴۳
 سکودری، ژرژدو، ۴۱۶
 سکودری، مادلن دو، ۴۱۶
 سکوندو، بروتو، ۳۷۵

- سگه سازان، ۵۳۷
 سکه مسی، ۸۷۸
 سکه نقد، ۱۰۷۱
 سکیلا، ۶۰
 سگ زیر پوست، ۱۱۰۰
 سلاحها و انسان، ۱۱۳۴
 سلدن، کامیل، ۶۵۹
 سلسینا، ۵۶۵
 سلطان زغالسنگ، ۸۹۲
 سلمگانندی، ۷۹۹
 سلیپنیر، ۳۲۴
 سلیمان، ۶۳۲، ۳۴، ۲۵
 سلیمان، ۴۲۹
 سمفونی، ۸۷۱
 سمله، ۳۱۴
 سموئیل، ۲۹
 سمیت، چارلز هنری، ۸۱۱
 سمیت، سبا، ۸۱۰
 سمیسط، ۱۳۲
 سنا خریب، ۷، ۳۰
 سن ایلاریو، ۸۶۴
 سن بارتلمی، ۳۹۵
 سن پرو، ۴۴۸، ۴۴۹
 سن پطرس وبرز، ۶۰۹
 سن پی‌یر، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۶۴
 سنت آوگستین ← آوگوستینوس، قدیس
 سنت اشرافی، ۸۱۷
 سنت نوو، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۹۰
 سنت جان، ۱۱۳۵
 سنت گرایبی، ۱۱۱۳
 سنت - مور، بنوادو، ۳۴۳، ۲۷۰، ۲۶۵
 ۳۴۸
 سنت و تجربه در ادبیات امروز، ۹۴۲
 سنتورها، ۶۹۸، ۹۳
 سندبرگ، کارل آوگوست، ۹۳۱ - ۹۲۹
 سن دنی، ۲۶۳
 سن ژاک، ۷۸۷
 سن سالوادور، ۷۷۵
 سنسکریت، ۱۶، ۱۵، ۱۱
 سن عقل، ۵۵۱
 سنکا، ۱۲۹، ۹۹، ۹۸، ۹۴، ۹۳، ۹۰
 ۴۱۰ - ۴۰۹، ۱۹۴، ۱۹۰ - ۱۸۶
 ۵۸۱، ۴۳۱
 سنگ چخماق درخشان، ۱۰۰۲
 سنگ محک، ۸۸۵
 سنگهای غلطان، ۸۸۶
 سنگهای ونیز، ۱۰۸۹
 سنوپس، ۹۰۳
 سوادیلفاری، ۳۲۲
 سوار اسب سفید، ۶۸۷
 سوار شب، ۹۱۵
 سواران دریا، ۱۱۳۸
 سواران سیاه، ۸۵۹
 سواره نظام سرخ، ۷۶۸
 سواستوپل، ۷۴۸، ۷۴۵
 سواستوپول در اوت، ۷۴۸

- سواستوپول در دسامبر، ۷۴۸
 سواستوپول در مه، ۷۴۸
 سوتراها، ۱۳
 سؤ تفاهم، ۵۴۹
 سوتی، ۲۸۵
 سوتو، ارناوندو، ۷۷۵
 سوچوو، ۲۱۸
 سودنبرگ، ۴۹۲
 سودوم و گومورا، ۵۳۱
 سیور، ۴۲۰
 سورنا، ۴۱۸
 سوروچیتسی، ۷۳۲
 سورینکس، ۳۱۷
 سوزان لنوکس: سقوط و قیام او، ۸۶۷
 سوزن گامرگورتن، ۹۸۵
 سوسنهای بلند آسیایی، ۸۷۲
 سوسیا، ۳۵۲، ۱۴۴
 سوسیالیسم مسیحی، ۱۰۸۵
 سوفر، ۳۳
 سوفسطایی، ۱۱۵-۱۱۴، ۱۲۱، ۱۲۰
 ۱۲۱، ۱۳۳
 سوفوکلس، ۹۶-۹۰، ۸۶، ۸۴، ۸۳، ۷۶
 ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۵، ۱۱۰، ۱۳۴
 ۱۸۷، ۱۸۸، ۵۸۸
 سوفونیسب، ۴۱۷
 سوگواری زینده الکراست، ۹۵۳
 سولا، ۱۶۲
 سولپی سیا، ۱۷۵
 سولمون، ۱۷۶
 سولنس، هالوارد، ۶۷۹
 سولون، ۹۱، ۶۹
 سولویگ، ۶۷۷، ۶۷۶
 سولی، سرچارلز، ۱۰۱۳
 سو - ماچی ین، ۲۳
 سوماروکوف، آلکساندر پتروویچ، ۷۲۰
 سو - ماکوانگ، ۲۲۲
 سونات کرویتزر، ۷۵۴
 سونگ، ۲۱۹، ۲۱۸
 سونیا، ۷۵۱، ۷۴۲
 سویاتاسلاوویچ، ۷۱۸
 سوئبها، ۲۸۸
 سوئونیوس، ۴۲۳، ۲۰۱، ۲۰۰
 سويفت، ۱۰۱۹، ۱۵۵، ۱۳۳
 ۱۰۲۶-۱۰۲۴، ۱۰۲۰
 سویل، ۲۷۹
 سوین برن، ۲۷۶، ۱۸۱، ۸۹، ۷۱
 ۱۰۶۳، ۱۰۶۲، ۳۸۲
 سویینه، مارکیز دو، ۴۱۶
 سه اولونتیاک، ۱۱۶
 سه تفنگدار، ۴۷۹
 سه خواهر، ۷۶۱
 سه داستان و ده شعر، ۹۰۵
 سه دهکده، ۸۴۷
 سه رفیق، ۷۶۳، ۷۰۳
 سه زندگی، ۸۹۰
 سه سرباز، ۹۰۰

- سه سرباز خارق‌العاده، ۸۵۸
 سه شب، ۷۰۰
 سه شبان، ۵۷۵
 سه شهر، ۵۰۵
 سه فیلیپیک، ۱۱۶
 سه قصه اندوهناک ارین، ۲۵۱
 سه میخانه، ۹۲۶
 سه نمایشنامه برای پیوریتن‌ها، ۱۱۳۴
 سیاست، ۱۲۰
 سیاست درهای باز، ۸۲۸
 سیاستمدار ارشد، ۹۴۲
 سیاست نوین اقتصادی، ۷۶۶
 سیبیل، ۱۰۶۷
 سپریا، ۶۴
 سیپو افریکانوس مینور، ۱۳۰، ۱۴۷
 ۱۵۰، ۱۵۱
 سیثا، ۱۴
 سیتول، آزبرت، ۱۱۰۴
 سیتول، ادیث، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴
 سیتول، ششورل، ۱۱۰۴
 سید ← دیاز، روزریگو
 سیدنی، ۹۷۸، ۳۶۱، ۳۴۱، ۱۸۱، ۱۵۵، ۷۱
 سیدیپه، ۱۷۸
 سیرانودوبرزراک، ۵۲۸، ۵۲۹
 سیر، ۱۰۳۸
 سیرز، دوروتی، ۱۱۳۰
 سیرسه، ۵۹
 سیرک در اتاق زیرشیروانی، ۹۱۶
 سیرمیو، ۱۵۳
 سیرن، ۷۵۹
 سیرنها، ۶۰
 سیر و سلوک چایلد هارولد، ۱۰۴۱
 سیر و سلوک زائر، ۱۰۱۱
 سیره، ۶۹۳
 سیری، ۴۴۱
 سیریس، ۱۶۵
 سیریل، ۷۱۵
 سیسرون، ۱۶۲-۱۵۵، ۱۵۱، ۱۳۱
 ۳۴۳، ۲۵۸، ۲۰۵، ۱۹۸، ۱۹۷
 سی شعر، ۸۰۰
 سیکلوپها، ۳۱۳، ۳۱۲، ۱۰۱، ۸۴، ۵۹
 سیکون، ۵۹
 سیگونا، ۳۲۴
 سیگیسموند، ۵۸۷
 سیلاب و رودخانه، ۹۲۵
 سیلابهای بهاری، ۹۰۶، ۷۳۹
 سیل، ادوارد راولند، ۸۷۲
 سیلزی، ۶۸۴، ۶۸۳
 سیلنوس، ۳۱۷
 سیماهای ادبیات جدید، ۱۱۴۲
 سیمبا، ۸۸۸
 سیمپلی سیموس، ۶۱۹، ۶۱۵، ۶۱۴
 سیمز، ویلیام گلیمور، ۸۰۹
 سیمونیدس، ۱۷۱، ۷۲
 سینا، ۴۲۰، ۱۵۴
 سینتس بری، ۴۲۵

- سین تیا، ۱۷۶
سینجان، جان، ۱۱۱۵
سینسرو، ۳۵۸
سینکسر، آپتن [بیل]، ۸۹۲، ۸۹۳
سینگ، جان میلینگتن، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸
۱۱۴۰
سینوپ، ۱۱۳
سینون، ۵۸
سیوال، سمیوئل، ۷۸۱
سئوتس، ۸۱
سی و شش شعر، ۹۱۵
سی و یکم ژوئن، ۱۱۴۲
- شارتیه، آلن، ۲۷۴
شارل دوازدهم، ۷۲۵
شارل، مادام ژولی، ۴۶۴ - ۴۶۵
شارل مارتل، ۲۵۶
شارلمانی، ۲۶۴، ۲۶۲، ۲۲۷ - ۲۲۶
۳۵۱
شارلوت، ۸۵۴، ۷۹۴، ۲۶۳
شاعران جدید ایتالیا، ۸۴۸
شاعران کاوالیر، ۱۰۰۴ - ۱۰۰۲، ۹۹۷
شاعران و شعر غرب، ۸۴۷
شاعر برسر میز صبحانه، ۸۲۰
شاعر کویکر، ۸۲۲
شاعر مروارید، ۹۷۲ - ۹۷۱
شاعری، ۳۸۲
شاگرد اسپانیایی، ۸۱۸
شامبری، ۴۴۶
شامپولیون، ژان، ۴
شام طولانی کریسمس، ۹۰۲
شامگاهان در کنار دهکده دیکانا، ۷۳۴
شامیسو، ادلبرت فون، ۶۵۶
شانتونگ، ۲۴
شانسون دو رولان ← سرود رولان
شانسون دوزست، ۲۶۱ - ۲۶۰، ۲۴۳
۲۶۹ - ۲۶۸، ۲۶۴
شانگری - لا، ۱۱۳۱
شاو، جورج برنارد، ۱۱۳۷ - ۱۱۳۳، ۵۸۴
شامبورگ - لیه، ۶۲۹
شاو، هنری ویلر، ۸۱۰
- شاپوی حصیری ساخت ایتالیا، ۵۲۱
شاپیرو، کارل، ۹۴۸
شاتله، مادام دو، ۴۴۱
شاتو بریان، فرانسوارنه دو، ۷۱
۴۶۳، ۴۵۴، ۴۶۰ - ۴۵۶، ۳۰۶
۵۶۲، ۴۷۰، ۴۶۹، ۴۶۷، ۴۶۴
شاتو دولا پواسونیر، ۴۳
شاتو دومونتی
شاتو دومیروماسنیل، ۵۰۸
شادی، ۷۶۰
شادی ترسناک، ۱۱۲۸
شادیه، ۹۳۵

شاه آلستر، ۲۴۲	شائول، ۲۹
شاه اتوکار: برآمدن و سقوط او، ۶۶۶	شب آرام، ۵۶۰
شاه جهان، ۱۳	شب اکبر، ۴۷۶
شاهد اروپایی، ۱۱۰۲	شبانیها، ۱۰۲۱
شاهد برای تعقیب، ۱۱۲۹	شبانیهای شرقی، ۱۰۳۱
شاهدخت، ۱۰۵۵	شبانیهای فارسی، ۱۰۳۱
شاهدخت مالن، ۵۲۳	شب ایگوانا، ۹۶۰
شاهراه دل، ۸۴۰	شب پیش از کریسمس، ۸۴۶
شاهراه شاد، ۸۹۶	شب پیش از محاکمه، ۷۶۰
شاهزاده اوتو، ۱۰۷۹	شب تاریک روح، ۵۶۰
شاهزاده ثابت قدم، ۵۸۷	شب دسامبر، ۴۷۵
شاهزاده خانم با نوکر عروسی می‌کند، ۹۴۴	شب دوازدهم، ۹۹۰
شاهزاده خانم کازاماسیما، ۸۵۳	شب سوم، ۹۰۹
شاهزاده خوشحال، ۱۰۸۰	شب عید من آگنس، ۱۰۴۴
شاهزاده زیلاند، ۲۳۷	شب عید من ژان، ۵۸۲
شاهزاده سربریانی، ۷۲۳	شب کریسمس در پادگان، ۸۳۶
شاهزاده کاریون، ۲۹۱	شب کلثوپاترا، ۴۸۱
شاهزاده محکوم، ۱۴	شب لطیف است، ۸۹۹
شاهزاده ملیندا، ۵۶۲	شب ماه اوت، ۴۷۶
شاهزاده و گدا، ۸۴۴	شب ماه مه، ۴۷۵
شاهزاده هامبورگ، ۶۶۵	شب مقدس، ۷۲۳
شاهزاده هنری، ۸۶۶	شب ونیز، ۴۷۶
شاه سلیمان، ۳۳	شب و روز، ۱۱۱۷
شاه سودراکا، ۱۵	شبها با عمو روموس، ۸۳۳
شاهکار شماس، ۸۲۰	شبهای آریزونا، ۸۸۸
شاهلیر، ۹۶	شبی در آکادی، ۸۳۸
شاه هادس، ۲۵۵	شپشکها، ۱۴۶
شایلوک، ۴۳۱	شتراسبورگ، گوتفريدفون، ۲۳۶، ۲۳۳

- شترلناو، ۶۶۲
 شتورم، تتودور، ۶۸۷
 شچدرین، سالتیکوف، ۷۳۲
 شخصیت پردازی، ۹۹۸
 شخصیتها، ۹۳۵، ۱۲۶
 شخصیت‌های کمیک انگلیسی، ۱۱۴۲
 شخصیت‌های نمایی، ۱۰۵۷
 شدرک، ۳۵
 شدل، ۵۸۴
 شراب‌ظهر، ۸۹۸
 شرح وقایع پاسکیه، ۵۴۰
 شرح وقایع دوره مروونزیان، ۴۸۳
 شرف، ۶۸۲ - ۶۸۱
 شرف قراردادی....، ۶۸۱
 شرق بهشت، ۹۱۱
 شریات، ۴۷۱
 شرلی، ۱۰۷۳
 شرووتاید، ۲۴۱
 شروود، رابرت [امت]، ۹۵۷
 شش شخصیت در جستجوی یک ...، ۳۸۶
 شش شاعر فرانسوی، ۹۲۷
 شش شعر، ۱۰۳۱
 شش نمایشنامه کالدرن، ۱۰۵۸
 ششها و هفتهها، ۸۸۶
 شش‌های کوچک، ۸۶۵
 شعر آزاد، ۸۵۹، ۷۲۷، ۷۲۵، ۵۴۵ - ۵۴۴
 ۹۵۰، ۹۴۸، ۹۳۰، ۹۲۶، ۸۹۷
 شعر سبید، ۱۰۱۴، ۱۰۱۲، ۱۰۰۷
- ۱۰۴۲، ۱۰۳۲، ۱۰۳۰، ۱۰۲۶
 ۱۰۴۵، ۱۰۴۴
 شعر سیاهان: ۱۹۴۹ - ۱۷۴۶، ۹۴۷
 شعر شبانی، ۱۲۸
 شعرش جستجوی خداست، ۶۹۵
 شعر لندن، ۱۱۴۷
 شعر مختلط، ۱۳۲
 شعر و درام، ۹۴۲
 شعرها و شاعرانه‌ها، ۵۱۳
 شعرهای اسکالیدی، ۲۴۲
 شعرهای تبعید، ۵۲۷
 شعرهای شیکاگو، ۹۳۰
 شعله و سایه، ۹۳۳
 شکارچی آهو، ۸۰۶
 شکاک لعنتی، ۵۸۵
 شکسپیر، ویلیام، ۱۴۶، ۱۴۴، ۱۳۱، ۹۶
 ۱۸۹، ۱۸۳، ۱۸۱، ۱۷۴، ۱۴۸
 ۳۵۱ - ۳۴۸، ۳۴۷، ۳۴۱، ۲۶۵
 ۴۳۱، ۴۱۰، ۴۰۹، ۳۵۸ - ۳۵۵
 ۱۰۰۸، ۱۰۰۵، ۹۹۳، ۹۸۸، ۵۸۴
 ۱۱۰۰، ۱۰۵۶، ۱۰۴۹، ۱۰۱۲
 شکسپیر در هارلم، ۹۴۷
 شکسپیر هندو، ۱۵
 شکست تروا، ۶۴
 شکسته دل، ۵۴۸
 شکوفه‌زار، ۵۸۳
 شکوفه‌های عشق، ۱۰۰۴
 شکونتلا، ۱۵

- شکوه بلبان، ۹۲۶
شکوه علفزار، ۹۵۸
شکوه کهن، ۹۴۹
شکوه مضاعف، ۵۴۵
شکیبایی، ۱۱۲۷، ۹۷۲
شلسویگ - هولشتاین، ۶۸۷
شلگل، ۵۸۸، ۹۹
شلی، ۱۷۴، ۱۶۹، ۱۶۶، ۱۵۵، ۸۹
۱۰۵۳، ۱۰۴۳، ۱۰۴۲، ۳۵۷
۱۰۶۲، ۱۰۶۴
شلی، ماری، ۱۰۳۷
شلیمان، هانیریش، ۵۶، ۵۱
شلینگ، ۶۵۳، ۶۵۵
شما امپراتوران، ۹۱۵
شما دریانوردان انگلستان، ۱۰۴۶
شماره اتفاقی، ۹۳۳
شماره یک، ۹۰۰
شمال بستن، ۹۲۸
شمال و جنوب، ۱۰۸۴
شمشون، ۲۹
شمشیر جوانی، ۸۳۶
شمع در باد، ۹۵۵
شمعهای کم عمر، ۱۱۲۳
شنبرگ، ۱۰۹۴
شنعار، ۸
شنل، ۷۳۶، ۷۳۴
شنیتسلر، آرتور، ۶۹۶، ۶۹۵
شنیه، آندره، ۴۶۸، ۴۴۸، ۱۷۴
شو آنها، ۴۹۴
شوالیه گری مدرن، ۷۹۴
شوالیه‌های پرستشگاه، ۶۲۷
شوین، کیت، ۸۳۸
شو پهناور، ۷۰۵، ۶۵۶، ۶۵۳، ۱۳
شوت نروی، نویل، ۱۱۳۱
شور زیستن، ۹۱۴
شورش، ۵۲۳
شورش تاتارها، ۱۰۴۹
شورشهای نژادی شیکاگو، ۹۳۰
شور و پاک، ۹
شوشنا و مشایخ، ۴۳
شوکاساپتانی، ۱۶
شوکینگ، ۲۰
شولمیت، ۳۴
شولوخوف، میخایل آلکساندروویچ، ۷۶۹
شولیفورتا، ۶۳۱
شوهر خانم سکاگ، ۸۳۱
شوهر دلخواه، ۱۰۸۱
شوهر ملکه، ۹۵۷
شهداء، ۴۶۳، ۴۵۹
شهر، ۹۰۴، ۸۷۹
شهر باز ساخته، ۵۴۱
شهر پایین رودخانه، ۹۲۵
شهر خدا، ۲۰۵
شهردار ظلمیه، ۵۸۸
شهردار کاستربریج، ۱۰۷۷
شهر در دریا، ۸۰۲

- شهر ساکت، ۶۹۳
 شهر سرخ، ۸۶۶
 شهر سلطنتی، ۹۵۶
 شهر ما، ۹۰۲
 شهرهای دشت، ۵۳۱
 شهرهای توسکان، ۸۴۷
 شهریار، ۳۶۰، ۳۵۹، ۳۳۵
 شهری چون آلیس، ۱۱۳۲
 شهر یک پسر بچه، ۸۴۸
 شهبواری، ۸۹۴
 شبیای کوچک بازگرد، ۹۵۸
 شیور به صدا در خواهد آمد، ۹۰۲
 شی چی، ۲۳
 شیردال، ۲۳۷
 شیرزن برنزی، ۸۳۶
 شیطان خراست، ۹۹۳
 شیطان لنگ، ۵۶۸، ۴۳۹
 شیطان و خدا، ۵۵۱
 شیطان و دانیل وبستر، ۹۴۶
 شیکهر، ایندو، ۱۵
 شی کینگ، ۲۰
 شیلر، ۶۵۱، ۶۴۴، ۴۳۷، ۱۰۰، ۹۹
 ۶۵۴، ۶۵۵
 شیمن، ۴۱۹
 شینون، ۳۹۶
 شیوناتولاندر، ۲۴۳
 شیوه به کمال زیستن، ۹۷۲
 شیوه زندگی، ۱۹
- ص
 صبحانه در تیفانی، ۹۲۳
 صبح بخیر، آمریکا، ۹۳۰
 صبح بزرگ، ۱۱۰۴
 صحرا، ۹۱۶
 صحرای سفید، ۹۵۴
 صحنه خیابانی، ۹۵۶
 صحیفه‌های پیامبران، ۳۰
 صحیفه یوشع، ۷۲۹، ۲۹
 صخره برایتن، ۱۱۲۵
 صخره خاطره، ۹۳۰
 صخره سرخ، ۸۳۷
 صخره سیاه، ۹۳۶
 صخره گرسنه، ۹۲۷
 صدای خیابان، ۸۹۴
 صداهای دیگر، اتاقهای دیگر، ۹۲۳
 صداهای شب، ۸۱۸
 صد داستان، ۳۳۵
 صد داستان کهن، ۳۴۵
 صد و یک دلچسب، ۱۱۰۴
 صعود براف ۶، ۱۱۰۰
 صعود یعقوب، ۴۱
 صَفَنَاء، ۳۰
 صلاح الدین ایوبی، ۵۷۸
 صلح در دهکده دوستی، ۸۸۹
 صلح نیسیاس، ۷۹
 صلیب برف، ۸۱۸

طیب روستایی، ۴۲۸
 طبیعت، ۸۱۴
 طبیعت، مسیحیت، و خودش، ۴۵۷
 طشت رختشویی، ۲۸۵
 طرح بزرگ، ۹۰۰
 طرحها و داستانها، ۷۶۳
 طرحهای باز، ۱۰۶۹
 طرحهای توصیفی، ۱۰۳۷
 طرحهای حومه شهر، ۸۴۷
 طرحهای شاعرانه، ۱۰۳۳
 طغیان اسلام، ۱۰۴۲
 طغیان عشق، ۸۶۶
 طلا، ۹۵۲، ۸۸۸
 طلسم، ۱۰۵۱، ۶۹۰
 طلوع جمهوری آلمان، ۸۱۲
 طنجه، ۵۲۴
 طنز منیوسی، ۳۹۷، ۱۶۳
 طویاس، ۴۳
 طویت، ۴۳
 طویقا ← قضایا
 طوفان، ۱۱۰۰، ۱۰۸۲، ۹۹۲
 طوفان و طغیان، ۶۳۴، ۶۲۹، ۶۱۹، ۶۱۷
 ۶۵۷، ۶۵۴، ۶۳۵، ۶۳۹ - ۶۳۶
 ۶۶۴

صنایع لفظی، ۵۸۸
 صندلی راحتی، ۸۴۷
 صندوقچه پاندورا، ۶۹۶
 صورت سنگی بزرگ، ۸۲۴
 صور جادویی پسرک، ۶۵۵
 صومعه، ۶۹۳
 صومعه پارم، ۴۹۸، ۴۹۷
 صومعه تلم، ۳۹۸

ض

ضد اخلاق، ۵۳۷
 ضربات متقابل، ۹۳۵
 ضرورت انکار خدا، ۱۰۴۲
 ضیافت، ۳۰۰، ۲۹۹، ۸۰
 ضیافت تریمالچیو، ۱۹۱
 ضیافت در وقت بلا، ۷۲۶

ط

طاعون، ۵۴۹
 طاق نصرت، ۷۰۳
 طالس، ۱۱۷
 طاووس سفید، ۱۱۲۰
 طبقه متوسط، ۷۶۴
 طیب اجباری، ۴۲۸، ۲۷۶

ظ

ظهور دوم، ۸۷۳

ع

عاشقان لوئیزیانا، ۸۳۵

عاشق در معبد، ۳۴۷

عاشق دروغگو، ۱۰۲۶

عاموس، ۳۰

عبدالله ابن مقفع، ۱۶

عبدنعمو، ۳۵

عبور از شنزار، ۷۰۱

عتلیا، ۴۲۴

عتیقه جو، ۱۰۵۰

عذاب روح، ۵۵۱

عروس ایدوس، ۱۰۴۱

عروس به آسمان زرد می‌آید، ۸۵۸

عروس بینوا، ۷۳۰

عروس سوکوار، ۱۰۱۵

عروس مسینا، ۶۴۹

عروسی، ۷۶۰

عروسی خون، ۵۹۵

عروسی فیگارو، ۴۳۹

عزرا، ۴۱

عزریا، ۳۵

عزلتکده، ۸۷۲

عسل و نمک، ۹۳۰

عشایزیه‌های کنار جاده، ۸۵۶

عشق بزرگتر، ۱۰۹۹

عشق به خاطر عشق، ۱۰۱۵

عشق درباری، ۲۶۲

عشق در جنگل، ۱۰۱۴

عشق خدا، ۷۰۱

عشق خوب، ۵۶۵

عشق زندگی، ۸۷۰

عشق مدرن، ۱۰۷۶

عشق مقدس و کفرآمیز، ۱۱۰۴

عشق و دسیسه، ۶۴۷

عشق ورزی مایلز ستندیش، ۸۱۹

عشقها، ۱۷۸، ۱۷۶

عشقهای کاساندر، ۴۰۴

عشقهای ماری، ۴۰۴

عشق وحشی، ۷۹۲

عشق یک زن، ۸۳۲

عشوه‌گری، ۶۹۶

عصر، ۷۴۰

عصر آوگوست، ۱۰۱۹

عصر اضطراب، ۱۱۰۰

عصر بی‌گناهی، ۸۸۵

عصر پلاسکیها، ۵۲

عصر جاز، ۹۰۰، ۸۹۹

عصر جورج، ۱۰۹۸، ۱۱۰۳

عصر خرد، ۱۰۱۹

عصر دورنیا، ۵۳

- عصر زرین، ۸۴۳، ۸۴۱
عصر عقل، ۷۸۷
عصر کرتی - مینوسی، ۵۲
عصر موکه نایی ها، ۵۳
عصر نو کلاسیک، ۱۰۱۹
عصر ویکتوریا در ادبیات، ۱۱۱۳
عصر هلادیا، ۵۲
عصیان فرشتگان، ۵۳۶
عطش، ۹۵۱
عظمت مشترک، ۹۵۶
عقابی که فراموش شده، ۹۳۱
عقل سلیم، ۷۸۷
عقل و احساس، ۱۰۵۱
علامه، ۲۵۰
علايق ادبی من، ۸۴۷
علف باستانی، ۱۱۲۲
علل و نتایج انقلاب آمریکا، ۷۹۰
علم شعر انگلیسی، ۸۷۲
علم کلام، ۷۹۳
علم حیات، ۱۱۰۸
علم نفرت، ۷۶۹
عمق احساس و قدرت بازکاوی روح انسان
۷۰۴
عمو رموس، ۸۳۳
عمو رموس باز می گردد، ۸۳۳
عنتر پشمالو، ۹۵۲
عنصر مخرب، ۱۱۰۲
هوبدیا، ۳۰
عهدنامه گان، ۷۹۶
عید اسکندر، ۱۰۱۳
عید بشارت، ۳۷۷
عید پنجاهه، ۳۷۷، ۳۷
عید فوریم، ۳۵
عیسی بر دار، ۴۶۵
غ
غار، ۹۱۶، ۷۶۸
غارت تروا، ۶۴
غارنشینان، ۹۱۷
غبار، ۱۰۹۸
غبار ارغوانی، ۱۱۴۰
غدير شیطان، ۴۶۲
غربگرایان، ۷۵۶
غرق شو، موسی، ۹۰۴
غرناطه، ۵۹۶، ۵۵۵
غرور و تعصب، ۱۰۵۱
غزل غزلهای، ۶۸۲، ۳۳
غزلهای پرتغالی، ۱۰۵۸
غزلهای دراماتیک، ۱۰۵۷
غزلهای سلیمان، ۵۶۰، ۳۳
غزلهایی برای ارله، ۶۹۵
غزلهایی برای دیوزه، ۹۳۳
غزلهایی برای هلن، ۴۰۵
غزلیات، ۹۹۲

- غزلیات ۱۸۸۹ تا ۱۹۲۷، ۹۲۶
 غله، ۸۷۱
 غمهای پسر بیچه، ۶۹۰
 غنایم پوینتن، ۸۵۳
 غنیمت شمردن وقت، ۱۰۰۳
 غوزه پنبه، ۸۰۴
 غوطه‌ور در آب، ۶۸۷
 غوغای ژوئی، ۹۱۳
 غوکان، ۹۱، ۱۱۰
 غول، ۸۸۷، ۸۹۶
 غیر مسئولها، ۹۴۵
- ف**
- فابریس دل دونگو، ۴۹۸
 فابل، ۴۳۳، ۴۳۱، ۲۷۸ - ۲۷۷، ۲۶۸
 فابلهای اووید بزرگ، ۲۷۹
 فابلیو، ۲۶۶
 فایان، ۱۱۰۸
 فاتح، ۸۸۴
 فاتحان، ۵۴۲
 فاجعه لیسبون، ۴۴۲، ۴۴۳
 فادت کوچک، ۴۶۲
 فارس، ۲۸۵، ۱۴۵ - ۱۴۴
 فارسالیا، ۱۹۴
 فارل، جیمز تامس، ۹۱۴
 فاریگول، لویی، ۵۴۰
- فاستوس، یوهان، ۶۴۰
 فاست، هوارد، ۹۱۸، ۹۱۷
 فاسق خانم چترلی، ۱۱۲۰
 فاصله کوهستانی، ۹۲۸
 فافنیر، ۲۴۴
 فاکس، جان، ۱۰۱۰
 فالستاف، سرجان، ۹۹۰
 فالکلند، ۱۰۸۴
 فاکتر، ویلیام، ۹۰۵ - ۹۰۲
 فاگه، امیل، ۴۹۰
 فالوس، ۱۰۶
 فالیک، ۱۰۶
 فانتازیو، ۴۷۶
 فانیاس، ۶۲۱
 فاوست، ۶۷۷، ۶۶۲، ۶۵۱، ۶۴۳، ۶۴۰
 فاهسی ین، ۲۴
 فا - هی ین، ۲۴
 فائون، ۷۰
 فاینر یلبرگ، ایلیا آرنلدوویچ، ۷۷۰
 فت، آفاناسی آفاناسیویچ، ۷۲۳
 فتح غرناطه، ۱۰۱۲
 فتح قسطنطنیه، ۲۷۰
 فتح کنعان، ۸۸۶، ۷۹۲
 فداکاری، ۸۴۶
 فدائیان دیونوسوس، ۱۰۰
 فدر، ۴۲۴، ۴۲۱
 فدر، ۳۸۳، ۱۸۷، ۱۷۶، ۹۸
 فدروس، ۴۳۲، ۲۷۷، ۱۱۹

- فرارا، ۳۵۴، ۳۵۳، ۳۲۹
 فرار اعلیحضرت، ۱۰۰۴
 فراری، ۹۱۵، ۸۹۶
 فراست، رابرت لی، ۹۲۹ - ۹۲۸
 فرانچسکا داریمینی، ۸۰۹، ۳۸۳
 فرانچسکو بوسونه، ۳۷۷
 فرانز، ۶۴۷ - ۶۴۶
 فرانس، آنا تول، ۵۳۶ - ۵۳۴
 فرانس، ماری دو، ۲۶۷
 فرانسو دو مونکوریه، ۲۸۶
 فرانسویها بدون گریه، ۱۱۴۶
 فرانسس آسیزی، قدیس، ۳۹۷، ۲۹۷
 فرانسسیان، ۳۹۷، ۲۷۷
 فرانیسکا، ۶۹۶
 فرانکفورت - آم - ماین، ۶۳۳
 فرانکلین ایوانز، ۸۲۵
 فرانکلین، بنجامین، ۷۸۶ - ۷۸۵
 فرانکشتین، ۱۰۳۷
 فرانکو، فرانسیسکو، ۵۹۱
 فرانکونیا، ۲۲۶
 فرانی و زویی، ۹۲۲
 فرایبورگ، ۵۵۰
 فرایتاگ، گوستاو، ۶۸۷ - ۶۸۶
 فرای، راجر، ۱۱۱۷
 فرایریکن و فرایربانگی، ۹۸۶
 فرایرها، ۲۷۷
 فرای، کریستوفر، ۱۱۴۵
 فربر، ادنا، ۸۹۶
 فربلین، ۶۶۵
 فربولگها، ۲۵۱
 فردریک دوم، ۶۲۶، ۶۱۹، ۶۱۷ - ۶۱۶
 فردیناند آراگون، ۲۸۹
 فررز، ۳۵۰
 فرزندان دوک، ۱۰۷۲
 فرزندان و دلدادگان، ۱۱۲۰
 فرزندان هرکول، ۱۰۸، ۹۷
 فرسنه، ۲۶۸
 فرشتگان و موجودات خاکی، ۹۳۴
 فرشته، ۷۲۹
 فرشته‌ای که آنها را به هم زد، ۹۰۲
 فرشته به وطن بنگر، ۹۰۹
 فرشته جنگجو، ۸۹۸
 فرشته نگهبان، ۸۲۰
 فرشته یتیم، ۹۳۴
 فرنان کابالرو ← فیبر، سسیلیا بول فون
 فرند، ۱۰۴۰
 فرنی، ۴۴۱
 فرنو، ۷۱
 فرواسار، ژان، ۲۷۰
 فروختن یوسف، ۷۸۱
 فرو ریختن خانه آشر، ۸۰۳
 فروید، زیگموند، ۵۲۴
 فرهنگ، ۹۳۶
 فرهنگستان سلطنتی، ۴۱۴
 فرهنگستان فیلا دلفیا، ۷۸۶
 فرهنگ مستدل علوم و صنایع و حرف ← دایرة المعارف

- فرهنگواره داستان و نمایش، ۲۳۰
 فرهنگ و اغتشاش، ۱۰۶۰
 فری ← فریر
 فریا ← فریبا
 فریاد کودکان، ۱۰۵۸
 فریکار سویلا، ۵۸۵
 فریر، ۳۲۱، ۳۲۳، ۳۲۵
 فریزلندی، ۲۳۷
 فریزی، ۲۲۵
 فریگا (فریکا)، ۳۲۱، ۳۲۴
 فریگیا، ۲۴۲
 فریمن، ماری ا. ویلکینز، ۸۴۰
 فرینو، فیلیپ، ۷۹۱
 فریبا، ۳۲۱ - ۳۲۲
 فصل همیشه بهار، ۶۳۶
 فصلی در دوزخ، ۵۱۸
 فصول، ۱۰۳۰
 فعل‌گرایی، ۵۲۵
 فکاهی نویسان انگلیسی در قرن هیجدهم
 ۱۰۶۸
 فکر ایجاد یک جامعه مسیحی، ۹۴۲
 فلاندر، ۵۴۴، ۲۷۱
 فلاوین، ۱۹۸
 فلپس، ۷۵۲، ۷۶۵
 فلپس، راث شپارد، ۳۸۵
 فلچر، ۹۳۷ - ۹۳۶، ۳۵۸، ۳۴۸
 فلدکه، هاینریش فون، ۲۳۲
 فلسفه آقای دولی، ۸۷۸
 فلسفه اولی، ۱۲۳
 فلسفه شعر سرودن، ۸۰۲
 فلکر، جیمز الروی، ۱۱۳۸ - ۱۱۳۹
 فلمینگ، پاول، ۶۱۲
 فلمینگ، هنری، ۸۵۸
 فلکنو، ریچارد، ۱۰۱۳
 فلوربر، ۴۸۸، ۴۹۷، ۴۹۹ - ۵۰۳
 فلوت نواز، ۵۲۰
 فلوت و ویلن، ۸۳۶
 فلور، ۲۶۹
 فلور و بلانشفلور، ۳۴۳، ۲۶۸
 فلورویل، موته دو، ۵۱۷
 فلوریان‌گیر، ۶۸۴
 فلوریو، ۴۰۹
 فلوطین ← پلوتینوس
 فلیسیته، ۵۰۲
 فلیمون، ۳۸
 فناسین‌ها، ۶۰
 فنجان زرّین، ۹۱۰
 فنریس، ۳۲۲، ۳۲۵
 فن شاو، ۸۲۳
 فن شعر، ۴۱۵، ۱۷۳، ۱۲۲، ۱۰۱، ۹۹
 فنگک تائو، ۲۱۸
 فنلون، فرانسوا دولاموت، ۴۱۶
 فنلولوزا، ارنست، ۹۳۵
 فن هالر، آلبرشت، ۶۱۸
 فنیمورکوپر، جیمز، ۷۹۹، ۵۶۲
 فواره باغچه سرای، ۷۲۵

- فیامتا، ۳۴۹، ۳۴۳، ۳۴۲
 فیانا، ۲۴۳
 فیبر، سسلیابول فون، ۵۹۳
 فیتز جرالده، ادوارد، ۱۰۵۸ - ۱۰۵۹
 فیتز جرالده، فرانسیس اسکات، ۸۹۹
 فیثاغورس، ۱۱۷
 فیچ، کلاید [ویلیام]، ۸۷۸
 فیچینو، ۳۹۴، ۳۳۴
 فیخته، یوهان گوتلیب، ۶۵۵، ۶۵۲
 فیدلیا، ۱۰۰۳
 فیدون، ۱۱۹
 فیزیولوژی ازدواج، ۴۹۵
 فیشارت، یوهان، ۶۰۳
 فیلوس، ۱۲۰
 فیلدینگ، ۵۶۶، ۱۷۴، ۱۴۹
 فیلسوف رواقی، ۸۸۷
 فیلسوف مسیحی، ۷۸۱
 فیلوتاس، ۶۲۶
 فیلوستراتو، ۳۴۸
 فیلوکسس، ۹۴
 فیلوکلئون، ۱۰۹
 فیلوکولو، ۳۴۳
 فیلوملا، ۳۱۷
 فیلی، ۳۲۲، ۳۲۰
 فیلیان، ۳۸
 فیلیس، دیوید گراهام، ۸۶۸
 فیلیپ مقدونی، ۱۱۶، ۱۲۱، ۱۱۵ -
 فیلپو، ۳۷۵
 فوبوس، ۴۷۲
 فوتوریسم، ۳۷۳
 فوخشایم، شترنفلس، ۶۱۴
 فور، پل، ۵۴۶
 فورتیر، آنتوان، ۴۱۶
 فورستر، ادوارد مورگان، ۱۱۲۰ - ۱۱۱۹
 فورمیو، ۱۴۸
 فوریه، شارل، ۴۵۳
 فورسایت ساگا، ۱۱۱۰
 فورستر، سیل اسکات، ۱۱۳۱، ۱۱۳۰
 فوشر، آدل، ۴۶۹
 فوطیفار، ۲۸
 فوگلواید، والتر فون، ۲۳۹ - ۲۳۸
 فولادمدارید، ۵۲۸
 فولر، مارگارت، ۸۱۴
 فولر، هنری بلیک، ۸۶۷ - ۸۶۶
 فوماگوردیف، ۷۶۳
 فومورها، ۲۵۱
 فون اشتاین، شارلوت، ۶۳۴
 فون او، هارتمان، ۲۳۲
 فون بورا، کاترینا، ۶۰۷
 فون لیست، فرانتس، ۳۶۰
 فون مرمی، ۸۲۴
 فون مرمین، ۹۰۲
 فونویزین، دنیس ایوانوویچ، ۷۲۱
 فونها، ۶۸۵
 فوول، ۲۷۸
 فو، ۳۳۲، ۳۳۰

- فیلیسکا، ۱۵۷
 فیلیس، ۱۷۷
 فین، ۲۴۳
 فینگولف، ۳۲۰
 فیورنتینو، جیوانی، ۳۳۵
 فیوم، ۳۸۲
 فیه زوله، ۳۴۹
- قتل راجر اکروید، ۱۱۲۹
 قتل در کلیسای جامع، ۹۴۲
 قتل یکی از هنرهای زیباست، ۱۰۴۹
 قدح کوچک، ۵۱۰
 قدرت، ۹۱۸
 قدرت ترسناک، ۱۱۳۰
 قدرت و جلال، ۱۱۲۵
 قدمت آزادی، ۸۰۱
 قدیس، ۶۹۰
 قرارداد اجتماعی، ۴۴۹
 قربانی، ۹۲۰
 قرض و طلب، ۶۸۶
 قزاقها، ۷۴۸
 قسط عقب افتاده، ۱۱۳۱
 قصاید، ۶۳۲
 قصایدی در باب بهار، ۱۰۳۱
 قصر، ۷۰۲
 قصریخ، ۸۹۶
 قصه‌ای برای منتقدان، ۷۲۱
 قصه پویل، ۲۵۴
 قصه خاله زنکها، ۱۱۰۹، ۹۸۷
 قصه دیدار از سرزمین مستان، ۲۳
 قصه کارمند، ۳۳۹
 قصه مونی پودیو، ۵۷۴
 قصه‌های بریتانی، ۲۵۴
 قصه‌های پنج شهر، ۱۱۰۹
 قصه‌های جادوگران، ۵
 قصه‌های جوراب چرمی، ۸۰۶
- ق
- قاتلان، ۸۸۸
 قادس، ۱۸۳
 قاره نو، ۷۸۸
 قاشق نقره‌ای، ۱۱۱۰
 قاصدابر، ۱۷
 قاضی در کارو، ۷۰۱
 قاضی زن، ۶۹۰
 قاطر پاپ، ۵۰۷
 قاطر سفید، ۹۳۳
 قاطیغور یاس ← مقولات
 قافیه نو، ۳۸۲
 قافیه و وزن، ۳۸۲
 قافیه‌ها، ۵۹۶
 قافیه‌هایی برای مبادله بانان، ۹۳۱
 قانون آتلانتا، ۸۳۳
 قانون اساسی آتن، ۱۲۳
 قایق بی حفاظ، ۸۵۸

- قصه‌های رومیایی، ۱۶
 قصه‌های سربازان و غیرنظامیان، ۸۶۱
 قصه‌های شاعرانه، ۵۹۶
 قصه‌های کتربری، ۹۷۱
 قصه‌های گیلی، ۲۵۱
 قصه‌های ملیامنی، ۷۵۹
 قصه‌های میدان، ۸۰۸
 قصه‌های وهم‌انگیز به شیوه کالوت، ۶۶۸
 قصه‌های هوفمان، ۶۶۸
 قصیده‌ای برای باد مغرب، ۱۰۴۳
 قصیده‌ای برای بلبل، ۱۰۴۴
 قصیده‌ای برای پاییز، ۱۰۴۴
 قصیده‌ای برای ماخلولیا، ۱۰۴۴
 قضاوت، ۷۰۲
 قضایا، ۱۲۲
 قضیه عجیب دکتر جکیل و آقای هاید
 ۱۰۷۹
 قضیه شرف، ۵۸۸ - ۵۸۷، ۵۸۱
 قضیه ماوری سیوس، ۷۰۴
 قطار استامبول، ۱۱۲۵
 قطعات و اشعار، ۵۱۴
 قطعه‌های شعرهای جنگ، ۸۰۸
 قلب رازگو، ۸۰۳
 قلب سوزان، ۱۰۰۲
 قلب گرسنه، ۸۶۷
 قلب مغرب، ۸۸۶
 قلب من در بلندیهاست، ۹۱۷
 قلعه اوترانتو، ۱۰۳۷
 قلعه حیوانات، ۱۱۲۴
 قلعه خاطره، ۴۸۱
 قلعه کاهلی، ۱۰۳۰
 قلعه لرد ویری، ۹۴۹
 قمارباز، ۷۴۲
 قوانین بردگان فراری، ۷۹۷
 قوانین تحمل‌ناپذیر، ۷۸۸
 قوبلاخان، ۱۰۴۰
 قوبلای قآن، ۲۱۸
 قورباغه جهنده...، ۸۴۲، ۸۴۱
 قوش فدریگو، ۳۴۷
 قوم بایو، ۸۳۸
 قهرمانان زن داستان، ۸۴۸
 قهرمان دوران، ۷۲۹
 قهرمان و قهرمان پرستی، ۱۰۸۶
 قهوه‌خانه، ۳۷۴
 قیصر و کلثوپاترا، ۱۱۳۵
 قیمت، ۹۶۱
 قیمت یراق، ۸۵۹
- ک**
- کابالیرو، فرنال، ۵۹۳
 کابوس در ظهر، ۹۴۶
 کاپتن سینگلتن، ۱۰۲۳
 کاپرارا، آنتونیا، ۳۵۳
 کاپوتی، ترومن، ۹۲۳

- کاپیتان کریگ، ۹۲۵
کاتالپتون، ۱۶۵
کاتایف، والتین، ۷۶۹
کاتایف، یوگنی، ۷۶۹
کاترین دوم، ۷۲۱، ۷۱۶
کاترین گرجی، ۶۱۳
کاتن، جان، ۷۸۰
کاتو، ۱۰۹۴، ۱۰۲۶
کاتولوس، ۳۵۸، ۱۵۵-۱۵۳، ۱۵۱، ۷۱
کاتیلین، ۹۹۴، ۶۷۲-۶۷۱
کاتی لینا، ۱۶۲، ۱۵۷
کاتیوشا، ۷۵۴، ۷۵۳
کاتر، ویلا [سیرت]، ۸۹۲، ۸۹۱
کاخ ارواح، ۸۰۲
کاخ روح یا منزلها، ۵۸۹
کاخ سلطنتی، ۱۱۰۹
کاخ هنر، ۱۰۵۴
کادیث ← قادیس
کادیش، ۹۵۰
کارامازوف، فیودور، ۷۴۴
کارامزین، نیکلای میخائیلوویچ، ۷۲۱
کاربرد شعر و کاربرد نقد، ۹۴۲
کارپردخل، ۷۳۰
کارپیو، برناردودل، ۲۸۰
کارتنه و صخره، ۹۰۹
کارنیه، ژاک، ۷۷۵
کار، ثروت و سعادت بشر، ۱۱۰۸
کارد زمان، ۹۳۳
کار دستها، ۴۸۱
کاردوچی، جوزوئه، ۳۸۲-۳۸۰، ۱۶۹
کاردنیو و سلینده، ۶۱۳
کارساز، ۹۱۹
کارگران دریا، ۴۷۲
کارگر و کارفرما، ۷۵۴
کارلایل، تامس، ۱۰۸۶-۱۰۸۵، ۲۳۶
کارلثونه، ۸۶۴
کارمانولا، ۳۷۷
کارمن، ویلیام بلیس، ۸۷۲
کارنین، ۷۵۳، ۷۵۲
کارها و روزها، ۶۳، ۶۲
کارییدس، ۶۰
کاریستوس، ۱۴۸
کازیمودو، ۴۷۲
کاس، ۱۲۷
کاسپار هاوزر، ۷۰۴
کاستل ورتو، لودوویکو، ۱۲۲
کاستورپ، هانس، ۷۰۶
کاستیلیونه، ۳۶۱، ۳۶۰، ۳۳۵، ۳۳۲
۵۹۱
کاسینا، ۱۴۵
کاشتانکا، ۷۶۰
کاغذ پاره، ۵۲۱
کافکا، فرانز، ۷۰۲، ۶۹۷
کاکتاس، ۴۵۸-۴۵۷
کاکتوس آتشی، ۱۱۰۲
کاکستن، ویلیام، ۹۷۳

- کالاگوريس، ۱۹۷
کالبد شناس، ۱۱۴۱
کالپرند، ۴۱۶
کالت، ۶۰۴
کالستف - آلكس واسيليويچ، ۷۲۲، ۷۲۳
کالج آگلتورپ، (۸۷)
کالج ترينيت، ۳۹۴
کالج گي يک، ۳۹۴
کالج واندام، ۴۹۲
کالدرن، ۵۸۹ - ۵۸۶، ۵۸۴، ۱۸۱
کالدول، ارسکين [پرستن]، ۹۱۳ - ۹۱۲
کالرز، کارسن مک، ۹۲۱
کالن برايانت، ويليام، ۷۹۸
کالوپسو ← کاليسو
کالوريا، ۱۱۵
کالوس، ۱۵۴
کالون، ژان، ۴۰۲، ۳۹۴
کالونيسم، ۸۱۷
کالوين، ۲۰۴
کاليسو، ۶۱ - ۶۰
کاليداسا، ۱۷، ۱۵
کاليدون، ۳۱۵، ۹۳
کالستو، ۵۶۵
کاليسوم، ۱۹۲
کاليفرنيای کهن، ۸۸۸
کاليفرنيايها، ۹۳۷، ۸۸۴
کاليکات، ۵۶۱
کاليگولا، ۵۴۹، ۱۸۴
کاليماکوس، ۱۷۱، ۱۵۴، ۷۱
کالينتز، ويلکي، ۱۰۷۵
کالينتز، ويليام، ۱۰۳۶، ۱۰۳۱
کالينوس، ۶۹
کاليوپه، ۳۱۶، ۲۶۰
کامپاني، ۱۴۲
کامپتن - برنت، ايوي، ۱۱۲۹
کامپسن، ۹۰۳
کامپوآمور، رامون د، ۵۹۷
کامو، آلبر، ۵۵۰ - ۵۴۸
کاموس، ۱۰۰۵
کاموئنش، لويش واٹ د، - ۵۶۱، ۱۶۹
۵۶۲
کامبلا، ۴۱۹
کامينگز، ادوارد استلين، ۹۴۶ - ۹۴۵
کانات، ۲۵۲
کاناسه، ۱۷۷
کانت، ۴۳۷
کانتير، ۷۲۰ - ۷۱۹
کانتی، تام، ۸۴۴
کانداولس، ۶۷۰
کانديدا، ۱۱۳۴
کانديد، يا خوشبختی، ۴۴۴
کانگريو، ويليام، ۱۰۱۵
کان، گوستاو، ۵۱۹
کانوالوف، ۷۶۳
کانينگزي، ۱۰۶۷
کاوالکانتی، ۳۳۹

- کاور دیل، مایلز، ۹۸۴
 کاورین، ونیامین، ۷۶۹
 کاولی، آبراهام، ۱۰۰۴
 کاونتی، ۹۷۳
 کاوور، ۳۷۱
 کایزر، گتورک، ۶۹۸ - ۶۹۷
 کبوتران روتاباگا، ۹۳۰
 کبث، جان، ۷۷۵
 کبکها، ۲۶۷
 کپلر، ۳۳۰
 کتاب آبی کوچک، ۷۷۰
 کتاب آنورین، ۲۴۹
 کتاب آهنگها، ۱۲، ۹۸۰
 کتاب اِستِر، ۳۵
 کتاب اعمال رسولان، ۳۷
 کتاب امثال، ۴۴ - ۴۳، ۳۴
 کتاب انجیلها، ۲۲۹
 کتاب اول پادشاهان، ۲۹
 کتاب اول سموئیل، ۲۹
 کتاب ایوب، ۳۳
 کتاب پندهای نیکو، ۱۶
 کتاب تاریخ، ۲۰
 کتاب تحولات، ۲۰
 کتاب ترانه‌ها، ۶۶۰ - ۶۵۹
 کتاب تصاویر، ۶۹۵
 کتاب تیلیسین، ۲۴۹
 کتاب جادو، ۱۲
 کتاب جامعه، ۳۴
 کتاب جنگل، ۱۰۶۵
 کتاب چکامه‌ها، ۵۵۸، ۲۲، ۲۰
 کتابخانه پالاتین، ۱۲۸
 کتاب خطابه، ۱۲۳
 کتاب دان کاو، ۲۴۹
 کتاب دانیال، ۴۳، ۴۱ - ۴۰، ۳۵
 کتاب دوست من، ۵۳۶
 کتاب دوشس، ۹۷۱، ۲۷۳
 کتاب دوم پادشاهان، ۲۹
 کتاب دوم سموئیل، ۲۹
 کتاب روت، ۳۴
 کتاب زردپالکان، ۲۴۹
 کتاب زرّین سپرینگفیلد، ۹۳۱
 کتاب زندان، ۲۷۴
 کتاب ساعات، ۶۹۵
 کتاب سه فضیلت، ۲۷۳
 کتاب سیاست، ۱۲۳
 کتاب سیاه کرمازن، ۲۴۹
 کتاب سرخ هر جست، ۲۴۹
 کتاب شرح حقیقی رویدادها و ...، ۷۷۸
 کتاب شعر آلمانی، ۶۱۲
 کتاب شهداء، ۱۰۱۰
 کتاب طرحها، ۷۹۹
 کتاب قانون، ۲۸
 کتاب لنستر، ۲۴۹
 کتاب لغت آدم بدین، ۸۶۲
 کتاب مردگان، ۵
 کتاب مقدّس، ۲۰۳، ۴۵، ۳۰، ۲۷، ۲۶

- ۷۷۹، ۲۷۹، ۲۱۸
 کتاب مقدس کینگ جیمز، ۹۸۴
 کتاب نظم، ۱۰۶۴
 کتاب نغمه‌ها، ۳۳۸
 کتاب نیایشها، ۱۲
 کتابهای دانش، ۱۲
 کتابهای ممنوعه، ۵۶۷
 کتاب یعقوب، ۴۱
 کتاب یونس، ۳۴
 کتابد، ۲۵۲
 کتروود، ماری، ۸۴۰
 کتیبه‌ها، ۱۶۵
 کدبانوی کامل، ۵۶۰
 کدمن، ۹۶۷
 کراتیلوس، ۱۲۰
 کراشاو، ریچارد، ۱۰۰۲
 کرافورد، فرانسیس ماریون، ۸۶۵، ۸۶۳
 کرامول، ۹۹۶، ۹۹۵، ۴۷۷، ۴۷۳
 ۱۰۱۱، ۱۰۰۶، ۱۰۰۴
 کرانفورد، ۱۰۸۴
 کراولی، آلیستر، ۱۱۱۲
 کریروس، ۳۱۹
 کرتی - مینوسی، ۵۳ - ۵۲
 کرتین، آنتوان دومون، ۴۱۰
 کردار و گفتار تهورآمیز پانتاگروئل...، ۳۹۷
 کرزوس، ۷۷
 کرسیدا، ۳۵۸، ۲۶۶
 کرملی‌های پابرهنه، ۵۸۹
 کرم مرگ، ۱۱۰۱
 کرمولوس، ۱۱۰
 کرمیس، ۱۴۸
 کرواسه، ۵۰۰
 کروث، رامون دلا، ۵۹۴
 کروث، سان خوان دلا، ۵۶۰
 کروزس، ۵۸
 کروزئیس، ۵۸ - ۵۷
 کرول، لوئیس، ۱۰۸۹
 کرونوس، ۳۱۳ - ۳۱۲
 کرونه، ۷۵
 کره بیون، فرانسوا ژولیودو، ۴۳۹
 کری، آرثور جویس لنل، ۱۱۲۸
 کریتون، ۱۱۹
 کریتن شگفت‌انگیز، ۱۱۳۷
 کریتیاس، ۱۲۰
 کری، جویس، ۱۱۲۸
 کریزانتیم، مادام، ۵۳۳
 کریزولوراس، ۳۳۱
 کریستابل، ۱۰۴۰
 کریستی، آگاتا، ۱۱۲۹
 کریستیان، ۵۲۸
 کریستیان، ۶۷۲
 کریستیان و انشافه، ۷۰۴
 کریستینو و فبا، ۵۷۵
 کریشنا، ۱۷، ۱۴
 کری، فیلیپ، ۱۱۱۲
 کریلف، ایوان آندریوویچ، ۷۲۱

- کریمه‌یلد، ۲۳۶ - ۲۳۵
 کرین، استیفن، ۸۵۷، ۸۵۹
 کرین، [هارولد] هارت، ۹۴۷
 کرتوزا، ۹۸
 کرئون، ۴۰۴، ۹۶، ۹۳ - ۹۲
 کریون، جفری، ۷۹۹
 کسب و کار خانم وارن، ۱۱۳۴
 کسنوفانس، ۱۱۸ - ۱۱۷
 کسنون، ۵۵
 کسی، شاتلن دو، ۲۷۳
 کشتی ابلهان، ۸۹۸، ۲۴۰
 کشتی زندان انگلیسی، ۷۹۱
 کشتی قدیمی، ۸۲۰
 کشتی گمشده، ۸۳۱
 کشف غرب بزرگ، ۸۱۳
 کشنده زنجیر، ۸۰۶
 کشور دیگر، ۹۲۴
 کشور نعمت، ۷۰۰
 کشوری دور، ۸۸۷
 کشیشان، ۷۳۲
 کشیش خفته، ۱۱۴۱
 کشیش دهکده، ۴۹۴
 کشیش کوچک، ۱۱۳۷
 کشیش کوکونان، ۵۰۷
 کشیش ویکفیلد، ۱۰۲۹
 کلارا هوارد، ۷۹۵
 کلارک، جیمز فریمن، ۸۱۴
 کلارل، ۸۰۸
 کلازومن، ۱۱۸
 کلاغ، ۸۰۲
 کلاغها، ۵۲۲
 کلامسی، ۵۳۸
 کلاندایک، ۸۶۹، ۸۶۸
 کلاودیوس، ۱۹۰
 کلاه خود سبز، ۱۰۹۷
 کلايست، ۶۶۵، ۶۶۳
 کلبه عموتم، ۸۳۹
 کله، گوتفريد، ۶۹۰ - ۶۸۷
 کلمون، ۴۲۶، ۳۵۱
 کلمب، کریستوف، ۷۹۳، ۷۷۵، ۳۳۰
 کلمنز، سمیوئل لنگهورن، ۸۴۱
 کلمنس هفتم، پاپ، ۳۶۱
 کلمه، ۳۷
 کلمها و پادشاهان، ۸۸۵
 کلنل جک، ۱۰۲۳
 کلپشتوک، ۶۶۵، ۶۵۵، ۶۳۳ - ۶۳۱
 کلوخ انداز را پاداش سنگ است، ۹۹۲
 کلودل، پل، ۵۲۷ - ۵۲۶
 کلودیا، ۱۵۴ - ۱۵۳
 کلویس، ۲۵۶
 کله آنت، ۴۳۰
 کلیات اشعار، ۹۳۰
 کلیات تاریخ، ۱۱۰۸
 کلی تمنسترا، ۹۹، ۹۰
 کلیدی برای زبان آمریکا، ۷۸۰
 کلیژه، ۲۶۸

- کلیسا در اسارت بابلیها، ۶۰۸
 کلیسای جامع، ۱۱۲۷
 کلیست، ۱۴۴
 کلیس تنس، ۷۴
 کلیکیه، ۱۵۶
 کلیله و دمنه، ۱۶
 کلثوپاترا، ۳۷۵، ۴۱۰، ۱۷۱
 کلثون، ۱۰۸-۱۰۹
 کلی هنگر، ۱۱۰۹
 کمال هانری چهارم، ۷۰۰
 کمبوجیه، ۷۷
 کمپبل، تاس، ۱۰۴۶
 کمپون، ۹۸۰، ۱۵۵
 کم دوستم بدار، همیشه دوستم بدار، ۱۰۷۱
 کمدی آشنزخانه، ۵۷۵
 کمدیا، ۵۸۰، ۵۷۷
 کمدیا دل آرت، ۳۳۶
 کمدی اشتباهات، ۹۸۹
 کمدی اشک آور، ۳۷۶
 کمدی انسانی، ۹۱۶، ۴۹۳
 کمدی جدید، ۱۱۱-۱۱۲
 کمدی خطاها، ۱۴۶
 کمدی رفتارها، ۱۰۱۵-۱۰۱۴
 کمدی سبک، ۵۲۲-۵۱۹
 کمدی قدیم، ۱۱۱، ۱۱۰، ۱۰۶-۱۰۵
 کمدی مالیات، ۱۴۶
 کمدی میانه، ۱۱۱
 کمدی نظامی، ۵۷۶
 کمدی نو، ۱۱۱۰
 کمدینهای رمانتیک، ۸۸۹
 کمدینهای غم انگیز، ۱۰۷۶
 کنارخواران، ۵۹
 کنت آبیانی، ۶۲۷-۶۲۶
 کنتانا، مانوئل خوزه، ۵۹۶
 کنتس سوئدی، ۶۱۹
 کنت مونت کریستو، ۴۷۹
 کنجد و زنبقها، ۱۰۸۹
 کندی، جان پندلتون، ۸۰۸
 کنراد، ۱۱۱۰، ۱۰۸۲، ۲۳۰
 کنراد کورزنیفسکی، ژوزف تئودور
 ۱۰۸۲، ۱۰۸۳
 کنزونه، ۳۷۹
 کنسول، ۱۵۶
 کنسوللو، ۴۶۲
 کنفوسیوس، ۲۲۲، ۲۲۰، ۲۲، ۱۸
 کنگره مالیات نمبر، ۷۸۸
 کنگو، ۹۳۱
 کنیر، اولگا، ۷۵۸
 کنیلورث، ۱۰۵۰
 کوراتهای چهارگانه، ۹۴۱-۹۴۰
 کوپا، ۱۶۵
 کوپرنیکوس، ۳۳۰
 کوپروود، فرانک، ۸۸۷
 کوپر، ویلیام، ۱۰۳۶، ۱۰۳۲
 کوپریا، ۶۴
 کوپه، فرانسوا، ۵۲۸، ۵۱۴

- کوپید، ۲۷۹، ۲۰۲
 کوتوزوف، ۷۵۲
 کوتیگسبرگ، ۶۲۸
 کوچولین، ۲۵۲
 کودکان آفتاب، ۷۶۴
 کودکان بازار، ۹۲۷
 کودکان شب، ۹۲۵
 کودک عزیز، ۹۱۶
 کودک لذت، ۳۸۳
 کودکی انگلستان نو، ۸۴۰
 کودکی، نوجوانی، جوانی، ۷۴۸
 کودکی نیکیتا، ۷۶۹
 کور، ۸۹۴
 کوراکس، ۱۱۴
 کوراگین، ۷۵۱-۷۴۹
 کورباچو، ۳۴۷
 کوربسکی، ۷۱۸
 کورتس، ۲۳۶
 کوردووا، ۲۸۸، ۱۹۴، ۱۸۶
 کوررجو، ۳۳۴
 کورسیکا، ۱۸۶
 کورل، فرانسوا دو، ۵۲۷
 کورنبرگ، ۲۳۱
 کورنت، ۸۰، ۶۷، ۵۴، ۵۲، ۳۹، ۳۸
 ۱۲۹
 کورنفلت، پاول، ۶۹۷
 کورنوال، ۲۷۷، ۲۶۶
 کورنی، پیر، ۴۱۷، ۱۸۹، ۱۷۴، ۹۳
 ۴۲۰
 کوروپدیا ← تربیت کوروش
 کوروش، ۸۲-۸۱، ۲۵
 کوروش صغیر، ۸۱-۸۰
 کورولنکو، ۷۵۷
 کورونیا، ۸۰
 کوروها، ۱۳
 کوریاتی، ۴۱۹
 کوریاس، ۴۱۹
 کورینا، ۱۷۶
 کورین یا ایتالیا، ۴۵۶-۴۵۵
 کوریولانوس، ۹۹۲-۹۹۱
 کوریولانوس و تیمون آتی، ۹۹۲
 کوزت، ۴۷۲
 کوفسکی، واسیلی کیریلوویچ تردیا، ۷۲۰
 کوکاتوی سبز، ۶۹۶
 کوکتل پارتی، ۹۴۲
 کوکلوپ ← سیکلوپ
 کولبن هیر، اروین گیدو، ۷۰۱
 کولخیس، ۳۱۹
 کولریج، ۱۰۴۹، ۱۰۴۷، ۱۰۴۰، ۱۰۳۹، ۱۷۴
 کولسیان، ۳۸
 کولکس، ۱۶۵
 کولوفن، ۶۹، ۵۵
 کولومبا، ۴۹۹
 کولونا، جاکومو، ۳۳۷
 کولونا، جوانی، ۳۳۷
 کولونا، گوئیدودلا، ۳۴۸، ۳۴۳

- کولونی، ۳۳۷
 کولی، ۱۸۱، ۲۵۲
 کولی حکیم، ۱۰۵۹
 کولیاها، ۷۲۵
 کوموس، ۲۰۶
 کومون، ۱۹۵
 کومین، فیلیپ، ۲۷۱
 کوناکسا، ۸۱
 کونچوبار، ۲۵۲ - ۲۵۳
 کونکوئیستادور، ۹۴۴
 کونگ فو - تزو، ۱۹
 کونینگ، اوا، ۶۲۳
 کوه سحرآمیز، ۷۰۶
 کوه سوزان، ۹۳۷
 کوه مغناطیس، ۱۱۰۱
 کوه نشینان جوان، ۸۳۷
 کویدلین بورگ، ۶۳۱
 کویزومی، ۸۳۴
 کوئستور، ۱۵۶
 کویکرها (لرزانها)، ۷۸۶
 کوینتوس فیکسلاین، ۶۶۷
 کوینتلیان، ۱۹۸ - ۱۹۶
 کؤنتین، ۹۰۳
 کوئنتین دوروارد، ۱۰۵۱
 کهنر، ۷۲۱
 کی، ۲۵۵
 کیاری، پی یترو، ۳۷۴
 کیبل، جورج واشینگتن، ۸۳۵
 کیبل، [جیمز] برانچ، ۸۹۳ - ۸۹۴
 کیریانوس، قدیس، ۲۰۳
 کیس، ۱۱۰۷
 کیلینگ، رادیرد، ۱۰۶۶ - ۱۰۶۵
 کیتس، ۱۰۴۳، ۳۵۸، ۳۴۷، ۱۶۹، ۷۳
 ۱۰۶۴، ۱۰۵۶، ۱۰۵۴، ۱۰۴۴
 کیتی، ۷۵۲
 کیتی اهل هایلبرون، ۶۶۴
 کید، تامس، ۹۸۸ - ۹۸۶
 کیریلوف، ۷۴۳
 کیف، ۷۱۸، ۷۱۵
 کیفیت شفقت، ۸۵۰
 کیلهوک و اولون، ۲۵۵
 کیم، ۱۰۶۶
 کیمیاگر، ۹۹۳
 کیمیای شیطان، ۶۶۸
 کینگ جیمز، ۲۷
 کینگ رابرت، ۳۴۲
 کینگزلی، چارلز، ۱۰۸۵
 کینگ، گریس الیزابت، ۸۳۸
 کینگ مارک، ۶۹۷
 کینیولف، ۹۶۸ - ۹۶۷
 کئوروها، ۱۳
 کئوفور، ۹۹، ۹۴، ۹۰

ک

- گاو آدم ← مینوتاور
 گاوباز پنج شهر، ۱۱۰۹
 گاوتمه بودا، ۱۱
 گاوین، ۲۵۵
 گایا، ۳۱۴ - ۳۱۲
 گایوس ژولیوس سزار ← سزار، ژول
 گیر، ۱۰۴۵
 گتسبی بزرگ، ۸۹۹
 گذر از هفت دریا، ۸۹۶
 گذری به هند، ۱۱۱۹، ۸۲۶
 گذشته و حال، ۱۰۸۶
 گرائیان، بالتاسار، ۵۹۰، ۵۸۹
 گراریلا، ۴۶۵
 گرانگوزیه، ۳۹۸
 گربان، آرنولد، ۲۸۲
 گربان، سیموند، ۲۸۲
 گربه چکمه پوش، ۶۶۳
 گربه روی شیروانی داغ، ۹۵۹
 گربه سیاه، ۸۰۳
 گرتروود، ۷۰۱
 گردش شبانه، ۱۰۳۷
 گردن بند، ۵۱۱
 گرفتار برف، ۸۲۲
 گرفتار دردسر شدن، ۲۲
 گرگ، ۸۶۷
 گرگ بیابان، ۷۰۱
 گرگوری، ۷۱۷
 گرگها، ۵۳۹
- گابریل، ۵۲۰
 گابریل تلیث ← مولینا، تیرسو
 گاردن پارتی، ۱۱۲۸
 گارفانیانا، ۳۵۴
 گارگانتوا، ۳۹۹ - ۳۹۷
 گارلند، هاملین، ۸۵۷ - ۸۵۵
 گارن دویوکر، ۲۶۹
 گارنیه، روبر، ۴۱۰
 گاریالدی، ۳۷۱
 گاز I، ۶۹۸
 گاز II، ۶۹۸
 گاستف، آلکسی، ۷۶۷
 گاسکونی، ۲۷۰
 گاکاریو، لوبه فلیکس، ۵۷۷
 گالاتا، ۵۷۴، ۵۶۴
 گالبا، ماری خوان دو، ۵۶۴
 گالدوس، بنیتو پرت، ۵۹۴
 گالزورثی، جان، ۱۱۱۸، ۱۱۱۱ - ۱۱۱۰
 گالوس، ۱۶۶
 گالیشیا، ۲۸۸
 گاليله، ۳۳۳، ۳۳۲ - ۳۳۰
 گالیور در برابر دینگانگ، ۱۰۲۵
 گامهایی به سوی معبد، ۱۰۰۲
 گانت، یوجین، ۹۰۹
 گانچوئلو، ۵۷۳
 گاللون، ۲۶۲ - ۲۶۱

- گالدوس، بنیتوپرث، ۵۹۳
 گالزورثی، جان، ۱۱۱۸، ۱۱۱۱ - ۱۱۱۰
 گالوس، ۱۶۶
 گالیشیا، ۲۸۸
 گاليله، ۳۳۳، ۳۳۴ - ۳۳۰
 گالیور در برابر دینگانگ، ۱۰۲۵
 گامهایی به سوی معبد، ۱۰۰۲
 گانت، یوجین، ۹۰۹
 گانچوئلو، ۵۷۴
 گانلون، ۲۶۱ - ۲۶۳
 گاو آدم ← مینوتاور
 گاوباز پنج شهر، ۱۱۰۹
 گاوتمه بودا، ۱۱
 گاوین، ۲۵۵
 گایا، ۳۱۲ - ۳۱۴
 گایوس ژولیوس سزار ← سزار، ژول
 گیر، ۱۰۴۵
 گتسی بزرگ، ۸۹۹
 گذر از هفت دریا، ۸۹۶
 گذری به هند، ۱۱۱۹، ۸۲۶
 گذشته و حال، ۱۰۸۶
 گراثیان، بالتاسار، ۵۹۰، ۵۸۹
 گرازیلا، ۴۶۵
 گرانگوزیه، ۳۹۸
 گربان، آرنولد، ۲۸۲
 گربان، سیموند، ۲۸۲
 گربه چکمه پوش، ۶۶۳
 گربه روی شیروانی داغ، ۹۵۹
 گربه سیاه، ۸۰۳
 گرتروود، ۷۰۱
 گردش شبانه، ۱۰۳۷
 گردن بند، ۵۱۱
 گرفتار برف، ۸۲۲
 گرفتار دردسر شدن، ۲۲
 گرگ، ۸۶۷
 گرگ بیابان، ۷۰۱
 گرگوری، ۷۱۷
 گرگها، ۵۳۹
 گرلینت، ۲۳۷
 گرمانیا، ۱۹۹
 گرندل، ۹۶۶
 گرنزی، ۴۷۰
 گروسین، ۶۰۴
 گرون شریف، ۶۲۱
 گروه بازیگران پرونیس تاون، ۹۵۱
 گروه بازیگران لردچمبرلن، ۹۸۹
 گروهبان کاف، ۱۰۷۵
 گروه بلومزبری، ۱۱۱۹، ۱۱۱۷
 گروه تئاتر، ۹۵۷
 گروه زمستانی، ۹۵۵
 گروئل، پانتا، ۳۹۹ - ۳۹۸
 گرهارتس، گرهارت، ۶۰۴
 گرهارد، پاول، ۶۱۲
 گری، ۱۷۳، ۷۳
 گریبایدوف، آلكساندر سرگی یویچ، ۷۳۰
 گری، تامس، ۱۰۳۶، ۱۰۳۱

- گریدی، هنری وودفین، ۸۳۶
 گریزدا، ۳۳۹، ۲۸۳
 گریزلدای شکیب، ۳۴۷
 گریفنشتاین، ۸۶۳
 گریفین، ۲۳۷
 گریفین، فرانسوا ویله، ۵۱۶
 گریفیوس، ۱۴۵
 گریفیوس، آندرئاس، ۶۱۳، ۶۲۵
 گریگوریونا، آنا، ۷۴۰
 گریل پارتسر، فرانتس، ۶۵۶، ۶۶۳، ۶۶۵
 ۶۶۷
 گریمشتاد، ۶۷۱
 گریملس‌ها وزن، ۶۱۹، ۶۱۴
 گریم، ویلهلم، ۶۵۵
 گریم، هانس، ۷۰۱ - ۷۰۰
 گریمهیلد، ۲۴۴
 گریم، یاکوب، ۶۵۵
 گرین، پاول [الیوت]، ۹۵۶
 گرین، رابرت، ۹۸۷ - ۹۸۶، ۹۸۲
 گرین، گراهام، ۱۱۲۶ - ۱۱۲۵
 گرینفیلد هیل، ۷۹۲
 گریون، ۳۱۹
 گزارش ایام، ۵۳۷
 گزارش به استلا، ۱۰۲۴
 گزارش سفر به غرب، ۲۲۳
 گزنوفون، ۱۱۸، ۸۴ - ۸۰، ۷۶، ۳۳
 گسکل، الیزابت کلیورن، ۱۰۸۴
 گسگر، ۶۴۹
 گفتار، ۲۸۴
 گفتار در باب اصل عدم مساوات...، ۴۴۸
 گفتار در باب علوم و هنر، ۴۴۸
 گفتار در سبک، ۴۳۸
 گفتار سرباز پیاده نظام، ۲۸۴
 گفتارها، ۸۱۵
 گفتارها و گفتگوها، ۲۱
 گفتارهای ادبی، ۹۳۶
 گفتارهای دوشنبه، ۴۸۵
 گفتاری در نقد ادبی، ۱۰۲۱
 گفتگو در باب سخنوری، ۱۹۸
 گفتگوها، ۱۸۹
 گفتگوهای خیالی، ۱۰۴۵
 گفت و شنودها، ۶۰۵
 گفته‌های پندآموز یا هنر دوران‌دیشی، ۵۹۰
 گلداسهیم، ۳۲۰
 گلاسکو، ادن، ۸۸۹
 گلایه دیور، ۹۶۸
 گلایه زن، ۹۶۸
 گلچین ادبی یونان، ۱۲۸
 گلچین پالاتین، ۱۲۸
 گلدسمیت، اولیور، ۱۰۳۰ - ۱۰۲۹
 گلرت، کریستیان فورشتگت، ۶۱۸
 گلوب، ۹۹۳، ۹۸۹
 گلوریانا، ۹۷۸
 گلوسه، ۹۷
 گلوک، ۱۰۰ - ۹۹
 گلوله‌ای از منبر، ۶۹۰

- گل‌های احساسات، ۱۱۰۶
 گل‌های بدی، ۵۱۵
 گل‌های بدی جدید، ۵۱۵
 گل‌های فصاحت، ۲۰۲
 گلهد، ۲۶۷
 گلینر، ۳۲۲
 گلینسر، هاینریش در، ۲۳۱
 گلینکا، ۷۲۵
 گمارا، ۴۴
 گمشده در میان ستارگان، ۹۵۵
 گناه آقای آنتوان، ۴۶۱
 گناهکاران در دست خدایی خشمگین، ۷۸۵
 گناه کبیره، ۱۱۲۹
 گنبدی از شیشه‌های رنگارنگ، ۹۲۷
 گنت، ۵۲۳
 گنج طلا، ۱۴۵
 گندمزار موج، ۵۴۵
 گنوففا، ۶۷۰
 گوارینی، ۳۳۶، ۳۴۴، ۳۵۸، ۳۶۶، ۳۶۸
 گواستالا، ۶۲۶
 گواهی ناروا، ۱۱۴۷
 گوپیو، بیوزونه دا، ۳۴۰
 گوت، ۲۴۵، ۲۶۵
 گوترم، ۲۴۵
 گوتری، کارلو، ۳۷۴
 گوتسن فون برلشینگن، ۶۳۹-۶۳۸، ۶۳۴
 ۶۳۶
 گوشتد، یوهان کریستوف، ۶۱۸، ۶۲۴
 ۶۲۵، ۶۳۱
 گوتنبرگ، یوهان، ۳۳۱
 گوته، ۱۸۱، ۱۷۴، ۱۰۰-۸۹، ۷۳
 ۶۵۱-۶۴۹، ۶۴۴، ۶۳۳، ۲۳۸
 ۶۷۵، ۶۶۲-۶۶۱، ۶۵۷-۶۵۴
 ۷۰۷، ۶۸۸، ۶۸۶
 گوته و بتهوون، ۵۳۸
 گوتیک، ۲۶۹، ۲۲۸-۲۲۷، ۲۲۵
 گوته، توفیل، ۴۸۲-۴۸۰
 گوٹ، روزریگو، ۲۹۰
 گوٹمان دِ آلفارچه، ۵۶۸-۵۶۷
 گودال، ۶۸۷، ۲۵۵
 گودرولا، ۲۴۴
 گوربادوک، ۹۸۵
 گوردون، ۲۴۵، ۲۳۷، ۲۳۴
 گورکی، ماکسیم، ۷۶۲، ۷۵۸-۷۵۷
 ۷۶۵
 گورگیاس، ۱۱۹، ۱۱۵
 گورنه، ماری دو، ۴۰۸
 گوزن سفیدپا، ۸۰۰
 گوزن نر در برف، ۹۴۳
 گوزن و پلنگ، ۱۰۱۲
 گوساله زرین کوچک، ۷۷۰
 گوشت از دهان خورنده، ۷۸۳
 گوشه خطرناک، ۱۱۴۲
 گوگس و انگشتی او، ۶۷۰
 گوگن، پل، ۱۱۱۲
 گوگول، نیکلای واسیلیویچ، ۷۳۶-۷۳۲

گیوم ویون، ۲۸۶

۷۴۱، ۷۵۸

گولدونی، کارلو، ۳۷۲ - ۳۷۳

گولدینگ، ویلیام؛ ۱۱۳۲ - ۱۱۳۳

گولیاردھا، ۱۸۱

گولیاس، ۱۸۱

گومز، دنی، ۴۷۳

گونار، ۲۳۵، ۲۵۵

گونتر ← گونار

گونچاروف، ایوان آلکساندروویچ، ۷۳۱ - ۷۳۲

گونچارووا، ناتالیا، ۷۲۴

گونزاک، ماری دو، ۴۶۸

گونگادین، ۱۰۶۶

گونگوریسم، ۵۵۷

گوهر اصیل، ۱۱۰۴

گوهرنشانی و میناگری، ۴۸۱

گوینویر، ۲۶۸

گیاہشناسی نظری، ۱۲۶

گیوکی، ۲۴۴

گیتاگویندا، ۱۷

گیزو، فرانسوا، ۴۸۳

گیلتای ناربونه، ۳۴۷

گیل، زونا، ۸۸۹

گیلگمش، ۸ - ۹

گینزبرگ، الن، ۹۵۰

گینونگاگاپ، ۳۱۹ - ۳۲۰

گفورک، اشتفان، ۶۹۴ - ۶۹۵

گیوم دورانت، ۲۶۴

ل

لاآراتوکانا، ۵۶۲

لابرویر، ژان، ۴۱۶، ۱۲۶

لایش، اوژن، ۵۲۱

لاپوتا، ۱۰۲۵

لاتوال، ۲۶۷

لاتوسکا، ۵۲۱

لاتینوس، ۱۶۸

لاتینی جدید، ۲۵۹

لاتیوم، ۱۶۸

لاخس، ۱۲۰

لاج، تامس، ۹۸۷ - ۹۸۶

لادام اوکاملیا، ۵۲۱

لارامی بومرنگ، ۸۱۱

لارا، ۱۰۴۱

لارنس، دیوید هربرت، ۱۱۲۲ - ۱۱۲۰

لاروسا، فرانسیسکو مارتینث د، ۵۹۴

لاریوی، پی‌یر، ۴۱۱

لازاروس، اما، ۸۷۳

لازاریلوی تورمسی، ۵۶۶، ۵۶۴

لاسال، فردیناند، ۱۰۷۶

لاش، ۴۶۶

لاشوسه، نیول دو، ۴۳۹

لاقاییت، مادام دو، ۴۱۶

- لافورگ، زول، ۵۱۶، ۵۱۹
 لافونتن، ژان دو، ۳۴۷، ۲۷۶، ۱۸۱، ۱۷۴
 ۵۹۲، ۴۳۴ - ۴۳۱، ۴۲۱
 لافونتن و قابلهای او، ۴۹۰
 لاک، ۷۴۸، ۴۳۷
 لاک، دیویدراس، ۸۱۰
 لاکتاتیوس، ۲۰۳
 لاکمان، ۵۶
 لاکوئوا، خوان د، ۵۷۶
 لاکی، ۱۱۴۴
 لالرگو، ۱۰۰۵
 لاله سیاه، ۴۷۹
 لاله‌ها و دودکشها، ۹۴۵
 لامارتین، ماری دو، ۴۶۶ - ۴۶۳ - ۷۱
 لامانچا، ۵۷۱
 لامانوسوف، میخایل واسیلیویچ، ۷۲۰
 لامبرسیه، ۴۴۶
 لامبر لوتوز، ۲۶۵
 لامبرخت، ۲۳۰
 لاترن، ۳۹۹
 لاندور، ۱۸۱، ۱۷۷، ۱۵۵، ۱۳۳
 لانسلو، ۲۶۸
 لانسلوت، ۹۲۶
 لانگفلو، ۸۲۳، ۸۱۹ - ۸۱۷، ۳۴۷
 لانگلند، ویلیام، ۹۷۱
 لانیگان جوان، ۹۱۴
 لاورین، ۲۳۴
 لاوگا، گارسیلاسود، ۵۵۹
 لاول، رابرت، ۹۴۹
 لاولیس، ریچارد، ۱۰۰۴
 لاوینیا، ۱۶۸
 لائو - ترو، ۱۹
 لائوتسه، ۱۹
 لائورا، ۳۴۲ - ۳۳۹، ۳۳۶
 لایوس، ۹۳، ۸۹
 لائوکوئون، ۶۲۴
 لبه تیغ، ۱۱۱۲
 لپانتو، ۱۱۱۳
 لتو، ۳۱۸، ۳۱۴
 لحظات بحرانی، ۸۸۵
 لحظه ابدی، ۱۱۱۹
 لختهای شعر، ۹۶۷
 لرد جیم، ۱۰۸۲
 لرد حامی، ۱۰۱۱، ۹۹۶
 لرد لنز داون، ۱۰۵۹
 لرد هون بلاور، ۱۱۳۱
 لرماتوف، میخایل یوریویچ، ۷۲۹ - ۷۲۸
 لرمونت، جرج، ۷۲۸
 لسبوس، ۱۲۶
 لسیا، ۱۵۴ - ۱۵۳
 لسکوف، نیکلای سیمونوویچ، ۷۳۲
 لسینگ، ۶۲۸ - ۶۲۲، ۳۴۷، ۱۷۴
 ۶۵۱، ۶۳۳
 لشکریان شب، ۹۲۲
 لطائف، ۶۸۹، ۱۲۷
 لطیفه‌ای به ارزش یک پشیز ...، ۹۸۲

لوتہ، ۶۳۷	لعنت بر دروغگو، ۶۶۶
لوتہ دروایمار، ۷۰۷	لغتنامہ زبان انگلیسی، ۱۰۲۸
لوتی، پیر، ۵۳۳	لغتنامہ شیطان، ۸۶۲
لوچیا، ۳۷۸	لکلند، جان، ۹۶۹
لوح روزتا، ۳	لکو، ۳۷۸
لودولف، ۲۳۰	لمباردی، ۲۳۰
لودویگ، اوتو، ۶۷۱ - ۶۷۰	لمب، چارلز، ۱۰۴۶ - ۱۰۴۷
لورد، ۵۰۵	لمنوس، ۹۴
لورکا، فدریکو گارسیا، ۵۹۵	لناو، نیکولاوس، ۶۶۲
لورلی، ۶۶۰	لندر، والتر ساویج، ۱۰۴۵ - ۱۰۴۶
لورنتراجو، ۳۷۷	لندن، جان گریفیث، ۸۶۸
لورنتسوی شکوہمند، ۳۵۲	لندن، جک، ۱۰۲۷، ۸۷۰ - ۸۶۸
لوریا، ۱۰۵۶	لنسکی، ۷۲۵
لوریس، گیوم دو، ۲۸۰ - ۲۷۹، ۱۸۱	لنگرگاہ عمیق، ۸۳۹
لوزیاد، ۵۶۱ - ۵۶۰	لنور، ۸۰۲
لوس ار روس، برتون د، ۵۹۵	لنی باد، ۸۹۳
لوسترا، ۹۳۵	لنیر، سیدنی، ۸۷۱ - ۸۷۲
لوسیاد، ۵۶۲	لنٹی، ۱۰۶
لوسیان، ۵۴۱	لوار، ۲۵۸
لوسی دوین، آماندین اورور، ۳۶۰	لوازل، مادام، ۵۱۱
لوسیسترات، ۱۱۰	لوازم آرایش زنانه، ۱۷۸
لوسیلیوس، ۱۷۱ - ۱۷۰، ۱۵۱ - ۱۵۰	لوبک، ۷۰۵
لوسین ← لوکیانوس	لوپاچین، ۷۶۱
لوسیند، ۳۲۸	لوپہ دِ وِگا ← وِگا، دِ لوپہ
لوسیوس، ۱۳۲	لوتار، ۲۵۸
لوط، ۲۸	لوتر، مارتین، ۶۰۹، ۶۰۶، ۲۰۴
لوقا، ۳۷ - ۳۶	۱۱۴۷، ۱۰۶۷، ۶۱۳
لوکاد، ۷۱	لوتشیا، ۶۶۱

لوکاسترا، ۱۰۰۴	لويس، سهنگر، ۸۹۴ - ۸۹۵
لوکان، ۵۸۱، ۲۰۰، ۱۹۵ - ۱۹۴	لويس، مایوگرېگوری، ۱۰۳۷
لوکانیا، ۱۱۷	لوین، ۷۵۲
لوکتر، ۷۵	لویولا، ۵۷۰
لوکرتیوس، ۱۷۷، ۱۵۳، ۱۵۱، ۱۲۹	لوئی، آلفونس، ۴۶۳
۱۹۸	لی، ۹۳
لوکلرېوفون، ژرژ لوئی، ۴۳۸	لیا، ۳۴۴
لورکان - چونگ، ۲۲۳	لئاندر، ۴۲۸، ۱۷۸ - ۱۷۷
لوکوپولیس، ۱۳۲	لیبریتور، ۸۹۶
لوکوس، ۹۸	لیبیا، ۷۷
لوکی، ۳۲۵ - ۳۲۲، ۲۴۳	لی پو، ۲۱۰ - ۲۰۹
لوکیانوس، ۲۰۰، ۱۳۳، ۱۳۲	لیتلتون، مارک، ۸۰۸
لوکیوس، ۲۰۱	لیتل ریویو، ۹۲۵
لوکیوم ← لوکیون	لیتل گیدینگ، ۹۴۱
لوکیون، ۱۲۶، ۱۲۲	لیتورژی ← نمایش عبادی
لوگوس، ۵۹، ۳۸	لیتوینوف، ۷۳۹ - ۷۳۸
لوگو، فریدریش فون، ۶۱۲	لیختشتاین، اولریخ فون، ۲۳۹
لوگی، ۳۲۳	لیدگیت، ۳۵۰
لولیا، ۳۶۱	لیرشاه، ۹۹۱، ۹۵
لومباردی، ۳۵۱	لیرا، ۷۵۰
لومبه، ۳۳۷	لیزابتا و گلدان ریحان، ۳۴۷
لونگینوس، ۱۳۴	لیزای لامبئی، ۱۱۱۱
لون یو، ۲۱	لیزیس، ۱۲۰
لووبورگ، ۶۷۹ - ۶۷۸	لیسیداس، ۱۰۰۶
لول، ۲۶۶	لی کی، ۲۰
لول، ایمی [لارنس]، ۹۲۸ - ۹۲۷	لی کینگ، ۲۰
لول، جیمز راسل، ۸۲۲ - ۸۲۱، ۸۱۷	لیل، شارل ماری، ۵۱۴ - ۵۱۳
لوهشتاین، گاسپر فون، ۶۲۵، ۶۱۲	لی، لوک، ۹۱۵

للی، ۷۱	ماتر، اینکریس، ۷۸۰
للیپوت، ۱۰۲۵	ماتر، ریچارد، ۷۸۰
للی، جان، ۹۸۷-۹۸۶، ۹۸۳-۹۸۲	ماتسینی، ۳۷۱
لیندسی، [نیکلاس] ویچل، ۹۳۱	مات - فوکه، فریدریش دولای، ۶۵۵
لیندو، ۸۵۰	ماتن، کاتر، ۷۸۰
لینکلن، ۷۹۷	ماتو، ۵۰۱
لین مک لین، ۸۸۴	ماتوسوفسکی، میخائیل، ۷۶۸
لئو آرمینیوس، ۶۱۳	ماتوفالکن، ۴۹۹
لیوان آب، ۵۲۰	ماجراجو، ۵۲۰
لئوپاردی، جاکومو، ۳۸۰-۳۷۹، ۱۶۹	ماجراهای اوگی مارچ، ۹۲۰
لیوتسونگ - یوان، ۲۲۰	ماجراهای اولیس، ۱۰۴۷
لیولینگ، ۲۲	ماجراهای تام سایر، ۸۴۳
لیون، فری لویس د، ۵۶۰	ماجراهای تجارت پوست، ۱۱۰۵
لیونل، ۶۴۸	ماجراهای دخترک سیاه در جستجوی خدا
لئونورا، ۶۴۰-۶۳۹	۱۱۳۶
لئونوف، لئونید، ۷۶۹	ماجراهای شرلوک هلمز، ۱۱۲۷
لئوی سیزدهم، ۶۹۳	ماجراهای فرانسوا، ۸۶۶
لیویس، کلایوستیلز، ۱۱۳۰	ماجراهای کاپیتان بونویل، ۸۰۰
لیویوس، ۱۸۳-۱۸۲، ۱۴۲-۱۴۱	ماجراهای ولسی جکسن، ۹۱۶
لیوئیس، جورج هنری، ۱۰۷۴	ماجراهای هاگلبری فین، ۸۴۴-۸۴۳
لیته، ۶۷۱، ۲۸	ماجراهای هلگی، ۲۳۲
لیه و راحل، ۷۸۱	ماجراهای یک رمان نویس، ۸۸۴
لی، هاینریش، ۶۸۸	ماجراهای یک مرد جوان، ۹۰۰
	ماجرای جوانی، ۹۴۶
	ماجرای عشق بی گفتار، ۵۱۷
	ماجرای مرموز، ۴۹۴
	ماچادو، آنتونیو، ۵۹۷
	ماچادو، مانوئل، ۵۹۷
ما، ۷۶۸	

- ماخر، فریدریش ارنست دانیل شلایر، ۶۵۲
 مادام اودینتسوف، ۷۳۸
 مادام باترفلای، ۸۷۸
 مادام دلفین، ۸۳۵
 مادام دو اسکودری، ۶۷۱
 مادام رانفسکایا، ۷۶۱
 مادام ویاردو، ۷۳۶ - ۷۳۷
 مادر، ۷۶۳، ۷۶۵، ۸۹۷
 مادر و فرزند، ۱۱۲۹
 مادلین دو فرانس، ۴۰۳
 مادورا، ۲۰۱
 ماراتن، ۸۷، ۷۴
 مار ازدها ← میدگارد سرپنت
 ماریاخ، ۶۴۴
 ماریوس اپیکوری، ۱۰۹۱
 مارتورل، ۵۶۴
 مارتین ایدن، ۸۶۹
 مارتینث، خائیتو بناوته‌ای، ۵۹۵
 مارتین سالاندر، ۶۸۹
 مارتین شورلویت، ۱۰۷۰
 مارچ، ایزابل، ۸۴۸
 ماردی، ۸۰۷
 مارس، ۳۱۴
 مارسلوس، ۱۶۶
 مارسیل، ۲۶۲
 مارسلیو، ۳۵۵
 مارشال آنکر، ۴۶۸
 مارشال پتن، ۵۴۱
 مارشال (مارکوس والرئوس ...)، ۱۴۵
 ۱۹۳، ۱۹۲، ۱۸۶، ۱۸۱، ۱۵۵
 مارک آنتونی ← مارکوس اورلیوس آنتونیوس
 مارک تواین من، ۸۴۸
 مارکس، کارل، ۶۵۳
 مارک، شاه، ۲۶۶
 مارکوپولو، ۳۳۰
 مارکوس اورلیوس آنتونیوس، ۱۲۹
 ۱۸۱، ۱۶۶، ۱۵۷، ۱۵۶ - ۱۳۲
 ۱۸۴
 مارکو میلیونر، ۹۵۲
 مارکی دوویلر، ۹۶۲
 مارکیز کوچک، ۵۲۲
 مارکینا، ادواردو، ۵۹۷
 مارگارت، ۶۴۱
 مارگرت اوگلیوی، ۱۱۳۷
 مارگریتا، ۳۸۱
 مارگوته، ۳۵۲ - ۳۵۳
 مارلو، کریستوفر، ۹۸۰، ۸۷۹، ۳۵۸
 ۹۸۸ - ۹۸۶
 مارمبون، ۱۰۵۰
 مارو، کلیمان، ۳۹۵
 مارول، اندرو، ۱۰۰۵
 ماروود، ۶۲۵
 ماریا، ۷۵۱ - ۷۵۰
 ماریات، فردریک، ۱۰۸۳
 ماری استوارت، ۱۱۳۸، ۱۰۶۳، ۶۴۸
 ماری اسکاتلندی، ۹۵۵

ماگنسیا، ۶۹	ماریان، ۷۳۹، ۶۳۸، ۴۳۰ - ۴۲۹
ماگی، ۸۵۴	ماریانا، ۷۴۸
مالاتستا، پاندولف، ۳۳۹	ماری آنتوانت، ۴۳۷
مالارمه، استفان، ۵۴۷، ۵۲۶، ۵۱۹ - ۵۱۶	ماری بارتن، ۱۰۸۴
مالامود، برنارد، ۹۲۰ - ۹۱۹	ماری پیترز، ۸۹۶
مالرب، ۴۱۵، ۱۷۴، ۷۱	ماری دوپن، ۴۰۴
مالرو، آندره، ۵۴۳ - ۵۴۲	ماری دو شامپانی، ۲۶۸
مالوری، سیرتامس، ۹۷۲، ۲۶۶	ماری ماریسن، ۱۰۳۲
مالون می میرد، ۱۱۴۳	مارینا، ۹۴۰
مالیات واحد، ۸۵۹، ۸۵۶	مارینو، جووانی باتسیتا، ۳۷۲
مأمور مادر هاوانا، ۱۱۲۶	ماریوس، ۱۶۲
مأمور مخفی، ۱۰۸۳	ماریو، پی یردو، ۴۳۹
ماتتوا، ۳۶۰، ۱۶۵	ماریو و جادوگر، ۷۰۷
مان، توماس، ۷۰۷ - ۷۰۵	ماژلان، ۷۷۵، ۳۳۰
ماتینه، ۷۵	ماساچوست، ۷۷۹
ماندارین پیر، ۸۹۷	ماسترز، ادگارلی، ۹۳۱، ۹۲۷ - ۹۲۶
ماندراگولا، ۳۵۹	ماستوی باغبان، ۳۴۷
ماندلی، ۱۰۶۶	ماسکوس، ۱۶۶
مانرو، جیمز، ۷۹۶	ماسنه، ۵۳۵
مانرو، هکتور هیو، ۱۱۲۷	ماشو، گیوم دو، ۲۷۳
مانریک، گوتم، ۵۷۵	ماشین حساب، ۹۵۵
مانزونی، آلکساندرو، ۳۷۸، ۳۷۶	ماشین زبان، ۱۱۰۷
مان موث، جفری آو، ۲۵۵	ماشین شکنان، ۶۹۸
مانویان، ۲۰۴	ماکس، ۷۰۲، ۶۴۸
مان، هاینریش، ۷۰۰	ماکون، ۴۶۳
مانی، ۲۰۴	ماکیاولی، ۳۵۸، ۳۳۶ - ۳۳۴، ۱۸۳
مانیزی، ۱۷۷	۳۶۰
ماهتاب، ۱۱۲۸، ۵۱۷	ماگناکارتا، ۹۶۹

- ما هستیم، ۷۰۸
 ماه گرفتگی، ۸۲۴
 ماه نو، ۹۳۰
 ماه و شش پشیز، ۱۱۱۲
 ماهیت فضیلت واقعی، ۷۸۵
 ماهیگیر ایسلندی، ۵۳۳
 ماهیگیر خبره، ۱۰۰۹
 مایا، ۶۸۰، ۳۱۴، ۱۳
 مایا کوفسکی، ولادیمیر، ۷۶۷
 مائده خدایان، ۱۱۰۷
 مائده‌های زمینی، ۵۳۶
 مایر، کنراد فردیناند، ۶۹۰ - ۶۸۹
 مایستر سینگر، ۲۴۰
 مایسن، هاینریش فون، ۶۲۲، ۶۰۷، ۲۳۰
 ماین، ۲۲۵
 ماینتس، ۳۳۱
 مباحثه خداوند با انگلستان نو، ۷۸۳
 مبادله، ۵۲۷
 مبادی دین مسیحی، ۴۰۱
 مبادی طب تجربی، ۵۰۳
 مبادی مسیحیت، ۴۸۹
 مبارزات شمشون، ۱۰۰۷
 متاستازیو، ۴۳۷
 متان، ۴۲۴
 متدیسم، ۴۸۴
 مترلینگ، موریس، ۵۲۸، ۵۲۳، ۵۱۶
 مترنیخ، ۶۵۱
 متر، ۳۹۷
 متسیری، ۷۲۸
 متعصبها، ۸۷۴
 متفقین، ۶۹۱
 متلوس سلر، ۱۶۲، ۱۵۴
 متن مجاز، ۱۰۱۱، ۹۸۵ - ۹۸۴، ۲۷
 مجال، ۸۷۲
 مجلس انس، ۵۱۷
 مجلس شورای مرغان، ۹۷۱
 مجله آمریکای شمالی، ۸۲۱
 مجله ایالت اوهایو، ۸۴۶
 مجله پنسیلوانیا، ۷۸۶
 مجله شعر، ۹۳۹، ۹۳۵، ۹۳۲، ۹۲۴
 ۹۴۷
 مجله عمومی و رویدادهای تاریخی، ۷۸۶
 مجمع خلق، ۵۳
 مجموعه آثار، ۷۰۲
 مجموعه آثار خنیاگران اسکاتلند، ۱۰۵۰
 مجموعه اشعار، ۹۴۳، ۹۳۱، ۹۲۸
 ۱۱۰۵، ۱۱۰۱
 مجموعه اشعاری بیشتر غنایی، ۱۰۵۴
 مجموعه ترانه‌های آمریکایی، ۹۳۰
 مجموعه ترانه‌های آمریکایی نو، ۹۳۰
 مجموعه خطابه‌ها و سخنرانیهای ...، ۸۳۶
 مجموعه زیباییها، ۵۴۷
 مجموعه غزلیات، ۹۴۳
 مجموعه مردم دیکسی، ۸۷۴
 مجموعه نشانهای قدیم و جدید، ۱۰۰۳
 محاصره اورلئان، ۲۸۲

- محاكمه، ۷۰۲
 محاکمه شاعر، ۹۴۸
 محاکمه قاضی، ۱۱۰۲
 محبوب باز می گردد، ۷۰۷
 محبوب، محمد جعفر، ۱۶
 محراب، ۹۰۴
 محلی گرایان، ۸۳۰
 محمد و جانشینانش، ۸۰۰
 محقق آمریکایی، ۸۱۴
 مدار دوس جوان، ۶۹۶
 مدافع، ۱۱۱۳
 مدافعات، ۲۰۱
 مدان، ۵۰۳
 مدب، ۲۵۲
 مدرسه شوهران، ۱۴۹
 مدعو جشن عروسی، ۹۲۱
 مدفن سرخپوستان، ۷۹۱
 مدورو، ۳۵۵
 مدیا، ۶۶۶، ۳۱۹، ۱۸۷، ۱۰۰، ۹۷
 مدیچی، ۳۹۴، ۳۵۹، ۳۵۳، ۳۳۵، ۳۲۹
 مدیر مدرسه، ۹۸۲
 مدیر مدرسه هوسیه، ۸۳۱
 مدیسن، جیمز، ۷۹۶، ۷۹۰
 مذهب تحقیقی ← پوزیتیویسم
 مذهب عام، ۱۰۱۱
 مذهب غنوسی، ۴۰
 مذهب یک پزشک، ۱۰۰۹
 مذاکره سگان، ۵۷۴
 مرانی ← اشعار رثائی
 مرانی قصر دوئینو، ۶۹۵
 مراقبت و پاسداری، ۸۵۱
 مرثیه برای یک راهبه، ۹۰۴
 مرثیه‌ای در گورستان یک دهکده، ۱۰۳۱
 مرجانها، ۶۹۸
 مرداب آرام، ۷۳۹
 مرد آداب، ۱۰۱۴
 مردان بدون زن، ۹۰۸
 مردان تو خالی، ۹۴۰
 مردان جوان خشمگین، ۱۱۴۶
 مردان خدا، ۸۹۸
 مردان خوشحال، ۱۰۷۹
 مردان خوش تبت، ۵۴۱
 مردان، زنان و اشباح، ۹۲۷
 مردان مطرود، ۵۴۰
 مردان نمونه، ۸۱۵
 مردان و همسران، ۱۱۲۹
 مرد بلاتکلیف، ۹۲۰
 مُردخای، ۳۵
 مرد خوش طینت، ۱۰۳۰
 مرد دوراندیش، ۵۹۰
 مرد دیوانه، ۵۱۱
 مرد سفید، گوش کن، ۹۱۷
 مرد سرنوشت، ۱۱۳۴
 مرد سوم، ۱۱۲۶
 مرد کوچک افسرده، ۸۹۴
 مردم آبدار، ۶۲۱

- مردم چمنزارها، ۸۵۶
 مردم سلدویلا، ۶۸۸
 مردم شهر قدیم، ۸۳۹
 مردم فقیر، ۷۴۰ - ۷۴۱
 مردم گریز، ۴۲۹
 مرد ملاک، ۱۱۱۰
 مرد مهمل، ۹۰۱
 مرد نامرئی، ۱۱۰۷، ۹۱۹
 مرد و پسر، ۱۱۴۶
 مردوک، ۱۰
 مرده دزد، ۱۰۷۹
 مرده نامه ← کتاب مردگان
 مردی با داس، ۷۲۳
 مردی با کج بیل، ۸۷۳
 مردی با گیتار آبی، ۹۳۲
 مردیث، جورج، ۱۰۷۵ - ۱۰۷۶
 مردی در برابر آسمان، ۹۲۶
 مردی که برای پادشاهی زاده شد، ۱۱۳۰
 مردی که پنجشنبه بود، ۱۱۱۳
 مردی که پیروز می‌شود، ۸۸۶
 مردی که تمام خوشبختیها را داشت، ۹۶۱
 مردی که دو بار مرد، ۹۲۶
 مردی که عاشق جزیره‌ها بود، ۱۱۲۱
 مردی که می‌خندد، ۴۷۲
 مردی که هادلیبرگ را تباه کرد، ۸۴۵
 مرسیه، لوئی سباستین، ۴۳۹
 مرغ دریایی، ۷۶۱
 مرغ مقلد، ۸۷۱
 مرفری، مری نوای، ۸۳۷
 مرقس، ۳۶
 مرکام، ادوین چارلز، ۸۷۳
 مرکز آرام، ۱۱۰۲
 مرکز طوفان، ۸۳۷
 مرکوری، ۳۱۴، ۱۴۴
 مرگ، ۵۲۳
 مرگ آدم، ۶۳۲
 مرگ آرتور، ۹۷۲ - ۹۷۳
 مرگ آلبهارت، ۲۳۴
 مرگ ایوان ایلیچ، ۷۵۳
 مرگ ایوان مخوف، ۷۲۳
 مرگ بردگی، ۸۰۱
 مرگ بسی اسمیت، ۹۶۲
 مرگ به سراغ اسقف می‌آید، ۸۹۱
 مرگ دافنیس، ۱۲۷
 مرگ در بعد از ظهر، ۹۰۸
 مرگ در ونیز، ۷۰۷
 مرگ زیگفرید، ۶۷۰
 مرگ ژنرال مونتگمری، ۷۹۴
 مرگ فروشنده، ۹۶۱
 مرگ لینکلن، ۸۰۱
 مرگ و میر کهن، ۸۹۸
 مرگ هالپرن فریزر، ۸۶۱
 مرگ هرمان، ۶۳۲
 مرگ ← هلا
 مرگ یک انسان، ۵۴۱
 مرگ یک شاهر، ۷۲۸

- مرلین، ۹۲۶، ۲۶۸
 مروارید، ۹۷۲، ۹۱۱
 مروارید جزیره اور، ۸۳۹
 مروپ، ۱۰۵۹، ۴۴۲
 مره، ژان دو، ۴۱۷
 مرید، ۵۳۰
 مرید شیطان، ۱۱۳۵
 مریض خیالی، ۴۲۷
 مری ماونت، ۸۱۲
 مریمه، پروسپر، ۵۸۴، ۴۹۸
 مزارع نرگس زرد، ۱۰۹۸
 مزرعه بروک، ۴۵۳
 مسابقه، ۸۶۹
 مسافر، ۱۰۲۹، ۹۱۳
 مسافر بدبخت، یا زندگی جک ویلتن، ۹۸۱
 مسافر بدشانس، ۵۶۶
 مسافرت آقای پریشون، ۵۲۱
 مسافرت زرین به سمرقند، ۱۱۳۹
 مسافری از آلتورویا، ۸۵۰
 مسالا، ۱۷۵
 مسأله رنج، ۱۱۳۰
 مسائل طبیعی، ۱۹۰
 مسایل فرانسه، ۶۶۱
 مستاجر وایلدفل هال، ۱۰۷۳
 مستدرکات بازگشت از شوروی، ۵۳۷
 مسخ، ۲۰۱، ۱۸۷، ۱۸۱، ۱۷۹
 ۷۰۱، ۶۹۸
 مسخ (خر طلایی)، ۳۴۹، ۲۷۹، ۲۰۲، ۲۰۱
 مسس، ۸۹۶
 مسمر، فردریک آنتوان، ۴۹۲
 مسؤولیت ترسناک، ۸۴۷
 مسیح، ۹۶۸
 مسیح و شیطان، ۹۶۷
 مسیح: یک راز، ۸۱۹
 مشنا، ۴۴
 مشاور حقوقی، ۹۵۶
 مصاحبان خوب، ۱۱۴۱
 مصاحبه‌های خیالی، ۸۴۸
 مصیبت‌زدگان، ۳۹۶
 مضمون پردازی، ۵۹۰
 معاصر، ۷۴۵، ۷۳۶
 معبد، ۱۰۰۱
 معبد دلف، ۹۳
 معبد سلیمان، ۲۹
 معبد هنریتا، ۱۰۶۷
 معجزات بانوی ما، ۲۸۳
 معجزه تنویل، ۲۸۳، ۲۷۵
 معجزه سن آنتوان، ۵۲۳
 معجون آهن، ۵۸۲
 معمای عشق، ۱۰۰۴
 معمای غم‌انگیز، ۵۳۰
 معنی حقیقت، ۸۶۰
 مغناطیس، ۷۶۴
 مفهوم گذشته، ۸۵۴
 مفیستوفلس، ۶۴۲ - ۶۴۱
 مفینگال، ۷۹۲

- مقالات اخلاقی، ۱۹۰
مقالات الیا، ۱۰۴۷
مقالات بیگلو، ۸۲۱
مقالات فدرالیست، ۷۹۰
مقالاتی در باب ادبیات جدید آلمانی، ۶۲۹
مقالاتی در نقد، ۱۰۶۰
مقدّرات، ۴۶۸
مقام، ۱۰۷، ۸۵
مقدمه بر هومر، ۵۵
مقطع، ۸۵
مقولات، ۲۰۵، ۱۲۲
مکایان، ۶۷۱
مکایان اول و دوم، ۴۲
مکایون، ۳۵
مکاتیب فلسفی، ۶۴۵
مکاشفه یوحنا ی رسول، ۴۰
مکافات، ۴۷۱
مکافات بدون کینه توزی، ۵۸۱
مکالمات، ۱۱۹، ۸۰
مکالمات خدایان، ۱۳۳
مکالمات خیالی، ۱۷۷
مکالمات مردگان، ۱۳۳
مکان و زمان کافی، ۹۱۶
مکانهای آرام، ۸۸۸
مکانی برای عشق، ۹۴۸
مکبث، ۹۹۱، ۱۸۷
مکتب شاعران میگسار، ۲۲
مکتب مابعدالطبیعه، ۹۹۸
مکتب نیکربوکر، ۷۹۸، ۷۹۹
مک تیگ، ۸۶۷
مکردی، ویلیام چارلز، ۱۰۵۶
مک فلکنو، ۱۰۱۳
مکولی، ۱۸۳، ۱۸۱، ۱۵۵، ۱۰۰
۱۰۸۸، ۱۰۸۷، ۳۴۰
مک لیش، آرچیبالد، ۹۴۵ - ۹۴۳
مک نیس، لوئیس، ۱۱۰۲، ۱۱۰۱ - ۱۰۹۹
مکینلی، ۸۳۲
مگادوتا، ۱۷
مگارا، ۱۰۸، ۱۰۶
مگالوپولیس، ۱۳۰
مگسها، ۵۵۱
مگی: دختر ولگرد، ۸۵۸
ملاقات عجیب، ۱۰۹۹
ملاکی، ۳۰
ملانشتون، ۶۰۶
ملت افسرده، ۸۹۴
ملت بدون مکان، ۷۰۰
ملخصی از نظریه حقوق آمریکای بریتانیا
۷۹۱
ملطیه، ۱۱۷
ملک اسپانچیکوف و ساکنان آن، ۷۴۱
ملکه الیزابت، ۹۵۵
ملکه پریان، ۹۷۸ - ۹۷۷
ملکه کانات، ۲۴۲
ملکه لوئیز، ۶۶۴
ملکه مادر، ۱۰۶۳

- ملکه ماری، ۱۰۵۵
ملکه مب، ۱۰۴۳
ملموث، سباستیان، ۱۰۸۲
ملوان کشتی شکسته، ۶
ملویل، هرمان، ۸۰۸-۸۰۶
ملائگر، ۳۱۵
ملیک، ۷۰
مله فوت، ۶۲۶، ۶۲۵
ملییا، ۵۶۵
ملیندا، ۵۶۲
ممیوس، ۱۵۳، ۱۵۱
منادها، ۱۰۰
مناظره، ۲۸۴
مناظره آب و شراب، ۲۸۴
مناظره میان زمستان و تابستان، ۲۸۴
مناظری از اعماق، ۱۰۴۹
منالکاس، ۱۶۶
مناندر، ۱۴۵، ۱۴۲، ۱۱۴، ۱۱۳، ۷۶
۱۴۷، ۱۴۹
من بر جای خواهم ایستاد، ۹۱۵
منتخباتی از مکاتبات با دوستان، ۷۳۴-۷۳۳
من در می‌زنم، ۱۱۴۰
مندلسون، موزس، ۶۲۳
مندموس، ۱۴۸
مندو، ۵۸۶
منزل نو، ۳۷۴
متزولا، ۳۴۹
منّسا، ۳۱
منسفیلد، کاترین، ۱۱۲۸
منسفیلد موری، کاتلین، ۱۱۲۸
منسیوس، ۲۱
منشی مورد اعتماد، ۹۴۲
منظومه توماس، ۲۳۳
منظومه چشمه عاشق، ۲۷۳
منظومه غم، ۱۸۰
منظومه کاخ سفید، ۱۱۱۳
منظومه گیلگمش، ۹
منظومه مسیح، ۶۳۱
منظومه‌ها و اشعار دیگر، ۸۱۸
منظومه‌های آب شور، ۱۰۹۸
منظومه‌های اسکالیدی، ۲۳۳
منظومه‌های شبانی پلاسیداو ویتوریانو، ۵۷۵
منظومه‌های عاشقانه، ۶۶۰
منظومه‌های غم‌انگیز، ۵۱۳
منظومه‌های کهن، ۵۱۳
منظومه‌های وحشی، ۵۱۳
من قبلاً این جا بوده‌ام، ۱۱۴۲
منکسنوس، ۱۲۰
منگ ترو، ۲۱
منلائوس، ۵۷
من متهم می‌کنم، ۵۰۳
منون، ۱۲۰
منیوس، ۱۶۳
مو آبی، ۳۴
مواجب سرباز، ۹۰۲
موازنه حساس، ۹۶۲

- مواظ، ۹۹۸، ۹۶۸
 موام، ویلیام سامرست، ۱۱۱۱ - ۱۱۱۳
 موانع زندگی، ۱۰۶۵
 موبی دیک، ۸۰۷
 مویاسان، گی دو، ۳۸۲، ۴۹۷، ۵۰۸ - ۵۱۲
 موپسوس، ۱۶۶
 موپن، مادموازل دو، ۴۸۰
 موتسارت، ۵۸۴
 موتسارت و سالیری، ۷۲۶
 موتلی، جان لوثروپ، ۸۱۲
 موتیلنه، ۷۰
 موجها و خارہ سنگها، ۹۳۶
 مودنا، ۳۵۳
 مودون، ۳۹۷
 مودی، ویلیام ون، ۸۷۳
 موراتین، لئاندر و فرناندث د، ۵۹۴
 مور، آذربن هنری، ۱۱۴۱
 مورال، خوزه ثوریلای، ۵۹۶
 مورتوم، ۱۶۵
 مور، جورج، ۱۱۰۶، ۴۹۷
 مور، سرتامس، ۹۷۶
 مورفی، ۱۱۴۳
 مور، کارل، ۶۴۶ - ۶۴۷
 مورگان، هاری، ۹۰۶
 مورگانه ماجوره، ۳۳۵، ۳۵۲
 مورگان، هنری، ۹۵۴
 مورلی، کریستوفر (دارلینگتن)، ۸۹۷
 مور مېدولها، ۱۱۵
 موروا، آندره، ۵۴۳
 موروا، فردریک، ۵۰۱ - ۵۰۲
 مورونگن، ۶۲۸
 مورہ آ، ژان، ۵۱۶
 مورهای گلاستر، ۸۷۳
 مور، هنری، ۱۳۲
 موريس، ویلیام، ۱۰۶۲، ۲۴۵
 موريكه، ادوارد، ۶۶۳
 موز، ۶۰
 موزاریون، ۶۲۱
 موسېلھیم، ۳۲۵، ۲۲۰
 موسورگسکی، ۷۲۷
 موسه، لوئی شارل آلفرد دو، ۴۷۵
 ۴۸۰، ۴۷۷
 موسیقی، ۶۹۶
 موسیقی بر روی تپه، ۱۱۲۷
 موسیقی شب، ۹۵۸
 موسیقی در شب، ۱۱۲۳
 موسیقی شعر، ۹۴۲
 موسیقی مجلسی، ۱۱۱۴
 موسیقی و تشریفات، ۱۱۰۴
 موشها و آدمها، ۹۱۱
 موضوع رسوایی و علاقه، ۱۱۴۷
 موفقیت خدای بزرگ، ۸۶۷
 موقعیت و مردم نیواورلئان، ۸۳۸
 موکھنا، ۵۷
 مولر، مارگارت، ۶۳۱

- مول فلاندرز، ۱۰۲۳
مولوی، ۱۱۴۳
مولی، ۱۱۱۵ - ۱۱۱۶
مولیر، ۱۴۴، ۱۴۹، ۱۷۴، ۲۷۷، ۳۴۷
۵۹۴، ۵۹۲، ۵۸۴، ۴۳۲ - ۴۲۶
مولینا، تیرسود، ۵۸۳ - ۵۸۵
مون پلیم، ۳۹۷، ۳۳۶
مونتا لبنان، ۵۷۷
مونتالوو، ۵۶۳
مونتی، میشل ایکه دو، ۱۸۹، ۱۸۱، ۱۷۴
۴۰۷، ۳۹۶، ۳۹۵
مونتسکیو، شارل دوسکوندا، ۴۵۶، ۴۳۸
مونرو، مرلین، ۹۶۱
مونرو، هاریت، ۹۲۳، ۹۲۵ - ۹۲۴
مون، ژان دو، ۲۷۹، ۲۷۴، ۱۸۱
مون سن میشل و شارتر، ۸۷۵
مونشهاوزن، بارون، ۶۸۶
مونمرنسی، ۴۴۷
موتورا، ۲۵۱
مویرا، ۳۶۱
مهاباراتا، ۱۴ - ۱۳
مهاجران سفیدپوست لوئیزیانا، ۸۳۵
مهاجرنشین گمشده، ۹۵۶
مهرداد، ۴۲۸
مهمانسرای جامائیکا، ۱۱۳۲
میاک، هانری، ۵۲۲
میان آسمان و زمین، ۶۷۱
میان پرده، ۹۷۴
- میان تاریکی و روشنایی، ۸۴۷
میتاق، ۷۲۹
میچل، سیلاس ویر، ۸۶۶
میداس، ۹۸۷، ۳۱۸ - ۳۱۷
میدان نبرد، ۸۸۹
میدگارد، ۳۲۰
میدگارد سرپنت، ۳۲۵ - ۳۲۲
میدل مارچ، ۱۰۷۴
میرا، ۳۷۵
میراث، اوژنی، ۶۵۹
میراث، ۶۹۶
میراث برای ملت، ۱۱۴۶
میراندل، ۳۳۴
میرگورود، ۷۳۴
میزگرد، ۱۰۴۸
میزهای جدا، ۱۱۴۶
میسترال، گابریلا، ۵۹۷
میستر، زاویه دو، ۴۸۰
میسفیلد، جان، ۱۰۹۸
میسیناس، ۱۷۱ - ۱۷۰، ۱۶۷ - ۱۶۵
۱۸۳ - ۱۸۲، ۱۷۶
- میشائیل، ۳۵
میشک، ۳۵
میشکین، ۷۴۳
میشل پوپر، ۵۲۲
میشله، ژول، ۴۸۳، ۴۸۲، ۳۹۳، ۳۳۰
می شنگ، ۲۲
میشو، ژوزف فرانسوا، ۴۸۲

- میکاء، ۳۰
 میکال، ۷۷
 میکایل کولهاوس، ۶۶۵
 میکل آنز، ۳۳۴
 میلاس، ۷۹
 مئلائوس، ۱۷۷، ۹۲
 میلبنک، آن، ۱۰۴۱
 میلتن، ۳۵۷، ۱۶۹، ۱۶۶، ۱۳۲، ۸۹
 ۱۰۰۸-۱۰۰۵، ۴۰۱، ۳۵۸
 ۱۰۸۷، ۱۰۴۹، ۱۰۳۴، ۱۰۱۰
 میلیادس، ۷۸، ۷۴
 میلر، آرتور، ۹۶۱-۹۶۰
 میلر، جواکین، ۸۳۳-۸۳۲
 میلر، نورمن، ۹۲۳-۹۲۲
 میله، ژاک، ۲۸۲
 میلی، ادناست وینست، ۹۴۴-۹۴۳
 میلیتها، ۲۵۱
 میلید، ۲۵۱
 میم نرموس، ۶۹
 میمون سفید، ۱۱۱۰
 میمونها و فرشتگان، ۱۱۴۳
 مینروا، ۳۱۴
 مینسترل، ۲۴۳
 مینگ، ۲۱۸
 مینگ هوانگ، ۲۲۱
 مینگو، ۸۳۳
 مینوتاور، ۳۱۷
 مینوس، ۳۱۷-۳۱۸
 مینوسیوس فلیکس، ۲۰۳
 مینوی طهرانی، مجتبی، ۱۶
 مینه زانگ، ۲۴۰، ۲۳۸، ۲۳۱
 مینه زینگرها، ۲۳۱، ۱۸۱
 مینیون، ۶۳۸
 مینیه، فرانسوا، ۴۸۳
 میهمان، ۶۶۶
 میهمان آمریکایی، ۱۱۲۸
 میهمانخانه آبی، ۸۵۹
 میهمانخانه دار، ۳۷۴
 میهمان سنگی، ۷۲۶
 میهمانی، ۱۱۹
- ن**
- ناآگاه، ۲۸۳
 ناباب، ۵۰۷
 نابغه، ۸۸۸
 نابینا، ۵۲۳
 نابینا در غزه، ۱۱۲۳
 ناپلئون بناپارت، ۳۶۰
 ناتاشا، ۷۶۴، ۷۵۱
 ناتالی، ۶۳۸
 ناتان خردمند، ۶۲۷
 ناتانیل ماختر، ۷۰۰
 ناتل خانلری، پرویز، ۲۶۶
 ناجورها، ۹۶۱

نام‌ها، ۱۹۵، ۱۷۲	ناحوم، ۳۰
نام‌های آبنگار به مسیح، ۴۱	ناحیه کلمییا، ۹۰۰
نام‌های آسیابم، ۵۰۷	ناخدا، ۸۰۶
نام‌های ایرانی، ۴۳۸	نارکیسوس، ۳۱۵
نام‌های بازمانده باشگاه پیک ویک، ۱۰۶۹	نارون گردشگاه، ۵۳۵
نام‌های پیک ویک، ۱۰۶۹	ناز زن، ۸۶۸
نام‌های زوج، ۱۷۷ - ۱۷۸	نازیه، آلکوفریا، ۳۹۷
نام‌های عاشقانه ادبی، ۸۸۶	ناستازیا، ۷۴۳
نام‌های فلسفی، ۴۴۱	ناش، تامس، ۹۸۱، ۹۸۶، ۹۸۷، ۱۰۲۰
نام‌های گملیل بردفورد، ۸۷۷	ناطور دشت، ۹۲۱
نام‌هایی از ایسلند، ۱۱۰۰	ناظر کبیر، ۱۱۲۴
نام‌هایی از دریای سیاه، ۱۸۰	نافرمانی مدنی، ۸۱۶
نام‌هایی از یک کشاورز در پنسیلوانیا، ۷۹۰	ناقوس پادشاه، ۸۷۳
نام‌هایی به یک ناشناس، ۴۹۸	ناقوس غرق شده، ۶۸۴
نام‌هایی درباره‌ی نوترین ادبیات، ۶۲۳ - ۶۲۴	ناکام، ۵۳۳
ناکس، جان، ۴۰۱	ناکجا قلعه، ۸۳۷
نالا و ادامایانتی، ۱۴	ناگهان تابستان گذشته، ۹۵۹
نامزدها، ۳۷۸	نامزد سرباز، ۶۶۳
نانا، ۵۰۴	نامزدی، ۸۰۹
نان خشک، ۵۲۷	نام من آرام است، ۹۱۶
ناواجرو، ۵۵۹	ناموری، ۸۸۷
ناوار، ۲۹۲	نام‌های از پکن، ۸۹۸
ناواگرو، ۵۵۹	نام‌های به دوست دانشمند، ۷۵۹
ناویوس، ۱۴۳ - ۱۴۲، ۹۹	نام‌های به هم ولایتیهایش، ۸۰۵
ناید هارت، ۲۳۹	نام‌های عیسی، ۵۶۰
نبرد، ۱۰۲۶	نام‌ها به پیسوها ← هنر شاعری
نبرد بالتیک، ۱۰۴۶	نام‌ها به جورج واشینگتن، ۷۸۷
نبرد غوکان و موشها، ۶۵ - ۶۴	نام‌ها دزدیده شده، ۸۰۳

- نبرد کتابها ← داستان خمره
نبرد لپانتو، ۵۶۲
نبرد فرشتگان، ۹۵۹
نبرد ماراتون، ۱۰۵۸
نبرد واترلو، ۴۶۹، ۴۵۱
نبرد هرمان، ۶۳۴، ۶۳۲
نبريخا، اليو آتونيو، ۵۵۶
نبوغ مسيحيت، ۴۵۸
نبوكد نصر ← بختنصر
نپتون، ۳۱۳
نتيجه غير مترقبه، ۸۵۰
نثر كاواليرها و پيرايشگران، ۱۰۰۸
تجات دهنده، ۲۲۸
نچز، ۴۵۹ - ۴۵۸
نحيما، ۴۱، ۳۰
نخست زاده، ۱۱۴۵
نخست وزير، ۱۰۷۲
نخستين آشنائي من با شاعران، ۱۰۴۷
نخستين احساس، ۵۴۵
نخستين انسانها در ماه، ۱۱۰۷
نخستين پرواز، ۹۵۴
نخستين دهه تيتوس ليوي، ۳۵۹
نخستين شاهكار كمدي آلماني، ۶۲۶
نخستين عشق، ۷۳۹
نخلودوف، ۷۵۴ - ۷۵۳
نخلهاي وحشي، ۹۰۴
نداري هيچ نيست، ۷۳۰
نداي وطن، ۸۰۱
نرگا، ۱۱۰۳
نرگاوان سياه، ۸۸۴
نرگس و زرئين دهن، ۷۰۱
نروال، ژراردو، ۴۸۰
نرون، ۱۹۹، ۱۹۴، ۱۹۱، ۱۸۶، ۱۸۴
۵۸۱
نزه اسب سرخ، ۹۳۷
نزدانوف، ۷۳۹
نژين، ۷۳۲
نساچان، ۶۸۴ - ۶۸۳
نسبي، پتروليوم وي، ۸۱۰
نستور، ۷۱۸
نسخه خطي مفقود، ۶۸۶
نسل ازدها، ۸۹۸
نسل بد، ۹۵۵
نسوس، ۹۳
نشان سرخ دليري، ۸۵۸
نصرالله منشي، ۱۶
نظريه تراژدي يوناني، ۱۰۴۹
نظم و نثر، ۵۱۹
نعلش عاشق، ۵۱۱، ۴۸۱
نغمه آخرين خنياگر، ۱۰۵۰
نغمه اي براي سليما، ۹۸۰
نغمه عشق، ۴۶۵
نغمه هاي شامگاهان، ۴۷۱
نغمه هاي همساز، ۱۱۲۲
نفت، ۸۹۲
نلرت، ۵۲۱

- نفرت کشنده، ۸۲۰
نفر حوتب، ۵
نفوس مرده، ۷۳۵ - ۷۳۳
نقاب، ۱۰۰۵، ۹۹۴
نقاب ترخم، ۹۲۹
نقاب سیاه کشیش، ۸۲۴
نقاب عقل، ۹۲۹
نقاب مرگ سرخ، ۸۰۳
نقابها و چهره‌ها، ۱۰۷۱
نقاشان جدید، ۱۰۸۸
نقاش بی‌شرف، ۵۸۸
نقاش ناشی، ۱۰۹۸
نقد، ۵۹۰
نقد حکم، ۶۴۵
نقد عقل دیالکتیک، ۵۵۲
نقد عقل عملی، ۶۴۵
نقشهای زندگی، ۶۹۳
نقل قولهایی از رئیس مائوتسه تونگ، ۹۶۲
نکر، ۴۵۵
نکراسوف، ۷۲۳، ۵۵۱
نگاههایی به ژاپن ناآشنا، ۸۳۴
نگاهی از پل، ۹۶۱
نگاهی به گذشته، ۸۶۳ - ۸۶۲
نمادگرایان، ۵۱۵
نمازگزار، ۷۲۹
نمایش اخلاقی، ۲۸۳
نمایش باید ادامه یابد، ۹۵۶
نمایش رمز و راز، ۴۰۹، ۲۸۳ - ۲۸۱
- ۹۷۳
نمایش روستایی، ۱۲۷
نمایش شاهزاده احمقها، ۲۸۵
نمایش عبادی، ۲۸۱ - ۲۸۰
نمایش عروسی، ۵۷۶
نمایشگاه جانوران، ۸۷۳
نمایش مذهبی، ۵۸۷، ۵۷۸
نمایش معجزه، ۲۷۲
نمایشنامه آدم، ۲۸۱
نمایشنامه آلاچیق، ۲۸۴
نمایشنامه اخلاقی، ۹۷۴ - ۹۷۳
نمایشنامه انتقادی - اجتماعی، ۵۲۷
نمایشنامه ردا و شمشیر، ۵۸۲، ۵۸۰، ۵۷۶
نمایشنامه قدیس نیکولا، ۲۸۳
نمایشنامه مذهبی، ۵۲۶
نمایشنامه معجزات، ۹۷۳
نمایشنامه‌های اسکیت، ۶۰۹
نمایشنامه‌های مطبوع و نامطبوع، ۱۱۳۴
نمایشهای آلام، ۲۴۱
نمایشهای بدون گفتگو، ۱۲۷
نمایشهای رمز و راز، ۵۷۸
نمایشهای مذهبی، ۲۴۱
نمرود، ۸
نمسیس، ۱۷۵
نمط عالی، ۱۳۴
نمونه نو، ۸۴۹
نمونه‌ها، ۸۳۲
نمونه‌هایی از شاعران درامنویس ...، ۱۰۴۶

- نمه، ۳۱۸، ۵۴
نمی تواند در این جا اتفاق بیفتد، ۸۹۵
ننگی در خانواده، ۱۰۵۶
نوازنده نابینا، ۷۵۷
نوافلاطونی، ۱۳۲
نوالیس، ۶۵۷، ۶۵۵
نوامیس، ۱۲۰
نوای جنگی، ۶۳۶
نودختران گستاخ و فیلسوفان، ۹۰۰
۹۵ شعر، ۹۴۵
نود و سه، ۴۷۲
نودیه، شارل، ۴۸۰
نورافکن، ۸۵۳
نورتاپ، ۵۸۴
نوتن، تامس، ۹۸۵
نورث، ۱۳۱
نورث آمریکن ریویو، ۸۷۵
نورث، سرتامس، ۹۸۰
نور خاموش، ۹۳۴
نورس، ۳۲۴، ۳۲۲-۳۱۹، ۳۱۱، ۲۱۷
نور سکه، ۶۷۲
نوریس، [بنجامین] فرانک [لین]، ۸۶۷
نورنبرگ، ۲۵۰، ۲۵۱
نروی که روشنی نبخشید، ۱۰۶۶
نوزیکا، ۶۱
نوشته های نسبی، ۸۱۰
نوگرایی، ۱۰۹۴
نولتن نقاش، ۶۶۳
نوما رومستان، ۵۰۸
نومیدیا، ۱۶۲
نووگورود، ۷۱۸، ۷۱۷، ۷۱۵
نوولا، ۳۳۵
نوهان، ۴۶۰
نویسندگان جنوبی، ۹۳۶
نویی، ۴۸۰
نه بی خنده، ۹۴۷
نه تجربه، ۱۱۰۲
نه خیاط، ۱۱۳۰
نه داستان، ۹۲۲
نهضت آزادیبخش، ۵۴۲
نهضت بیت، ۹۵۰
نهضت بیداری بزرگ، ۷۸۴
نهضت تتاتر، ۹۶۲
نهضت تتاتر کوچک، ۹۶۲، ۹۵۱، ۹۵۰
نهضت رنگ محلی، ۸۳۸-۸۳۳، ۸۳۰
۸۴۲، ۸۴۰
نهضت فراواقعگرایی، ۵۴۸
نهضت مکاشفه نو، ۱۱۰۵
نهضتی همه جانبه و خود آگاه، ۵۹۲
نی، ادگار ویلسن، ۸۱۱
نیاکان، ۶۸۷
نیامه، ۲۵۳
نیایشها، ۸۰۰
نیلونگ، ۲۴۵
نیلونگن، ۶۷۰، ۶۶۹، ۲۴۴، ۲۳۵
نیتوچکا نروانوا، ۷۴۱

نیو به، ۳۱۸	نی چوپان، ۱۰۰۳
نئوتولمه، ۹۴	نیجه، ۱۷۴، ۳۸۲، ۴۰۸، ۶۵۴، ۶۵۶
نیوتون، ۷۸۴، ۳۳۰	۷۰۵، ۶۹۳، ۶۷۵
نیوهاون، ۷۷۶	نیرنگباز، ۱۴۴، ۱۴۵
نیوهمپشایر، ۹۲۸	نیرنگهای اسکاین، ۱۴۹
	نیراوانا، ۱۳
	نیروهای آشوبگر، ۵۴۵
	نیروی ظلمت، ۷۵۴
	نیروی نفرات، ۱۱۴۳
	نی زن، ۸۷۹
	نی زنده، ۸۹۸
	نیزی، ۲۵۳
	نیژی نووگورود، ۷۶۲
	نیست انگار، ۷۳۸
	نیسیاس، ۷۵
	نیفلهیم، ۳۲۰
	نیکربوکر، دیدریک، ۷۹۸
	نیکلاس نیکل بی، ۱۰۶۹
	نیکلای، ۷۱۷، ۷۲۴، ۷۳۳، ۷۶۶
	نیکولای، فریدریش کریستف، ۶۲۳
	نیکولت، ۲۶۹
	نیکوماخوس، ۱۲۱
	نیم تنه خز، ۶۸۴
	نیم تنه سفید، ۸۰۷
	نیم شلواری کوتاه، ۸۳۲
	نیم قرن مبارزه، ۸۱۳
	نیمه جهان، ۵۲۱
	نینسون، ۸
و	
وات، ۱۱۴۳	
واتر، جان درینک، ۱۱۳۸	
واتق، ۱۰۳۷	
واچمن، ۱۰۳۹	
وادی تصمیم، ۸۸۵	
واران، مادام دو، ۴۴۶	
وارتن، ادیث [نیوبولد جونز]، ۸۸۵ - ۸۸۴	
وارثان، ۱۱۳۳	
وارد، ناثنیل، ۷۸۰ - ۷۷۹	
وارن، رابرت پن، ۹۱۶ - ۹۱۵	
وارنر، چارلز دادلی، ۸۷۷	
وارو، ۱۶۳ - ۱۶۲	
واس، ۲۷۰ - ۲۶۹، ۲۶۶	
واسرمان، یاکوب، ۷۰۷، ۷۰۵ - ۷۰۴	
واسکودوگاما، ۳۳۰	
واسور، ترزلو، ۴۴۸	
واسیلیسا، ۷۶۴	
واقعهای از جنگ، ۸۵۹	
واقعہ غرضی و دخیل، ۸۵	

- واکنرودر، ویلهلم هاینریش، ۶۵۵
 واگن تختخوابدار، ۸۴۷
 واگنر، ۲۶۶، ۲۴۵، ۲۳۶
 واگن سالن دار، ۸۴۶
 والاس، لوئیس، ۸۶۶
 والپول، ۴۳۷، ۱۷۴
 والپول، سرهيو، ۱۱۲۷
 والپول، هوراس، ۱۰۳۶
 والتر، ۱۵۵
 والتن، ایزاک، ۱۰۰۸ - ۱۰۰۹
 والدس، آرماندو پالاسیو، ۵۹۴
 والدن: یا زندگی در جنگل، ۸۱۶
 والدیس، خوان ملندث، ۵۹۶
 والر، ادموند، ۱۰۰۴
 والر، پل، ۵۴۷
 والکونسکی، آندرنی، ۷۵۱ - ۷۴۹
 والکیرها، ۳۲۱، ۲۴۴
 والتین، ۳۶۱
 والنشیا، ۲۹۱
 والنشتاین، ۶۴۷ - ۶۴۹
 والهالها، ۳۲۰
 واله اینکلان، رامون ماریا دل، ۵۹۴
 وانبرو، سرجان، ۱۰۱۵
 وانتادور، برنار دو، ۲۷۲
 واندهالها، ۲۸۸، ۲۲۶، ۲۰۴، ۱۸۵
 واندم، ۴۰۳
 وانکا، ۷۵۹
 وانگ تسان، ۲۲
 وانگ چی، ۲۳
 وانگ شی - لو، ۲۲۲
 وانگل، هیلدا، ۶۷۹
 وان، هنری، ۱۰۰۲، ۱۳۲
 وایت، ۳۴۱
 وایت، استیوارت ادوارد، ۸۸۸
 وایت، سرتامس، ۹۷۷
 وایزلینگن، ۶۳۸، ۶۳۹
 وایلد، اسکار، ۱۰۸۲ - ۱۰۷۹
 وایلدِر، تورنتون، ۹۰۲، ۹۰۱، ۱۴۸
 وایلی، الینور [هویت]، ۹۳۴، ۹۳۳
 واینز بورگ، اوهایو، ۸۹۰
 وبستر، دانیل، ۸۲۳
 وداع با اسلحه، ۹۰۶
 وداع مادر برده ویرجینیایی، ۸۲۳
 ودهای چهارگانه، ۱۲
 وده کینت، فرانک، ۷۰۰، ۶۹۶، ۶۹۵
 ورتیسیم، ۹۳۴
 ورخوونسکی، ۷۴۳
 وردزورث، ۱۷۴، ۱۶۹، ۱۳۲، ۷۳
 ۱۰۹۸، ۱۰۴۹، ۱۰۳۹ - ۱۰۳۷
 وردی، ۵۹۵
 ورشکسته، ۸۰۹، ۷۳۰
 ورفل، فرانکس، ۷۰۹ - ۷۰۷
 ورگلمیر، ۳۲۰
 ورلن، پل، ۵۱۸، ۵۱۷
 ورمس، ۶۰۶
 ورون، ۴۱۲

- ورونا، ۱۶۵، ۱۵۳
 ورونسکی، ۷۵۲-۷۵۳
 ورهارن، امیل، ۵۴۶-۵۴۴
 ورهان، ۶۸۴
 وریتسم، ۸۵۷-۸۵۶
 وزارت ترس، ۱۱۲۵
 وزر، ۲۲۶-۲۲۵
 وزن متعادل، ۵۴۵
 وزوو، ۱۹۷، ۱۸۵
 وسپاسیانوس، ۱۹۸
 وستا، ۳۱۴
 ولت اور (ویرجینیا)، ۷۸۵
 وستبروک، هاریت، ۱۰۴۲
 وست، جیلین، ۸۶۳
 وست، ریکا، ۶۷۸
 وستمکات، ماری، ۱۱۲۹
 وست مینستر ریویو، ۱۰۷۴
 وسلبورن، ۶۶۹
 وسوسهٔ پسکارا، ۶۹۰
 وسوسهٔ سن آنتوان، ۵۰۲
 وصف انگلستان نو، ۷۷۸
 وصلت بهشت و جهنم، ۱۰۳۴
 وصیت زیبایی، ۱۰۹۶
 وصیتنامهٔ بزرگ، ۲۸۶
 وصیتنامهٔ کوچک، ۲۸۶
 وضعیت عادی، ۹۶۱
 وطن، ۵۲۱
 وعدهٔ ملاقات در سامارا، ۹۱۴
 وعظ شاد، ۲۸۴
 وفاداریها، ۱۱۱۱
 وقایع روزانه سفر، ۴۰۷
 وقایع سلطنت شارل نهم، ۴۹۹
 وقایعنامه امپراتوران، ۳۲۰
 وقایعنامهٔ جامع، ۲۹۱
 وقایعنامهٔ خانوادگی، ۷۳۱
 وقایعنامهٔ فتح غرناطه، ۷۹۹
 وقایعنامهٔ منظوم، ۲۹۱
 وقایعنامهٔ نستور، ۷۱۸
 وقایعنامه‌ها، ۲۷۰
 وقایعنامه‌های بارسشایر، ۱۰۷۲
 وقایعنامه‌های بزرگ و ستایش‌انگیز، ۳۹۷
 وقایعنامه‌های کلوویس، ۱۱۲۷
 وقت رقصیدن، ۱۱۰۱
 وقت عمل، ۹۴۵
 وقتی برای زندگی و وقتی برای مرگ، ۷۰۴
 وقتی ما مردگان برمی‌خیزیم، ۶۷۹، ۶۷۴
 وقفهٔ عجیب، ۹۵۳
 وکلوز، ۳۳۷
 وکیل پاتلن، ۲۸۵
 وکیل یهودا، ۵۳۵
 وگا، دِلوپه، ۵۵۸، ۳۶۵، ۳۴۷، ۱۸۱
 ۵۸۳-۵۷۶، ۵۶۵-۵۶۴، ۵۶۱
 وگا، گارسیلاسودِلا، ۵۵۹
 ولادیمیر، ۱۱۴۴
 ولادیمیر اول، ۷۱۶، ۷۱۵
 ولتر، ۱۷۴، ۱۶۹، ۱۵۳، ۹۳، ۹۰
 ۴۴۶-۴۳۷
 ولین، ۹۹۳

- ولت دِ گُورا، لويس، ۵۶۸
ولز، ب. و، ۶۴۳
ولز، هربرت جورج، ۱۱۰۷-۱۱۰۹
۱۱۱۸
ولسونگا ساگا، ۲۴۴-۲۴۵
ولسونگها، ۲۴۳
ولف، فردريک، ۵۵-۵۶
ولف ← گوئلف
ولکان، ۳۱۴
ولگات، ۴۱، ۲۰۳
ولگردان و آوارگان، ۸۸۶
ولگرد سويلی، ۵۶۷
ولوشين، ماکزيميليان آلکساندر وويچ، ۷۵۷
ون وانگ، ۲۰
ونوس، ۵۶۲-۵۶۱، ۳۱۵
ونوس و آدونيس، ۹۸۹
ونوسيا، ۱۷۰
ونيز مصون از خطر، ۱۰۱۴
وو، اولين، ۱۱۳۲
وودن ← اودن
ووليوس، کريستين، ۶۳۶، ۶۳۴
ولسن، کنستانس فني مور، ۸۳۷
وولف، تامس [کليتن]، ۹۱۰-۹۰۹
وولف، لئونارد، ۱۱۱۸-۱۱۱۷
وولف، ويرجينيا، ۱۱۱۷
وولفيل، ۲۲۸-۲۲۷
ويات، ۱۵۵
ويتز، جورج، ۱۰۰۳
ويتمن، والت، ۸۵۱، ۸۴۵، ۸۲۹-۸۲۴
۹۳۰-۹۲۵، ۸۷۴، ۸۷۱
ويتن برگ، ۶۲۳، ۶۰۶، ۶۰۲
ويتوريا، ۱۰۷۶
ويتوريني، ۳۸۴
ويتير، جان گرنيليف، ۸۲۲
ويلچرلي، ويليام، ۱۰۱۴
ويدار، ۳۲۵، ۳۲۱
ويراسازان، ۹۴۴
ويرجينيا، ۹۱۲، ۸۹۵، ۸۹۳، ۸۹۱، ۸۸۹
ويرجينيايي، ۸۸۴
ويزيگوتها، ۲۲۶، ۱۸۵
ويزه، کريستين، ۶۱۲
ويرزيل، ۱۹۴، ۱۷۹، ۱۷۰-۱۵۵
۳۴۳، ۲۲۲، ۱۹۸
۵۶۲-۵۶۱، ۳۵۸، ۳۵۵
ويژگی اسپانيايي، ۵۵۷
ويژگيها، ۸۶۶
ويژگيهاي سبک، ۵۴۸
ويستر، اوون، ۸۸۴
ويستول، ۲۲۵
ويسته، ژيل، ۵۷۶
ويشرت، ارنست، ۷۰۳
ويشنو، ۱۴
ويکتور امانوئل، ۳۸۰
ويکتور شاه و چارلز شاه، ۱۰۵۶
ويکتوريا، دوره، ۱۷۸
ويکفيلد، ۹۷۳

وینکلمان، یوهان یواخیم، ۱۰۹۱، ۶۲۴
 ویتی، آلفرد ویکتور کنت دو، ۴۶۹ - ۴۶۶
 ۴۷۷، ۴۸۰
 ویورلی، ۱۰۵۰
 ویو، ژولین، ۵۳۳
 ویوس، خوان لویس، ۵۵۶
 ویولا تریکولور، ۶۸۷
 ویون، فرانسوا، ۲۸۷ - ۲۸۶
 ویون، کاترین دو، ۴۱۳
 ویون گری، ۱۰۶۷
 وی یرکوتره، ۴۷۸

ه

هابس، ۱۵۳
 هابسبورگ، ۶۶۶، ۶۱۱
 هاپکینز، جرارد منلی، ۱۰۶۴ - ۱۰۶۳
 هائورن، ۸۲۴ - ۸۲۳، ۲۵۵
 هاجسن، رالف، ۱۱۰۳
 هادریانوس، ۱۸۴
 هادس، ۳۱۹، ۳۱۳، ۲۴۴، ۹۷، ۵۴
 هادوبران، ۲۳۹
 هارپاگون، ۴۳۰ - ۴۲۹
 هارت، برهات، ۸۳۱ - ۸۳۰
 هارتفورد (کونکتیکت)، ۷۹۲
 هاردنبرگ، فریدریش فون، ۶۵۷، ۶۵۵
 هاردی، آلکساندر، ۴۱۷

ویکلیف، جان، ۹۸۴، ۹۷۲
 ویکنت براژلون، ۴۷۹
 ویگرید، ۳۲۵
 ویگلزورث، مایکل، ۷۸۳
 ویلاردوئن، ژوفرادو، ۲۷۰
 ویلاتا، ۲۴۳
 ویلبر، ریچارد، ۹۴۹
 ویلت، ۱۰۷۳
 ویلدراگ، شارل، ۵۲۷
 ویلسن، انگوس، ۱۱۳۳
 ویلسن، جان، ۷۸
 ویلگلاس، ۵۶۸
 ویلمات، جان ارل راجستر، ۱۰۱۳
 ویلمن، فرانسوا، ۴۸۴
 ویلند، کریستوف مارتین، ۶۲۲ - ۶۲۰
 ۷۹۵، ۶۶۷، ۶۲۹
 ویلهلم تل، ۶۵۱، ۶۴۹
 ویلهلم دوم، ۶۹۱
 ویلهلم فون اوراتزه، ۲۳۳
 ویلیام برادفورد، ۷۷۸
 ویلیام بیرد دوم، ۷۸۵
 ویلیامز، تامس لنیر، ۹۵۹
 ویلیامز، تنسی، ۹۶۰ - ۹۵۹
 ویلیامز، راجر، ۷۸۱، ۷۸۰
 ویلیامز، ویلیام کارلوس، ۹۳۳ - ۹۳۲
 ویمنسی، لرد پیتر، ۱۱۳۰
 وینتروپ، جان، ۷۷۹
 وین، ۱۱۰۲

- هارلدینگ، ویلهلم، ۸۹۲، ۶۶۷
 هاروارد، ۷۸۰
 هارولد، ۱۰۸۴، ۱۰۵۵
 هاردی، تامس، ۱۰۷۸ - ۱۰۷۶، ۸۹
 هارولد فرمر، ۲۲۷
 هاروی، گابریل، ۳۴۱
 هاریس، جوئل چندلر، ۸۳۳
 هاسول راوسون، سوزانا، ۷۹۴
 هاکسلی، آلدوس، ۱۱۲۳ - ۱۱۲۲
 هاکسلی، تامس هنری، ۱۱۲۲
 هاکسلی، جیلین، ۱۱۲
 هاگدورن، فریدریش فون، ۶۱۸
 هاگن، ۲۳۷، ۲۳۵، ۶۵
 هال، ۱۲۶
 هالک، فیتزگرین، ۷۹۹
 هالوفرنس، ۶۶۹، ۴۲
 هاله وی، لودویک، ۵۲۲
 هالیکارناس، ۷۶
 هامان، ۳۵
 هامان، یوهان گئورک، ۶۲۹ - ۶۲۸
 هاموند، جان، ۷۸۱
 هامیلکار بارکا، ۵۰۱
 هانان، ۲۲۱
 هانریاد، ۴۴۲، ۴۴۱
 هانری سبز، ۶۸۸
 هانری سوم و دربارش، ۴۷۸
 هانس فری، ۶۷۱
 هانسکا، ۴۹۲
 هان، سلسله، ۲۲۳
 هانس و هایترکزش، ۶۸۷
 هانگ چوو، ۲۲۱
 هانور، ۱۰۱۸
 هانیال، ۷۲۴
 هان یو، ۲۲۰
 هاوپتمان، گرهارت یوهان، ۶۸۵ - ۶۸۳
 ۶۹۵
 هاورث، ۱۰۷۲
 هاوسمان، آلفرد ادوارد، ۱۰۶۵
 هاوف، ویلهلم، ۶۶۷
 هاولز، ویلیام دین، ۸۵۱ - ۸۴۶
 هایپیرون، ۸۱۸
 هایدلبرگ، ۶۸۸، ۶۵۵
 هایدن مور، ۸۰۵
 هاینریش، ۷۰۵، ۶۸۵ - ۶۸۴
 هاینریش بینوا، ۶۸۵
 هاینریش فون اوفتردینگن، ۶۵۷
 هاینه، هاینریش، ۶۶۳، ۶۵۶
 هبل، ۲۳۶
 هبل، کریستیان فریدریش، ۶۷۱ - ۶۶۹
 هپتامرون، ۳۹۶
 هیتل، ۲۳۷
 هتل آمستردام، ۱۱۴۷
 هتل رامبویه، ۴۲۸
 هجوبشر، ۱۰۱۴
 هجوم به کولی ← تین بوکولی
 هدا گابلر، ۶۷۹ - ۶۷۸

- هدایت زندگی، ۸۱۵
 هرا، ۳۱۹-۳۱۸، ۳۱۴، ۵۷
 هراس بی‌اساس، ۹۴۴
 هراسان، ۹۷۴
 هراکلس ← هرکولس
 هراکلیتوس، ۱۱۷، ۳۸
 هربرت، جورج، ۱۰۰۱-۱۰۰۲
 هردر، ۶۳۴-۶۲۸، ۱۷۴
 هر دو خانه شما، ۹۵۵
 هرزوگ، ۹۲۰، ۵۴۳
 هرسی، جان، ۹۱۹-۹۱۸
 هر طور که بخواهید، ۹۹۰
 هرکس به حال خود، ۹۹۳
 هرکس بیرون از حال خود، ۹۹۳
 هرکول، ۱۲۸، ۹۸-۹۷، ۹۴-۹۳، ۶۴
 ۳۱۸، ۳۱۶، ۱۸۸-۱۸۷
 هرکولانوم، ۱۸۵
 هرکول پوارو، ۱۱۲۹
 هرکول خشمگین، ۹۸
 هرکول دراوتا، ۱۸۷، ۹۴
 هرکول دیوانه، ۱۸۷
 هرکولس، ۳۱۸
 هرگز نمی‌توانید تشخیص دهید، ۱۱۳۴
 هرمان، ۶۳۷، ۶۳۳، ۵۶
 هرمان و دروتیا، ۶۳۷-۶۳۶
 هرمانوس کتتراکتوس ← هرمان
 هرمان و شاهزادگان، ۶۳۲
 هرموت، ۲۳۷
 هرمود، ۳۲۴
 هرمیون، ۴۲۳
 هرن، لافکادیو، ۸۳۴
 هرو، ۱۷۸
 هرونکار، ۹۶۶
 هرودلاندوس، ۲۶۲
 هرودوتوس (هرودوت)، ۸۲-۷۶
 هرود و ماریان، ۶۷۰
 هرودیا، ۵۰۲
 هرو و لثاندر، ۶۶۶
 هرویگ، ۶۷۸، ۲۳۷
 هریک، ۱۰۰۲، ۸۸۶، ۱۵۵، ۷۱
 هریکار، ماری، ۴۳۱
 هرینگهام، ۳۲۴
 هزار روح، ۷۳۱
 ۱۹۱۴، ۱۰۹۸
 ۱۹۱۹، ۹۰۰
 هزلیت، ویلیام، ۱۰۴۸-۱۰۴۷
 هژیو، ۱۴۴
 هسپردیز، ۱۰۰۳
 هسپریدها، ۳۱۹
 هسوئن تسانگ، ۲۲۳
 هستیا، ۳۱۴-۳۱۳
 هستی و نیستی، ۵۵۲
 هسه، هرمان، ۷۰۱
 حسین تسونگ، ۲۲۰
 هسیود، ۱۶۷، ۹۱، ۶۳-۶۲
 هشت لختی ← اوتاواریم

- هفائستوس، ۳۱۴
هفتاد قصه طوطی، ۱۶
هفت افسانه، ۶۸۹
هفت تن علیه تب، ۱۹۴، ۸۹ - ۸۸
هفت چراغ معماری، ۱۰۸۹
هفت شهر انگستان، ۸۴۷
هفتمین حلقه، ۶۹۳
هفته‌ای در کنار رودهای...، ۸۱۶
هفت عصر واشینگتن، ۸۸۴
هفته مقدس، ۵۴۸
هفده، ۸۸۶
هکاب، ۹۷ - ۹۸
هکاتونشیر، ۳۱۲ - ۳۱۳
هکتور، ۱۶۸، ۵۸
هکلوت، ریچارد، ۹۸۱
هکوبا، ۷۰۸
هگل، گئورگ ویلهلم فریدریش، ۶۵۲ - ۶۵۳
هل، ۳۲۵ - ۳۲۴، ۳۲۲، ۳۲۰
هلا، ۳۳۲، ۳۳۳
هلاخا، ۴۴
هلادیها، ۵۱ - ۵۲
هلانیکوس، ۵۵
هگلی، ۲۴۲
هلم، آرتور هنری، ۱۰۵۵
هلمر، ۶۷۷، ۶۷۳
هلمز، اولیور وندل، ۸۲۰ - ۸۱۹، ۸۱۷
هلمز، شرلوک، ۱۱۲۷ - ۱۱۲۶
هلن، ۱۷۷، ۹۹، ۵۷
هلن تروایی، ۹۳۳
هلنیکا، ۱۰۴۶، ۸۱
هلن دو سورزر، ۴۰۵
هلونیز و آبلار، ۱۱۰۶، ۴۴۸
هلیکون، ۶۲
همان طور که مرا می‌خواهید، ۳۸۶
همآوازان ناپیدا، ۸۳۶
هماهنگیهای شاعرانه و مذهبی، ۴۶۵
همپول، ریچارد رول آو، ۹۷۲
هم پیمانان، ۲۴۶ - ۲۴۵
همچون پرچمهای دیگری...، ۱۱۳۲
همزاد، ۷۴۱
همسران، ۸۷۷
همسر بازیگر، ۱۱۰۶
همسر رنجیده، ۱۰۱۵
همسر روستایی، ۱۰۱۴
همسر فوطیفار، ۶
همشهری نام‌بین، ۹۱۸
هملت، ۹۹۱ - ۹۹۰
همه انسانها برادرند، ۸۹۸
همه برای بهترین، ۳۸۶
همه راه تن، ۱۰۹۰
همه کس، ۶۹۴
همه مردان جوان غمگین، ۹۰۰
همون، ۹۳، ۸۶
همیلتن، الگزاندر، ۷۸۹
همین زمین، ۹۱۳

- همینگوی، ارنست، ۹۰۵ - ۹۰۹
 هنجار مطلق، ۴۸۵
 هندرسن پادشاه باران، ۹۲۰
 هندیشمردگان، ۷۷۷
 هنر برای هنر، ۴۸۸، ۴۸۱ - ۴۸۰
 هنر جدید کم‌دی پردازی در...، ۵۸۰
 هنر چیست، ۷۵۴
 هنر زندگی کردن، ۵۴۳
 هنر شاعری، ۱۷۲، ۱۷۳
 هنر عشق ورزی، ۱۷۹ - ۱۷۸
 هنر قصه‌نویسی، ۸۵۵ - ۸۵۴
 هنرمند گرسنه، ۷۰۳
 هنری اسموند، ۱۰۶۸
 هنری، او، ۸۸۶ - ۸۸۵
 هنری پنجم، ۹۹۰
 هنری چهارم، ۹۹۰
 هنری ششم، ۹۸۹
 هنری، فردریک، ۹۰۶
 هنری فقیر، ۲۳۳
 هنگامی که در حال مرگ بودم، ۹۰۴
 هنگامی که یاسها در حیات شکفتند، ۸۲۶
 هنگ کوچک، ۸۵۸
 هنلی، ویلیام ارنست، ۱۰۶۴
 هنوز باران می‌بارد، ۱۱۰۴
 هوارد، برانسن، ۸۲۹
 هواردز اند، ۱۱۱۹
 هوارد، هنری ارل آوساری، ۹۷۷
 هوان دوبوردو، ۶۲۲ - ۶۲۱
 هوای خوش آخر پاییز، ۸۴۹
 هوپریون، ۳۱۲
 هوپرکریت ← پاسخ دهنده
 هوتن، اولریش فون، ۶۰۳
 هوخ، ریکاردا، ۶۹۹
 هودر، ۳۲۴، ۳۲۱
 هوراتی، ۴۱۸
 هوراس، ۱۴۱، ۱۳۲، ۱۲۹، ۷۳، ۷۱
 - ۴۰۳، ۲۰۰، ۱۷۴ - ۱۷۰، ۱۵۵
 ۴۳۷، ۴۲۰ - ۴۱۹، ۴۰۴
 هورلا، ۵۱۱
 هورن بلاور، هوراشیو، ۱۱۳۱ - ۱۱۳۰
 هوریلی کریبری فاکس، ۶۱۳
 هوستیا ← سین تیا
 هوس زیر درختان نارون، ۹۵۲
 هوس، یوهان، ۶۰۲
 هوشع، ۳۰
 هوفمان، ارنست تتودور آمادیوس، - ۶۶۷
 ۶۶۸
 هوفمانسوالدو، هوفمان، ۶۱۲
 هوفمانشتال، هوگوفون، ۶۹۴ - ۶۹۳
 هوگنوها، ۷۷۶
 هوگو، ویکتور ماری، - ۴۷۷، ۴۷۵ - ۴۶۹
 ۴۸۴، ۴۸۲، ۴۸۰
 هوگه نو، ۴۳۶
 هوگی، ۳۲۳
 هولبرگ، ۱۴۵ - ۱۴۴
 هولدرلین، فریدریش، ۶۵۷

- هولشتاین، ۶۶۹
 هولشتاین، بارون دو استال، ۴۵۵
 هوم بیه ← خوم بیه
 هومر، - ۱۳۳، ۹۱، ۶۳، ۶۱، ۵۵-۵۴
 ۱۶۹-۱۶۷، ۱۵۱، ۱۴۲، ۱۳۴
 ۳۵۳، ۳۴۷، ۳۱۲، ۲۵۵، ۲۲۵
 ۵۶۲-۵۶۱، ۴۰۲
 هوووه ← خوم بیه
 هووی، ریچارد، ۸۷۲
 هوهنشتاوفن، ۲۳۸، ۲۲۶
 هوین نم لند، ۱۰۲۵
 هوئون دوبور دو، ۲۶۳
 هیاکبتوس، ۳۱۹
 هیاهوی بسیار برای هیچ، ۹۹۰
 هیاتیا، ۱۰۸۵
 هیارخوس، ۷۱
 هی پریون، ۱۰۴۴، ۶۵۷
 هیو، ۲۰۴
 هیولیت ← هیولیتوس
 هیولیتوس، ۱۸۷، ۱۷۷، ۹۸
 هیولیت، ۳۱۹
 هیومنس، ۳۱۵
 هیپاس، ۱۱۴
 هیپاس بزرگ، ۱۲۰
 هیپاس کوچک، ۱۲۰
 هیتلر، آدولف، ۳۶۰
 هیتوپادشا، ۱۶
 هی، جان [میلتن]، ۸۳۲
 هیجده شعر، ۱۱۰۵
 هیچ کس نام مرا نمی‌داند، ۹۲۴
 هیدالا، ۶۹۶
 هیراتیک، ۴
 هیرو، ۸۷
 هیروشیما، ۹۱۸
 هیروگلیف، ۴
 هیرونوموس، ۴۱
 هیکرسن، هارولد، ۹۵۴
 هیگینسن، تامس وئورث، ۸۷۷
 هیل، ادوارد اورت، ۸۴۰
 هیلاس، ۱۲۸
 هیلتون، جیمز، ۱۱۳۱
 هیلدا لیسویز، ۱۱۰۹
 هیلد بران، ۲۳۵، ۲۲۹
 هیلده، ۲۳۷
 هیلر، کورت، ۶۹۷
 هیمدال، ۳۲۵، ۳۲۱
 هین، پل همیلتن، ۸۰۵
 هیو، ۲۶۳
 هیوز، [جیمز] لنگستن، ۹۴۷
 هیو واین: کویکر آزاد، ۸۶۶
 هیوسلوین مویرلی، ۹۳۶
 هیولا، ۸۵۸
 هیوم، ۴۴۷، ۴۳۷
 هی وود، ۱۸۱، ۱۴۶، ۱۴۴
 هی وود، جان، ۹۷۴

ی

- یادداشتهای آمریکایی، ۱۰۷۰
یادداشتهای روزانه سال طاعون، ۱۰۲۳
یادداشتهای روزانه گملیل بردفورد، ۸۷۷
یادداشتهای زیرزمینی، ۷۴۲
یادداشتهایی در باب ایالت ویرجینیا، ۷۹۱
یادداشتهایی در باب نقد ادبی، ۹۱۴
یادداشتهایی در تعریف فرهنگ، ۹۴۲
یادداشتهای یک پسر بومی، ۹۲۴
یادداشتهای یک دیوانه، ۷۳۴
یادداشتهای یک شکارچی، ۷۳۸
یادگارهای عتیق رم، ۸۶۰
یازده شعر، ۹۱۵
یاسنایا پولیاننا، ۷۴۵
یاسون، ۶۶۶، ۳۱۹
یافته، ۶۳۶
یالتا، ۷۵۸
یانسن، ۴۱۴ و ۲۰۴
یانسن گرای، ۴۱۴
یانکی، ۸۱۰
یانگ کوتهی - نهئی، ۲۲۱
یاوه بازار، ۱۰۶۸
یاهوما، ۱۰۲۵
یتیم، ۱۰۱۴
یجورودا، ۱۲
یحیی، ۳۷
یخ فروش دوره گرد می آید، ۹۵۳
- یدرمان، ۶۹۴
یرکیس، چارلز، ۸۸۷
یرما، ۵۹۵
یروسالم، کارل، ۶۳۷
یسنین، سرگئی، ۷۶۷
یعقوب، ۴۰ - ۲۸
یفتاح، ۲۹
یک پیشنهاد کوچک، ۱۰۲۶
یک ترازدی آمریکایی، ۸۸۸
یک جفت چشم آبی، ۱۰۷۷
یکدیگر، ۷۰۸
یک سنگ، یک برگ، یک در، ۹۱۰
یک سؤال ساده، ۹۰۸
یک قصه، ۹۰۴
یک ماه در روستا، ۷۳۷
یک وجب خاک خدا، ۹۱۳
یکی از چهار دراموئیس بزرگ ...، ۹۶۰
یکی از شبهای کلثوپاترا، ۸۳۴
یکی از ما، ۸۹۱
یسوعیان در شمال آمریکا...، ۸۱۳
یماسی، ۸۰۹
ینگه دنیایی در لندن، ۸۴۴
یوارز و ماکزیمیلیان، ۷۰۹
یو. اس. ای، ۹۰۰
یویا، ۵۲
یوترو، ۱۱۴۴
یونگارد، ۳۲۳
یونگارد - لوکی، ۳۲۳

یوتونهیم، ۳۲۴ - ۳۲۳، ۳۲۰	یوم کیور، ۷۵۷
یوجین آرام، ۱۰۸۴	یون، ۹۸
یوحنا، ۴۰، ۳۷	یوناتان، ۲۹
یوحنا مرقس، ۳۶	یوناک، ۲۴۵
یودال، ۱۴۸، ۱۴۵	یونیایی، ۵۴
یودال، نیکلاس، ۹۸۵	یونیه‌ها، ۵۲
یورک، ۹۷۳	یوئیل، ۳۰
یورگن، ۸۹۳	یوین، ۲۶۸
یورگ یناچ، ۶۸۹	یهوآش، ۴۲۴
یوزف دوم، ۶۱۷	یهودا، ۳۰۴، ۳۹، ۲۹
یوز فوس، ۱۳۰	یهودای شکفته، ۸۹۸
یوستاش دو سن پیر، ۶۹۷	یهودای مکابی، ۴۲
یوسف، ۷۰۷، ۳۶، ۲۸	یهودیان باستان ← تاریخ کهن یهود
یوسف رامه‌ای، ۲۶۸ - ۲۶۷	یهودیان سیرندورف، ۷۰۴
یوشیا، ۳۰	یهودیت، ۴۲
یوفوریون، ۶۴۲	یهودی سرگردان، ۸۶۶
یوفون، ۹۵	یهودی عزیز، ۹۳۷
یوفیوئیز، کالبدشناسی ذوق، ۹۸۲	یهودی مالتی، ۹۸۸
یوفیوئیزم، ۹۸۷، ۹۸۳	یهوه، ۲۶
یوفیوئیز و انگلستان او، ۹۸۲	یهویاداع، ۴۲۴
یوکناپاتوف، ۹۰۵ - ۹۰۳	یشس
یوگاوتا، ۱۶۲	ویلیام باتلر، ۱۱۳۸، ۱۱۰۲، ۱۰۹۷
یوگنی اونگین، ۷۲۶ - ۷۲۵	یست، ۱۰۸۵
یولیوس دوم، ۲۸۵	یی کنگ، ۲۰
یولیوس سزار، ۹۹۰	

فرزان

تاریخ ادبیات جهان سیر پنج هزار ساله ادبیات را از مصر باستان تا نیمه دوم قرن بیستم بازگو می‌کند. کتاب به سه بخش اصلی: دوران باستان، قرون وسطی، و عصر جدید تقسیم شده است. نخست زمینه تاریخی و فرهنگی هر دوره و آنگاه زندگی نویسندگان و شاعران و نمایشنامه نویسان همراه با نقد و بررسی آثار آنان بیان شده است.

نخستین بار است که چنین کتابی با این دامنه و گستره به زبان فارسی منتشر می‌شود و مرجعی خواندنی در اختیار دوستداران ادبیات جهان می‌گذارد.

بهای دوره دو جلدی: ۳۰۰۰۰ تومان

شابک جلد دوم:

ISBN:978-964-321-225-4

9 789643 212254

شابک دوره:

ISBN:978-964-6138-17-9

9 789646 138179